ספר

חבלים בנעימים

דברי יהודה

על בללי שיטות הש"ס, ואיזה שאלות ותשובות,
אשר חנני ה'.

הצעיר יהודה ליב חופ"ק מאקאווי
הועתק וחוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"א

פיעטרקוב

בהוצאת השותפות ובדפוס של הרבני הנגיד וכו' מו"ה שמואל פיינסקי נ"י

שנת תרס"א. פ' חבלים בנעימים גם דברי יהודה" לפ"ק

СЕФЕРЪ
ХАВОЛИМЪ БАНИМИМЪ
т. е. ПРІЯТНЫЕ УДѢЛЫ.
Разъясненіе нѣкоторыхъ мѣстъ въ талмудѣ.
Соч. Раввина гор. Макова Л. Граубарта.

ПЕТРОКОВЪ
въ Типографіи С. ПАНСКАГО
1901.

Дозволено Цензурою
Варшава 27 Ноября 1900 г.

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"א

הוצאת הספרים פלהיים בע"מ, רח' תחכמוני 39, ירושלים

חועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"א

©
כל הזכויות שמורות

Printed in Israel

נדפס בישראל

דפוס אופסט האמנים, ירושלים

לזכר עולם יהיה צדיק

ספרי חבלים בנעימים המכילים שאלות ותשובות בארבעה חלקי שולחן ערוך מאת הגאון מרן יהודה ליב גרוידבארט, זצ"ל, אבד"ק טורונטו שבקאנאדא, מוקדשים לזכרם הקדוש של

הר' יצחק מאיר

ב"ר ישראל יחיאל ורבקה קאראלניק

עסקן נפלא בשדה התורה והמצוות

ואשתו הצדקנית מרת

אלטא טאבא

בת ר' משה אהרן ורבקה גאלדקינד

זכרם לברכה,

שכל חייהם היו מסורים לכל היקר והקדוש ביהדות ושעבדו שכם אחד עם יתידם ורבם, הגאון המחבר, זצ"ל, בכל מוסדות החנוך והחסד בטורונטו, וביחוד בתלמוד תורה "עץ חיים" שהרי"ם קאראלניק היה ממייסדיו ומנהיגיו עד יומו האחרון.

ברם דכירא לטב האשה הצדקנית מרת רבקה גאלדקינד, אמה של אלטא טאבא קאראלניק, שכל ימיה היו מסורים לתורה ומצוות ושעזרה מהונה להגאון המחבר זצ"ל בכל מפעליו בשדה התורה והחסד.

תהיינה נשמותיהם צרורות בצרור החיים.

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"א

IN MEMORIAM

This second edition of CHAVALIM BA-NE'IMIM, containing responsa based on the four parts of the Shulḥan Arukh by the sainted scholar and eminent Halakhist, Rabbi Judah Leib Graubart, of blessed memory, late Chief Rabbi of Toronto, Canada, is reverently dedicated to the sacred memories of REB ITSHE MEYER KOROLNEK, zealous worker in the vineyard of Torah and *mitzvot*, and his beloved wife, ALTA TOBA, both of blessed memory, whose lives were dedicated to everything sacred and precious in Judaism, and who worked together with the author in all philanthropic and educational institutions in Toronto. Special mention should be made here of the sainted RIVKA GOLDKIND, mother of ALTA TOBA KOROLNEK, whose entire life was consecrated to Torah and *mitzvot*, and who always supported every worthwhile project undertaken by Rabbi Graubart. May their souls be bound up in the bond of life.

PREFACE TO THE SECOND EDITION

It is, indeed, a signal privilege to introduce to the Torah community the five volumes of Chavalim Ba-Ne'Imim by my late Father, the eminent scholar and halakhist, Rabbi Judah Leib Graubart, of blessed memory, containing responsa based on the four parts of the Shulhan Arukh, which in their day left an indelible impression on the rabbinic world. The first volume appeared in 1901, when the young author served in the capacity of rabbi in the city of Makow, in the province of Lomza, in Poland. In the main the work dealt with *sugyot* of the Talmud in an encyclopedic arrangement. And it is no mere coincidence that the Sephardic savant, Rabbi Hayyim Hezekiah Medini, author of the classic *Sede Hemed*, itself an encyclopedic work, gave his *haskamah* to that book. But already then it contained a number of responsa.

When the second volume appeared, the author was the spiritual head of the Jewish community of Staszow, in the province of Kielce. There his responsa are already addressed to the leading rabbis of the time. The subsequent two volumes were published at a time when the author was for a brief period Chief Rabbi of St. Louis, in the United States of America, and then again when he ministered to the Jewish community of Toronto, Canada. In those volumes there appear responsa dealing with the Halakha as it affects contemporary problems. The fifth and last volume was published posthumously. The reader is referred to the preface published there, which will give him a glimpse into the personality and character of this distinguished rabbinic scholar.

The author of *Chavalim Ba-Ne'Imim* and the other books mentioned in the introduction to the fifth volume was one of the outstanding rabbis of his generation, and was widely known as a classic responsa writer to whom rabbis of many lands addressed their queries. He was also a leader and spokesman, and published important works on problems affecting his people. Among his books are: *Sefer Zikkaron*, dealing with the period of the First World War and the author's activities in Russia, where he was instrumental in establishing a network of Yeshivot and religious schools, and in addition doing heroic rescue work; *Yamin U-Semol*, essays on Jewish problems and the relation between Jews and non-Jews throughout history; *Devarim Ki-Ketabam*, a collection of sermons for the High Holy Days and the Festivals, and *Yabi'a Omer*, sermonic discourses on the Pentateuch. He also wrote articles for the Hebrew and Yiddish press and literary publications devoted to Halakha and Aggada.

Rabbi Graubart's published works are only a partial expression of the author's greatness in all the ramifications of the Torah. He was a master of the Halakha, scholar and thinker, creative writer, and savant.

Aware that the *Chavalim Ba-Ne'Imim* had disappeared from the market and unable to meet the demand for the books by rabbis and laymen, we resolved to publish a new edition of the books. This edition is dedicated to the sacred memories of the late beloved REB ITSHE MEYER and ALTA TOBA KOROLNEK. REB ITSHE MEYER was a remarkable community leader whose entire life was devoted to education and philanthropy, and who was a veritable pioneer in Toronto, where he established monumental Torah institutions. He was one of the founders and leaders of Talmud Torah Eitz Chaim. The sainted ALTA TOBA was his true helpmate, co-operating with him in all his endeavors. REB ITSHE MEYER was a pillar of strength to Rabbi Graubart, working with him throughout the years in the Toronto Jewish community. The two, Rabbi and community leader, labored together in the vineyard of the Lord, rearing great educational institutions which are today, after the departure of these two illustrous personalities, the crown and glory of that great Jewish community.

Our thanks are due to the Karoll-Korolnek Family which made possible the new publication of the books. Remembered be for good the members of this distinguished family:

I. M. Herb and Florence Karoll
Samuel and Anita Karoll
Harry and Mary Korolnek
Anne and Jack Wolff
Max and Rose Korolnek
Ruth and Irving Lerman
David and Toni Karoll
Their children, grandchildren, and all their dear ones.

My profound thanks to my beloved wife, Eunice, who exerted every effort to make this project a reality. Her share in this publication is invaluable. I was further encouraged to publish the books by my children, Gale and Rabbi Judah Leib Graubart, my sisters, Hilda and Debbie and their husbands, Rabbi Dr. Irving A. Weingart and Carl M. Gottfried, and my brothers, Jack Graubart and Charles J. Azenberg, and their families.

It is a genuine pleasure to express my thanks to my friend and colleague, the eminent writer, Rabbi Nachman Shemen of Toronto, true disciple of my Father, who always quotes his great teacher in his books, and who has already published his biography in several periodicals. Rabbi Shemen has also encouraged me to bring out a new edition of the *Chavalim Ba-Ne'Imim.*

I recall with reverence beloved departed ones. My sainted Mother, Esther, was my Father's true helpmate. She came of illustrious rabbinic stock. Daughter of Rabbi Alexander Susskind Liebschuetz of Ozorkow, in the province of Kalisz, Poland, she was a direct descendant of R. Sabbatai Cohen, the famed *Shach*, R. David ha-Levi, the celebrated *Taz*, R. Samuel Koidenower, R. Yehiel Heilperin, author of *Seder ha-Dorot*, and other great rabbis of past generations. We further recall reverently our brothers, Rabbi Benjamin Graubart, Rabbi Dr. Philip Graubart, and Wolfe Barzell,

as well as other family members who perished during the Holocaust. May their memories be for blessing.

All praise to the Almighty for the completion of this work. The *Chavalim Ba-Ne'Imim*, which inspired and taught generations of rabbinic scholars, is now again available to the student of the Halakha.

DAVID GRAUBART

Lag ba'Omer, 5734 — May 10, 1974
Chicago, Illinois
U.S.A.

Note on the meaning of the title Chavalim Ba-Ne'imim

The phrase Chavalim Ba-Ne'Imim comes from Psalms 16,6: "The lines fall for me in pleasant places"; in Hebrew: *"Chavalim nafelu li ba-ne-'imim"*. The author saw in the phrase, *chavalim ba-ne'imim*, a reference to *chavalim*, pangs of birth, and *ba-ne'imim*, pleasantness. Basing himself on the text in *Pirke Abot* (Abot 5, 26): *lefum tza'ara agra*, that the reward is commensurate with the painstaking effort, he speaks, in his introduction to the first volume, of the pangs of birth — *Chavalim* — experienced in the process of writing a book, and the sweetness of its completion — *ba-ne'imim*. But in addition, the author who was fond of *gematrias*, the numerical values of words, tells us that *chavalim* spelled out the words *Hidushe Yehuda Leib ben Mori ha-Rav Benyamin*. The reader is referred to that introduction for all the intricate and esoteric details.

DAVID GRAUBART

הקדמת המהדיר להוצאה השניה

מגיש אני בזה לפני קהל לומדי התורה את ספרי **חבלים בנעימים**, מאת הגאון הנפלא, מרן יהודה ליב גרויבארט, זצ"ל, על חמשת חלקיו, המכילים שאלות ותשובות בארבעה חלקי שולחן ערוך, שבשעתן עשו רושם כביר בעולם הרבנות. החלק הראשון הופיע בשנת תרס"א, כשהמחבר הצעיר כיהן בתור אבד"ק מאקוב, פלך לומזה, בפולין. ברובו דן החיבור בסוגיות הש"ס ונערך בסידור אנציקלופדי. ולא מקרה הוא שהגאון הספרדי, רבי חיים חזקיהו מדיני, זצ"ל, בעל שדי חמד, שהוא גם־כן חיבור אנציקלופדי, נתן הסכמתו לספר זה. ברם כבר אז הכיל הספר אי־אלה שאלות ותשובות.

כשהופיע החלק השני היה הגאון המחבר רבה של **סטאשוב**, פלך קילצי, בפולין. שם הוא כבר מריץ תשובותיו לגאוני הזמן. שני החלקים הבאים נתפרסמו עת המחבר היה רב־הכולל בס"ט־לואיס שבארצות הכרית ואחר־כך שוב בתוך דבה של טורונטו שבקאנאדה. שם כבר מופיעות תשובות הדנות הלכה למעשה בבעיות הזמן. החלק החמישי, הוא האחרון, יצא לאור אחר פטירת המחבר, ושם ימצא הקורא את דברינו **בפתח דבר**, מהם יוודע קצת על מהות הגאון האדיר הזה.

מחבר ספרי **חבלים בנעימים**, ושאר הספרים הנזכרים בפתח דבר לחלק החמישי, היה אחד מגאוני הדור והיה מפורסם כמשיב גדול אליו שנו רבני ישראל בהרבה ארצות בשאלותיהם. הוא נחשב גם־כן כאחד ממנהיגי האומה ופירסם חיבורים חשובים על שאלות העומדות ברומו של עולם היהדות. ידועים ספריו אלה: **ספר זכרון**, הדן בתקופת מלחמת העולם הראשונה ועבודת המחבר ברוסיה, שם הקים רשת ישיבות ובתי־ספר ועסק במפעל התצלה; **ימין ושמאל**, מאמרים על פרובלימות שונות במחנה ישראל ועל היחסים בין ישראל לעמים בדברי ימינו; **דברים ככתבם**, קובץ הספות על הימים הנוראים והמועדים; **יביע אומר**, דרשות על חמשה חומשי תורה. כמו כן השתתף במאמריו בעתונות העברית והאידית ובהוצאות ספרותיות המוקדשות להלכה ואגדה. רבי יהודה היה ראש המדברים בכל מקום.

רק ביטוי חלקי של גודל הגאון מרן יהודה ליב בכל מקצועות התורה הם ספריו הנפלאים. הוא היה שליט בכל מכמני ספרותנו, חוקר, הוגה דעות, יוצר מושגים, סופר בעל סגנון נהדר וחכם במלוא מובן המונח.

כשהרגשנו שספרי **חבלים בנעימים** כבר אזלו משוק הספרים וכשהדרישות לספרים התחילו מגיעות אלינו, החלטנו להוציאם מחדש. ותודתנו מובעת למשפחת קאראלניק החשובה שהודות לקרן קאראלניק מופיעים הספרים כעת לזכרם הקדוש של ראש המשפחה, אביהם החסיד המופלג, עסקן גדול שלא היה כמוהו במדינת קאנאדה, ר' יצחק מאיר קאראלניק, ואמם הצדקנית, מרת אלטא טאבא קאראלניק, זכרם לברכה, שכל ימיהם היו נתונים לתורה ולתעודה והיו שרשרת ארוכה של מצוות ומעשים טובים. ר' יצחק מאיר ז"ל, עבד שכם אחד עם ידידו ורבו, הגאון מרן יהודה ליב גרויבארט, זצ"ל, בטורונטו שבקאנאדה, שם כיהן המחבר כרב ואב"ד הקהילה ושם פעל הרי"ם קאראלניק, ז"ל, כראש הקהל. שניהם, הרב והפרנס, עמלו יחד בכרם ה' צבאות והקימו מוסדות חינוכיים גדולים שהנם כעת, אחר פטירתם של תרי צנתרי דדהבא אלה, תפארתה של הקהילה היהודית באותה עיד ואם בישראל.

אסיר־תודה אני למשפחת קאראלניק הכבודה שאיפשרה את הוצאת הספרים. יזכרו לטוב בני המשפחה הרוממה הזאת: ר' ישראל יחיאל ודעיתו פיגל קאראל, ר' שמואל וחנה קאראל, ר' צבי הירש ומרים קאראלניק, חנה ויעקב שלמה וואלף, ר' מרדכי וריזל

קאראלניק, רחל ור׳ ישראל לרמאן, ור׳ דוד ורעיתו אדל אסתר קארול יחיו, הם ונשיהם ובעליהם וכל אשר להם.

ומביע נאי בזה את תודתי הנובעת מקרב ולב לרעיתי העדינה, הרבנית יהודית, תחי׳, שהשתדלה הרבה במימוש המפעל הנוכחי, הוצאת ספרי חבלים בנעימים, ועשתה מאמצים גדולים להוציא את הדבר מהכוח אל הפועל. לה חלק גדול בביצוע הרעיון הזה. כמו כן אני מכיר את העידוד הגדול שנתנו לי צאצאי היקרים, בתי גאולה, ובני הרב יהודה ליב גרויבארט, שליט״א, אחותי הרבנית הנדה, ובעלה הרב ד״ר אברהם אייזיק ויינגארט, שליט״א, אחותי דבורה, ובעלה ר׳ קאפל גוטפריד, ואחיי ר׳ יעקב גרויבארט ור׳ ישראל יהושע אייזנברג, הם ומשפחותיהם, יחיו.

ועונג מיוחד הוא לי להביע את רגשי תודתי לידידי ורחימאי, וידיד בית אבא, הסופר הנודע לתהילה בחיבוריו הנפלאים, הרב ר׳ נחמן שמן, שליט״א, מטורונטו, תלמידו המובהק של הגאון מרן יהודה ליב, זצ״ל, שבכל ספריו ומאמריו הוא מזכיר ומצטט את רבו הגדול, ושכבר פירסם בקובצים שונים את פרשת חייו של הגמהרי״ל, והוא־הוא שעודדני להוציא את הספרים מחדש.

כולם יעמדו על הברכה ויתברכו משמים מעל.

ולהבדיל בין החיים לחיים, יזכרו פה אמי הרבנית הצדקנית והמשכלת, מרת אסתר, ז״ל, אשת־חבר הגאון מוהרי״ל, בתו של הגאון רבי אלכסנדר זיסקינד הכהן ליפשיץ, זצ״ל, אבד״ק אוזרקוב, פלך קאליש, בפולין, וחותר, ממש בן אחר בן, מגזע הש״ך, הגאון רבי אהרן שמואל קאידנובר, בעל ברכת הזבח, הרבי ר׳ העשיל והם״ז, זצ״ל, כפי שכותב הגאון המחבר בהקדמה לספרו, חלק שלישי, יעויין שם. שם הוא מתגה גם־כן את פרשת יחוסו הוא, ומביא שהוא ממשפחת הגאון הצדיק האדמו״ר בעל חידושי הרי״ם, זי״ע; אחיי, הרב ר׳ בנימין גרויבארט, הרב ד״ר פינחס גרויבארט, ור׳ זאב ברזל, ושאר בני משפחתנו, קדושים וטהורים שניספו בשנות השואה, זכרם לברכה והי״ד.

בעזר בורא עולם בקנין נשלם עכשיו זה הבנין, והנני מברך על המוגמר.

דוד גרויבארט

בן הגאון המחבר מרן יהודה ליב גרויבארט

שיקאגו של אילינוי, בארה״ב, ל״ג בעומר, תשל״ד

הבכמות הגאונים המפורסמים שליט"א.

ראשי אלפי ישראל המה.

בה" שנים עכר יום לחדש תשר **"בן יגאלו בני ישראל"** לפ"ק.

בין גאולה לגאולה „יעמוד רוח והגלה„ לכבוד ידידי נדול המעלה „הלח הוא הגאון המפורסם זה סיני עיקר הריס ובוחנן„ דת לעגן מהר"ר **יאודה ליב** אבד"ק **מאקאווי** יאודה יעלה מעלה מעלה כיר"ח.

בבר פירכמתי במכתב נלו מודעם הרגוף בזה תשר מיום בוחי לח להתרן העוכה (בשנת תרע"ן) נדרתי בעדי שלח להטרב בשום דבר ובלח לבח במירון מכתבים מן הטעמים המבוארים בו דבר שהי בכלל הזה כי ידי תהיו מסולקות מלהת העודות והכתיות לשום דבר ולח לחפון לידם תון מהרכב לחות של הלכה שלי בחבורי שדי חמד והפחות לחיים יהגגלתי כן לפני לזה רבנים מדידי יחיו תשר בקבוני להת העודתי על ספריהם הקדושים ולח יכולתי לעשות רצונם מטעם הנ"ל:

ומה גם עתה תשר בדעות ה' הוטל עלי מסרת רבנות פה עיה"ק חברון תוב"ב תחר תשר מחד גלחמתי שלח לקבל מסרה כבדה הלזו. לך מלת ה' היתה זחת ולחתי כי כן דייט לעמוד בשלט:

אמנם אנכי לא אשכחך

זכרתי ימים מקדם תשר עיני רחו ולבי יכ זהב הכהו הכתובי כותבות דבי רבי כל כתבי הקודש מלהילין הן מזהירין די שדר לן מני"ר לחפם קלהו ממחברתו המהורה „תשר **חבלים בנעימים** נפל יקרת" ומעותו תרגני. דרוש דרש ממני להיות כלל מסכים להדפוסי הדלה „לא לחמרתי„ וכפה מלת נדרתי. כתשר יזכהו ה' להתחיל להוליח מחברתו לתורה „תשח ידי וקולי תקרת„ לנברכו ברכת התורה„ יזכהו הש"ת הגבור והגורת„ לנרך על המוגמר תבת לו מהלה:

ומה נכבד היום תשר רחיתי מרחות עהים תור נגה עליו בקבלתי פלין מודפסים מספרו הקדוש חבלים בנעימים הנ"ל. סלת בלולה מטפה בי"ג נפה כי גם בלל חדושים יקרים תשר הגו רעיוניו. ומבעתי עוגג בכל דף ודף תשר היו למרחה עיני. והחלק ישיד על הכלל כולו לומר כבוד בחריפות ובקיחות בפלפול בסברת ישרה. ועם כי ספרו היקר לית לריך הסכמה מגדולי דורנו יל"ו ולף כי ממני הדל כי תורתו מכרזת עליו והעיני בשר לו מחזה שדי יחזה בו לילים ופרחים השולים לרגן כריח ניחוחים. תשר גלל במים חדירים ים התלמודים וכפרי הפוסקים רחשונים ואחרונים. לך מולח שפתי חשמר ומני תברך לכבוד גאוט יהח ה' בעזרו ושי' תדירו. ויזכה להפיץ כל מעייטת חכמתו. ורבים יאותו לאור תורתי. ויחריך ימיו ושנותיו בהשקט ובטחה על התורה והעבודה בשמן ובשמחה בשפע היקרא ונפש ידידו הבעה"ח פה

מיר הקודש **חברון** תוב"ב עטרתי שנת מה בחלט לחכי **אמרתך** (לפ"ק „רב עז ושלוש")

הצ"י **חיים חזקיהו מדיני** המכונה **חח"ם** סי"ו.

ושכמות הגאונים המפורסמים שליט"א. ראשי אלפי ישראל המה.

בעזהי"ת. ח' ט' תיר כ"ד למנ"י תרס"ח
יעליסאוועט-נראד.

ידא עלמת רבת לנברת רבת. כבוד הרב הגאון
הח"ב בחדרי תורה. תים חי ורב פעלים
מו"ה יהודא ליב נראהבארט הי"ו האבד"ק
מאקאווי. אשר חבלים נפלו לו בנעימים.
ומן שמיא קא זכו לי' ללקט חורות בחדושין דתורייתא
בהרבה כוונות הש"ם ופו"ת בהלכה למעשה. ויהיב דעתי'
לחדפוסי חדרא. תיברא דעד כען לא הוה לי עידנא
לאסתקא עיונא כדקא יאות בקונטרסין תלין דשדר לי'.
מדטרידנא טובא ביומין תלין. ברם חזינא בי'. ותסכינא
בי'. תלין טבין. מילין נסתין. וכל מן דן סמוכי
לגא. ואמינא לפעלא טבא ייתר. ומרא דשמיא יהא
בסעדוהי. להוציא ספרו זה לאור. פוטו מציונותיו תולה
ויתבדרין שמעתתי' בפלמא. יפוצו הכיס והרבה הדעת.
ומוכן תנכי לקבל ספר זה בסבר פנים יפות בלחתו לאור ברנות ה'. ובלומו ובלוש תורתו יגדל. וכל טוב
כלה ממנו לא יחדל. תלקים יתגנהו ויברכהו ויאר פניו אתו סלה. כנפשו ונפש ידידו. המכבדו כרוש עריכו.
הרלוף תהבה ומלפה לישועה:

שנת "וחבלים נעימים האלה נפלו לו ליהודה ליב" לפ"ק
נאום **חיים ברלין** החופ"ק והגליל.

בעזה"

כבוד בן אחותי יקירי הרב הגאון מלא הלולים. קופת
הרוכלים. רב פעלים. החסיד המפורסם נ"י פה"ח
מו"ה יהודא ליב שליט"א אב"ד דק"ק מאקאווי
מדפים את ספרו על כללי סוגיות התלמוד אשר העריכם
על דגלם בתומתם בסדר ח"ב. וגם אזה שו"ת. כלב
תמים תביעה רוחי כי יקר בעיני מעשהו להבין מעיוניו
ופפרה בעיני מלהכתו הנכבדה וחזקה על תובר חבריס
מחוכם שיולית דבר מתוקן להועלת המבקשים למנות הבר
לעמוד בלתודים. ירלו יפרים יפתו וממעשהו יבילו. והחוקן
לאדם דעת יזכנו להגדיל תורה ולהאדירה. וממנה
נופף תשועת עולמים.

הכותב למען "בבוד אהבי התורה" לפ"ק. המלפה לישועה
הק' **יחיאל מיכל** החוב"ק **שעפס**.

הקדמה

אודה ה' בכל לבב בסוד ישרים. אשר הביאני עד הלום להקריב ספרי ראשית בכורים. אשר
אספתי בעמרים. פניני אמרים. אומר ודברים. שהיו אחת הגה ואחת הגה מפוזרים. בתועפות
הרים. ועתה הם לנקבציהם נקבצים. עת בנום אבנים יושבים על מלאותם משובצים. הנפרדים היו
לאחדים בסודרים במישרים. אני קרתי ושהיתי מים אדירים. מבאר חפרוה שרים. מנקרת הצורים.
מן הבאר ההיא ישקו את העדרים. לבו נא הגברים. בני ציון היקרים. וורדו לשערים. דרך האברים.
המצאו מאה שערים. בדעת ימלאו חדרים. תחליפו בח העלו אבר בנשרים:

רבות יגעתי ומעט מצאתי. ראשית תרומתי ותנובתי. בן נרני ומרושתי. נפני ותאנתי. בארץ
אחוזתי. וחבל נחלתי. הגה קמה אלומתי. קחו נא ברכתי ובכורתי. לכם הבאתי.
ובמוצאכם את חידתי. תקחו את ערובתי. וברכתם גם אותי. והי' שבר לפעולתי. וטחיר
עבודתי. כי על כן באתם בצל קורתי:

ואמנם בבר עדרו בזאת המלאבה לשובב נחיבות ולעשות בללים לתורה רבים וכן שלמים.
המאורות הגדולים ראשי החכמים. אשר בנו ביתם בתו רמים. בתו רבינו בעל ספר
בריתות. הליבות עולם. יבין שמועה. יד מלאבי. ארעא דרבנן וקהלת יעקב. פחד יצחק.

הקדמה

מלא הרועים. כסף נכחר ועוד. ובדורנו ספד כלילת שאול וחתן סופר וכהנה. והאחרון הגדיל המאסף הגדול דב פעלים מקבצאל מופת דורנו הגאון הקדוש ר' חיים חזקיאו מריני שליט"א היושב עתה בארץ צבי בעה"ק חברון תובב"א. הוא הגדיל לעשות לבנות בשמים מעלותיו ויבנם בנר את סוגיות התלמוד ויוציא במספר צבאם. ובשמים קא זכו לי' להוציא כלי יקר מעשה ידי אמן. השמש יצא על הארץ בספרו הבהיר מלא ריח שדה אשר ברכו ה' "שדי חמד" שם ילבו יונקותיו. תרבינה פארותיו ודליותיו. והיו תוצאותיו פרי קודש הלולים. אשר זכתה לו שדהו. בכל זאת עוד נשאר לפני כר נכחד וקרן בן שמן ממגד תבואות שמש. ואין אדם נוגע במה שמוכן לחבירו. באשר עיניכם החזינה מישרים באיזה ענינים שבאו בספר שדי חמד והגם נם בספרי. כי לא הי' לדיק יניעי וטל ילין בקצירי. הלא אצלתי לכם ברכה וזאת התעודה. וערבה לכם מנחת יהודה:

ולא אלך כנדולות וכנפלאות להתפאר, כי אשיא משואות על ראשי ההרים ואמשוך אכירים בכתי ואומר אני מעשי למלך כי תושי' לרוב אודיע למרנן ורבנן הי"ו. ידעתי נם ידעתי ולא נכחד עצמי ממני כי קטנם עבה ממתני והם אינם צריכים לדידי ולדכוותי. ולא להם כוונתי. אך חצי צדה אודה למטרתי. על התמידים חובשי כהמ"ד אטיף מלתי. ועל קצותם תקופתי. למו יריתי אבן פנתי. ולהם תהי לאכול תבואתי. אתם צעירי הצאן אשר למים חיים הצמאו. ותשוטטו כשיטות וכסוגיות לבקש דבר ה' שמו נם נעו. ולמצוא נתיב תלאו. וייעפו נערים ויינעו. פה דגן בחורים תמצאו. שלום לכם אל תידאו. דדשו טעל ספר זה וקראו. הלא הדעו הלא תשמעו. כי דבר על אפניו תראו. כי אמרתי לציון הני ולירושלם אל תכלאי. אני אתנהלה לאמי לרגל הילדים ולדגל הצאן. יחדו נטייל בגן ודגלי עליכם אהבה ורצון. תאמרו האח מצאנו הן. אני צויתי למקודשי אהקם הקהלתי. שערי לכם פתחתי לא נעלתי. ולדכר באזניכם הואלתי. אאכילכם משמני ומסלתי. זלכם הפלתי. **חבלים** נפלו לי **בנעימים**. על הדי בשמים. וכטעי כרמים. לא אמנע טוב מהולכים בתמים. אעשה לכם מטעמים. זכחי שלמים. והנה אנכי מאלס אלומים. ואתם תחלקו שלל את עצומים:

כן לא אתאמר כי אמרתי צרופה וקמחי סולת נקי' ושמני שמן זית זך. כי שניאות מי יכין ומי יאמר זכיתי לכי. ידעתי כי רכות פעמים אני אמרתי כחפזי ע"פ דאי' שכרורית. ויוכל להיות כי משנה היא. אך אם תמצאו טעות אל נא עלי תתנוללו וכדמי לא תעוללו. להשחית בעבודה את כל המלאכה ולחבל הכל נמרץ. כי העולם נדון אחר רובו. ואקוה כי גם כמחברתי האור מרוכה על הצללים והשכה יתירה על היציאה. את הטוב תקבלו ואוזן מלים תבחן הני מילי מעליותא די כי'. קחו דצון הביטו לכדית. ודונו את ספרי לכף זכות:

וקראתי שם ספרי **חבלים בנעימים** ע"פ מ"ש באבות ספ"ה לפום צערא אגרא. כי בעמל הריתיו ובחבלים ובעצב ילידתיו ובזעת אפי הבאתיו עד כה. וגם כי בו יקרא שמי ושם אבותי אשר בארץ החיים הכה. כבוד אבי מורי הרב החריף ובקי אדם ביקר נודע למשגב מו"ה **בנימין** זצ"ל. ואמי מודתי הצדקת המפורסמת בחכמתה ובכשרון מעשי' מרת **דבורה רעכיל** נ"ע. חכלים ר"ת תידושי יהודא ליב בן מו"ה בנימין. גם דכדי יהודה "דברי" ר"ת דברי יהודא בן ר' בנימין. בן דבורה רעכיל. הם משחר טל ילדותי שקדו ופקדו עלי וקרנים מידם לי להעיר לי אוזן לשטוע בלמודים. ושמו כל מעינם ואונם לשנן את התורה וליצוק רוחה על זרעיהם ובדכתה על צאצאיהם. וכל ששון ישעם בחלד חי' אך לראות את בניהם לשודי ה' ולכל בהם חיי רוחם. זכרה לכם אלוה כל זאת והתלוננו נפשות יקרות כצל שדי. בנימין יריד ה' ישכון לכטח. ודבורה היא יושבת תחת תומר כעדן גן אלהים עד תעמדו ותקיצו לקץ הימין:

הקדמה

ושפרתי לא אכלא מהזכיר בשער בת רבים לטובה ולברכה את כבוד אחי הגדול הרב הגאון המובהק אביר הרועים איש מופת חכימא דיהודאי מו"ה ישכר כעריש שליט"א אבר"ק בענדין. אשר הייתי אצלו אמון ויאכילני לחם אבירים וישקני מים נאמנים מפכים מבאר חכמתו. האירה עינך ה' עליו ומברכתך יבורך לעד. תרוממנה קרנות צדיק יחי' באמונתו. יהל אור תורתו. כצאת השמש בגבורתו. יהי בגן רוה וכמוצא מים חיים. אורך ימים יוסיפו לו ושנות חיים. כימי השמים:

וזאת ליהודה ויאמר. ירצה פועל ידי ראשית אוני. ויהיו לרצון אמרי פי והגיוני. בעיני אדוני. ותוי שדי יעננו. וימצאו חן ושכל טוב בשבת תחכמוני. עין ראתה ותעידני ואוזן שמעה ותאשרני. אנא ה' שלח לי עזרך מקודש ויכינך תסעדני. באמתך תדריכני. על מי מנוחות תנהלני. ונפלאות מתורתך תלמדני. חיים וחסד תעשה עמדי. ביטות עניתני שבחני. עוד ישיש ה' עלי לטוב לרחמני. ישוב אפך ותנחמני. יאיר פניו אלי ויחננני. ועוד ירים קרן ישראל עם סגולה. ויטנן וישם את ירושלים תהלה. ונבנתה עיר תלה. העיר שחוברה לה. ובשמחה וגילה. נעלה בתפלה. בית אל עולה. אמן סלה:

אור יום ו' עש"ק י' מרחשון תרס"א.

המחבר

הטיבה ה' לשובים הושבי עירנו יחיו ולישרים בלבותם. ישאו ברכה מאת ה' הרועה אותם. ויהי ישועתם. יבלו בטוב שנותם. וירבה בכוד ביתם. עד יבא שילה וינאל את נאולתם. ויהי בשלם סוכתם ומעונתם. לדור ודור משכנותם. ולכל בני ישראל אור במושבותם:

מודעה

בדבר איסור הנחת נגוד ח"ל להזהיר. כי מוהרים ושומרים הם בנ"י ע"ז. וגם חק הקי"ה ידוע. ועתם ישנם בפלילים. וכוודאי שלרית ישראל לא יעשו עולה תלילה להדפים הם' הגיל כלי ידיעת המחבר ושופטו. ולהשומע יעמס והבות עליו ברכת טוב:

מפתחות וציונים מכללי סוגיות השס"ם ד ?

[א] (א) אפשר לצמצם. (ב) אאמע"ר. (ג) אויר מקום ובלי וקלוטה כמו שהונחה. (ד) אומר מותר. (ה) אשה אי הוי קנין הבעל. (ו) א"א נהקרשה לאחר אי צריכה גט משני. (ז) אי אפשי בהק"ח. (ח) איבה. (ט) ארם תשוב. ת"ת. תומרות. והפטור מן הדבר ועושהו נקרא הדיוט. (י) אין בלוע יוצא בלא רושם.

[ב] (יא) בל השחיה. (יב) בושה ופנם משפחה. (יג) ביורר. (יד) בידו באיסור. (טו) ביטול אי' לכתחלה.

[ג] (טז) גורל.

[ד] (יז) דיני גמירי. (יח) דפוס.

[ה] (יט) הוכית סופו על התלהו וכל העושה ע"ד ראשונה עושה. (כ) הערמה. (כא) התורה חסה על ממונם של ישראל ואין ענויות במקום עשירות.

[ו] (כב) וכערת הרע מקרבך.

[ז] (כג) ויעה.

[ח] (כד) חי אם בולע ואם פולט. (כה) חוזא אי מלהא.

[ט] (כו) טעות הערים.

[י] (כז) יש בילה. (כח) ישן.

[כ] (כט) כבוד צבור. (ל) כופים על מדת סדום.

[ל] (לא) לפני עור. (לב) לא בשמים היא.

[מ] (לג) (ה) מחילה בדבר שהיא בעין. (ו) מחילה בדבר של צער. (ז) מחילת השבועה. (לד) מצוה לקיים דברי המת. (לה) מת אסור בהנאה. (לו) מתעסק.

[נ] (לז) נסים.

[ס] (לח) סתם אי לעולם.

[ע] (לט) עבירא לגלויי.

[פ] (מ) פרהסיא. (מא) פרנסים ור' טובי העיר. (מב) פסח שני.

[צ] (מג) צער בעלי חיים.

[ק] (מד) קנינים. (מה) קמן שהגדיל.

[ר] (מו) רופאים.

[ש] (מז) (ה) שכחה אי שוגג או משיעה. (ו) אי יכול לומר שכחתי. (מח) שתיקה כהודאה. (מט) שבועת אמת. (נ) שבות במקדש.

[ת] (נא) תקלה אי תוששים. (נב) תביעה. (נג) תקוע (נד) הנאי שההגה הנותן עם המקבל שלא ימכרנ לאחר ועבר ומכר. (נה) תוך כדי דבור כדבור דמי

מפתחות שו"ת

(א) ברכת נפ"י לתכילה לי לריך לברך משומד. (ב) קו' בחולין (יח ע"ח).

(ב) בעין מעלין בקודש.

(ג) לוחות לנוחות וולספער לייטוע לי מותר למחות המיס בס"ק.

(ד) ילד מלד לח' חדשים וחיזה ימים לם מותר למולו בשבת.

(ה) בטלטול ע"י עירוב בס"ק בעריס גדולות שיש בהם הרבה מחללי שביתות בפרהסיא.

(ו) ע"ד קו' שחנת תרי' ברע"י עירובין (לה ע"ב).

(ז) שמן מלחן הנעשה לפני פסח לי מותר להשתמש בו בפסח? ולין בו גזרת קטניות.

(ח) ישוב דברי רמב"ם פ"ב מחמן ה"ב דל"ת ביטול לחמן יהוע.

(ט) מי שהי' לו תוקה לחקוע בשבת ונעשה חיגר לי יכול להיות בעל תוקע. (כ) ע"ד הדגמ"ר לו"ח תרי"ג ברחילת בהגים ביוה"כ.

(י) ניעוב רמב"ם פ"ח מטמיטה ס"ו בקמע.

(יא) ניקב נוריד הנמצך מן הכבד ובסניח דיבי.

(יב) בגיס שנמלח על החלבון חחיכת בשר לחדמדם לי דינס כקורט דם.

(יג) ביו"ד סי' ל"ו ס"ד לימונים של עכו"ס מותרים קו' משו"ת רדב"ז חקמ"ז. (ב) קו' בחוס' חולין (ו ע"ב) ד"ה חבל.

(יד) קו' על ע"ך יו"ד קפ"ה סק"ה בלבשה בג"ב דמהני לחחלה נדולה.

(טו) בנשים שיש להם שניס חלולים והרופחים סותמים לח הנקבים וכן בשניס חותבות לי חולנות בשבילה.

(טז) בעין הל"ל.

(יז) קו' על רמב"ם פ"ח ממילה בגולד מהול שלריך להטיף ממנו דם ברית.

(יח) בעין הל"ל.

(יט) להרב הג' בעל שלחית יעקב על ספרו. (ה) בעין עוסק במלוה. (ב) בחוס' פסחים (מד ע"ב) ד"ה חלח בעין טב"ע. (ג) בעין מלות כחיבת ס"ח. (ד) בפרה שלח ממנה דם עם החלב.

(כ) בדין תלה :

(כא) קו' בשבועות (יז ע"ב) בנכנס עמח דרך לחוריו למקדש :

(כב) בטעין הכריחה ר"ל :

(כג) בגע נכפה ושוטה . ולי מוחר לכחוב הגם בסירוגין בלילה ימים :

(כד) בטעין הל"ל . (ב) קו' במגילה בשבח :

(כה) בגע שכחה לותיות נמחקו ונקפלו ממנו לי מוחר לחקן :

(כו) בגע שכ"מ :

(כז) שמונה שלוח בטעין בשחטים :

(כח) בשחטים ובעלה שבריין לי עשו חקנה . (ב) ולודות נלחמות רופלים עכו"ם . (ג) קו' במגחות (פד ע"ב) . (ד) קו' שם (מה ע"ל) :

(כט) בהום' כחובות (ב ע"ב) ד"ה לי :

(ל) טעיים שוים בם' בעמח חכמי ישרחל :

(לא) בהשבח נגזל בשבירות בחים :

(לב) בדין לוגלה וירידת הטער :

(לג) במי שלוה קודם מוחו ליחן שכוס משוח לרחשון ממשפחתו שיולד ויקרח על שמו :

(לד) בעודר ומח לי יורשיו חייבים :

(לה) קו' בשבועות (לג ע"ל) בהדליק נדים ביוה"כ . (ב) קו' ברמב"ם פ"ל ממכירה ה"ז דשוסק כר"ה בקדושין (כו ע"ל) במוכר שדהו מפני רעחה . (ג) בקו' הלה"ח שם"ה סק"ל על ב"י יו"ד סי' ד' :

(לו) קו' על ריטב"ל מכוח (כב ע"ל) במשילה בחה"נ :

(לז) מכחב מהרב הגחון לחד"ק פלונסק נ"י בטעין קלב"מ בב"נ ובטעין פרהסיל ורבים :

השמטות והקונים

בבלים סוגיל ל"לוח ל' ד"ה וע"ב ג"ל . יש להוסיף דלי מחה בלחמע לידה הו"ל יולל דופן דלי לפסר להולד לנלח לחויר השולם חי חלל ע"י קריטה כמ"ש רש"י לא לפי' יצל מטלמו מ"מ כיון שהלם לל נמרה פטולת הלידה מקרי נמי יולל דופן . משל"כ לי מחה בגמר לידה והולד טולד כדרכו חיטו יולל דופן ונחמטע רק מחחת לחו :

שם סוגיל מ"ב לוח ב' . טיי"ם מ"ם מכלל . ולק"מ דלמירת הלל בשעת עשיית הפסח לו בשעת לכילתו הי מלוה שעל גופו כיון דשני ביחד עם הפסח ושפיר כמי קרל :

שם סוגיל מ"ו לוח ב' טיי"ם מ"ם לייסב בשם רבב"ז . ובלי מיושב מה דקשה שם למה לם לל לחמחי קמיע לל מהני מ"ם מכל שפק נפשום שדוחה לת השבח . ודוחק לומר דבלחמת בחולה שים בו סכנה מוחר לנלח לפי' בקמיע שלינו מן המומחה ומחני' דנקיט לחיסור משום דקלי לפי' לחולה שלין בו סכנה דמ"מ הו"ל לפרש וכן בחו"ח סי' ג"ל סכ"ה סהמל חני דלחסור לנלח בקמיע שלינו מן המומחה . ולחי' רבב"ז י"ל כיון דכל ההיחר משום דדרך הטולם לנלח בו לרה"ר ובקמיע שלינו מטומחה י"ל שלין דרך הטולם בכך . ויש עוד לטיין בזה :

שם סוגיל כ"ה לוח ו' . ועי' רמב"ם פ"ב משבושות ה"ח דשם בשבח ולמרו לו לחרים חזור בך וקבל מהם בחוך כדי דבור ולמר הן ה"ז מוחר והרלב"ד השיג עליו דשם סי' לחר כ"ד של השבועה לע"פ שחב"ד של מחלת לחריב ליה לינו יכול לחזור בו ועי' כ"מ ולח"מ וכמ"ל יו"ד סי' ר"י ס"ג שדעחם כן ופירשו גם כוונת הרמב"ם כן :

שו"ת סי' ה' ד"ה הנה . וכן מלחי בשו"ת חבקת רוכל סי' מ"ח שהביל משו"ת ה"ר יהודה לחסירל דהל דמהני שבירת מכירל ולקיטו הייטו משום דדירת נכרי לל שמה דירה טיי"ם :

שם סי' ו' (דף פד ע"ל) ד"ה ומ"ם כבודו . טיי"ם מ"ם דמי המלוה לינה מלוה כלל . ולין סחירה לזה משבח (קלב ע"ב) מחקף לה ר"פ לומן לימל להו לנלח עבדי פלנה דמלוה לחון עבדיטו פלנה דמלוה . דשל"ה דהמלוה יכולה להשבות ע"י שדם דש"ם החיטוק ניחול משל"כ הכל במלוה שחלוי רק בו כמלה וחפילין וכדומה ודלי דשם עשה מחליחה לל עשה כלום :

שם נאותו סי' (פד ע"ב) ד"ה הרמב"ם . ופשיטל דלין קו' מטרובין (ק ע"ל) דל"ל לחר יחנו במחן ד' ולל נפסל . דהל לר"ל לין שם כל חוסיף כלל כש"ם לל לומרו לחל כשהוח בעלמו :

חבלים בנעימים

אות א . סוגיא א

אפשר לצמצם

(א) **דעת** הרמב"ם דהא דאי לפסר לגמלם הפירות שאי לפסר כלל בטולם שיהי' מלומלם בבת אחת יבודאי לא לירע שיהי' מלומלם כמ"ש פ"ה מבכורות ה"ח ריחל אלא בכירה וילדה ב' זכרים אי לפסר אלא קדם ל' וכ"כ בפי' המשניות שם וכן משמע פשטות לשון רמ"י בכורות (יז ע"ח) ד"ה ל"ח שכ' ל"ח לגמלם שילמו שני ריחסיהן כאחד אלא אחד יגיע וחלה וכן גרסה מרש"י שם (דף ט ע"ח) ד"ה בשלמא שכ' דמש"ה לא תני שילמו ב' ריחסיהן כאחד משום דלא לפסר . וקשה ל"ל דאי לפסר שיהי' מלומלם משום למה פסק הרמב"ם פ"ו משבת הט"ז דפרון כעומד מותר הא ל"ל להיות שהעומד שוה כפרון ומשא הפרון מרובה על העומד . וגרסה דרק בידי שמים כגון ברחל שילדה שני זכרים ס"ל שאי"ח שיהי' בבת אחת ועי"כ יגיע אחד מהם תחלה לבל בידי אדם כגון במדידת פרון כעומד שפיר לפסר שיהי' מלומלם אלא שאין בקיאים ומש"ה אמרי' פרון כעומד כיון שיש שני לדדים להחיר במא טומד מרובה ומשא שניהם שוים כמ"ש תוס' חולין (כח ע"ב) ד"ה לפי וכמה דוכתי :

וקשה לדעת רמב"ם אין יפרנס מ"ש בגמ' חולין (לח ע"ב) כי יולד פרט ליולד דופן תחת אמו פרט ליחוס ה"ד אילימא דילדתו אמו והדר מתה לטולם תיחי ותיזול אלא דמתה והדר ילדתו מכי יולד נפקא אלא פשיטא זו פי' למיתה וזה פי' לחיים ועי"ש תוד"ה אלא דאין רואי מכאן דבידי שמים לפסר לגמלם ד"ל קרא אחי אם יבא אלי' ויאמר שנעשה בגמלום ובב"פ מפורש דלפסר שיהי' מלומלם הלידה והמיתה בבת אחת :

ולכאורה תשבחי לתרן דבאחת מש"ה השמיט רמב"ם תוקימתא זו דטולד עם מיתת אמו וכ' בפ"ג מאכולי מזבח ה"ד פרט ליחוס שטולד אחר שנשחטה אמו משום דלשיטתו אי לפסר כלל שטולד עם מיתת אמו בכ"ח ועי"ש בכי"ח שתשב י"ד לאכולי מזבח והשמיט יחוס ותמה ראב"ד ע"ז למה השמיטו ואי' כ"מ בשם מהרי"ק קורקוס ז"ל משום דקי"ל דא"ח לגמלם לכן השמיטו . וק"ל להוסיף ביאור דרבה שהוא בעל המימרא בחולין שם לשיטתו דס"ל לפסר לגמלם וכמ"ש תוס' יבמות (כח ע"ח) ד"ה לא משא"כ רמב"ם דפוסק ח"ח לגמלם ובייט דאי לפסר כלל שיקרה שיהיה מלומלם לכן ח"י להעמיד בטולד ביחד עם מיתת אמו :

והנה בפשיטות אי לפסר לייטב דבריתא זו קאי אליבא דרבי יוסי הגלילי וכמ"ש בתו"כ אמור שם ריה"ג

תומר מה ת"ל ואי' שבעת ימים תחת אמו וכו' יכול אפי' ילוד ממנו כשהיה מחה ת"ל עם אמו וריה"ג לשיטתו דס"ל במהני' בכורות (יז ע"ח) לפסר לגמלם לפי' בידי שמים ומה שלין כן לדידן :

אן י"ל כיון דספק הוא אי ילדתו' והדר מתה או מתה והדר ילדתו' ורבא לשיטתו דס"ל בפיקא דאו' לחומרא כמ"ש הטב שמטחחא ס"ח פ"ד ועוד לחרוצים לכן ממטו תחת אמו פרט ליחוס מטוס ספק . מטח"כ רמב"ם דס"ל כד"ח מה"ת לקולא השמיט יחוס . ולפ דהוי ספק חכרון ידיעה מתי טולד מ"מ כיון דהוא ספק שחיטו מבורר לכל העולם שפיר מקליס בספיקו . ויש לדחות :

אך שבתי ורחה והנה בחמת היבחה לוקימחא דרבה זו ברמב"ם פ"ו מבכורות ה"ד וכן היחוס שמתה אמו או נשחטה עם לידתו ליגו מחטבר ולפלה על תי' כ"מ בשם מהרי"ק קורקוס הנ"ל אין לה רחה בלוחה שטה דברי הרמב"ם חלו :

ועיב נ"ל דחט"פ שאי לפסר שהלידה והמיתה יהיו מלומלמים בב"ח מ"מ כיון דספק הוא שמא מתה מתחלה ואח"כ טולד מיעטו קרא . וזה פי' בסוגיא דחולין חלא דמתה והדר ילדתו' הייט כמ"ש רש"י שילא דופן ע"י שנקרטה אמו מכי יולד נפקא . אבל אם טולד כדרכו ולא נקרטה אמו אף שמתה בגמר לידה לא נפקא מכי יולד חלא מתחת אמו וזה מיקרי בגמ' זו פי' למיתה וזה פי' לחיים . וזה פי' במתני' בכורות (יז ע"ח) כל שמתה אמו או שנשחטה ואח"כ ילדה והייט נמי דמייתי בזו פי' למיתה וזה פי' לחיים ומש"ה מיעטו קרא דשמא מתה אמו תחלה :

וקשה לי על תי' תוס' חולין הנ"ל דדחקי דקרא אתא לכשיבא חלי' ויאמר שבמלום נעשה . הא כיון דשיטתם דלפסר שיהי' מלומלם בב"ח ח"כ יש לחרן דאף דח"ח לגמלם מ"מ פסול למזבח משום ס"ם שמא מתה אמו בריצה ושמא הי' המיתה והלידה בב"ח וכמ"ש בחום' חולין (כח ע"ב) בשם רבי שמעון :

ודעת תוס' חולין (כח ע"ב) ד"ה לפי שפפי' בידי חדם ח"ח שיהי' מלמלום בב"ח עי"ש שכתבו בגמלא מכון בין שתי עיירות דלפי' קמא אתי שפיר דלטולם ח"ח לגמלם שיהיו שוים חלא ח' מהן קרובה יותר וכ"כ מהרש"ח עירובין (ו ע"ח) לשיטתם ומי' ריטב"ח שם מ"ש . אבל שיטה זו תמוה מאד

וכל הרהכוונים לא פירשו כן אלא דח"ת לגמלם היינו שיכול להיות שקדם ח' לחברו אבל לא לומר שח"ת כולל שיהי' בכ"ח לפי' בידי שמים ומכ"ם בידי אדם עי' תוס' חולין (לח ע"ב) הנ"ל ובכ"ד:

ובכ"ב רשב"ח יבמות (לד ע"א) על מה דאמרי' שם שנעשו גמלים בב"ח ואי' לישבר בבת אחת הק' רמב"ן הא לים נעשים גדולים בשנים עד שיגיעו שערות והרי ח"ת לגמלם שיגיעו בב"ח ואי' רשב"ח עפמ"ש קידושין (עט ע"א) קדשה לבי' בדרך וקדשה עלמה בעיר והרי היא בוגרת רב אמר הרי היא בוגרת לפניו מדהשתא בוגרת בלפרת נמי הכא נמי כשבדקוה והגיעו סימנים בחותו יום דבכל חד אמרי' מדהשתא גדול בלפרת נמי גדול. והיינו דחזקה זו מדהשתא גדול בלפרת נמי כיון דמהני על אחד לבדו מהני נמי על כולם ביחד וע"כ דמ"ל לרשב"ח דלא אמרי' דאי לאפשר כלל שיגיעו בבת אחת. אבל לא זכיתי לע"ע להבין דברי קדשו דאף דים חזקה דמלפרת הם גדולים מ"מ מנין לנו שנעשו כולם גדולים בבת אחת דלמא טולדו השערות בא' קודם ובהשני אח"כ ואף דאם גדון על א' לבדו. אי על כל רגע שבאותו יום נאמר שכבר טולדו הסימנים. אבל לגמלם שבאו כאחד בכולם י"ל דאי לאפשר לגמלם:

(ב) **קי"ל** כרבנן דאמרי דאי לאפשר לגמלם בין בידי שמים דהייטו מה שבעינינו ראינו ברגע אחת שנעשו כ' דברים בבת אחת ואח"כ ח"ת לברר עוד אח הדבר שבבר עבר הזמן כמ"ש בכורות (יז ע"א) רחל שילדה כ' זכרים וילדו כ' רחציהם כאחד או כמ"ש רמב"ם פ"נ מה' שחיטה ה"ד גבי פחות מהלשר שחיטה דבך מועט. שמשערים שבשיעור זה אחר יגבי' וירבין ואשתוט עיי"ש בכ"מ (ועי' פמ"ג יו"ד כ"נ ס"ד סק"נ שכ' דז"ל דזה הוי בידי אדם ול"ש דערמה ברור דהוי בידי שמים ואף דהלכה דח"ת לגמלם מ"מ כ' כ"מ שהוא ספק דהא דקיי"ל דח"ת לגמלם הוא מספק והוי ספק נפלה וכן ל"מ מ"ם תב"ם סי' ע"ז סק"ב שגים שנשחטו תו"ב בבת אחת-הוי בידי אדם וק' דפשיטא דהוי בידי שמים דאי לאפשר למדוד ולברר אח"כ וכל שאין יכולים לברר אחר המעשה חשיב בידי שמים) אמרי' אפ"פ שערמה לנו שהי' בבת אחת מ"מ אין לסמוך על תוס הראי' שלנו דיוכל להיות שהאוס מטעה אותנו בדבר מועט וא"א לגמלם היטב:

ובין בידי אדם דהייטו דבר התלוי בחדיקתו שטכל תמיד למדוד ולברר מ"מ אמרי' דח"ת לגמלם דתוספים שמא לא דקדקו יפה ושמינו במדה קטנה וכמ"ש בכורות (ז ע"ב) בתוס הסיקנא דילמא אע"פ שלפי המדה הוא בגמלטו של המזבח מ"מ תוספים שמא טועים הנו וכן שם במדת כלים ומזבח. וכן עוד שם בגמרא הרוג בין ב' מיירות אף שיכולים למדוד אמרי' דח"ת לגמלם וכן מק' תוס' שם ד"ה לאפשר מפרון כשומד ושאם חליין של הסימנים דלאפשר במדידה ומ"מ א"א לגמלם (ומפורש בגמ' דשם המיעום והתמידה עדיף מאום הראי' וכמ"ש תכם נבי סי' ל"ע דבידי שמים הי' פשיטא דח"ת לגמלם והייטו אף שראינו בפעת מעשה שהי' בבת אחת מ"מ אום ראי' אינו בירור ובידי אדם הבעי אי הוי בירור) ועי' רמב"ם פ"ה מבכורות ה"ח ופ"ט מרואת ה"ח שכ' דח"ת לגמלם אפי' בידי אדם:

ותמוה מאכת (כה ע"ב) דקאמר הכא בב' על ב' מלומלות עסקינן דכיון דאחליק בי' פורתא הוי שבר כלי וק' דכיון דח"ת לגמלם אפי' בידי אדם א"א לומר שבר כלי שהרי אפשר לצמצם ולהשוות הגודל והעובי ולא יהי' שבר כלי כלל ואפי' אי נימא דאפשר לגמלם לא מהני לן לומר דח"ת לגמלם דהא אפשר לצמצם ולא יהי' שבר כלי כלל ולמה לחסור להחליק כה. והנה לדין ל"ק דהא קיי"ל כר' עקיבא דמחליקין כה. והא דאמר טעם ר"ע משום דקיפול מועיל ואין תורת כלי עליו ולא לאמר משום טעם הנ"ל דח"ת לגמלם. י"ל משום דכלאה"ה צריך לומר דר"ע ס"ל דקיפול מהני משום ריבוי דם"ל עהורה היא. משום דבטולי בטיל ע"י הקיפול. ועל ר' אליעזר ל"ק דהא בבכורות (יח ע"א) ס"ל נבי שנלה עדופה כר' יוסי הגלילי דאפשר לגמלם:

אך בלא זה נראה דלא קשה דהא דח"ת לגמלם הייט דאזלי' לחומרא בספק ולכן היכא דהחומרא מי נימא לאפשר לגמלם אמרי' להפוך שמא לגמלו יפה ולכן לחומרא אמרי' שמא יש ב' על ב' מלומלם ומב"ה אסור. ולי דם ב' ספיקות הנ"ל י"ל משום דאיסור טולד הוי דשיל"מ לא מהני ב' ספיקות כמו דלא מהני רובא. או לולי י"ל כמ"ש בכורות (יז ע"ב) על מדת כלים דרחמנא אמר עביד בכל היכי דאמי למיעבד ה"נ מב"ה הוי ב' על ב' כלי משום דדרך העולם להשתמש כן אע"פ ש"ל שאסר משהו. ובאי' זה מיושב מה שק' מאכת (ח ע"א) עמוד השעה בריב"ר ורביט מכהפיס עליו הוי רה"ר ועי' רמב"ם פי"ד מאכת ה"ת שב' דבעי' ב' טפחים מלומלמים לא פחות ולא יותר וק' הא ח"ת לגמלם ואף דאזלי' לחומרא מ"מ מידי ספק לא נפק ולמה תיב תחלת ודלא שמא העמוד מחזיק פחות לו יותר מב'. ויבויהר ק' לפמ"ם תוס' חולין (כח ע"ב) בשם הר"ם מיונגלא משום דים שני ספיקות ה"ג יש ב' ספיקות דלמא פחות מב' ודלמא יותר מב' והוי. כרמלית. ולהנ"ל מיושב דמ"ם דרך העולם לנחף על עמוד כזה שמ"פ מדידתו הוא על ב' טפחים לף שבאמה אחר לא יתר מבאו:

ועיין פמ"ג יו"ד כ"נ ס"ד סק"ח אמק' על רמב"ם שהשמיט תי' סוגיא דבכורות (יז ע"ב) על ק' דחום על כיקרא דמרוחת בה פורתא. ולק"מ דאחר שאי' שם על ק' דמדות כלים ומדת מזבח דרחמנא אמר עביד בכל היכי דמיי למיעבד מיושב נם הק' על תום סיקרא ול"ל להעמיד דמרוחת בה פורתא:

ובנגעים פ"ד מ"ד וכת"כ מוכח בר"ם שם דשערות אינם ממעטים שיעור כגרים אפי' שהם ובר קטן אחד. וק' בכל דוכתי דאמרי' דאי לאפשר לגמלם בידי אדם וע"כ דאחר רק שיעור קטן ומה בכך הלא דבר קטן בזה ליט ממעט את השיעור כלל ומ"ם משערות. ולולי דהא דבבר קטן ליט מחסר את השיעור הוא רק בשומאה ויכיור מטומאה לא ילפי'. ורבי' מחקוה דכ' תוס' ר"ה (יג ע"א) ד"ה אחר דלאו דוקא קרטב ממעט שיעור דבנגעים סאה אלא אפי' משהו ממעט את השיעור. וכן עי' מנ"א אם ס"ק ג' וש"ע הרב אם ס"ק ד' דאין שיעור למשהו ואפי' אלק היותר קטן לא בטל וע"ב דטומאה שאני:

אך ק' מכל שיעורים שבטולם בלילת כוית לא בעילה לא מדידת מקוה אך מלאטו ידיט ורגליט הא לא לאפשר לגמלם וא"ב אריך תמיד שיהי' יותר מהשיעור כדי שגדע בבירור שאין פחות משיעור. ולא מליט בשום מקום בן זולתי בסימני בחיטה בי"ד סי' כ"א ס"א דבאי' רוב גדול

הגרחה לעיעים ולה סבי ברוב בעלמה ועי' פר"ח סק"ג ועי' כלים פי"ז מ"ו מ"ח בבילה בגרונרות כזית שאמרו לה גדול ולה קטן חלה ביטני. ועי' מקוואות פ"ז מ"ו מקוה שים ג' סאה מכוונות וכו' הרי דח"ל הוספה על שום שיעור ול"ל כמ"ש בכורות (יז ע"ב) רחמנה למר עביד בכל היכי דמלי למיעבד ה"ג כיון דהלמ"ם מסרה לנו שיעורים הי' הכוונה רק שיהי' מחוק לפי רלוות עיניו השיטורים החלה ולפ"ע בע"ם החמה הוה פחות הו יותר לה היכפה לן ועי' פמ"ג פתיחה לתערובות ח"ח פ"ח ופ"ב תקר כיולה בזה בחיקבע חיסורה למה חייב לשם הלוי הה ח"ח לטמא דילמה ההיתר גדול וכ"ל דלק"מ כמ"ש תוס' חולין (כח ע"ב) בשם ר"ם דים כ' לדדים וה"ג יש כ' לדדים לחיסור שמה החיסור גדול ושמה שניהם שוים ולהתיר יש רק לד' שמה ההיתר גדול:

ובצל"ח פסחים (לג ע"ב) על מתני' טהרות המוצה שם בטומת מת שפחטו זיתים ועצמים כבילה מכוונת טהורים. מקשה הה ח"ח לטמא ושמא הי' יותר מכבילה ועי"ש מה בתי'. ולי נרחה לי"ב דהה דח"ח לטמא ה"י דמחסר רק מעטו ושם כיון דילה טיפה ח' כבר חסר הרבה ולפי' יש יותר מכבילה לה יבחר שוד בילה:

ועי' שבועות (לג ע"ח) דמקשה למה כפרו שניהם בבה לחת חייבים הה ח"ח לטמא וח"כ כפר ח' החלה והבני פטור. וק' לפמ"ם תוס' חולין הג"ל דהיכה דים ב' לדדים מהני והתם נמי יש ב' ספיקות לחוד על כהו"ל שמא כפר הוא לפני חבירו ושמא כפרו שניהם. בב"ח. ולפטור הוי רק ספק ח' שמא כפר הוא לחר חבירו. ולולי י"ל דמ"מ לי לפסר לחייב שניהם דהספיקות כתרי להדדי דגם חבירו חייב משום ב' ספיקות חלו והוי תרתי דסתרי ולכן שניהם פטורים וכמו שכ' מהרי"ט ח"ב יו"ד סי' ח' דלה מהני ס"ם בסתרי להדדי. חו י"ל כמ"ם תוס' בכורות (ט ע"ח) ד"ה מלן דלה שכיח שיהי' בבת לחת והכי נמי לה שכיח שיעידו שניהם בב"ח ומ"ה לה מהני ספק זה שמא כפרו שניהם בבת לחת. ותוס' כתבו רק כ' ספיקות בפרוץ כשומד ומחלה על מחלה בסחיטה דשכיח במדידה להיות שניהם שוים:

ובזה ניחח מ"ם מתני' יבמות (סו ע"ב) נפל הבית עליו ועל בת לחיו ולין ידוע חיזה מת רלשון נרחה חולנת ולה מתיבמת וקשה תחיבם מס"ם ספק שמא מחה כתו חחלה ובפק שמא מתו שניהם כלחד ובשעת נפילתה ליבום לה היתה עוד נרת ערוה ורק ספק ח' הוה לחומרת שמא מת לחיו תחלה ולהנ"ל ניחח דלה שכיח שיתרמי שימותו בבת לחת:

ובבוד חתני החבוך החריף מ' לברהם נ"י הציב דל"ק לפמ"ם הרח"ם בבכורות פ"ח סי' י' דלה מהני ס"ם חם יכול לבדוקי ה"ג לה מהני ס"ם ליבם משום דיכול לקיים המטה בחליצה וכמ"ם ביבמות (ו ע"ח) מה להבך שכן הכבר מלוה וכ' רש"י דיבום חיבו הכבר מלוה דיכול לחלוץ וכמ"ם שם (כ ע"ב) דיכול לקיים שניהם בחליצה ולין לומר דהכה שחני שהוה חפץ דוקה לייבם מותר לו משום ס"ם ולה דמי להתם דבה בתורת דחי' עשה להכי חמרי' דים עשה לקיים המ"ע בחליצה זה חיבו דהה לחבה שחול חסור לכונסה לשם חיבות רק לשם מלוה ולין חלוי כלל ברלונו והמלוה יכול לקיים בחליצה וכבר בחבו ההוא (לב ע"ב) ד"ה לחר בשם ר"ח ההלכה כחבה שחול ושהם מחני' כותיה:

(נ) **ברמב"ם** פט"ז מכלים ה"ב כ' תנור שחלקו לב' טמא וטבלה שמחלקה לב' טהור. והנה הריטב"ח ניחח משום דח"ח לטמא. ולפ"ז דהה דח"ח לטמא הוה רק מספק מ"מ טמא הכח ודחי. כמ"ש תוס' רים נדה דם"ט בריב"י ספק טמא והוי כודחי. לך סיפה בטבלה היה מחלוקת ר"ג וחכמים בכלים פי"ב מ"ו וע' תוי"ט ותוס' רעק"ח שם ופמ"ג יו"ד כ"ג ס"ד י"ח שהניחו בל"ב דין זה למה מהור הה קי"ל ה"ח לטמא ומ"ם מחטור. ועי' רחב"ד עדיות פ"ג מ"ט דמפרש דמיירי בטבלה של עץ וטומחה דרבנן דחין לה בית קבול ור"ג מטמח דח"ח לטמא ורבנן ס"ל כיון דטומחה דרבנן חלוי לקולה ותמרי' דחפשר לטמא. והה דלה סבי לרחב"ד לומר דחף ח"ח לטמא מ"מ סד"ר לקולה. י"ל כמ"ם בתוס' רעק"ח הנ"ל משום דס"ט בריה"י טמח. לכן הולרך לומר דרבנן ס"ל דבדרבנן חפשר לטמא ושניהם שוים. ועי' לל"ח פסחים (לג ע"ב) ד"ה עגבים:

(ד) **במהרש"א** פסחים (לח ע"ב) ד"ה ושלהן כתב דמפורש במבנה דח"ח לטמא חפי' לקולה ומ"ה בחבורה שחבד פסחה ותמרו לי' לח ובקש ושחוט עליו והלך ושחט והם לקחו ושחטו חם בחצי שניהם כלחד פטורים מלעשות פסח שני דממ"נ בריחשון נמטו והיינו דתמרי' לי חפשר לטמא ולחד נשחט ריחשון. ולכחורה קשה כיון דהה דתמרי' ח"ח לטמא היינו מספק מחמירים כמפורש בכמה דוכתי. ל"כ הכח ניחוש להיפוך שמא נשחטו שניהם כלחד בטמלם ויחחייבו לעשות פסח שני. ול"ל משום דים שני בפיקות דלמח שלו קדם ודלמח שלהן קדם. וכנגד זה יש רק ספק לחד שמא נשחטו שניהם בבת לחת. ומ"מ מוכח דס"ל לי לפשר לטמא דלי ניחח דבודחי יכולין לטמא. לח מהני ב' הספיקות דהה ודחי למלמו יפה:

(ה) **הא** דח"ח לטמא חפילו בידי חדם היינו רק בחלוק"ח קטן ומוטב לבטל הס חלוי בחלוק גדול ודלי דבקילים חנו כמ"ם בפ"ז (מ ע"ח) מעשה בנכרי ל' שהביח נרב של חחיכות ונמלח סי' בחחת מהן והחיר רשב"ג לח הנרב כולו תרנמח ר' פפח כבחחיכות בוות מ"ד ניחוש דילמח לחרמי קמ"ל וקי"ל כן יו"ד פ"ג ס"ד ועי"ש בט"ז דגם בזה"ז סומכים על הכרה זו וזה רלי' הג"ה מיי' והה"ד קע"ט המוכח ביו"ד ס"ם ק"ח שסומכים על דימוי שומן הקורקבן לשומן התרנגולת וכן על הקבת רחם הכבש לטוחר של ל' הכבשים. ועי"ש בם"ם ק"ח שבלחרונים מפקפקים על היחר זה בזה"ז דחין חנו בקילים. ול"ע מ"ם מסי' פ"ב בדנים דסומכים לחבקיחות לפי' בזה"ז וכן בסי' ס"ג ס"ח דסומכים לחבע"ם. ועי' חכ"ל סי' ל"ט דמסוגיח ע"ז זו משמע דבמדידה בקילים ונרחה כן גם מב"ב (קכח ע"ח) דפסל עדות כומח רק משום דבעי' תחלתו וסופו בכשרות לבל לחמרי' דיכול לבוון מלרי הקרקע ומדת גלימת ומסקל הגסבח. ועי' קלה"ח סי' מ"ו סק"ח. ועי' ט"ז יו"ד ל"ט סק"כ דחם הטבח חמר בשלח טריפות י"ל שמלח לזוה נקב בחלר הכבד מה שלח מלח הבני ולפי' הבני לומר חפשתי ולח מלחתי לזו רלי' דחפשר שהרחבון רחה מה שלח רחה זה לזוה נקב קטן וכעין זה בב"ב קמח לה"ט ל"ב לעניין ניחות בחם חנו רולים בעיניו לח בייך לומר שלן חנו בקילים:

אין אדם משים עצמו רשע

(א) **בדיני** ממונות כל טענה שטוען נגד חברו הן להוליא הן להחזיק לפי' משים עצמו רשע בשעה טענה
אין זה מזיק לטענתו כלום. כמ"ש רמב"ם פ"ב מטוען ומטען ה"כ נערה שהבעה את איש בדין ואמרה לו פתית לותי והוא אומר להד"מ נשבע היסת ולא אמרי' דהיינו נאמנת מטוס דמסיימה ה"ט לרשעת וכ"כ בשו"ת לרמב"ן מובא ב"י חו"מ ס"ה מתו' י"ח וס"ע סי' פ"ב ס"י ויו"ד קע"ז ס"י"ח אדם שטוען הלוהני בריבית אף שמע"ר דלוה בריבית פסול לעדות כמ"ש בחו"מ ל"ד ס"י מ"מ אם הלוה כופר נשבע. וכ"כ הג"ה אשרי ב"ק פ"ב סי"ח במעשה דפרעה דלפטור ממון ל"ה אין אדם מע"ר ומובא בב"י חו"מ קפ"ג אות ו' וכ"כ בשו"ת רמ"א סי' פ"ו דנאמן לפטור עצמו אף דמע"ר וכ"כ אם"ז בשם רמב"ן ב"ח (ג ע"ב) גבי מוד הייתי דמק' קו' תום' היכא מי למימר מזיד הייתי והא נאמע"ר ותי' דל"ם לומר נאמע"ר אלא גבי עדים והייט ע"כ משום דכל שטענתו גוגע לפטרו ממון אלא יעמוד להביא קרבן ל"ם נאמע"ר וכ"כ הג"ר יצחי' הורוויץ נכד השל"ה בשו"ת חוות יאיר סי' קע"ו:

וצ"ל דהא דכ' יו"ד קע"ז ס"ב בשם סמ"ג מקבל מטוען לאחי ריוח ומוען הנשבע שהיא מלוה בריבית אינו נאמן אע"פ שממ"נ כ' דטענתו על דבר משום דאין אדם מע"ר לכן אינו נאמן מ"מ לדינא ה"ל לומר כן דלבד מה שיהי' כנגד כל הדעות הנ"ל דלפטור ממון ל"ה נאמע"ר. יהי' גם סתירה מסעיף הקודם שכ' דאם טוען הלוה מנה לי בידך מריבית קלוה שלקחת ממני נאמן להשביע את המלוה היסת ניחא נ"כ דהתם ע"ר דאסור ליתן ריבית. וכן הוא בשו"ת פ"ז סכ"ה. אע"כ הכא הטעם במקבל משום לאחי ריוח שה"נ לומר שהי' ריבית משום חזקה לא שביק התירא ואכל איסורא משום דאפשר בדרך היתר וכמו שכתב ביו"ד קכ"ט סעיף כ"ה אם המלוה משיב שלח לקח ריבית אלא על ידי נכרי אז דרך היתר אחר נאמן כלא שטוענ מה"ט דלא שביק התירא:

ויש תולקים ע"ז. עי' הג"ה אשרי ב"ק הנ"ל בשם יש אבי מורי דאפי' לפטור ממון מ"מ אין אדם מע"ר וכן כ' המרדכי שם קכ"ד וכן כ' דעת תום' ב"מ (ג ע"ב) ד"ה מה שם דתי' דנאמן מזיד הייתי דרוצה לעשות תשובה ואינו רוצה להביא חולין לעזרה הא לא"ה לא הי' נאמן אף שפוטר ה"ע טענה זו מקרבן וכ"כ ריב"ם סי' של"ו. ואין סתירה נגד זה מריב"ם סי' מ"א מובא בהג"ה רמ"א חו"מ פ"ו סכ"ה ואה"ע קע"ז ס"ה ובב"ם סי' כ"ב סק"ה תשה בתשעה לאחד מדרש לי דבר בחשני והלה טופל בשבע היסת ומשמע דבטו"ת בעלי דין יכול לעשות ע"ר. כי המעיין בריב"ם בפנים ירואה כי שם היתה השוכדה שילדה ולד ול"ם לומר נאמע"ר ואינו נאמן כי המעשה הי' ברור ולא מפי' אנו חיים אלא שהספק הי' אי הבטיח לה או לא. ומב"ה נרין ליישב. וברמ"א הועתק בקצרה:

(ב) **אם** מחייב ה"ע ממון בפירוש אע"פ שע"ז מציל עצמו משם נאמן. ונראה הטעם דהא בלא"ה אדם פסול על עצמו דקרוב הוא ומ"מ נזה"כ כי הוא זה דהודאת בע"ד כמאה עדים ק"ו הודאת בע"ד עי"ש וא"כ מה נכך הם טפח שוד פסול משם ס"ם הודאת בע"ד כמאה. יודיב. ומפורש הדין במחני' כתובות (מח ע"ח) פתיתי בתו של פלוני מצלם בושת ופגם ע"פ עצמו נגבתי מצלם הקרן ע"פ עצמו. וכן מתני' כ"ק (קיח ע"ח) האומר לחברו נזלתיך וכו' חייב לצלם וכן מתני' ב"מ (לז ע"ח) אמר לבנים נזלתי טתן לזה מנה ולזה מנה וכן מכות (ג ע"ח) העדו והזמו בב"ד פלוני חייב לצלם חלקן וכמ"ש ריטב"ח שם ד"ה אמר רבה שהם' אין נאמן הא נאמע"ר ותי' דהיינו בחיוב שבושו לאחר לכל ממון פלני' דבורי' כלומר נגבתי או נזלתי מצלם הקרן ע"פ עצמו שהרי יוצא מדבריו שהוא מודה שיש לחברו ממון תלוי. וכ"כ רמב"ם פי"ב מעדות ה"ב הרי שבא לב"ד ואמר שגנב או גזל לא מצלם הקרן ע"פ עצמו מ"מ אינו נפטל וכ"כ ב"י חו"מ ל"ד סל"ו בשם בשה"ת. וכ"כ שו"ת רשב"א חלק ג' סימן רל"ח וכ"כ אם"ז בתוטפות (יב ע"ח) ד"ה מ"ט בשם ריא"ם דמלוה טוען שבר אמנה נאמן ול"ם אינ מע"ר כיון דמפסיד לעצמו ממון וכ"כ רמ"ה הנ"ע קכ"ד ס"ח בשם תעודה דאם הודה שהוא חוטא כופים להוליא משום דטוען לאחרת דיאחד הוי כמ"ש שו"ת חכ"ל סי' קל"ג וכ"כ רדב"ז סי' תר"ז והוי יודע דנמצאו ל"ם זה וכו' וכן כתב חכ"ל סי' ק"כ ד"ה עוד כ' וכן כתב שבו"י ח"ח סי' ק"ע וכן כ' נאוני בתרתי סי' כ"ו (ומ"ם שם דגם לענין איסור נאמנת הוא נגד הדין ומה שהבי' רבי' ממחני' נדרים (ל ע"ב) בריאשונה היו אומרים ג' נשים יוצאות האומרת ממאה אני לך וכו' וק' הא אין מעיד אלי' אלא היא ואאמע"ר אלא ודאי דלאסור על בעלה נאמנת. תמוה מאד דמפורש בגמ' דמיירי בחשת כהן שטוענת שנאנסה ולא מצוי עלמה רשיעה כלל) וכ"כ חי' רעק"א בתוטות (סג ע"ב) דדעת כל הפוסקים לחוש. ומפני זה תמוה מ"ש רשב"ם סי' קל"ז מובא בשיר"י חו"מ סי' ל"ד אות ל"ו מי שהודה שמסר חינו נאמן אף לחייב ה"ע ממון משום דאאמע"ר והוא נגד משניות מפורשות וגמ' ורחשונים. וכן מק' קהלת יעקב אות ו' י"ו על שו"ת חוות יאיר ס"ם ל"ח שבשוכדת דידי' שהודה במעשה ה"י לחייב ה"ע ממון סיים שזה ל"ע למה נאמן. ותמיה דמה מסופק נדבר הא במיזב ממון אדם מע"ר:

(ג) **אינו** כח לחייב ה"ע ממון אלא שמודה לענין איסור והממון תלוי באיסור כגון שהודית שטבחה על דת שהילילתו דבר שהיט משטר וממילא הדין שאין לה כתובה. שמא ראחב"ד מובא בכ"מ כתובות (עב ע"ח) דאין נאמנת משום דאאמע"ר. ורחיתי בשו"ת הר המור סוף (דף כט ע"ב) שכ' בטעמו של הראחב"ד דהודאת בע"ד כמאה עדים לאו משום מגו דאי בעי יהיב לי' במתנה. אלא משום נאמנת שמאמינים לו שבאמת חייב ומב"ה כיון שמע"ר ואינו נאמן ל"ם הודאת בע"ד. ותמוה דכי יחלוק ראחב"ד על מסכיות ונמ' הנ"ל (לעיל זה ח') שאפי' אי מע"ר מ"מ אם מחייב ה"ע ממון חייב לצלם. ופשוט שדעתו דה"מ חייב אם בא לחייב ה"ע ממון אבל הכא כיון שמיקר בידאה לענין איסור אינה נאמנת כיון שאין אדם מע"ר אף שטוענ לענין ממון:

אבל הרמב"ם פכ"ד מאישות הי"ח כתב דנאמנת לענין הכתובה בתומרת ט"ל וכ"כ כל הרחשונים כתובות (עב ע"ח) דזה שהודית שטברה על דת הוי כמודית בפי' שאין לה כתובה

כדיבה דאה וחה לי וכיון הודחת בע"ד. ולעלי י"ל דמחלוקת זו דרמב"ד וכל הרמשונים תלוי במחלוקת רח"ם בסם הירושלמי והרמב"ן. דרח"ם סם פ"ז סי' ט' מביא ירושלמי דכולהו בעדים שלריך שע"י עדים נחברר שקרותה לו יולחת שלח בחוזה לחבל כ"ח לית נתמן וס"ל משום דס"ל דמקרי תיקף הפקעת ממון ולין מפקיעין ממון בע"ח וכ"כ ר"ן בסם רשב"ח וני' כ"י ו"ד סי' קפ"ה דרשב"ח ורח"ם רק לענין ממון בעי כ' עדים לחבל לענין לאסור מוזו דשני בע"ח וכ"כ ע"ז שם סק"ג וחוכת השלמים ס' וכ"ם לחכ"ם קפ"ז סק"ד. ולפימה ז שפיר קלמרו הרמב"ם והרלשונים דנלמנת לענין הכחובה דמקרי תיקף שבאה לחייב ח"ע ממון ולין מפניחים בזה בעע"ר. חבל דעת רלב"ד כרמב"ן מוכח בר"ן שם דהחכס לי הכהן לבדו נחתן להכחישה ולח לחבי דקס לממון כיון דלע"ם הוח רק לענין לאסור לקח דיתעגל ממט ממון ומש"ה לינה נלמנת דלחמע"ר:

(ד) **וכ"ז** לאחו ממון שלמו לי לקח שמע"ר יכול לחייב לח שלמו. חבל לענין ממון לחר כגון שהודה שנשבע לשקר ולח"כ נחחייב שבועה בממון לחר לי לחמרי הודחת בע"ד כמלה מדיס ופסול לשבועה. דעת רמב"ם פ"ב מטוען ה"ג דלימ נעשה חשוד ע"פ עלמו וכ"כ מרדכי ב"ק פ' בחרח סי' ק"פ בשם ר' לביגדור הכהן דנהודחת עלמו שהודה בשטר לית נפסל. וכ"כ דכרי לחת קלנטרס ס' בשנין חשוד בשם מרדכי ב"מ פ"ב סי' רס"ב בשם רלב"ן דלימ נפסל ע"פ עלמו וכ"כ שם בשם ר' שרירא ור' חלי מוכח בטוח"מ סי' פ"ו סכ"ח ובשה"ת ור' יוחס. ורשב"ח שבועות (מו ע"ב) ד"ה ובשנחו:

אבל דעת שו"ת ריב"ש מוכח בשוח"מ סי' פ"ז סכ"ח ור"ן ל"פ כל הנשנעים דנפסל ע"פ עלמו חם טנע לממון משום הודחת בע"ד וכן ג"ל ע' הרמ"ה מוכח בה"ה פ"ב מטוען ה"ג ובשוח"מ סי' ל"ב ס"ה דנשבע וטפל שלומר חשוד לחי נחמן להיק עלמו וכן ל' שיטת מור שם. ופי' כרכי יוסף תו"מ סי' ל"ד סקל"ז שמקשה סחירת ריטב"ח כחובות (טב ע"ח) בטוכרת על דת דפליג על רלב"ד ופ"ל דלח שייך מע"ר ונלמנת להפסיד הכחובה. לריטב"ח ר"פ כל הנשנעים דכ' כרשב"ח דלית נפסל ע"פ עלמו. ובחמת כחו כן היה יסל להקשות מרמב"ם פכ"ד מלישות ה"ח דכ' דנחמנת לענין הכחובה לרמב"ם ע"כ מטוען ה"ג דכ' המודה מעלמו שטר שבויה שנפסל בה מקבים לחתו. לך לפע"ד לק"מ דהחלוק כ"ל בין לחתו ממון עלמו דנלמן להפסיד מש"כ כמה שנגע לממון לחר דמפני שהוח חשוד בממון חה לין מוכרח שטטועה זו שקר מש"ה מקבים לחתו:

(ה) **בבית** שמואל לה"ם קנ"ב סק"ג מסופק לי בלי' דרבנן לחם מפ"ר. ולי נימה לחלק בן דבדרבנן נלמן ים לייטב קי' הפלחה כחובות (יח ע"ב) על רמב"ח למה חזר בו מרישה דלפי' בחנו לית נתמן היכל דמע"ר דהח רבח לי סחר דבריו חלח בחטוסים מחמת נפבוה דבלח מנו לינס נלמנים חבל בהח דמחמת ממון נלמנים בחנו לי סחר רבח לח דבריו. וי"ל דמחחלה מרס שחידש לו רבח דבדים החמומים על השטר כמי שנחקרה עדותן דמי ה' דעה רמב"ח דלמן בחמימת שקר לי דחוריינהו דלח חמנה ברשך עד שקר נלמר רק במעידים בפיהם בב"ד מש"ה בשטר דלינה הבדה מדאורי' וכחיבה לית כדיבור דמי והח

דמחשבחם ה' לבעה שרלו להפסיד לנזה בחחימחם י"ל דנ"כ לית חלח לי' לרבנן חם שוד לי עמר ההיזק. ומש"ה כיון שלית חלח לי' דרבנן לפי' בחטוסים מחמח ממון נלמנים כיון בים להם חנו. והח דפסולי עדות הוה כמ"ם רמ"י במחני' מבחקים בקונית שלית חלח נזל מדבריהם כמ"ם רמ"י שבועות (לח ע"ח) ד"ה חבל מסחק וכפיפח כיון שלין להם חנו לפי' בלי' דרבנן לין לחדם מע"ר. חלח לחחר בהק' לו רבח מעדים החחומים על השטר וכו' ול"כ הוי עדות שקר ושכרו על לי חעשה וכו' גם בריבח ע"כ לפי' ים להם חנו לינם נלמנים לבל בלי' דרבנן ום להם חנו נלמנים:

אך בלחת מפורש יולח מכל הפוסקים דלפי' בלי' דרבנן לין לחדם מע"ר. וכ"י דמפרש במחני' פסולים מבחק בקונית הוח רק להם"ד חבל במסקנת בגמ' ד"ה הפה שהחיר השמים מבחק בקונית וכ' שכדים וע"כ דלמסקנת לפי' בדרבנן לחלמע"ר כמ"ם חם"ו שם בדפח רמ"י. וכ"כ מרמב"ם ומוח"מ סי' מ"ו שהשמיטו מבחק בקונית וכ"כ ב"ח שם במבחק בקונית לחלמע"ר וכ"כ חרשל דרבנן ל' י"ו. לך מה שהביח רלי' מסוניח זו דפסולי עדות שפי' רמ"י מבחקים בקונית דלינם נלמנים משום דלחלמע"ר ל"ש רב כמו שהק' בנרכ"י דבפסולי עדות השעם כמ"ם חום' משום דמלוה נופל' מדק דייק וכ"כ רשב"ח מוכח בחם"ו שם. וגם דהמ"י דפי' כן בחחני' י"ל דהוח לפוס המסקנת דרמב"ח לריטח לחמה ולפ"ז לי מבחק יהיה בכלל פסולי עדות נלמד ליפכח דבדרבנן לחדם מע"ר דחטוסים מחמח ממון לל מהחני ופסולי עדות (דייט פסולי דרבנן) מהחני. וגם ק' לי, על בשל חרד"ר לך יפרש קרושים דהם פסולי דלי'. ול"ל דעיקר רלישו לח משום סיפח רק משום דרמ"י חזר בו כמ"ם לעיל:

ונראה לפי' דגם בלי' דרבנן לחמרי לחלמע"ר מכחובות (יט ע"ב) מדיס שלחמרו לחמה היו דבריו לין נלמנים משום דלחלמע"ר כמ"ם רמ"י שם ד"ה לחמה ולינו חלח לי' דרבנן לל חבבן בלהלין עולה. ולעלי יש לדחות דדברי קבלה חמיר משחר לי' דרבנן כמ"ם כ"י לי"ח חקכ"ד ד"ה וכ' הרמב"ן דדברי קבלה כדברי חורה דמי וכ"כ ס"ז לי"ח חרס"ו סק"כ ועי' פמ"ג פחיחה כוללת לשו"ח ח"ח ו"ח:

וראיתי בבריח לחבהם לה"ם סי' י"ג מביח רלים מכחובות (טב ע"ח) דהק' רלב"ד בהח דמק' מנח ידע לוקמה בחודים וחי' ללב"ד דלינה נלמנת דלחלמע"ר לקח דמירי שם בלי' דרבנן כמ"ם ה"ה פכ"ד מלישות ה"ח דמחכילהו שלית מששר בזה"ז לית חלח דרבנן. ולינה רלי' דל"ל בדרבנן לחדם מע"ר ולח מלי לחבן בחודים חלח יהיה מספיק על לי' דלי'. ועי' שוד שם דמקב' מכחובות (יד ע"ח) לחכום לומר ממני למה נלמן הח לחלמע"ר וע"כ משום דהוח רק לסבור דרבנן ועי"ש שהעלה בזה"ז דפנוות נדיח לית נלמן לומר ממני משום דמע"ר. ודבריו חמוהים דמה יפנה למ"ש בב"ב (קכז ע"ב) נלמן לומר בני בן נרובה ותלוה וכ"כ רמב"ם פע"ז מהל"ב הע"ז והח שם לי' דלי' היח ולמה נלמן. וגם לך מחלק דבזה"ז לין הלרום נלמן לומר ממני כיד המפורש בלה"ם סי' ד' סכ"ו דסהים לפי' בזה"ז. ובלחת שיקר הע' כחו שיחבחר לפנינו להבן לוח (מ"ז) בשם ר"י בב"ב שם ופני יהושע קידושין (עח ע"ב) לי מביש

דמהי"ב ה"ב ממון לפרנס הולד וכחיוב ממון ל"ש לחלמ"ר וכמ"ש למעלה :

ובתפארת ישראל יכוחת פ"ו לות כ"ב מחרן דדוקא בהרגתו ופלוגי רבעני שתומר בפי' שחטה לחמי' לחלמ"ר מבח"כ בלחוש לקח שתומר ממני מ"מ ליט לומר בפי' שבעלה בלה בריבה ושמח ביבך לקח שליט דוב לנו. ולדבריו מה היה שברבת חתים בשברה וכל כי עשרה ליכת פרכוס כמ"ש כ"ב (קמב ע"ב) ולפ"ה הלינן שביבך ל"ש בלה נתפרסם מכ"ש בפצועות גדות שבוה"ו שליט מודה בפי' שבעלה בגדהה ודרי בהרות מלוות ושמח מבלה :

ועיו"ש עוד בבריח לברהם בלית ה' שהביא רלי' מחולין (לה ע"ח) הלי עבחת דלחר תרי עבדי והלי שמכר לעבדי טריפה היה למה ליתן הח עביד לי' דרבנן שמכר טריפה לעבדי שלבור לו שמח ימברנה לישראל וע"כ דלי' דרבנן ליתן. ויש לדחות דלי' זה לח קיס ליהבי וכמ"ש לקמן לות ע"ו :

ובתומים כללי מנו ק"ה כ' ג"כ דלפי' בדרבנן לחלמ"ר. ועי' תוס הבני סי' י"ח שכתב דהשוכר על לי' דרבנן מקרי רבע ומביח רלי' מיבמות (כ ע"ח) וכן הוח בגדה (יב ע"ח) לחר רבח וכל שליט מקיס דבלי חכמים רבע לח מקרי וע"י"ש דמחלק בין טובר בקוס ועבה לבוה"ת. ועי' מהרי"ט בלי' על ר"ף קדושין ד"ף הלומר ד"ה והח דלמרינן עני שהביח בסח סו"ת מהר"ם סי' רמ"ח דהשוכל על לי' דרבנן רבע. מקרי ולח הביח רלי' הל"ל. ועי' לרשת ליבנן הל"ב נסתפק בזה ולח הביח מיבמות. ועי' כ"מ (ע ע"ח) קרוב לבבר ולחוק להפשד רבע לקח דמדרבנן הוח :

(ו) **הא** דלין לחדס מע"ר היינו שליט נתן על עלמו כלל לבוס טובם כמ"ש רמב"ס פי"ח מסנהדרין ה"ו שמח נעריבה דשתו בדבר זה בחח מן השמלין מרי נפש הוח המחבין למות וכללו של דבר נזרת מלך היח. ועי' פי' רדב"ז שם בשם בריימה מי שבח לב"ד ולחמר הלקוני לין שומעין לו. ולח כרשב"ם תקל"ח תקל"ב מוכח בברב"י ת"מ ל"ד לות ל"ג שבתב דטועמים לותו ע"פ דבריו. ולליימו מכתובות (י ע"ח) לסבוהו כופרי מבריבתה תביעי ליה הרי דבי נתן ע"פ עלמו יש לדחות דלח ע"פ דבריו מעטים לותו חלה כמו שנתן לומר פ"פ מלהתי על הכתובה משום חזקה לין לחדס ביורת בשעודה ומפסידה ולח היה ניתן על הספק ומסתמח יודע ברור. ומשום חזקה זו הוי כיתברר לנו שהוח חבוד על הזוטת. ומה שהביח רלי' מנדרים (ל ע"ב) בעיתה תני לך דנתמנת למה לח לחמר הש"ם דלהכי לח לבבר לתוקמי מהני' ברנון דת"כ למה נתמנת הח לחלמ"ר וכן הק' תפלרת ישראל שם. י"ל משום דשם לח נתמן לה תעשה חיסור כמה שדרה עמו לבן נתמנת כמ"ש בשו"ת נתני בתרלי סי' כ"ו. לו דהבועס משום דשויח לעשה חד"ח כמ"ש תכ"ל סי' ק"ג :

ומ"ש היכח שהוח מיגדר מלחח כ' בשו"ת רמ"ח ת"ח ע"ח מוכח בלרעת דרבנן לי' י"ו שמדין לותו ע"פ דבריו וכ"כ ברכ"י שם בשם שו"ת רמ"ח סי' ו' ותבב"ן ח"ב רפ"ד :

ועי' רמב"ם פ"ב מטוטן ה"ג מוכח חו"מ ל"ד סב"ה בהג"ה ול"ב ס"ה דלף דלין נתמן על עלמו מ"מ תשבין לו ולין רלוי לעשותו עד לבתחילה וה"ט שלין להזמין לותו לעד לבל פציעת דלם יודע עדות בשר במ"ש ס"ב סי' ל"ד סבב"ז ול"ב סב"ה וב"ב תרעת דרבנן שם דב"מ דלחמרי' לחלמ"ר לינו נפסל בלל לפי' מדרבנן וב"ב ברב"י חו"מ ל"ד סב"ל :

ופשיטא דלעניו לחלמ"ר לין תילוק בין לים לעשה במ"ם בקה"י לי' י"ו ומביח רלי' מרלב"ד בחוכח בר"ן בהוכות (עב ע"ח) בשוברת על דת שבתב דלח מלית לבויח נפשה רשיעה ומטו"ת תב"ל סי' נ' ובי' ק"ן :

(ז) **מרדבי** ב"ב פ"ג סי' תקב"ח מביח מלביהסף בשם זקנו רלב"ן לם ים ע"ח שמעיד בדבריו נתמן לפ"פ שמע"ר וב"ב דברי לחת קונטרס ה' בעניו תשוד ד"ה וכבר בשם בעה"ג חו"מ פ"ו לדעה סו"ת ר"ף שהוכח בטוח"מ פ"ו סב"ת ובשעה"מ דלם נשבע היסת ולח"ב בח ע"ח ה"ו נשבע שבועת התורה ולי בתר דמשתבע הודה מעלמו מקלת הו"ל תשוד ובשנעדו נשבע וטעל והקשו עליו לין נעשה תשוד ע"פ עלמו ותי' דהייט הוקת בשלין עוד לחר עמו לבל לם ים עמו ע"ח נפסל וב"ם רלב"ן הל"ל. והח דפלוגי רבעני לרלוי דלחמרי' דהו"ל בשם ולחלמ"ר לקח שע"ב ים עמו עוד ח'. ל"ל דהשד לחר ח"י לם ה' ברלוו ר"ל בה' בלוש וב"ב תומים פ"ו סבב"ז והפלוה בקונסרס לחרון לסי' קט"ו לות י"ט. לבל לביהסף במרדבי שם חלק עליו וכתב שדבריו רפוס. וכן בתומים שם ב' בשם תוס' מבות (ו ע"ח) ד"ה נרבע דמפרשים שהשד מעיד נ"ב שה' לרלוו ומ"מ ליט נתמן וע"ב שבמקום שלחמ"ר לפי' ים ע"ח בדבריו ליט נתמן וב"ב בבו"ת רשב"ח לקח רל"ו ותלקת מחוקק סי' קט"ו סבב"ה וב"ם שם ב"ת. וכן מפורש בח' ת"ה בסנהדרין (ט ע"ב) ד"ה רבח דלח בלהב"ן וב"ב בשו"ת מהר"ם לובלין סי' פ"ח וכן מוכח מפי' בל הלחסונים בנסבת דר' חנח לשתבע הח לחתר מחסק תביעה היינו מפני שמודה שחטפה ומ"ה לי' לשבע לבל היינו בשם בשבועה לע"פ שמודה שתפק דבך נזלה ולע"ם בגם ע"ח מעיד בדבריו הרי דלח בלהב"ן. ועי' רלב"ד פ"ג מגזלה הט"ו מוכח בדברי לחת שחולק על נוף דין רלב"ן שחוסק נפסל לשבועה ומביח רלי' מנסבת דר' חנח לשתבע הח הקודה :

ועי' מהר"ם לובלין סי' פ"ח לפי' בים הוכחה ונגלים לדבר מ"מ לחלמ"ר ורלי' מסנהדרין (ם ע"ב) פלוגי רבעני לקח בגם עד השני מעיד בן שהי' לרלוו ולין לך הוכחה גדולה מזו ומ"מ ליט נפסל לבל בגה"ג חו"מ ל"ד כתב בים הוכחה לדבריו נתמן :

(ח) **בתב** לם"ז ב"מ (ה ע"ב) בשם מורו הרדב"ז נבי הבופר בחלוה דבשר לעדות דלחמרי' לשתתומי קמשתמים דלם רלו בידו מעות והודה שהם של חבירו ולין עליו חלוה לחרת נתמן לפטול לת עלמו. ולבלוחה הל לחלמ"ר ולמה נתמן ול"ל השעם דלף דשייך לומר לשתתומי מ"מ הל ע"פ הדין לחסור לעשות בן לבתם בשבועת יד בשביל שלין לו ובין שרוחים שעושה לישור זוטל יטול ונתמן לעשות עלמו בשם גם לישור רבה שלם לחבירו לף שים לו וע"פ מ"ם תב"ל סי' ג' דל"ל לחלמ"ר לחל בשקום

במקום שאין חט יודעים דבר רע ושם רשותה לכל כשם רשותה לפניו כגון פטיו שטיבורה נתמנת כשתזמרת שנבעלה לפסול. דתפי' חס ונבעלה לכבר חיכא לימור וע"כ עבדה לימורת ווטת נתמנת לומר דעבדה לי' רבה:

(מ) **היבא** שאנו יודעים נוף העברה וא"ל לדבורו ותפי' חס יהיוך חייב חט"פ שבידו לעטון ליזה עינה לפטור ח"ע ולא טען ל"ח לחמע"ר כיון דלא ליהו מצוי נפשיה רשיעא. ומס"ה כתב רמב"ם בפ"ב מטבועות הי"ב שחס נשבע אחד בפיטו שלא יאכל היום ואכל חע"פ שחס הי' שוען לא הי' בלבי שלא שלא היום הי' פטור מ"מ חס לא טען כן חייב וכ"כ תוס' יבמות (קטו ע"ח) ד"ה הכא בתי' השני דמס"ה במכות (ה ע"ח) לחמר רבא לחו ב' ולחמרי בא' בשבת בבוקר הרג פלוני לח הנפש בהרדעת ולחו הרי ולחמרו בא' בשבת בערב עמנו הייתם בכורה לי לא מלי מלוי מבוקר לערב מהרדעה לכורה והרגין ולא חייבי' שמא לחולי בגמלא פרחת דחס ליתת דחולי הי' להם לטעון כן ומדלא לחמרו הכי ש"מ דשקר הם מעידים. הרי דהרגים ט"כ לף שהיו יכולים לטעון טענה לפטור מ"מ לא לחמרי' דהא שלא טענו עשיה ח"ע דשעיה כיון דס"ס לא ע"י דבורם והרגים לא מקרי מע"ר וכן משמע מג"י סנהדרין (כו ע"ב) גבי הני קבורתי דלף שיכולים לומר מלוה קשבתי מ"מ חס ליכם טוענים כן פסולים ולא הוי נפסלים ע"י עלמן. וכ"כ שו"ת רשב"ח ח"ג סי' ק"י דגבב בעדים לף שיכול לטעון החזרתי מ"מ חס לא טען לין זה מרשיע לת עלמו:

וראיתי בקבלת יעקב י"ז שהביא ר"י לזה מתי' כ' של תוס' מכות (ב ע"ח) ד"ה מעידים דכ' דלוכב גולה כיון דשתיק כשחמרו לו העדים בודאי לי הוי לומר לא הרגתיו יכול לתרץ ולומר לא הרגתיו שוגג אלא מיד כמו בלא לכלתי חלב לבל כיון דשתיק בהודאה דמיא. ומורלות לחפלא ולא לוכל לעמוד על כוונתו ברי' זו דהא שם קלי לעניו גלות שהרג שוגג ולא שייך לומר שלי"ג משום לחמע"ר דלי' נעשה רשע כלל:

וב"ב מל"מ פי"ח מלשות ה"ח ד"ה ודע לעניו מודה בקנס כשהמעשה לא מפיו לא טו חיים לף שהי' בידו לפטור ח"ע ולא טען מ"מ חייב (וע"פ כל זה ל"ע להבין דבבי ר"ן קדושין (מ ע"ח) ד"ה וה"מ גבי שליח נעשה עד דתפי' כשהשלה מודה שקבלה בשף קדושין ליהה מקודשת ודלי כיון שאין העדים נאמנים מלד עלמן אלא מפני הודאתה הי כמקדש בלא עדים ומכל המבואר למעלה מפורש דהיכא דלי שתיקת הבע"ד אין הבע"ד מקיים ומבייב להדבר והעדים לבדם נאמנו לת העניו והוי עדות ראוי וגמורה):

אבל היכא שבלא דיבורו הייט מכשירים לאחו בעון עדים שחמתו על שטר שיש בו בבית דחמרי' מסחמת דלא השמש להו ליסורא כמ"ש תוס' ב"מ (עב ע"ח) ד"ה שטר יה"ה פ"ד ממלוה ה"ו ועי' ש"ך חו"מ סי' נב סק"ח. לז לט"פ שלחמרים מדדים הייט אין נאמנים דכיון שלריכים לדבורם לחמרי' לחמע"ר וכ"כ מל"מ פ"ד ממלוה ה"ו ד"ה וכתב כעל כ"ה וכן מבית שם בשם מ"ב סי' נ"ח וכ"כ ובדד"ר י"ו ומבית רבי' מתוס' ב"מ (ג ע"ב) ד"ה מה לם דב' עב מוד הייתי דחמע"ר כיון דבלא דבורו לא הייט מחזיקים תוחו לרשע ולחמרי' דשוגג הי' לוט נאמן וב"ב

תשב"ן ח"ב קמ"ח ומבית רבי' זו וב"ב שם דבבי לחמת קונטרס ה' בעניו תשוד ומבית רבי' מרשב"ח ור"ן ב"פ כל הנשבעים שהקנו לחתי הוי תשוד על השבועה בשבועת העדות דמלן מוכח דעבד עליה במויד לפי' לוכל עדים דהתרו בו דילמא לשהלי ולפי' מודה שהויד שידע ולא העיד מ"מ הא לחמע"ר. ועי' תוס' יחיר סי' ק"ד. ועי' קהלת יעקב י"ו שמקשה על מל"מ הנ"ל דהיכא שהלסור ידוע לכל שיכולים להלות שלא ידעו שהמעשה הזה לסור וסס מודים שידעו והזידו לוכם נאמנים משו"ת חב"ל סי' נ' דב' דכל דהיכא ריעותא קמן נלמן לומר שבמויד הי'. ולעני"ד נראה דלא פליגי דשי"ה בעובדא דחב"ל בפטי' שטיבורה דים לסור ווטת ומתי' ווטת לתי' רבה לדם מע"ר משא"כ הכא דלחמרי' דלא משמע להו ליסורא ולא עבו לסור כלל לפי דעתם:

וב"ב תוס' כ"ק (מח ע"ב) ד"ה מודה ולפ"ז שם דמק' למפרך לפ"ח דלמן שברה לומר שלא יהשוב מרשיע עלמו כשמודה ולמן רוצה ליפטר ולע"ג דע"י העד בא עליו חייב זה שלא הפשוט יותר נקט ע"ל הי דלפי' שהחייב בא ע"י ע"ח תשוב מרשיע עלמו כיון שבלא דבורו פטור דלא הו"ל למידע ורק ע"י דבורו מתחייב הוי מודה בקנס וכן בב"ק (מג ע"ב) דלתו סהדי ולהכידו כי' דקטל ולא ידעו לי תם לו מועד ולחמר מרי' דמועד הוא דהוי ע"פ עלמו וכן כתב חי' ר"ן שבועות (לד ע"ח) גבי עדי קנס לי מכחת רבי' כלי ידיעה דלף דהוחזק כפרן מ"מ כיון דכפיעתו מתחייב מקרי מודה בקנס וה"ה לעניו מע"ר (לבל בירושלמי שבועות פ"ד ה"ה ליתת דהוחזק כפרן חייב בקנס תן לי קנס בתי שהוא בידך והוא לומר לי נהחייבתי קנס מימי והעדים מעידים שנתחייב קנס ולית לחן ידעין לי קנס ברבי' לי קנס לוחרי' וכו' זה מתקיים בקנס ידיעה בלי רבי'. והוא בנגד גמ' בבלי שם וב"ק מג ע"ב) ומס"ה חולק בשטר משפט סי' ל"ד סקי"ד על מ"ש ש"ך יו"ד ס"ב סקב"ז על הרמב"ם פ"ב מטבועות הל"ל דלפי' יש עדים כדבריו לחחרונים לי מהני דהוחזק כפרן וכ' ע"ז בשע"מ דזה ליתת דיש עדים כדבריו לחחרונים ח"כ עיקר חיובו לית בא אלא ע"פ הודאת עלמו ולחמע"ר. וכן כ' ממל"מ פ"ג ממלוה ה"ח דהודאתו לינה מלטרפת להעדאת עדים לחייבו מלקות (ועי"ש שמ"ש שע"י הודאה הלוה חייב מלקות תמוה טעמא מאי):

(י) **באש"ז** כתובות (יח ע"ב) ד"ה אלא לי לחמר בשם הר"י מינגש כתב דהיכא שלומר שעשה שבירה בזמן העבר ופתה עשה חבובה ל"ש לחמע"ר וכל הרלשוני שם חולקים ע"ז. וב"כ טחו"מ סי' מ"ו ל"ז לפי' לומר שעשה תבובה מ"מ לחמע"ר. ועי' מרדכי כהדרין פ"ב סי' תרל"ב מובא בד"מ ל"ד י' וסמ"ע שם סק"ם ובט"ב קמח לה"ע ט"ב בב"ה בסחירת היתר הב' דב"ז אלא מהני משום די"ל שרומי קפשרים לבל לי לית שייך הערמה נלמן. וב"כ עבודת הגרשוני סי' כ"ח ט"י"ם שדחה רק מפני שהוא לבדו לית נלמן לבל לטעון שמע"ר נראה מדבריו שם הודה דרך הבובה נלמן. וב"כ ת"ם יו"ד סי' ד' דבל שלומר דרך וידוי נלמן לף שמע"ר ורלייתו מקרבן שבועת בעוי לשעבר דלריך להודות שידע בלסור כמ"ש שבועות (כו ע"ב) וק' הא לחמע"ר וע"כ משום דדרך וידוי נלמן בקרבן שבועת דהוא לחייב ח"ע כמ"ש נחות כ'. ז"ל דהא דנלמן הוא רק כמה שטוגע לממוע לבל

פסיעה דאיט נתמן לאי' שיאכל הכהן תולין בעזרה כמ"ש רש"י יבמות (פו ע"ב) ד"ה וכי לא דע"ח נתמן באי' דהא מייתי תטעת לפומי' ומתאכלה דאי לא מהימן היכי מתאכלה דילמא תולין בעזרה ניתהו:

ובשו"ת חכ"ל סי' ק"נ כתב בטעמיה אני לך שנתמנת דשויא נפשה חד"ח ומה לי ממון מה לי איסור שביד האדם להודות על עלמו אלא מטעה האומר כשטעה העדות זכור הייתי כשעה שכועה את העדות וכשבאתי לשקר לא יביא קרבן ע"פ עלמו עכ"ל ותמוה מה ענין הודאת בע"ד להבאת תולין לעזרה. ואפשר לומר כמ"ש תוס' ב"מ (ג ע"ב) ד"ה מה אם בנתמן מזיד הייני כדי שלא יעשה איסור תדם ר"ג י"ל דנתמן כדי שלא יעשה איסור דאם לא יביא קרבן לא יכפר לו. ועי' לקמן תוס' ט':

או י"ל מ"ג לא שהי' רשע אז ובאה עשה תשובה. אף שהוא עכשיו רשע שרוצה להכשיל את הכהן בחולין לעזרה ומביא בעלמו תולין לעזרה ובחטאת העוף מכשיל את הכהן בחי' נבילה. ולכן יותר טוב לומר שמתחלה היי' רשע ועשה בב מרכבו וכשר הוא משנתמר שעודו רשע גם עכשיו. ואף שהיתי בשער משפט ע"ג בקו"ג שכ' דאם מכופקים תנו מתי עשה מעשה רשע אם מהחלה לא עכשיו תמרי' השתא הוא דאיתרע עיי"ש שכתב כיון דעכשיו החטים ביוקר היו נתמן לומר מכרתים בשעת הזול דמקמי' לי' בחזקת כשרות ואיט נתמן למיסם ח"ש רשע אפי' שעה אחת י"ל הכא שאני דעושה תשובה על העבר יותר יש סברא לומר שמתחלה היי' רשע ועתה חזר בו:

(יא) **היכא** דאם לא נתמן לו יעשה איסור עתה ל"ח לאתמר' ומש"ה בתחלת חלב נתמן לומר מזיד הייתי כדי שלא יביא תולין לעזרה כ"כ תוס' ב"מ (ג ע"ב) ד"ה מה אם וביבמות (כה ע"ב) ד"ה ואין וכריתות (יב ע"ח) ד"ה לא וע"ש מהרש"א מוכח בתד"ר י"ו דכהן שאומר שהרג את הנפש נתמן ולא יפח את כפיו מטיב דלפי דבריו אסור לו ליטמא את בניו ועיי"ש וכ"כ שבות יעקב ח"ח סי' ק"ע דזה העושה שיכול לחייב ח"ע בממון אף היכא דמע"ר כמ"ש למעלה מטוס בחיט רוצה לעבור על אי' גזל. ועי' שער המלך פ"ע מאיסורי הט"ו ד"ה ואולם מנכי הרואה וכן כתב בש"ה נאוני בתרתי סי' כ"ו דמש"ה למשנה לאשורה היה נתמנת לומר מעולם אני לך מטוס דאיכא רואין לדור עמו באיסור וע"ש נתמנת אפי' לנבי בעלה וכמ"ש ט"ב תניא תה"ע סי' כ"נ דהיכא שאיט רוצה לעשות איסור נתמן לאפי' לנבי אחרים ומביא רחי' מניטין (נד ע"ב) בפיגול דכהן נתמן ע"ז אף בפיגול איסור דאי' הוא כמ"ש זבחים (כט ע"ב) ורמב"ם פי"ח מפסוה"מ ה"ח וע"ש משום דעושה השובה ואיט רוצה לעשות איסור שיאכלו קרבן פסול:

אך עי' בית גיון סי' כ"נ בב' שהגו"ב סוגר ח"ע דבאה"ע קי"ו כתב דסברא זו דאיט רוצה לעבור איסור ומש"ה נתמן מועיל רק הנוגע לנבי עלמו ולא להיות נתמן כמה שנוגע לאחרים. וראי' מכתובות (יח ע"ב) נאנוסים היינו מחמת ממון דאיכא נתמנים לעולם ודין זה נוהג גם בעומאות ועברות ואי"ה ואפי' בחי' בת ישר' וכ"ש עדים שהעמו על הנגע ואמרו נאנוסים היינו מחמת ממון ושקר שהעמנו אין נתמנים בח"ח מע"ר ואמאי ניחא בשאים תשובה ואינם רואים שהנשמה ח"ח על ידם אלא ע"כ שאין עשה זו מועיל לקלקל לאחרים. ועי' הנהות הנ"ר בדוך פרענקיל ז"ל שם דאפי' בשער של ממון שייך ס' זו שרואים לעשות תשובה שלא לגזול את הלוה. וכ"כ פני יהושע ניטין (נב ע"ב) ד"ה אחמר גבי אין אדם חוסר דבר שאיט שלו דאמרי' לעשרי מכון לף שהוא אומר שניסך וכוונתו להשובה שלא יהיו יין נסך מ"מ איט נתמן כמה שנוגע לנבי אחרים דמע"ר ויש ראי' לזה מניטין (נד ע"ב) ס"ת שבאתבתי לחזרות שנו כתבתי שלא לסמן ויש לומר נ"כ שאיט רואה שיקרעו בספר פסול ולא יגלו יד"ת קריאה ומכל מקום איט נתמן:

ועי' שם דמחרן סחירת דבדי נו"כ. דהיכא שנוגע גם לעלמו לאמרי' מנו דנתמן על עלמו נתמן גם על אחרים. ומשמ"כ היכא שנוגע רק לנבי אחרים לכד לא מהני סברת זו דרואה למנוע מאיסור. ושוד לא הועיל בזה דבנו"ב סי' כ"נ כ' אפי' אין עליו שום איסור מ"מ נתמן לנבי אחרים עיי"ש שכתב אפי' לא הי' שום איסור עלי' רק על הבעל ל"ש לומר אתמע"ר דאמרי' דכוונתה לטובה שלא יחטרע הבעל על ידה וכאן שפיגל אף שבשע הוא לפגל קדשים מ"מ נתמן אע"פ דלא נפ"מ לדידי' להבא בזה דאם לא ירצה להכול ממנו מי יכריח לזהו אלא כוונתו להציל שאר כהנים מן האיסור עכ"ל. גם מ"ש שם שיבת ניון דאמרי' מהוך שנתמן על עלמו נתמן על אחרים מפורש להיפך בימנות (מז ע"א) נתמן להה לפסול את עלמך ואין להה נתמן לפסול את בניך:

(יב) **קידושין** (ג ע"א) לא מבוי היכם נפשי' דשיעא פי' שאם שמן שעשה שאיט מע"ר היט נתמן כמנו שהי' מע"ר אע"פ שהי' נתמן אם הי' שומן כן כגון שעשה השובה ואיט רואה להביא חולין לעזרה מ"מ היט מנו דאיט רואה לעשות כן וכ"כ הוס' כריתות (יב ע"א) ד"ה לא וכ"כ שם' כריתות קפ"ט לא אמרי' מנו דאי בעי הי' משים עלמו רשע דאיט נתמן לומר לא אכלתי כמנו דמזיד הייתי נתמן אבל (פי' כמ"ש הוס' כריתות שם אי שעין מזיד הייתי נתמן אבל מ"מ היט מנו) ומה שלא הביא ס' כריתות ראי' מקידושין (ג ע"א) עי' יבין שמועה הקש"ת ועיי"ש שמק' עליו מכריתות (יב ע"ב) בבעלת שפחה תרופה והוא אומר לא נמרתי בעלתי דמודה ר"מ דאמרינן מנו דא"כ אאר לא ניחא ליה ומשמע דשאם דבקן במחני' בהכלת חלב משום מנו ואף דמע"ר:

והביא ס' כריתות עוד ראי' מפלוגי דבעני דא"ב לרעוני במנו לאונסי ומזה ראי' דא"ב כמנו שהי' מע"ר. וזה המוה דשם הוא להיפך שעושין דבר שאיט מע"ר ואיט נתמן כמנו שהי' עושין דבר שאיט מע"ר ולולא דמסתפינא י"ל דמזה הביא ראי' על פי' ק"ן דהיכא דמע"ר איט נתמן אף שים לו מנו:

ועי' ב"ך בכללי מנו אות כ"ד שהק' על ס' כריתות דהא אמרו לו חכמים מה אם ירצה לומר מזיד הייתי הרי דנתמן כמנו ומהרן עשמ"ם תוס' דרשו לעשות תשובה ואיט מע"ר כלל. ואיני מבין דבריו ז"ל דנראה דשאם דאם דוקא לעשות השובה נתמן כמנו דמזיד הייתי. והא מפורש להיפך בקדושין כונית הל"ל דאף ע"פ שהי' נתמן כגון שרוצה לעשות תשובה מ"מ איט נתמן כמנו וכן כוונת הר"ם פשוט:

סק"נ שהכיח רק דעת רשב"ם והשמיט דעת הרמב"ם דחיובא איכא. ולדעת רשב"ם דהחענית רשות י"ל דאף שהחענית מלילה מעונג התלוש מ"מ אין לעשות כן ועברת ביטול עונג שבת בידו ועונג ט"ז. אבל לפי' הרמב"ם קשה למה לריך חענית לחעניתו אם מלוה עליו להתענות. ורליתי בשיטה מקובלת בברכות דת"ש שאסרו להתענות בשבת מ"מ חענית הבייה או חענית חלום היינו לו שהעונג הוא לו שיתכפרו פשעיו ויתבטל חלומו הרע. וכן ל' מרש"י חענית י"ב ע"ב שכ' בד"ה ואפי' בשבת יכול להתענות כדי שיתבטל לעד נופו. וכ"כ טוש"ע סי' רפ"ח דאף דאסור להתענית מ"מ התענית חלום מותר לפי שנפשו עגומה על חלומו ומוסב שיתבטל בשכר ההענית אל"כ התענית עונג הוא לו. אך הא דלריך התענית לחעניתו ל"ל מפני דלדידי' מסוב לו עונג מ"מ כיון עונג שבת בשי מנהג העולם וכ"כ ריב"ם חקי"נ שמפני שהוא מלטער על חלומו הוא מחענה להעביר רעתו ועונג דידי' הוא ועושה מלוה להתענות כדי שלא יעשר לך לא קיים העונג כתקנו בחכילה ובשתי' וכדרך שאר בני אדם ולהכי ניתיב התענית על התעניתו עכ"ל:

ואולי תגוי במחלוקת שבת קי"ח ע"ב במה מעגנו ת"ח בתכשיל תרדין ודגים גדולים ותד תמר לפי' דכר מושב ולכבוד שבת משמו ה"ז עונג שבת. והיינו מצד רלחון ס"ל היינו יולא ידי עונג שבה אלא מה שהוא עונג לכל בני אדם ואין מסניחים מה שאללו הוא עונג ולדעה שני' אין נפ"מ בשיני עולם רק אם אללו היה עונג אפי' בדבר מועט מקיים והי"ב ה"ה אם אהענה להת"ת ושי"ז יתבטל חלומו ושי"ז מניח דעקו תשיב עונג. אך פוף סוף איני מבין מה יתקן בשעם זה שאללו הוא עונג כיון דס"ם לריך כפרה וחל"ת על שביטל עיקר עונג שבת. ופשיטא דלפי' הרמב"ם אין שייכות לשעם זה כיון דכ' דחייב להתענות ולא אלה הדבר ברלונו:

ובשבת ל' ע"ב נפי דוד דאיתח כל יומת דשבתא כוב יתב ונריס כולי יומת ושי"ם ברש"י תפני שהתורה מניחה ממות כמ"ם בסוטה (אף שבסוטה כ"ת ע"ת איכא דמלוה בשעה דשיך בה תגינה נ"ב ול"ל שעיקר הכוונה מפני שהתורה מללה ומלוה לה מללה) ומשמע שרי' מחענה כל היום ולא פשיק פומי' מנרשה וקשה אין התגים בשבת. ולא שייך הכא לומר דעונג הוא לו כמ"ם כי רפ"ח בשם התנור דאיתח בהגדה שאמר ר"ע שהבכי' עונג הוא לו ומוכיחים משם שמ שמזיק לו אכילתו עונג לו להתענות וכמשם שאסור לאכול. דשם ודאי ת"ל תענית לחעניתו דהוי עונג ממש כיון שמזיק לו האכילה. אבל כאן הא כי' חפץ לאכול אלא שמפני יראת מה"מ לא פשק מהורה והתענה והוי ממש כמו בתענית חלום שקורע נזר דינו של בשמים שגם ומ"מ לריך תענית לחעניתו והכא ג"כ מניחה יתללה מחיתה ושרי להתענות ומ"מ מצרה היא. ועי"ש בש"י בשם כלבו דהמתענה מחמת תשוקה ותסידות העניתו לו תעגוג ושרי ולכאורה מה בין זה לתענית חלום דלריך תל"ת וי' דשאני התם שמלטער על שחיכה לו ת"ת ונזרו עליו להתענות משא"כ הכא שמרלונו וחפלו מתענה. ולריך לומר דבאמת גם דוד הי' לריך התגית לתעניתו. וקשה דעל פי פשוט נראה דדוד התענה גם בלי שבת ומסק כתורה מפני יראת המות ות"ב הי' לריך תל"ת גם על תוספות הלילה וכיון דרש"י בברכות ל"ת ע"ב כתב דהתענית לריך לאויות תיבף

ביום ת' וכ"כ תו"ת רפ"ת ס"ד ת"כ התענה ביוד גם יום ת' לילו ויומו ונפל פיהת בבירה וסעודת מלוה מלכה שתכוהר בספרים שהיא כעודתת דוד תמוה:

ולא קשה על דוד הת תסור להתרפאות בדברי תורה כמ"ש שביעות ע"ו ע"ב דכתבו תוס' שם ד"ה לסור דאמרי' שבה ב"ז ע"ת להיפהת בת יומת ליתא הכי וירת מלתך ה' אלו דבתוקוס שבנה שרי. גם נראה דהת דאסור להתרפאות בד"ת היינו דוקת אם קורת הפסוק לשם רפואה ואין כוונתו לשם מלוה ליתוד והוי כמ"ש רמב"ם פ"ה ממזוזה ה"ד על אלו שכותבים על המזוזה פסוק לשמירה שעשו מצוה גדולה כאלו הוא קמיע של הגיה עלתם והוי כמושל בקודם. אבל אם קורת לשם מלוה ליתוד אף דמתכוין גם להנאתו שרי וכמ"ש כ"מ פ"ב ע"ב במלוה על המתכון לר"ע שאף שלהנאתו קיכוין מ"מ סוי ס"ם ועושק במלוה. וכ"ש פסחים ח' ע"א וכה"ג לאו מלוה היא והמניח האומר שלש זו לנדקה כשביל שיחי' בני ה"ז לדיק נחור ועי' רש"י שם ד"ה וכה"ג דמתכוין למלוה ילמדכו (ועי' פסחים ל"ת ע"ב כל לשון תימלוכי מימלך תמר אי מזדכן מזדכן ורש"י שם ד"ה שתינה נתכלת דשני כוונות כשר ועי' זיר כ"נ ע"א נפי דלא היי מלוה מן המוכתר פשם מיהו קשביד וכ"מ ל' ע"א בשכיל שיניק והדום וה"מ ל"ז סק"א דיכול לתפוש חפץ נדול נם בשד השלנה תלוה ומביא רתי' מב"מ הכ"ל. וים להעיר מתום' מנחות מ"ב ע"ב ד"ה מ"ע דב' כוונות ל"ה לשתה ומירושלמי מוכח כדשב"א ספ"ב מסבת בפסיק ריש והכ"ת):

והנה להתענות בשבה הסור מדתי' כמ"ם רמב"ם פ"ה מסבועות ה"ו דהוי שבועת שוא תם בשבע שיתענה בשבתות ויו"ט ותשיב לה בהדי ביטול נילית והפילין וסוכה ומלה וכ"כ בתו"ת מ"ת פ"ד והק"ע ס"ת יס"נ וכ"כ כ"י רפ"ת בשם רשב"א ומ"ת סק"ז. ותמוה מאד מ"ם ס"ך יו"ד רט"ו סק"ת דהרמב"ם ס"ל דנם תענית ר"ח ועיו"כ מדתו' ומ"מ שבועה חלה עליהם משום דאיכא תופרים בקרא בהדיא חלה להיות זוהרשה כמ"ם ר"ן נדרים ת' ע"ת דא"כ למה כ' רמב"ם פ"ת מסבועות דאין שבועה חלה על תענית שבת הת נ"כ אין מפורש בקרא אם לא שנדחוק דשבת מפורש בקרא מלנותו ביום וכמ"ם פניג דב"ת מ"ז ת'. ועי' פמ"נ פתיתה לתו"ת חלק ת' י"ח דמוכית מתלוקת בתענית י"ת דתו' וי"ת דרבנן. ואף דתענית שבת דתו' מ"מ ליתא בחולין ק"ת ע"ב שלמו מתם להתענות בשבת משום כפרה בשביל שלא ההענו ביוב"כ בזמנו. היינו דים כת ביד חכמים לגזור שעה בשו"ת. והת דלא תלינו דיכי' מותר לאכול אכילה ליסור בשבת משום ת' תענית דתו'. י"ל משום דמי שמתענה משום שהינו יכול לאכול שרי דשוב הוא לו כמ"ם לעיל והוי כמ"ם בחובות מ' ע"ת כיון דאתורה לא בעינת ליתת לעשה ואפשר למשקרם. או י"ל כמ"ם רא"ם סוף יומת דשותטים לחולה ואין מאכילי' אותו אכלה משום שיכי' החולה קל ונעשו תוהה מן האיסור כ"ש י"ל דאין לאדם עונג בשבילה לאיסור. (ועי' תיבת גומת לפמ"נ ויבב ג' אין עונג דומה לאיסור דכ' וקראת לשבת עונג בתופן כי יכי' קדוש ה' מכובד):

ועונג שבת אף דלכאורה מוכת ביכמות ל"ב ע"ת דהוה דתו' מי"ם כ' יגתי טיסר מפירות של ביתו על פירות בלה כתו לרשותו ת"ל כ' תיית שפיר

עבדה דהניא [illegible] . למען הלמד ליראה את ה' אלקיך וכו' אלו שבתות ויו"ט למלמי הלכה וכו' אלא להו כ"ג דמוהר לעשר על דשלב"ל ועתיד לבא לעורך טוגא שבת כדי דנלמד מקרא . ומ"מ י"ל לעולם טוגא שבת היינו חיוב מדאו' רק מדרבנן אלא מ"מ הם רואה הדם להתענג בשבת התירה תורה לעשר דשלב"ל הו בלא מן המוקף ועי' סו"ת רשב"ם קכ"ז וי"ל שוונתו כן . ועי' מלי"מ פ"נ מהרומות כי"ז שהקשה על השמטת הרמב"ם דין זה ו"ל דבנמ' למדי' רב בר' יהלי וכו' הרמב"ם דין זה ו"ל דבשלמא למדי' רב בר' יהלי דשלב"ל ס"ל תדם מקנה דשלב"ל וכיון דהרמב"ם כ"ל דשלב"ל לא קני לה ס"ל דהשה זו . וכן מבואר בפסחים ס"ה ע"ב דטוגא שבת הוא רק מדברי קבלה כמ"ש בכל מיודים בשבת דבעי' נמי לכם דכ' וקרית לשבת טוגא ולא למדי' בגילה ע"ו ע"ב אמר הקב"ה לישראל בני לוו עלי וקדשו קדושת היום ובמימרו כי ואתי פורע מ"מ הלא נלמד רק נוקרא דנמדי' כי תדות ה' היא מעוזכם וגם על דרבנן שייך לשון אמר הקב"ה כמ"ש הרמב"ן בשורש הרשעון למנין המצות בד"ה ברשבועה וכ"כ הרמב"ם רים פרק ל' מבשה הלבעה דברים נהמורו בשבת כ' מן התורה וכ' נודברי סופרים וכן מפורשין ע"י הנביאים . בכוד וטוגא של וקרית לשבת טוגא ולקדום ה' מבואר . ומ"ש הריב"ם הקי"נ דאין דוחים טוגא שבת דאו' משום הענית . אין כוונתו דטוגא שבת דאו' אלא כיון דמהענה אסור מדאו' . וכן מ"ש מג"א רנ"ח סק"ו שיקנה נרבי שבת קודם ההפלה אזו מלוה מוברת וגם היא מדאו' . נ"ב כוונתו שאם לא יקי' לו נרבי שבת יתענה ותענית דאו' . ומ"מ בתנסומת בראשית ג' בהב בבוד שבת עדיף מאלף תעניות דבבוד שבת דאו' והענית דרבנן ואתי בבוד שבת דאו' ודאי להענית דרבנן וכן בפמ"ג בפתיחה כוללת ת"ח י"ת מביא בשם ל"ל כ"ת דטוגא דאו' מדבתיב כי פי ה' דיבר וכ"כ ת"ס תו"ת קס"ת ופי' ברמב"ם דטוגא דאו' רק קרי לי' ד"ם כשיטתו בכל מה שאין מפורש בקרא . ואף שבסי' ד"ת ד"ה מ"מ כתב טוגא תקנת נביאים י"ל כוונתו דמ"מ לא קי' מפורש בקרא עד שבא הנביא . ועי' ניטין ל"ת ע"ב שתי מסכתות היו בירושלים אחת קבעה סעודתה בשבתה ואחת קבעה סעודתה בערב שבת ושתיהן נעקרו וכ' רש"י משום דבבוד יום קודם לבבוד לילה והם היו מתכוונין בשכיל ביטול בהמ"ד ומ"מ נעשו בשביל ביטול טוגא שבת . ועי' ב"מ כ"ד ע"א דאם לא נתן את המותר דתי' מלות טוגא משום דחייש' לפשיטותא ורק בפקדם משום דנזכרין תוכטין לותו בשוק מותר ומלמדך שאם זה לעשר דטוגא כמ"ש רמב"ם פ"ז מערכין ה"נ דהניא שי העשרים משום טוגא ותביעת נזכרין :

ואכילת בשר עי' רמב"ם פ"ל מבשת ה"י תכילת בשר ושתיית יין בשבת טוגא הוא לו . וכ' ה"ה מקור לזה מפסחים ק"ם בזמן שבהמ"ק קיים אין שמחה אלא בבשר . וק' מה ראי' מיו"ט דכתיב בו שמחה לשבת דאינו תיב בשמחה וכמ"ש בתום' ברכות מ"ם ע"ב ד"ה אי דבשבת לא תשכחן דכ' בו שמחה וכ"כ בתום' ר' יהודה תמיד שם ורחיתי בתוספ' כתובות ז' ע"א ד"ה וכתב שהק' על רמב"ם פ" מתיבות הי"ד שב' שם שאסור ליתן בשבת משום אין מערבים שמחה בשמחה הא בשבת לא כתיב בו שמחה ורק במועד הייתה שפם זה במ"ק מ' ע"ב ופליגה על תמיכתו דבשבת כ' רמב"ם דאסור משום שמא יבא לידי תלוש שבת ושפם זה קאי ברמב"ם על הוא המועד פיי"ם . וב' דאכילה בשר גלמד מחולין פ"ד ע"א ואינך לישת מצ"ם לפ"ם והייגו דמצ"ם לע"ם כל ל' אוכל בשר וכמ"ש הרמב"ם פ"ה מדעות ס"י דיו לבריות להנול בשר מע"ם לע"ם . וכ"כ בהו"ת ר"ל ס"ב ירבה בשבר ויין . ומ"מ אע"פ שבשר טוגא כ' הר"י רפ"נ ברכות דהא דקתני בתוכן בשבת אוכל בשר ושותה יין לא קאי אלא קאמר ואינ להנול בשר דכיון שהיא מתבוון למנוה אם ירצה יאכל ואם לא ירצה לא יאכל שאינו חובה על האדם לאכול בשר ולשתות יין בשבת וכו' אבל זה רשות היא וכו' ואם לא ירצה יניח וכן הובא ברמ"א יו"ד סמ"ח ל' וכ"כ מג"א הקצ"ב סק"ה ותקל"ב סקי"ג בשם העיר :

ידגים . בשבת קי"ת ע"ב אמר מעגנו ר"י וכו' אחר בהבשיל של הדדין ודגים גדולים ורחבי שומין ר' חייא וכו' אפי' בשר מועט ולבב"ם עשאו כ"ז טוגא ושם קב"ט ע"ב בש"ם לא יקיז אדם משום דקיימא מאדים בזוי אלא כיון דהשו כי דגים שומר פתאים הוא וכ' רש"י שהורגלו להקי כיום ו' שיהיו קדושים לבעודת שבת ואמרי' לעיל בבוד שבת בדגים גדולים וכע"ז כ"ט ע"א אמרי' שני לדם דג . וע"ל דאפי' למאן דס"ל אפי' דבר מועט הוי טוגא שבת מ"מ דרך העולם כי' לאנגו בדגים . וקשה בחולין פ"ד ע"א כי יחיב ה' אלקיך את גבולך למה הזכיר דרך ארץ אלא שכל אדם בשר אלא להיתכון וכו' מכאן להבב"ם מי שיש לו מנה יקח לבשו ליטרא ירק עשרה מנה יקח לבשו ליטרא דגים חמשים מנה יקח לבשו ליטרא בשר מאה מנה ישפחו לו קדרה בכל יום ואינך ליטרא בשר ופי' רש"י אלו החתרים שהחזו מוע"ם לע"ם ואינך ליטרא בשר אימא יאכלוה . ברי דלרש"י מי שאין לו עשרה מנה לא אכל אפי' בשבת דגים וקשה למ"ד בחולין בשבת ק"ת ע"ב דמטנגו בדגים גדולים ומשמ' דרב אמר לה והכתי אמר רב לריכים אנו לחום לדברי זקן . ואולי רש"י ס"ל דשני האמוראים אליבא דרב לא פליגי ואר אמר חדא . למי שהוא אחיד ועשיר מעגנו בדגים גדולים ומ"ד בשר מופב בשפה דברשות הוי נמי טוגא קאי לעני וכ"כ רמב"ם פ"ל מבשת ה"ז דשני די שלה וכ"כ טי"ת רמ"ב . ואף שמשה השקה בכ"ל מוכח שכולם אכלו דגים . י"ל מלשהמנהג ולא מפני הדין . וכן בתוספתא ערכין פ"ד אימא בפי' רש"י דשני לא אכל בשר אלא בלול שבת טי"ם ר' מנה ליטרא בשר מע"ם לע"ם ולני' בתום' אין להקשות ואינך אימא . (טי"ם מ"ם שבשר מבאים בקדרה אינו מבון) . אך כ"ז לתוספתא ופי' רש"י אבל מהרש"ל פי' ואינך אימא אכולהו קאי אימתי יאכלו בשר בריות וקאמר מע"ם לע"ם . נמלא דבבל אוכלים בשר בשבת . וכן פי' רמב"ם פ"ה מדעות ה"י ודלא כרש"י . וכפ"ל מבשת בשבת מה טוגא בשמים דגים . וס"ל לאו דוקא וכן במחבר ומ"ש לא הניחו אכילת דגים ופי' פמ"ג רמ"ב אבל ר' דגים אינם לא מד"ת ולא מדרבנן מאחר דים לטגא במחללים אחרים :

ואיב בב"ד מבואר דשפיר דמי ליתן לנדקה מחיר הדגים דדגים אינם אלא רשות ויכול לקיים טוגא שבת בבשר ומחללים אחרים . תק' הם אין לו רק זוז אחד ואם יתנו לנדקה יבטל לנחרי טוגא שבת לכאורה י"ל דלדעת רשב"ם הנ"ל דחטניה אסור רשות היא ונ"מ מוהר להחטניה בשבת משום דטוגא הוא לו י"ל פ"ה מלוה לנדקה שרי ושייך ג"כ לומר דטוגא הוא לו אבל לפי' רמב"ם אין רחי' מת"ת דשה"ה דחוכה עליו להשפנות ולבטל טוגא שבת משום השוכה ואע"ג אין חוכה עליו ליתן משום של טוגא שבת של נדקה .

ינם לפי׳ לרשב״ם י״ל דס״ס חסור שתין לך בו חלה מה שהתירו חכמים ומנלן לדמות מלוה לחתרה לזו כיון שנפרעים ממנו עוגג שבת. ונס שח״ה דשתעניתו מתענג בשבת מבח״כ הכח דניתן לדקה לפני שבת ובשבת טלמו אין לו עוגג של כלום:

אך נרחה דטור חו״ח רמ״ת פוסק כרשב״ג בשבת י״ט ע״ח דלדבר מלוה מותר להפליג בספינה בע״ם וח״ל לפסוק ממו שישבות אף שמבטל מלות עוגג שבת שכל שלשה ימים הרחשונים יש נער כמ״ם ס״כ בשם ריף. ונקשה מ״ם מהטעית חלום דנ״כ לדעת רמב״ם מלוה היה ומ״מ נריך הפנית להשניתו ולמה הכח מותר וח״ל תלה יש בהשני שהסור מדתו׳ להתעסק כמ״ם לפיל מש״ה נפדיון ממנו ונריך תל״ת משא״כ הכח בספינה שהני מהשנה הלח שהינו מוקיים דין עוגג לה עושה כן לדבר מלוה ת״ל הל״ת וח״כ הכח בלדקה דמי ממם בספינה דע״י מלות לדקה רק יחסר מעוגג שבת לחבל לח יהעשה ת״ל תל״ה ומיהר לבחלה. ושם בספינה נ״כ לח שייך לומר דמותר משום דעוגג הוח לו מה שמקיים מלוה דהח שרי בהולך לדבר מלוה בשבת הני׳ לה יקיים המלוה לחר השבת וח״כ בשבה הינו מהטעה כלום:

ישברי ירחה דבספינה הסיתר היח דמה שהוח מיפליג שמה בשבה לדבר מלוה הוי עוסק במלוה ובעיר ממלוה עיגג כמ״ם ריף וכח״ם שבת פ״ח סי׳ ל״ת ומש״ה ניחח דח״ל תל״ת וח״כ ה״ה הכח לה יש ניחן בע״ם ייז של עוגג שבת לדקה נפשר מעוגג שבת מפני עיסק במלוה וכמ״ם בכוכה כ״ה ע״ב בעיזחים שעסקו בשה ופי״ז נפשרו מפשת. ולין לומר שהני מה שלוה דרמי׳ עליו וחייב לקבור מת המיטל בעיזון משא״כ בלדקה לה כבר קיים מלות לדקה בשיטור המוטל עליו מלן שמיתר לפזר לדקה זוז זה שים לו על עוגג שבת. לך הח שם כ״ו ע״ח כותבי ספרים תו״מ ומוכרי תכלת פטורים מק״ם משום עיסק במלוה לף דודחי לין זו מלוה חיובית לחכור תכלת הרי דחפי׳ עוסק במלוה שהינה מוטלת עליו מ״מ נפטר ממלוה חיובית. ולין לומר דרק לח עוסק במלוה שבין לדם למקום פטור מן המלוה משא״כ לח עוסק במלוה שבין לדם לחבדו כלדקה הינו נפשר ממלוה וכמ״ם שו״ת רשב״ל י״ת שמ״ם לין מנדיקים על מלות לדקה מפני שלפשר שלח יחרנה העני לקבל. וכל מלוה שלפשר למעקרה כמלן דמעקרה דמי וכמ״ם כתובות מ׳ ע״ח לי לחרנה לח בעינה מי לימי׳ לעשה (וכיו״ב שמעתי בשם נדול ח׳ שחיכן קו׳ חוי״ם ריש שבת למה עשה בעה״ב לח ידו חיב הח כוי טעה בדבר מלוה ועשה מלוה לדקה וכמ״ם סוכה מ״ח ע״ב יו״ם הרחשון של חג שחל בשבת ושבת והוליח לח הלולב פטור מפני שבוליחו ברשות וחי׳ דבמלות לדקה שהיח בין לדם לחבדו לח לחמי׳ עשה בדבר מלוה פטור לכל חמוה מלד ומשורם להיפוך עסחים ע״ב ע״ב דלחי׳ לשמו נדה בשל חיב ישמחו פטור ומקשה מ״ם ישמחו דטביד מלוה לשמו נמי ומשני בשמחו מעוברת ושוק והח לימה שמחת עונה וכוי ני״ב עשה בדבר מלוה לטי״ם עונה היח רק למובהב) לך ז״ל דמבואר בחו״ח רמ״ת ס״ד דמותר להפליג בספינה בע״ם לפי׳ לרחות פני חבדו הרי דלין חילוק ולפי׳ כמה שנין לדם לחבדו נ״כ הוי עוסק במלוה. והח דלרמב״ם דס״ל דחטנית חלום מלוה ילמה לריך לה מקרי כיה שהטנה עוסק במלוה ילמה לריך תל״ת. וי״ל כיון שחלם לו בלילי שבת ח״כ נתחיב בעוגג שבת תחלה לח מני מ״ח לבטל ממנו מלות עוגג:

ופשיטא דלדקה של ע״ם דוחה עוגג שבת.

א) לפי׳ חלו הי׳ הלדקה קלה נגד עוגג מ״מ לפי׳ עוכח בקלה פטור מחמורה כמ״ם ריטב״ח סוכה כ״ה ע״ב ועי׳ לעיל כי׳ ג׳. ב) בלח מני זמנה של המלוה כ״ע ס״ל דמלוה קלה של עכשיו דוחה חמורה של תמ״כ וכמ״ם נסוכה כ״ה ע״ב שח״ה דלח מטח זמני ורש״י שם ות״כ לדקה של עכשיו דוחה לעוגג שבת שחה בע״ם עדיין לינו חיב בה. וי״ל הטעם כמ״ם ר״ה ל״ב ע״ב מ״ם הלל דכרחשון משום זריזין מקדימין למלוה. וכמ״ם בחבות לל תחמר לכשחפיה חשנה וכו׳ וע׳ מנ״ח רע״ח סק״ח קדום שבת קודם ליו״ע יוק׳ פמ״נ היכי מיירי לי יו״ע כמי״ם פשיטח דלח יחהין ומלוה הבח לידו רחשונה עוסה ולי יו״ע בע״ם וס״ל דחמהין על שבת דהוי ד״ח מ״מ ז״ח דמלוה דרבנן דהחידנח עדיפח. וכ״כ שו״ת רעק״ח סי׳ מ׳ ד״ה ובחחת על סבק מי שח״י לקנות תפילין וסוכה לי עדיף דחם הוח קודם סוכות פשיטח דתפילין עדיף דלח דחינן חיוב דהשתח מקמי חיובה דכהר זמן:

ויל״ך עוד דמעטם זה הוי לדקה מקודם נגד עוגג משני שזמנה קודם וכמ״ם רש״י מנחות מ״ם ע״ח בלישנח קמייתח דמש״ה מוספים דהחידנח עדיפי דהו״ל מקודם. משום דהמוספים יקרבו היום ותמידים לח יקרבו עד למחר. קל חפי׳ לפי׳ קמח של רש״י דמוספים מקידם משום דהיום שבה קודם ות״כ לכחורה הכח עוגג מקודם מלדקה. מ״מ ל׳ דלדקה עדיף. דהרדב״ז י״ב כ׳ מי שהי׳ חבוש בבית האסורין ונחנו לו רשות לילה פשם ח׳ לין מוסיפים למלוה קלה או חמורה חלח מלוה רחשונה שהבח לידו יפשנו. והקשה עליו חכם נבי סי׳ ק״ו מהך בעית דתמידים ומוספים דחדיר או מקודם עדיף ולדמה הרדב״ז לף לי חדיר עדיף מיכפים קדמי מטעם דלין מעבירים על המלות. והנה לפון שני של רש״י כחב בלחות כן. חלח דמק׳ לפי׳ רחשון. וי׳ דקשה מחד על סוגיח זו דמנזות מכוכה כ״ה ע״ב דחמרי׳ דלי חשמעי׳ החם בעיזחים משום דלח מטח זמן חיובי׳ דפשח הרי זה פשוט דחמיד קודם מלוה של עכשיו ולפי׳ קלה נגד חמורה וכן למרי׳ זבחים ק׳ ע״ח לבני חמר ל״ק כלן שמח קודם מלות כלן שמח לחחר חלות ומנח תימרח וכו׳הרי לף דלחר חלות לסור לטמחות כיון שחל עליו חיוב הפשח מחלה מ״מ כמח קודם חלות כיון שעוד לח הגיע זמן הפשח ממחח למח לף שהיח מלוה קלה לטומח הפשח. ות״כ למה במוספים נסחפקו הכח ולמה לח יקדמו מוספים דהחידנח שהיח מלוה של עכשיו לתמידים שעוד לח הגיע זמנם:

אך נרחה דהחילוק הוח כמ״ם במ״ק ע״ח ע׳ ב׳ פלם חעגל דנליך ובהיב חורח חיים פן חפלם ל״ק כלן במלוה שלפשר לעשותה ע״י חחרים כלן במלוה שא״א לעשותה ע״י חחרים ועי׳ רש״י ומהרש״ל שהקשה על עיניהו. וי״ל הפי׳ להיפוך מלוה חמורה של חת״כ שלף הם הוח לח יעשנה מ״מ לח חיבטל לנמרי וחחרים יקיימוה חז יעשה הוח חת המלוה הקלה כבתה לפניו תחלה ולח יבטל חת המלות חיזה קלה וחיזה חמורה וע״ז נחמר פן חפלם יחש״ה נושמח למת קודם זמן הפשח משום דמלות הפשח לח חיבטל לכל הם ע״י שיעסוק במלוה קלה של עכשיו חיבטל המלוה של חת״כ לנמרי ולח יפי׳ לה מקיימים חז עליו לבקול חיזה חמורה ובעשות חותה ועי״ז נחמר פלם ומש״ה בחמידין ומוספין כיון שחין לו בבשים לשניהם וע״כ יבטל חו חת החמיד חו חה המוסף. עליו לפלם ולעשות הם

כחמורה ושפיר ליכני להו לישה חמורה תדיר לו מקודם. ימלילא מיושב קו' מכ"ל על הרדב"ז דרדב"ז מיירי בחלות שאפשר לעשותם ע"י לחרים ולא מידם הרדב"ז כלום לגמרי ומש"ה אין מעבירים ולא מידם הרדב"ז כלום מדעתו כי מפורש כן בסוכה ובזבחים. ות"ב הכא בעוג שיהקיים ע"י לחרים לף לי נימא דעוג שבח הוי מקודם מ"מ לדקה של עכשיו קודם:

וגם לפי מה שהי' מכ"ל הקו' על הרדב"ז ממוספים ואילך דמלוה לחתה והיעשה לח"כ בלופן יותר מעולה ים להמתין על חמ"כ ומש"ה בהמידין ומוספים י"ל כחדא מלוה משיבי דשניהם עבודת הקרבנות ובחדא בהמה הם לכן לריכים לעשות מן המובחר ומשמ"כ בגידון הרדב"ז דמיירי במלות שונות אז שפיר קלה של עכשיו קודמת לחמורה של חמ"כ מ"כ כ"ש לדקה קודמת. ובמלוק מכ"ל ניחא מ"ש פסחים ק"ה ע"ח בניד יום קודם לכבוד לילה ושאה הא קלה של עכשיו עדיפא מחמורה של חמ"כ ומ"כ כבוד לילה המוקדם עדיף. לך משום דהוי מלוה לחת כבוד שבת כמו בקרבנות ומש"ה נריך לעשות מן המובחר (או חולי י"ל משום דכבר עשה כבוד לילה בקדום דקודם לשניהם כמ"ש בגמ') ול' דס' מכ"ל מפורש בהו' יומח ל"ג ע"ח שהקשו למה לי קרא של יכוד מזבח הבולה דמיירי הדם שופך על יכוד מערבי תמלי לא נפקא מדכ"ל אין מעבירין על המלות ות"ל דלא סייבא הא דכ"ל הלא היכא דנתי' למיעבד שניהם תבל היכא דלא עבדי' אלא חד לא נמרי' מיני' והיינו כיון דמלוה לחת היא"כ עדיף לעשותה מן המובחר ולשפוך על יכוד דכומי שהוא הדיר ולהכי בעי קרא. ועי' מנ"ח ס"ס קכ"ו ומלה היטב:

וכל זה בשוכח במלוה קלה הו היכו חושש לביטול מלוה חמורה של חמ"כ אבל ע"י דבר של רשות פשיטא דאסור לגרום ביטול למלוה לף שעדיין לא מעי זמנה ורחי מובוה כ"ה ע"ח דמק' הא שוכח במלוה פשוי מהתם נפקא נוטחים שעשקו בומח תע"פ שע"י נדחו מפסח ואי נימא דקודם שנתחייב במלוה מוכר לעשות טלדקי לפטור עונשה מה רחי דשוכח במלוה פטור תע"כ דהי' סברא פשוטה דדבר של רשות אסור לגרום ביטול למלוה וע"כ הא דעשקו בומח בשביל דשוכח במלוה פטור ודחי דיל אפי' שוכח במלוה פטור רק קודם דמעי זמנה. והא דאמרי' זבחים ק' ע"ח ומנח הימרא דבני בין קודם חלות וכו' מעשה ביוסף הכהן שחתה חשתו בע"פ וטמאוהו בע"כ ורמינהו לאחותו וכו' לעולם אימא לך אידי ואידי אחר חלות והא ר' שמעאל דס"ל לה טמא רשות מש"ה אינו מטמא והא ר"ש דלה טמא חובה. וכיון דמוכי לאחרייתו אחר חלות ואי אסור לר' שמעאל לעשותם כיון שאל עליו חיוב הפסח הא קודם חלות גם לר"י מוהר אע"ג דרשות ומובה דעדם שאל עליו חיוב המלוה מוהר לגרום לה ביטול אפי' ע"י רשות ומוהר לעשותם לומה לף שע"ז ידחה את הפסח כיון דעתה חוא עושה כהיהר. לך י"ל דהתם טיקר כוונת הגמ' היא גבד ת"ש מהלה דלר"ע אסור לעשותם אחר חלות ע"ו דאי דאידי ואידי מיירי אפי' אחר חלות ומ"מ לר"ע מטמא. אבל לר' שמעאל דאסור י"ל ד"ה קודם חלות אסור ואין ג"ם לדידי' בין זמן חיוב לקודם הזמן. ועוי"ל פסח שאי אפשר לו להשלמין אפי' אי דשוה ומנ"ח חו' אם ד"ה הא דלי"ד לעשה דהשלמה ניון דיש על יכוד דכומי שהוא הדיר ולהכי בעי קרא. ועי' מנ"ח ס"ס קכ"ו ומלה היטב:

וכל זה בשוכח במלוה קלה הו היכו חושש לביטול מלוה חמורה של חמ"כ אבל ע"י דבר של רשות פשיטא דאסור לגרום ביטול למלוה לף שעדיין לא מעי זמנה ורחי מובוה כ"ה ע"ח דמק' הא שוכח במלוה פטור מהתם נפקא נוטחים שעשקו בומח תע"פ שע"י נדחו מפסח ואי נימא דקודם שנתחייב במלוה מוכר לעשות טלדקי לפטור עונשה מה רחי דשוכח במלוה פטור תע"כ דהי' סברא פשוטה דדבר של רשות אסור לגרום ביטול למלוה וע"כ הא דעשקו בומח בשביל דשוכח במלוה פטור ודחי דיל אפי' שוכח במלוה פטור רק קודם דמעי זמנה. והא דאמרי' זבחים ק' ע"ח ומנח הימרא דבני בין קודם חלות וכו' מעשה ביוסף הכהן שחתה חשתו בע"פ וטמאוהו בע"כ ורמינהו לאחותו וכו' לעולם אימא לך אידי ואידי אחר חלות והא ר' שמעאל דס"ל לה טמא רשות מש"ה אינו מטמא והא ר"ש דלה טמא חובה. וכיון דמוכי לאחרייתו אחר חלות ואי אסור לר' שמעאל לעשותם כיון שאל עליו חיוב הפסח הא קודם חלות גם לר"י מוהר אע"ג דרשות ומובה דעדם שאל עליו חיוב המלוה מוהר לגרום לה ביטול אפי' ע"י רשות ומוהר לעשותם לומה לף שע"ז ידחה את הפסח כיון דעתה חוא עושה כהיהר. לך י"ל דהתם טיקר כוונת הגמ' היא גבד ת"ש מהלה דלר"ע אסור לעשותם אחר חלות ע"ו דאי דאידי ואידי מיירי אפי' אחר חלות ומ"מ לר"ע מטמא. אבל לר' שמעאל דאסור י"ל ד"ה קודם חלות אסור ואין ג"ם לדידי' בין זמן חיוב לקודם הזמן. ועוי"ל פסח שאי אפשר לו להשלמין אפי' אי דשוה ומנ"ח חו' אם ד"ה הא דלי"ד לעשה דהשלמה ניון דיש

ג) **גם** עוד שעם דלדקה חמור מעוג. דלדקה חדיר בכל יום יהדיר קודם אפי' לדחות שאינו חדיר וכמ"ש מאחיה ז"ב ע"ח תמידים לשמר עדיפי מעשה חדיר וכ"כ רמ"ם פ"ב דשבת ס' י"ב דקידום יום חדיר כי' דוחה פ"ח אי לאו פרטומי נימא וכ"כ מ"ח חרפ"ד סק"ב בשם חום' סוכה ב"ד ע"ב ד"ה ותמלי וכ"כ בשו"ת רעק"א סי' ע' ד"ה אע"ב ומפרש כן בירושלמי מוזה קודם לחשילין משום הדיר שנוהגת אפי' בשבת ויו"ט. ואפי' ר"ה. דפליג סייט משום חשילין חוכת הגוף אבל הכא דגם לדקה חוא"ג שוב לדקה עדיפא משום חדיר:

ד) **ועוד** ממורה לדקה דלח' ועוג דרבנן. דלח' לגבי דרבנן הוי מקודם יותר ובמ"ש ס"ב קמת לוא סי' ל"ט. וכ"כ לל"ח ופ"י כרשת פ"ח ע"ב להקשות על ב"ה דמכרך על היין ואח"כ על היום משום דיין חדיר הא קידום היום דלח' וכוי מקודם יותר ואי' דמוכח קה"י דלח' כבר יצא בהפלה וקידוש של יין דרבנן הוא כמו בלכת היין ועי' פמ"ג ח"ח חפ"ט אאל ס"ו ד"ה אחלב. וכ"כ שו"ת רעק"א סי' ט' ד"ה ובאחת חפילין דלח' עדיף מלובב כ"ש"ב שני דרשן. וכן הוא בירו' סוד פ"ו ה"ח לאחיה דר' אליעזר בב"ש דמכרך על היום מחלה דב"ש חומרים חדיר ומקודם מקודם היום (כן היא הגירסא) וא"כ ס"ל לירו' בדעת

ס"ס דמדיר קודם למקודש. וכזכתים ל"ת ע"ת הי' כ"ד כן דפליגי בהא ותי' לעו שבת לברכה היום לתגלי לברכת עיין לת לתגלי והלוייהו מקודשים ו"ל דנם ירו' היינו חולק על שברת זו. הלת מ"מ קדום היום חשיב מקודם משום שהות דתו' נגד ברכה הין דרבנן וכקו' לל"ח ופל"י. וכן ע"י"ם בירושלמי הנע עלמך שהקדישו לבניו מרחש זו הורה וזו לינה הורה. היינו חכמים דמהני' ס"ל הדיר עדיף ממקודם כ"ה לכן ישמע נזיר יהל ישמע כהן דכהן הוא הדיר ונזיר מקודם מפני הרבנו. ולפי' נזיר מרחש שהות שולם והוי נ"כ הדיר מ"מ כהן עדיף שהות של הורה ונזיר דרבנן. והוי כהן מקודם נגדו ולף דהכתים ס"ל חדיר עדיף ממקודם לכל הכת שבתים הדינים בוב כהן עדיף דהוה מדתו' והוי מקודם. ועי' סו"ת רע"ק ט' ד"ה תולם דמירו' סוף מגילה מוכח דס"ל מקודם עדיף מהדיר מדמסופק לי הדיר עדיף לי תוס"נ עדיף ומפיק דמקודם עדיף מחובת הנוף ומכ"ם דעדיף מהדיר. וק' דיסי' כתירה מירו' דנזיר דהולה כספק זה במחלוקת כ"ם וכ"ה וכ"ה הל ס"ל הדיר עדיף. הלה נ' כוונת ירושלמי דכיון דמזוזה יש נ' המעלות הדיר ומקודם מס"ה עדיף מתפילין דהוי רק חובה הנוף לתוד:

הדרן למ"ם לעיל דתם ע"י סיחברו מעט מטוע שבה יתגדנו מחיר זה בעד תלפי מספחות השדודים ודתי דמלוה גדולה היא ורחוי ונכון להקן כן ותין לומר דכיון דע"י תקנה זו יעשרו הרבה בני ההרונים והבור להלטער בשבה וכמ"ם בס' חסידים ק"י בשבת תל יזבר תדם שיהודיו שמחו תו שהם בלטר כדי שלת ילטער וכן בתי' הר"ן שבת ס' ט"ב נבי שנזל המטומר בנזרו בלה ילת משום שבתה תקלה על ידו ומק' בחול נמי ליהבר וכו' מעשה בי הוה בכנופיה דחיסורת. ופי' דהייט שבת ויו"ט וכדי שלת יכפוך שמחתם ומועדם להכל שלת יזכרו להם התקלה הבאה לתכותיהם ונמלת נמטים משוחת שבת ויו"ט שהות מלוה לעמות ולההטעו בהם תכרו בשבת ויו"ט טכ"ל. לך ז"ל דהא היא מחלוקת כ"ם וכ"ה תי' מנתמין הכלים ומבקרין חולים בשבת וכ"ה מהירין במ"ם שבת י"ב ע"ת וקי"ל דשרי משום מלוה. ולפי' לכ"ם דהכרו משום לטר כמ"ם רש"י. היינו מדחפשר לעשות מלוה זו בחול תכל הכא דע"י סיחברו מטוע יתגדנו לזדקה גם כ"ם מודו. ול"ל דהא דכ"ת ור"ן תסרו היינו משום דתין מזכרון לתופלת ולעורך מלוה תכל בים הועלת בדבר ודתי שרי ועי' כ"י ס"ם רפ"ד ורמ"ת בשם שבלי הלקט דמזכירים נשמות בשבת כדי להתפלל עליהם וכן במ"ת שם סק"ז בשם מבכ"ל בשמבכרין חודם תין מזכירים רק המתים משבוע זו ושתמת מוכח תפי' להזכיר נשמת הורו וקרוביו שרי ול"ת לנטר בשבל בים תועלת בדבר:

סימן ט.

באו"ח שכ"ם ס"ב היכא דתיכא משום דרבי שלום תו בנכרי תלם מותר לתת לו תו לשלות לו ט"י נכרי בשבת. ונשתלתי תי מותר נם תם הנכרי יוליך תוך לתמוה והנה מקור סדין בתו' שבת י"ט ע"ת ד"ה מוהנים בשם הת"ז דמותר והוסיף בטעם משום דלדיון תין לו ד"ה דתו'. וקשה דמוכח שם דמשום

דרבי שלום ותלם מתיר נוף המכירה בשבת והוה תיסור דרבנן. וכיון שמתיר תי' שבות משום דר"ם. למה לת מתיר הולתה ט"י נכרי תפי' בר"ה דתו' דהוי רק שבות דתמירה לנכרי ולמה לריך לומר משום דתין ד"ה מדתו' והוי שבות דשבות. ודוחק לומר כמ"ם הרט"ב ערובין פ"נ מ"נ ד"ה נהנו דתף דלת נזרו בין השמשות על השבות מ"מ שי שבותים תסור ומש"ה שבות ת' דמכירה הוהר משום דרבי שלום תכל מכירה ותמירה לנוי דהולתה דהוי נ' שבותים תסור ומש"ה קתמר דתין ד"ה מדתו' והוי הולתה רק שבות דשבות. ויותר נרתה דתינו מהיר שבות משום דר"ם יהתם תינו מוכר לנוי תלת שתין הישרתל מקפיד תם הנכרי לוקת מעלמו וכן הת דכ' רמ"ת ס"ב להוליה תתן מוכיחו בפסת מיירי כה"נ שתינו נותן במתנה לנכרי דנם מחנה תי' דרבנן כמ"ם מנ"ת ס"ו סק"ד תלה במלוהו להוליה בחתן מכיחו. ומוכח מת"ז דמפני ד"ם מהירים חשד של תי' דרבנן דהת יכולים לחשדו שמכר לו בשבת וכיון שכן נרתה דה"ה לפי' הנכרי יוליה חוך לתחום שרי הם בתית תין הנכרי מוליה ט"ם שליחות של ישרתל רק משלמו. דס"ם תין כתן תיסור רק תשד. תך עדיין לת נתייסב מ"ם ת"ז דתין ר"ה מדתו'. דכיון דישרתל תינו מלוהו להוליה תה כשך שים ר"ה. הת מ"מ תין כזה תיסור שבות רק תה שיחשדוהו ומה נפ"מ תי תשד דהולתה בשליחותו בר"ה דתו' תו חשד של המכירה. ולתיתי בט"ז הת"ד סק"ה שכ' נבי תנוך דחסור ליתן לו תם יוליה חוך לתחום ולי ל"ע ותיני מכין טעמו. (ועי' מחלית השקל דמ"ו סק"ו). ובמ"ת ר"ס ססק"ד כתב דכתלם שרי רק בייחד לו מקום מבעו"י וק' הת נסי' שכ"ה ס"ב מבואר דתמיד שרי וכדעת הט"ז ותיתי בקונטרס תחרון לשו"ע הרב הוה נ' שהקשה בן ותי' דסס"ה דל"ל ר"ה ותו רק שבות דשבות מבס"ב כתן יחשדו שעובר על שבות נמור של מוקת ומוכר. ול"ע דנם בשכ"ה יש חשד זה של מכירה. ועי' הוס' שבת נ' ע"ת ד"ה בבת שבתבו דמתני' מיירי בנכרי והתפן של נכרי דבה"נ תין כתן תיסור וקשה מתד דהת שם י"ח ע"ב בעו כ"ה דוקת שילת מפתח ביהו מבשוד יום תבל תם מוליה בשבת תסור לף שהתפן הוה של נכרי מש"ם. ועי' דברי מלכיתל חלק רביעי סי' נ':

סימן י.

י"ב סיון תרמ"ח.

לכבוד הרב החריף ובקי מ' חיים שמעון נ"י דום"ץ בק"ק טלאוואא:

אשר הקשה כבודו במתוה ני ע"ב הניח שתור פ"ב עיסה ונתחמלה מתלי' תייב טלי' כמעשה שבת ומק' ומעשה שבת כה"נ מי מחייב והק' תוס' שם הת הדניק את בהטור חייב. ותמה מדוע לת הקשו ממלתה דתשוגה מל"ם מלתות סורע (שבת ע"נ ע"ת) דנ"ב הוה רק המחיל והזריעה גמרת מתלי'. וכן הק' טל מהרש"ת שבת ד' ע"ת תוד"ה קודם שתתה טל תוס' מ"ם לת הקשו בשיטות תמתני' דכלל נדול דתשיב תופס בכלל ל"ט מלתות והה התרתת ספק הוה. הת הי' יכול להקשות כן מהסורע דנ"ב ה"ם הוה:

דא ודתי כל מה שנעמת ממילת מעשייתו וממלתתו בכלל נתשב כמעשהו ולת הוי נרמת. ומש"ה בתב

הרמב"ם פ"ד מרוצח ה"ג הכהו כדי להמית לפי שעת זמן מרובה חייב. ומ"מ דוקא היכא שעשה הכל ע"י כחו לבד בלי הצטרפות כח וסיבה אחרת. אבל אם הוא נורם במעשהו למעשה ע"י סבה וכח אחר הוי רק גרמא. ואע"ה במחני' סנהדרין ע"ו ע"ב שיסה בו את הנחש ומת ע"י כפתו והניחו בדרך. וסוף תמוה ונמה לבא. כפה עליו גיגית ופרע עליו מעזיבה פטור משום דבכל הלה נלטרף כח וסיבה אחרת שלא ע"י כחו ורק אם הסיבה היתה תיכף בשעת מעשהו חייב כמתני' כפם עליו לתוך המים. וכן כפתו והניחו בחמה או בגשם משום דכי או לרבות המלמלם ומ"ה בחנאות כ"ו ע"ב להטריך קרא כל מוס לא יהי' בו מניין שלא יגרום לו שלא יניח בנק או דבלה ע"ג החזון כדי שיכה הכלב ויטלנו. וקראו רק נרם. משום דלא נמר ע"י כחו לבד ולריך עוד סיוע מעשה הכלב וזה שמדייק בלשון הגמ' שלא יגרום לו ע"י אחרים. משום שנמר ע"י אחרים הוי רק נרם:

והא דקאמר בשבת ק"י ע"ב של שהיית כוס עקרין מעלין לסירום בחדם שחסר וכו' ומשני ה"מ דקמכוין הכא מעלמו הוא וכ"כ רש"י ז"ל והא דהתי סירום ממילא הוא. לע"נ דהוא עושה מעשה דשוחה כוס עקרין וע"כ מסחרם וכמ"ש הו' סד"ה ה"ל דפסיק ריש' הוא דילתי יסהרם ומ"מ קרי לה דמעלמו הוא. וכן הרמב"ם לע"ם שפוסק בפ"ח משבת ה"ו דפסיק ריש' מלאכה גמורה וחייב מ"מ בדין זה כ' פע"ז מהת"ב ה"כ דמסקה כוס עקרין כדי לסרם לחסור והין לוקין עליו. ול"ל דמשוה דבר זה מכל פ"ר כיון שהיו עושה פעולה הסירום בחברי הזרע עלמן ל"ה מלאכה והוי סירום שלא כדרכו וכמו בשבת דפטור חפ"ע שלא כדרך המולידים וכמו בכל החיסורים שחוכל שלא כדרך לכילה דלחסור ואין ליקים עליו וזה נ' כוונת ה"ה שם במ"ם מהסוניא דשם מהבאר זה דכ"ה דלא ננע בחברים ממש לא מיחייב:

ובזה מיושב מ"ם הרמב"ם הושיבו במים או בשלג עד שבישל מחמו לחברי חם' חיינו לוקה עד שיסרם בידו וק' מ"ם גבי רולח דחייב במיחה ע"ז כמ"ם בסנהדרין והכא חיינו לוקה ועי' בהנ"ה בגליון ובבאר הגולה להט"ע ס' סי"ג שלמד מסנהדרין יחדרבה הא מפורש שם לכיפוך ועי' הגר"ח שם כ"ע דכיוצחו מדמלכי' שם לו לרבות המלמלם. והיינו דרק כרולח חייב מלחלם מדכ' מות יומת רולח הוא כמ"ש סנהדרין ע"ו ע"ח והא דבמקין חייב משום דיעל דנרמי כמ"ש הרחשונים. ומ"מ לולי י"ל דכיון דחשיב כרי הזיקה והיזק נעשה מיד הוי נועשה נמור גם לענין מלקות. לך ע"ם הל"ל ניחח דכיון דחיינו פועל בחברי הזרע עלמם לא הוי דרך סירום בכך ולמד הרמב"ם דין זה משחייה כוס עקרין דקרי לה נמ' הכא מעלמו חע"נ דפ"ר הוא. ולולי י"ל זה גם כוונת השלמות שהוסיף בהוס' שבת ק"י ע"ב דבר שחינו מחכוון נמור מודה דבכל המורה ק"ל כר"ם דשרי אלא הכא משום פ"ר ומ"מ דוקא בשחר לימודים אבל בשבת דבעי' מלחכת מחשבת וכדרך מלחכה שרי פ"ר נרוע כזה שחינו עושה כדרך העולם:

ובשבת ק"כ ע"ח במחני' ר' יוסי חוכר בכלי חרס חרשים מלחים מים ונמ' שם בניחן מים פ"נ פלים שחחו בה החור דשרי וקרי לה נרם כבוי כמ"ש טי' הוא דחסור הא נרמא שלי ול"ח דפ"ר הוא. סנה בחי' הר"ן ד"ה פלים וד"ה הוא פהב רבחן חינו פ"ר כלל דלפ דוחי הם יחפשע החור יהבבה חבל חינו

ודאי שיפשע והכי מוכח ליעלא דר' יהודה דחתר ואם כבהה בבהה שי' שחין סופה של כבוי לבא עכ"פ (פי' בודחי) כמו בכלי מים שחחת הגר. ומ"מ ה"י ס"ד דנמ' דר' יוסי דחתר נרם כבוי כזה חסור מדחו' משום דס"ל כר' יהודה בדבר שחינו מחכוון והרשב"ח שם ד"ה לעולם ס"ל דבוחן מים ע"נ פלית שחחו בה החור הוי פ"ר והא דשרי היינו כמ"ם סוף כירה ד"ה מפני לפי שחין הלם נופלת לחוך המים להדיח וכ"כ הו' שם ד"ה מפני. וק' לי לפישה השלמות הנ"ל מה מק' דרבנן דשבת לדרבנן דהי' שם בחוב של בשרו ה"ז לא ירחץ ולא יסוך וכו' דשמא שחי במחני' דשבת דמלחכת מחשבת הסרה חורה שרי נרם כבוי חבל בחיסור מחיקה הכא חסור. ועוד קשה לה י"ל בבוי שחני דהוי מלחכה שחינה לריכה לנופה וחיינו חלא לי' דרבנן כמ"ם שבת ל"ד ע"ב מ"ה שרי נרם כבוי חבל בלי' מחיקה הכא דאו' נם רבנן כ"ל דחסור. ויחפי' חם הי' פ"ר. ובלחמ פ"ר לחסור לק בדרבנן כמ"ם הרשב"ח כחן ד"ה ל"ל ודלא כחיב"ד (ועי' חע"ח ס"ז סק"ז בשם הרן דבבוי חמור יותר) מ"מ חנלי' להקשות הח י"ל רבנן מחלקים בין דאו' לדרבנן. ועי' בפחחי השובה יו"ד רע"ו סק"ם שהביח בשם בית לפרים יו"ד ס"ח בפ"ח שבפל דיו של חות מהשם שמחיר לנרוס מחיקת השם כדי לחקן כמ"ם בשבה דפ"י נרמא שרי ואפי' נרמא בידים וכחב עליו דבמו"ב הניחת לו"ח י"ז חולק ע"ז. ול"ע דהא מסורם בנמ' נזדמנה לו טבילה של מלוה כורך עלי' נמי ויורד וטובל ועי"ם דנמי רק כדי שלא יעמוד בפני השם עדיים חבל אין הנמי מונע ממחיקה דלא מיהדק משום חלילה. ושרי נרם מחיקה משום טבילה ואפי' לרבנן דס"ל טבילה בזמנה היכה מלוה ול"ב מ"ם דשרי נרם מחיקה לעזרך מיקון ס"ח. והנו"ב מיירי בדבר של רשות ושלא לעזרך כלל לחסור נרם מחיקת השם:

ומשום זה דפ"ר הוי מעשה לכן בהבו חוס' מנחות כ"ו ע"ב ד"ה ומעשה דכל הלימוד למעשה שבת הוא רק לענין מחכל בן דרוסחי כיון דזה הי' פשוט לנמ' דפ"ר הוי נרמא ול"ל ע"ז לימוד. וכן נ' חדוק בנמ' דחל"ב קשה דפסברות הפוכות. בחחלה מקשה ומעשה שבת כב"ג מי מחייב. ופי' פברת הנמ' דחע"נ דהוי שחור וחתחולה מלל' ע"י מעשהו וכוי פ"ר מ"מ חינו חייב. וחח"כ פריך חלא דחי לח מהפך לי' נמי הוי בשיל לחמי לח מחייב הרי דהדעת נוחה דפ"ר חשוב מעשה נמור ולח נרמא. ונם ק' לי לי נימא דבל נוף הדין דהחיל במעשה ונמר חח"כ מחל' מבית רחי' חר' יוחנן הנית בשר ע"נ נחלים היפך בו חייב. הא יש לדחות דבהנית שחור פטור משום דהוי החרחת שפך אבמו שהקשו הוס' שבת ד' ע"ח ד"ה קודם נבי הדבים שה בהנור שמח לי' בדעתו לרדותה והכא נמי שמח לי' בדעתי לבלה חח"כ וח"כ חין רחי' חר' יוחנן דס"ל מבות ע"ו דהחרחת שפך שמה החרחה חע"כ כמ"ם חום' דשרחי' היח רק לענין מלב"ד:

ובאמת לפי' סמ"נ בשם מכילחת מובח כ"י חו"ח ס"ם רמ"ד דכיון דבשבת כחיב לח יעשה חמירה לנכרי חבור מפ"ח. לי' מקום לומר דוקא בשחור ע"נ עיסה בחנאות יבמעשה שבת חייב הפי' על נרם דנם במנחות כחיב לח העשה חמך. ונקח רחי' למכילחת י"ל משבת נ' ע"ח דפריך על מחני' אימם בעורים והא לחעבידת מלחכה מבישיהו ומה ק' והא כללא היח דבר ולא חלי דבר ויחלי שיעור ליט כלום לענין פונם ומה בבך דהחעבידת מלחכה הא ק"ם מ"

לחמך

לחד תרם לא עשה חלא מחליה . ועפ"ז י"ל דקו' הגמ' הי' על הסני לחר עשה לח ההמה לידי חייב כיון שהוח גרם שהמלחכה נגמרה ולח נרע מחם נעשית ע"י נכרי , לך לפי"ז ל"ע מה שהי' שנלמד מבעשוחה דשנים פעורים הח י"ל שבת שהני דב' לא יעשה . ונם הח כל הפיסקים לח הפסי כן ומפורש בגמ' להיפך בשבת ק"כ ע"ב דמשני דגרם מחיקת הסם שרי דב' לא העשון כן לה' עשי' הוח דהסיר נרעוח שרי ופריך שבת נמי כ' לא תעשה כל מלחכה וכו' נרעוח שרי ולמכילחא הח שבת שהני דב' לא יעשה לכן גרס נמי בהסור :

ובו"ש הוסי' שבה י"ז ע"ב ד"ה אין פורסין דחצ"ל דבשבה נמי חם יפרוש מעודה חינו חייב חטחה ומוכח לפי' חם נלכדו ח"כ בה הבע"ח ולח המרי' דהלידה בחה מבת מעשהו . שה"ה דלח הוי פסיק ריעא ומפי שחפשר שלח ילוד ולכן לפי' חם נעודו מקרי רק נרעוח . ובמנחות ס"ד ע"ח בפרש מלידה והעלה דנים שמחייב ע"כ מייבי כמו שהי' הוסי' בשם ההוספחה כגון שנלכדו מיקף בשבה פריסהו . ומ"ש חצ"ל סי' רל"ב סק"כ דלפי' טוען היפרול הבוחה בשבת להוך הרחים חינו חייב הח פ"ר הוח עייש דחזר בו ומה שכיון רלי' דפטור מחום' שבה י"ח ע"ח ד"ה

ולימח המוסי כמ"ש המפרשים :

ומה שלח הביחו חוס' מנחות נ"ו ע"ב רלי' מהזורע דמחני' שבת ע"נ ע"ח פיכי נושבחת לה דחייב דהח לח נמר המלחכה . ולדחוק ולומר דלחינו חייב עד שנקלע מיקף הזרע . דלח"נ דפליני בשביעית פ"ב מ"ו ה"ק סבר קליפה שלשים יום ור' יהודה נ' יחים ור' יוסי ור"ש נ' שבחות ונם בזקיפה מדלי לה ' כמ"ש פסחים נ"ה ע"ח המנכם ני"נ שייש ב"מ ע' ח"ם יו"ד סי' רפ"ד ורפ"ו שב' דהני חנלי לח פליני בחליחות ההקלטה דלכ"ע בחלהה יומי קלטה וחולי נם בפחות מיכן חלח חם לח קלטה בזמנה ונחמר שפסק כחה ושוב לח הקלוט בהח פליני לח"ק חם שהה שלשים יום לח הקלוט עוד ולכ"י בחר נ"י פסק כחה ולכ"י ור"ש בחר נ' שבועות פסק כחה הכל לכ"ע לפשר וקרוב נודחי שחקלוט נם קודש זה הזמן . ומ"מ חח"ל כן דחינו חייב עד שנקלע ביומו . דהח לימח בשבת ע"נ ע"ב זומר חייב משום נועע וכן שם (פ"ח :) כרפיסה שבניתו ע"נ קרקע וכן מ"ק (כ' :) מנכם ומחפה וכל חלה הוח נגד המליחות שלומת מיקף ומ"מ חייב משום זורע . ומע"ב משום דמה שלומת חח"כ בחול מכחו הוי כחלו עשה הכל בשבה הזריעה בשבת וכמו דקיימח לן בשבה י"ד ע"ב כב"ה דמוהר להחחיל מלחכה הף על פי שמלחכה נגמרת בשבת וחפי' ב"ם דחסרו היינו משום נזירה כמ"ש שם (יט .) כגך דחי עביד להו בשבת חייב חטחת נזרו בהו ב"ם ע"ם עם משכה הו משום שביעית כלים כמ"ש שם (י"ח .) והוח הדין להיפוך שמחחיל בשבה ונגמר בחול וחייב והוי כחלו נגמר בשבת :

והא דקחמר בשבת ק"ז ע"ב השולה דג מן הים כיון שיבש בו כשלא חייב ומשמע דשיעור זה קחי על שבה עלמו . ולמה לי' שיעור חפי' שלהו ממוך לערב ויבש לחר כך בחול נמי יהחייב . לך לח קשה כי רש"י וחוס' חמינח כ"ד ע"ח כחבו דמיירי שחזר והניחו בים ומש"ה חילו לח הי' יבש כשלא חפי' חי חלח כיון שיבש כשלא חפי' חזר והניחו בים כופו למות ומשום הכי קמ"ל שיעורח וכרמב"ם פי"ח ה"ח דחינו מפרש דחזר והשליכו בים קשה בחמת שיעורח למה הח פ"ר הוח :

אך לפי זה הי' לריך הרמב"ם לכחוב נדין חיוב הזורע דבעי שיקלט חחר כך בחול וחם הרוח פיזר חת הזרע פעור ולח מלחתי שיפרש כן לח בה' שבה ולח בה' כלחים ושמיטה ורולח בעינן שנלה עליפה ובהם בזריעה לבד חייב . ולכן נ"ל ברור דמלחכת זורע ס"ל הבדסה חח"כ וחפי' הם בחמת הרוח פוהה חיקף מכל חקום חייב דזה נופה המלחכה שיעשה פעולת הזריעה ויטמין הזרע בעפר וחי' ברורה ממנחות ע"ח ע"ח דח"ל חשר הזרע עשעת זריעה ח"ה חפי' לח הבדים נמי ס"ל כודני בשדה כחיב . הכי דחי לחו בשדה משמעות זורע חיקף כשנזרע חפי' לח הבדים כלל וצ"ע עוד שם ס"ע . החיבעי לעיל עומר חולחה ושבועה חפי' לח חשרוש ס"ל שבעלים לקרקע וכ"כ ע' בחוס' ר"ד קדושין ע"ח ע"ח ד"ה בשלח נמר דחם נמר חייב משום לח יחלל זרעו וחע"פ שלח נחעברה שזה בידי שמים והח מה שים לו לעשות עשה . וחחרי ימים הביח רחיתי בספרי מנדים סוף פחיחה כולנח לה' שבה ד"ה עוד ים נפקח חיבה שבחב נם לחי מבופק לי נחן קדרה בשבת סמוך לערב ונחבשל כגרונרה בחול לי חייב ח"ד הוחיל ובשבת רק ח"ם לח חמייב וכן נרחה ול"ע . ולעיל מלחכת הזורע בח לידי ס' מנחת חנוך והנה כהב ממש כדברי דחפי' פזרחה ברוח מייב .

סימן יא .

אשר הניד לי כ"ת בשם הגחון מקוסנח ז"ל דיש"ל בשבת ו' ע"ב חיסי בן יהודה חומר דהינו חייב על ח' מהן קחי על הבערה דים ח"ד רבים דס"ל לללו יהחה . הנה קדמו בחוה יחיר ס"ם הל"ב שב' ול"ע למה נחלקו חמוחי ונסחפקו ליחב מלחכה היח דעלה חמר חיסי שחינו חייב ולח החליטו שהוח מבעיר וס"ל כמ"ד דס"ל ללחו יהחה . ויש"ל דח"ב ה' נם המבבה פטור והרי"ל חרחי לח חדח עכ"ל . חך חירולו חמוה מה שחולה מכבה במבעיר דמפורש להפוך בריחות כ' . חמי בר חבין וכו' שנחבוון לכבות ולהבעיר וס"ל הבערה ללחו ומ"מ חייב על מכבה וחינם חלוים זב"ז וכ"כ חוי שבת כ"ם ע"ב ד"ה ר' יוסי ט"י . חבל להמהון ולפלח מלחתי בחוס' ביצה כ"נ ד"ם על שבביחו יהו' בנר של בטלה חי מוחר ביו"ם דפליני בבבערה חי לחלק חו ללחו וכמ"ם חו' פסחים ה' ע"ב דלמ"ד ללחו מוחר ביו"ט דחינה מלחכה . וכ' דחק להמחיר בהבערה מ"ם בבבוי הסור משום דלשולם חינה בחוכל נפש . וק' הח טעם המחיר משום דהבערה ללחו ומה שייך זה לבבוי חע"ב דדעתם דדין ח' לבם . וק' דהח זה עצד נמ' מפורשת סא"ל :

וראיתי בקונן על ברמב"ם פ"ז משבת פ"ח מביח כן בשם שמעים לדוד דבבוי דינם לחד ומייבב בזה קו' מהרש"ח ביצה שם דמק' ולימח מר משום מבעיר . הח י"ל דס"ל ללחו יהחה ופטור בהבערה וחי' דבינן דס"ל דמייב משום בבוי ע"ב דה"ה במבעיר דשניהם קשים . ובמח"ב לקן נעלם ממנו דברי חוס'

שם שכתבו כן דהם תלוים זב"ז ולא"כ לית ס"ד שהמהרש"ל שמק' על חוס' לית ליה דברי חוס' כעלמא. אך כוונת המהרש"ל בשוב כמ"ש חוס' ולפ"ז דמדלו' שניהם לימם מלאכה מ"מ כבוי לי' דרבנן כיון דהמיד הינה בהוכל נשם ושפיר מק' מהרש"ל ד"ל דר"ה דלוסר משום מכבה כוונתו לי' דרבנן. אבל מבעיר מוהר לפי' מדרבנן כמ"ש חוס':

ובעיקר קו' תו"י דכוונת לימי על הבערה. כ' דתו' כ' שבת ו' ע"ב ד"ה הא דלימי קאי רק על מזיד דפטור מכרת אבל שוגג חייב דליב לתחני' דכלל גדול דחטיב המבעיר וזה ילדק בפי' לימי שכן הי' הקבלה דלא דפטור מכרת מ"מ חייב חטאה אבל בהבערה לי ללאו יללה פשיטא דדינה כלל הלאוין דלין בם חטאה יבן מפורש בריתות כ' ע"ב והו' יבמות ו' ע"ב ד"ה הו לימו וכיון דלימי לא פליג לתחני' דשם מפורש דמבעיר חייב חטאה ל"ש לומר דכוונתו להבערה:

סימן יב.

במרחצאות החמיס שכתים שם חולים להתרפא ע"י פקודת הרופאים נרחה שמותר מדינא לרחון בהם בשבת. והנה במרחן שמחממין בשבת ים לומר לתלבע לימוחים. ה) שנכרי מבשל המים ושופה מלאכה בעד הישראל. ב) רחילה עלמה לכורה לפי' כמים שהותמו מע"ם מפום נזרה הבלים כמ"ם ר"ם שכ"ו. ג) רחילה היכה שהוה מתקן גמור ולא שייך לומר מחזי כמיקר ע"פ שכ"ו מ"ל קל"ח. ד) הם ברחילה היה לרפוחה לסורה בכל אופן מגזרה שתיקת סחמים. והכל חפם מתקן לין שייך כלן ועל מה שהנכרי עושה מלחפה בשבילו כ' דרוב הבתים ע"פ פקודת הרופאים הם חולים שלין בם סכנה ושולה שהנ"ם לומר לנכרי ושיפה לפי' מלחכ' דלו' כמ"ם שבת קכ"ב ע"ה ושכ"ח כי"ז, (וכ' דבזמננו שבדור הלום על לד המיפוע הרחוק יקרה שיפי' רק חולה לבר ל' כי הלבריס ערבים זה בזה ומלן מפיס ומי שהבר חלום חללו היה חולה שהנ"ם לומר לנכרי ושיפה לפי' מלחכ' כיון דמלחכה דהו' מוהר ע"י נכרי בשיטת הלה שייך גזרת בלים. והה דברחילה הוי רפוחה לי"ל בלה נזרו הלה על מי שים לו מיחום בעלמה כמ"ם ר"ם שכ"ח מי שים לו מיחום בעלמה וכו' לסור לעשות לו שום רפוחה לפי' ע"י נכרי גזרה משום שחיקת סמנים הבל לה בחולה שלין בו סכנה ומפורם להיהר ברמב"ם פ"ב משבת ה"י חולה שהנ"ם לומרים לנכרי לעשות לו לבשל ולהפיה ולהביה רפוחה מרשות לרשות (יהחולה לוכל לה הרפוחה) והרמב"ן שלוסר בחולה שהנ"ם שבות הלה ע"י שיהו כמ"ם רשב"ה בשמו שבת קכ"ם ע"ב ובעור וש"ע שכ"ח כי"ז וכן הר"ן פ' שמונה שרלי' שלוסר שבות לנמרי מ"מ עי' בדבריה' שבהבו רק כמי שים לו מיחום לסור לפי' דבר שמוהר לנריה הם מחכוון לרפוחה ומשמע דחולה שרי ועי' ברשב"ה בשם רמב"ן שהבי' רלי' להיסור שבות בחולה משבת קל"ד ע"ה לין מורפים יין ושמן לחולה וכ' דשבות הוא משום עובדן דחול (והפי' כמ"ם שבת קי"ם ע"ה בשפוטי בימי לסור ופרש"י דמחזי כמלן דבעי למשדינהו בקדרה וכמ"ם הרש"ב פי"ט מ"ב ד"ה הם לחערב) אבל היכו לסור משום רפוחה עלמה ועי"ב דרפוחה מוהר לחשלי"ם. ולה החמיבו רמב"ן ור"י רק במלחכה דרבנן אבל לא מה שלוכה מלחכה כלל אלא ע"י שחיקת סמנים דמוהר לנריה לין חולה חמור מבריה. וכן אחת שברלי"ם ע"ז כ"ח ע"ב שכשהפיק לי שבות מוהר ליברלי"ם

כחולה שלי"ם מבוהר דמסופק נם על מה שלוכה מלחכה כלל רק שפ"ך ג' שחיקת סמנים לבד מ"מ יהי' לסור דכאב דשם בכחול לפי' שחיק' סממנים מלחשול נמי ליכא לימור דרבנן דכל רפוחה לסורה משום שחיקת סממנים וכן מבית מערבין ק"ב ע"ב לין מחזירים רטי' במדינה ומסופק לם לייבי בחולה ולין בכרטי' שים שבות רק נזרה שמא ימרח. וה"ה ג' שחיקת סממנים דכוותה (לף שבלחת מ"ם הרלי"ם מכחיל לין רלי' על רפוחה דשם הכחול עלמו הוי שבות). ומ"מ לפי' מרלי"ם לין רלי' רק דמעשה הרפוחה לסורה לחילה ולף שלינו שוחק גזרו משום שמא ישחוק לבל לכילת הרפוחה לף מלינו להיסור. וכן הכי"ו שכ"ח בד"ה ולין דבריו שהק' על העור ופי' בדעת הרמב"ם להיסור החמיר רק לעשות מעשה הרפוחה לבל לתכול הרפוחה מתיר בד"ה כל חוכלין. והן הן מ"ש הרמ"ה סל"ז בשמו וכן לם נפל למעבב שרי היינו דחשלי"ם חוכל חוכלים המרפחים לוחו ולי"ב לרחון במרחלחות החמים דלין היישרחל עושה מלחכ' רפוחה והוי כחוכל לח הרפוחה שרי לכ"ע ולין חולק רק בפ"ז דסקי"ה שכ' דהמ"ה חולק על הכי"ומק' על הרמ"ה מפ"ז דחשלי"ם לסור לחלל ע"י שבות ולין לדבריו ז"ל פירום לעל"ד דהכי"כ' מפורש כרמ"ה ולף שבות של מלחכה לסור לבל מה שלינו שבות רק רפוחה לבדה לף לחסר לחולה יוהר מלברית. וכ"כ בקלור ס"ם סי' ל"ה דין י"ז דחכילת הרפוחה שרי רק מ"ם שם דגם לעשות בעלמו מעשה הרפוחה שרי. זה הוה נגד מ"ם כי"ד ד"ה ולין דבריו. ומ"מ י"ל דזה דכי' לוסר מעשה הרפוחה כתב כן לפי שיטתו זו דדבר שנשמך למלחכה לסור והיה הדעה החחרונה שכ"ח סי"ז. לבל לפי מה דקי"ל בשיטה השלישית והיה ש' דמכ"ן כמ"ם וג"ח סקי"ד לין לנו דין זה ולין חילוק בין עשי' לחכילה ונם הפשי' מיחית:

ואין להקשות מחום' שבת ל"ג ע"ח ד"ה ח"ר זב"ד שהקשו מהרית דברי ר' זב"ד דס"ל שם מסייע לין כו מחם ובבילה (כ"ב.) לחימר כחל עיגת מכברי בשבת והקשו חר הח קחמיים ולא"ל היכה ר' זב"ד דקחי כווהך ושני ע"ז מסייע ל"ב מחם. ולפי בחירון בחרה דחע"ג דחסיים ל"ב מחם בעלמה הח היה לן למימר דחסבו משום שחיקת סחנים יהי' דחסיים ל"ב מחם לפי' לענין זה. הני דשיבת החום' לחסיר הרפוחה בעלמה לחולה חע"ם שלין בה שים שבות לחר דעל הבחילה לה כי' חשם דהה חסיים ל"ב מחם והחיסור רק משום רפוחה ומוכח דחפי' לכילת הרפוחה לסורה חלחכת הבחילה פשה נברי ולישראל שכחל פיכו הוי רק כחוכל הרפוחה דהה חסיים ל"ב מחם בעלמה שלחר דהוי כעושה. חע"ב דהי' ס"ד רק דהוי מכ"ם כחלו לבל לח הרפוחה והביב דל"ב מחם כלל ולה דמי גם לחוכל דהחם שיפה בעלמו כפולת החילה והבח הוח שוח"ה לנחרי:

אך נרחה דבחחילה שכ' חום' להיך דבח דחחר ר"ז חסיים ל"ב מחם היינו לחיוב חטאה לבל ים ליסור דרבנן ומ"ה שפיר מקשה בבילה הח חסיים. והנה כיחל מחם הוי רק דרבנן כמ"ם מחני' ל"ד ע"ב וחכמים לימרים משום שבות ושם ל"ה ע"ח וחו"ח ב"ג סכ"ה. והכח שהוח רק מסייע דרבנן הוי חרי דרבנן. ול"ב ל"ל שיטחם דחפי' שבות דשבות לחסור לחולה שלכ"ם ויפלה כי לח הוכח בשום דוכחי שהום ס"ל כר"ן ושוב ניחר שחת דחפי' חרי דרבנן לסור. חלח ע"ב דמשם לין רלי' דבחחימר מיירי בכחול בחולי לבר לחד ומ"ה לסור לפי' כ' שבותים. וכ' לפי הקשה מלי דשיך דבל לנרלי חולה עושים ע"י נכרי בשבת וע"ב לחה סובר דכיון דחולה שלין בו סכנה מוחר לפי' מלחכה נמורה ע"י נכרי מ"ה הכח בשין שביח לבר ל' לחה מחיר ע"ב שבות דכחול ע"י נכרי. מ"מ הח מסייע הוי כלו עושה בעלמו והוי רק חד דרבנן וחסור בלבר לחד

(או לשיטת הר"ן והרמב"ן הכ"ל אפי' בחולה שחב"ס הכור הם שוים בעלמו) והשיב דמסיים ח"ב ממש וה"ב שפיר הוי רק מרי דרבנן . ומש"ה אין ראוי מתוס' דרפוזה לסכור לחולה דשאני הכא דמיירי רק בחולי שכר אחד ולא בחולי הכולל כל הגוף . ובזה מיושב מה שהק' הע"ז סק"ז על רמ"ם למה נהפוך לי שבות ע"י ישראל לסכור למה לא פשיט לי' מכילה דהשיב מסיים ח"ב ממש הרי דאילו עשה בעלמו לסור ולק"מ דשח"ה דהוי חולי אחד אחד . ומה שכ' שם ואין לומר דהחם לא הי' אפי' חולי רק מיושם בעלמא ז"ל דהא בהדיא מדמה לזה בגמ' לחולה שחב"ס וה"ב כל שים בכחילה עין הוא כחשח"ב דהם הם חלוקים איך יליף בגמ' דין כוחל מחשח"ב עכ"ד ולק"מ לעיל דמיית הכא חד דרגא ולומד בהכי ה' דמותר שבות דשבות מחולה שחב"ב דמותר שבות ה' . וכן מה שהק' על הרשב"ח המחיר מכילה ל"ק :

וכבוד אחי הגאון מופת הדור מ' בערים נ"י הקשה על המחי אדם כלל ס"ט דין י"ב דהעתיק דעת הרמב"ן דחולה שחב"ס בעלמו לסור בשבות רק ע"י שינוי . וא"מ אם ה"ל ע"י שנוי ולא ע"י נכרי מותר לעשות כדרכו . הא ראי' הרמב"ן היא מהא דתימר שרא למכחל ופריך והא מסייע והולך לתרץ דמסיים ח"ב ממש ומשמע דבעלמו לסור ושם הא ה"ל בלי שיעמון ויפתח כמ"ש שיטה מקובלת בשם הריטב"א . הרי דאפי' אם ה"ל ע"י שינוי לסור בעלמו . ולפלא מ"ש להפיך בנשמת אדם בתשו' להרב ר"ח ד"ה ועוד שכבר כתבתי שפם מיירי שהרפוזה הי' יכולה להיות אף אם לא יעמון ויפתח . ומ"ש בנשמה אדם בד"ה שכתי בשם הרמב"ן בעלמו דאם ה"ל בשינוי מותר לעשות כדרכו . כ' כבוד אחי דהאם מיירי בשבות אחר . ולפי דברי החי"א י"ל זה עשה החילוק לב"י בין מעשה הרפוזה לאכילת הרפוזה דגם באכילה יש נזדת שחיקת סמנים אלא דעפ"י כיון דחשבר בשינוי לסור ואכילה דה"ל בשנוי מותר :

ועוד אני יהושע שכתב ל' ט"ז שמק' על הרמ"ם בע"ז מה נהחק אי חשח"ב לסור שבות בעלמו הא ליהוי שם דאסור אם בשביל החולה שיש לו יכבה ואם כבה פטור אבל לסור לר"ם דמשמע"ל פטור והוי רק איסור דרבנן כמ"ש שכת ל"ד ע"ב והכא בגמ' יש לומר דמיירי בחולי אחר אחד . אך קשה על הרמ"ם דכ' שם לדינא כהם בכל חולה שחב"ס דהסור לכבות . וי"ל כבוי תמור יותר מכל איסורי דרבנן וכמ"ש מג"א ס"ז סק"ז בשם הר"ן כיון דהם אי' אריך לגופו אי' לסור מה"ת וכ"כ פמ"ג רפ"ת מ"ז ואבל א' :

הוצא נמו . כי לעע"ד נ' להתיר לרחוץ במרחלאות לחולה שחב"ס כמ"ש רמ"א סל"ז וביח מתיר וקילור ט"ש ל"א בלחם הפנים וחיי אדם ס"ט . ומ"ש סכ"ת סמ"ד ברחילת גרר דמים הרעים שאין דרך לרחון בהם אלא לרפוזה לסור וכן בחמי טבריא . מיירי כמי שיש לו מיחוש בעלמא כמ"ש ר"ס שכ"ת . ומ"מ הגי להודיע כי לחד מיוחד מגדולי הדור שי' הלק ע"ז ולוסר לעפ"י שרשותו לא מצדדנו אלולי :

סימן יג .

א) **אשר** הביא בשבו ראי' למהרש"ל שבת מ"ב ע"א דלא אמרי' אין שבות במקדש רק בשאורי שבת מטולין י"ב ע"א דאמרי' לר"מ דמיים למיעוטא פסה

וקדשים מאי איכא למימר . הא כתבו תוס' שם דר"מ רק מדרבנן חיים למיעוט וא"כ מה קושיא הא י"ל דלא חיים לאי' דרבנן במקדש . לע"כ דבשאר איסורים לא שייך זה . (עי' חידושי הר"ן שם ד"ה וכי תימא שהקשה אחתי לא פריך מבשר החוה שאכלו במדבר ואי' ד"ל לא דברה תורה אלא כענד יל"ר אבל פסח וקדשים אילו הי' שום איסור לא אמרה תורה קרב להקלה . הרי שביעתו דר"מ מדאו' תופס למישוט וכ"כ תוס' נדה ל"ב(ע"א) ד"ה ר"מ) :

שתי תשובות בדבר . דאפי' לדעת החולקים על מהרש"ל כל הטעם דאמרי' אין שבות מפוס דכהנים זריזים הם וכמ"ש שבת י"ט ע"ב מפלפלין את הפסח לתוך ע"ם עם חשכה אבל באיסורי אכילה אין הלוי בזריזות ל"ם הא דאין שבות וכמ"ש ריב"ם סי' קפ"ג דמה שנזרו מפוס חפס איסור אם לחולין צריך להחמיר כ"ם במוקדשים . והרי דעת רמב"ם פ"ח מק"פ הי"ח דגם בפסח אין שבות במקדש ומ"מ כמה איסורי דרבנן היו בפסח . ועוד נראה דבאמת קשה אף ס"ד דחכמים יגזרו לאסור אכילת פסח וקדשים לעולם מפוס חפס מיפוע . אך זה הפי' בגמ' דאף דר"מ חופס למיעוט ומ"מ ודאי דבפסח וקדשים כוחכים תרוצא כיון דח"ל לעקור מה שאמרה תורה ולבטל מלות פסח וקדשים של עולם . הע"כ דהא דר"מ חופס למיעוט הוא רק היכא דאפשר דהיינו בחולין לכל במקום מלוה בהכרת סומכים תרוצא . כמו כן י"ל חילוק זה גם בהיתו' דרוב מהני רק במקום הכרת לכל אם יש טלה לכבר אין סומכים על הרוב :

ומה שכתב עוד ראי' מכילה י"ט ע"ב דאימת אין מכיאין תודה בתג המלות מפני תמן שבה . והא יכול לאכול הלי שיעור לר"ל או שלא כדרך אכילה והוי רק אי' דרבנן ואין שבות במקדש הע"כ כתבתי"א . זה אינו דלר"ל כיון דאלי שיעור לאו אכילה היא כמ"ש יומא (עד .) ה"ה אינו יוצא ידי חובה במ"ע של אכילת תודה . ואף שכתבו הוס' יכים יומא ל"ט ע"א ד"ה שמניעו וריטב"א שם גבי מניעו כפול דלא בעי כזית . היינו דכתוי"א אל"ל לאכול שיעור כזית לכל עכ"פ אי' לריך לקיים מלות אכילה בכזית כמ"ש תו"ת סי' מ"ט . וידוע מ"ש רש"י בסחים כ"ט ע"א ד"ה בשאר דוחכלו חוחם תשר כופר בהם קאי גם לבעלים וים מ"ע לבעלים לאכול קדשים וא"כ אינו יוצא בא"ם וה"ה כשלא כדרך אכילה וגרע מא"ם כמ"ש תוס' שבועות כ"ב ע"ב ד"ה אהמירא דאפי' לר' יוחנן דא"ם אסור מה"ת מ"מ שלכה"פ מקרי התירא מדאו' . ובכל מ"ע אינו יוצא שלכ"א כמ"ש בפסחים ל"ה ע"א בהמחו וגמחו אם מלה היא אי' ועי' רש"י שם . וכן כ"ק ק"י ע"א בקדשים אכילה נבה לאו אכילה ולכן אי' לאכול לחמי תודה א"ם או שלכ"א . וגם י"ל דבעי' למשחה לגדולה ומש"ה אי' לאכול הלחם א"ם או שלכ"א דאינו כדרך שהאלכים אוכלים . ואף שכ' תוס' בכורות כ"ז ע"א דל"ם למשחה אלא בשבר . הלא בסועה ע"ו ע"א מליגו למשחה גם בסולת בשיירי מנחות וכ"כ תוס' זבחים פ"ה ע"ב ד"ה שביעית דגם בהרומה שייך למשחה ולכן גם בלחמי תודה בעי' למשחה . ולא תימא דוקא באכילת כהנים בעי' למשחה וראי' מא"ם רש"י פסחים פ"ו ע"א ד"ה אין מפטירים דמש"ה פסח באכל של השובע מפוס למשחה . וגם אפי' אילו הי' יכול לאכול א"ם או שלכ"א סוף סוף אין מכיאים בפסח מפוס דממעט באכילתה ואינו יכול לאכול כדרך העולה :

ב) **ואשר** העירני כ"מ בחולין י"ד ע"ח במבשל בשבת דלכולה בהכילה ליומא ונסבין חבריא למימר ר' יהודה היא ומסקי' שם דר"י דמבשל בשוגג יאכל במ"ש ורחי' מדקאמר דומיא דיוה"כ מה יוה"כ לי"ש במזיד לי"ש בשוגג לא תכיל לאף שבת נמי. והקשה בעודו היא לא דמי שבת ליוה"כ דיוה"כ חסור בהכילה גם בזמן התוספת כמ"ש יומא פ"ח ע"ח ובשבת אי הוסי' שבת דרבנן ודאי דלא נזרו שיהי' התחיטה מסורה גם בזמן התוס' שיהי' הלא מדרבנן וכמ"ש בהרומות פ"ב מ"נ המבטיל כלים בשבת בשוגג יטהרו וכן במפשר פירות ומשום שהיום הלא מדרבנן וכמ"ש רמב"ם פכ"ג משבת הט"ו מנבי' הרומות ומעשרות בשוגג יאכל תפ"ק בפ"ו הכ"ג פיסק כר' יהודה וכ"כ הוסי' ערובין מ"ח ע"ב ד"ה לא. הלא אפי' אי נימא הוסי' שבת דאו' כמ"ש מנ"א רס"ח סק"ח טי"ש מ"מ נ' דלא נזרו על זמן התוס' רק על שבה שחייב מיהה וכמ"ש רס"י ביצה י"ז ע"ב ד"ה מסורה דשבת דרק בתי' סקילה קבוה רבנן גבי מוקד וכ"ש בשוגג:

הנה לכאורה י"ל דהכא חייא בר רב אמר דמסורה בהכילה ליומא והוא המ"ד בר"ה ט' ע"ח דוטניהם הת נפשותיכם בהשבה אתי להוכל ושוחה בהשיני הוי כלהו התשנה השיני ושתי ולפ"ז ליה לי' כלל הוסי' יה"ב דגלמד מהאי קרא דהשבה לחודם כמ"ש שם וכמ"ש לח"מ פ"ח מהשביתת עשור ה"ו דיל"ל ר"ע דלומד מהשבה כחייא בר רב כמ"ש ר"ה ט' ע"ח לא כ"ל הוסי' שנוי ביוה"כ. אך לדידן דקיי"ל הוסי' יוה"כ דאו' לק"מ כי נימא ע"ח אי נימא דתוס' שבת לאו דאו' לק"מ כי נאמת יום השבת שוה ליוה"כ אלא שבת כלה יומו קודם ויוה"כ מוסף עוד יומו יותר דיוה"כ שם הוספתו הוי יום אחד. אך לפי' הרי"ף דהוסי' שבת דאוריתא גרסה דאם שחט ישראל בשבת בשוגג לכור גם בזמן התוספה דכבר כ' התחרונים דהא דל"ג תשבות בין השמשות כמ"ש תו"ח שמ"ב הוא רק אי הוסי' שבת דרבנן אבל אי דאו' גם בה"ש נזרו ושי' ס"ם רש"ל דוקא אם קיבל שבת בזמן שהוא ודאי חול מותר לו ליהנות ממלאכת ישראל מוכח דבבה"ש אסור ואפי' אי תוסי' שבת דרבנן ומבואר לעיל דאל אי' דרבנן לא נזרו. מ"מ הא רק במקום מלוה לא נזרו על שבות בי"ש. אבל הכא י"ל דכל מה שנזרו חכמים ביום אסור גם בזמן התוספה (ושי' מנ"א בל"מ סק"ז ות"ה סק"ד):

ג) **ועל** אשר העיר דבכל מלאכת שבת יתחייב שתים. א' משום המלאכה עלמה ואחד משום מכה בפטיש דהכוונה כל נמר מלאכה וכמ"ש שבת ט"ה ע"ב כל מידי דאית בי' משום נמר מלאכה חייב משום מכ"ש. הנה הדברים עתיקים טי' בלח"מ פ"י משבת הי"ד על י"ב דמ"ש השוחה נקב חייב משום בונה כתב דהפי' אף משום בונה אבל יש בו גם מכ"פ וכ"כ ממנ"א סי"ד סק"ג טי"ש ובמנחת חנוך מלאכה כ"ה הבונה וכ"ז מכה בפטיש. ועמד בתקיפה זו גם בנפש חי' סי' ל"ש דה"ה והנה בלח"ה וד"ה ובכל. ופי"ש ס"ם ל"ז בשם המחירי ק"ד ע"ב מה שחילק בדבר שמכה בפטיש לא שייך אלא היכא שגם בלעדי מעשהו בבר נגמרה המלאכה ול"ש:

ונראה לי דה' אלישוע וחכמים בתוספ' (שבת ק"ה.) פליגי בשבה בפטיש. לחכמים אינו חייב משום מכ"פ רק בגמר עניין כולו ומש"ה בכתב אות אחת והשלימה לספר חייב במ"ש שם ק"ד ע"ב ואוסיף בסוף הבגד אפי' כ"ש במ"ש תו' ק"ה ע"ה ד"ה האומן. אבל בכתב אות אחת סמוך לכתב אפ"ש דבגמר אי"ז מיעוט מלאכה שבת אינו חייב. ולר"ח גם בגמר מיעוט שבקרקע מלאכה לענין שבת הוי נ"כ מכ"פ ולכן בכתב אות א' סמוך לכתב חייב במ"ש שם ק"ד ע"ב דלא כר' אליעזר וכן בחתה על החרש. ורחימי בשפת אי' סי' ל"ז שהק' בדבריהות י"ט ע"ב במ"ש ולר' יוסי גמר מלאכה לר' אליעזר פטור היא הייב בחתה על החריש. והמה דבר לרבנן מסכתת לה דחייב במכה בפטיש בשבת ביהמ"ש דשבת ויוה"כ דהכאה על הפטיש היא בגמע אחד ומכיון דלרבנן בחתה חייב. ולי נראה דמכה בפטיש הוא נ"כ בכלל קו הגמ' שם הגבי' בין השמשות מכו ונקב הגבה לדונמה וכמו שאי' שם מקלח הגבה היהב היום ומקלחה למחר כן גמי שייך לומר במכה בפטיש דמקלח הכאה בשבת ומקלחה ביוה"כ דגם היא בתי אינו חייב משום דס"ל כר"ג דאין ידיעה לח"ם. הא אפי' ים ידיעה חייב במ"ש שבת ק"ד ע"ב דר"ח מחייב בכתב אות א' סמוך לכתב. היא קושיא עלומה ונפלאה. ומה שאי' הנתן המחבר שם דשבת ק"ד ע"ב מיירי בכתב בחול שישור שלם כ' הוהיות. לימו נכון דרש"י בתהני' כתב שהלל אות ה' הכהובה ויוצ אות להשלימה לשתים. לך תירולו הבי' דכתב אות א' בשבת זו מיירי א' בטבריה ואי' בלשיר' כמ"ש שבת ק"ד ע"ב זה יישוב נכון ישוב:

סימן יד.

אודות העירוב מפה שהם תומי העשלשפלין שהחום מתוכר בשוה להגביע ואינו על רחם הגביע. יהגביע תחוב למעלה על העמוד והעמוד עב יותר מן הגביע. כשר דזה דינו של פרי מגדים מ"ז ס"ם שס"ב. ובשע"ג מ"ז י"ט ביתד דלא הוי עי"ז לורת הפתח מן הלד כיון דהיתד הוי מלמעלה ע"ג הקנה. והיה בנדון דידן ושי' בית שלמה חו"ח סי' מ"ח משום דהעמוד רחב יותר מהיתד מלד זה ומלד זה הוי החום מונח על המזוזות כיון דאין לריך לינע. וכ"כ שם סי' כ"ה אות נ' דזה הוי ערוב מלהיו"ט ואף אם בולט משם למעלה מהמזוזות ל"ל כה:

ועוי' פמ"ג שם"ג שם אפי' תחוב המסקוף בקנה כמדינות טרטפפין לא משני דהוי להפ"ם מן הלד ומניח אחי' מהנ"ל. ומ"ש בתקון ערובין להרב מליסת דכשר י"ל נ' פירושים. א) שאין נבוה כלום יותר מן פחבל רק העמוד רחב יותר וכוי ס"ד דכמו דבנובה הוי מן הלד ה"נ ברוחב פובל מן הלד. ופ"ז כ' דל"ל כה דמה בכך שהמזוזה רהבה יותר מן המסקוף. ועוד דאין שיעור ללחי וי"ל דהנשאר הוי כמאן דפסק. ומ"מ דוקא ברוחב לחתי' כמאן דפסק ולא בנובה. ועי' משנה ברורה סי' שס"ב מפרש כן. והוא מס' בית שלמה וי"ד קס"ז. ולפ"ז אין המקור חיים תולק על הפמ"ג בדין תחוב כלל. דהפמ"ג מיירי בנבוה יותר ובמק"ת אינו נבוה:

ב) **וי"ל** דברוחב לא הי' ס"ד דהוי מן הלד. רק מיירי שבתוכו מקום שהשמוד רחב יותר הוא נ"כ נבוה ובולה למעלה מן המסקוף (אבל במקום שהמסקוף מונח על המזוזה אין המזוזה נבוה יותר) ומ"מ מכשיר

וכ' פ"ז כ' שעמים דל"ל כה ואף דבנובה לא אמרי' כאן דפסיק . מ"מ היינו דוקא אם כאחזה נבוה מן המקוף במקום שהמקוף מונח אבל הכא שהיו נבוה רק כמקום הסמוך . גם הנובה היו מעכב (וזה הפי' ב' לי עיקר . ולפי פי' זה מהיר כן הפמ"ג פ"ם סס"ב בא"ז יניי"ם מ"ם חקוק מעט . ועי' נפש חי' אות ל"ד . ואינני יכול לעמוד על דעתו אם כפי' ח' או ב') :

נ) גם י"ל כוונתו דמיירי בחקק כפמ"ג הל"ל . ואולק עליו ומתיר לפי' נבוה באחזה מקום עליונו המשקוף לתשלה מהמזוזות . אך פי' זה ת"ה : דה"ב עשה רשון שלו לאחר ואינו ממין הטענה דהא אין כאן החסרון מפני הריחב רק מפני הנובה . וגם בטעם הב' דכמאן דפסיק קשה ת"ב בכל צורת הפתח אין הלד נימא כאחזה דפסיק :

ובגוף הדין בהחוב שהפמ"ג לוסר וכן בח"ם סי' ל' ד"ה ולפי . עי' דברי מלכיאל ח"ב סי' ט"ז נוטה דאחזה להיתר וכ' דיל דכוונת מק"ח כפי' הב' . וכן מהרש"ם ח"ח קס"ב מסכים להלכה דהחוב מוהר ומפרש דאין הנ"ה אשר"י חולק ואין כוונתו על החוב . וכמ"ש בדברי מלכיאל . ומכיון דאי' מרמב"ם בהוהר ת"ש מפחות מי' טפחים כתו שהק' בס' בריח לבדים . וכ"כ רש"ם ח"ב קמ"ט . ומ"ש בנפש חי' סי' ל"ד להקל בטענהלוף שאינו ה"ם מן הלד . תמוה מהיכי' ערוכין כ' ע"ב בוי העמודים . אך עי' רש"ם הנ"ל שכ' בשם ספר היאר לר"ת דמהיר בוי העמודים וכ' דשם אינו מן הלד :

סימן טו .

להאברך החריף מ' שמחה פיש"ל נ"י :

א) בזה שהקשה על מנ"ח חל"נ בקי"נ שכ' ואפשר דבמקום שמלויין נתשים לריך לבדוק דלא בדי הזיקא כ"כ וכמ"ש סי' ק"ד ס"נ ותמה מפאר חסידים סי' תשפ"ז שהקשה שם קו' מנ"ח ק"ד בק"ה על ברכות ל"ב ע"ח מעשה בחסיד א' שהפלל והאמין נתן לו שלום ולא השיבו . למה הניחם ת"ש בסכנה ותי' דבתפלה דשחי להחמיר . ולפי זה אין דחי' מתפלה שחפי' נתן כרוך על מקבו לא יפסיק . על בדיקת תמן . הנה עי' ט"ז סי' פ"ו בק"ח ומהרש"ל ולל"ח ברכות שם שכ' לחרן קו' זו על החסיד אין החמיר ולא עלה על דעתם לחרן כס"ת דחפלה שחני . ודברי ס"ח ל"ש כי מה שביאת דחי' מדניאל שהחמיר הע"ם שנזר המלך שלא יחפללו . קשה הא בשעת גזרה לפי' על מלוה קלה יהרג כמ"ש בסנהדרין ע"ד ע"ח ונם הא החם פרהסיא הוה . ונם הא שם הי' ענין ע"ז שלוה המלך שיהפללו לו וכמ"ש בדניאל ו' ח' לבן מנך מלכא וכמ"ש בפי' רש"נ . וגם לפמ"ש נמוקי יוסף סנהדרין שם דאדם נדול ומפורסם דשחי להחמיר ע"ש . ודחי' השני' מאחם כרוך על עקבו אין מובן כלל . דע"ב ל"ל דנחש הינו לפי' שפק סכנה דהא דאה שיורים פוכח וכן נמלאי אה"ש אף דנ"ב הינו ודאי רק שפק סכנה וכמ"ש בשיטה מקובלת שם . ובכל"ל דיש שני מינים בנחשים וכמ"ש רמב"ם פ"ו מחפלה ה"ש . ושפיר קאמר מנ"ח דנחש כזה שהינו שפק סכנה נפשות לריך לבדוק . ואין כוונתו משום שומר מלוה דלא מבני להליל במקום סכנה טבעית . ומ"ש כ"ת ממחני' שבת פע"ז מ"ו דנקב ועל עקבו שלא חיסך דוקא שלא נתן עקבו ולא נחש . עי"ש בנמ' ובא"ח שע"ז ס"ו דמדמי להו להדדי וע"ב דים שני מיני נחשים :

ב) ואשר הקשה על מ"ש בספרי שו"ת ז' דמחקן הינו שומשמין רק נרעיני הקנוס הי' בחה"ד ק"נ הכיח שומשמין והכיח ת"ב זרע קנבוס הי' דב' מינים הם . לק"מ דל"ל שני מינים יש בקנבוס ונם ס"ם זה ודאי דהינו מהקן וכמ"ש רע"ב שביעית פ"ב מ"ז והפלרת ישרהל שבח פ"ב מ"ב . וכן משמע במ"ק י"ב ע"ב דפריך בשלמא כהנה חזי להפיפת הלא שומשמי למאי חזי . ואי שומשמין הם מהקן הא חזי לאכילה וחי' הנמ' חזי למויי וכ' רש"י רק דחזי לשמנו . ואפי' להשור הו"ח חקל"נ שכ' דהיכא דחזיים לאכילה . ל"ל דהינו מהקן ועקרו הינו עיקר לאכילה דאל"כ מה ס"ד דמקשה :

סימן טז .

בבוד גיסי יקירי הרב הנאון מ' יצחק נ"י אבד"ק זאדנאוואא :

אשר אמר מר עם הספר תודות חטים מלומדים שים לופן להחיר הפי' אין ס' נגדם כיון שעיקר הלמידה ניכר רק בראשיהם . וכשעת העחיזה בבולם לכלי הנקרא זיבער הוא כורח את ראשיהם ואו לא ניכר החיסור ובפלים בדוב בכל יבש ביבש ואח"ב לפי' הרש"ם משבו היהר ואותר לטחנם ולאכלם בפסח אפי' אין שעים כמ"ש בי"ד ק"ט . ורמ"א מכריע כמקום הספר כוותי' :

אלמלי ה' פשולת הזיבער כן דבריו נכונים . ואע"נ שים נם מבוקעים בחלעיהם שנם אחרי כריתת ראשם ניכר החיסור מ"מ נגדם יש ס' דבוב המלומחים בראשם נגעם . ואולי יש לפקפק כיון דכל היתר העחיזה משום דאין כוונתו לבטל ובעי' דוקא אי אפשר בענין אחר כמ"ש ט"ז יו"ד ל"ם והכא הא אפשר לעחין בלי אלמלית הזיבער . ומ"ש כ"ת דהכא עדיף משום שפעולת הביטול בזיבער היא להסיר החיסור וכמו בי"ד פ"ד סי"נ בחמום הדבש להסיר הנמלים . עי' כו"פ שם שכתב שאין כאן ביטול חיסור כיון שמסננו ומסיר את הה' ופ' חבלים בנעימים כאצא"ו דהכוונה שלריך שישאר מעשה המורה ע"ז שאין כוונתו לבטל . ועפי"ז יש לחלק שא"ב בדבש שהכלית החמום הוא לאפרושי מהיסורא משא"כ הכא זה אמיתו בהוך הכלי הזה אין הכוונה להסיר המלומחים . ומ"ש כ"ת ממנורה בחוי"ם פי"ח מחרומות מ"ו דא"ל להיות יושב ומלקט . אין רחי' דשא"ב דטרחא היא להיות יושב ומלקט אחד אחד אבל הכא הא יכול לעחון בלי הזיבער . ומ"מ יש לומר דהא דבעי' שיהי' אי אפשר בענין אחר היינו דוקא היכא שזיבר שהוא מבנה מעשהו מבפי שעושה תמיד משום הכלית הביטול . אבל אם נעשל הביטול אינו מחדש שום דבר ומחנבג בדרכו תמיד מותר והכא מה שמולין החטים דרך הזיבער אינו פועה חדשות אלא הוא טובה מנבג כל השנה אין בכך כלום ואחרי דאין כוונתו לבטל אפי' שאפשר בענין אחר שיטחון בלא הזיבער ודמי למ"ש ירושלמי תרומות ס"פ שכן דרך בהנים להיות טוחנים מדומע :

אבל דרשתי וחקרתי אחרי פעולת הבלי ונוכחתי כי הוא רק מנקה החבק מהחטים . ופ"ם רוב משלין החיוה החטים הקלים ביותר . ואפי' חטים פוכות

רק שהם קטנות ודקות. ופעמים כורת רקצי החצים ותינו מדרך דיקת על המבוקעות. כי כורת רקצי העוגות ומשחיר בהיותם לח הרקות והרעות. ותמנם יש כלי לחר הכורת כולם לכל הכלי הגוה הוא מזיק כי כורתם עד החלי. והרבה הפסד נדבר לחם נחמין מחליפם. נלופן שלפי דברת הנקיקים לין בזה כל סמיכה. והגה יש שכשנה זו הרס"ד קשה להשיג במדינתנו חצים שלחנו מפה לים עתי למדינת פלדחלית שכם חצים נעשו יפות וקנה במחלוים ע"ג דנעשטר חצים עוגות ושכולה לין בהם. והנני מעתיק בזה מה שכתבתי ימים רבים בחצים המלומחים

חי' דינים בקלרה:

א) **הנה** ודאי דים נם בחצים חמן מדהו'. ורחי' מפסחים לינ ע"ח הפרים הרומה חמן דכרי הכל לינה קדושה כגון דלחמין במחובר ומוכת דמדהו' לינה קדושה וכן רחי' משמוך משעת קלירה כמ"ש פסחים מ' ע"ח ועי' ריף והוס' דמצים חימון הוא. ינהה הם החצים מלומחים הוא הכימן המוכרח לחימון ומוכח סי' זה ב"י הנ"נ בשם הנ"ה מיי' וסו"ה הרן סי' נ"ע. הכל לי נחבקעו מהלוקת הרחשונים. דעת הרי"ף פסחים מ' ע"ח ורמב"ם דנחבקעו חמן דהוי"ה. הכל רש"י ד"ה נהבקעי כתב דע"י הבקוע ממהרת להחמין ומוכח דעהה עדיין לינם חמן נמור וכן דעת רח"ם שם. ויקשה לי דנרהה דמחלוקת רבנן ור' יוסי שם לי סוגין בחומן הלוי בזה דחי נייחת דמובוקעים כבר נהחמנו מדהו' לח מכני להניחם בחימן הכבר נהכרו ות"ח שיהיו להחיצם הכל לי נהבקעו רק ממהרות להחמין מועיל עלה דחומן וכזה פליני רבנן ור' יוסי וכיון דקי"ל כרבנן דחומן לח מהני ע"כ משום דבקוע הוי חמן נמור ות"ב למה כ' רש"י חלינא דרבנן דרק מהבר להחמין. וביותר יש לדון על הרח"ם דמביח רחי' דבקוע לינו סיד חמן נמור מר' יוסי דמהני חימן. הח זה עלמו היח מחלוקתם ומה רחי' מר' יוסי:

ועי' רח"ם בכתב שהם נמלח חצה בקועה בעיסה הם העיסה לח החולה נם החצה מוהרה. ולכחורה קשה מ"ם מפסחים מ"ו ע"ח בנלק החרם הם יש כיולח בו שחמין הסור יה"נ נימה החצה הבקועה מנלה על העיסה שגם היח החולה. ויל ע"פ הנ"ל דבקוע לינו חימון חלח מדרבנן ויהם בנלק י"ל מיירי דהעיסה מדהוריימח החולה לכן נם בלק החרם הסיר מבד"ח הכל הכח הוי ס' דרבנן. חו י"ל משום דהכח יש להפוך רחי' כיון דחצה קשה מעיסה ואם העיסה לח החמילה כ"ם החצה ועי' פמ"נ הס"ז פחיחה מ"ז בשם לנום דבקוע הוי רק דרבנן. ואולי נ"ב מצ"ה נחבקע לח הוי חמן ד"ל דנהבקע ע"י לחלוחית עלמו והוי רק מי פירות דגם ע"י מ"פ יכול להחבקע כמ"ש פמ"נ בכמה דוכחי. הכל לנמות לינו יכול ע"י מי פירות לכן מלומח הוי חמן נמור:

ב) **אם** נחבקעה וחזרה ונקשרה ולין הבקוע ניכר עור. סרוקת מוכח עור הס"ז מסופק נדבר. ולכחורה נ' חלוי נמחלוקת רש"י ורח"ם פסחים מ' ע"ח דרש"י פי' דר' יוסי סוגין בחומן קחי רק על נהגפת ולח נהבקע חו מהני שרוי' בחומן הכל רח"ם כהב דר' יוסי חפי' נהבקע מהיר לשרותו ות"ב י"ל דלדידי' כמו דמהני חחר הבקוע לשרותו בחומן ה"ה חם נקשר מחליו מהני וכיון דלח קי"ל כר' יוסי ממילח לחסור חם חזר ונקשר. ואולי ים לחלק דחזר ונקשר מעלמו מדוך משרי' בחומן. ועי' סד"ח סי' י' סק"ד דרק נחבקעו יכולים להקשר עד שלין ניכר עוד הכל חם נלמחו ניכר לעולם וכ"כ שערי הורח

סי' מ"ח. הכל נשמח חדם סי' י"ע ד"ה ודע כחב דגם המלומחות חם נחיבשו חו מופלת הלחיחה ולינו ניכר:

ג) **נתרככו** החצים חם רחינו שנפל עליהם מים חסור הכל כחמת לח מחזקי ריעוחה ע' טור חס"ז בשם בה"ג חצים שנחו בספינה לחות בידוע שנפלו עליהם מים ועי' פר"ח ס"ג דוקח לחות חמם הכל רכוך כשר ועי' ח"ם קל"ב דרכוך הינו רעוחה חם לח רחינו שכח עליהם מים. וחצים שנחשפשו סי' סוי"ת רשב"ח סי' ע' דמחיר ולינו חפי' חמן נוקשה ועי' דברי מלכיחל ח"נ סי' כ"ב דחוסר ול"ע ומה שהביח רחי' מחצים שנחשנו מרחיהם זה ענין חחר ולינו טיפוס כלל:

ד) **נפוח** נשד לרש"י פסחים מ' ע"ח שרי כל זמן שלח נחבקע והח דלריך לר' יוסי הם נהנפחו לשרות בחימין היינו כדי שלח יחבקעו חח"כ וע"ז פליני רבנן דלח מהני פעולח שרי' חלח הם מחמת עלמן לח נהבקעו הו לין הנפוח מזיק. חך י"ל דהח דכ' רש"י דנפוח לח מזיק היינו לשמואל דס"ל דנחבקע ממש. הכל למר עוקבח דחוסר קרוב להחבקע י"ל דנפוח הוי קרוב להחבקע. והגה סיעח מר עוקבח דכ' נרי"ף דקי"ל כוחי' לח הובח מפורש בש"ע רק חס"ז ס"ש בדמז. ולין מבוחר מה נקרח קרוב להחבקע ואולי משום דהש"ע ס"ל כהרמב"ם דחפי' לח נחבקע כלל חסור חו משום דלין נש"מ משום דס"ל בס"ב כר' חפרים דמימח נייחי חסור חפי' לח נהבקעו:

ה) **אם** יש בכרי חצים מבוקעים חו מלומחות ע' רמ"ה הנ"נ דחם יש שיש בד. והגה מקור דברי רמ"ח הם מהב"ח מיי' ושם ליחה שהיו מלומחות מליחת הלחן ומש"ה י"ל דהמלומחות היו קרובים לנקשע ושחר החצים לח נהקלקלו ע"י הליחות חבל לינו היו מונחים החצים במים חו נשמים מזלפים עליהם י"ל דלח מהני שש נגד המלחלות דהם מנלות על כולם כיון שלנו נהחילו מבהמיח כולם מהומלים. ואף דרמ"ח לח פי' דמיירי דיקח ע"י ליחה ילח ע"י מים חך מוכן ממילח כיון דבש' הס"ז ס"נ בהנ"ה פיסק דהם נשמים מזלפים עליהם חפי' לח נהבקעו כלל חכילות ופ"נ דהכח לח מיירי שהיו במים. ואף דלינ חפי' לח נחבקעו כלום חסורים מ"מ נפ"מ הם לח שהו במים שיעור מיל דכ' מנ"ח הס"ז סק"ד דמוהרים והם יהיו נש מבוקעים י"ל דכל הכרי הסיר:

והנה מפסחים (מ'.) דהיחה ואם לחם נחבקעו חסורות לח נהבקעו מוהרות ולכחורה קשיח מיוחר דמכלל הן נשמע להו. חלח ר' הפי' דחף דחוחם שנחבקעו חסורות מ"מ הנשחרות שהן ניבוה ולח נחבקעו מוחרות ולין הבקועות מנלות על הפסר כולם. ותנ"נ דהחם בלחיחה מיירי דעביק בהו חכל הכח מינח נייחי מ"מ כיון דלח שהה שיעור מיל דכ' מנ"ח דמוחר הוי דיעם בלחיחה ולח דמי לבלק החרם בפסחים מ"ו ע"ח חם יש כיו"ב שהחמין חסור דשח"ב שהעיכות מין ח' מקמח חחד חכל הכח י"ל חצה זו בריחה וקשה יוחר ולין כל חצים שוות. ורחיתי לחמוד מקה הס"ז בק"ה שכ' הכח לחיסור והביח רחי' ממנ"ח חם"ז בסק"ב שכ' שהם נמלחו ג' בקועים נכרי שנפל עליו נשמים כל הכרי הסור. ולין משם רחי' דכוונת מנ"ח דכיון שים שלשה בצי' בדיקת כל הכרי חכל לין הכוונה שהבקועים מנלים על כל הכרי שהבדיקה לח חועיל. ועי' חדושי מהרח"ך שנדפס עחה מהנ"ך חלמזר ז"ל מפולטוסק מה שהביח בשם רבינו בשל מר הרי"ם ז"ל שהחמיר בחצים שהיו בהם מלומחים וסי' ח' פעמים בשם. ונרחה שרק לעלמו בחמיר:

ו) **בחנ"ח** מיי' פ"ה מחמן סי' ו' וסי' ז' הם

הנשמים יורדים על הטיט מחיר משום הגב מדלייהו לה מחמלי . וזה דעת הבי פשיט מ' פ"ח בהלכה דהכישמא . וע"כ דס"ל להג"ה מיי' דרכה לחתר שם משום מי פירות היינו מולק על הא דהגב מדלי' הלה שמוסיף דהפ' וקיפה שרי . ולכאורה קשה להבין דכמדלי' כתב דשרי רק בזליפה מועטת לכל הם שרייחם מרובה לחסור והח"כ מחלק בין לחיה דשרי הם לה נחבקעו ובין תרכה דמבטעה בחיטחת דבלהיחה שרי משום שהי' שרי' מועטת והח"כ כיון דגם בלהיחה שרי הם לה שהה לה דל"ם מדלי' ח"כ מה היהרון לאחר בהגב מדלי' על להיחה . ול"ל דבחמת הוא דין אחד הגב מדלי' ולחיחה ועיקר חלוי הם לה שהה הרבה במים מותר ואין נפ"מ הם ע"י נשמים דשיך מדלי' או ע"י לחיחה . וזה ניחא הא דקאמר ד"מ הכ"ז סק"ח דר' אבהים דס"ל מינח נייח לאסור לה דלה שהה הולק על הימר מדלי' ולכאורה מגלי' וחח . לך הוא הדבר כיון דכל הימר של מדלי' הוא רק משום דלה שהה במים ומפ"ה הר"ח דליה לי' חילוק זה דשהה פ"ב חיסר גם הגב מדלי' . ונשמע דגם הממבר בפ"ל הס"ז ס"ב בהר"ח ליח לי' הימר הגב מדלי' וכן כ' הרמ"ח פ"ב לחיסר הם נשמים מזלפים :

וכ"ז בחלום לה קי"ל כהג"ה מיי' בהגב מדלי' חבל הם ירדו נשמים במחובר לה דהיבם לנמרי ומקבל חימון כמ"ם מכ"ז בשם רבב"ח מ"מ סומכים על הימר הגב מדלי' כמ"ם מעיל לדקה ס' פ"ע וכן מוכח הגב מדלי' בפסקי חוס' מגחות ר"ו ר"ז ר"מ ושם מייבי במחובר וח"ב המיד הם יורדים נשמים במחובר חחר שנמרו החטים יש להחיר שהם חטים של חוחה שהה הם יש שפים נגד המבוקעים לה דקי"ל כהר"ח הס"ז ס"ב דמינח נייח לחסור ע"פ החיבים הלו . ח) הגב מדלייהו לה מחמלי . ט) י"ל שסומכים לפסקי היכ' מנחות הנ"ל דהם קולרים חומם יבשים לה הם היו מהחלה לחים שרי (ובחמת פ"פ דבריהם היכן מלינו פשיל חוזר להכשרו ומה בלע הם זרחה עליו השמש ומייבש לחר שבבר נהחזק). י) י"ל כולכים לחר רוב חטים שלה ירדו עליהם נשמים כמ"ם סו"ת רשב"ח ק"ב ומס"ו ס"ד (והרשב"ח מחיר שם לפי' חטים שבהוחה ערמה שירד עלי' נשמים ע"י בדיקה המבוקעים ובב"י וב"מ השמיע כוח דברי רשב"ח הלו משום דס"ל כהר"ח דמינח נייחי לה מהני בדיקה ולפי' לה נחבקעו חסורים) . ך) י"ל לה פ"פ פוסק בס"ב כהר"ח מ"מ הוי ספיקה דדינח ישמח הלבה כפוסקים לחרים דבעי' דחמיד נחבקע לה היכה דמינח נייחי . כ) גם רחיחי בשערי חורה מ"ח היחר בשם יעקב ירק ד הקם שעל החבה מליל לוחה מחיחון לה נשמים יורדים ול"ע :

זי **ר"ן** פסחים מ' ע"ח בשם רח"ה מהרן הכהיבה מלהיחה דשרי לחרכה דלחסור . דמה"ט בהרכה לפי' לה נחבקעו הכוך דחטים שלחי משום הגב ליריהו כמבוקעות דמיין והכ"ן דוחה דבריו . וקשה מלה דהכ"ן סומר ח"פ בשו"ח כי' ל"ם כחב דדעתו כהרח"ה . וי"ל לדינח ס"ל כרח"ה הלה בהרכה לי' להשער לחרן כן דחטים ממילי כי המ"ד שם הוח רבה דשריח לאנוסי לנכרים . ורבה הא ס"ל דמלוה לעשות משום דחטי שריבי חרי דלדידי חדרכה מעים קלי משערים . ובלחת לימי יודע לך מפרש הרח"ה כן בדעת רבה . שם לה שעובדה בחרכה לי' קודם חזרה ורבה לי' ס"ל לו לחסור להחות . ועי' פר"ח חפ"ז סק"ו שחקשה שהכ"ן סיהר ה"פ שכ' בשו"ת דהחטים שבלחוצע הגדים מותלים כיון שלין המים טוגעים בחחלעיחו לכך לה מחזיקים

רשוחה וחמה עליו דבכ"ן על הריב"ח כ' בחרכה שהיו מבוקעות הה לח"ה לפי' שהו במים מוחרות כיון שלה נחבקעו ות"כ כיון שבשו"ת מיירי שלה נהבקעו למה הוצרך לטעם שלין המים טוגעים בחחלעיחו . ולק"מ דהה הב"ן פוסק כמר עוקבה דחם שהו במים בעי בדיקה פ"פ הביב. ומפ"ה הולרך בשו"ת דלה נגעי מים בחחלעיחו דחלי"כ הי' בעי בדיקה מר עוקבה וכמפורש שם בלשון השחלה . ובבי חרכה בהמח לפי' לה נהבקעו בעי ב"ב בדיקה לך הקו' למה הכור לזכיר הה הי' עלה לבדוק ומי' שהיו מבוקעות :

ח) בשיטת הר' חפרים דמינח נייחי לחסורים לפי' לה נחבקעו . לפ"ז ל"ש מ"ם ריב"ח בחטים שנמלחו בחבשיל דהוי ספיקה דרבנן משום מחלוקת שמואל ור' עוקבה הה החם מינח נייחי וגם שמואל מודה דחסור לפי' לה נחבקעו וכמו שהק' הקרבן נחנאל . וי"ל דשי' הר"ח רק לדעה מר עוקבה דכיון דגם בקריב להחבקע חסור לחמרי' סברם מינח נייחי חבל לשמואל דבעי' נחבקעו ממש לין חילוק לדידי' בין מינח נייחי לה לה :

ט) ריף פוסק דבעי' שיחור משעה קל"ה וס"ל דרבה דחתר הסיבו לשם מלוה לעבוב חמר . ודעת הרמב"ם פ"ה ממחן כ"ח לין מבורר . ושי' הכ"ן דמדלהו' די משעה ל"שה והיחר רק חומרה דרבנן . ומפורש מרי"ף ורמב"ם דהטעם דבעי' שמירה משום חימון וכמי' הום' פסחים מ' ע"ח ד"ה כי . וק' על רבה דחתר מלוה לעשות מדבי ושמרחם לח החליח הה נם לרי"ף דפוסק דלין לוחהין ומ"מ ס"ל דבעי' שמור משעה קל"ה ופ"ב דל"ש' שמח נחבקעו ולין ניכר . חו שמה לה שי' שהים דחין בילה . חו שמח לה יבדוק יפה ח"ב מה רלו' משמור של להיחה . ועי' פמ"ג מ"ז ס"ם סק"ה דשמור מדרבנן וב"ב נו"ב חנימח חו"ח ע"ע וב"ב הרב מנ"ב י"ם . ולפ"ז הם הנים חטים של שמירה ברשות נכרי י"ל דשרי דספק הם נח עליהם מים הי ספיקה דרבנן וכמ"ם ביו"ד קי"ב ס"ח לך כ' דמ"מ הם ים ספק לין זה מסומר ועי' שערי חורה סי' י' :

סימן ע.

והנני מעחיק חשובת גיסי הרב חג' נ"י עד זה :

תשובת כ' גיסי הניעני . לחמם לחמר לחמרו לו במקומו שפשולה כלי זו הנקרח ויבשר לך מנקה החבק וכו' . ידע כ"ב שלה טבחתי וחח מפי השמועה לך זה שנים שרי שחיטת החטים לשפה על כלי זו לפני ממש והכלי בורח שרי רחשי החטה ולחלעית החטה בעיבי נשמרה ועל לופן זה טחינתם כל השנה ברחיים במקומי ובסביבות דפה . לו בעיבי הי' המלחתי לפי דעתם שכוונתי בשיטה הסו' הביב משה סי' ח"י וכדפיש חוהגו של הגחון הק' בעל דעת קדושים ז"ל בהלל לחברהב דלה כל בחטה מחומלת רק מקום הלמיחה לבד . ומעשיה דביחול בבוב ובהפך להיות היבר כפי' ק"ע לה ידעי ולחרתי לו סניף של לילוף החים לביעור שפים לחמם ע"י לעזו רוב הגדולים בחבואר בבי"ח מב"ר ענוזל סי' ס"ב ס"ו וס"ז . וכ"ז הי' בלופן שבי' לי ספק פ' בלה"ה ושכ"ז בנעשה הלכו כל ב"ב מחמיב משחמרים יפים ולה לקחתי מהקמת הנ"ל :

ועתה מ"ם כ"נ דלא דמי נפ' פ"ד ס"נ בחמוס הדבק להסיר הגמלים לפמ"ש בספרו סי' ע"ו על מ"ם הכו"פ שם. מ"מ הכא שלין הכוונה להסיר הגמלומים. פלא שבהשובתי שם כהנתי בביהור דדמי נפ' פ"ד דכוונתו להסיר התימון כל רלתי החתים כשיטת הפוסקים חנו' הסיב משה יהיהנו של דעיק הנ"ל. ומ"ם דלא דמי למ"ם בהום' יו"ע פ"ה מהרוטיות דהיכא עתחת לכל הכא יכול לעשות בלי הזיבור. לא הבנתי הא לין לך עתחת גדולה מזו שלא ייכל לגלות העיב יפים מלנו. ימ"ם כ"נ ל"י דמ"ת י"ל להיתר זה כיון שמהעבו כדרכו תמיד ודרך הזיבור הוי עתיחסב כל השנה והוי בכלל דברי יהו' שכן דרך בהעים להיות מזחנין מדומע. והנה כיונתו בפי' דברי יהושלמי כפי' הפ"ח שחמה עליו בהשו' רע"ק סי' כ"ז מדין בע"ח דדרכן לשחטן ול"ב ומרחוני כדן שדרכן לפלטן. ובספרו דמר רלתי שם בחום כ' שס"ל לעיקר כמ"ם רע"ק שם להסתפק ד"ל דל"ד לבע"ח ורמיני כדן דשח"ה דיכר ההיתר בפ"ע ולא הוי שם היסור על כל התערוביות ודלא כמ"ם הרי"ה פולקן בפי' דברי הימו'. ומוסס הגרע"ק מסתפק שם יש לפרש כן בפי' הש"ך ובשולי המכתב דמה שי' זו לגמרי ש"י"ם וכ"ז בהבתי בהשובתי הו שלגד להתיר בכלן י"ל כמ"ם רע"ק שם בספק היסור מיטיל לין כוונתו לבטל כזה נ"כ ובפרט שהעתיקה היא בשעת היתר. והנה דעל ספק היסור לחוד הק' מכפק דריבה ש"י"ם דמוכח ממ"ם בסוד"ה ולי דעדיין קשה. דרלי' זו מספק דריסה ים לדחות. ולפבר כמ"ם הרמב"ם דם' דרוסה חמור:

והנה לפמ"ש כ"נ לעיקר בחילוק הנ"ל דשח"ה דלינו ניכר וכו' לפ"ז ל"י מקום לומר שמנרע נרע לטחון על כלי ייבער דלשיטת הפוסקים דחתן ומלה הוי מין בשלינו מינו ובנחתכו הרלשי חעים נעשה זו שם היסור שלינו ניכר ועדיין לא ל"י ביטול והם ל"ה חוקך הרלשון ל"י ס' ע"י שלאחר השחיטה נהרכב קמח של גיום מחומלים כמ"ם שד"ח ל"י חו"מ שם בשם חנו' מעיב דבר וס' דרכי הורלה. כן לחמ שסיף זה נדחה לפמ"ם בס' ישועות חכמה סי' ק"ח על קס"ע בשם ש"ה ברכת חיים וחורת חסד שלחמר לו בפ' שלין לסמוך ע"ז כלל. וכמו כן יש סיף סי' הפוסקים דקמח בקמח הוי יבש ביבש. ונדחה כמ"ם בחנו' מהרי"ו עמזיל הנ"ל סי' ס"ו חום ח' עיי"ם:

ומ"ש כ"נ ל"י בהידוש דיש לפי' חס"ו חום ח' דמפסחים ל"נ ע"א מוכח דהוי חתן מה"ה בחמוכר ומח"ם קל"ו דלא הוי חתן דלו'. מלו המבחי ע"ז ובח"ם סי' קפ"ע כתב שחטים שלמחו קילי מהבקעו שלין חימולם ברור לפר"ח (ה) ולא חדש לי' מקום הפר"ח ומכל הפוסקים מבואר להיפוך. [ועי' שד"ח חו"מ סי' י' חום י"ט בשם בית יולק בקו"ח ליו"ד ח"ב סי' י"נ שכתב במבוקעים לרמב"ם לא הוי רק עשה ושמרחם חת המלות ובחמת בחי' ח"ם חום כ' בהה מרמב"ם זה דשימור לשם מלה היו רק מד"ס וכוונתם ממ"ש רמב"ם לפיכך חמרו חכמים וזה כוונת מר הבח ז"ל שב' בשערי תורה ס' י' דשימור מועיל קלילה ל"ה רק ספיקא דדינא ולפשר דנוף הדבר לינו חלה מדרבנן]. וגם בהשו' רמ"ן סי' ל"ז כ' בשיטת הרשב"ל בחחובר קודם שנחיבש ל"ה חימון רק עיפים ומש"ה מפרש רשב"ל סוגיא דפסחים ל"נ בנחיבשו ולפ"ז ל"ש דברי ה"ם כחי"ב בשפ"ח מ"ח דז"ם קלי בחחובר יחיברי קודם שנחיבש. ולא לריך להחוק. דבפסחים קלילה מצוה דהוי חמץ מדרבנן והוי שלינו רשות לדלו' ני"ב (ב):

ומ"ש כ"נ ל"י בדעת הרי"ף והרמב"ם דמחבקעו חימון דלו' עשה חיד. ולרלי"ם דב' מחברות להחמין ועדיין ליכס חמץ ל"ה רק מד"ס. בפמ"נ שהביא מר בעז"ז חפ"ז בפיהה ס"ל דנס לרח"ם הוי דלו' ובהמה ל"ל דנס הרי"ף בזה. ומ"ם דב' לו דבזה פליני רבנן ור' יוסי דלרבנן ס"ל דבקוע חמץ נחור לבן מה יועיל שב' כחומץ שבבר נחחמלו ובזה המה על הרי"ם. לפב"ד הא ליחא בבנוי שם ע"ב ויקשה בהא דחולקין חת הקדיה לוקמוה בר' יוסי ולמ"ל מר בקמח שעדיין לא בא לידי חימון נס לרבנן מועיל שב' ולמה קאמר דלוקמוה בר' יוסי הא נס לרבנן חהיל וע"ב דטעמא דרבנן דשרי כחומן ל"ח לבל יבא לידי חימון (ג) ולמ"ם כ"נ בטעמא דרבנן מטעם חימון בחור שנהחמן בבר. מ"ם כ"ח בחום ד' בנפוח לפי' רש"י ע"ז פליני רבנן דל"ח שרי. ועכ"פ הם מחחת עלמן לא נחבקעו אין נפוח מזיק עכ"ל ולפיטחו ל"ח נס בזה לרבנן מטעמא דבבר נהחמן (ד) ובטעין ריבוך כ' בשו"ח רמ"ן בזה הוי קרוב להחבקע שלמר טוקבא ובשו"ח השיב משה סי' ח"י שנס ריבוך בלחשו לבד מ"ך ס'. ומ"ם בחש"ז הסי' סק"י דסדק מטעמהו חימון ומ"ם בשו"ח מהרש"ם מהגחון מברטוחן שליט"א סי' קס"ו חס מחריחב הסדק שבבל השה יותר מבדרבה הוי נ"ב בבלל חימון והין להקל בחטים מטעם שלטולם הוי מבוקעים ובשערי תורה סי' מ"ח בזה:

ומ"ש בחום ה' להעיר דל"ח שטים רק בהחמלו מלחום החרן חבל ע"י נשמים המבוקעות מגלות על כולם וכמו בבלק החרש ודחה דשח"ה שי"ל חטה זו בריחה יותר וגם העיר מפסחים מ' מסיפא דלא נחבקעו מיהרות דמיותר ועכ"ב דקמ"ל חפי' ים מבוקעות מ"מ מה שלא נחבקעו מותרות וכו' וכו'. הנה עיקר ספיקו בבר נשמע בין החיים בשו"ח שו"ת מהד"ק סי' פ"ז ומהד"ג סי' קפ"ז הובא בשד"ח סי' י' חום ח' עיי"ם בחוך שמחמיר עכ"פ למלום מלוה לחמס רלתי ביוסף דעת בסי' של"ח בה' חלה שמביח דברי פסקי חו' מכחום לרלי' למעיל לדקה והביח ג"כ מה שעחל מהרי"ב ר' חפרים הלוי החבד"ק פלחטעין שהמבוקעות מגלות על כולם ולא מהני שטים [והנה החבד"ק פלחטעין הוח ה' המקיל בס' ע"י ליוסף המים בשעת ליבה ופ"י היחר דקמח בקמח הוי יבש ביבש. ורעשו עליו רוב הגדולים לך הנחון בעל שו"ת עמד לימיט פי' בשו"ת ר' עמזיל ס"ה וס"ו. וכלן שיבה לח טעמו להיות מהחחילין שלה יועיל ס] וכחב שם בשם גדולים שליחת לחומרת זו

והעיר

(ה) ב' שבח"ם יש עשות וחמת לפר"ח ל"ל לפר"ח והוח הרב השוחל:

(ג) עי' ס' היקר חמדח יצרחל קכ"ח. מ"ם בעין זה:

(ד) אין זו דמי כי חפ"ם נקט כ' יוסי משום דמפורש בהדיח לבל הבוונה דנס רבנן דשם מודו בקמח דעדיין לא נחחמן דמועיל חומן:

(ד) ריך רחם נקשר מחלוי חבלחי מלחת למשרע דהבקוע לא הי' חמץ בחור חו דלא נחבקע בקוע נמור:

והעיר עוד יותר ממה שהעיר כ"נ ני' ממנה ס"ק דמעברות וכירושלמי שהובא שם בר"ם בכל פרידה ופרידה ליהאמרה. גם מר"ה י"נ בקטנות ושומשמין דעשון פרכין פרכין דמוכח דשאר מיני חבואה נגמר בב"ח ומ"ם במל"מ פ"ב ממעשר ה"ה וביוסף דעת שלי' שם כל זה. לך חידוש שלא הביאו דברי החמד משה שהביא מר להחמיר:

ובש" כ"מ בשות' ו' בדברי הב"ח מיי' דהגב מדליי' ל"מ רק בזליפה מועטת וכו' וכו'. הנה בש"ע הנ"ב הס"ז סעיף כ' כתב דשלא שהה שיעור מיל היינו שלא הי' על החצים לחלוחית מים שיעור מיל ועי"ב שהיבשו היטב או כתו ברחיים היטב וז"ש בהגב מדליי' הגם דזליפה מועטת אבל עכ"פ לחלוחית המים עליהם שיעור מיל, אמנם עיקר דברי מר לא אדע דהא מבואר בהנ"ב מיי' דהא דשרי בזליפה מועטה אבל בגשמים יורדים כ"ב עד שהשק שרוי במים שוב ליה הגב מדליי' דהא הוי כשרויין החצים במים. ופשיטא כיוצא הרמ"א דקר"ח מכהמת ס"ל כרי"ף ורמב"ם וש"ע שלא הביאו דברי אבי אבל (ה):

והנה בכיומא דשקלא כתב כ"ח דבהלום לא קיי"ל כהנ"ב מיי' אך במחובר סומכים ע"ז כמ"ש בעוטיל לדקה סי' ס"ט וכמ"ש בשקלי הוס' מנחות. וגם סניף של מו' דתפי' היו לחים בירידה נשמים ע"מ אם לא ה"ב נחיבשו מיהר וחמה מר שלה מניו שכול חוזר להכשרו. לדעתי י"ל כיון שמחוברים עדיין דמי לשחוטין שנטהרו ע"י השקה משום דהוי זריעה בקרקע וכמ"ש בה"ב סי' רנ"ד הובא בב"ח רים סי' ר"ח ומ"ש נדהשם ג"ז בדבר שאין זרעו כלה אם לא רבו גדוליו על עקרו אבור י"ל בני הימון שנחיבם וחזר לקדמותו במחובר הוי כזרעו כלה. ובשניף היטב נ' כ' מר דבהבו הרשב"ץ מחיר לפי' חצים שידעו עליהם נשמים ע"י בדיקה וכש"ע השמים זאת משום דס"ל כר"ח דבמינח נייחי ל"מ בדיקה. הנה שם בחשו' חלק רנ"ה וסי' ק"ב כתב בזהיל ועוד כיון שעשו מחצלת הקליר עד השכח ולא נחבקשו ולפי' ההה מניחן ע"ם הביב ולא יהבקשו למה ניהום להם ומזה הוכיח בחשו' בנין ציון ה' דלא כמ"ם בילחק ירבן להחמיר. וע"ז יש לסמוך מדשהו כ"ב זמן מרובה זמן הרוך ולא נחבקשו. ואין כוונת רשב"ץ לחייב בדיקה. ומ"ם מר בשניף ד' דשמא הלכה כחולקים על ר"ח. הנה בגמ"ן שבי"ו כ' דלר"ה ניחא חד דרבא לאחור בניחי לפי' בלי ריכוך אבל בקשים מאד וחיבשו לגמרי גם לר"ח מיחר ודלא כפמ"ג חס"ז סק"י (גם מה שהי' שם על קו' מב"ל על רשב"ץ מחולין ק"ח וגם ביוסף דעת מתרן קו' זו דהך דשסחים ע"ב בלחים דבנחיבשו ל"מ לחרוס על הטהור משמע שנחיבשו כ"ב דהוי מן הרטיה על פיסה ע"ש). גם שם מלדד הרבה סניפים בחצים משומרים בדרכן לקלור בעודן לחים והין משמיטין לאחם ע"פ השרה:

ובש" בוד בשות' ז' דהרן בחשו' סותר מ"ש לחם בספרים מ' ע"ש לדחות ט' הרא"ה. לענ"ד גם בחשו' כ' דלהמחוברים כתב עוקבא בקרוב להחבקש ים מקום לחומרת זו בחצי דהגב ליהייהו כמבוקעה דמיין שפי מעשרים. ומה שהק' לרא"ה אין מעיקם בהרבה דהוה המ"ד רבה וס"ל מלוה לאחות דחצי שרירי. הרן שם כ' על הרא"ה דסוגיא דגמ' הוה שלא כווהי דחצי שרירי. ומ"ם מר על קו' פר"ח בש"ם הרן בהש' ב"ב כיון שאין המים ניגעים בחלבים הגדים דהה ב"ל לרן דבלה נחבקעו לע"פ שעהו במים מיהר וע"ז ה' כה"ב דהה שם חשם לעיטה מר עוקבא ושב"פ כי' לריך בדיקה מר עוקבא שחציהם ע"פ הביב ומ"ה שלא להלטרך בדיקה כלל כתב שלא ננעו המים בחלבים הגדים (ו) לא אדע מה היטיל בזה דהה אם כיו קשים החצים לגמרי ל"ל בדיקה מ"ע דגלא הוי קרובים להחבקש. ומה שחמה שבדיקה מר עוקבא לא הובא בש"ע. לענ"ד גם בהשי' הרן שכתב ושמא אם יניחם ע"פ הביב יחבקעי מובא דהנן אין בקיאין בבדיקה זו. ומ"ם שם"ע לא נהבאר מה מקרי קרוב להחבקש ומה נקרא לא נחבקש. הח"י הס"ז סק"ז כ' דשם בש"ב כתב לא נחבקעו ובש"ע כתב לא נהבקעו "ממש" והיינו דקרובים להחבקש:

ומ"ש בשות' ח' דלדעתו כל שימח הר"ה במינח נייחי היינו למר עוקבא ובהרבה הי' קשה לי' לבדוק ע"פ הביב ומש"ה החמיר במינח וכו'. הנה לפ"ז ל"ב יהי' בהכרח דר' לחפרים פוסק כמ"ש דלפ"ז רבה ס"ל כמר עוקבא והא הרא"ם והריף כתבו דהוי בסיקא דדינא ולחד מ"ד בריף שם הלכה כשמואל ישויים (ז):

אגב לחכוב לכ"נ ני' לישב הערוה. לפמ"ם במ"ז חס"ז י"ח בקמח שהוא עב הסובין ל"ה לח בלח וחוזר וניעור בשפת ובזה יש להזהיר בחי' בפחיזה שלהם על רחים של יד וקמחם עם הסובין כי לרוב יודעים להזהר בזה לפי' הי' ס' נגד המחומלים בקמח לחזחוי חוזר וניעור:

בענין כלי ליסה המנהג שכלי לפי' של נחושת מכשיריה ע"י הנעלה ולפמ"ם מ"ח סקכ"ח ובחשו' מסק שלמה סי' נ' דמוכח מכ"מ דליסה נרע משימוש בחמין ולך בספרד יש להורות כפ"ז הנ"ח כ"ז. ובהשו' מהרי"ם ס"ק רל"ז דספרדים וחכידים שבחקומו נוהגים ליקח כלי גלזירט ללום בהם שמלטנין לח הציפה יותר מכלי נחושת ע"י"ם ובזה נ"ב המחח' ל"י ובהם שמולחים נקודות קטנה בכלים החדשים ותומרים שיש בהם נקבים ומה נעשה בלה החנשים שיש בני תורה:

ולהשתמש בכלים הנק' בלאה ניפטם בשד"מ מערכת ה' בס' ב דברי חכמים ל"ג מש"ם בשם המון מוחרשת ובחשו' מהרש"ם מהגון מבערזאן כ' בשם הגב רש"ז זיל דומן מוחרשת קלח להיפך וכ"ז בכלים שהשחמשו בהם כל השנה להגעילם על פסח אחים בכלים חדשים כלחו כ' בשו"ת מהרש"ם קפ"ח ודי"ז שליבח חשם כלל מכ"ם מי שלוקח מהסוחר שמניח כלים חדשים מפחבריקין. ע"ז ליבח חשם. ועי"ש בהסכמה הגחון הגיל נם' חור לפחרו שמשמש הגיל אין להחכיל

סאכן

(ה) **אין** מובן דש"ם מגיל לרמ"ח דר' לחפרים ס"ל כן וח"י לית חלוי זה בזה:

(ו) **מגב'** מפשמ דהם לחת וכיו בחים בעי' בדיקה של מר עוקבא וה"ב הם פי בחים בחמץ היינו חופשים שמא נחרכבו אח"ב. והלא מפורש שם בחשו' הרן בסוף לשון השחלה דחשם למר עוקבא ע"ש:

(ז) **ריף** לע"נ דרבה ס"ל כמר עוקבא לגי' ר' לחפרים. מ"מ מכח שמא הלכה כשמואל ולפע"ג דהלכה כבהרשי מ"מ עי' רא"ם ניטין פ' מי שלחה סי' י' דפוסק כרבה נגד ר' לחי לפע"נ דבהרשי הוא משום דדיק מתני' פוחי' ה"נ שם מת ליטה דבריהם כשמואל דמחבקש ממש:

כוונן לכבמה לפני מקמת של פסח ולפני כלי שום לחלות לסור. ומיי"ם לענין לירוף המים לפ' והנה ש' מש"ז שם"ז שסקי"ת דהם נעתן עם הכוונן הין לו דין לח בלח וחו"ל בפסח ולריך לדקך יפה שלא ישאר שום כוונן בקמח ולפ"ז יש לזהר שלא לאכול הקמח הם נעתן עם הכוונן ומה"ט לא יתן כוונן בפסח לבמה לפני מקמת פסח ובלא שום לחלוחית. ובדין שיעור ס' עם המים יש רלפ' מרלב"נ הובא בכ"מ פ"ה מחו"מ ועי' רש"י מנחות מ"ב ע"ב ד"ה לף ועי' ר"ש מכשירין פ"ד מ"ג ורא"ש שם. ועי' תו' ע"ז ל"ו ורא"ש. ועי' שבח קמ"ב ע"ה בהא דהמחליק בעגבים ורש"י ד"ה ה"ג וכו' שהשם שורפו ומהרש"ל שם ועי' בירו' פ"ב דמעש"ר ה"ח ופ"ח תרומות ה"ג ופ"ה דמלי ה"ג ותשו' מהר"ם ח"ז סי' ע"ה ורדב"ז ח"ג סי' תר"י ודו"ק:

בסי' הגי"ט ס"ב דאחר שנחעבקו בנלק אם יניחוהו בלא עסק מיד יחמין. מעולם חמהני על שהיהו קולח בחפיית מלות שמוחים לגל המנקר ברשדלך בלי עסק כמה מיעוטין ואח"ז מלאתי בח' מהרש"ז שהובית מדברי הר"י ברא"ם פסחים פ"ג סי' ו' דלא ס"ל כן. וכ' לדיוק בדיעבד גם הרא"ם מודה דכ"ז שלין רוחין סי' הבשלת פנים ושרק ולא שהה כשיעור מיל דים להקל:

בסי' חס"ז נדין קלנדילנוקר שכ' הט"ז דהחשם שמבשלין ביובות חמולות מלאתי בחשובה מ"ח קכ"ט דלין החשם מטעם זה חלא שמבשלין לוחו בכלי שרופיו מלחים נקבים ומלוחן נקבים מבבים חוטי פשתן וקנבוס מעשה חורג ומשוחים בנלק רך וגם המקבים שהיתין בנלק ולין חילוק בין לחוש לנבן ולכן הוי חשב בחיר גם נעשה כמ"ש ממה שנשמך על המלן בעשיית היטיקר ומכבדן הניח ומזה עושין הקלנדיל ולהם לין המלחה לחומה כ"כ שופכין לתוכו שכר שעורים ושי"ב בדין ליקלרים שהגו"כ לח רלה להחיר לפסח גם בנעשה בהבשר כי יש בו כמה חשעות וכסי' קל"ה ביאר דעתו שפלי שמניחין ערשים יבשים וים שמבשים בתנור ולה שרוכן מחבשים בשמש מ"מ יש לחוש למיעוט ולה גם בדשיל"מ לחמרי כל דפרים וכו' מ"מ לין להקל בפסח ועוד שחוכלין חותם לתחיכות קפנות בסכינים והערשים חריפים בהולדתם ומי יודע לם סכינים מיוחדים לזה ובפרט שמניחים לפעמים ערשים ערופים ועתונים ומי יודע מה ערבו בהם ושמעתי שמערבין דגן ולוחמים ושורפים יחד וכמ"ש מלחו חמים שבורים ביניהם וכימי הגו"כ הוכרו עליהם חיסור ומ"מ סיים שרבי חבריו להחיר לחר פעירת הגו"כ והוח לו הבנים שמהם ופי"ם סי' קכ"ם דמושקט בים סוהמין הנקבים בנלק יהמושקט בלים שורים בתי שעורים:

ניסו יצחק יהודה חופ"ק וארנאווצא

סימן יח.

אפרו חג פסח תרס"ו.

בדבר השקים שם חטים שנחלחלו בנשם. וכתבתי להחיר משום ס"ם שמא לא נחלחלו החטים ושמא לא נחמנו ופ"ז פקפק כ"ת כי בסק זה הוי כ' חסרון ידיעה ולא"ם לבטלה לס"ם. לימי מבן היכה קלי. חם ווונתו על בסק חם נחלחלו החטים הלא היי בסק נמור בכל הספיקות לחבר לילו לרחינו חיבה כחבר קבה העיבדה היינו יודעים ברור לחבר נעשה. רק לחתרי שלא נודע לנו עד עבור זמן רב ומחה ח"ת לנרר הדבר בסק לנו לי נחלחלו החטים לח ו לא. ולם כוונתו על בסק השני שמא לא נחמנו. הנה ס' חכרון ידיעה לכל העולם הוי בסק נמור דלין בעולם שום בקי ויודע דין זה ובמ"ם ט"ז יו"ד פ"ח סק"ד יל"ח סק"ו דבחי לכל העולם מבני. ופלא מים ט"ז שם דדעת רבכ"ח לינו כן והלא הרבכ"ח כהב מפורש בכחם מנום דלין זה בקי ימכיר לחבר יביר ומבואר דרק מבני בים בעולם יודעים ל"ת לבל הלו לכל בתי עולם לינו יודע הוי בסק. ורחי' מבבח ל"ד ע"ח ובין הבחנות בסיקה הוח ובסיקה דרבנן לקולה חע"ג דהוי סחי' מ"ת הוי בסק נמור משום דלין שום יודע בדבר. ודוחק לומר דשם בעירוב הקילו לכחוך על סחי' דלא מלחהי בפוסקים שלחרו טעם זה שם. ושם ל' דנם המקשן ידע דביה"ש בסק הוח חלא שבק' דהא הוי הרחי דסחני וכמ"ם ממ"ל לי ביה"ש ימחא וכו' ועי"ז הי' רבא דמהני כ' דרבנן בעירוב לפני בהרחי דסחני. וכ"כ ממ"נ פהיחה חו"ת סדר ההגנת השולל חוח ע"ז דביה"ש בפ"ב בסיקה הוח שמא בה"ש יום הרי דסק בה"ש מהני גם הכח בפסח. וכ"כ ח"ד קל"ו סק"נ בסק לי בימי נדה הו זיבה הוי בסק כיון דהוי כ' לכל העולם. ונם הלא לפסח יחר לפקק בב"ד בם"ב זו כיון דהוח ממש ב"ש של התנור והרמ"ח חם"ז ס"ב ועי' פ"ז הס"ז סקי"ז ופמ"נ שם דסק זה הוי בסק נמור ולינו פח"י:

ואשר לומר כ' דסק שמא לא נחלחלו החטים ל"מ דקרוב יותר שנחלחלו וס"ם דבבית לה סור עני לינה ס"ם. הנה בחמת דבר זה לינו ברור דסק הרגיל. לינו שלטרק לב"ש. ולהיפוך היה דעת הרבכ"ח מובח ט"ז יו"ד פ"ד סקי"ל דהם ביבל הוך יב"ח פירוש דדרבן להחליב מותרים מב"ש שמא לא בי' רחב לף דדרבן להחליב ושמה נעשהו וחבני רבכ"ח לס"ם. ומ"ז קב"ד סק"ח מחלק בין מלוי יותר דדרבן להחליב ובין קליב לודחי נבי כלי שנשתמשו בו היום וב"ב לחלק דשם מג"ח חס"ז י"ח ולין לחטו יודע היבב מה הוי דומה לדרבן להחליב ומה דומה לכלי. ובפלי' כהובית ס' ע"ה ד"ה והבב"ח חולק על הום' ודעתו דהוי ס"ם לף בסק חחד הוח עד הרוב ובדעת חו' נדה י"ח ע"ח ד"ב בליל. וכן דעה ס"ב קפ"ג בק"ב דהיכח דסק ל' בקול לף בסק שני רגיל לחיסור יותר מלטרף לס"ב וב"ב נסי' קפ"ז ט"ו וקפ"ח ח' וקין ב':

ונראה לומר דחלוי במחלוקת הקדמונים לי סד"ח מה"ת לחומרת לו מדרבנן. דלי ימח בסי' רמב"ם סד"ח מהחורה לקולה ורבנן בחתיכו מדבר מפ"ה ס"ם מרי דסק השני עומדו לס' דרבנן יחפ"ב נמי' ביהיו שני הספיקות שקולים דחם ל' לינו שקול לים לומר סד"ב לקולה דהא נופה ורבוב יותר לחיכור. חבל לפי' רבכ"ח דסד"ח מה"ת לחומרת וח"ב בה דם"ס מותר ל"ח לומר מטעם סד"ב חלא ל"ל משום רובה דמהני לפני בדאו' וב"ב בחמת בשו"ת רבכ"ח סי' ח"ח דם"ב הוי כרוב וחפשר דחליש יותר מרוב ומפ"ה לפני בסק ל' לינו שקול ס"ב ים רוב להיחר דמלרפים מיעוט של בסק השני למחלה של רחשון. ולכן רבכ"ח לשיטתו בסיר מהיר בסירות שדרבן להחליב מב"ם לף שחין שקול. ובזה מיושב קו' חבני מלוחים סי' מ"ו בסק"ד על רבכ"ח ניעין פ"ם ס"ב נבי לח מלחו דבר של לוריא דפי' ב"ם הוח שמא לח קדשה רחשון ולין זה מחזיר

ניסמו ותח"ל קדשה שמח לח נרשה ולח חלו קדושי שני כלל ותמה עליו כיון דס"ל לר"ה חפי' שלח כפניו חזקה חינה מעיזה ובודחי נרשה בשלה ות"כ חינו ס' השקול ול"ח ס"ס חלח כספיקות שקולים. ולפמ"ש ניחח דרשב"ח לשיטתו דסד"ח מדחו' לחומרח שפיר מהני ס"ס ותפי' חינו שקול. ותם כנים חלחנו כזה ח"כ י"ל בכ"ד ממ"נ מוהר דלרשב"ח הוי ס"ס נמור חף חי סשק ח' נוטה נלד ח' וכל החשם רק לפי' רמב"ם ולדידי' ל"ל ס"ס כלל כי דשחו כפ"ה מחנין ה"ח שחין הדנן שנשלל ולח נחבקש חמן של תורה חלח מד"ס ות"כ נם כספק ח' די דהוי ס' דרבנן. וביו"ב כ' ש"ך יו"ד ס"ד סק"ם דחפ"נ דלח קיי"ל כפי' יחר כנשול כרשב"ח נ"מ כשר חם נמלח יוחר מ"ב נלטוח וי"ח חוליות דהח קיי"ל כרמב"ם דחסר חינו כנשול ולף לפי' דמחמיר כרשב"ח מ"מ לרשב"ח מוחר מעשם לחר ות"כ ממ"נ שרי וכ"כ ס"ע קפ"ד סקי"ח ממ"נ כזה ומביח כן כשם כ"י יו"ד קל"ו. ולדעת רחב"ד עשי"ל נ"כ כרמב"ם דסד"ח מדרבנן לחומרח נ"כ חין לחוש,חדח דלח מלינו לו שהשיג על רמב"ם בחתן שלח נהבקש ומדשתיק לודוי לי' ונם מבוחר דס"ל דמהני ס"ם לף שבינת לד לחד לחיסור כמ"ם בפ"ע מעיומלח מח ה"נ בהפילה ות"י חם הפילה דכר חמח דהוי ס"ם לף שב' כ"מ בחי' בהרח דרוב מפילות דכר המשמה מפילות:

אך בלמה לח הייתי סומך ע"ז להחיר ס"ס שלינו שקול רק כפי חשר דרשתי ויוגד לי הנשם שהי' הה לח הי' קרוב לודחי שיהלחלחו החטים ועפ"ז דכרת כני לחדם היודעים נם כחותן השקים שנחלחלחו הי' כשעוי שעים לף חלחלי נניח שנחלחלחו החטים. וכפרט שהי' קרוב למחלה שקים יבשים לנמרי כי י"ב שקים היו מונחים למעלה והם נחלחלחו רק כלד שלמעלה ושערה שקים היו מונחים מחחיהם ויפשרי יבשים. ותפי' לי ניחח דהוי ספק שקול לי נחלחלחו החטים כ"ב עד שלח הי' ס' נגדן חו לח. הוח נדון של החנור. ולף שרמ"ח ר"ם חס"ז החמיר דלח מהני ס"ם למחילה. מ"מ הח ט"ז מקד"ה יכן נסקי"ח כי דרמ"ח לח החמיר חלח חם חין הספד כשהיתי חשח"כ כמחכל הלריך לספח נם רמ"ח מחיר וכן הח"י סקי"ו ופר"ח וס"ם הרב ינחיב חיים מהילים וכן נשו"ת חשב"ן ח"נ ס"ם קי"נ והרבה חחרונים:

והנה כשעמו של הרמ"ח החולק על חנור. לי ניחח כמ"ם פמ"נ ומק"ח מטום דבדשי"ם לח מהני ס"ם. ידחי דהדין עם הט"ז להחיר דכ"ב רמ"ח שלמו יו"ד קי"ו ס"ח דלעורך מהני ס"ם בדשי"ם. ונם בלח"ה ים להחיר ע"פ מ"ם ש"ך שם סרנ"ו בשם שו"ח הרח"ם דס"ם מהני בחדם דהח דס"ם ל"ח בדשי"ם היינו ס"ם ע"י חערובות חבל חם י"ל שחין כחן חיסור כלל כמו בחדם מהני ס"ם ות"כ נ"כ כיון דנני הספיקות הם כלי ניטול מהני ס"ם. ולף לי ניחח דחין סונח רמ"ח חשים דשי"ם וכמו שנרחה נפי' ק"כ ס"ד דשמחו החמן היינו דשי"ם וכ"כ נחורח חטלח ס' ע"ד ס"ע כמרדכי החמן היינו דשי"ם מפני שחוזר לחיסורו,חלח בשם החנור ורמ"ח כמ"ם כ"ח דכיון דליכח כחן ודחי היחר וכל הנרי עומד בספק חיסור ל"ח ס"ם,ורחב"ח שהחיר משום ס"ם כיינו כחערובות חמר כיון דחיכח ודחי היחר וכמ"ם נזכחים ע"ד ע"ח כשבשת של ע"ז שנפלה לי' ליס שהוחרו חרחי חרחי משום שים כחן ודחי החירה ל"ב כ"ב כמ"ז נם ר"ח מודה להחיר משום שנחערב הקמי הזה עם רוב קחח של היחר וחין כולו עומד בספק חיסור

ומהני ס"ם. ועי' ע"ז סק"ד שב' כן דחם לימח ודחי היחר לה שייך טעם הנ"ח:

ועוד נרחה דהכח שרק הספקים נחלחלו והחטים עלמם לה רחינו חם הי' כחם ניטוחה חו לה מדיק מדין החנור דשח"ה דחיירי שירדו נשמים על החטים עלמם משח"כ הכח שלה רחינו רטוחח כם. ונם החנור ורח"ח מודו דס"ם כזו מהני להכילה. ודבר זה חינו מצלי רק מחורחו של הדריסה שב' כפי' חס"ו דחם חינו ידוע מחה נחלחלח הספק דמוהר בחכילה מס"ם שמח ממי פירות ושמח לה נפל לחוכו כלום ולף שרמ"ח חוסר (שרי"ם הס"ז) כס"ם. מ"מ יש לדמוחו לס"ם שמיר כסי"ב. ועי"ב דמחלק בין חם רחינו רטוחח ולחלות בחטים ובין חם כרטוחח רק בספק ולח בחטים:

ועל החיחר הנני שכהנחי דכיון שנחבשלו החטים כרוב כיבש מוהר לרח"ם לבחלה לטחון לחחם ולמטוחם לח וכמ"ם רמ"ח ס"ם ק"ט במקום הפסד. ופ"ז הב"י כ' דהכח לח מהני כיון דחי נימח דחין כחן שעים חוזר וניטור דדוקח היכח שים ס' לנבי חיסור משחו לחתרי' דבלח חינו חוזר וניטור:

א) **הנה** כשמ"נ וכמרדכי פסחים פ"ב חקנ"ד ושו"ח ר"ן כ"ז וכ"ב סיקר רחיחם דחין חוזר וניטור מרפ"ט דכלחים למר נחלים ולמר רחלים שטרפן זב"ז חם רוב מן הגמלים מוחר ויכיון שמקודם כטל כרוב חינו חו"ב והח החם יבש כיבש הוח ומ"מ חינו חו"ב כיון שטרפן יחד והיינו דהח דיבש חו"ב משום דכ"ח מוחד בשני עלמו חבל חם שעורב ומינו ניכר לעלמו חינו חו"ב ות"כ הכח נמי חחר שטחן ונעשה קמח ומעורב יחד חינו חו"ב וכן בחמקור חיים חמ"ז סק"ח כ' משם חילוק בין לי ליבש לעניו חו"ב דחלי לי לחטורח כמלן דחיחח חו כמלן דליחח וכ"מ ספ"ח מה' מ"ם כהב בשם מהרי"ק דוקח ליבש לחמרי' לחטורח כמלן דחיחח ולח בלח ולכן רק ליבש חו"ב ולח בלח ורלי' מהרי"ק מכחמה שפשטה מרחת דם ושם הי' רק ניטול ברוב ומ"מ לי' כמלן דליהח כיון שנבלל ומינו עומד בפ"ע ות"כ נלמד מבם דחפי' לין ס' מ"מ כיון שנחערב שוב לי' כמלן דליחח ילין לומרים חו"ב ומפ"נ דדבר כחלוי בטעם לריך במכ"מ בלח שעים. היינו נזרה לטמ לימו לחבל עכין חו"ב לימו שייך כיון שמעורב. ובנשם הי' יו"ד סי' י"ח מייבב בזה קו' סמ"ג שחיחה להמרובות ח"ב פ"ח למה לי בטעם במכ"מ שלריך שעים מעום נזרה לטמ לימו מינו הח לרשב"ח לחסור לחבול ביבש שלשמן יחד ולח בלח כיון דנבלל לובל בודחי לח החיסור ותי' ע"ם מהרי"ו קורקוס בל"ל דבל זה דחסור לחבול ביחד הוח רק ביבש דחיסורח כמלן דחיחח ומשי"ה מטמח בחשח לחבל בלח כיון דנמחה הבל הוי המיעוט כמו הרוב וחין כחן לחיסור כעולם ושפיר מוחר לחבול כולו מיי"ם ות"כ כיון דבהפסד קיי"ל כרח"ם שוב ל"ם חו"ב דנם החיר חם נחערב לח פחות משעים י"ל נ"ב דל"ם חו"ב כיון דחסורח כמלן דליחח. חלח דס"ם הח לח נחבטל לבבל הבח דנחבטל ביבש לרח"ם שוב חינו חו"ב ובהפסד קיי"ל כווחי'. ונם בפמ"נ חנ"ב מ"ז סק"ב כ' כן ביבש חם טחנו קודם הפסח חפ"ם שנשנה לח מ"מ חינו חו"ב לף שלין ס' כיון שחינו ניכר ורק חם יפפה בפסח חסור כיון דנוסף טעם חדש ופי"ם מ"ם בשם מולח שבח דחלוי חי מעורב יפה חו לח. וכן בנשמח חדם סי' י"ח כחב על מנ"ח חמ"ז י"ח ,ושין לומר דכוונחו דלרח"ם דקיי"ל כווחי' במקום הפסד ח"ב טוכל

לכתל יחד עד שיפי' נמות והוי כלח דחינו תו"ב. קשה דהא גם לרשב"ם יוכל להוסיף היתר אחר עד שיפי' נמות ע"י"ם הרי דעתו דלרח"ם וכדקי"ל כוותי' בהפסד אם יעשה לח אף כלי עצים לא אמרי' דחוזר וניעור. וכן מלאתי בשו"ת חורי ויצחי מהגאון מיאסי סי' ה' מוכח כשד"ח ח"ב סי' י' אות ה' וז"ל ופוד ים ללרף דעת הפוסקים דקמח בקנוח מקרי יבש ביבש ולדעתם אחרי' שפיר אד אחרי בתל אף בתין ס' נגד המלומתים וכיון דהקמח נעשה נבול במים והינו חוכל ההערובות כך ביבש שפיר שיך לומר שהינו חו"ב בפסח ועם כי אין לסמוך על דעה זו לחוד נגד דעת הפוסקים דקמח הוי לח עכ"פ חזי להאטרופי עכ"ל. הרי זה ה' פשוט בפינו דיבש שנעשה לח אף שהין עצים לא אמרי' חו"ב וכדברי. ופשיטא דאין זה ענין למחלוקת מג"א הנ"ל דיבש שבלע טעם ויבש זה נחערב כרוב לא אמרי' חו"ב וחי' עם כ"ד חולק עליו דדוקא היכא שבתל בעצים הינו חו"ב אבל הכא חו"ב. דשאני ההם דהיבש עומד בפני עלמו ומש"ה המלות תטורים. וכן מ"ש העו"ש מוכח כמג"א תמ"ז ל"ח דדין זה דזיהים הליכא דמ"ד חו"ב דהזיהים עומדים בפ"ע וכמ"ש מק"ח עם סקט"ז דאלי לה כמחלוקת המג"א וחי' הנ"ל וכ"כ בשו"ת רעק"א סי' ה' שפסק כמ"ד שנעשה לח:

ב) **וגם** י"ל דהכי"ת ס"ס הניח מביח מרדכי בפשוט יש שללו כו עופות בפסח מוחרים לפי שעסם החמץ שבי' במלח נחבטל קודם פסח והקשה עליו דהא חוזר וניעור והי' בנדף הביח דכיון שאין חמץ ידוע לא אמרי' חו"ב והעצם גרסה דהא דחו"ב בחמץ כיון שלא נוסף אכור אלא שנתחדש זמן הפסח לכ"ע חינו אלא מדרבנן ומש"ה בפשק הוי סד"ר ול"ח חו"ב וכ"כ בדבז ח"ה שני הלפים ק"כ ות"כ הכא כיון דרק בפשק הוא שם נתלחלחו החעים לא אמרי' חו"ב:

ג) **וגם** כל ענין חו"ב ביבש אין מפורש בש"ע. וביח מהיר תמ"ז חולק ולומד פי' אחר בדמ"א ס"ד דמ"ם ומיהו בדבר יבש שנחערב קלי של יבש בלח. ובשערית זקנים הניח דין זה בל"ע וכן במגן אלף מחמה ע"ז. ת"כ אף שחינו להרים רחש נגד הוראה המג"א הנ"ל דיבש חו"ב. מ"מ אם נעשה מיבש לא לפי' רש"י אין למו רחי'. דודאי כל הא דחו"ב הוא רק לפי' דשב"ם דהא הרש"ם סיל אף ביבש דהינו חו"ב. והא דכ' בש"ע הרב תמ"ב בהחבטל ביבש להוסיף עד ששים. י"ל דמייתי שלא במקום הפסד דרק בהפסד קיי"ל ס"ם ק"ם כרש"ם. יעי' פמ"נ מ"ז תנ"ג סק"ב די"ל גם לרשב"ם שרי מקום דנעשה מיבש לא בזמן היתר (ואפשר דיש לדחות דרשב"ם לפיטתו דחמן חי' בלע לא מקרי לפני שבח זמן היתר). ועי"ש מה שכ' פמ"נ יו"ד ק"ם ס"ד ה' דרמ"א שחיק לפחבר בחמ"ז ס"ע דיבש הינו בטל בפסח מקום דבחמן הינו סומך על דעת רש"י שלא על רשב"ם מפני מעחו שכ' בחורת הביח שכל שעיקרו יותר מל"ח חי' ביבש לא בטל וכן מקום דהוי קבוע. כ"ז קחי בזמן האיסור אבל קודם פסח לא שייכי נעשים חלו. והינו כוחב ת"ש לחנ"ג כ':

ומזה שבחבתי דנחבטל ביבש כיון דנודע למוכר שנתלחלחו השקים. ובהב כבודו דיש"ת המוכר לא מהני מקום דחשוב הוא כיון שלא נילה להקונים שהוכיל את החעים בזמן הנשמים. ונם יש"ת אים אחר שהינו בעליו כ' לבעלי שרד בתי' דיעים דלא מהני. עי' לב"ם ח"ד אות ל"ד דאם נודע בתי' לעני אנשים הוי נודע והכא נודע לבני אנשים הוי נודע לכל יחד עד שיפי' נמות והוי כלח דחינו תו"ב. קשה דהא גם לרשב"ם יוכל להוסיף היתר אחר עד שיפי' נמות ע"י"ם הרי דעתו דלרח"ם וכדקי"ל כוותי' בהפסד אם יעשה לח אף כלי עצים לא אמרי' דחוזר וניעור. וכן מלאתי בשו"ת חורי ויצחי מהגאון מיאסי סי' ה' מוכח כשד"ח ח"ב סי' י' אות ה' וז"ל ופוד ים ללרף דעת הפוסקים דקמח בקנוח מקרי יבש ביבש ולדעתם אחרי' שפיר אד אחרי בתל אף בתין ס' נגד המלומתים וכיון דהקמח נעשה נבול במים והינו חוכל ההערובות כך ביבש שפיר שיך לומר שהינו חו"ב בפסח ועם כי אין לסמוך על דעה זו לחוד נגד דעת הפוסקים דקמח הוי לח עכ"פ חזי להאטרופי עכ"ל. הרי זה ה' פשוט בפינו דיבש שנעשה לח אף שהין עצים לא אמרי' חו"ב וכדברי. ופשיטא דאין זה ענין למחלוקת מג"א הנ"ל דיבש שבלע טעם ויבש זה נחערב כרוב לא אמרי' חו"ב וחי' עם כ"ד חולק עליו דדוקא היכא שבתל בעצים הינו חו"ב אבל הכא חו"ב. דשאני ההם דהיבש עומד בפני עלמו ומש"ה המלות תטורים. וכן מ"ש העו"ש מוכח כמג"א תמ"ז ל"ח דדין זה דזיהים הליכא דמ"ד חו"ב דהזיהים עומדים בפ"ע וכמ"ש מק"ח עם סקט"ז דאלי לה כמחלוקת המג"א וחי' הנ"ל וכ"כ בשו"ת רעק"א סי' ה' שפסק כמ"ד שנעשה לח אף כלי עצים

רמ"א. לך נראה דבהא דלא רמיא יש שני פירושים. א) דידע בשעת מעשה לאחר הוא עושה רק שלא יכוין לחזר הדבר. ו) דגם היכף בשעת מעשה לא דקדק בזה ולא ה' לדעתו. ומ"ה בזמון אם הומר שפרש כדי שלא להזכיר כפרן למרי' שני הטעמים ולכן לפי' הם ה' זמן קרוב שיין לחלות בשכחה מ"מ למרי' שיד בשעת השובדה לא דקדק כלל וגם עשה לא רמי עליו. משל"כ בטעם לאיסור למרי' דרמיא עליו אלא שכחה ומ"ה בזמן מועט שיין להלות בשכחה נתן. ול"ב הכא כמי דזמן קרוב הוא נתן ול"ם מלתה דלא רמיא:

ועוד נראה דלא מליגו כך דלא רמיא רק בדבר קטן שלריך דקדוק כגון אם חתך רק במקום אחד בסכין או בכולו. וכן אם הומרת לא בחתי למקום שנמלא הדם שקשה הדקדוק לנמלם ולהגביל המקום בדיוק. או למרי' דלא רמיא ושקשה לסמוך עליו ול"ל להזהר בדבר ההלוי בחילוק קטן בין לאיסור לביחר. משל"כ אם החילוק הוא בדבר גדול של"ל דקדוק כ"כ ודאי יודע מה שהומר כיון שהפרש גדול להדיא לכל וכעין מ"ם בשבועות רלוחה דחרשת מדבר דכירי אנשי. ול"כ הכא נמי לידע חילוק בין נחלחת השק רק מלמעלה או גם מלמטה ודאי דל"ל דקדוק ויכירות בדבר גדול כזה וכמ"ש בר"ה כ"ד ע"ל להד הומר נפיה נ' מרדעות יל' הומר חמשה עדיין בעלה יכמ"ם חו' ב"ב (נ"ו.) אחד הומר חמיש וה' הומר קטניות דאין אדם טועה בזה:

ועוד נראה דרק אם עשה מעשה אז למרי' על"ד דעבוד נעבידתי' לא אם אל לבו לדקדק בחיזה הוען עשה וי"ל שלאו אדעתי' אבל אם היו עושה שום דבר ואינו טרוד כלל אלא שרואה בעיניו חיזה דבר לא מליגו אחושים שמא לא ידע מה שרואה ואין רלוי' ממוקי שלא קפיד כלל על איסור שעכשיו ידוע שאסור יש לו נפ"מ ורמיא עליו. ושוב מלאתי חילוק זה בפמ"נ ח"ד סק"ח:

וגם עי' פמ"נ שם בי"ל דרק באחד הומרי דלא פי' רמיא עליו אבל אם שני הנשים הומרים כן שהשקים נחלחלו רק מלמעלה וגם שהשקים שניו מחחיבים שאחרו יבשים שפיר לחמים. וגם בעיקר הנחתו שנ"ז הוי מלחה דלא רמיא אין הדבר כן. שאף שלא פי' רמיא עליו לענין איסור אבל הא רמיא עליו לענין הפסד ממון כי חלמלי היו מלוחלחין לגמרי היו החטים נפסדים ומחקלקלים יפי' עליו לגערש מן השקים ולשמחם ליבשם ל"כ שפיר מידק דייק ורמיא עליו לידע טובם ומהושם. גם מה שרן כי אח ל"ל להשוד לאחו דבר. ז"ל כיון ש"ל שלא פי' הוכל מקמח זה בפסח וגם אפי' חשוד לחתן במלחה דשבידה לגלויי כמ"ש יו"ד ק"ם סי"ם. והכא פ"י על"ג כי עוד הנשים אחרים רחו זחם:

ומ"ש כנודו דאין לסמוך על שיטת רא"ם בביטול יבש כיון דרמ"א הכריע בפ"ם ק"ם כדבריו רק בהפסד ומה שמוחר בשאר איסורים בהפ"מ אסור בחמץ לגמרי וכמ"ש שמ"ז חמ"ז אאל שק"ד נבי דיחא. הנה ודאי שאין זה כללה דל"ב מה שקשה שמ"נ ק"ט ע"ד פ' נאחו דין שלפנינו על רמ"א למה לא כתב בחמ"ז פ"ם דלדין דקי"ל כרא"ם מוחר בהפסד. הא י"ל ורק בשאר איסורים מוחר בהפסד ולא בחמץ. אב"ב דפ"ל לשמ"נ שם דאין נפ"מ בין חמץ לשאר איסורין. ומה שפי' שם שמ"נ דמעם רמ"א משום טעמי חורם הבית כנר כתבתי לעיל דקאי רק אם נעשה בפסח ולא קודם פסח. ונם הלא נם בריחא אין הלכה כן ומקילים בחמץ בהפ"מ כמו בכל היסור כמ"ש חמ"ו סק"י ומק"י פ' ומנן התלף וכו"ם ק"ח. וכן נדין שהור מליח ובמח חפל מוהר בחמץ בהפסד כמו בשאר שי' ולא בחמץ חמור יוהר וכמ"ם חק יעקב המ"ז סק"ו ומי חדם קכ"ב כ"ב. ונם הפי' לשמ"נ נבי ריחה דמחמיר בחמץ. ול"ל דמחמיר רק אם נעשה בפסח פלמו אבל בשדון זה שהבעל קודם פסח מידה דאין חילוק בין חמץ לשאר איסורים:

ומ"ש בשם שו"ת הרב ז"ל סי' ו' בשם הלר"י ז"ל הלריכים להחמיר בחמץ כל החומרים. תיעני מבין כיונהו דל"ב בשדי כחבו כהבייה כל דיני חמץ יכחה קולחסים בשחברו לכחוב לח ההסור ולח המוחר. ונם ח"ב הרב ז"ל כוהר ח"ם מכי' לחד לחבדו כי יניד עליו דעו בפי' ה' נשחל על קמח שנפל עליו מים ויש חשש פרורים ולדעת מנ"א חס"ו סק"ע לחסור והרב ז"ל השיב להיחר נגד דעת מנ"א ולא החמיר בחמץ. ונם הלא כל הש"ם שלו מלא כמה הכרעות להיחר לקח ש"ם פוסקים להחמיר. לך נחמה ח"ל לפנים כי רק בזוכר חמידי כמו בפי' ו' שחייבי לעבין מלה שרוי' כהב דעלינו להחנהג בפסח בכל זהירות דקדוקי המליה ולהחריח מכל שימלה ולחוש לדעת המחמירים. אבל אם יקרה חיזה שחלה בשובדת ערבית מזה אין חומר שלריכים להחמיר ועליהו לרחות מ"ם הפוסקים אם לחיסור או להיחר. ונם קאי רק בעובדה בפסח עלמו ולא מה שנעשה קודם הפסח:

ואשר יגלה לעניער דלקי אם חומר בהפ"מ לריכים להודיע להקונים וכמ"ם חהם סופר חו"ח סי' ס"ה. לעני' דהח"ם כחב כן רק בנדון דידי' בין שיכול לשחוקו בעלמו ויגלל מהפסד ולמה לו למכור לאחרים כיון שגם אם לא ימכרנו לא יפי' לו הפסד. אבל דבר שהוא בעלמו אינו יכול לאכלו ואם לא נחיר לו למכור לאחרים עד שיודיעם וחו ודאי שלא יקנו ממנו כי מה להם ולו לכעום בדבר שהוא שהלה. וא"כ הרי לא יגלל מהיזק ודאי דלא לחמיה החיס מעולם כיון דמוחר בהפ"מ. וחמה אני על הפח"ם יו"ד ל"ח סק"כ שהחיק בשמו נם על בהמה שחירע בה שהלה חכם שב"ב לריך להודיע להקונים. ובבור שבהמה שהובח שחוה למכירה לאחרים לא שלה על דעה הח"ם לאסור למכירה. ומלינו בבילה כ"ם ע"ל החיבו לשחים מסוכנת וההיחר הוא משום פסידה וכמ"ם בפסחים מ"ו ע"ב ובחו"ח חל"ח בע"ז סק"ד ודאי נימח כל דחוהר בהפסד לא הוהר לאחרים כי' לריך לפרש דדוקא בעל המסוכנת יאסור יאסור לאחר לעשות מלאכה בשביל הפסידו של זה וכן בפי' הקמ"ב ס"ח בדבר אבד מוחר לאחרים לעשות אפי' בשכר אע"ג דלהפועל אינו דבר האבד. ועי' יו"ד ק"ם ס"ו בהג"ה מי שהוהג בדבר איסור מכח שם"ל לדינא הכי אז מחומרא שהחמיר על עלמו אז על האחר להוהיו. והיינו משום שיודעים שלדידי' אסור וכ"ב חנ"א חס"ח י"ב בני מנגלא שבאים לנרמיזא לריכים להודיעם כיון שיודע שבמנגלא מחמירים בפה שמקילים בנרמיזא. אבל לא אלינו שעליו להודיע ללוקח משום שאת הוא מחמיר בדבר המוחר. ומ"ם שם חיש שאם לא הודיע הרי מוס במקח. עי' חו"מ ס"ל ס"ב בהג"ה דערפות שחוברים מספק מבטל נ"ב במקח ודלא כרמבין ועי"ש בר"ן מובא סמ"ע ס"ק כ"ח ולפי' מריפות מחומרת הנאונים נמי. ובזמנו משום וכל ישראל טובנים

כמומרת זו וקבלו עליהם דבריהם. וזה כוונת הרמ"ק סק"כ במ"ם והר"ם חומרא בעלמא. היינו שבשחיק דברי המ"ט. ומלשון כמהרי"ט אלגזי פ"ב דשבועות הוה ל"ל ד"ה הן אמת בשם רדכ"ז דכיון דמשום חיישינן הוה ליה המוכר משלם לו דמי למימר לא מפני חשידותך הפסיד. וכ"כ כתב בפ"ג יו"ד ל"ד מ"ז ע' דאם הוכר לכבוד שבא אם נוהר לחול שרי דהוחיל ואשחרי אשחרי והר"ם הכא כיון שאשחרי לו מרפ"מ אשחרי לכל. ומלשון כנסת הגדולה מהרש"ק ז"ל מבואר בפ"ם מצות לברים על הלכות פה"ם דף ע"ה ע"ב שכ' וז"ל והנה מה שמהפק רו"מ אם יש לחוש לדעת הפמ"ג לדידי אין מקום ספק דהרי בהיתר שנונה הקילו כמה קולות במקום שנון ושעת הדחק וקשה גבי דלדידה הוי עינון לכל הכעל מי ידחקנו לנשאה האם אין די בשנות ישראל אחרות וכ"ז יו"ד סי' קי"ט בשם מהרש"ל בשותא דאם חזקן דשפלי הלי' כ' יכולים להחירו וקשה גמי למה ניקל להאוכלים משחיטתו אחריות דאחריני וכמה קולות מקילים בטריפות הריאה בהפ"מ וקשה גמי גבי דלהמיכר הוה הפ"מ או דיעבד. הת להקונים ליכא הפ"מ ולמה יקנו הם להחילה. וכן בפ"ה מלינו בפוסקים קולא בדיעבד ושלא ילמדך ניזיה הרי להעולים בם להחלה הוי ולמה יכנסו הם בספק ברכה לבטלה וע"כ דהעיקר בחר אדם שגולד בו הספק חולין וכיון דלו הוי שעה הדחק והוהר לו ככר קם דינא ומוהר לאחרים אף להחלה היהר נמור ואי"כ ה"נ בזה טכ"ל. אך בחמת בגדון שלפנינו אין נפ"מ בזה כי ההיתר שלי לא הי' משום הפ"מ רק משום ס"ם. וגם משום ביטול ביבש ונעשה לה דהפמ"ג מלדד די"ל קודם פסח גם נשב"א מודה וכמ"ש לעיל"ר. וגם ככר כהבתי לו כי ע"פ דברת היודעים הי' קרוב לודאי שלא נחלחלו החטים כלל ואפי' אם היו מלוחלחים כ' שורות של חטים לחדים הי' בשפוי ס' נגדם. ובפרט שהיו י' שקים חטים יבשים לנמרי. ואי"כ שבלל מרס שעודע הספק קמח זה ברוב קמח ככר לחר אין שום ספק שהי' כדי ביטול די והותר:

סימן יט.

וזה אשר כתב לי ע"ז הגאון ר' חיים ברלין שי'.

בע"ה מוצאי חג פסח. כ"ג ניסן. ח' למכ"י לפ"ק ירושלים אוע"ג ראד.

גיהיק הנשמי בימי המועד ומנוהו הרבני. להודיעכו הוה דעתי הדלה בדבר לויה שלה. וזה הדבר כי קודם הפסח נטחנו לפסח כ"ב כור חטים. ומרבו הקמח עם סוף כ"ג כור קמח פסח ונודע לחי"כ כי בב"ב כור הראשונים הובלו בשלה בזמן ימות הגשמים והיו מונחים בשלה י"ב כור למעלה. ולמטה מהם י' כור. ונחלחלו הקרים מלמעלה. ובלדם החחתון מלמטה היו יבשים וכל שבן שהקרים עשרה כור שלמעלה היו יבשים זהו תוכן השלה:

הנה תגכי בעניותי לומר לפי שהה שים לב להחמיר בזה דמן הדין לפי תוהן י"ב כורים שהיו מונחים למעלה יש להחירם לאוכלם בפסח אף בלי שום חערובות. ואפי' אם היינו יודעים ברודו בודאי גשמים על הקרקע. כמ"ש התנור שהובא בהגהה הרמ"א סימן ס"ו סעיף כ' דגבן שפי' מונח בשלי' וירדו גשמים דרך בגג בקלה המקומות ונהלחלחו תוכן שנחלחלו חשורות לבל שלר מקומות מוכרים מכח ספק ספיקא שמא לא ירדו גשמים ואם ירדו לא נשמים לומר ירדו. שמא לא נתחמצו. תלת שכתב התנור שם דהין להחיר מכח ס"ם זה תלת להשהותם לבל לאכלם בפסח חשוב ולא מהני ס"ם. לבל הרשב"ל בתשובתו סי' ק"כ שהביא הכ"י שם. כ' בפירוש שאפי' לומן שריעות שרליכו שנשלו עליהם גשמים הנו חולין בשם להקל. שמא לא נפכו בהם מים תלת בשלים העליונים לבל לא שבטן השרימה. ואפי' אם תלת לומר שנפכו שמא לא הספיקו להחמין שלא כל שבת בחים מחמין. הלכך הו"ל ס"ם ולקולא. ומחמת ס"ם זו ההירם גם בחלילה. וכבר יפנו על מדוכה זו כל נוסחי כלי הפו"ם וכל בעלי החשובות בחשובותיהם שם חמן שים בו ס"ם מותר לאכילה בפסח:

ונחזי לגן ע"ם הכלל הידוע לכל בעלי הוראות. דבל ס"ם הוא מטעם רוב ומבואר בפ"ק דשבחים ז' ע"ח בכוונת רפה שעיפשה דגם בחמן חזלי' בחר רובא דהא לא מקשה הש"ם תלת מאי לריה כי רבחה מלה אפי' כי לא רבחה מלה נמי ניזיל בחר בחרא והכי הוא מסקנא הכוללת שם דחולי' בחר בהרא. ולפי המסקנא שם חשבחא בניחא כי נ"כ המג"א תמ"ו ו' דנ"כ מותר בחלילה משום דנסחמא בדק גם בחורין יסדקין. ואם נמלא בחרין המכוסה בקרפי החיבה ש"ל שלא בדק שם כמ"כ הו' פ' דם הגדה כ"ו ע"ב ד"ה בנומא. מבואר דהחם קיימא מימרא דרבה בר"ה אחר רב דחם לא ידעי' בה אי חמן אי מלה כיון שרבחה מלה מותרת אפי' בחלילה. הרי מבואר דגם בחי' חמן חזלי' בחר ביבא להחירו בחלילה. והא דהחך בחשבו ואפי' בלוף לא בטל. היינו משום דלהחזק איסורא לבל בלא לאחזק אי' שפיר חזלי' בחר רובא מידי דהוה לחשבר שי דנ"כ אינו בטל ברוב משום דהוי דשל"מ כמ"ש כ"מ כ"ג ע"ש ואפ"ה אם לא לאחזק אי' ים להלוחו ברוב ביחר מוחר כדהכן בחשנה דשקלים דמייחי לה בש"ס בסוגיא דפסחים שם בחשוה שנמלא בהר הביח ובירושלים בשאר ימות השנה שהם חולין. וה"נ בחמן. ובבי מוכח ודאי לשיטת ר"י בחום' פסחים ע' ע"ב ד"ה היינו דחשרים לסוגיא שם בהשב לבירין של מלה ואחד של חמן ואחת עשבר ושקל ולא ידעי' אי מלה שקל אי חמן שקל דלעולם שהבית עשבר לבית ונמלא קל בעי אי שרי לחחילה או לא. ואחרי' שם פירש ואחת עשבר ושקל היינו סיפא ובנמלא הלך אחר הרוב והבי קי"ל סי' חל"ב ס"ח דבל דפרים מרובת ערים. וב' הפר"ח שם דאותה החחיכה מותרת לחחלה בפסח וב"ב הח"י סק"ו. וגם בשם מנחת כהן דלדעת ר"י שבחום' מותר לחחלה בפסח יחין בה לישור אפי' מד"ם בב"ל. ובבר הארין בזה הגו"ל בה' חעילה פ"ו ה"ו לחמוה על הר"ן בפ' יין לדין שבאחפק בזה אי חזלי' בחר רובא דבשל"מ ואחה עליו מחניה דשקלים הנ"ל בחעות שנמלאו בהר הבית ובירושלים בשאר ימות השנה דהוי חולין משום דחזלי' בחר רובא אף לחם דחם כיון הוא דשל"מ וכן הבית ומוספחת פ"ג דחמחי דחזלי' בחר רובא בישורי מבל לבבישית אף דחשרובתן במשבו משום דהוי דשל"מ. והיינו בחם"ב. דבחערובת דאיחחזק לישורא אפי' בלף לא בטל מחמ"ב היבא דלא לאיחחזק לישור ים לחלות בהיחר חזלי' בחר רובא. והנה ס"ם הרי עדיף מרובא בחם"ם הרשב"ל בחשו' בי ה"א. ואחרי שהובחנו בבל זה דשחרי חרובא. בם"ב דחהנית ס"ם. ובבי חניא בברייחא דחבר שמח יהניה מנודע מלחה עירום ואפי'

כן בני יומן הרי הן בחזקת מחוקקין ומפרש הש"ס בפסחים ט' ע"ח משום דהוי כ"ם. הרי דגם בחיסור טבל מהני כ"ם לף דהוה דשל"מ. וכן פסק הש"ך בי"ד ק"י ס"ק כ"ו והובית מתשו' הח"ם לענין חדש דכל כ"ם שלח ע"י תערובות מותר לפי' בדשל"מ וכל דברים החשובים. והיה נחמן ודאי מהני ס"ם מדינא גם להחירו בתחילה וכן הסכימו להלכה בנ"ד. הש"ז והפר"ח והח"י והרש"ז בטל החגיגה ז"ל. דשאר החטים שלא נתחלחלו מותרות לפי' בתחילה. הלא שת"מ משום הותרת דחמץ. והויל ונפק מפומי' דרבינו הרמ"ה ז"ל ים להחמיר לכתחלה לאכרו בתחילה. הבל גם בזה כ' המג"א ס"ק כ"ה דגם התנור ודאי לא אסרו בתחילה הלא להכיל החטים שלמן הבל ההשרובות שרי. וכ"כ בש"ב מהד"ק תו"ת כ"ה דדיקא לאכול הוהו הדבר משם החמירו דהוי ס"ם בחיסור הורה. הבל לענין תערובת משהו שהוא מדרבנן. מועיל הס"ם לפי' לאכול:

ב) **וכל** זה לם היינו יודעים בודאי שירדו גשמים על החטים שלמן. אבל כל זמן שלא ידעינן בודאי שירדו גשמים על החטים הלא שהובלו החטים בשעה בזמן הגשמים ונמלאו לרי השקים העליונים מלוחלחים מלחשלה. בזה הלבה פסוקה בסעיף ו' שלפי' שם נמלאו בהם מבוקעות לוחם שהיום מבוקעות מותרות. מפני שהדבר מלוי שבשעה הגשמים עליונות הגדים והחטיתו מתחמץ ומתבקע ואין המים נוגעים בחלביתו כלל. וכאן לא הניח הרמ"א דמ"מ חשורים בתחילה. ואיתו משום שמקור דין זה הוא מחשו' הר"ן שהובאה בב"י. ובפירוש כתב הר"ן שם סי' ל"ט בזה"ל. ולעניין שאר החטים שהיום מבוקעות נראה בעיני דמותרות ולא מטעם ס"ם. הבל מה שמזקיקי להחירם הוא שהדבר מלוי וי' כמ"ש בש"ע. וכל כה"נ לא הלי' רעותא בחלבעות הגדים. ולפיבך אין ראוי להחזיק בו חיסור מבל"ל הר"ן. וכש"כ בנ"ד שלא נמלאו החטים מבוקעות כלל אלא שלדדי העליונים של השקים מלוחלחים. ודאי לא חיש' לאסור בשביל זה בל החטים:

ג) **ואם** יבא מי להחמיר גם בזה משום חומרא דחמץ. די לנו להחמיר שלא לאכלם כמות שהם אבל למרבם עם חטים אחרים ולטחנם יחד קודם הפסח. ודאי לי לאסור להחמיר כולי האי. שהרי גם בחמץ נמור בבר נתלקו בזה רבותינו הראשונים ז"ל אם מותר לטוחנם ולבשלם קוש"ע. דהרשב"א והר"ן תוסרים. משום דין מבשלין אי לבחלה. והטור סי' הנ"ג מחיר לטחנם קבש"ע. והש"ז תמ"ז י"ח פסק בהטור והחיר גם לאבלם בפסח. והמג"א שם ס"ק מ"ה לא בחיר בזה שלא להשחושם ולא לאבלם ובבר דברו גם בזה בשני תשובות בחשובותיהם. ואחרתי להודיע מה שהעלה בזה מר אבא הנאון זצלה"ה בספרו שו"ת משיב דבר תו"ת כ"ת בנאון בדעת הטור שמחיר לטחנם לבחלה. שמקורו מירושלמי בתרומות פ"ה מ"ח שהובא בר"ם שם. דאני. לף מותן לבחלה ומחיר. ומפרש ר' זרחי. שבן דרך בהנים שמחיים מדומע בנחיבם. והובא הירושלמי בזה גם בשו"ת הרשב"א ס' הס"ג. בחשובת הרמ"ם להרשב"א שם. ומהירושלמי בזה הוכיח הפר"ח בי"ד ס"ם ס"ד דבל היכא שאינו מכוין לבטל האיסור אלא דמילתא מיבמיל ולא קא מכוין. שפיר דמי. והנאון רע"א ז"ל בחשו' סי' ע"ו בחחבט בפירוש דברי ר' זרחי שם הכוונה שיהיו שנם בהנים שאין המדומע אסור להם מ"מ טוחנים משום מקון המחבל ויהיו לף בלא האיסור. הדרך לטחון. מקרי הטחינה אין כוונתו לבטל. והקש' הגרע"א ז"ל על פי' זה. ת"ב מה לריך ר' זרחי לבהנים. נימא בפשוטו גם בישראל כיון דלף לא נדמע. הדרך לטחנם לתקן התחבל ע"ב הסבים הגרע"א לפירוש הר"ח פולדא ז"ל. שפירש. שהרי לף הבהנים עהידים לטחנם. והבוונה כיון דמחילה ודאי יהיה בהיהן לבהן ויבטל האיסור ולפ"ז הק' הגרע"א על הפיסקים. לף הוכיחו מזה דבחטים מלוחלחים דמותר לטחנם משום דאין בוונתו לבטל ונשאר הגרע"א ז"ל בלי"ע. אבל בוונת ר' זרחי פשוטה. שמשום הבי מחירין לו לטחון לבחלה שהרי גם לא לא תהיה לישראל לטחון לא המדומע ולבטלם. ואיתא מוברת ליהן לא המדומע לבהן. מ"מ הרי הבהן יטחון ואז יהי' מותר גם לישראל. דהא נטחנו בהיתר ונהבטלו. ומחילה שרי גם לישראל לטחון. ומזה הוכיח הטור דה"ה בחטים מלוחלחים דמותר לטחנם לבחלה שהרי גם הם לא נהיר לו לטחנם לימי הפסח ויהא מוברת לטחנם לעורך ימי החול. ואז הלא יהבטלו בהיתר ויהיו מחילה מותרים גם לפסח. מש"ה שרי גם למחון לבחלה לעורך הפסח. ות"מ זה דוקא בלופן שהיו מכוין לבטל האיסור. דהא בחרומה ג"כ לפי' בהנים היום רשאים למחון כדי לבטל החרומה ולהחליל לישראל אלא שאם ישהרב רשאין למחון לעלמן. ומחילה שרי גם לישראל. זהו בוונת הטור מ"ל מה לבת הנחון זצ"ל ז"ע:

ובל זה בחטים מלוחלחים שהם חמץ נמור. אבל בחטים שבנ"ד שאין בהם אלא חשש דרבנן ותומרת בעלמא בלחמר לחעלה לות ר' משום ס"ם. ולות ב' משיסאין מחזיקים היסור מן השקים בלחים לחטים שבחוכם. פשיט. שים לסמוך על דעת הטוב ולטחנם קודם הפסח. וכן הייתי מורה בפשיטות אם היה בת לפני משנה זה. לטחון לבחלה קודם הפסח. ובנ"ד שבחה השאלה לפני בחר"ה ס' לחבי שבבר נחערב הקמח מן כ"ב בורים הלנו. עם קמח מן כ"נ בורים בשרים. ודאי שאין להחמיר עוד בזה. והמחמיר בזה הינו אלא מן המחמירים:

ולפי בל החמור. יש להחיר בל זה גם בלא הפסד מרובה. ובנ"ד שכי' בזה הפ"מ יוחר ממחה רו"ב ודאי יפה הורה. וגם לפי דעת המעתבר שאם לף במקום הפ"מ מוחר. למה לא הודיע בחר"ה ס' להשואל שהורחתו להיחר הוא משום הפ"מ. אלן לא חזינן לרבנן קשחי מינן דליעבדו הבי בבל הורחות היסור ויהיר שמחירין בהפסד מרובה. אין זו לדיין אלא מה שעיניו רואות. ודי בזה. והן ידעתי שבחר"ה ס' ידיו רב לו. ואינו לריך סעד לחומבו. לף לעשות רלון לדיק חפלתי. ורלונו של אדם זהו בבודו:

ידידו. המוקירו ומבבדו. שוחר אשרו וטובו לעד. המצפה לישועה חיים ב ר ל י ן החוש"ק והגליל:

סימן כ.

לכבוד האברך החריף מו"ה שמחה פישל נאלדקארן נ"י בפראשעווין:

אודות אחר נסחפק בדבר שמרים נשפרעסעט אם לא מכרם לפני פסח דלכאורה י"ל דמותרים אחר הפסח כיון דאין הבלבים אוכלים אותם. אך י"ל כיון שלא נתקלקלו ונפסלו אלא מיקרם לבך והמ"ד בם בחוכן

זה לולי תמירי והוי כשאור והביאו דברי המלחמות בילה
ס"ב (כ"ח). שאין הכלבים לוכלים עיסה:

הנה שיטת הרמב"ד ז"ל חמץ דשאור אע"פ שנפסל מלכלב מ"מ אסור ועכ"פ מפרש בגמילה ז' פ"ב שאור שהיו רגלי לאכילה הייט אפי' לכלב. והרמב"ם דכ"ל דנפסל שרי אפי' בשאור מפרש דנמ' דקאי שנפסל מלאכילה אדם ור"ן פסחים פ"ג דמקשה מ"ם חמץ דאלי בכלב מכל האסורים דנטלפ"נ שרי ומשני משום דרגלי לאחוי בו לאחרים ומבואר דכ"ל ג"כ כרמב"ם דאם נפסל מכלב אף דאחרים אחרים פקע איסורו. והפרי חדש ז"ל פקפק מגירסת תוספתא רים בילה מלימתי קרוי שאור שנפסל מלאכול לכלב ומפרש דשם שאור מהחיל רק להיר שנפסל ומבואר כרמב"ד. ולכ"ד המוה מאד לומר דקידש שנפסל מכלב אף שאחרים אחרים אינו חמור ום"ל לב"ם דאז אינו בכזית רק בכוחבת. ועכ"פ אפי' להפוך מלימתי קרוי שאור משנפסל היינו עד שנפסל דאז נכר פקע שם שאור ממנו. והיה דנקט שאור אף דה"ה חמץ. לרבותא נקט. דאפי' שאור דחמור. מ"מ אם נפסל נפקע איסורו וקמ"ל דלא כרמב"ד:

ובדבר הספק של כבודו לכאורה יש לפשוט משו"ה חכם לבי כי' כ' דאוסר הי"ם היולא מן המחלן אף שהמחלן נפסל ועכ"פ משום דעקרו עומד לרך לעשות ממנו י"ם אף שנפסל מ"מ בהיסורו עומד. אך בחמת חכ"ל לא כהב מפורש דהמחלן נפסל מכלב אלא שנשתנה טעמו והי' חוכך לומר כיון שהי"ם משילה מהמחלן היינו כמחלן ופ"ז מכיק כיון דכל עיקרו משוי המחלן לרך לעשות ממנו י"ם הוי כמחלן עלמו. אך מלאתי בשו"ת של בעל מגיני שלמה שנדפסה בס' בית אפרים חו"מ מ"ח שב' הוזדוו הי"ם שאין להחירו מטעם דחרבו קודם זמנו מוחר בהנאתו לפי' אחר זמנו, חדא דהא כהבו הפיסקים דוקא שנפסל מלאכול לכלב וכ"ד לא נפסל מלאכול לכלב דהא טהנים חומו לפני חזירים עכ"ל הרי דאלו ה' המחלן נפסל מלאכילת כלב הי' הי"ם מוחר אף דהמחלן עומד לרך לעשות ממנו י"ם ואי"ל לעשות הי"ם רק להר שנפסל ה"ט ה"ה כ"ד בשמרים גמי מוחרים אם נפסלו אף שעומדין לרך וק"ו הוא מבחם דמחיר הי"ם הנעשה ממחלן הנפסל אף שהי"ם נשחנה לשבח מכ"ם דבשמרים הנפסלים עלמם מוחרים. וע' ח"ד קנ"ג בסקי"ל שב' דנבי חמץ שאסור פה שעיבדה אף שנפסל מאוכל אדם משום שב' הר"ן דרחוי לאחן בו ביטוה לאדות וכל שעדיין רחוי לאוכל או להקן בו לוכלים אחרים ועומד לכך אסור מדחו' ומה"ם בשמרים שאינו עיסה לסירים אף דא"ר לאכילה כיון שעומדים לכך אכ"ל מבואר דמיירי רק בנפסל מאכילה אדם אבל אם נפסלו מכלב אחרים כמו דקי"ל בשאור. וגרעה דאפי' מלי"ם ע"ד מאבל הכי"ת דמסופק בשלא כדרך אכילה די"ל דאסור בהנאה כ"ז רק בנפקע מאכילה אדם י"ל דבדיון שמו עליו אבל בנפסל מכלב לא ס"ד לאסור כיון דמבואר בפסחים מ"ה ע"ב דפקע שם אוכל ממנו ואינו מעמא עוד עומאת אוכלים. ובחוות דעת אין מפורש היכא קאי אי מיירי בשמרי חמץ או בשמרי מיבור אחר וכוונתו למ"ש בע"ז ס"ח ע"א דבשאור אפי' בשאר אסורים אסור אם נפנם כיון דרחוי לחמע בו עיסות אחרות ומ"מ ודאי דאינו אסור מחמת דאם נפסל מכלב אדי:

ועיי' מו"ב תגימת יו"ד ס"ז שכתב ע"ד הלוש דדוקא בחמץ הקפידה תורה על מה שיכול לחמע עיסות אחרות מדאכרה שאור אבל בשאר אסורין מה לנו אם יכול לחמץ עיסה וכי אכרו משום חמץ. והנה ודאי שבכרתו נכונה אבל הלא נפלט ממנו בחוהה שעה גמ' ע"ז הנ"ל שאני עיסה וכו' וקאי על איסור חרומה וכלאי הכרם ושם אין הפי' משום חומרא רק כמ"ש רש"י דחימון יותר מדאי אע"פ שפנם הוא לעניין אכילה משניח הוא לעניין זה דמחמץ לאחרים. ובהגהות יד שחול חמה עלי' משנית זו ודחה ע"ז דומו. אך אע"ג שכבתו נדחה אבל דומו אחת דהא הנ"ב מיירי בנפסל מכלב ושאר האסורים לא אמירי מחמץ דמוחר בנפסל מכלב וע"כ דנמ' זו מיירי רק בנפסל מאדם. (ודברי רש"י שם ד"ה ורחוי שבהב חרומה דוקא והשה למה השמיט כה"ב אע"ג דנמ' מיירי בשניהם. ול"ל לפמ"ש פלחי ר"ם ז"ז דבכל אמירי הגאה נותן טעם לפגם לאסור ומ"ה ל"ל דאל כלאי הכרם לא הקשה הגמ' והא הכא דפנם מעיקרא ופליגי דשניר ר"מ אוסר משום דאסור בהנאה וכל הקישא רק על חרומה. דמוחר בהנאה כמ"ש ירושלמי שבלה ע"ב ה"ח ורמב"ם פרי"ו מהמ"א הע"ז. ופי' חוס' שבחים ל"ד ע"א ד"ה מחמץ ועי"ז משני דהשבח מריבה של בשנם):

והנה חמץ שאינו רחוי לכלב ודאי דאף אם ע"י ביטול יבטיל ויהי' רחוי מ"מ שאה קודם הביטול מוחר וכמ"ש בע"ז (ס"ז.) לאיכא דאמרי וקי"ל כן כל זמן שאסר מלח הוי נטלפ"נ אף אם עלה להשביח ע"י שעולה ביוסיף מלח ואע"ג כ"ם הכא שנפסל לגמרי דאין להשניח מה שיהי' להר הביטול אלא בין שהיה אינו רחוי לכלב מוהר ואף דנטלפ"נ השביח ולכסוף פנם וכן להעוך אכור ח"ב בחמץ שנפסל נימא כיון שיכול להשביח ע"י ביטול הוי שנוס ולכסוף השביח ולא דמי לחסרה מלח שלא חוסנח מעלמה רק ע"י הוספת דבר חדש משע"ב הכא שא"י שום הוספה וכמ"ש פרי"ח ק"נ סק"ל בהשבוו של הש"ך שם סק"ז. אך ע"י ר"ן ע"ז שם ד"ה נעשה דאפיק דע"ז יד ביטול מלאכול לאדם והיינו דדוקא בנטלפ"נ מועט אפי' פנים ולכסוף השביח הכל בנפסל לגמרי שרי אף ביטול להשביח וכ"כ ח"ד קנ"ג ס' דהא דשנוס ולסוף השביח אסור היינו דוקא אם לא נפסל לגמרי ולא יצא האיסור מאיסורו אלא שאין אוסר האערובות כיון דלא ניחא לי' בשעם זה ומ"ה בשבשה אע"כ אוסר אבל כשנוף אחי נפנם לגמרי עד שילא מאיסורו אינו חוזר לאיסורו:

אלא הא מספקא לי הא כעיט לא הי' רחוי לכלב ועי"י ביטול השביח אם חוזר ונאסר ע"פ אחר הביטול ולכאורה יש ללמוד לאיסור ממלחמות לרמב"ן בילה כ"ח ע"ב שכתב דעיסה אינה רחוי לאכילה כלב ופ"כ הא דשוברים אעיסה חמץ משום דרחוי ע"י אפי' וביטול. אך הע"ם שהדין אחת מ"ם יש לדחות דאין רחוי מרמב"ן דאע"פ שכי' שאין העיסה רחוי לכלבים מ"מ י"ל שפ"י הדחק לוכלים הכלבים עיסה ואף דלעניו י"ם שרי להפוח כיון דלא חזי רק ע"י הדחק מ"מ לעניו חמץ כיון דס"ם ע"י הדחק לוכלים מקרי רחוי לכלב וכמ"ש ב"ק י"ב ע"א כלב שליקק אח השמן משלם כ"ם דע"י הדחק שמה אכילה ואף שחוס' שבת ע"ו ע"א מחלקים דאין רחוי ממקים אך הלא הרמב"ם פוסק כרי"ל דאפי' לעניו שבת שמה אכילה ונם גרעה דהכא בחמץ דאלו רק בכלב ודאי דאם הכלב לוכלו ע"י הדחק מדיין שמו עליו. ומ"מ מש"ה שבניח אפרים הניל לכאורה מוכח להפוך דאף דפ"ם שפות היולא ממחלן ע"י ביטול משביח מ"מ אלו הי' המחלן נפסל מכלב הי' הי"ם מוחר ול"ם:

סימן כא.

להרב המאה"ג מ' שמחה נ"י נעלע ר ענ ט ע ר
הרב בק"ק קלים נ ט ו ב :

אשר שאל לחודות קמח הנגנב מרחיים של ישראל ובחוה"מ פסח נמלאה הנגנבה וחפץ השומר להשיבה ומלין הנגנב לקחת לח הקמח והי' לגל השומר עד לאחר הפסח . מה דינו . פשום דמומר דהא ודאי לא כל החנים היו תמולים ועכ"פ הי' רוב נגד המחומלים ומין במינו בטל ברוב מה"מ ובדרבנן לא קנטו לאחר הפסח . ומפורש במג"א המ"ב סק"ל ד"ה וג"ל ומחלית בשקל שם דנפ"מ לענין עבר עליו הפסח וכ"כ מג"א הכ"ז סקמ"ב במ"מ ח"ל ס' . ובשקמ"ד דשינו לפי' שלא במינו בטל ברוב והתילוק בין זה לבין תמך דאו' שבטלו וג"כ לינו לגלה דרבנן כ' מג"א ס"ס המ"ז :

ובש" כ"ה שהי' לישראל מהיות ממנו ולא עלה על דעתו שתחלת הנגנב . זה לינו דאף שבהם נגנב יהום כעלים וכמ"ש רמב"ם פכ"ד כלים ה"ז . מ"מ עי' ס"ך סק"ל דבנגנב נכרי לא מהני . ונם הכא דהודיע הנגנב להשומרים שיתפטו הן לא נהניהם דהא הי' מחזיר לאחר הנגנבים . נם מה מהני יהום ס"ם הנכרי לא קנה לה הקמח כיון דעל פי דינא דמלכותא עליו להשיבו :

וגם ז"ל להתיר מפני שהי' מרחי למיכוהה שביטל לה החמץ ונם הי' לנום . לחת שהרבה מחירים בשני מעלות כמ"ש מק יעקב מ"ח כ' ותורת השלמים ו' . ובנבעת פינחס סי' מ"ז . אבל יש רבים לוסרים ונ"ב קמח לו"ח י"ט ות' רעק"ל כ"נ ועוד . ועכ"פ פשוט מדון זה מפורש בנו"כ סי' כ' דבנזל חמץ דאומר לו הרי שלך לפניך החמץ מותר להנזל כיון שלא עבר עליו בבל יראה . וה"נ דכוותה . אך לא עקא הכא שהיו להשיב לו הקמח הנגנב כתו"מ ח"כ לא הי' לנום כלל דהא הי' כיפק בידו לבער לומו :

ועי' נבעת פנחס מ"ז ות' רעק"ל כ"נ בשם פנים מחירות דמ"ה מהני הרהי לם ביטל והי' שונג . משום דעשה הדבר דנם שונג לחור לחר הפסח דקי"ל כר' יהודה (נימין ל"נ ע"ב) דבדאו' קנסו לנו שונג לנו מוד לגל בבטלו דהוי דרבנן לא קנסו . ול"ע דפר"ח יו"ד ל"ט י"ג כתב דבחוגם לא קנסו לנו מוד ולמה כ' רמב"ם פ"ח מחמץ ה"ד לפי לנום לחור . ופ"כ דלין בעניים שוים בזה כמ"ש ת' רעק"ל . ופשוט י"ל מקור לדין זה לפי לנום מהגני ב"ק ל"ו ע"ב חמץ ישבר עליו בפסח דמפורש דלחור בהנלה לף שהי' הנזל הנים . ועי' לקובץ רמב"ן פסחים פ"ב דהחמץ לחור משום לחת דנזל לע"ם שהוא לא עבר בבי' ולא משום הנזלן כמ"ש מק"ת תמ"ת סק"ט :

ובברתי כהונה כי' ת' מביא רלפי' דביטול לא מהני מב"ק (ל"ה .) דלחר רבה כ"ע ס"ל לומרים כלפי' הגלה הרי שלך לפניך דל"כ לפלנו בחמץ . ולפי' נימא דלם בטלו מוכר לחר הפסח י"ל לם יפלנו בחמץ משום רבנן מה"ה לא מלי להחזיר משום דנזלן פשע שלא ביטל החמץ וכ' מג"א תמ"ג היכא ששמע הלפקר מיב לשלם . ולפיני מבין דהא נם הנזל הי' יכול לבטל ול"כ לא שבח כנזלן ולא הזיקו כלל . תע"כ דלין שניהם יכולים לבטל כלל זה לפי שלינו שלו וזה לפי שלינו ברשותו . וע' ס"ך תו"מ ר"ל סק"ה :

סימן כב.

ז' ניסן הרנ"א .

להרב החריף ובקי מ' חיים שמעי' נ"י .

א) **אשר** הקשה כבודו בשמים (כ"ם .) דלחר רבה לעולם ר"ם היא ור' שמעון קשה קשיא הוחיל ועבר עלי' בבל יראה . למה לא יחשב מדאורייתא חמץ לחר זמנו משום שעבר עלי' בבל יראה . והוא בבלל לא תחלל בל חועבה וכמ"ש ר' לפי כחולין ק"ד ע"ב דמה"ט בשר בחלב לסור בלילה ובהנאה :

בבה מסוכות בדבר . חדא דלין הלבה בן ובב"ח נלמד מדב' נ"פ לא תבשל ורמב"ם פי"ח משבולי המקודשים הנ"ד מביא דקרא ל"ת בל חועבה קלי על שבולי המוקדשים וקדשים שנפל בהם מום כשברי פ' רלה ועי' בו"פ פ"ז שבק"ח שהק' ל"ל קרא לאסור י"ל מישהו יין נסיכם והקריבה בבו"ם מויחבלו ובהי מחים תיפוק לי' מל"ת בל חועבה והי' דלא קי"ל בן להלבה :

ועי' מל"ת פ"ד מבכורות ה"ח שבק על רמב"ם שבותר ה"ב מפ"ח פבוהמ"ק לפ"ב מבכורות ה"ז בבהב מביל מום בבבור בוחיל ועשה עבירה קונסים חותו בשביל דבכורות ל"ד ע"ח ולמה לא יחבר מ"ח מום הועבה וכפברי . ועי"ש וכפר"ח יו"ד ס"ס ס"ד וברף לחברים על בספרי רלה . והנה המל"מ הי' ס"ל דרמב"ם מחלק בין שאר קדשים לבבור דדוקא בקדשים דאו' לבל בבור לינו אלא מום קונה לבל המה שח"י טעם לחלק . ים להבניר החילוק פ"פ מ"ם מג"א מקס"ח סק"ב דרמב"ם ס"ל בני מום מבשו י"ם פ"ח דחני' למ"ד קדושה ראשונה קדשה לפ"ל מ"מ בבבור מודה דלא יתאכל ולבן י"ל דחע"נ דפסק כרמב"ם פ"ח מחי' מוב"ח ה"ז דמטיל מיס בקדשים בזה"ז אסור מה"ה מ"מ בבבור דעיבו בפ' רחשונים דכוי רק מדרבנן . וק' לפ"ע מ"ם הום' בכורות ל"ד ע"ח ד"ה ומי קנים מבפרי דמטיל מום בבבור אסור מדאו' הא י"ל ספרי מיירי בזמן המקדש ונמ' קאי בזה"ז ומש"ה רק מום קבע ועי' מהרי"ט הלבזי פ"ה מבבורות אות מ"ד ד"ה ונאזור בשם בני יעקב ובשו"ת הרי"ם יו"ד סי' י"ח :

ב) **עוד** י"ל דלא מולינו תועבה רק אם בשה לינה מעשה ליסור משא"כ הכא בבל יראה שהוא תמילא ואף דמשבחה לי' בל יראה ע"י מעשה בקצה אחון בשבח כמ"ש רמב"ם פ"ח מחמץ מ"ח לשמיך קם דרבנן על תמילא . ג) נם י"ל דמפורש מולין קט"ו ע"ח על חורם ומוסס פי פרה דמותר משום דינא" ק"ו ממעשה שבה וכ' רש"י ומוס' ד"ה חורם דבמ" שיכר ניכר החיעבה בהמלכל . וא"כ הכא הוי מחם כמעשה שבת דלא ניכר בהמחן שנעשד בו עבירה בל יראה . ד) וי"ל עוד דלא מלינו תועבה רק מה שיש מעשיו תועבה הוא לחור לבל הכא שהה לחר הפסח לינו תועבה בלא שיחבר מעשיו משני שעבר מחחלה עליו זה לא לחמר . ה) ועוד ל' רמבורם בגמ' שם דחמרן על תו"ב מדחסר רחמנא מיחור זמן לנבוה מבלל דלהדיוט שרי וכ' רש"י דלהו ואף בבו לינו אלא מחוסר זמן דהיום לחור ולמחר מוהר וא"כ ה"נ בחמץ דכוותה . וזה בם' ע"ז חו"מ ד"ח דביומה הבדים ל"ח על"מ . וי"ל דעיבה למסקנת ה"ל עוד במעשה שבת להיות קודם ולין מעשי' קודם אלא נם במ"ם ל"ם היעבה מעיב יומא הבדים יקרא דהיה היום נלבך דלא ניחא עביד לא מהני וכמ"ש

שעה"מ פ"ג מגירושין הי"ט על קושית מהרשד"ם על השותט בשבת למה כשרה ניחח עלי"מ ותי' משום דכ' היה קודם . לחרי כחבי כל זה מלחתי לכוו"ב חניגח חו"ח סי' ס"ח שרולה לפרש בירושלמי פ"ב דשבחים ה"ב כ' ירמי' לחר ליסור דבר תורה לר"ם לחר זחנו דהוה משום תועבה חלח שדחחה דח"כ הי' לו לומר עובר בלחו . והמוה בשימי :

סימן כג .

הערות קצרות וביאור לנוסח שטר מכירת המין .

א) **אין** מפורש ומפורט ליזה חמן ים בכל הדר וחדר. רק בכלל שהמינים חמולים נמלחים בחותם המקומות שבשטר הרשחה . ולח הוי לחן מיטו יהוש וכל מה שים בבית זה מכור לך דלח מהני כמ"ם חו"מ ר"ט ס"ב . ח) כל הטעם דליטו קונה משום חסמכחה והכח הח יודע הקונה מחיר כל דבר . ב) עי' מג"ח חמ"ח סק"כ בשם רחב"ד דבנכרי ל"ם חסמכחה . ג) עי' רמב"ם מובח חו"מ ר"ד ס"ח דבמוחזק ל"ם חסמכחה והכח מונח החמן ברשות נכרי :

ב) **עי'** מקור חיים ת"מ סק"נ דבעי' דוקח מכירח המקום כיון דבכירות לח קניח והכח ים לחריות על ישרחל כמו בלחריות הנם כי חם יהבד לח ישלם לו הנכרי לבל מכירה הוי קבל עליו לחריות על חמן נכרי בבית נכרי . לבל נוסח של נו"כ בקילור ס"ע ונוסח ס"ע כרב וח"ס ס"ם קי"ז שכירות וכ"כ בית שלמה ל"ח דמכירה בעי"ה ולכן שכירות עדיף . ומה שחוסם מק"ח מלד לחריות הנם כחבו ההחרונים שזה ליה קע"ח דליטו חלח ביזק . ועל החסם שחין ידוע כמה יהי' . יכחוב נחמנות לישרחל . ולפ"ז דלח הוי קע"ח י"ל דמהני גם חם ישחיל להנכרי המקום :

ג) **אין** מפורט מקח על כל מין רק כחוב בשטר ס"ע ג' בקיחים בשומח וזה מהני כמ"ם חו"מ ר' ס"ז . ויבי' המדידה והשומח לחר הפסח כמ"ם חיי לחדם קכ"ד ג',ופי"ם בנשמח לחדם דמקשה הח הוי רולה בקיומו וחי' דחמן של נכרי שרי רולה בקיומו וזה ניחח לף חם לוקח רק החנדנשלד וכן חם קבל עליו לחריות על חמנו של נכרי בבית נכרי דשרי חפ"ם שרולה בקיומו :

ד) **הרב** בס"ע מלריך ערב קבלן לבל עי' שדה חמד ה' חמן סי' ט' לות י' דהרבה גדולים לח עשו ע"ק והחירו ע"י ה"נ לבד ולחרבה פקפקו על ערבות מפני שהערב רולה בקיומו של חמן . ועל מה שכ' הרב דה"נ לבד לח מהני לגדולי הרחשונים . חמהו כולם בחין מבין חי' מקור דבר זה . ועי' מק"ת חמ"ח ח' :

ה) **התימה** ע"י מכירת קולמס מהני כמ"ם ס"ך חו"מ מ"ה סק"ח . ועי' קלה"ח שם שרעתו בשטר חיוב לח מהני וגה"מ חולק עליו ועי' סו"מ קמח ח"ח ר"ו :

ו) **אין** מוסרים עזה המפחחות להנכרי לף שהט"ז ומג"ח חמ"ח הלריכו מ"מ כ' החחרונים דחם מסורים בשטר מכירה דרשות להנכרי לשבור דלחות עד שיבח למקום שהחמן מונח ח"ל מסירת מפחח נם עי' שד"ח סי' ט' (דף ס' ע"ח) בשם גדי יפ דחם מוכר בהקפה ח"ל מפחח דכל העשם שהכרו לשבור

החמן מפני שג' כהערמה לבל עזה שמוכר לו בהקפה וזוקף עליו במלוה לין זה הערמה כי ישרחל סומר החמן בשביל מעוחיו . ועי' סו"מ מריזח כ' מנהג עירו בלי מפחח :

ז) **אם** החמן בדרך מוכרים לחותו במקום שהוח בס"ם מג"ח חמ"ח סק"ח ומק"ח חידושים ח' :

ח) **נוהגים** שהבעלים מהניס כו"ם להרב והרב מוכר לגב קרקע של המוכר . והנה מק"ח חמ"ח בחורים סק"ט כ' דלח מהני משני שחין הקרקע נקנה בכסף ובעי' שטר ושטר בלי חכיזח המבלח לאו שטר רחי' היח לגבי הקונה עד החבלח חבל חור ישרחל המ"ח ס"ד (ל"ח ע"ב) בשם פחחי חשובה הביח דמהני . ועי' שד"ח ח' ע"ב בשם רחשית בכורים ה' דכיון שהרב מוסר להנכרי הכו"ם שים לו בכחב גם למק"ח מהני . גם כ' שד"ח שם ע"ח בשם זכר יהוסף דלדידן דב הבים שכירות גם מק"ח מועה דמהני דשכירות קרקע נקנה לנכרי חפי' בלי שטר כמ"ם חו"מ קל"ד :

ט) **הקנינים** שבשטר המה . ח) מעות היינו החנדנשלד שמהני כמ"ם חות ד' . ב) ת"ב שקורים החנדשלחק עי' מג"ח המ"ח סק"ד וח"י סק"ד דמהני מחנהג . ג) לוחיחח כמ"ם קלה"ח קל"ד סק"נ ובית שלמה ס"ה . ד) קנין סדור (מג"ח חמ"ח סק"ח בשם ס"נ וחי חדם קכ"ד ד' ונשמח חדם כ' . ועי' ס"ך קכ"נ סק"ל דל"מ ק"ס בנכרי וכן מק"ח חמ"ח ב') וכ' מג"ח דבעי' שיהי' הסדור של נכרי ולח מכני שהעדים זוכים לו כמ"ם חו"מ קכ"נ שם לבל חור ישרחל בשטרות ק"ד בשם הורח חניגדור דמהני דהוי כהילך מלה ויהי' דרך קנוי לפלוני ועי' קלה"מ קל"ה. י"ה) חגב' קרקע (מג"ח המ"ח ה' בשם ס"נ וקלה"ח קכ"נ ז' בשם מהרש"ק וקל"ד נ' דוחהו דהוי קנין דרבנן . ומק"ח חמ"ח בחורים ה' כחב דמהני ותי"ח קכ"ד נ') :

י) **מפורש** בהרשלה נם של החמן שיקנו הבעלים לח"כ עד זמן חיסורו ולף דהוי דשלב"ל וכל דלח מלי עביד למכור פחה . שלית לח מלי משוי . עי' ל"ל חדם חו"ח מיו ופונע יו"ט וברית עולם מובח שד"ח י"ב . דמהני . וכמעמים . ח) מכעם זכי' ולח נרע מב"ד דיכולים למכור שלח מדעחו דזכות הוח לו וכמ"ם בחר יעקב ח' דב"ד מוכרים שלח בפניו . וכמ"ם חו"מ קל"ה נ' בהג"ה בק"ם של עדים דודחי ניהח לי' . ב) חוס' נזיר (י"ב .) ד"ה כי בהפיסי לי חלה דחם ים טלדקי הוי מלי עביד ה"נ ים לוחן להקנות לו פחה דשלב"ל ע"י חיוב שמחייב ח"ם . חו לכסיבחו לעולם :

סימן כד

לכבוד ידידי הרב הגדול ס' מ ש ה ש א ל ח י א ל נ"י מוץ מפה .

על דבר קושייתו בהוס' שבחים ע"ד ע"ח ד"ה נחבך שבחבו דחמ"נ דמלוה לקלבו מ"מ לינו נפסל והביחו רלי' מדף פ"ט ע"ח נבי חמנה שחמרבו טורות פבחיבם ופריך ופח ליבח חד דלח נפיק ומבני מבום דלח חפשר וכו' ופריך וביחי בל חד בבן בהדי' וקשה לוך יעשו בן והח חזה ושוק דחבורים לוזים ח"ח ללוחם עם הבפח ולריך לחוחבם ולח סו מקולם חמ"ב שרימבד

כשר. ותמה כבודו דהא י"ל שלוקחו עם חזה ושוק משום דהוי מין במינו עם הפסח ובטל מ"מ ברוב ולגבי הא דלריך ס' מדרבנן הוי ספיקא דרבנן דשמא הוא פסח ולקח לחין עושים ס' דרבנן בידים מ"מ משום זה לין לבטל מציקר מלות פסח שני:

ונראה דכיון דרק לחד תייב בפסח והלרבעה הם שלמים וא"כ לא הוי ספק השקול שהוא פסח דהא הרוב מהם הם שלמים וחזה ושוק לסורים ולא שייך לומר ספיקא דרבנן לקולא. גם י"ל דלא שייך ס' דרבנן כיון דהוי ספק הבא על ידי גלגול וכמ"ש ס"ך בללי כ"ם חוא י"ט ושמ"מ פ"י ממקוחות בלל ו' ועי' חוס' חולין ל"ז ע"א ד"ה אמר גבי חצה בחרגולה שכתבו דבשל הורה הלך אחר המחמיר לקח דמהה הוי רק ספק מהו דרבנן אלא משום דמהחלה הי' דאורייתא וה"ל כן:

ועוד י"ל דכך גזירתה דחמשה שנהערבו עורות פסחיהם לבני הוא דמפרש לה. ולבני ס"ל דמין בחינו לא בטל כמ"ש רש"י חולין ק"ט ע"א ולקח ד"ה בפסחים ל' ע"א וחולין ל"ז ע"א לא ס"ל כן. י"ל ריב"א בחוס' שלפנינו ס"ל כדעת רש"י בלבני. ועי' חולין ל"ח ע"ב אמר לבני לא נגזרה אלא לר' יהודה דמב"מ לא בטל ועי' חוס' יבמות פ"ב ע"א ד"ה ר"י:

וי"ל עוד דחזה הוי עם חלבה. וחלב החזה עם בשר הפסח הוי מין בשחינו מינו לבני דאזיל בתר טעמא עי' כ"י ר"ם ל"ח בשם מ"כ דחלב ובשר הוי מבשל"מ ופר"ח שם סק"ז ד"ל לין טעמם שוה:

גם י"ל לפמ"ש לבני מלוחים ש"ח סי' י"ח דשהרומה לין מבטלים לסור לכתחלה מדהו' משום דכ' ושמרתם לת משמרת תרומתי וכשמבטלה הו"ל מלבדה בידים וה"ה בזרוע בשלה שמבטל לה עם החיל לסור לבשלה מדהו' שיי"ם ס"ב הכי נמי בחזה ושוק הי' לסור ללוחה עם הפסח משום ביטול לסור ועי' פלתי ל"ם סק"ד דהק' על דעת רלב"ד דלין מבטלים דהו' לין התירו לבטל שלמים בקדרה של חטאת ותי' רק דבלוע בכלי קיל ולא תשיב ביטול לסור ושמ"ב הכא דבטין הוא. ולקח דבני מפרש הברייתה זו ד"ה שנהערבו. ובפסחים פ"ד ע"ב על שורף בעלמות רבא לתר משום הפסר קדשים ולבני לתר משום פקע מ"מ ודאי דלינו חולק על זה:

ומה שתי' כ"ת כיון דהפסח מבטל לסור לאכלו כמ"ש פסחים מ"ח ע"ב ס"ב כל זמן שהוא תי לא בטל לסור שלמים דהוי לסור בלסור והם בטלם שוים וכמו היתר בהיתר וכשבטלה לגי שיבא ליבי ביטול הוי גולד בהיתר בחערובות ול"ב. ולקח שמ"מ מותר דהם הוא פסח. חזה ושוק מותר והם הוא שלמים בטל דהא מותר לאכלו תי. מ"מ כמו כן כתב בתי' רעק"א יו"ד ק"ה סעיף ט' בכוונת סוי"ת הרשב"ם רע"ב בשם הלוי דלקח דהקטנה ממ"נ מותר דלקח הם היא לסורה בטלה ברוב מ"מ לא לתרי' דבטל ברוב אלא בלילה ודאי רוב היתר סוי"ם וה"ה הכא:

אבל חוס' חולין קי"ב ע"א כתבו גבי כל יום נעשה ניעול לחברו ומותר לבטל שלמים משום דמין במינו בטל מדהו' ברוב ובכלי מקדש חוקמוה תדהו'. ונימא גם שם דלסור בלסור הוא דלסור לבטלים לאכול שלמים לפני הקטרת לימורין כמ"ש רש"י קדושין כ"ב ע"ב ד"ה כי קא זבו ומל"מ פ"א ממטב"ק ה"ד וחוס' בילה כ' ע"ב ד"ה מאי וגמ' ורש"י שם כ"א ע"א ומ"מ בטל הא"כ דלין זה מקרי לסור לענין שלא יחבטל משום

דרק לפי שעה לאסר וחיקא כשיקטרו לחישורין יהי' מותר לין זה מקרי לסור בלסור וה"נ בפסח כיון דלחר הללי' מותר לא הוי בשר הפסח שוה בשלם עם החזה ושוק ובטלים מדהו'. וגם י"ל דהא דגולד בחערובות לא בטל דוקא אם לחערב בטין מן הלסור וכמו בישמה שרקקה דם דה"ל לגלותי דם בלא רוק שהממם מעורב בו משא"כ הכא שהיתר בשר הפסח הוא בטין ומן הלסור נתערב בו רק טעם חזה ושוק. גם ניף סברת הגרע"ק ז"ל בדעת רשב"ם מוקשה להבין כיון דבלחמת מ"ג מוהר. גם חמוה לומר שלא הי' שום לסור בטל בקדשן פסח ועי' רמב"ם פ"י מק"פ הי"ח שללה עם גידו וכ' המפרשים בטעמו משום בישול:

סימן כה.

לכבוד הרב הגדול הצדיק זית רענן בנש"ק מ' יחיאל הודוויץ שליט"א מטארנא בן הגה"ק המפורסם מ' מאיר זצ"ל האבד"ק דזיקוב:

אשר הקשו כ"ת שי' על הספרי מובא חוס' יבמות ע"ב ע"א ד"ה משום שלא עשו שלא פסח לחד בחרבעים שוה שהיו ישראל במדבר כיון שלא מלו משום שלא נשבה להו רוח לפוטית כמ"ש שם בגמ'. הא מחני' פסחים ס' ע"א שחטו למולים ולערלים בשר ה"ב כיון שהי' הרבה מולים היו יכולים לעשות לה הפסח. הגה לופן הקושיא לינו מובן כי הפי' למולים ולערלים בשר היינו דהוי בחלו נשחט על מולים לבד והערלים כמחן דליהני הו דמ' וכחלו לא שחטו עליהם כלל וכמ"ש רמב"ם פ"ב מק"פ ה"ה וה"ב לין נפ"מ בערלים. (וכמו כן תמהני על ערוך לנר שם ע"א ע"ה ד"ה בין עבי' שהק' הא י"ל דמיירי קרא היכא דשבר ושחט עם לחרים דהפסח כשר שלא יהלל בלא מילת זכריו ולפי' נדחוק דבכה"נ שלא עכבו העב' גם בהחלה היו מעכבו מ"מ משחת בשמחו המעויים הכשרים בין עבי' להחלה ולא נשאר רק הוא ולריך קרא למילת זכריו מעכבו ע"ב. וכ' שבבין כי למולים ולערלים הפי' בשר גם לערלים. ולי לפשר להלוס כוונתו). וע"ב כוונת כ"ת שי' דקשה למה לא עשו לת הפסח המולים לבד. לבל בחמת מלן לימת לן דלא עשו דהא ים לומר כוונת הספרי רק דיוב לו מחלה ישראל לא עשו לת הפסח והייני לוהם שהיו ערלים לבל המולים י"ל שפיר דהקריבו וכ"ב ריטב"א שם. חלא מתוס' קדושין ל"ז ע"ב ד"ה הוחיל שפקשו למה לא עשו כ"א פסח לחד ולי לפי שהיו רובם ערלים וכחיב כל ערל לא יאכל בו. ומוכח דדמחם דבין שהיו רובן ערלים גם המועט המולים לא עשו דנגררו לחר הרוב. לך תמוה דהיכן מלינו זאת דהמולים פטורים משום שום רוב ערלים ועי' תי' מהריט"ם דמתרץ דבריהם בדוחק:

והנה רמב"ן פ' בהעלותך ובחידושיו יבמות ע"ב ע"א ורד"ק ריש יהושע ומזרחי בהעלותך כתבו דמש"ה לא עשו הפסח כיון שהיו לאם ילדים שלא גמלו. ומילת זכריו מעכבתו מפסח. ודבר זה תמוה כי מפורש יבמות ע"א ע"א ע"ב דערל ע"י תולה לו חוטם לחר הינו מעכב לה החב מלעשות פסח דמה הוה לי' למעבד וכמ"ש שם שחלנהו חמה לו דחיתפת בימי ובימי וכ"כ חוס' הנ"ל ומהרש"א שם. ועי' שער המלך פ"ם מק"פ ועיין לנר יבמות שמחלים קו' זו ואין מרפה. כי מ"ש

שע"מ לחלק בין חומץ חולי דאפשר לו להרפות ולהשתמש ומש"ה חימו מעכב. ובין לה נשבה רוח לפוניה במדבר שהי' ידוע שיהי' כן כל ארבעים שנה כלי שימוי. חימו מוכן דומה נפ"מ כוף כוף כיון דמפני חומס חימו נחול היינו מעכב ולהי' מקור לחלוק זה. ומ"ש עריך לגר שחלוי בב' תירולי הגת' דלהי' משום רוח לפוניה לה מולו שפיר כיו יכולים לעשות פסח דהוי חומס ודלהי. רק הוס' קדושין ל"ז ע"ב ורמב"ן ריקי להי' הגת' משום הולשה דלחורחה דאסורים לעשות פסח מספק דהוי ספיקה דאו' דלמא לה יעברו ליסוע עד שירפאו ולימה חומס חולשה דחורחה ומש"ה הפסח פסול מטעם מילת זכרים דמעכב ול"ד להני חומסים שבגת' דהני הוי חומס ודלהי עכ"ד. וזה ה"ל לומר דמוקים בחומ' קדושין דהה דלה מלו משום דלה נשבה להו רוח לפוניה וכ"כ ברמב"ן בהשלוחך ויבחות. ות"ם היס' קדושין ל"ז ע"ב דרובן היו ערלים י"ל נ"כ כוונתם ורמב"ן משום דערלה זכרי מעכבתו וכ"כ מהרי"ט חי' קדושין בכוונתם וחזלו שם בשיטת רמב"ן ולה כשיטתם ביבמות. ועי' שער המלך הל"ל שהמה עליו:

ולשיטת ר"ה חגיגה ד' ע"ב וזבחים כ"ב ע"ב ורשב"ם יבמות רפ"ח משמו דערל שמתו התיו מחתת מילה לוכל בפסח. ומלה דה"ה לומס לחר. וקשה מספרי ה"ב למה לה עשו פסח במדבר. לך י' כות"ם רשב"ם וריטב"ח שם לשיטתו דחלולהו חתה מודה ר"ה דהיו לוכל כיון דחימו לומס קבוע ות"ב מלה דה"ה במדבר הע"ג דלה. נשבה להם רוח לפוניה מ"מ יכול להיות בישהנה והרוח יפיח להם ומש"ה לה יכלו לעשות הפסח ות"ב מוכח דלה כהי' הטעה"מ שב' דחומס שלהם במדבר הי' חומס קבוע בלי שינוי (ונם מבואהרי דר"ת חשיב מתו לחיו מחמת מילה לחומס קבוע. ות"ב חימו מל לעולם לה כשיהחזק כחו דלה כרמב"ם). ובחלוק זה של רשב"ם מיושב קו' תוס' ר"פ הערל ד"ה חים למה לן קרה דערל חימו לוכל בפסח הה נלמד ממילת זכריו ועבדיו ועי"ש בת"ס ומלה כוונת הוס' בחירולם דלה דמי דזכריו לה נחומס חימו מל חין מעכבתו ולריך קרה דערל דאפי' לה יעול בחומס מ"מ לה יהלל בפסח חבל לפי' ר"ת הדרה קו' לדוכחה דס"ל דנם ערל בעלמו לוכל בחומס. לך לחלוק הל"ל קאי קרה דערל על חולה שיכול להרפחות דחימו לוכל. נס י"ל דר"ת ס"ל דעשו פסח במדבר חלה שלה עשו כהונן וכמ"ם חו' יבמות ע"ב:

סימן כו.

ראיתי בבית יוסף יו"ד ח"ב סי' קי"ט שהביה בשם קול חלי שנשחפק לי לה הקריבו עומר לי לריכים להקריב שחי הלחם דיל שחלוי זה בזה. ותמוה הדבר בעיני מה ס"ד והיכן מלינו במורה כן שהם חלוים לחד בחברו. והרי בתחות מ"ד פ"ח בתפילין שחין מעכבות זה"ז לחמרי חלה מחן דלית לי' חרי מלות חד מלוה נמי לה ליעכב ומזה דייק בשער המלות לרמב"ם מ"ע י"ג דתפילין שני מלות. ות"ב כיון שעומר וספירם ושתי הלחם נמנין בשלש מלות ע"ב דחין מעכבין. ונם עי' מנחות כ"ז ע"ח דוקה היכה דכ' תורה לו חוקה לו הוי' מעכבים זה"ז. ונם מחני' מנחות מ"ה ע"ב לחם חינו מעכב חת הכבשים דעומר ושתי הלחם לה הקריבו במדבר ומ"מ מה דחפשר הקריבו. ונם לדעת רמב"ם פ"ז מחמידין הכ"ד דספירה בזמן הזה מדחו'

ודחי כמו דספירה חינה חלוי' בעומר ס"ה שתי הלחם מלוה בפני עלמה. ומ"ם בבית יוסף בטעמו של רמב"ם משום שמח יבוה המקדש. ז"ח חלה דס"ל שהיח אלוה שחינה חלוי' בחרן:

ועיי"ש שהביח בשם מעיני החכמה הרומה בר"ה לי' ע"ח דהיקן ר' יוחנן בן זכחי שיהי' יום הנף כולו לחכור מ"ע מהרה יבנה בהמ"ק ויחמרו לחמחק מי לה לחכלנו בהחיר המזרח וכו' ומק' דמיבני חימת ומסיק דחיבני בלילה והקשה למה חשם ריב"ז שיבנה בהמ"ק בפסח הה בשבועות ע"ו ע"ח חמרי' דלריך לקידום בהמ"ק מנחת חתן חלה משום דלה לפסר דמנחת חתן ליחת חלה בשתי הלחם בעלרת ולין בנין בהמ"ק דוחה יו"ט וכ"ז בבנין בית שני שבנוה בידי חדם. חבל בנין דלבחיד דכ' רמ"י והוס' ר"ה דיכול להיות ביו"ט ות"ב לריך להבנוה רק בעלרה כדי לחכלו במנחת חתן. ולי נרחה כיון דסוף סוף בבית שני שבנוה בידי חדם לה נהחנך ע"י מנחת חתן ע"ב דלה לחקש עזרה לירושלים לדבר זה ולכן נם בבית ההחרון ח"ל דלה נחמר ההיקש לזה. ועוי"ל כמ"ש הוס' שבועות שם ד"ה לין שהקשו הה לין מנחה בבנוה ותי' דסוגיח חזלה רק לעכין הוספה על העזרה חבל בבנין כיון דלה חפשר לה לריך ח"ב ח"ל לחכלו ע"י מנחה דהי חפשר להקריב בבמה. ועי"ש עוד שתי' על הקו' למה הסור לבנות ביו"ט ניחח מחוך כמ"ש חו' שבת ל"ה ע"ח ד"ה והרוחה דרק מדרבנן חסור ולין שבות בחקדש (ועי' חבלים בנעימים ח"ח ע"ב ע"ב ד"ה ולפי) ותירן בבי"ל סי' ק"כ דהחיסור בבנין הוח נם משום מכה בפטיש ובמכה בפטיש לה שייך לומר מהוך דלה שייך בחוכלים. ולה הביח שום רחי' ע"ז. ותמוה על נחון בחותו שכוהב נגד המפורש בירושלמי שבת פ"ז ה"ב פסקה המעמל כד מערבח בחנים וכו' נמרה מלחכתה משום מכב"ש הרי"נם בחוכלים ים מכה בפטיש וכ"כ מרדכי שבת בשמו בהג"ה פ"ח ופ"ט נבי שוס ופמ"נ הו"ח פ"ח חבל ע"ז בכוונת פרדם בקוליים החבנין דבל שלין החמין פושל ביטול רק דחי"ח לחכול מחתת מלחו חם לה בחמין חייב משום מכה בפטיש (ובחמת חין הבדה לומר כן כי י"ל כמו שהפי' בחגי' קמ"ה ע"ב נמר מלחכתן היינו ביטול כמ"ש רש"י כן כוונת פרדם וכמ"ש דריבה). וכ"כ תפחרת ישרחל בלבלת שבת ס' ע"ח נבי כובס בבגדים. ומרמ"ח פ"ח ס"ד מהג"ה מרדכי דבר קשה שהיו רחוי לחכול בלה שרי חסור לברותו דהוי נמר מלחכה חין רחי' משום חוב"פ, די"ל מיירי בשרי' בחמין ומשום ביטול ועי' ס"ע הרב שם ס"ח מפרש כן ברמ"ח ומג"ח ודלה כפמ"נ. ועיין הון משיר שבת פכ"ב מ"ב נבי קוליים שמביח פי' רש"י משום ביטול וכ' ומדוקק החנח לשון זה של נמר מלחכה כי דחף משום מכה בפטיש מיב:

סימן כז.

נשאלתי בחשום שלש בפו"ם פיסה נדולה ללחם על חול. ושכח ולה חפה חותה ביום. לי מותר לו לחפות הלחם ביו"ם מפני הפסד ממונו שהעיסה מתקלקל חס חשחר כך עד לחר יו"ם. והוריתי להיתר מפני טעמים חלו. ח) מג"ח חק"ז פקי"ד מביח דעת רש"ל דחפי' בחטורים שלנו שרי למלחות פת חס לריך לככר לחד ועי' ס"ע הרב י"ט שסומך על זה בפעת הדחק. ונם הכח בס"ד קוי לריך לחיזה כברות כיון

שסב ית בכל יו"ט שהנתמום מיכר לענייס לחמיס לחדיס כ) י"ל עפמ"ם פסחים מ"ו ע"ב דלמ"ד הוחיל שרי במסוכנת משום הפסד ממונו משום דהוי רק לי' דרבנן. ולפ דמסוכנת בעי' שיכול לאכול ממנה כזית. ה"נ יכול לאכול אם רוצה דים בעיר הרבה אנשים שיכולים לאכול ממנה ועי' הל"ת ס"ו דיכול לאכול אפי' אם"פ שאינו נומר בלבו לאכול. ואפן כה קי"ל דאמרי' הוחיל. ג) לדידן דקי"ל בסי' תקי"ת דאמרי' מתוך שהותרה לצורך הותרה נמי שלא לצורך ועי' בילה י"ב ע"ח דבביטול תורי' מהוך וכמ"ש מג"א שם. ולפ דבעי' שיהי' לורך קלת. עי' כ"י שם בשם סמ"ק דלהלילו מהיזק הוי לורך

וכ"פ רמ"א שם ס"ח:

ולבאורה ק' על שיטה זו מבילה (כ"ב.) בעי מיני' מבני מרבה מהו לבבות אם הדליקה ביו"ט משום חבוד ממון מאי ל"ל לאוכר לימבי' אין מבבין וכו' ואם בשביל שלא יתעשן הבית מוהר ועי' רש"י שם דשמין הבית לורך יו"ט הוא שלא יפב בשרב וגשמים. הרי דהפסד ממון ל"ח לורך וכן קי"ל בסי' הקי"ד ס"ח. לך י"ל בחמת בבוי שאני כחים דח"ם שם דל"ם מחוך דהוי מבשירי אוכל נפש וכ"כ הוס' בחובות ז' ע"ח ד"ה אמר לי' בהירון בהרא. אך ק' מבילה כ"ח ע"ח מעשה בשמעון החימני שלח בח אחם לבהני"ד בשחרית שלחו ר' יהודה בן בבא וכו' בולמח בחה לעירנו ובקשה להשוף לח כל העיר ושחשנו להם ענל וכו' אמה אני אם לח יהא שכרכם בהפסדכם שהרי אמרה תורה לבם ולח לעבו"ם ומביאר דלח מהני הפסד ממון להחיר מלאכת חול"ח בשביל נכרים וה"ה להחיר מה שהוא אוכל נפש. ואולי י"ל דלבאורה קשה מה תידם יהודה בן בבא וכי לח ידע שמעון החימני הך דלבם ולח לעבו"ם הא כ"ה פ"ל בן בחם שם כ' ע"ב ,תע"ב דהי' דעתו דאמרי' מחוך שהותרה לצורך וכו' וכדי להגלל מהפסד ממון הוי לורך ויהודה בן בבא הש"ב לו דהתורה אמיטה בהדיא לבם ולח לנכרים ע"ב ה' הבוונה אפי' אם יהי' לורך דהל"ב למה מבבל היהילל בשבילו הא מובר על לח החגם תע"ב שהנכרי חלם חו מפני דרבי שלום וכיו"ב ומ"ם חסרה תורה וח"ב י"ל דק נבי נכרים לח מהני הפסד ממון אבל היכא שהחסרון מהני שיהיו אוכל נפש מהני הפסד ממון. אך יקשה מאד מחתני בילה כ"ה ע"ח בהמה מבוננת לא ישחוט אח"ב יש שהות ביום לאכול כזית. ועי' פסחים מ' ע"ב דמק' ומשום הפסד ממונו שרי אי דאו' ומשני משום הפ"מ נמר בלבו לאכול כזית. אפי' אין שהות לאכול למה לא שרי משום מחוך והפסד ממון הוי לורך. ואע"נ דהתם בפסחים רבה הק' כן ורבה לית לי' מהוך כמ"ש בבילה י"ב ע"ח ממאי דב"ם וב"ה פליגי בחוך וכו' מיי"ם ופשיר מקשה ומשום הפסד ממונו שרי אי דאו' וכ' חסדא י"ל דהש"ב לו אפי' לשיטתו דלא אמרי' מהוך מ"מ ניחא משום דנמר בלבו לאכול כזית. אך ג"מ אין כזה מזור דהא ס"ם מחני' דמסוכנת לא החירה משום ביזק. ואולי רק בהולאה מחיר סמ"ק משום פסידא ולא בהלאכה אחרת ול"ע:

סימן כח.

להאברך החריף ובקי ס' שמואל אהרן פרדם נ"י:

אשר עמדת על טעח החרת נדרים שעושים בכל ער"ה שב' שם ועל מיני מיזות שקבלתי עלי ואפי' מיזות שמעון. ונפלאת שהרי מבואר בחוס' כ"ב ע"ח דמיזות שמעון ליחח בשאלה ות"ב מה תועיל ההרת נדרים על ג"ם. יפה תמהת אבל בבר בשמ הדבר בין החיים בפחחי תשובה יו"ד ולי"ם סק"ה ובקילור ס"ע לחם הפנים קב"ת בשם בנין ליון ת"ח סי' פ"ח. ועיי"ם בלחה"פ שב' להרן ובי"ל פ"פ מה שמלחתי בריטב"ח מכוח כ"ב ע"ח וז"ל בנזיר שמעון פי' שהי' ע"י מלאך ואין לו שאלה אבל בחזירו מן הבעון כשמעון הא אפשר בשאלה ע"י הא החזירו וב' דנם הרמב"ם מודה לזה מדלח קאמר רק בקיבל על עלמו ג"ם שאין לו החרה אבל בבעון זה מודה דאיתי' בשאלה והך ואפי' בנזירות שמעון שבעוסחתינו מיירי בבע"ז ועי' מל"מ פ"ב מנזירות הי"ג דכפי הבי' אפשמיעתי' דבבי ריטב"ח אלו ובב"ל:

וכל הדברים יבעים. חדח לפי הבנתו דמי שמקבל על עלמו ג"ם לימי' בשאלה והב שמדיר אח בנו מן הבעון בג"ם יעשו בשאלה מה מעם בחילוק זה ולמה יפה בח האב מן הבזיר עלמו כיון שהעשם שג"ם אין לו החרה מפני שהי' ע"י מלאך ה"ב כיון שאב מדיר אח בנו בבזיר ואלה בשמעון שהי' ע"י מלאך למה יכול לשחול על הבזירות. אבל החמת הוא דאין נפ"מ בין הוא שקיבל ע"ע בזירות שמעון ובין אם אביו הדירו מן הבעון ג"ם שניהם אין להם החרה. ומה שהביא מריטב"ח. הנה הריטב"ח לא חידש דבר רק מביא מ"ם רש"י שם דיש שפירשו ג"ם בזיר מן הבעון והיינו שלא הדירו בשעון בזירות שמעון ולא אמר שמקבל עליו ג"ם שלא שהדירו מן הבעון ובין שהוח עלמו לא קיבל עליו הבזירות ליחח בשאלה) והחי רש"י פי' אף שבזיר מן הבעון ליחי' בשאלה וריטב"ח העמיק דברי רש"י שלו. ומ"ש ריטב"ח בשהדירו מן הבעון כשמעון לא מילי אחר בעי' שיהי' בזיר כשמעון שלא הכוונה שהדירו מן הבעון בבזירות דומח שמעון שהי' בזיר מן הבעון ומ"מ כיון שלא אמר שיהי' ג"ם יש לו החרה. ומ"ש שהמל"מ אפשמיעתי' דברי ריטב"ח. לימי יודע מה קאמר כי הלא בחוחו מקום שעליין מביא המל"מ דברי רש"י שלו ולומד מהם דאב שיחל על נדר בנו. ות"ב לא הועיל כלום בחירוחו כי אם קיבל עליו בזירות שמעון בפי' מה לי הוא מה לי אבוה אין לו החרה. ואם יאמר דהבא מיירי שקיבל עליו אביו בזירות מן הבעון ולא אמר שיהי' כשמעון וים לו החרה ומ"מ מקרי בזירות שמעון כמו שהביא רש"י מהם מפרשים דקרי לה ג"ם. אך הא ח"ח לפרש בן. כי מפורש בנוסח שחומר שקבלתי עלי שהוא בעלמו קיבל עליו ולא מיירי בבזיר מן הבעון:

ועיי"ש בתי' השני שבאב ע"ם ר"י מינם דאם לא התחיל עדיין לנהוג בזירות יש לו לבזירות שמעון ההרה. ותמוה להבין שמעו של דבר מה נפ"מ בזה שלא התחיל בבזירות. וגם קשה הא מפורש להיפוך בבזיר י"ד ע"ח הריני בזיר שמעון אחר עשרים יום דעדיין לא הביע הזמן ומ"מ אמרי' דליתי' בשאלה ועי' מחבה לפרים ה' בדרים סי' י"ב. ושוב ראיתי בס' לקט הקמח שנדפס בסוף חלק ח' מהלכות קטנות בסי' ב"ת מביא ממהר"ם ן' חביב בשם בר"י מינם בן ובהג"ה שם חמה עליו מסוגיא דבזיר ובביחה בקושיא

והנה עי' מביב סי' ל"ח ומ"ם בשו מהבר"ם ח"ב סי' כ"ו משמו שהי' מורה היחר בבזירות שמעון ע"י פחח דהוי בדר בעשות דאדעחא דהכי לא בדר ועי' פחח מדאו' אינו לריך שום הסרה בבל מדבי משום אלא

לפי

לפי שאין המעות ברור ונלוי לכל בשי ההיא מדרבנן ולכן בנ"ם מוקמינן לי' לחדיא. ומ"מ לנופח שלנו לא יפלה לחרוכה ע"ז לומר דמיירי ע"י פחת דח"כ ח"ל החיא כלל. וק' לפי דעתו מה מצינו במכות כ"ב ע"ה דחייבי בגזירות שמשן שאין לו ההיא לא נם נ"ם לפסר לעקרו ע"י פחת וכן קשה בנזיר י"ד ע"ה לחל"ל הכא כיון דאפשר לאחשולי מיללא לאמר הריני נ"ם לאחר כ' יום וכו' הכא לא אפשר לאחשולי מי חיללא אז לא. הא נ"כ לאפשר לבטלו. ואולי כיון דלריך פחת וא"א לשאול ע"י חרטה לא שכיח שימלא פחת ולא הוי דומיא דכל הנדרים שבכיא שיכאל עליהם:

אך י"ל דנוסח שלנו מיירי בנ"ם שהוליאו בנדר בלשון שבועה ע' מהרי"ט ח"א נ"נ וקל"ה שפקל ופרי נגדר כל שבועה דמהני החרה אפי' בנ"ם וכ"כ הלבוש קטנות ח"א קס"ו וכ"כ בה' נזירות למהריק"ם שם אות מ'. או י"ל דמיירי אם נדר בנ"ם ע"י כשם מהני נ"כ ההרה ע' הלק"ט שם ובלקט הקמח, וכן אם אינו יכול לעמוד בנזירותו מחירים לו משום דהוי מלוה כמ"ם לקהקו"ם כ' נ"נ ועי' מהרי"ט ח"ב סי' כ"ד שכלה לדמות נ"ם לנודר פ"ד רבים דלדבר מלוה יש לו החרה ודחלה. ועי' לקט הקמח תופנים רבים דמקילים ומחירים נ"ם:

ומה שכתבת להרן לפמ"ם מהריק"ם ח"א י"ט דהא דאין שאלה לנ"ם היינו מדרבנן. ונודע דברי נה"מ רל"ד נ' דאי' דרבנן בשונג א"ל כפרה. וכיון דכל עיקר התרת נדרים הוא משום חשש שמא עבר על נדרו והוי שונג שפיר מועיל החרה דממ"ם מן התורה מהני החרה לנ"ם. ומדרבנן דאין מועיל ההרה כה אי' דרבנן שונג א"ל כפרה עכ"ד. שלא בדקדוק כחבת. ה) עי' מהרי"ט ח"א י"ט מביא בן בשם ר' אברהם ירושלמי דנ"ם דרבנן והוא חולק עליו ומביא חכילות רחיות כנגדו. ג) לא העתקה יפה. דלדעה זו א"ל מדאו' שום החרה. ויכוד לזה ירושלמי פ"ח נזיר סוף ה"ב זו לינה תורה היינו שאינו אל כלל מדאו' רק מדרבנן וא"כ מדאו' אינו לריך החרה כלל ומדרבנן לא מהני החרה. נ) הנוסח הוא "בן לותם הידועים לי" וא"כ מחיר נ"ם הידוע לו ושיהי' מותר להנא לעבור על נזירותו אפי' ניעוע לו. ד) נם מה שפשוט אללך דספק נ"ם לקולא מפורש להיפוך בהמב"ם פ"ד מנזירות ה"ם עיי"ש וכ"מ:

ומ"ש טעם דנ"ם לא מהני שאלה משום דקי"ל אין דנין ק"ו מהלכה. והיינו כיון שלמד רק מי"נ מדות אחרי' דקאי רק על הקרא ולא על הלכה. ומ"ה כיון דנ"ם היא הלכה אפי הקבלה כמ"ם רמב"ם פ"נ מנזירות ה"נ. ובחינוך י' ע"א היחר נדרים פורחין באויר ואין להם על מה שיסמוכו וכ"י שאין להם בקרא אלא שכן מסור בע"פ וכמ"ש רמב"ם פ"ו משבועות ה"ב וכיון דהיחר נדרים היא הלמ"ם. והלמ"ם קאי רק על מה שנאמר בחורה בפי' אבל על נ"ם שהיא הלמ"ם לא קאי הלכה של היחר נדרים עלי' ומ"ה ליחא בשאלה. ח"ת לומר כן דמה שנאמר בנזיר עולם שהוא נ"כ אפי הקבלה כמ"ם רמב"ם פ"נ מנזירות ה"ב ומ"מ מהני בו שאלה. והא דנ"ם הלכה, י"ל דהלכה קאי רק להיחר טומאה וכמ"ש נזיר ד' ע"ב נאמרה נזירי לה על טומאת מת. ונם ראה מ"ש מל"מ פ"ב ה"ז דנם הבעל אינו מפיר נ"ם אף דהפרה מפורשת בקרא:

וק' לי לפי' מב"ט ל"ח דמדאו' ח"ל לנדר שום חרטה ואחיד מחירים לו מנזה"כ לא יחל היה לינו מיחל הכל לאחרים מוחלים לו מה יעשה לח"ם ניטין פ"נ ט"ב דמקשה הרי נדרים דנדר אוסר ואחכם מחיר ומצי אי' אין חכם מפיר אלא בחרטה ועי"ש בכס"ה. הא לפיטהו ח"ל מדאו' כלום וא"כ הכל חלוי בחכם ומשני זה אוסר וזה מחיר. ועי' מהרי"ט ח"ב כ"ו שהקשה מכלן על מ"ם לחביו דפחח ח"ל החרה לבל על יסוד זה דמדאו' ח"ל חרטה לא הניר:

ב) **ואשר** נסתפק הג' רמ"י בי' בטעה והקט הקיטה יחידה. כגון בהצה"ח חקט בראשונה כ' הקיטות וחא"כ הקט שר"ח. או כגון אחר ההרופה שלריך להקוט כ' חקיטות ח' לאחרי' וח' לפני' טעה והקט נ' הקיטות וחא"כ הקט שנרים חרופה. מה הדין אם עיין נ"כ למחלוקת רמב"ן ור"ח ורשב"ם בש"ע חק"ל ס"ח דקי"ל כרמב"ן נם בטעה והקט כ' חרופות וחא"ז דהוי הפסק וחוזר להם או ים לחלק והחריך בזה בעיון רב:

אין עהותי בידי להחריך לך בנוף הדין הדבר פשוט שאם חקט שני הקיטות לעשות שאין כאן שום פסול ואין זה הפסק כי מבואר בר"י ורחשובים ש"ע הרב תו"ח הקין ס"ב דהטעם לפסול בטעה משום דבעי' פשוטה לפני ולאחרי'. וכל זה עיין רק בחקט קול שאינו פשוט אבל לא בהקיטה פשוטה. וכ"כ בחקפ"ח סוף סעיף כ' דדוקא בחוחה בכא פוסל טעות משא"כ בשני חקיטות שהוא הפסק בין שני בניה. וכן כ' מב"ח הקין ד"ה ואיהו אם מחרין במה שהקשה על רא' חוס' ומבואר דאם מפסיק בחקיעת מחשבת בין הבניות אינו פוסל. ובדבר מפורש בפרישה חקין חות ד' דאם חקט שני חקיטות דינא דלא הוי אלא יחר בטלמא. ואמת שהלח"מ פ"נ משופר ה"ב כתב להפוך כיון שכוונתו ללאת בהקיטה ראשונה שפתח הינה עולה לו בשני כלל כיון דהקיעת שופר לריך כוונה. ומ"מ לא יוכלו דבריו להוליא מכל הפוסקים הנ"ל ובפרט שבטלמו כ' שדוחק הוא:

סימן כט.

לכבוד ניסי הרב הגאון מ' יצחק נ"י אבד"ק זארנאוואא.

א) **אשר** העירני כ"ת על דברי המב"ט בקרית ספר ד' סופר דשיעור טפח שבשופר הוא הלמ"ם דלא כלבוש הובא בפמ"ג חקפ"ו אשל י"ח ומ"ז י"ט דהוא דרבנן. והביא מחוס' נדה כ"ו. ד"ה והו ליכא שהקשו למה לא תני בהדייהו בסר החופה לח ריב הכרס שפיטורו טפח בנדולה כמ"ם במחני' ר"פ אלו טרפות וכחבו דלפי המסקנא דלא תייבי בדרבנן אלא בדהיב ולא מפורש שיעורייהו ת"ם. תע"ב דעיקר מריעית הוי דאו' מ"ח טרפות ובטל"ל דמ"ל לאו' דלא דעקרי דאו' טב"ז כיון דשיעורו הוי דרבנן כה"נ לא תשיב בהדייהו דהכא חמשה. וע"ב דמ"ל לחוס' דשיעור טפח על שופר הוי דאו':

הנה רש"י נדה כ"ו ע"ב פירש בדרבנן לא קמיירי. כגון מבוי דכל מלותו מדברי סופרים. ומוכח דשופר כיון דעקרו מדאו' תע"ג דשיעורו דרבנן חשיב לי' והייט כפמ"נ בל"ל דשיעור טפח שבשופר מדרבנן. וכן

וכן כ' רח"ם ר"ה כ"ז ע"ב דהטעם למה נתנו בו שיעור עצת כדי שיהא הוקב המוקב בידו וירהה לכאן ולכאן ולא יתמהו להוך ידו הוא הוקב ומשמע דמדרבנן הוא. תבל הום' סוכה ו' ע"ב ד"ה סיכך דכתבו דדופן סוכה שעשאו עצת מדאו' מדחשיב לה בגדה בהדי תשבה שעשאון עצת. ולי"כ ה"ה שיעור שופר דאו' וכן מבואר מהו' גדה הנ"ל שהביא כ"ת וכן דעת רמב"ם רפ"ח מטומאת לרעה שכ' ואוב אין פחות מטפח וכל השיעורים הללו ועי"ש בכ"מ דהוא בכלל שיעורין הללו"ם שברים עירובין וכיון שבשיעור אוב שבגדה הללו"ם כמו כן שיעור השופר מ"כ דכר זה מחלוקת הרשבים היא. ולפי' רש"י ורח"ם יקשה קו' תוס' גדה מעלייפוה למה לה תשיב עתם ול"ל משום דאתר שם דבפלוגתה לה קתייני. ובכרם התילוה היא מחלוקת ר' יהודה ורבנן בר"ש אלו טריפות. ותע"ב דר"ן תולין כתב שר' יהודה לה בא אלא לפרש דברי חכמים וכאידך מתני'. דדרשת הוקב דת"כ בניתין ב"ר יפת עלה בגמ' דר"י לה בא לחלוק אלא לפרש מ"מ עי"ש דר"ן לה בריה לי' כן. אך עקרו של דבר שר' הוס' דטריפות זה דרבנן המוה מאד מניין להם זאת וכמ"ש כ"ת. ועי' כ"ח יו"ד מ"ח שר' ע"ז דבפק לחומרא משום דהוי ספיקא דאורייתא:

וכשה לפמ"ש פמ"ג או"ח תקפ"ז אבל י"ח דבפכול זה של שופר שאין בו טפח כיון דאינו אלא דרבנן אם אין לו שופר אחר הוקב בו אלא העמידו דבריהם ל"ב בנוה בשופר של עיר הנדחת לה יצא וכ' רש"י דכחומי מבחת שעורה וכיון דהפכול הוא רק משום שיעור-למה גם דיעבד לה יצא. וגי"ל דמיירי בשיש שופר אחר וכן משמע דהל"ב למה נפ"מ ומה יתרון דמשיעבו אלא יצא לע"ב דקמ"ל אלא יצא ויתקע בשופר אחר:

ב) **ועיד** הם' הלכות קטנות שר' בא"ב סי' רפ"ב רפ"ג דיל דאל שהיית מים ביוה"כ אין כרת דאינו תייב מן התורה אלא תמידי דמיון אבל מים אינם וכן כלל כמ"ם הרמב"ם בפי' המשניות בפ"ג דעירובין דאין מערבין במים ובפ"ם יוה"כ (עד:) מייתי בריית מוהאבדתי את הנפש שעני שים כי אבדת הנפש אכילה ושתי' והמים אם לא ישתה לא יחבד הנפש כי אינם וכים. ויש בעין ראי' משם פ"ת ע"ת דרש ר' נידל אין הלכה כרבי דתמר בשותה תומן תייב לשנה נפקי כ"ע מזנו ושתו וכו' ובקשה תיפוק לי' משום מים ואין לא הרגישו עליהם אא"כ מים דרבנן שברי דבדרבנן מבטלים חיטור לכתחלה ומים לבד לא היו שותים דיודעים דאסור מדרבנן אבל תומן שעו כרא"ם בעור מרי"ב דדברים שא"כ מותרין לכתחלה אלא אי חיטור מים דאו' ותייב כרת אין תשבו כוחה למזון במים והא דתקנו ברכה על שתי' מים ולא הקנו על רחילה י"ל דתקנתי' תומלת היינו מברך על המים ואי' תקנתי' ושבי תמלת מברך כמ"ם הום' ברכות מ"ת ע"ת ד"ה דתקנתי' אלא בדין הי' שלא לברך על המים כלל מיבו בשותה לגמלו החשיבו ההגאה הגדולה שהוא נהנה ומ"ה תקנו ברכה אע"פ שאין בהם הופלת אחר והנאת רחילה לא תשיבה כל כך. עכ"ד:

והנה במחבי"ם לא אחר כלום דמהני' ר"פ יוה"כ סתמא קאמי יוה"כ אסור בתכילה ושתי' ועי"ז מק' בגמ' אסור עגום כרת הוא והשותה אלא לגמרי חייב ואי' לו למהני' להוליא מים מן הכלל. וכן מחני' אם כל המקון מלטרפין למלא לוגמיו סתמא קאמי. וכן אמרי' אם ע"ו הני מחשה הוי ואין שיחא אין ואי' שהי' בכלל אכילה ודאי גם מים בכלל כמ"ם שבועות כ"ב ע"ב שבושה שלא לוכל ושתה חייב ואפי' מים דהא מוליא מן הכלל רק משקים שאינם רגוים לשתי'. וכן למה אמרי' (עד:) דעגו שים בו אבדה הנפש ודאי גם אם אינו שותה מים הוי אבדת הנפש ומי שתומר להיפוך הוא נגד החום וכן עי' מחני' שבה פ"ו ע"ת סיכה כשתי' ב"י ותבא כמים בקרבו הרי דמים אבורים ופי' דף ט"ז ע"ת רעב מלחם ולמת ממים וקרי לי' החעגים. ומחני' ג"ת ע"ת שתה משקין שאינן רגוין לשתי' ושתה ליה אז מוריס פטור ומוכח דמים חייב דהא היא משקה הרגוי לשתי' ושם בגמ' שקיל וטרי על תומן אי מציב את הנפש ולא יקב מים וע"ב משום דמים מציב את הנפש.

ועיו"ש בגמ' דריש ר' נידל אין הלכה כרבי דתומן מציב את הנפש לשנה נפקו כ"ע מזנו ושתו שמע ר"נ ואקשר אמר לימור דאמרי אלא דיעבד לכתחלה מי אמרי לימר דאמרי אלא פורתא טובא מי אמרי. והרמב"ם פ"ב מטניתא עשור ה"ה כ' דשתה ליה או מוריס ויתמן אי אפי' הרבה פטור ותמה עליו בכ"י ולא"ת דהוא נגד הגמ' שאמר טובא מי אמרי. אך בתמת יפלא כיון דרב נידל האיר התומן אפי' בים שיעור מלא לוגמיו ליפות מלינו חילוק זה דיותר מעשור תמור מעשור. גם לשון פורתא דוחק לאוקמי על כעשור. גם ק' על סתמא דגמ' דדייקא ממתני' דתומן תייב מדלא תני במתני' עם ליף ומוריס הא ל"ל מ"ה השמיט תומן משום דתומן תייב על שהר מעשור משא"כ בליף ומוריס דאין סתם פטור אפי' אם שתה טובא. וע"כ ל"ל דהפי' פורתא פחות מעשור. והיינו שהקפיד עליהם שהוא לא היה רק דיעבד אבל לכתחלה אסור מדרבנן ואימר דאמרי אלא (לפי שיטתם דמיתר גם לכתחלה) פורתא אם הוא פחות מעשור שכיון דהוי מ"ם בטלה כדרך הנאתו שרי גם לכתחלה. וזה קאי על מ"ם לכתחלה מי אמרי. אבל בין עשור ליותר מעשור אין שום נפ"מ:

ומה שהביא המחבר ראי' מעירובין. י"ל דלא תשיב מקום דירה בשביל מים ומ"ם ראי' מחנקתי' תומלת דעל היין מברך ועל המים אינו מברך וע"כ משום דמים אינם משיבים את הנפש. ז"ת דלעגין ברכה אפי' אם משיב את הנפש אם אינו נהנה אינו מברך וכמ"ש ברכות (לו.) גבי שתן כיון דאית לי' הנאה בפי ברוכי ומ"ה כיון דשותה מים מפני התנקתי' תומלת ואינו נהנה אינו מברך אבל אין זה מלד נריעות המים. ומה שהביא ראי' מחומן שהקשה הא נתערב בו מים וכתב דמי מים אסורים מדרבנן נתבטלו דברו תמוהים דאיך נתבטלו אם לא הי' ס' נגדם ואם כי' ס' שוב לא הוי מזון. גם מ"ש שם הלא קאמר אלא אינקד ולא קאמר רחא משמע קצידא בעלמא דלא שברו אלא מדרבנן. וק' דאפי' אי מים דאו' לא שברו כ"ת מדרבנן דהא דאין מבטלים אי' דרבנן הוא. אבל עיקר קושייתו דהא נתערב מים בחומן ל"ק כלל דאם עירב המים בחומן נעשו גורה אחרת ומים נהפכו לחומן. סוף דבר אין לפפק זה כל יהוד ויפתקש הדבר ולא יתמרו מים מים:

סימן ל.

לכבוד ידידי הגאון הגדול מ' מ א י ר ן נ"י אבד"ק
ד ו ו א ה ר ם בעהמח"ם הנפלא חמדה ישראל.

אשר הקשה כ"ת לפמ"ש ירושלמי יומא פ"ח ה"ה דאין מוסתים את הכהן המתמנה החת הכה"ג ביוה"כ משום חיבה ומ"כ כיון שהשני לא נמשח הוה קטן מכה"ג הראשון כמ"ש הוריות י"ג ע"ח דמשות קודם למרובה בגדים. ומ"כ למה ס"ל לר"מ יומא י"ב ע"ב דשני כל מצות כהונה גדולה עליו ולא חיים לחיבה הא כדאמר מיני' גם ר"מ חיים לחיבה כמ"ש יומא ע"ג פ"ח דאמר מיני' דהראשון משות והשני מרובה בגדים. הנה על כ"מ לא קשה דהא דמשות קודם למרובה בגדים משום דמשות מביא פר הבא על המצות. ומרובה בגדים היינו מביא כמ"ש נזיר מ"ז ע"ב ור"מ הא כ"ל מילה ט' ע"ב דאפי' מרובה בגדים מביא פר ומ"מ לדעתו לית זוטר מיני' כלל. הלא הקישית לרבי בחנני' גם דס"ל דמרובה בגדים היינו מביא פר ומ"מ ס"ל כר"מ דחיני חשם לחיבה. ובפסיקתא י"ל דרבי ס"ל כר"מ רק בבית בני דעבו שמן המשחה ותו ליה שניהם שוים:

אך נראה דמפורש ביומא נ' ע"ב דאין חילוק בין כהן שני לכהן הראשון דמקשה ס"ל לר' יוחנן לי מה מלואים כל הכתוב בהם מעכב ה"נ וכ"ה ס"נ והתם והתקינום לו בהן לאחר ולא קתני מפרישין ולא מחלק דחש"ה השני ס"ל פריסה משום דחיינו כהן גדול בשור הט"ח דאין נפ"מ. ולהיתי לאורת מיטור מיר מ"ז ע"ב שכתב דר' יוחנן ס"ל דנפ השני בעי פריסה. ונפלחתי לך לפשר לומר כן דמפורש יומא ס' ע"ח ר"פ לחמר פריסה חיכא ביניייהו דלר' יוחנן כל הכתוב בהם מעכב בהם לפי' פריסה ולר' חניא רק דבר המעכב לדורות מעכב ופריסה חינה מעכבת לדורות מדקתני מתקינים ולא מפרישים הרי דנפ לר' יוחנן אין מפרישים את השני. וכן מפורש בירושלמי הנ"ל מה מייחדין לי עמי'. היינו השלמה היתה על פריסה כמ"ש פ"ח ומשני ר' יוחנן דמפני חיבה אין מפרישים. ומ"ב הא דמעכב בראשון מעכב בשני ג"כ ומשיחה שמה ר' עכ"פ מעכב בו כמ"ש שם ס' ע"ח נמשח יום אחד ועי' רמב"ם פ"ד מכלי המקדש ה"ג ומ"ב ולפי דנפ השני בעי משיחה:

וכן מפורש במהני' מנילה ט' ע"ב דבריטת חיתת דמרובה בגדים חיינו מביא פר וכסיפא נקט דאין כהן שעבר חיינו אלא בפר יוה"כ ועשיריה החיפה וע"כ דפשר הבא על כל המצות שניהם שוים יהיינו משום דנפ השני נמשח (והם נדחוק דסיפא קאי בניה שני דענין שמן המשחה ת"ל נפ הא דסתים רבי כר"מ מיירי רק הא כמ"ש לעיל) וכן בזוב מ"ז ע"ב קאי להשני משום שעבר הרי דנמשח וכ"כ תו' יבמות יומא י"ב ע"ח ד"ה כמה מתנכים. וע"ב נראה דהא דחיתה בירושלמי שם דאין מוסתים שני כה"נ קאי לפי' יה"ב טרם שחירם בו פסול ולא נדע אם ישמש ככהונה ואף ד"ל דמוהר למוסתו משום דמתקינים אותו לכה"נ מ"מ חיינו נמשח דאין מוסתים שנים. אבל אח"כ בשחירם בו פסול בכה"נ ואינו ראוי לעבודה אפיר מוסתים אה השני דהא אין שם עשה אלא כה"נ אחד. ורחי מ"ם מבאן בפי' על ה"כ אחרי פ"ת ד"ה כתב שאין נמשח קודם לפי שאין עושים שני כהנים גדולים כאחד במקום חיבה (ובכ"מ מבואר מדבריו שמוהר למשחו ואין בזה אי' דעל כשר אדם לא ויסך) ובפ' אחור פ"ב ה"ב כ' דקודם שגנו שמן משחה היו מוסתים אותו וט"ב דמיירי אחר שחירם בו פסול:

ויותר נראה דקשה מאד טעם ר' יוחנן כיון דמדאו' אין מוסתים שנים משום חיבה. אח"כ דוחתי מכות' דחיבה דק חשם דרבנן כמ"ש יומא י"נ ע"ח מודה ר' יוסי שאם עבר ופגל עבודתו כשרה וכ"כ רש"י ואף י"ב ע"ב ושם ע"נ ע"ח ע"ש. ונם קשה דרש עשית דקרח. ופ"ב נראה דהא דאמר דאין מוסתים שנים לא קאי כלל על כהן זה רק על כל השנה אי ממנים שנים. ועי' התורה והמלות להנהמ"ל מלבים ז"ל ס פרשה נ' מ"ח ביום המשח אותו דכני אהרן לא נמשחו עם אהרן. ור' יוחנן הניח הדבר זה דכמו דנזה"כ אין מוסתים שני כהנים נדולים ודאים. כן הכא לא דשרי מדאו' לעשות את השני דכיון דנמשח רק על הספק מ"מ נזרו חכמים שלא יטחוהו משום חיבה. ומעשם זה אין מפרישים אותו. וכל זה לפני יה"ב איך חיבה דכל זמן אהרן בירור אצל הכ"נ שלא יעבוד אין מחדשים שום דבר נגדו בכהן שני. אבל היכא שחירם בו פסול ואינו ראוי לעבודה והכהן שנתמנה תחתיו טובר. מה שיך חיבה בשחיטה יותר מבנוף העבודה:

ואפי' לדעת רמב"ן לאחרי ושו"ת ר' מנחם עזרי' ס"ו ק"ב דכהן המתמנה לא נמשח וכן נראה מה"ב לאחרי פרק ח' ה"ד מכין לרבות כהן לאחר וכו' אין לי אלא משות בשאר המשחה מרובה בגדים מכין וכו' מכין לרבות כהן לאחר המתמנה ת"ל וכפר הכהן. ומשמ שהכהן השני ת"ל לא משחה ולא רבוי בגדים (ובלחמת לת"כ זה לשון מה' מק' יומא י"ב ע"ח כאחי מחנכים אותו הא י"ל שחינו לריך כל תנוך כיון שהחבה מקרא. ולולי זה פי' מה שאני ר' פפא עבודתו מחנכתו ות"ל תנוך לאחר. וכזה מיושב קו' לחם משנה פ"ח מעבודת יוה"כ ה"ג על רמב"ם הא בנמ' לאמרו דבלחנכם מחנכים אותו והקו' למ"ד לחנכתו של כה"נ לאו לחנכתו של כהן הדיוט מאי לימא למימר והולרך ר"ם לחתן עבודתו מחנכתו וכיון דרמב"ם פוסק דלחנכתו של כ"נ וכהן הדיוט שוים למה הולרך לומר עבודתו מחנכתו. ולפי הנ"ל י"ל דרמב"ם פסק כת"ק דת"ל שום תנוך כלל. וכן ק' מאי מביא לאי' ביומא מדתנן מהקינין ולא תני מפרישין. הא י"ל לקח דפריסה מעכב נכה"נ מ"מ זה שאחמה אחתיו ת"ל כלום) נראה דל"ק קו' מר ר"י. דלפי דאתו דאם ים לכהן נדול מעלה עד הכהן השני בדבר אחד הוי זוטר מיני'. קשה לפני' אי נמשח השני מ"מ הוי זוטר מיני' דאינו מקריב פר יוה"כ ועשירית האיפה. ולפ דכנזיר מ"ז ע"ב לאחרי דהא דכהן משמש עדיף מיני' משום דעביד עבודה ולא לאחר משמש זה דמקריב עשירית האיפה. י"ל משום דקי"ל כר' יוסי דהשני אינו עובד כלל לאחר מעלה יותר נדולה דהראשון עובד עבודה הכל ה"ה י"ל דאפי' לר"מ משמש עדיף משום פר ועשירית האיפה. אלא אפי' מ"ם דכי חיים ר"מ לחיבה בדבוותי'. כיינו בלוהה עבודה עלמה אם אחמת שחירם בו פסול כבר עבד השני ואז לא אי' משום חיבה דהא הוה אינו ראוי לעבודה וכיון שכבר עבד פעם א' לא שיך עוד חיבה אפי' אם חזר הראשון ונראה. דכבר פורגל בכ"נ לראות את השני במעלה זו בזוטי' ושוב אינו מתקנא בו. ואין נפ"מ אם נמשח השני או לא. דלפ דהא קודם במעלה על השני מ"מ על כעבידה לא שיך עוד חיבה ומשי"ב כמשות מלחמה שמוד לא רצה לותו עוכד

בשמועה בגדים יפי' עליו ליכא אם כלה לומם נעשהו נדול כמותו:

ועיקר דברי רמ"ע שם שכ' לתין ניחא דוחה שבת ויו"ט. קשה מ"מ ע"ה לכתחלה נמשח בכל שבוע ועי' רס"י שם שהיו לוטים וא"כ נמשח בשבת. ואולי כוונתו דהיה נזרה אטו יעבירנו כמו כן במציחה ק"ו נזרה זו. לך ע' שער המלך פ"ח מיה"כ ה"ד שהקשה על הזהה למה ליכא דוחה שבת הא לתין שבות ביוקדם ויע' כמ"ש פכמים מ"ז ע"ח דלא ההיו שבות רחיקה וא"כ הכא בחציחה ק' דהוי שבות בו ביום למה לכבר למשחו ביוה"כ:

כ"ש בספרי סיניא ליכא כד"ה ולכאורה דוקא שלא לכלקו מכהונה נדולה שכבר זכה בה ס"ל לר"מ דל"ח לליכה ולא מכלקי לי'. שבהי ורחה דזה ליתו לי' דא"כ מה מקשה ביומח ע"נ ע"ב והתי הנח ליח לי' ליכה ולמה משית מלחמה ליתו נמשח. הא י"ל דוקא בכהן שכחמנה החהיו ליח לי' ליכה כיון דכבר זכה בה לתין מוליתין לחוה מחזקתו. אבל לעניה מצוח מלחמה לכהחלה שפיר הייט לליכה אע"ג דתין חילוק:

סימן לא

הדרבני החריף השנון מו"ה צ ב י ה י ר ש ר א ב י נ א ו י ץ נ"י.

א) **אשר** הקשה כבודו ביומח י"נ ע"ח על קו' נמרא ורבנן נימרו ליתהו לנפשייהו. למה מהקיעים לו כהן אחר הא ליכא למיחם נמי לטומאה דהני ותין לדבר כוף הא י"ל מיהה שהני כמ"ם הוס' יבמות כ"ו ע"ב ד"ה לחיחה דרבנן פדכי לרי יהודה כיון דח ישת למיחה דזמן מועט אע"נ דלא שכיח מחום נמי למיחה דחני אע"נ דלא שכיח. אבל רבנן בחמה לא חשו רק למלחת דשכיח ומש"ה בטומאה דחמרי לעיל דשכיח חייש' ודוקא בחד אבל לא בחרי דלא שכיח:

הנה הקושיא חזקה. וכוון לשער המלך פ"ד מסוכה הע"ז עיי"ש שהקשה כן. ושם חמה נ"כ על הנמ' שהק' ורבנן נמי הא חייש' לטמח ומה בין טומאה לחיחה. נימח טומאה מש"ה חייש' דשיך זירוז כמ"ש לקמן כיון דעבדי' לי' לרה כ"ש דמזדרז. ולפלח שהלח כן הקשו חוס' יבמים ד"ה דשבדין:

ונראה לי דמחלוקח ר' יהודה ורבנן הוא כך. דהנה ר' יהודה ס"ל בניטין כ"ח ע"ח דלא סמכי' לחזקה להבא ומש"ה בהלוקח יין מבין הכוחים חוסר שמח יבקש היוד ופ"כ חיים בין בטומאה ובין בחיחה ולחרי' כל היכא דליכא לברורי מברירין. ולחך דאם אין סומך על החזקה ים לחוש נם על הכהן השני למיחה וטומאה מ"מ כיון דאלה לי' לעשר להקן דאין לדבר סוף. אין לחו בני חורין שלא לחקן כל מה דאשר לבדל. ורבנן סברי דאף דעשינא דמיחה דחדא שכיח יותר מחרי. מ"מ הא נם בחדא יש חזקה חי ומ"ח כיון דלריכים לחוש משום כל היכא דליכא לברורי ה"ל לחני למיחה דחרי חע"נ דלא שכיח מ"מ עכ"פ יש חשש וכיון דסוף סוף לא יחבדר לנמרי. וע"כ חלטרך למחך על חזקה מי אין לריכים לבדר כלל וסמכי' לחזקה. וזה כוונת חוס' יבמות כ"ו ע"ב דהכי פרכי לי' כיון דחיישת למיהה דזמן מועט חע"נ דלא שכיח (והייט משום דכ"ש דליכא לברורי אין סומכים לחזקה ורוב) חיתוש נמי למיהה דחרין דאף דחרי לא שכיחי כהדא מ"מ ס"ם הא אין לך בירור וא"כ כיון דע"כ הלטרך לסמוך על החזקה ורוב ל"ל כלל לבדר ומש"ה מקשה נמ' נימרו ליתהו לנפשייהו דהא רבנן החולקים על ר' יהודה הוא ר' מאיר כמ"ש רמב"ן ורשב"א יבמות י"ח ע"ח ד"ה וקשה (ועי' ב"ק כ"ח ע"ב לחמר לי' לחני מכלל דמחייב ר' מאיר לפי' נפשרה הכי דשחם חולק על ר' יהודה הוא ר"מ וים עוד ראיות) ור"מ בניטין שם ס"ל דמעמידים לחזקה נם להבא ולא חיים לשום עחידות (ואף דר"מ חושש לעושים. מ"מ ליתו חושש על להבא כיון שים חזקה וחזקה עדיפא לי' מרובא כמ"ש מרדכי חולין פ' הזרוע ד"ה בספר החכמה). וע"כ דמה דקאמר הכא מימאה שביחה אין הפי' דהרוב ברוב משאחי רוב. דודאי רובא דאכני אינם רוחים קרי ביוה"כ ונם ים חזקה עהרה. אע"כ הפי' דאף דר"מ ליתו חושש על להבא מ"מ חיים בטומאה משום דליכא לברורי ושביחא כל כך שלריכים לבדר. וע"ז מקשה אח"כ כיון דכל עצם ר"מ דל"ח במיהה משום דל"ח לבדר כל החשש ומש"ה ל"ל כלום לבדר א"כ נימרו נם בטומאה כן דכיון דל"ח לבדר לנמרי אין מבדרין כלל ומעמידים לחזקה. ומשני דטומאה שאני דאף דאין כאן ברור לנמרי מ"מ מהני לענין זריזות:

ור"ל עוד דקו' הנמ' נימרו לנפשייהו הוא כמ"ש ר"ן חולין ס"נ ע"ב נבי לוקחין בילים ואין חוששין משום נבילוה ועריפות דהיכא דים שני מיעוטים מלטרפים יחד והוי כחלנה ופלנה. ה"נ אל חע"נ דמיחה לא שכיחא מ"מ כיון דים שני מיעוטים ה) שמא יהרע שטול בכהן נדול. ב) שמא המות אחח השני שוב מקרי מיחה שכיח נ"כ לחוש בהלטרפות לחשש טומאה ומה מהני הקנח כהן אחר. כיון דלא נחקן נם חשש של מיחה. אך יש לדחות דחו' יבמים ב'. ד"ה שמא כהנו דלשני לא היו מהקיעים אשה אחרת דלא הייש' שמא חמות דכולי האי לא חייש' לשני חששות:

ונם י"ל לפמ"ש חו' יבמים מ"ט ע"ב ד"ה אחם נבי אחם ומח לי למרי' בפר אחי' דמו של פר והק' למה לא נקט אחם ונמחא והי' דכיון שהלשון מי והקרבן משלו הוי כאלו הנשני הוי שליחי של רחמן ופר עלמו קרי' בי'. ה"נ י"ל לך אם חמות אחת השני לא אכפת לן כיון דהוי כאלו הרחמן עושה ושלחמן את"ל אחה. ואף דכהנים שלוחי דרחמנא נינהו לענ"ד בקידושין כ"נ ע"ב, מ"מ ריע"ה שם כחב נשם חוס' דהייט דוקא בקרבנות ישרחל דליחניהו בחיית קרבנות כלל אבל כהן לכהן י"ל דנעשה שלית. ועי' מור ה"ש סי' ק"ט אם זרק נם לחוך חלרו של שליח לקבלה המהני עדיט כדין האשה לכל דבר וכ"י כ' ע"ז דדבר פשוט הוא ועי' מל"מ פ"ו מנירושין ה"ח ופ"ז שם שהק' ע"ז והביח המל"מ שהוא ירושלמי ניטין פ"י סוף ה"כ חלרו של שליח מה שחעשה בידו ועי' במפרשים דהשחם משום דהשליח מוכר כחו למשלח ולכן חע"נ דשליח קבלה חיט יכול לעשות שליח אחר וחלר דנברח משום שליחות אחרבחי מ"מ מכני חלרו משום יד כחלר דאיחחת כיון שמעשיהו הוי מעשה האשה המשלחח והטור חיל לשיטחו דכ' בחש"ע קכ"ח אם הי' המשלח ברית בשעת מיטוי השליחות ואח"כ בשעת מעשה נשם נשחמה המשלח דהנע בטל מן המורה וכמ"ש קל"ח קפ"ח ס"ב והיינו

ע"פ יסוד כיון דהשלית מסר כחו להמשלח וכיון שהשביל נשחטה אין לנו הוטלת במעשה השלית . וי"ל ד"ב זה שכתב תו' שניס כיון דהכהן מוכר כחו להרחטן נקרא על שם רחטן וה"ה שאין מזיק לנו מה שאין להשני תשה דס"ם קרי בי' וכפר בעדו וכעד כיתו אם מכפר על כיתי של רחטן ול"ד לבעל מום שהוא פסול בגופו ואינו רחוי לשליחות :

ב) ועל אשר תמה מעל' ביומא ו' ע"ב דמקשה עד שתהא מפרישו מטומאה כיצד הפרישהו מטומאת המת ותי' רבא דטומאה קוחרה . הא לישנא קמא דאפי' קוחרה מ"מ אי אימא טהורים כהאי כיתא טהורין עבדי ת"ב מה זה תי' דקוחרה הא אי יטמא הכה"ג נריעותא שיעבוד בלי פריסה ופ"ב נכון להפרישו מטומאת המת :

דגה מה שברור בעיניו דאם יטמא הכה"ג בטומאת המת שיעבוד השני . נדבר הזה כתב לי הגאון מהוותרם ני' בשמח"ם חמדת ישראל שנסתפק מה הדין בטומאת המת ולשון רש"י במסכת שב' אם יאמרו בו פסול קרי לו שאר טומאה המטכבין לבא למקדש . והביא דברי תו' שניס מ"ע ס"ב הביל דבטומאת הרחטן הוי השני שליחו ותמה עליהם הא כל מלחה דלא מלי עביד לא מלי משוי שלית ופי' דחוס' שניס מיירי בטומאת המת דאפי' טומאה דחוי' מקרי נ"ב מלי עביד ואף דשוכד השני משום דעדיף לעשות שלית . אבל אם יאמרו בו פסול קרי כיון דלא מלי עביד אין השני שליחו של רחטן . ובזה אתרתי לישב קו' תפארת ישראל מנחות פ"י מ"ע אות ע"ט למה יומא ס"ו ע"ב חלה המשלח ישלחנו ניד אחר ולמה נטמא משלח נכנס בטומאה כיון דשיכד כשר ע"י אחר למה יכנס לכחלה בטומאה ע"י"ם ול"ק דחלה שאני דמהני השני משום שליחות אבל בטמא לא מהני דלא מלי עביד :

והנה אי נימא דאפי' טומאה דחוי' מ"מ אי נטמא כמת שוכד הרחטן . משום דהשני הוא כלי פריסה ועדיף לנו שיעבוד הכה"ג בטומאת מת דחוי' כיון שהי' בו פריסה . הי' קו' הגמ' עד שתהא מפריש וכו' . דאף דאי יאמרם לכהן הגדול טומאת מת לא ידחה מעבודתו . מכל מקום עדיף שנפריסהו מטומאת מת כדי שיהי' בטהרה . ומיהו דהוהרה . ואף דגם בהיתרה לישנא קמא עדיף שיהי' בטהרה . מ"מ כל זה הוא עתה שמא אבל על הספק שמא יטמא לא הקנו לבזוך שנרחיקהו מחברת לגמרי כיון דבידוך זה הוא מרחא ויקדה כי יש לבדד :

ויל להיפוך דלמ"ד טומאה דחוי' טובד השני אף שהי' כלי פריסה וכפשוטה לשון רש"י במסכה הנ"ל ובחמת י"ל הכוונה מ"ם שאר טומאה המטכבו היינו טומאת שרץ או נוגרת של ע"ה נאזה על בגדיו כמ"ש רש"י לקמן פ"ה מ"ח וכמ"ם ביומא מ"ז ע"א ושמעו שני בניו ביום ה' ועי' רש"י שם דלטומאת קרי לא תקנו כהן אחר דלא משכו לזה רק לשאר טומאות והבא כ' רש"י להביך) וקו' הגמ' כי' כמו בטומאת כיתו שאתה מפרישהו אף דמה תיכפת לך בטומאתו כי אם הוא יטמא הלא יעבוד כהן אחר . אלא כיון דמהדרי' שיעבוד כהן ס"י פריסה הי"ל בטומאת מת הפריסהו דשמא אם יטמא בטומאת יעבוד ב"ב השני בלא פריסה . (ובזה ניחא הדקדוק שלא כתב סכום הפריסהו מטומאה מת אלא הלו הקו' בטומאת כיתו עד שתהא מפריסהו וכו' . וי"ל עוד דבאמת ק' בטומאה כיתו הא פסול דיעבד והכא בטומאת מת דיעבד כשר דטומאה דחוי' ולכך לא חשו . רק י"ל בטומאה כמ"ם תום' בחוכות כ"ד ע"א ד"ה אלא דאחתר שהלריכו לבדוק יותר אם משום חללות תנא חללות בודקים גם ממזרות וכיוצא וזה פי' הקו' תנא שהפריסו טומאה כיתו תפריסנו גם מטומאת מת) ותי' דטומאה הוחרה ולא יעבוד בחמת השני אפי' לל"ק דמהדרי' אטהורים . מ"מ אין זה רק היזור בעלמא היכא דאפשר וכיון דהכא השני הוא כלי פריסה מוטב שיעבוד הרחטן בטומאה . ודבינא הי' אפי' אי דחוי' וא"כ אם יחרש או טומאה יעבוד השני אך כיון דלא שכיח לא חייש' . ולפ"ז הדין אי דחוי' עובד השני ואי הוחרה עובד הרחטן :

ובואי דפשום לא קשה קושייתו כמ"ש יומא ח' ע"א אי הוחרה הזאה למה לי . וכ' דקאי אפי' לל"ק דמהדרי' אטהורים מ"מ כל זה אם כבר נטמא אבל אין חוששין על הספק וכמו כן הכא בספק א"ל להפריסו מטומאת מת . וניחא נם מה דקשה מה אי' רבא דהוחרה . הא הכה"ג יקריב נם אילו וכאילו טומאה רק דחוי' כמ"ש שם ז' ע"א אלא אם משום דעל הספק לא חשו אפי' כאילו כמ"ש הום' ח' ע"א ד"ה אי . ועי' חום' יבמים ח' ע"א ד"ה ויחסרה דמשמע דאפי' אילו הזאה ופריסה דחי' ר' החליפא דלא עשו פריסה כשביל אילו כיון דרק דרכון בעלמא היא :

ואשר תמה מעל' על הום' יומא ז' ע"ב ד"ה מכלל שהקשו לעיל נבי מקריב מנחת פרים מאי לאו דאם אינה אלא למ"ד דחוי' א"ל אבא אחרת אחתי' אפי' בקרבן לבור ואי' דהתם הוא ס"ל כר' יהודה דאין מודיו על מלתו אינו מרלה וכאן אינו על מנחו . והק' א"כ הדרת קו' נמ' כהן גדול ביוה"כ יוכיח שאין מודיו על מלתו ותרלה ולא שייך לאחרן כמ"ש כאן המת דטומאה הוהרה דהא היא ס"ל דחוי' דאני אומר "ומביאים אחרה אחתי" . לק"מ דדעת הום' בתירוצם דלאחיה בכייתא דלעיל נם ביוה"כ יביא באחה אחרת וכמו שאי' שער המלך פ"ד מביאת מקדש ה"ח קו' מהכ"י קורקוס על הרמב"ם . אף דשם דוחק לפרש כן דהא אין מפורש ברמב"ם דיביא אחרת אבל כוונת הום' ודאי כן היא :

ומה שאתה מעל' לקש"י שפחים ז' ע"ב ד"ה שפת וקדשים דהבעלים נלטוו דכ' ושחט ידו ושחט וס"ב דבעי' שליחות הא במאות י"ע ע"א אמרי' אי מה במיכה בבעלים אף שחיטה בבעלים הכי דשחוטה ת"ל בעלים פשוט דבתחית הפי' דשחיטה תיכה דומה לסמיכה דלא מהני שליחות ובעי' שיסחוך בעלמו ושחיטה לא בעי' בעלים דוקא ויכול להיות נם ע"י שליח ימדמי לזריקה דת"ל כלל בעלים מכ"ם שחיטה דודאי מהני ע"י שליח וכמ"ם תום' קידושין מ"ח ע"ב דהפי' דלא בעי' בעלים עלמם ימהני נם ע"י שליח :

סימן לב .

לידידי האברך התריף ס' אהרן נ"י שאפיראזבלום.

עוררתני במכתבך על דברי תום' יבמים יומא נ"ז ע"א נבי נתערבו לו דמים בדמים דנותן ח' למעלה יבגע למטה לפס אר דכתבו דאע"נ שמה

נמי דם הטהור הני הזחות נעלות הן דהיינו מהכוון להזוה מדם הטהור ואפי' למ"ד מלות אין לריכות כוונה היינו כשהניח זמנו לכל כהן לא הניע עדיין זמן הזאת דם הטהור. והקשה בכודך מפסחים ק"ד ע"ב לחמ ר"ל זאת לומרת מלות לריכות כוונה דאל"כ למה נפי חרי טבולי דהא יצא ידי חובתו בחזרת שהכל לפני המלה. ולישנרי הו' יעשים אף אם מלות אל"כ לא יצא כיון דמלות מלה קודם למלות מרור ועדיין לא הגיע זמן המרור:

והנה דברי התוס' נכונים ומוסכרים דכל הטעם דמלות אל"כ משום דסתמא לשמן קאי ומש"ה אם נתכוון להיפוך לא יצא ולכן אם מזה מדם הפר אי אפשר לומר דסתמא קאי לשם דם הטהור כיון דאסור להזות מדם הטהור לפני דם הפר כדאי דהיינו רולה להזות מדם הטהור והוי כנתכוון להיפוך דלא יצא אלא שדברי ר"ל לריכים ביאור למה יצא ידי חובתו שם בטיבול ראשון אי מלות אל"כ. ול"ל כיון דאם הקדים מרור דיעבד יצא כמ"ש תוס' ד"ה זאת דלא הוי עכוכת מש"ה י"ל דלא הוי כמתכוון להיפוך משא"כ בהזאה דמעכב ולא יצא כמ"ש בנמ' ותוס' ד"ה כלה:

או י"ל דבאמת ק' לפמ"ש מג"א כי' ס' סק"ג בשם רבינו דבמלוה דרבנן ג"ל כוונה. ת"ל למה אחר ר"ל במרור מלות לריכות כוונה הא מחני' קאי בזה"ז ומרור בזה"ז דרבנן ולא בעי כוונה. וע"ל כ' דהכי פי' דאי הדין דמלוה דהוי בעי כוונה אז בדרבנן אף דלא בעי כוונה מ"מ לא נחתי' כולי האי ושפ"פ אם נתכוון להיפוך לא יצא. אבל אי נם מלוה דהוי לא בעי כוונה אז בדרבנן שוב אין הכוונה מזקת כלל ואפי' נתכוון להיפוך נ"ב יצא. וז"ם ר"ל ש"מ דמלות לריכות כוונה היינו במלוה דהוי וזש"ה במרור אף דרבנן הוא מ"מ הבא לא יצא בטיבול ראשון בשביל שעדיין לא הגיע זמנו והוי כנתכוון להיפוך ות"ב שפיר דברי ר"ל הן הן דברי תוס' יפים. עוד עלה על דעתי לחלק ולומר דשם במרור מלוה בהלוי בתחילה עדיפא משום הגלה ומלחתי כדברי כמ' מלחה"ר ערך מל"ב אות י' עי"ש:

ואשר פלפלה בסוגיא דהקל הקל ביומא פ"ג ע"א. הגה ידוע קו' פרשת דרכים דרוש י"ם ע"פ מ"ש ר"ן בשם ריב"ד בחולה שיש"ם דעדיף לשתות לו בשבת מלהתכילו גבלה כיון שבגבלה עובר על כל זית וזית ובשחיטה עובר רק פעם א'. ת"ב פשיטא דבכל חמור מתרומה דבשבל חייב על כל זית וזית ובתרומה ליכא לאיסור רק בלחודו זית בתרומה. ועוד קשה מהי דלמר מר שבר שבל תמור לבל תרומה חזית לכהן מה יהנון ים בזה לישראל התולה מה דחזית לכהן. ובן קשה דלמר מר שבר תרומה חמורה לבל עבל לשבר לחקוני' מה זו עלה שיתקן לת השבל ויפרים לה התרומה כיון דהכא מיירי דלא לשבר לו בחולין לבד הת"ב לוכל לת כולו ות"ב גם לאחר התיקון יהבל לת התרומה. וגרלה לומר דה"ם דפליגי אי לאיסור בבל עלמי או שאיסורו רק משני שמעורב בו תרומה וכמ"ש רש"י יבמות פ"ו ע"א ד"ה מה תרומה והוס' קדושין ל"ח ע"ב ד"ה והא. וז"ם מר שבר שבל המור הייגו דבבל לי' מלד עלמו ולא משני שמעורב בו תרומה. והרהי' דהרומה חזית לכהן ומבל לא מזי ופ"ב דבבל לית ליסורו משום תרומה. ומש"ה בחמת בבל חמור כיון שבל הזיתים ליסור ותרומה רק זית אחר ליסור נקו' הסר"ד הנ"ל. ומר שבר דבבל לסור רק משום תערובות התרומה וז"ם דבבל לשבר לחקוני' הייגו כיון דאי אתקן לי' ומפרים ממנו התרומה שבי ת"ב הייגו אי' עלמי רק תערובות ליסור ומש"ה יאבל שבל אחר אם חוכל שבשה זיתים היתר ומעורב בהם זית ליסור משיאבל התרומה בשני עלמה שהוא ליסור לחוד בלי תערובת. ומה שבק' עוד הסר"ד הא יש לו עלה להפרים תרומה ויחזור ויפרים חומה אם החולין דבבלה ברוב דהוי מין בזימו. ל"ל כיון דהקו' רק על פי' רש"י (דהא הניח אם דברין ירמב"ם מפרשים פי' אחר) ולרש"י ל"ק דהא ס"ל מב"מ לא בעל:

ג) **ועל** חוזות מי שהוא נכפה ר"ל אי הוי חולה שיש בו סכנה ואי מותר לו לאכול ביוה"ב כי אם יאבל יקל עליו תליו. בהג"ה מיי' ספי"ד מאבלות אכורות נשאל על נכפה שרולה נבדי א' לרפא אותו ע"י שיאכילו שרך הטוף. והשיב כי נכפה חולי נדול וכמכה על חלל ופצעים שמכתבן ונופל בתוך או במים ומיחר אם הרפואה ידועה ואם אינה ידועה אין להתיר. וב"ב ע"ז יו"ד פ"ד סקכ"ד בשם רש"ל. והנה מ"ם דבעי' שחהי' הרפואה ידועה ב"ב ד"מ יו"ד קל"ב ג' ורמ"א שם. ועי' מג"א שכ"ח סק"ח וחס"ו סק"ב: ובפמ"ג שכ"ח מק' על הג"ה מיי' הא לפי' יוסיקא לי' נמי שפק פ"ב להקל וביו"ד קל"ה מייתי בחולה שאין בו סכנה דאין מהיכים לו אי' דרבנן בשפק. ולפלא על השמ"ב כי מבואר בד"מ שם שמביא דין הג"ה מיי' מש בחולה שיש"ם והכי מייתי בהמ"א. ועי' חכמת אדם כלל פ"ח ז' שמביא ראי' דבעי' שחהא הרפואה ידועה מיומא מ"ם ע"א דשאל ריבל מר' חניגא אי מותר לשחוק שחליא בשבת וקאמר דהי' סכנה אלא קא מבעיא לי' מי מכיא דניחול עלי' שבחת"ג הרי הא שפק לו אם הרפואה מועילה אסור לחלל. ואינה ראי' דודאי א"ל לפניו דבל היכא דאיכא לבדורי ויש רופא לפניו שואלים לותו אם הרפואה מועילה לזו החולי ומש"ה שאל לר' חניגא שהי' נקי בדפואות. אבל מצלן דאם ליכא לבדורי וא' לומר זו רפואה שאין נוהיגים ליסור בשפק פק"נ. ולתרן דבבי הג"ה מיי' נראה דכיון שמי שאמר לפניו הרפואה היא רופא אלא נבדי הדיוט כמ"ם אם נבדי אחד ע"ב אין זה שפק פק"נ כי לא נכנס בנדר הספק בלל כיון שהיו מומחה לרפואות ולא סמכי' על דבריו להחיר ליסור לבל אלו שמעו מפי רופא אמ"ם שספק לנו אולי טועה בדמיונו מ"מ מותר דהוי שפק פק"נ וכן מוכח בד"מ ק"ה ג' פ"ב. אלא שבהג"ה יומא ג"ב ע"א נבי מי שאמרו לב שיטה אין מאכילים אותו מאלר הבבד אלו כ' דאפי' שהנים הרופאים ברפואה זו מ"מ אינה רפואה נמורה. ופ"ז ק' הא שפק פק"נ דוחה ליסור וכבר עמדתי ע"ז בספרי ח"א סוגיא מ"ו אות כ':

והנה מבואר כי הג"ה מיי' מחיר רפואת ליסור בנכפה משני טעמים. חדא דהוה חולי נדול וכמכה על חלל. ועוד דהיכף לשמתו הוה מסוכן שמא יסבב בזמן שלא נרדף אפי' רוח רעה שבנפ בו רוח ורן והולך ושמא יסבב בהכר לו יסול וימות. והרן כ' ר"ל דהוה חולי מסיני ההליים. ומבואר כן במתני' שבת כ"ם ע"ב המבבה את הבר משני נבדים ולסבים אפי' רוח רעה פטור ובנמ' שם מסיק דמומר דהוי חולה שיש בו סכנה. וטי"ם בנמ' דהי' שפק היבא מייתי לי' בחולה שחליים מיב מטחת מבפי' לי' וב' דש"י שם דהשפק קאי על בל הני שבשנו בתהני' וב"ב דשב"ם דאי' מירושלמי. וקשה

וקשה לך ס"ד דרוח רעה אין בו סכנה הא מבואר בתמניא סם דמחריעים עלי' ול"ל דיש כמה מינים ומדרגות בזה אבל הרשב"ם בסם רמב"ן ור"ן כתבו דקו' הגמ' לי בחולה שאין בו סכנה קאי רק על חולה לבד אבל הנשתיירים פשיטא דהם סכנה. ול"ל לי נימא דנכפה ור"ל אחד הוא מבואר בגמ' דנכפה סכנה. אך נראה לק שבמניהם יש חסד לי שמא יעבע לו ישרף מ"מ הם מיני מחלות ובמתני' בכורות ז"ל ע"ב תציב להו חרחי נכפה לפי' אחת לימים ורוח קלה בהא עליו:

ואיב לק כי לטעם השני של הג"ה מיי' שוה יעבע בגהר אין להחיר אכילה ביוה"כ כי אין התכילה רפואה שפי"כ יכור החסד של עכיבה בגהר וגם הא יכולים לשתרו ביוה"כ. אך לטעם הראשון דהוי חולי גדול פשיטא דמותר להתכילו דאק שהתכילה היא רפואה מ"מ ודאי כי החולי כבד עליו יותר כשהוא תשוש וכיון שפי"כ יקל ממנו חליו שרי כמ"ש המג"א הרי"ח סק"כ דאפי' אין הרופא חומר שיסתכן חלש שאפשר שיכבד עליו החולי נותנים לו לאכול ועי"ש בחלה"ש. ואין לחלות נידון דידן במחלוקת הרא"ש עם מרדכי הנזכיר שבש"ס הק"ד ה' בהג"ה אי נכפה סכנה. די"ל גם מרדכי ס"ל דנכפה הוי סכנה לעלמו אלא דלא הוי חולי המתדבק לאחרו ועי"כ אין כופים אותו לנשתה. וכן אין ראי' מרא"ש דכ' דסכנה היא וכמ"ש כן אלקה מחוקק קי"ז סקי"ט וב"ש שם כי"ל כוונתו דאם הבעל נכפה יש סכנה לאחרו שגם היא אחלה בחולי זה ואף שאין בזה סכנת נפשות מ"מ כופים אותו להוליאה כי אין אדם רשאי לחבול בעלמו אע"פ שלא ימות ממבלה זו ועי' ש"ה מהר"ם לובלין סי' ו' ומהרי"ט ח"א קי"ג:

סימן לג.

א) **על** הכוכה שמן הגר כמוך לדופן מונחת קורה רחבה שלש טפחים. מפורש תרל"ב ס"ק דפחות מד' טפחים מותר לפי' ליתן התחתון. ורלחי בחי אדם קמ"ו אות כ"ו שמחמיר כרלב"ד מוכח בר"ן סוכה י"ד דבג' טפחים סכך פסול אין ליתן תחתון ועי"ש כ"ב דגם בסכך פסול מן הגר דשייך לומר דופן מקומה מחמיר ג"כ. ולא מלאתי לפ"ע כדבריו דרלב"ד מחמיר גם מן הגר. ורלחי' מסוכה י"ד ס"ו בגסר רחב ד' טפחים לחמרי' לשמואל דמחני' קאי בין לר' מאיר בין לר' יהודה ולשניהם פשוטה. וקשה למה לא נקט לר"מ דגם בפחות מד' דאין ישנים תחתיו לרלב"ד וס"כ דמן הגר גם רלב"ד מודה דישנים תחתיו אם אין בו ד' טפחים. ואפי' נדמוק דנקט ד' לרבותא דהסוכה כשרה דלחמרי' דופן מקומה לבל בלחמת גם בג' לא יישן תחתיו. אך יש לרלי' מב"ח תרל"ב דכ"ש ד"ה אבל הביא דרלב"ד תולק. ונבי מן הגר ד"ה ומיהו הביא מהני' דנכר ומוכח דהכל מודים כן:

והבא לק אם נימא דלרלב"ד גם מן הגר אם יש ג' טפחים סכך פסול אין ישנים תחתיו. מ"מ בקורה שאין בה ד' דכשרה ס"ש דין ולית בה גזרת תקרה ורק מנהג הוא שלא לסכך בה כמ"ש מרכ"מ סי"ח. אין לנו להוסיף חומרא משום דשם רלב"ד דלא סוכת דעתו בס"ע וס"ו ומג"א:

ב) **ואשר** הביא מר מס' שערי חורה סי' ל"ש שחידש דסוכה שחולה מנכרי ליט יוצא ס"ש רס"י חולין קל"ה ס"ח ד"ה למסומי שכי דשל ישראל מיוחד לך קרי בי' הוחיל ושניהם בני חיוב וכמ"ש בביח מחיר לו"ח תמ"נ ס"ב דבחמן לחה רוחה של לחרים קאי רק על נכרים לבל חמלו של ישראל חברו מקרי לך משום דהוח של ישראל יהי' מי שיהי' ומש"ה הא דיולא בסוכה שחולה רק בשחולה מישראל דשכ"ש מקרי לך ולא בשחולה מנכרי וע"ז הק' מר עליו כמה קשיות נכונות. הנה עיקר ההיחה לא יחבן בעיני. ולין רלחי' מכש"י חולין דשחני החם דשניהם שוחפים בבהמה שפיר חייבי בלחתית הגז דמקרי בחמת לחך כיון דכ"ח יש לו בה חלק ושניהם בני חיוב וממעט רק שוחפות נכרי דליט בר חיובא. לבל הכח דהחמן לו הסוכה הוח של חברו לבד ולין לו בה שום קנין לילך ל"ל דמקרי שלך ופשיטא דלין לו שום חיבור עם קנין של חברו ושלי שלי ושלך שלך:

סימן לד.

להאברך החריף ובקי מ' שמואל אהרן פרדס נ"י.

א) **אשר** שחלני במכתבו בלחרונ חסר שפסול ביום רחשון ובשחר הימים כשר כמ"ש חרמ"ם ס"ה לי הוקלה לחליחו ולחסור ביום רחשון תיקף. הנה שמוע יש לספק הניד לי לקלם יום רחשון בשבת לי לחסור משום מוקלה. ונרחה דלף דודאי דגם בשבת שבילך הוי מוקלה כמ"ש סקצה מ"ו ע"ב דמוקלה בל שבשה וכ"כ מגן. לבואם ר"ם חכמ"ג דהדם לחסור בשבת וכן נרחה מדמ"ל חרי"ח דרק לחרונ מוחר להריח בשבת דלינו טומד להיח לבל הדם לחסור. ומ"מ י' דלם יום רחשון שבת רשרי דהוי בגפסל ביום רחשון דכ"ח חרמ"ה ושערי תשובה מחירים כיון דעדן לא נשתמש בו לחלוה ה"ה בחסר. לך קשה לפ"ז למה לחמרי' דלחקלי בין השמשות של ערב יו"ט הא בלילה עדיין ליט רלוי למלוה ומי' בילה לי' ס"ב לחרונ דמסקי לילות מימים ולולי י"ל משום דלילה לי"ט מחוסר זמן כמ"ש ירושלמי יבמות פ"ח ה"ח ליל שמיני בשמיני ולחסור לסוך לח כילד בשמן של תרומה ול"ש:

ב) **ומה** שהעירני על פרדם סי' קל"ח דלחסור לערבה שחפי' גבוהה מן הדקם. הנה מיימי שם ולא מלאתי שהביא רלי' לדבריו רק ס"ם המדרש דערבה היא נגד הש"ה והדם מרמז לח"ח ולין נכון להעלות ס"ה של הח"ח. ועי' רמ"ל חרי"ח לי' שהביא בשם מהרי"ו ש"ש לקשור הדקם גבוה מן הערבה ומי' מ"ח בשם לניש טעם מפני שהדם קידם בקרא ול"ל רלי' מדקדוק בסוכה ל"ב ע"ב דפחח בחרחי לרי"ו ח"ש שיעור הדם ועיבה שלשה וסיים בחדא כדי שיהא נולב יולא מן הדקם טפח והשמים ערבה ומזה נרחה שערבה בכלל הדם וח"ל שהוא גבוהה ממנה ולכן די בש"ש שלולב יולא מן הדקם. וכן ל"ל פרק שם הזכיר רק הדם וכן כי לחח רבין וכו' לא מסם שלשה להדם והשחר ללולב. ועוד ל"ל קלא רלי' חש"ם שם ר' מרפון בחמה בם חמשה לחר רבח שרי לי' מלרי' לר' מלפון השחח עבות שלשה לא משכחי'. ומה קושיח הא ל"ל ר"ש פליג על ערבה לחוזה ובהדם מודה דדי ג' טפחי'. חש"ב דח"ח לערבה שחגבה על ההדם ושפיר חק כיון דשבות לא משכחי' בם ס' ח"ח גם לערבה שחפי' גבוהה כל כך:

חבלים יורה דעה בנעימים

סימן לה.

לכבוד הרה"ג מ' אברהם ירחמיאל נ"י אבד"ק
מעדליוו ובעת כלענטשנא.

א) **קבלתי** יקרתו תודות לי נכרי לומר שהעגל נילד
ביום שם יכולים לסמוך עליו לשחטו ההר
ז' ימים. הנה הסכמת המורים להתיר כמ"ש בנקפ מי' יו"ד
סי' ל' ועוד ספרים. והוה ענין שדשו בו רבים ותרשו
מורשים למדי בעניני חזקות וגחמות נכרי. ובכ"ז למטן
כבודו לא לחמוע מהעתיר לזכה המרות על דברי מכתבו:

כ"ת הביא דהקשו המפרשים על סו"ת רשב"ם מובא
יו"ד סי' ט"ו ס"ג שאין נכרי נאמן במסל"ת על
מנלים שהם בני שמונה ימים הא קי"ל דנכרי נאמן בתי'
דרבנן במסל"ת ותירלו משום דיש חזקה מעוברת ועכשיו
הוא דילדה. ותמ"ל הביא כ"ת דכיון שאין דנים על
השם רק על הולד לא מהני חזקה השם להולד. וכאה
דבריס אלו סותרים זה"ז ומתי' המפרשים הנ"ל מוכח
דמהני חזקה השם להולד. ולפי' לשמ"ש נו"ב קמא יו"ד
סי' ו' דדוקא בחזקה העשוי' להשתנות לא מהני חזקה
על אחר לחברו. מ"מ הא חזקה מעוברת נ"ל עשוי'
להשתנות ות"ל ונלמד מתירולם זה דחזקה השם מהני
להולד דלא כמ"ש כ"ת נ"י:

ובאמת לפ שראיתי שכ' כן בס' תורת חסד סי' ע"ו
דחזקה הבאה לא מהני להולד. מ"ש במתב"ת
הוא יפוד שאינו קיים. דכל המקור הוא מכתובות י"ב
ע"א דר"ח לומר לדברי המכשיר בה פוסל בבהמ. ולא
מי דדוקא השם שיש להשם חזקה כשרות דאינה חזקה
המכרעת אלא שמספק אין אנו יכולים להוליאה ממזקה
שהחזקו לומה מתחילה. לכן לא מהני המזקה על הבא
שנולדה וספיקה עמה. ואין זו סתירה מאם לבא. דבשם
השם לא נשתרה בבשרותה מלד ודאי רק מספק ודמי
למ"ש פרי"ח קונטרס לחברון ק"י בחלי בהמה קבוע
ומחליפה פירשה. משא"כ בכאן בחזקת מעוברת דבית
הדורת בירור שלא נתחדש עכין חדש ואין אנו ממזיקים
שינוי בדבר כל זמן שלא נודע ולא ראינו שינוי וזה יכוד
חזקה דילפי' מעגע דלא חיישי' דבלר לי' שנורת. ושפיר
דומה סברת בעלמה שיש של הפרה שלא נשתנה מלבה
ונשתרה כמו שהיתה יש לנו ג"כ של הולד ומש"ה לחמי'
בב"מ ק' ע"א ובוקמת לחזקת מרא קמא ולהוי לידך
המתפ"ה לפ דהספק הוא של הולד ועוד בכמה דוכתי
בש"ס. ומה שבאת כבודו שם רמב"ן ניטין גבי חזקה
הקרובים דלא מהני אין ראי' לדין זה. די"ל הטי'
ברמב"ן כמ"ש בבית מאיר לה"ט סי' ל"ה משום דהקרובות
המה בעלי בחירה ואפשר אלו היו לפנינו לא ניחא להו
לדון מליהן החזקה הזאת וכסברת זו כתבו בתוס' כתובות
כ' ע"א ד"ה אלא בשם דשב"ם דהכא לא מוקמי' להו
לחזקה משום דאלו קמן דילמא הוו מודו:

וגם יש לומר דהכא אין אנו לריכים כלל לדון מחזקה
הפרה של הולד דכמו שיש חזקה לפרה דעכשיו
הוא דילדה כמו כן יש חזקה לולד שלמו שעכשיו הוא
שנולד ועלא לאויר העולם:

ומה שהקשה כ"ת על מהני' פ"ז מ"ד דאלות אחשה
שהיה מקשה לילך והוליאוה מבית לבית הרחטן
עמה בספק ויהני בודאי. למה הרחטן עמה בספק
ולמה לא תוקמה לחזקה דשעשיו ילדה. וכן הקשה על
סמ"ק מובא ס"ך יו"ד רס"ו סק"ט דאם אימו יודע אם
הוליא רחטו מון לפרוזדור דיש לילך אחר המזקה שלא
ילדה מקודם. והוה נגד מהני' זו דאלות. הנה הסמ"ק
איננו אתי ובפ"ך לא כתב דיש לילך אחר החזקה אלא
אחר המנהג. וכ"ת שבאמת דיש לילך אחר החזקה בודאי
כתב כן ט"פ מה שראה בם' סדרי שהרה קל"ד ס"ק כ"ו
שבאת נירסת זו בשם דרכי נועם. ות"ל אי מה קשה
לו. כי הנאונים בם' דרכי נועם הביאו מהני' זו דאלות
ופלפלו בה. והנ' מהרח"ה פי' בחמת דעת סמ"ק להחמיר
דלא מהני המזקה דעתה ילדה משום דעשוי' להשתנות
עי"ש. ולענ"ד דל"ק על סמ"ק מהני' ואדרבה יש לו
ראי' משם. דהוה מפרש כפי' הר"ש והנר"ח. דבאמת
מעמידים אחזקה דהשתא הוא דילדה ולא הוליא רחטו
מתחילה והא דהרחטן עמה בספק משום דלעניו עומאה
די בפתיחת הקבר לבד. ואף דעתה הוא דילדה מ"מ
פתיחת הקבר הוא אינו שמה קודם לידה ואי"ז שנפתחת
הקבר בבית הרחטן. והא דאיתא שם דאין לנפלים
פתיחת הקבר אלו אינשא אדברי ח"ק. ובלא העגילו
רחם בפיקה הרחטן טהור משום דלא שני בפתיחת
הקבר. וע"ב. הא דלא חיישי' שמא הוליא רחטו משום
דשתה הוא דילדה וכן דעת תוס' אולין ע"א ע"ב ד"ה
ואתה (ודברי רמב"ם פכ"ה מטומאת מת ה' ט' אין
להם הכרע ולריכים ביאור) ומש"ה לעניו מילה דלא שני
בפתיחת הקבר אלא דוקא כשהוליא רחטו הוא כילוד
שפיר מעמידים אחזקה דשעשיו הוא דילדה:

ועי' תוי"ט שם שאין של רש"ו דשהרות. ונראה כוונתו
דמש"ה הרחטן עמה בספק משום דם' טומאה
ברה"י ספיקו עמה ואם הפי' כן לק"מ של סמ"ק דשא"ה
דהחזקה לינגה מכריעה בם"ט ברה"י. אך קשה עליו
מתום' ריש נדה דלעמה למפרע בם"ט ברה"י לא ילפי'
מסומה ול"ע:

ובעיקר הקו' של רשב"ם הל"ל בנדיים למה אינו
נאמן במסל"ת. לק"מ כי הרשב"ם מפרש
בב"ק קי"ד ע"ב דהא דמסל"ה נאמן בדרבנן הלי דק של
חשה וקטן ולא של נכרי. ונכרי אפי' בדרבנן אינו
נאמן במסל"ת כמ"ש בר"ח סי' ס"ט סק"ח:

וראיתי במכתבו שבאת קושי' הגאון מקאווגא ז"ל כיון
דחזקה להבא ל"מ כמ"ש ניטין שמא ימות תיישי'
למה הי' הום' ניטין ל"ג ע"א על ניד שלוקה משום
דמעמידין אותו אחזקתו שלא ישאל הא חזקה להבא ל"א ומ'
כבודו דדוקא בשמא ימות ל"מ חזקה משום דחזקת מי
איכא חזקה אלימתא ועשוי' להשתנות אבל כל החזקות
מועילים להבא. אי אפשר לומר כן. כי תוס' ניטין
י"ז ע"ב ד"ה וזאת כ' דשפי אינא למיחש לשמא מזמה
מלשמא זמה והיינו דחזקת כשרות לא מהני להבא וכ"כ
הרשב"א יבמות ק"ט ע"א דשמא הפיל תיישי' ומביא
ראי' משמא ימות אע"פ דמעוברת לא להפיל קיימא.
וקו' הגאון ז"ל לק"מ ות"ל לפניס כי שאני בכל חזקה
להבא דלא מהני משום דאין עוקרים ומבטלים את

החזקה של עכשיו כלל לא לחמרי דלין חזקה על זמן מהיד . מבח"כ נמיר שאם ישאל מוכר את הגדיות של עכשיו ולא שלין חזקה על מחידות לכל הלא עמה יש לו חזקה גזירות ולא נוכל לבטל לא מה שהוא מוחזק עכשיו :

ואשר הביא כ"מ בשם ס' דבר לחי דשני נכרים מסל"ת ודאי מכרי . לין ספרו כלין לחכל ל"ל להביא כן בשם ספר כי מפורש בגימין י"ט ע"ב כ' פשט כי הוי להה לקמי' שטרא פרשלה מקרי לשני כותים זה שלא בפני זה מסל"ת ומגבי כי' . אלא דמסל"ת לא מהני להוליא ממון מ"מ ספק על שנים :

ב) **ועיד** הסו"ב שנתן כתב היסור להמוכן ליתן לו דבר קטן מכל בכתב שיעוכב . ומתלן ליתן לו ממה שעותב בעיר בשביל בני הספרים שלומם שייכים לגליל . והמוכן טוען כיון שכ' בהכתב מה שיעוכב בעיר ובספרים השייכים לעיר . משמע דוקא בספרים יש חילוק לכל מה שיעוכב בעיר אפי' בעד לומים שלומם שייכים לעיר עליו ליתן לו . הגה אם הספק ניגע על להבא לעניין ממון לין רלוני להזדקק עד לשמע דעה מניגי הקהל . אלא אם השלה לעניין היסור בודאי הטבר לין ולין חשש על היסור כמ"ש נדרים י"ח ע"ב בהם נדרים להחמיר ופירושן להקל ואפי' בעוכר ע"ד רבים הדין כן כמ"ש שו"ת רשב"ש מובא בי"י יו"ד כ"ם רכ"ח שי"ש ונלמן הסו"ב לפרש שהי' כוונתו רק ממה שעשתנו בני העיר ולא מהכפרים הרחוקים . ופשוט אפי' אם ע"פ דין לין נלמן לפרש כן מ"מ לינו נפקל דיכול לומר שכוונתו הי' כן וכמ"ש בהגהות כ"ו ע"ב בקצורתי הבבי מליה עבדו וגיטין ל"ה ע"א שבי בדרי ידעי' . ואפי' בחמוד ממון כמ"ש מל"מ פ"ד מחלוה ה"ו בשם ריב"ם . גם יש ללרף דעת רש"י דבשכועה דלהבא לינו נשכל וכ"כ סו"ה רשב"ש ההקצ"ד . ומלאתי נדון זה בשעת מעשה בהגרי"ט להע"ז סי' מ' בהשכמה שהיתה בעיר הגדהונטיל שלא לקדם בלא עשרה ושמעו לשכול אה עדי קדושין מהשטעטיוטיל שהעידו על קדושין שם וכתב מהרי"ם שהעדים השיבו שלינם יודעים מהקנה זו ושוד מה"ל שידעו' לשער שלין לנשי עיר לחרת בכללים בהשכמה אם לא פירשו בפי' שנזדו לף על הבתים מעיר לחרת ואפי' לימת שנם לנשי עיר לחרת נלכדים בתרמם הם ניעו בכך בשכרו שלינם נכללים וכל שעשויים לעשות לא תשיבי מזידים וכמ"ש לא החמוד לנשי בלא דמי משמע להו עכ"ל. ע"כ מה דהוה הוה ומכלן ולהלן נכון להוך ביניהם :

סימן לו .

ד"ח סיון תרמ"נ .

לכבוד הרה"נ הנ"ל .

א) **אשר** בא כ"ת לחדש דלף דקי"ל חשר חוכח הוי ודאי טרפה וכמ"ש הלבושי שרד ליה פק"ת דלא לחמרי להלוה שהי' מחולדה ב' לוכות במקום הזה ונדבקו זל"ז כל כך עד שלינו ניכר שום רושם ולא הוי חלה כמק טרפה דז"ל משום דע"פ הרוב כל שהי' בחולדה פרוד לף אם נתחבר אח"כ ח"ו שלא ישאר ניכר רושם היכר כדק לכן אם ליכא שום סדק וניכר אפי' משהו לזלי בחר רובא והוי ודאי טרפה . מ"מ אם היתה י"ב חודש נהי דעדיין לשורה מ"מ לא הוי רק ספק טרפה משום די"ל רוב טרפות לינם חיים וחה דאי' יב"ח מוכח שהי' ב' לוכות חלה שנמחכרו יחד חלה דעד זה יש רוב להסור משום דאם לינה שהי' ב' הי' ניכר סדק מ"מ ליכא רובא נגד רובא וילחה מודאי מרפה ויש לה רק דין ספק טרפה דשהי הלב"ם לאמר רק דרוב טרפות ניכר סדק ולא"כ נהה"נ משנחר לן למימר מה חזית שהי' ח' מדלה ניכר סדק לימת דב' היו מדאי יב"ח . וכ"ז בחבר לחבל בחליף שים ב' בימין לה מהני יב"ח כיון דים בודאי בשמחל יותר מימין ל"כ ילחה מהרוב ובש"ז חיכן כ"ת קו' פמ"נ בשחיתה לטרפות למה לה מוקי חשרה דמחני' מחסרון חוכח . דבמתני' לה קחני חלה טרפות שחסורים בודאי לעולם לפי' יתיו י"כ חודש לחבל בחסרון לינה כיון דלם חתי' יב"ח הוי רק ספק לה חנה לי' . ומש"כ בחליף שעיר ב' כ"מ בש"ח לשי' רש"י חולין מ"ב. ד"ה לה דחליף בכלל חסר דק' ליפוי דחשרה כיינו חליף דבחליף לפי' לחר יב"ח הוי ודאי טרפה :

הגה מ"ש דחליף ניחח דהוי ודאי טרפה משום דילמה מהרוב . לינו יודע מה יהן ומה יוסיף זה שים הוספה חוכח בשמחל שמורה . לנו שזחת הבהמה היח מתיעוב . כח בלח"ה גם בחסר חוכח לבד ע"כ שהיח מתיעוב . חו מתיעוב בהמות טרפות שחיים י"ב חודש חו מתיעוב שהי' לה סדק חלה שנדבק . ועכ"פ יש לה ג' בשמחל מ"מ י"ל דהוי רק ספק טרפה לם מי' יב"ח דהיח מתיעוב שהי' לה סדק והחוכח היו שוה דבשר . ומ"ש כ"ח דחליף שחי כיון דבלח"ה יש רבותח שהי' בשמחל ג' ולא"כ ילחה מכלל רוב בהמות כשרות . ז"ל דמה בכך שים בבה שיי זו כיון דלינו מתריף הוי בכלל רוב בהמות לכשרות חבל לח מלינו דרוב בהמות לין להם ליחהוה שלינם מתריפות :

ומיש להוסה קבושה דבמתני' לח נקט רק חוסם דהם ודאי טרפה נם לם חיים י"ב חודש . ז"ל דנקט במתני' כיון י"ח טרפות נפולה ומ"מ מהני י"ב חידש . ולף דב' להחרונים בשם דבר שמחל דנפילה ודאי טרפה לבל פ"ם בכלל נפולה דמתני' הלמ"ם דלם שהיה מע"ל בשרה וגם טי' הורת הבית לרשב"ח דנטלה בבד הטרפות משום כוף במרה להנטל וכן טי' כ"ת יו"ד מ"ח בבשר החופה לה רוב הכרס דטרפה משום סיף כרס הפנימי להנקב ובטרפות שעל שם כופו מהני י"ב חודש במ"ם י"ם ס"ב חולין כ' פ' . (ולף שהפת"ג פי' ל' הש"ג עליו דלפי' בטרפות שע"ם כופו לא מהני יב"ח לף כיון שכל יסוד דברי כ"ת בנוים על שיטת י"ם דמעוט טרפות חיים יב"ח והלא לי"ם קלי מהני' לפי' לטרפות דחיים יב"ח) . גם כל דלי' הלב"ם דחביר לוכת לא מהני יב"ח דחל"כ הי' מפורש בפוסקים ודאי זו מכריעה דהוי ודאי ולא ספק דחל"כ יש כמה גפ"מ בין ספק לודאי והוה לנו להפוסקים לפרש. גם טי' פי' המשניות לרמב"ם מפרש בלמת דהסרה דמתני' היינו חסר לוכת וגם טי' פמ"ב ה"ז בש"ד פ"ק מ"ח בשם רפ"ם דבחסר מבטן לא מהני י"ב חודש . וגם י' דהטיקר כשו"ת הרשב"ח סי' ל"ח דבודאי טרפה כלמ"ם לפי' מרכה כחול יחיש לא מהני ולא לחמרי דהוה ממעוט וכן מכיר הכוללת סיר סי' ל' :

ב) **ומזה** שנסתפק מעכ"ת בעוף לו בבמה שילאו בני מעי להוץ והוחזר בילוען דבשר לם נוף במעי' לסוריס משום לבר כיולת כמ"ם חולין ס"ח ש"ח דלפיכן

מקרא דכתר כשרה שכל היולת חוץ למחילתו לחסור ח"כ ה"ה בחברים הפגימים של הבהמה. והביא רמ"י לחיסור מרמב"ם פ"ה מהמ"א הי"ג שהשליה שלאה מקנתה לחורה משום כתר כשרה לף אם ידוע שהין בה ולד ללמוד דכל מה שבפנים נחכר אם יצא לחוץ. ולף כרחב"ד לא נחלק שם רק משום דשליה פירשה בעלמא לכל מודה בנוף הדין. ושוב הביא כ"ה רמ"י להיחר מוחולין ע"ו ע"כ יחמרו הכר שחי' ממנה מועל בהשפה ומותרת ומוס"ב כיון דהבהמה מוהרה ע"כ שנם המעים מוהרים:

הנה מהך דיחמרו הכר שחי' ממנה וכו' הין שום דמיון לנדון זה. דה"כ נם בעובר שהוליח ידו נהיר ב"כ לה היד משום זה ביחמרו הכר הפור והעובר מוהר. ונם קשה מה זו סברת ומה נפ"מ יחמרו מה שיחמרו וכי בשביל מה יחמרו הבריות נהסיר לה המוחר לך ל' דהכי' שם דה"ק כיון דהוסרים לה להכר המדולדל משום הכר מן החי ומש"ה להכר מועל בהשפה וע"כ לריך לומר דהיינו מחובר והוי כנחתך הנגל ושוב מעשה זה נם הבהמה טרפה וכ"כ הים"ם חולין פ"ד סי"ו בשם מהרי"ח וה"כ הין משם רמ"י להכיה להיהר:

אך דכר פשוט דהה דהכר היולת הפור. היינו משום דהעובר נחרכה להיחר רק מכל בבהמה להכלו ודוקא הם עודנו בבהמה הכל הם יולה לחוץ הפור וע"ז כת הכחוב ויחיב דהפי' חזר להי"כ לטחילתו והוה עכשיו בחוך הבהמה מ"מ כיון שלהכר היו חוזר להחילו וכן בקושיח דידע' דהכורים חוץ למחילה. נלמד ממקרא זה דהפי' חזרו הכורים. הבל הברים המוהרים בבהמה שהים לריכים ביחר משים כל בבהמה. מה בין הברים בעיניים לחלונים כיד ורגל שפחיטה מהירהם ומה נפ"מ הם המעים בפנים או בחוץ וכל מי שחומר להיפוך הוה מן המחמיהים. ומה שהביא כ"ת רמ' משלית דהכורה הם יולה לחוץ. שלית שהני דכיון דהיח הלובה מן הבהמה הי' לריכה להיות הסור משום הכר מן החי כמ"ש כמהני' ר"פ בהמה המקשה דהם חתך מן המחול ומן השליה הכיריס ומ"מ התירתה תורה משום כל בבהמה וכעובר וכמ"ש שם ט"ז ע"ח השוחט חת הבהמה ומלח בה שלית מותרת מהמ"מ כל בבהמה לרבות חת השלית ומש"ה הם יולה לחוץ הסורה לפי' רמב"ם לף שחין בה ולד וכן היח שיטת תום' ב"ק י"ח ע"ב ד"ה נזרה שכחבו נם בילחת מקלתה היולת הסור מדחוריותא. ודעת רש"י שם שב' ד"ה דים דנזרי' מקלתה הסו כולה דהסורה רק משום הולד כמ"ש דהסו למיתר חין כחן ולד נרחה דס"ל כרחב"ד פ"ה שם דכלח ולד מותרת דפירשה בעלמא היח. ומקשה מחר עליהם ח"כ למה לי קרח (חולין ע"ז ע"ח) כל בבהמה חהכלו לרבות השליה הח בלח"ה מוחר משום דפירשה הוח. ולף דשם מק' למה לי קרח ומשני חסמכהה בעלמא. כל הקו' רק ל"ל קרח לחיסור הם יולה הבל על קרח לביחר חינו מקשה כמ"ש רש"י שם. ויל דקרח קחי הם ים בשליה חשם ולד הלח שמות כיון שהולד חינו פירשה נשחר טעמו בשליה חו כיון שנחכר חינו חוזר עוד להחירו הבל הם חין חשם ולד דהיינו הם מה שבפנים קשורה בולד חו מה שבחוץ מותר דפי' בעלמא היח. וכן הוח שיטת ר' יוחל שבהגי"ה חשר"י שם בשליה של נבלה שבישלה עם בשר כשרה שחינה חוסרת דפירשה היח:

ועל ש' רמב"ם דשליה שילאה חסורה הפ' הין חשש ולד לכחורה ק' מה ענה למ"ש חולין קי"ל ע"ב נדי להוליח הת השליה ומביח דשליה ל"ב קרח למעוטי דפירשה בעלמא היח ומשורם כרחב"ד. ויל דהוח מפרש דוקא שם לח לריך קרח דליחה בכלל נדי ותיננ בשר הבל הכח הם ילחה לף שחינה בשר מ"מ יש בה חיסור הבר מן החי כבילים וחלב וכמ"ש ז"ך יו"ד פ"ז סק"ס, וכ"כ במהני' חולין ע"ז ע"ח חיבב עלי' להכילה מטמלה טומלה הוכלין ולח טומלה נבלות וכמ"ש רש"י דלהו בשר הוח חלח כשהר הוכל בעלמא. ועי' תורת כהנים ל"ו פ"ל נבי מוהר דממעט מבשר ולח עלמות וגידין. הזכח פרט לשליל ושליח ושוכח דשליח הוי בשר דהח לח ממעט לי' מבשר ל"ק על רחב"ד. דבשור דמיירי בפחם שליח שים עמה ולד כיון שהי' רלוי להכילה מחחלה הוי בשר וכמ"ש לעיל:

ועי' פני יהושע פסחים כ"ב ע"ח דמהרן ש' ריק שבהב דגיד מוהב בשליל עד הסיניח שם. משום דס"ל דהין בגידים בטהן עלם ולח חשהרי בכלל כל בבהמה התכלו דלח הוי הוכל מטח"ב סיניח דפנ"ה דשליני הי טהב בשליל ר"מ ור"י שברי ים בגידן בטי"ב וכ"כ בכו"פ סי' ס"ה סק"ח. והמוה מזה דפסיטה דגיד שים בו מחלוקת חם ים בו טעם לח נרע משליח דודחי פירשה בעלמא. ובשליח הרמב"ם ופוס' הוסרים רק בילה הבל חלו נשהרה בפנים והי' קשורה בולד. הז נם המקלת שהין בה ולד מוהרת ולח הזדי' דבין דפירשה היחה הוכל וחינו בכלל כל חשר בבהמה וע"כ משום דים עליו שם הוכל חחרבי מכל חשר בבהמה דהין לומר דמוחר משום דפירשה בעלמא דהה הוסרין בילח. וח"כ ודחי דגיד נמי בכלל בבהמה חחכלו:

ויש לומר בישוב קו' הש' ב"ק הב"ל על רש"י הח בילח מקלת שליח ודחי שהסול מדחו'. כיון דבעל המיתרת שם בשליח הוח עולה ח"ר חלעזר. ועולה ח"ר ה"ר יוחנן בחולין ס"ח ע"ב שלינ חרב ופ"ל דהבר עלמו מוכר הם חזר וחזיל לשיטתו. ועי' בכו"פ סי' י"ד סק"ד שבהב נ"כ בי"ל דמ"ד זה ס"ל כן. והה ודחי דס"ל כן דהבר עלמו מוכר:

וראותי בהורה חיים ב"ק שם שב' לתרן על קו' תום' זו דהח רש"י כחב דהין כחן ולד וח"כ הם חזרה לפנים השחרי בשחיטה הים. ולח ק' דהכורה משום הבר היולה. הח ליחח דחי לחו משום ולד שליח מוהרת בשחיטה כשחזרה כמ"ש נבי בני מפיס שהם יולחו הדקין לחוץ וחזרו כשרה ומותרים שכ"ל. והנה מה שמדמה שליח לבני מעים תמוה כמ"ש למעלה. ונם לח הדע לך הי' מפרש שיטת תום' דב' דשליח שילחה הסורה. לך עב"ם מפורש שהלה כ"ת דילחו בני מעי' הין נם דין הבר היולה:

סימן לז.

להאברך ההריף מ' נ ה ן ד ו ד נ"י ראבינאוויטש. בן הה"נ הצדיק אבר"ק סוחאדני עזו שי"ט א.

על דבר סשיקתו בבשר הפל שנקדם והח"כ נשפר ופלט מים מעלמו ונמלח לי שרי עכ"פ פ"י הדחה ומליחה שנית. והביח מ"ש בממרת שלום סי' ס"ט שפתי דעה ס"ק י"ח בחוחות שלה הודחו חוך שלשה ימים לך הכניסו לוהם מקורקשים לבית ונשפרו ונמלחלמו והחירו לוחם שני גדולי עולם רש"ק ור' זלמן מנגליות

ז"ל משום דמים הפלטים מקריסתם הוי כהדחה ופלפל כבודו בזה :

לדעתי אין ספק בדבר כי הוי כהדחה נועצה והמליחה מהני ואין לריך הדחה ומליחה שנית . דאין להחמיר אשר רואים בעינים שהבשר לא ממיס ומה לי הדחה במים לחרים או במי הפשר . והנה מקור הדין בבשר שנקרש הוא בש"ת רשב"ת מהמ"נ ושו"ת מיי' מהלכות מכורות סי' ד' טיי"ם שמלו בשר הפל שמלת קרח ואין רלוי למליחה עד שיפילו המלה הקרח ממנו הם מוחר לשרותו בכלי שני והשיב להיתר . והנה מי' פשוט להשוחל ולהמביב דכל זמן שנקרש אינו רלוי למליחה . ונראה דאפי' להסוברים דטעם הדחה קודם מליחה הינו משום לריך אלא כדי להדיח מדם שעל פני הבשר . מ"מ כי"ז בשחט בשר ח"ל ריכוך ומהני לו מליחה הכל בשר שנקרש גרע ולא מהני המליחה כל זמן שהוא בקריסתו . ואפי' לפמ"ש מרדכי דאפי' אם הודח במים קרים דמטרפי מ"מ מהני מליחה אח"כ . לך קריסה ודאי נוקשה יותר והוי כברזל וכמ"ש ים"ש פכ"ה סי' ל"ג . ומש"ה אני הנה על מ"ש בביאור הגר"א סי' ס"ט י"ה על דין זה דבשר שמלת קרח שקלי רק לטעם הר"ן דהדחה כדי לרכך דגרסה דזה אינו והכל מודים בזה . ולאו' דהא אנן קי"ל דדיעבד לא בעי ריכוך ואפי' הדחה מועטה סגי ומ"מ בבשר שנקרש קי"ל דלא מהני מליחה אפי' דיעבד כל זמן קריסתו כמ"ש ס"ך סקי"ח :

ועי' תו"ה כלל ח' סי' ד' מובא במי' בש"ת סי' י"ד דה"ה דהדחה לא מהני בנקרש וכ"כ בדגול מרבבה על ס"ך סקי"ח . ועי' חו"ד בקי"ה דפוסק בן בתו"ה ואפי' דיעבד אסור . ויש לדון ע"ז די"ל לף שנקרש מ"מ הוכל ההדחה לנקות לה הבשר מדמו ושיעה התו"ה כרי"ן משום ריכוך אבל לדין לף דלכתחילה בעי הפשר קודם הדחה משום דחושבים לטעם ריכוך אבל דיעבד בשר משום דמ"מ הודח מדם שעל פניו . ולף ש"ל שהח"ד שאוסר לא מטעם ריכוך אלא שדעתו דכל זמן שהבשר נקרש ח"ל להדיחו יפה מדמו . לך תיני יודע מנין לו דבר זה . ובלחמת הפמ"ג ס"ד י"ח פוסק דדיעבד שרי אם הודח בקריסתו . וכל זה כשהודח במים דעלמא בעודנו בקריסתו אבל למחלוקת הפמ"ג והח"ד ונראה להיתר ,אבל בנדון דידן שנתלחלח במימיו ע"י שנפשר נותליו אין פולה פה לאיסור ונם הח"ד יודה דהא מים הם עדות נכורה שהלכה בקריסה . וכל מה שהולרכו הנחושים רס"ק ורמ"ל לחדש דלחלות ע"י הפשר מהני . היינו דק בבשר שהה ג' ימים אלא מליחה דים כאן עוד רעותא שבשר נתקשה ושם נפי' לכוך לעבודה . ורלוי דהמחבר בש"ע פסק כהם בשר דדי בהדחה בעלמא ואינו לריך שרי' ובפעיף י"ג בבשר שהה ג' ימים כתב דבעי שרי' דוקא . ומש"ה צמ"ג שפ"ד ב"ג תוכר בשהה ג' ימים אם הדיחו כהוגה בקרש . ט"ז חדבו בנחושים הנ"ל דמהני אם מעלתו בחלחלת דאף ד"ל צריך מלמטלה בחרכך מ"מ לא הוי עוד קשה כברזל :

כלל הדבר מלד ההדחה אין לפקפק מלומה . אך יש למשום דלא בפשר רק תילוחת הבשר מלמטלה ופנימיתו עודנו קרוש ואי"ב לא תוכל המליחה להוליא את דמו . ועל המליחה אין רלוי מהיתר הנחושים הנ"ל בבשר שהה ג' ימים . ומ"מ נראה שאין יסוד לאסור . ולא דמי למ"ש בפ"ט סק"ו בשם לויח אין אם מלא בחלטלתיו בשר מקרח דשח"ה דרוחים קרח לעיטים ואינו מפלים במקום פהוח אבל הכא י"ל דבפשר לנמרי . ונם י"ל דע"י שנפשר מלמעלה ומלמטה אז נם אם בפנימיתו נקרש יוכל ע"י המליחה להפליט את דמו ונראה דעדיף מנמלה מלר אחד דיותר בהפ"מ דכאן הוא כמלא מכל נד :

סימן לח .

הגה בשומן שהה ג' ימים בלי מליחה שח"ת לעליתו . עי' ש"ת רעק"א סי' ל"ת שמיר לבשלו בשומן אחר שנמלח בדיעבד כיון דבשביו הוא היתר דהוי דם הלבדים שלא פירש ל"ם לומר דאין מבטלים איסור לכתחלה . ונראה לי הכוונה ביטול בדוב או לריך ביטול בששים . עי' שם בד"ה והא שכ' והא דלא מלינו תירום דין זה להרשב"ם הנ"ל שיהי' מותר לערב תחיכת בשר שלא נמלח בחחרות שנמלחו בששים ולבשלם וכו' . משמע דעתו דלריך ס' . וכן ל' ומ"ם בהנהוחין לח"ד סי' ס"ט . לך בדברי מלכיאל ח"ב כי' ל"ז לומד בדעת הרעק"א דדי ביטול בדוב עי"ש בד"ה והשומן שכ' וליתר שאת נויתי לבשלו בדוב ע"י עו"ת רעק"א סי' ל"ת . וכן עי' חסד לאברהם ח"ב יו"ד מאמר נ"ב עי"ש ביטול בדוב . וכן נראה דהא הוי יבש ביבש ודי בדוב שיערכנו בשומן יותר מעט משומן זה ותח"ב לדעת רמ"א ורמ"א ס"ם ק"ע במקום הפשר מותר לבשל אפי' בקדרה אחת . ומ"ם ס"ך כי' ס"ע סקנ"ח דבשר שהה ג"י דבטלה בדוב מותר לבשל את כולן היינו בב' קדרות דוקא או בקדרה ג' ומוסיף היתר על ס' . היינו משום דקאי על המחבר דדעתו בסי' ק"ע ס"ב כרשב"א ובשמים דעת הרא"ש . לכל לדידן דקי"ל שם בהפשר כרא"ש ודאי דאפי' בקדרה אחת שרי :

והגה לכתחלה ת"ל לכמוך על דעת הרמ"א הנ"ל במקום הפשר כי יוכל לבשלם בשני קדרות ויסי' מותר אפי' לרשב"א וכמ"ש ס"ך ק"ע י"ב וס"ע ל"ת . ואף דע"כ לריך לתחכם בשעת הניסול לחתיכות קטנות דאל"כ יהי' ניכר איזה תחיכה איסור ואיזה היתר ולא שייך ביטול . ואי"כ כיון שנתחבו לחתיכות קטנות אין הדבר מהקבל על הלב שכל השומן שהה ג' ימים בא בקדרה אחת שנוכל לחלות שמה שהוא לוכל מהם הוא כולו היתר ומשמת מעורב משומן הסוא בשני הקדרות ואי"כ מה נעט בשני קדרות הא ל"ם חלי' נכאן . לך עי' מרדכי בשם ראבי"ם מובא ב"י ומג"א חס"ז סק"ד בחתיכות קטנים שנתערבו אם אכלו מן התבואה קודם פסח מותרים בפסח דקלינן שהאיסור נאכל . ומקשה עליו בפר"ח סק"ב ד"ה ומ"ם אסור ומק"ח סק"ג דנסי כשנתערב ח' או ב' או כשפפל אחרי' דאסורה נפל מ"מ בנפלו הרבה חתיכים ובנללו שעיניו רואות שבין הרבה חתיכ כשרים נמלא ח' או ב' והאיסור מעורב בכל ההיתר ואח"כ נפל מכל התערובות הנבלל סחה ח' לומר שנתקבלו כל האיסורין למקום אחד ונפלו הוא עבד אחוש . ומ"מ עי' בית שלמה יו"ד קל"ה דבאי דרבנן יש לסמוך על המרדכי ואי"כ ה"ה בכח דאומרים הנחושים הוא . (ונקשה לי על מ"ש רשב"א בשעת היתר ביטול בדוב יבש ביבש שאני אומר על כל ח' שאוכל זה הוא בסיתר וכמ"ש בסי' ק"ע משמו כ"ז שייך אם נתערב ח' או ב' אבל אם נתערבו הרבה פלפלין או חמים של איסור בהיתר . דודאי כל מלא לנרוף שאוכל מעורב בו נם מהאיסור ול"ם לומר שאוכל את הסיתר לבדו) . וע"ל דהא דכ' הרעק"א לדיך ס' ולא סגי לי' ביבש סיינו משום דלא רלה לסמוך אחרי קולי . מדת לנפל

היסיר לכתחלה . ונם להקל כשיטת רח"ם לבטלם כתחד חתר שנתבטל כיבש . תכל לבטלם בשני קדרות ודתי דמתיר ע"י ניטול כדוב דהת תין שום חולק ע"ז . וכתן טוב לשרותו בתחלה בפוטרין שעה ת' כמ"ש כ"י בשם הגמ"ד דמהני עלה זו לבשר שעהה נ"י ותח"כ לבטלו בג"ל ולבטל בב' קדרות . (עי' טוד בשרבי יוסף ס"ס היחר חליבה וכ"כ בשו"ת הגחון ר"ל סריף ז"ל . ובשבו"י ח"ח סי' נ"ח היחר בשומן דהוח רק ולח נחקשה דמו . ונב דשומן תינו מוחזק כ"כ בדב) :

ב) ראיתי בשו"ת מהרש"ם ח"ב סי' י"ח בשר של חלב שהי' מונח על מלח . וכתב דתין תשם על היסיר חלב משום דהוי סיהור חליח ושתח חפל . חלח על היסור דם שבחלב בלח נחולת מדמו . ולזה לח מהני דשתח הפל כיון שהדם נפלט בשבע ע"י המלח . והנה עי' יו"ד ע' בסיף נ' סהיכת כשרה מלוחה ושרפה חפלה מוחר מוכת דחפי' הכשרה בשר נמלחה להוליח דמה ושכשיו תין בה דם של עלמה דשתח לימיד דשריד וכו' ומ"מ חם הטרפה תפלה שרי . ובקשה הת הטרפה פולטת לחוכה דם חע"כ דחפי' לעניו דם מהני טרפה תפלה . והת דדם מפליט ע"י המלח היינו משום דמפזרים המלח על החחיכה ונפשה מלוחה . חלח הכת בנדון דידי' גרחה דהמלח נחשר נם מן החלב דזה הוי טוחת מלוח דכחיזה תופן הוי המיד טוחת מולות ע"י בפיזר עליו מלח ות"כ הכת כמי מונח מלח על הבר . ובכל דוכתי דטוחת חפל שרי היינו חם הטוחת מונח על הטהור המלוח חבל בשיטת חם מונח הטוחת על נוף המלח שלמו הוי טוחת מלוח :

ולכאורה מוכח כדברי המהרש"ם מתוס' חולין ק"ג ע"ח ד"ה טהור שכתבו דח"ל להגעיל דשופי נציונות הנכרים ומותר לעשות בהם נציונות ולמולחן בתוכן דהוי כטהור מלית ושתח חפל וכן מלח הנתון בקערה של בשר נותנים ממנו בחלב הרי דחף במלח שלמו הנתון שם מ"מ הוי טוחת חפל . חך בחתת ז"ח ובמחבל בכה"נ הי' נקרח טוחת מלוח כיון שהי' שם מלח בתין חלח החם עיקר ההיתר משום דחין מליחה לכלים הוי כטוחת חפל . ולחי מרח"ם סי' מ"ב שהק כיון שנתולח הטהור ומונח על הטוחת הוי טוחת מלוח והיכן בהי' רחשון שמיירי שנמלח מכל לדדים חון ממקום שנעץ בו . וק' כת הוח שלמו כ' שם דין דשופי הנציונות והת החם נמלח בכל מקום ולמה הוי טוחת חפל חע"כ ל"ל דשם קיל משום דחין מליחה לכלים וכ"כ פמ"ג ק"ס ס"ד מ"ב משום חין מליחה לכלים ולח משום טוחת חפל וכ"כ פמ"ג חו"ח תמ"ז ח"ח בסהקמ"ז :

ותרי מילי דתמיכי מדכר דכיכי כי שם בח"ב סי' ס"ז נשחל שמלחו בשר טרפה על סל מנוקב חי מוחר לחולות טליו בשר בשר והשיב להיסיר דהיתר דם משרק שריק ל"ם בכת כי בלע ליר טרפה . וחין מליחה לכלים מהני רק דיעבד כמ"ש רמ"ח סי' ס"ם ק"ה . ולפלח שנשלם ממנו בחוחה שעה דין רמ"ח סי' ס"ט בסיף ס"ז חם מלח בכלי שחינו מנוקב דהכלי נחשר מ"מ מוחר לחזור ולמלוח בו וכ' ש"ך בקס"ז חע"ג דחין מליחה לכלים רק דיעבד שרי הכת משום דבשר לוכחי בהדחה מוחר לכתחלה וח"כ ה"ה בנמלח בו טרפה מוחר לחזור ולמלוח חלח לדנמ"ר שם דכ' הטעם דדם היגו נבלע כל כך . חסור בטרפה . תכל עי' יד יהודה ס"ק ס"ד דמטעים בכל יום להתיר :

סימן לט .

להרב המאה"ג מ' י ש כ ר ב ע ר י ש נ"י הרב בק"ק ש צ ע ק א ט ש י ן .

ע"ך השחלה . חטשה ליטרות בשר נמלחו טם כוף בל חוו וחח"כ בשלו מהבשר שלם ליטרות טם הכוף הגיל ונחכל כל הבשר טם הכוף ושני ליטרות נשחרו . ומולנו חותם בקדרה רוחה וחח"כ טלנו בחותם החיט רגל כהמה . וחח"כ נודע שהכוף הי' מחוז טרפה . והטרפות הי' טל הריחה . והורה כ"ה להתיר חת הרגל וחת הכלים לוה להגעיל רק כלי הפורלליין שנשמנו ס"י טרוי לוה להגעיל נ"ם . וילחו טליו טסיקן :

א) דנה לטנין כלי הפורלליין שטירו לחוכם חת הבשר והרוטב . חפי' חם הי' טרפות ודתי דחו' וגם בודתי לח הי' שנים מ"מ יש לנדד להתיר בשלח נודע עד חחר מעל"ע ס"ם מ"ם פרי מנדים בשער החטרוכות ח"נ פ"ד דסכק הוח לי טוח ובהמה הוי מכ"מ וח"כ הוי הכח ספיקח דחו' שמח הוי יון כמינו ובשל מ"ח בדוב . ובספיקח דחו' חם לח נודע עד חחר מעל"ע . וכן ודתי לי' דרבנן שים הכח . דהת חפי' לי היח מכ"מ מדרבנן בעי כ' . מחיר בשו"ת שם חרי' יו"ד סי' ס"ח דהוי נזרה לנזרה . חטו חינו כ"י . וחע"ג די"ל שם חרי' מיירי בחיסור שעיקרו דרבנן משח"כ הכח דעיקר חיסורו דחו' . מ"מ יש לנרף קך דס"ם ל"ם בכלי שדרכו להחמם בשפש . והכח כיון דע"י שרוי נחמרו הכלים רק כדי קליפה והע"ד יש ס' עד הקליפה כמ"ש חכמת חדם מ"ם כ"ח וכלינת חדם חו"ח סי' מ"נ ויד שחול סי' ס"ט של ש"ך סקס"ה ומביח מהגמ"ר . דחם ישהמשו בכל הכלי יהי' ס' וחם ישהמשו רק במקלחה הפי' רוטב בעי' ס' רק עד כ"ק מקום התשמיש כמ"ש ש"ך סי' ס"ט סקס"ד חם הכלי חינו כלי רחשון . וכ"כ ח"ד שם חי' כ"ז דבעי רק כ"ק מקום הנגיעה וכן משמע מבינת חדם הל' שכ' דחמיד יש ס' טי"ם (דלח כמל"י כלל י"ח חוח י' חוכח בפמ"נ ס"ט ש"ד ס"ד דכ' דרוטב לריך תמיד כ"ק כל הקערה משום דמחטטע וגוטע בכל הכלי) וחף דטירו להקטרות נם חת הכוף שהוח ודתי חי' דחו' . מ"מ הכוף הת הוי פ"י טרוי שנפסק הקלוח ובנפסק הקלות שרי חחר מעל"ע כמ"ש מג"ח הס"ז ל"נ דכיון דמומרת בעלמת היח מחיכים חם ח"ח לקלוף . וכ"כ ט"ז יו"ד בהגהותיו לסי' ק"י סק"ח וכ"כ ח"ד ל"ד ביחורים י"ח . ופי' ל"ח חי' י' ויד חפרים ל"נ ס"ז בהג"ה :

ב) אך כל"ד חין לריך לכל זה כיון שכ' כ"ת שנשרפה החוו בריחה . וכל טרפות ריחת טוף חינם חלח כשך טרפה דכל מילי דריחה חחר נפיחה משערין ותי הפשר שנדע שהיח ודתי טרפה . וח"כ נם הבשר מוחר דהוי ס"ם בדחו' וס' לי בדרבנן . ספק שמח חינו טרפה וספק שמח טוף ובהמה מין במינו . ולנבי דרבנן די בשך חחד שמח חינו טרפה . וגם הרוטב שהוח חינו מינו מוחר כט"ז ר"ם ל"ת וכן שפק ח"ד שם חי' ת' . והנף התסור בודתי . חינו לוטר הכלים כמ"ש לטיל :

ג) וגם כלי ס"ם זו חין חשש טל הכלים . חם לח נודע עד חחר מעל"ע . דהוח ממש טובדת דמהריב"ל מוכח פמ"נ דיני ס"ם לוח ת' כשר שפק טרפה כשלו בכלים ולחחר מעל"ע נודע . המיר בפ"ת

וכ"כ פמ"ג פ"ת מ"ז ה' ספק ע"י גלגול וכן לכ"ם בחי' דינים ס"ב תפי' אם הי' יכול להודע בבבק מהחלה מיהו בהפ"מ וכן נו"כ קמא יו"ד ל"ב ל"ג ודעת קדושים ל"ג סק"ג. ולכ"ם חי' דינים פל"ב ל"ג. ומכ"ם הנה שהסכרו דק ע"י ערוי. ונם הוי כלי שדרכו בשפע:

ד) **ויל** טוב היהר ע"ם מ"ם חו"ד ל"ה י"ב אם ים לבבק היסור הוי כאין הקליפה ניכרת ומוחר אם א"א לקלוף ע"פ דעת הש"ך והנ"ב כיון דספק טרפה הוא שרי ע"י עירוי תפי' מודע כשהי' בן יומא. לך בחמת דברי החו"ד נפלאים כי לדעתו בכל ספק היסור שרי עירוי בכלים והוא חידוש שלא נמלא. נם עי' בית שלמה חו"מ סי' נ"ז שהק' עליו מרמ"א ק"ד אם ים לבבק שמא העבור הי' שם כשעירו עליו הבור. ויש לישב:

ה) **ולענין** הרגל. פשיטא מלחת דשרי ת) כמ"ם ס"ך ל"ב ע"ז וב"ב סק"י דלא אמרי' במליחה חנ"נ. ומסקנת כל האחרונים דתפי' בשמן כן. ואף שהת החכ"ת בשר בהבשלה אח"כ ובכה"נ הוסר פמ"נ ס"ד ל"ו בק"ט וב"ב פמ"נ פהיתה למליחה בעיקר השני ד"ה ושהה אך ע"י יד יוסף מוכח משמרת שלום ל"ב ס"ד בקע"ז דנם בניסול אח"כ ים להחיר. ב) דהטעם שקיבל הרגל מהמים הוי לה בלח. דתפי' נוף בלח. מ"מ אם הסירו לת הנוף הטעם היולת ממנו לת הוה ולי"ת בו חנ"נ. ומפורש י"ם פנ"ה בי' ס"ו שפם הי' העובדא בחסיכות וכהב דהטעם היולת ממנו לת הוה. ג) כיון שלא נודע עד אחר המלינה. ובלא נודע מסכימים האחרונים נפי' ל"ע דלא אמרי' חנ"נ בהפ"מ. ובכר כ' ס"ך ב"ב בק"י אם ים עוד לד להקל לא אמרי' חנ"נ במליחה תפי' שלא בהפ"מ. והב"ם בהלטרף שלם חלה יחד:

ומ"ש ב"ת שהי' הבחינה לי ים ס' ע"י מקבל הנוף. הן ידוע מ"ם שער הפרים מובא פת"ם ל"ח ב' דהין מעטרים במקבל. ונם בחמה הין רחי' מהווה לחה לחברהה. לך לא שיך לומר דהוי ספק לי ים שמים. דברהה דהשער לברר ע"י לומד בהרבה בופות. סיף דבר יפה דן והוכיח. רגלו במיבוד רגל יברה. ולהי מבין הסבה למה ילמדו עליו חובה בי הורחתו טובה" לפ"ק:

סימן מ.

לכבוד הרב הגדול חו"ב מו"ה ישראל מאיר הכהן נ"י ראפפורט ראבד"ק פ"ראנמש:

על דבר השחלה בהרגולה שמלחו ממנה רחשה ורגלי והקורקבן ועור הלוהר עם הרבע ליטרות בשר ניחד זה על זה בחערובות. והח"כ נמלה בחלל הנוף של ההרגולה כעין כיס קטן ובהוכו כי' כמו פרש וכו היו תחיכות קטנות קש וקליפה כל היזה מין הבוחה וקון קטן ודק שחור. וכבר נלכל בני ליטרות. ובני ליטרות נשחר על שבת וכ"ה ביבר בלה כי' שנים בשבר נגד כל הנ"ל וע"כ הורה להשוב הכל. לך כלי בני שבחמשו בו היקל להשהות מע"ל. והמו"ן שם חלק עליו ואחר שאם בשבר מוחר:

הנה לבחורה נדון זה ממש כשובדא דשבוטה יעקב ח"ב פ' ק"ט בשהל שמלח בו מחש בחלל הנוף ונמלח עם פוד בשר והבשיל בהפ"מ ושעודה מלוה מפ"ם שמא

לאחוריו

לא ניקב ח' מהבדים הפנימים ושמא הלכה כדוב הפוסקים דמליחה בקליפה והם אי אפשר לקלפו שרי כמ"ם בסי' ל"ח ס"ד והפמ"נ מפקים על ידו בסי' מ"ח במ"ז סק"ז וס"ם מ"ט בשפ"ד וטוד בכמה דוכתי. וכן פוסק בחחם כופר יו"ד ל"ג וביח מהיר ק"ה סעיף ט' וביחם חדם כי' מ'. ואפי' בכמן הדין כן כמ"ם משורש בשבו"י דדוב הפוסקים מחירים במליחה בקליפה אפי' שמן וכמ"ם בחורת חטאת סי' ל"ח חות ב' ומהי' שם בק"ח וכ"כ פמ"נ ק"ה שפ"ד ל"ד וב"כ ברחם אפרים כי' י"ד. ולפלא מ"ם פרמ"נ כי' פ"נ שפ"ד ט"ו דשבו"י מודה בשמן דאסור ומפורש שם להיפוך. וידוע דהנו"כ קמא יו"ד כי' כ' חולק על שבו"י ונוקשה לך מהיר בשפך אי' דאור שמא ניקב ח' מהבדים הפנימים בקליפה הא אפי' בהיסור דרבנן קי"ל דבעי' ס' במליחה וע"ז השיבו ברחם אפרים וביחם אדם דלק"מ דהא דאי' דרבנן בעי' ס' היינו מדיחת חלת ומהבחת דכל מה דחקון רבנן כדאי' תיקון וכך השוו מדוחיהם להחמיר ומ"מ יש להחשיב דעת דאבי"ה לספיקת דיינא:

וביון דין בשו"י כחב בשו"ם סי' ס"ט סק"י אם נמלח חלב ובשר מוכיים יחד ואין ידוע אם נמלחו יחד דמוהר מס"ם שמא לא נמלחו ואפי' נמלחו שמא מוליחה בקליפה והכבים עמו בחי"ד. וקשה דהיו"ד סוחר ח"ע מסי' ק"ה ביהורים בק"ו שפוסק בנו"כ דאוסר בנדון השבו"י ואינו סומך אדעות דמליחה בקליפה ולריך לחלק דוקא החם הוסר משום דודאי נמלח ביחד אמרי' דספק ערופה דקון בחלל הנוף לא נרע מודאי היסור דרבנן דבשי נ"כ ס' משא"כ הכא דספק אם נמלח יחד שפיר הוי ס"ם. אך יפלא הדבר דמפורש דלא בכו"ם נדמ"ח כי' ת"ש בספק אם נמלחו דנים טהולים עם טמחים דאסו"ם בהם שמונים חזקי לחומרא ולא אמרי' ס"ם זו. ועי"ש בפמ"נ שחמה ומסם על דין שבו"י. ומה שהי' דשבו"י מודה בשמן המוה כמ"ם למעלה. ונ"ל כאי' קמא של פמ"נ דבאחת בהפ"מ שרי ורמ"א מיירי באין הפ"מ:

אך באחת נדון דידן נרע משל שבו"י. דאף דקון בחלל הנוף הוי רק ספק מריפה. כמ"ם רס"י חולין נ"ג ע"א שמא נקבו דקון וטו"ד כי' ל"ח וב"י כי' מ' וסי' מ"ט בשם אוהל מועד (וזולתי הנ"ה מדכי פת"ט סי' חשל"ז דכ' מחם בחלל עריפה מסום רוב בבלעים דרך הוסם וי"ל דמיירי שם בעור שלם וכמ"ם הנ"ם סי' מ"ם ונ"ה) ומ"ם בינת אדם כי' מ' דדעה הנו"ב דניקב ע"י קון הוי ודאי טריפה. לא בינת אדם לי ולא יודע ביהודה כן ובמחכ"ת טעות מזדקר לפניו. מ"מ כל זה בקון שבא מחון אבל כאן שמלח קש וקליפה של הבוהה בודאי לא בא מחון הוי ודאי עריפה דרוב הבבלעים דרך הוסם. ורחוק כדבר לומר דפשם ח' ניקב מחון ע"י קון ואח"כ נסכם דרך הנקב נרגיר חבוחה וקש. ואף דהכא קאי בהרגולה שים לה זפק וכחב פמ"נ ס"ם מ"ט דהוי בפק עדיפה שמא ניקב הזפק דבשר אבל בשר השיג עליו בבינת אדם כי' י"ז ע"ם דברי בני אדם ב"ם ל"נ דאבן ניקב הזפק בשר דאפי' אם ניקב הין המאבל יורד לאבל דאל"כ כי' לנו להטריף דהא אי אפשר לאיוח אם המאבל יורד לאבל הנוף. ומ"ה אפי' בהרגולה שים לה זפק מריפה ודאי דליכא למאבי בזפק עיי"ם. ומבואר בספרי אדם בר"ן חולין נבי ניטל הזפק שאם מאבל יורד לאבל טריפה וב"כ רס"י חולין ס' ע"א ד"ה ברובו דמס"ה אלחולה שנקבה עד רובו בשרה שאין דרך הרעי היולת דרך הנקב לאחר

לתמוריו וליפול לתוך תלל הנוף וכ"כ רמ"ח יו"ד ס"ס מ"ו ביתרת דפחות ברחשו טרפה מצי שהרעי יורד לנוף: **ומ"מ** נראה לפי מה שכ' המרדכי פכ"ה סי' ת"ס דעוף וכהמה שני מינים המה לי לחלוי בחר שמא. וא"כ לדידן דקיי"ל סי' ל"ת דחלוי בחר טעמא הוי מין במינו. ועי' פמ"ג שער התערובות ת"ח סק"ב ד"ה ודע וק"ס סק"ת בשם ש"ת הרשב"ץ דגרים בחולין ק' ע"ח גם על דג טמא וליבטל ברובה מפום דגן טהור וטמא טעמם שוה דלח כש"ך סי' ק"ו. ולפלח למה לח הביח רחי' מנמ' בחומו הדף דרם רבב"ח תחיכה של גבלה ושל דג טמא וכו' חוקי רב לחומרה ודרם כיון שנתן טעם בחחיכה מ"ג ותוכית תחיכות כולן מפני שבן מינה ומוכת דקחי גם על דג טמא. הרי דגן טמא הוי מין במינו עם דג טהור. וחע"ג דהתם מיירי למתן דס"ל מב"מ לח בטל וביותר מס' חלוי בחר שמא וחין רחי' דטעמם שוה. חך הח לחבי מצי דקדם וכלקו וחבי הח ס"ל בע"ז דחלוי בחר טעמא. וחין לומר דהדג טמא מפ"ה הוי לישנו מיעו מפום שנתן טעם בחחיכה וחע"ג הוי מב"מ מפום דהחחיכה שנבלע בה הלישור מקרי עלם הלישור לגבי תחיכות לחרות מב"מ. ז"ל דח"כ חיך מקשה כי לח נתן טעם נמי וע"כ דגוף הלישור המבליע הוי חין במינו עם התחיכה (ו"ל דקחי על גבלה למה חשוב כיון שנותן טעם). וכן דעת פמ"ג כ"ז שפ"ד סק"כ דשור חיל ועז טעמם שוה והביח רחי' מדכתבו דוקח כשהם שלשים הוי שלם מינים חבל כשחוכים שם בשר חד הוח ואילו הי' טעמם חלוק חין נפ"מ בין בלשים לחתוכים ורחי' זי עלמה הוי גם על עוף וכהמה דהח חלוק מהוכים חיחח בד"מ ופרי"ח לית בשם חו"ה גם על עוף וכהמה. וחפי' למחי דמכיח פמ"ג בשעה"ה מ"ג פ"ד דספק הוח לי הוי מב"מ מ"מ י"ל כמ"ש ש"ך יו"ד ק' ס"ס ע"ז דלית דגים היכח שים שמוניה לשור מה"ת ודגים מלוחים מותרים מס"ה שמח לח הי' כש שומן וחז לירם חינו לשור חלח מדרבנן וחז הי כשפק ח' והוי ס"ס בדחו' וס' לחד בדרבנן והי"ב בע"ד לפמ"ש כ"ת שהי' ספק חללו חם הי' שפים. יש בדחו' ס"ס שמח עוף וכהמה מב"מ ובטל ברוב וחח"ל חינו מינו שמח הי' שפים ולגבי דרבנן הי כשפק לחד שמח הי' שפים. חך זה חינו דחק דלגבי ס"ס דחו' מלטרף גם בשק זה שמח הי' שפים חק דהוי ס' תכרון יהיעה כמ"ש המ"ב מוכח ס"ך ס"ה סק"ד מ"מ לגבי דרבנן ל"מ ספק זה כמו בכחל. ומ"מ י"ל דגם בדרבנן יש ס"ס ספק שמח בח הקם דרך הקיה וחח"ל מן הוסם שמח יש ס'. דחק דרוב הנבלעים דרך הוסט מ"מ י"ל דספק לחד שהוח גבר הרוב מלטרף לס"ס כמ"ש הוס' נדה (יח.) ד"ה שליח דחם יש שליח בלח ולד מוכרת שליח שילחה מקלחה מפום סמוך מצוינת דלין כה ולד לפלגת שלח יצח רוב הולד וכ"כ חס"ז כהובות ע' ע"ח בשר שו"ת ריב"ם סי' שע"ב וכ"כ פי' יהושע שם ובקונטרס לחמדון וס"ך יו"ד שע"ח בשם רוקח דחשה כהן משובח מותרת לבעוס בחוהל המת מס"ס שמח העובר נפל ישמח הוח נקבה חק דריב ולדוה בני קיימח. וידוע דחוס' כחובות ט' ע"ח בני פ"ם וע"ז יו"ד ק"ן סק"כ וס"ך ד"ל סק"ו כחבו להסוך דלח מהני כ"כ נגד הרוב ועי' כו"ם בית הספק דהוח מחלוקם רמב"ם ורחב"ד בשפחתו של מליך. ומ"מ י"ל דב"ם מודו דבחישור דרבנן מהני ס"ס זו. ובפרט דים נ' ספיקות בדרבנן ח) שמח בח דרך הקיה. ב) שמח הי' שפים. נ) וחמה

די בחליחה בקליפה. ולח לכחב כי ע"פ ליור השלה בדור שלח הי' ס'. לק יש לנדד נ"כ שמח לח ננעי ד' ליטרות בשר בכל חבני החרעולח:

ואמנם לריך לבחר כי לעי"פ דגם עלמות הלישור מלטרפות להיחר כמ"ש בכי' ל"ט. מ"מ נראה הכח בחליחה מצריס רק שנקנס בעלמות לישור ויהיה רק כדי קליפה כי כחב ט"ז ל"ע דדין עלמות ככלי עלם ובכלי לין חליחה מבליע רק כדי קליפה כמ"ש רמ"ח ל"ח ס"ה ול"ח ס"ד וע' מל"י כלל פ"ה סק"ז הטעם משום דכלי קשה ממחכל ורחיתי בפחחי השובה ל"ט סק"ל בשם מהרי"ו הלוי דבחליחה לין העלמות מלטרפות כלל ודבריו ל"ע דהלח עכ"פ בלשו העלמות כדי קליפה. ולח קשה מכי' ע"ח דחליחה עלם מהני להוליח הדם לח שלין חליחה לכלים להבליע ולפי' בלד כדי שירחית נ"כ לינו מבליע מכלי וכמ"ש ט"ז ס"ע סקנ"ח וס"ך שם ס"ת וכן בפמ"ג שם וק"ה מס"ז סק"ח. ומשה"ה דטבע המלח להוליח דם מפל"ב בשחר לישולים. ועי' נחוני בחרחי כי' ל"ז שו"ת הב"ח דמלרפים כל העלמות נפ בחליחה ול"ע למה. לוח דבר שבפ"מ הי' מקום לגדד להחיר חח הבשר בקליפה לבל בעובדח דח שלח הי' הפ"מ ומס היו קולפים הבשר מעם לשר נשחר ודחי דיפה הורה והמורה להיפוך י"ל שלח פיימוהו קמי' כחשר הי' ובוטע שינוי במעשה נשהה דינו ה' יפוחת לכם שלום והקולות יחדלון.

סימן מא.

ב' אדר ראשון שנת ס"ה.

בשנה הזחת שנת בלירת במדינת פולין למיני קטניות ועדשים. ומביחים מרוסיח הרבה קטניות. ושכיח בהם שחב"פ שהם מבחוץ שלמים בלי שום חור מ"מ יש בחוכם הולעים. והם מצני כונים. סוג ח' נמלח בהם זבובים חיים שחורים. והקטניות ההם לח שהם שלמים מ"מ לעין כוחן ומדקדק היטב ניכר כחם שחור לו יהוק מבחוץ ומ"מ לין לסמוך על כחם בדיקה כי לח כל חים בקי בזה ויש עוד סוג לחר שיש בהם חולעים לבנים מחים מוחמים במקום לר. ומלמעלה לין שום כחם וריעם. רק יש מביאים שע"פ לורח הקטניות ומרחיחה כזכוכית מבירים שיש בה חלול וחולע. ויען כי הקטניות הוח חוכל נפש היותר זול והיותר מלוי למרבית ההמון. ואם יבוה החוכל הזה הוח הפ"מ מחר נחתי לל לבי לבחר הדין למלוח היחר לחכלם.

גרסי' בחולין ל"ח ע"ב הני חמרי דכדח לבשר חריסר ירחי שחח שריין דחי בחחוכר החליטו נעשו עפרה בעלמח דכל בני' שלין בו עלם לינו מחקיים י"ב חודש וכחב הר"ן שיש בעלי נפש שהחמירו דה"מ לחכלם כך שרי חבל לבשלם בחוח שהם חיים' שמח ע"י הבישול יהיו פורשין ולח בטלי דבני' לח בטלה. והנה לדברי הר"ן דהכח מייני שהי' בחחרי דכדח עשים נגד החולעים דהח קחתי עלה דחסור לבשלם משום בני'. ות"ב קשה למה חוך י"ב חודש חכוריה הח יש בם כדי ביטול מדלו וכל הפי' לינו חלח מדרבנן משום בני'. ות"ב הוי בפיקח דרבנן שמח לח החליטו בחחוכר חלח בחלוש, לך לריך לומר הטעם דלח שייך הכח ביטול משום דקידם

ביטול יכולים להכיר ההיסור ע"י בדיקה אם יכיח זה וביון דניכר ההיסור אין לו ביטול מדתו' וכמ"ש תוס' חולין (ל"ה.) ד"ה כפיקו דהא דמדתו' חד בהרי בטל היינו היכא שמעורב ואין ניכר ההיסור אבל הכא ידוע ההיסור בבדוקתי' וכ"כ רשב"ם ל"ט סוף סוגיית דזרוע בשלה דמ"ה ההיתר מאסר אם טעם ההיסור ניכר בו משום דטעימתו זו הכרהו וניכר הוא וידוע בכל ההיתר וכ"כ רשב"ם שבת כ"ט ע"ח ד"ה כי דהא דמדבה עליהם עלים מוכנים לא מחורת ביטול נעשו בה דכל דבר שהוא בעין וניכר בשעת חשמישו היינו בטל אלא דשם ח"ל ביטול אלא לריך רוב כדי שלא יהיו' נראה כמבטל את ההיסור וכ"כ בבילה ד' ע"ב ד"ה והא שאין ביטול בדבר הניכר לעין ולכן ל"ל דמיירי שאין מכיר עלי ההיסור להחר שאחערבו. וכ"כ הרן שם וכ"כ בשו"ת הרשב"ם הנ"ה בחטים מלוחחים שאחערבו בכרי דאפי' בחלף לא בטל משום דההיסור ניכר יבמין וכמו חחיכה בבלה ניכרת שאחערבה בחוך חלף חהיכות של היחר חינה בבלה שהרי ניכרת היא ולריך לחפש אחרי' ולבלקה וכ"כ שו"ת הרשב"ם הרבי"ו. ומה"ט חילק בבדק הבית בית ד' שער ד' מל הרשב"ם דכלי בבלע ההיסור היינו בטל משום דניכר ההיסור אין לו ביטול וכל דבר שאפשר להוליא ההיסור מהוכו כיי כניכר ההיסור. ומה שהקשה הרשב"ם בחשמרת הבית שם עליו מעלים דמרבה עליהם ל"ע שניכרים. חמוה מלד דהרשב"ם בעלמו כ' בבילה דמיירי בהיו מכיר עלי ההיסור ובשו"ה ס' הפ"ה כחב דדבר שאין לו עיקר בדאי' בעלים מוקלה וחלת ח"ל ת"ע שניכר ההיסור יש להם ביטול) וכ"כ ריטב"א הולין ל"ט ע"ב ד"ה אבל ההיסיר הניכר אין לו ביטול וכ"כ מרדכי חולין פ"י בי' חשל"ז דמ"ה אמרי' בבילה דש"ו של זב מטמא במשא ואין ש"ו מבטלה דמיירי שהוא ניכר ובעין יכל דבר שהוא בעין לא בטל יכ"כ ת"ח סי' ל"ט ס"ח ופר"ח ק"ב סק"ח. וק"ד סק"ג. ק"ט סק"ו. ופ"ז חו"ח הל"ב סק"ג. ורמ"א יו"ד ל"ח ס"ד כל היסור חע"פ שאחבטל בס' אם מכירו לריך להסירו ופמ"ג שער החערובות ח"א כפ"ב וח"ג פ"ג ד"ה ומדי (ועי' בחור הגר"ח ל"ח שמבית מקור לדין זה מירושלמי ערלה פ"ב ה"ג ממן לא כוכר ההיסור. ברם הכא כוכר ההיסור. ולפי' פני משה אין משם ראי' כלל עי"ש):

וקשה מאין גלמד זאת דאף דהוי אחד מאלף ובטרח נדול לבדר ולהכיר מ"מ לא בטל מדתו'. דלמא לא מקרי ניכר ההיסור רק אם אפשר לבדר בקל. וכמו בכל חיכה לבדוקי וכמ"ש בריש פסחים למאי נפ"מ לפיילי לאטרופי לאחי מאי. ועי' פרמ"ג שער החערובות ח"א בפ"ב שכחב דמדתו' אין לחלק בין ים בו טורח לי לא: מגלי' המקור. ורלוחי בחחם סופר יו"ד רע"י שהביא ראי' מבכורות כ"ה ע"ב בעלי חומים לוסרים בכל שהן ר' יוסי היחר יבקר ופריך מכלל דה"ק אחר דלא יצא מוקי לה בחום בדוקין שבעין ואחערב בחלף דקאמר לבדר אע"פ כל שניכר בעים חיפוי לא שייך ביטול ואיכא מבין רחיקו דחיכא חי ת"ק הי' אומר דבטל וגם' מקשה למה לא יבדר אח ההיסור הי' רחי' דאפי' ע"י טורח הוי ניכר ההיסור ולא בטל אבל אבל הלא ח"ק אחר דלא בטל ומ"ז מקשה אם אפשר לבדר אח ההיסור למה לא בטל הא יכול להסירו. ומ"ז לא שייך להרן דיש טורח לבדר דמ"מ אם הוא רולה לבדר ודאי ביכול לבדר ואין חוסרים אח כל החערובות. וגם מה דנראה דעת ח"ם דבטמא דלא בטלי בטלי מומין הוא משום דההיסור ניכר לפי בבוב ח"ל לעשם זה וכ' דבעשם מטעם דבטלי חיים לא בטלי ובכל הזבחים שאחערבו (זבחים ע' ע"א) וכן כ' מרמב"ם פ"ג מאיסורי מזבח הי"א י"ב:

ואיב מאין קטיוח שיעור בודאי שהחליטו במשובר ויש להם מקום לרחוק אסורים אפי' אם חלק פעמים נגד המחולעים אפי' מיחחים שיכולים להכיר חיזה קטיוה היא מהולעת ואינם בטלים ומ"מ יש לדון ע"פ שו"ח רשב"ם רי"ט שהקשה ברע"ב דכלחים כל שהה שיש בו רובע זבע ממין אחר ימעע הה פחות מכאן ח"ל למעע מ"ם מבנר שיבד בו כלחים שאינו בטל ואי' דשה"ה משום דלא אפשר דח"ח שלא יהא בשדה שריפה ממין אחר יחיאסר אח הכל או שיברר בין כל זרע אשר אבר יזרע אשר יזרע ולא נאמר הוראה למלח"ם והלכך כל שאחערב בטל אבל כלאי בגדים אין מין אחר מאערב כי אלא במקרה לעהים רחוקות ולפיכך לא ניחן להחבטל ועי' חו"ע ובעוח אלי' שבאחני אי' אחר ולא הביאו דברי הרשב"ח. ולאולן זה דמהערובות שאינו במקרה בפרע אחד אלא כל המין הוא באאריבות זה ויש עירח להביאו בטל ה"ה בקטיוח שבשנה זו כולם שם בחערובות הולעים ובטירח רב וכמעט ח"ח לפחות כל קטיוח לבד קס"ו אלא הוי ניכר ההיסור ובטל מדתו' ואין בו רק היסור בדי' דרבנן. ואולי ים לדחות דדוקא בכלאים שכ"ח בפ"ע שרי אז אחרי אלא בא לידי היסור ונחבטל במיעוטו משא"כ בחולעים שהוא דבר החשוב בעני עלמו אינם בטלים מדתו' אף שכל המין הוא כך:

וכל זה במין קטיוח שיש שם זבובים חיים יש להם מקום לרחוק, אבל במין הקטיוח שאחלים הולעים מחים ואין יודע שהחליטו במחובר או בחלום ושוכבים במקום לר' ואין להם מקום לרחוק נראה להחירם מס"ם. שמא נולדו בחלום וכל זמן שלא פירשו מוחרים. ואפי' החליטו במחובר שמא הלכה כסי' הרחשונים שהמחבר פ"ד ס"י דבטי חיבי להם מקום לרחוק. ומיחר נם לבשלם יהיו חשם שמא יפרשו מי הביטול דכיון שאם מוכחים סנורים בחוך הקטיוח יודעי שלא ייכלו לפרוש מהוכם כמו שרחיחי הרבה קטיוח מבושלים ונשחרי חמיד שוכבים בפנים בקודם הביטול. ואפי' הילו היו כולים לפרוש. הנה לדוב הפוסקים פירש מח מיחר יכן מסקנת ש"ך סקי"ב וכי"ם סק"נ. ואפי' להפוסקים פ"י מח שאמר קרוב לודאי שאם יפרשו יבטו נמוחים ע"י הביטול וכמ"ש ה"ה פ"ב מהמ"א הטי' דלהרמב"ם ל"ל להניחם במים רוחחין דאם נמוח בטל ואם היה בטין יזרקו. והיינו דרמב"ם ס"ג פי' מח שאינ ל"ל לן שעולה לדידי' שיהנם ברוחחים שימוחו ס"ם יוכלו לפרוש מחים. ומה"ה פרן ס"ל נ"כ פי' מח שאינ לא כחב עלה דמים רוחחים חלת ליחנם במים לוגים. וקשה להרשב"ח ס"ל בחורח הבית דשרשה מחה חסור למה הלריך שיחנם ברוחחים מה מהני לדידי' עלה זו הא יוכלו לפרוש במיחחם. וליל דע"פ רוב אם מחנים חוחם ברוחחים אינם פורשים אחר מיחה:

ואין לומר דאף דים ס"ם זו שמא לא יפרשו ושמא שמוחו מ"מ אסור לבשלם דאין עושים ס"ם בידים וכמ"ש מהרי"ט ח"ב יו"ד סי' ל'. ועי"ש שחולק על מרדכי ובמוח פ"ד סי' כ"ח שכחב דשרשה פעמים לא סמכו אם"ם ומביא רחי' מחולין כ"ג ע"ב דהיה שרקפא דסמך דיסוח דאסרו למכרם לנכרי שמא יתכרם לישרחל והא ההם הוי כ"ם שמא לא נדרסו

ומאי לא ימכרם הגוי לישראל וע"ז כ' המהרי"ט דשם טעם משום דהשתא דליהנהו קמן אסורי משום ס' דומיה ליכא נגן אלא חד ספק ובד"א לחומרא אסור למכרם לנכרי דאין עושים כ"כ בידים לכתחילה (ובחמת ס"ל שגם כוונת המרדכי הוא מטעם זה כמ"ש שם דאין רשאים לעשות מעשה לכתחלה). ולפ שמכרי"ט כ' טעם דאין עושים ס"ס לכתחלה כאן דומה כמי רחמנא שריא ולפ"ה אמרו הין מבטלים איסור לכתחלה ע"י רוב ה"נ אסור לגרום היתר ע"י ס"ס. ולפ"ז ל' דדוקא היכא דכוונתו לבטל איסור אבל הכא הא אין כוונתו לאכול את המילעים. אך ע"ז לריך לומר דבכל גווני אסור לעשות ס"ס דהא בשרקפת"ג אין כוונתו לכך שימכרנו הנכרי לישראל ומ"מ אסרו למכור לנכרי אבל כ' פשוט דדוקא היכא שהדבר עכשיו עומד באיסור ופ"ה ס"ס אינו באים להתירו אז שייך לומר אין עושים ס"ס בידים להתיר. משא"כ הכא דהקטניות קודם בשולם הם מותרים ל"ב אין עושים ס"ס להתירם דהא גם עתה עומדים בהיתר. לק"מ מ"ש הכ"ן הנ"ל דאחר י"ב חודש אסור לבשלה משמע שפרשו וכנ"ל לא בטל הא הוי ספיקא דרבנן ולקולא וע"כ דהכוונה דאין לעשות ס' דרבנן בידים הכי אף דעכשיו קודם הבשול מותרים מ"מ אסור לבשלם ולעשות ס' דרבנן בידים וה"ב נ"ד בספק ספיקא. וי"ל דאין טעם הכ"ן משום זה רק כיון דים עלה להניחם במים רותחים אין סיומים הספיקא דרבנן. אבל נ"ד שכמעט ודאי הוא שאין המולעים עומדים שפיר י"ל שלא להניחם מחלה ברותחים:

ועוד שם בכ"ן דאם הוחזק ג' תולעים אסור ולא מהני ספק נמות. ואי נימא דקאי גם על אחר י"ב תידם קשה הא הוי ס"ס ספק שמא לא יפרוש ואח"כ שיפרוש ספק נמות. ואף אי קאי רק על אחר י"ב תורם דאין כאן אלא ספק א' שמא נמות מ"מ הא הוי ספיקא דרבנן דהא מדאו' בטל. וכיולא בו תמה בפמ"ג על ס"ז סק"ו שכתב דים בתערובות מילוין איסור תורה. ליזה איסור דאו' ים גם הא הכי' רק מדרבנן לא בעלה ירחיתי בשו"ת בית שלמה יו"ד קל"ד שתירץ דים כאן אי' דאו' מ"מ שאני רמב"ם מוכח בסוי"ד קפ"ו דחמלה של נכרי אסורה משום שהקום מעורב בה וכמו שהאריך בזה הט"ז קל"ה סק"ה דכל דבר הניכר אף שאי אפשר להסירו לא בטל מדאו'. והנה אי' זה יגדל לאדון בכ"ן דבכי הט"ז. אבל בהכ"ן אין לפרש כן דהא כתב דמ"ה החמירו בטלי נפש משום חשיבות דבכי' אינה בטלה מבואר דאי לאו הכי הי' בטל מ"מ. גם אי' שו"ת רשב"ש קי"ג שכתב נ"כ כרלב"ד דאם הוחזקו ג' תולעים החבשיל אסור אף שיש ספק נמות וכ"כ בתורת הבית ובאי' חולין ל"ח ע"ב דדוקא אם יש ס"ס מותר ולא בספק אחד. והרשב"ש הא חולק בהא"כ בחמלה נכרים על הרמב"ם וס"ל דמותרת אף שהקום מעורב בה כיון שא"א לנכרו מתוך החמלה. ואף שהמ"ז ק"ד כתב דבעכבר מודה רשב"ש לאיסור משום שיש חשש שיאכלנו בע"י בלי תערובת החומץ מ"מ ודאי דוקא אחש החומץ לת ואין בעכבר מחערב עמו אבל חולב וקטניות בטל החולב וכמ"ש סרי"ח (דשיטתו נ"כ בהמ"ז) שם דאם העכבר נתחך כמו שמחבל שרי כיצד ביצד דמבטלי לחדדי. וגם הא מפורש בחי' רשב"ש חולין ל"ז ע"ב ד"ה גיד בס' דאם הגיד נפלט ונתחך לחתיכות בטל וכ"כ שם ל"ט ע"ב ד"ה וליבטל דאם נתרסקה הנכרי בשלה וכ"כ בשו"ת סי' ק"ח נכרי שנתרסקה ונפסדה לורתה אבד שמה ובטלה ומיי"ם שנקצה

ומתרומות כ"ח שאם נחלה בפיו בפשם יפלוט ומ' מטום דהפשם טומד בע"ע ופשוט הפי' מטום שבפשם בלא בפיו והוי כרי וכ"כ שו"ת רשב"ש תקי"ב דאכרי שרלים בטלים וע"כ דהרשב"ש לית לי' כלל דינו של הש"ז. ועי' שער אפרים סי' פ"ז. וגראה דאפ"ה לא מהני בהוחזק ג' תולעים בשק נמות משום דאחמחק אסיקנא ול"ה ספיקא דרבנן לקולא כמ"ש הב"ך בללי ס"ס סק"כ (ול"ע לדעת פר"ח בללי ס"ס ס"ו דחולק וס"ל אפי' באחמחק כד"ר לקולא):

ודי"ל עוד דאף דהוחזק בשק ג' קטניות מהולעים אי"מ כיון שבחבשיל זה לא הוחזק י"ל שפק אחת אין כאן הולעים כלל ועי' ה"ב סל ט"ז פ"ד סק"ז שכ' בדעת הרשב"א דאפי' דברים שדרכן להתלש הוי שפק הנ"ל ולאו שמי' ספק ודבריו תמוהי' דהא הרשב"א והרן מפרשים באמרי דכולא שדרכן להתלש ומשה לריכים בדיקה כמו סרכות הריאה דהוי מיעוט המלוי ומ"מ כ' ט"ז דשב"א דהוי ס"ס שמא אין בהם וכ"כ רדב"ז ח"ב תשכ"ג בעושים שמלויים בם הולעים מ"מ הוי ס"ס. ועי' מג"א מ"ו י"ח שהשיג על הפ"ב ופי' דברי רשב"א כראוי. ועי' רדב"ז שם שהקשה שחיית הרשב"א הכא מחיר בס"ס ובשו"ת קי"ג כ' דבהוחזק שלשה אסור אפי' דוקא בשחט פולין אע"ג דרגיל להיות בם הולעים מ"מ לאו חזקה גמורה הוא ולכן לאחרי' ס"ס משא"כ בהוחזק ג' בקדרה אין כאן ספק. ולפי' יובן דקאמר ל' וכו' ומה הי' הו"א שלו. הא מפורש בן בר"ן דשב"א שני הדינים האלו ביחד דדברים שדרכם להחלש הוי ס"ס בהוחזק ג' אין כאן ספק. ומ"מ כל הפוסקים הכ"ן ושו"ת הרשב"א. קי"ג ורדב"ז שם הזכירו רק אם הוחזק בקדרה אז אין ספק אבל אם האחזק רק בשק י"ל דבקדרה יש ספק שמא אין כאן כלום:

גם חולי ים לגלף דעת תו"ה הובא בד"מ קי"ב דבכרי בטלה בשלה במינה וכ"כ בריטב"א חולין ל"ט ע"ב ד"ה וליבטל דבכרי לאסר בכל שהוא רק במינו ופי' נחל משכול ח"ג דף פ"ה דגם הרמב"ם ס"ל כן כמו שהי' ס"ד של הפרי"ח קכ"ח. וגם נוף הדין דקי"ל בשמואל דקיסות שהחלים בחיבי אסור אינה אלא בספיקא דדינא דהא הרבה לחשושים התירו ופסקו דלא כוותי', ר"ת ור' נחמיה וריב"א והג"א תשבי בשם ת"ז וראבי"ה ורשב"א ומרדכי בשם שו"ת רש"י ועור בשם ר' יעב"ץ. ועי' בש"ל פ"ח ס' ק"נ דמלרף דעת הפוסקים דלא בשמואל לענין דא"ל בשים בדיוק רק די בקירוב. יש לחכחד כי אפי אוכך גם בעקרי של דבר אם הלבנים הם חולעים. כי לעולם לא מלאתי לוחם חיים וחבשתי בם בזכוכית מגדלת ולא ראיתי לורת חולע שלם ויכול להיות שהוא אינו דבר נרקב וגפסד שדומה לחולע:

סימן מב.

לכבוד הרב החריף ובקי שה"ח מ' שמואל אחרן פרדם נ"י:

אשר כ' על המ"ד סי' ל"ח סק"ו ול"ב סק"כ דקילות חלב רותח שהלך לקדרה בשר רותח ל"ש ס' כנגד כל הקילות רק כנגד החלב שחתך הקדרה וכפיכותי', דדבר לא היו תיבור בין נילוק מלחשלה ובין מן הלד. והביא כבודו ראי' לזה מנזיר ל' ע"ב בעי רמי בר חמא ים נילוק לאוכלין או אין נילוק ומפרש שם פי'

ע"י. כי' מריק מלמעלה למטה וכו' וכן כתו' שם בגון המחה שומן ועיכרו להוך הכלים מחלים. ומביא רמ"י מחלב המת שהוא שלם והחיכו עמת ואי ס"ד לומ' גילוק לאוכלים שלם והחיכו גמי ליטהר וכהו' שם פי' דכיון חלב שנותן על הפת ח"ת שלח נפרדה טיפה לחת ממקום חבורה מחמת החכה. ואי קימא דים חילוק בין גילוק שהוא זה בלד זה ובין גילוק שהוא מלמעלה למטה מה מק' הגמ' דהת החיבעית מיירי מלמעלה למטה וא"כ הך שמלמעלה למטה לין גילוק מחברן מ"מ שם בני הלב שהחיכו דהוה ככלי לחד והטיפה נפרד בלד השני והגילוק מחברן מזה לצד זה עדיף והוי חיבור יותר מגילוק מלמעלה וע"כ לין חילוק. ומשום זה חמה על מ"ב קמח יו"ד סי' ל"ט שכ' לחלק בדברי הרן שהביא בע"ת בשותה דרך מינקה שהסור כולה משום דמנע ההחתון בעלין וכ' שם לחלק בין נידון הרן ובין נילוק. דשם הוה כולו בחבית ובין העליון שלהבר חוכר ההחתון חשוב שהוא זה בלד זה ובין ך מגילוק שהקילוה מנע מלמעלה למטה והביא רמ"י מעירוב מקוואות דהיכא דנגע זה בלד זה חשיב חיבור יותר מגילוק וקטפרס דליכו חיבור:

מקור דין ח"ד הוא. דמדכי הוקן השט"ו מביא רמ"י לאיכור גילוק אם שהך מכלי שים בו שמן כשר לגר של חלב מפ"ה דמכשירים התבה מלוכן לחס טמא יה"ה להו"ה. וכוונתו ע"כ להסור הגילוק כולו גם מלמעלה דעל מקום הנגיעה לבדה פסיעת דאסור וא"ל רמ"י. ובפרקי מהרי"ח סי' ק"נ מביא בשם מהרי"ל דחלק ע"ז דלא שייך גילוק אלא בחבי בלי בכלים כי"ל והשקה ועירוב מקוואות אבל בלאיסורים המלויים בהינת טעם מותר הכל פסיעת דמקום הנגיעה בעלמי כ"ל דאסור (ולפ שלעגין טומאה ומהרה גילוק לין חיבור וכמ"ש רמב"ם פ"ז מטומאת אוכלין הל"ח ופ"ב דגילוק לא מקרי נגיעה כלל. וא"ל שאני דיני טומאות דגזה"כ הוי. אבל במה שחלי בהינת בשם נאסר מקום הנגיעה ואפי' אי לא מקרי חיבור מ"מ כוף סוף הא נתן טעם). וכ"כ בקלרה בשו"ת מהרי"ל סי' ס"ח דאוכל ומשקה לינו חיבור יכן קי"ל ק"ה רמ"א סס"ג דבדיעבד שרי. וכ"ל דמדויק עפ"ז לשון הסוגיא שפחים מ"ו ע"א בשר שנפל להוך חלב רואת אז אסור כולו אבל להיפוך חלב ע"ג בשר אפי' היו שניהם רותחים לא ה' נאסר רק מקום הנגיעה דגילוק לינו חיבור ומיושב קו' תוס' שם ד"ה תניא שהק' הא תו למה לי להביאה. דקמ"ל דוקא כאופן זה כולו אסור:

והנה ואף דכיון דלא לינו מחבר ועומד בעלמו אין חילוק בין מלמעלה בין מן הלד. ואף ש"ל חלוק דשהני קלות שזורם מלמעלה בחיני מחבב כלל משא"כ אם עומד ומחבר מן הלד דמהבב וקרה שם בחבורין. מ"מ במהרי"ח הנ"ל מפורש דאין נפ"מ דמביא דטומאה וטהרה תשכחן ט"י מבע כגון בהשקה ועירוב מקוואות בקליפת השום והיינו מן הלד ומ"מ בחיבור כיון דבעי' נותן טעם מוהר. ומה שהבאת דברי הנ"ב לינו ענין כלל לחיבור. דהוא נדמה דין י"ב לחיבור ואין מקוואות שים חילוק בין גילוק ממעלה לחבור מן הלד ואין כוונתו כלל לרמ"י רק קלה זבד ודמיון לדבר עי"ש:

וכמה שהבאת דברי הגר"א זי"ל בטהדות פ"ח דגילוק לינו חיבור לעורלה מיירי לענין עבול יום וכמ"ש הרע"ב פ"ב דעבול יום מ"ז המערה מכלי לכלי ונגע בקלות וכו' דכך דינו ל"ש אלא בעבול יום דעשהר

עומאות הלד הקלות ומעמא מה שלמעלה ובמו"ש תמה דסהמת חגן גילוק לינו חכיר ואפי' בשאר מזהות. הגה בענין זה הקשני לשהקר ידידי הרב החריף החסיד מ' חיים שמעון לנדא כי' מטלחמיק בגדה י"ז ע"ח גבי שלג דאם חשב למשקין עומאת עומאה משקין נעמא משקני לא נעמא כולו. הא משקה הוי חחלה וא"כ כל קורט וקורט הוי החלה וק' קורט רחשון יעמא לה השני יכן לעולם דמשקה מעמא בכל שהוא. והשכתי לו כי לכאורה י"ל כמ"ש רש"י פסחים י"ד ע"ב ד"ה דהכן דעשה גזרת משקין משום דשלולים לקבל עומאה משום דאינם לריכים הכשר יכאן כיון דשלג לינו משקה עד שיושב עליו לא הוי שלול לקבל עומאה ואין עליו חיסרה משקים ועי"ל דקשה כמי כן כמ"ש סס"ח דעדרות דהגילוק לינו חיבור הא כל קורטב יעמא לה חבכרו ויעשהי החלה ול"ל דמיירי בעבול יום דלא נזרו בו חומר משקים להיות החלה כמ"ש פרה פ"ח מ"ו וכמ"ש הגר"א בלי"ע דכה וגם הכא י"ל דקאי לעבול יום. לך בחמת הלה קו' ז ק' גם על דין הגילוק לינו חיבור נימא ג"כ כן דהדר הקלות ומעמא מה שלמעלה והרי מו"ם פ"ב עבו"י מ"ז כ' דכבל עומאות כן וכ"כ רמב"ם פ"ז מטומ"ח הל"ח דגילוק לינו חבור אפי' בעומאה שנעשה בשרן יעכל"ל ונורה הבחוב הוא:

סימן מג.

להרב החריף מ' ש ש ח ה ז ש ל נ"י נאלדקארן

א) **אשר** המפלח על ב"ד יבידה ס"ו ל"ד ושו"ת מהרש"ם ח"ח סי' קל"ח שהביאו דרושב של בשר לינו כמים שקבלו טעם בשר ואמרי' לין המדומע מדמע אלא לפי חשבון אלא דהוי בשר ממש. ויחלם מהגה"ח פכ"ה סי' כ"ח שכ' וכן בקערות שבכל בהן רושב של בשר ריהח וכי' משום דהוי ג' ל"ט טעם מהבשר בקערה הרי דרושב הוי בשר ממש דאל"כ הוי להיבע ל"ם. ויהן כבידו דהב"י סי' ל"ה מביא זאת בשם ס"ד ומסיק דאם הקערה מלאה שמנונית או מאכל של בשר טעם דאסור הוא הרי ס"ד לאו דוקא נקט ריבב רק שאר מאכל של בשר הוי ג"כ בשר ושכל"ל דאינו ענין לרושב בשר רק שעמו ס"ד לשיטתו שביא בסמ"ג ל"ה מ"ז סק"ח דמאוכל לאוכל הוי כממש וכזה מיושב קו' בדק הבית שם שהקשה למה מרק חשוב וכאמה ניחא דהוי כממש:

ספר יד יהודה לא ראיתי. אך בשו"ת מהרש"ם עיינתי בסי' נ' וקל"ח ור"ד ולא מלאתי כדברי כ' שביא רמ"י מהגה"ח דרושב בשר אלא שמכח הך הגה"ח דמושב רושב לטעם לאסון אפ"פ שקבל טעם מהבשר דוהה דברי ת"ד ל"ה סק"ד שכ' דאפי' למ"ד גלגו אסור מ"מ אם בשל בשר מתחלה מותרים אא"כ הגיעם שגלגו דס"ם הוי ג' טבעים. וכזה ודאי דהדין עמו דאין איבי' טעמו של הפה"ח אי משום דרושב בשר כמ"ש בפרישה ל"ה ל"ה ובעה"ת או משום ס' בשר הל"ל מ"מ כל שעורבי דלא כח"ד. יבלחת שם בפרישה דב' בטעם הפה"ח משום דרושב בשר עלמו ל"ב הוי מוכרח. דבמ"ג הל"ל מביא דמקור דברי ח"ד דמאוכל לאוכל הוי ממש הוא מפה"ח. וא"ב פס"ח לשיטתו שפיר אפי' בשלו מתחלה אסור גלגו אא"כ. ודברי בדק הבית שב' דמרק שרי ודאי דשם עגד הש"ד

לך ע' מברס"ם שם דכנה"ג חולק עליו . ולפיטה נדק כניה ל"ש למה לה מק' של מ"ש ס"ד דים כלן נ' משמים והא לדבינה הוי דמבשר לרובב טעם ה' ותמ"כ מרובב לקדרה ומקדרה לעיס ומעיס למחבת . וכן ל"ל דהה דניחה לבדה"כ מ"ש דאם הקערוה מלוכלכות במאכל של בשר הוי טעם דאתון דמפרש מאכל של בשר מאשורב בו בשר :

והנה מ"ש מהרש"ם סי' ר"ד דממרדכי חולין תרל"ז בשם רהכ"ן אין רחי' דרובב בבשר דשח"ם דחיירי בבשר ליסור . ליני מבין בוונתו כי הלא שם קלי בפיסה דלא לחורי חג"ב ותמ"כ מה לי ליסור מה לי היתר . לך נחמה אין לומוד כלל משם . דלהיתר אין רחי' דרובב הינו בבשר מדקאמר דאין המדיעב מדמע הלא לפי תשבון דשח"ם בשי' גם בשר היתר עם בשר ליסור אבל הלי כי' בשר ליסור לבד י"ל דרובב בבשר . וכן להיפוך אין רחי' די"ל משמה שני' כך כי' והלו כי' רובב של ליסור לבד כי' הולה ג"כ במדובב . ורחימי בניה ילחק יו"ד מ"ה כי' קכ"ה שמניה רחי' מהיב' חולין ק"ח ע"ב ד"ה גדי דרובב בבשר מדב' דהם נפל לחוך חלב מועם כי' נחשב כאל כגדי משום הממוניה המשורב בחלב . ול"ע דההם הפי' גדי הסרה הורה משום שים בו ממשות החלב וחלב מוחר דאין בו הלא טעם . ופ"ז כהבו חוס' דאם נפל גדי לחלב ליסור ים בו ממשות קומן ג"כ אסור (ומ"מ הלא במב"ם שרי דאף שים שמוניה נפל בם' דאינו מינו הוא) אבל ל"ם שרי . ועל רובב אין שם רמז כלל דדינו כבשר :

ב) **בבי** יו"ד קל"ד מביא חשו' הרשב"א ברופאים בניחנים לחולים לאחם המקרים הנעשים בין נכרי מהיכן שלהם ידעם הו פע בלאסור ואין החומן בטל במשהו בדבם שהרי עיקרו כך וכל שעיקרו כך אינו בטל בפנין ד' מיני מדיעה וכ"ם בחי' יין נכך וכו' . ויקשה מביאה (ל"ט .) דמשני ר' אחי דמש"ה שים ומלח לא בעלי לגבי מיסה משום דהוי דבר שיש לו מחירים וכחבו חוס' שם לפ"ג דבש"ע ל"ם הלא במין במינו מ"מ כיון דהמיסה אינה עלולה הלא ע"י המים והקדרה ונקנה בשביל ההבלין ל"ב בשבת וב"ז הוי כמין לאחד הרי דבוקה משים דהוי דש"ל ל"ב לבל לולה דש"ל ה' בטל לפ"ג דש"ק כך ומה שהניח רשב"ח ד"ה יחתן דהשם מוקי בנמ' דבוהה הבבלי מיירי שים בו כזים בכדי לביאה פרס וכו' דרשב"ח מיירי רק בשל נכרים ובשי' רחב"ד מיבח בפ"ן ע"ב דש"י וכ"מ פ"ט מה' מאכלות לסורית הש"ו דבבל דבר של נכרים לא הלבו מבמים לחר ג"ם משום הרחקה בדי שלא יבחלו ובמו שהניח בוחוה חשובה דעם רחב"ד שבל שלשרי להחרחק מהם בבל עניו לסרו וב"ב ה"ה פ"ג מהמ"ח פ"ג דהרשב"ח ס"ל כרחב"ד שחין דנים בלסורים של נכרים בנים שחבמים רלו להרחיק מחבלים . וב"ב נו"ב הניחא יו"ד סי' ל"ו דבעם הרשב"ח דמיקרו בך לא בטל הוא רק בשל נכרים מבים הרחקה ש"ש"ם וחין ההלבה בן . חך קשה דבבבדה הרשב"ח בחב רח"ם פ"ה דש"ז כי' ל' בשם רחב"ד דחמך בשפת חינו חוסר חת המשרובות בהלחה במשהו והא דבוחה הבבלי וחברי ים בהם טוהן טעם פרבה ומיד דהכי שאני שחין נופי המחבל נעשה וולחי החמך שים בשם ובין שהחמך שים בהם הוא מבשיר לח המחבל הרי הם חשובים בולו בבל חמך . והחם הא לא מיירי

בשל נכרים . ותמוה מנלי' דד' מיני מדיעה הי' בהם שיעור ביטול . ועי' רמ"א יו"ד ק"ד ס"ו דבשם של נכרים שים בו שמרי יין חסור חם אין בו ס' מן השמרים הרי דלפי' עיקרי בטל וב"ב קב"ג ע"ז בהג"ה ופי' הוס' ע"ז ל"ב ע"א ד"ה הרי חלח :

ג) **ואשר** הקשה בבודו בזבחים ע' ע"א דקאמר ור"מ חד לשיעור אכילה בכזית וחד לשיעור אכילה בבדי אכילה פרס הא בבריהוה י"ב ע"ב בחה יעשה בהוכלין בולו חוכל קליות דברי ר"מ ותב"ה עד שיעשה בהב"ם הרי דר"מ לית לי' שיעור בדי ח"ם . והנה ודאי דבניה המונח ר"מ מודה בשיעור פרס בח"ם בנעשים ס"ג מי' הי' עומד בחוך ושבע יד לשנים ובשבועיו בידיו ר' יהודה מבחת מיד ותב"ה עד שיעשה בדי אכילה פרס . וידוע דחבמים דר' יהודה הוא ר"מ לך שם מנין אחר דלפי' מקרא דהשובב דאכילה בבע בשיעור הסנה הוי פרס . אלא בשיעור בזית בחה יעשה בזה פלוגי . ועי"ל דבוחה הנמ' זבחים דלרך קרח לר"מ לשיעורא דידי' בקליות דש"ד דאפי' יותר משיעור בני יעוח . ובקע שיעור פרס כיון דלדידן קי"ל בן . ובאמנה כי הדבר יפלא דר"מ חולק על שיעור בדי ח"ם שבטרובות שבאלו עוברין ופ"ז ס"ז ע"ח בעמו וממני שלמד ג"ב משיעור שרי' כדאפ"ם בח"ם ר"ם ע"ז ס"ז ע"א ד"ה בל שבעמו . ועי' פסחים מ"ד ע"א לפי' בחערובות כדאפ"ם דאורייתא ורש"י ע"ז הג"ל בהב שהוא הלמ"ב ותב"ב ר"מ חולק על הלמ"ם דלא בח"ם הרמב"ם בהקדמה לפי' המשניות דל"ם פלוגתא בהלמ"ם להא דב' רש"י דהוי הלמ"ם . ורבא דבוחתו שהיה בבלל שיעורים דיש ערובין ובמקום שו"ת הלא"ם ים בלל ע"ז נבי שיעור נדלות לבן י"ג ויום א' דהוא בבלל שיעורין חלילין ומחילין . ותחבלת של שי' ר' חיים בהן שבחערובות כדאפ"ם ליקה על כזית מנלי' לר' יוחנן בפ"ז דין זה כי מה מנין זה לשיעור שבי' כדאפ"ם :

ומ"ש הנחון מר אחי דר"מ מודה בשיעור פרס דק אי בוונתו בחולל קליות שחולל שיעור מרובה ושבה נמחים חומו השיעור בח"ם חיב חף דמחלת החבילה עד סופה שבה במה יבמה . בין דלא הפסיק יותר מבח"ם חיב וז"ם רש"י ולאחר חיתה שבה היינו שבה דח"ם . ומה שמחקו חיבה חיתה שלא בדין הוא ול"ל "בהוהה שבה" פ" בחוך ח"ם הו דילמא לקולא היינו ג"ב במ"ם רש"י בדיוק דבהח סי"ל בבבן דבפי חא"ם לא מלטרף אך ל"ל דוקא שיעור ח"ם מתחלת החבילה עד בופה והפסקות לא מלטרפות ובבש"י שם בסה"ד "אפי' בבח"ם" נזהר מזה להוסיף דר"מ ס"ל ב"ב שיעור דח"ם וא"ב למסקנת דר"מ לחומרת אמר ח"ב לדידן דקי"ל בבבן ב"ל מתחלת החבילה עד סופה רק בבח"ם וזה שלא בדין יומח . והפ"ח חמה עליו בפ' חזיוה"ב לדף פ' שדבריו שלא בדש"י וירמב"ם בפיהמ"ם ואין בבאן מום פלוגתא מב"ד . גם לחרי ההגיה אין מובן מ"ם רש"י שם ד"ה לחומרת "בסמוך זו לזו מלטרפי" דאף לזה פי' רק בפשוטו שהפסיק בין החבילות יותר מבח"ם . גם עי' רע"ב שב' דהפסיק בקליות ולא בבח"ם :

ועיו"ש בתוהה סוגיא שהקשה במנחת חטך הס"ח דבאן מבואר בין דחידום הוא לפי' ביותר מבח"ם מלטרף ולדך הרין דאין מלטרף ובס"ם ב"ה חלקו מבחין מהי ובפרש"י ד"ל בין דחידום הוא דגידים ומלמות דעלמא לא מחייב והבח מייב אין לך בו אלא

חידושו ודוקא בב"ח ולה לחלוין מבואר כאן להיפוך כיון דחידוש הוא לית מלתא לפי' פחות מכ"פ ולריך דוקא בכת אחה. והנה בלאת משמע בסוגיא דזבחים בקדושין ר"פ האיש מקדש דלאמרי' מה לגירושין שכן שנן בע"כ. והיינו כיון דגירושין הוי חידוש שמועיל לפי' בע"כ מהני ע"י שליח נמי. ובהמת י"ל שים שכרה לומר לין לך בו הלא חידושו וגם יש שכרה להיפוך דכיון שבהחדש בו דבר ל' נוסף בו עוד חידוש. לך ק' לפ"ז ל"ל קרא בזבחים דהא יש ב' לדדים לפטור. חדא שמא גם פחות מכ"פ פטור ולריך דוקא בב"ח כמ"ש בחולין. ב) ישנוי דינו ככל חיסורי מהכלות בכ"פ ורק לד ל' למיזב שמא גם ביותר מכ"פ מלטרף. והוי כמ"ש הוס' חולין ד"ה ע"ב בשם הרא"ם מיגבלה נבי לי לפשר לגמלם מסוס דים שני לדדים ול"ע:

סימן נד.

ר"ח מנהם ס"ה.

לפני שהי שביעות קבלתי מכחבו לשר ביקש ממני להזדקק לר' יוסף ליב פאנוב לשר חבר מן ההדון לת החלב מכל כפריו לשר יובילו להלעטערפאנג החדשה הנבנית כעה בכפר לובנין ולהכשיר לו מהרבנים לשר יעשה מן החלב. והנה טוערנו פ"ל. לני והרב הגאה"ג מ' שלהיהל נ"י מו"ד דפה והיינו שם בלוחה חדל עם מעל'. ולף כי לשפלי חלחת פרסי לל עשיתי דבר, כי מהחלה דמה ר"ל כי ים לופן להכשיר בלי מינוי נלמנים ושמע כי ים רבנים מכשירים כן (ע"פ רמ"ל יו"ד קע"ו סס"ב מפני שרעת הנכרי לעשות מהם גבינות וס"ך שקי"ח). ולחרי כי הגדתי כי לל לבי יכך להר החיבים לולעים כחלו ולין דין גבינות חלו שומה מכל חלב נכרי ולין להכשיר בלי נלמנים וע"ז יעלו הולחות חלף וחמם מלוח ר"ל לשנה יעלמי לת ר"ל למשוך ידו מהעסק. כי לל לו יפי' הזרע ויחבר הת כספו. לח"כ לחר הדברים החלה בת חלי ר' יוסף ליב שניח עם מכחב מעל' כי לל לדחה לומו עוד. ור"ל השליר בי ויקבל עליו הולחות הנלמנים, נעתרתי ונעשתי טוד בפעם בלויה הרב המו"ך נ"י. ורליתי לת המכונות עם כל פרטיהם וכליהם. ויען כי העבירו עליהם לילה פעמים חלב נכרי לויתי להגעיל הכל. ויוסבתי שניס טשר לנשים בכל כפר וכפר שיעמדו פעמים בכל יום בעת החליבה ויחממו בחומם לת הכלים של בדיל שיובילו עם לת החלב להלעטערפאנג. וכן תניתי נלמן מיוחד בלובנין שיביח בעת בוח החלב על הכלים לם הם חמומים. וכל כלי פחות לשר לין למיד פחיל עליו להום, לל יחן לשפוך לת החלב, והוריתי להם לין יהנהגו בס"ק. והזהרתי לת כל הנלמנים לם יקרה לילה שיעי דבר כי יודיעו לי לילף. והכל נעשה יפה ביחרון הכשר. והנני משיב לו בזה לת הקונטרס מהרב הגדול נ"י לשר נתן לי ולתיר עליו דברים לחדים:

הנה נרלים חוקר הרב נ"י לם חלב נכרי ים בו לילור דלו' וכת לכלל מסקנת דלף שרבנן לסרוהו מ"מ חמור מכל לי' דרבנן כיון דהוי ספיקא דלו' שמא טירב בו חלב שמא. ולתי לת כן עמדי. ורלי' מנבינות נכרים דהוי מהלטירים שלין להם עיקר בדלו' כמ"ש סוי"ד ס"ס ל"ט בשם רבב"ח ושי"ם בב"י. ובע"ז ל"ם ע"ב מביאה דחלב לית חמור מבינה דמקשה ורב מ"ם נבינה דלת טרח ומזייף הלב נמי וכו' ומסיק כן דשניהם שוים ומוחרים בחוחש להד. ועי' רמב"ם פ"ח מהל' מ"י דמוחר לעשות כחורה בחלב ובגבינות נכרים מפני שלילין מדבריהם וכ' במל"מ דמן הדין לת לי' חשם כלל למישוש בדבר דלת לחחזק לילורת חלת שחכמים החמירו בדבר וכ"כ בלחם משנה פ"ג מהמ"ח ל"י דמדלו' נשל חלת שחכמים החמירו. ולחרי בחהם כיבר יו"ד ק"ז דחלב נלחב במנין ומש"ה לפי' בעוקים שלין בהמה עשלה מלוי לשור. ולחרי נסיקות עפרים קדשו רלויתי חלוצות מהר. דמה בהגיה כן בשם רש"י ע"ז לה. ד"ה לפי. לין שם כל יומשות ורמז משה. ולדרכה מלחתי להיקך בפרדס לרש"י ס"י דניה שכ' בזה"ל לענין חלב שחלבו נוי לשיר ליסרחל לחכל לם לין שם נחלים וחזירים ודבר טשה מוחר לחכול שהיו לשור חלת משום חערובת דבר טשה וכיון שלין דבר טשה חלוי שם בבירור מחי לפשר לחים כי דמ"ר יוסב יסרחל בלר עדנו של גוי עכ"ל הרי ביטה רש"י דלם לין לחום לדבר טמא שרי, ולף דרחי' שביח רש"י ווע"ז ל"ם ע"ב המוה דשם משמע שכ"פ שהיסרחל יסב בלר העדר כומ"ם הי דליכל דבר טמא בפרהו פשיטל (דכני לם יוסב לשלין רוחהו). כ' דרש"י מפרש דבגמ' שייכי דדבר טשה חלוי בשיר הלת שלינו בעדרי ומ"ה בעי' יסרחל יוסב בלר. ורש"י בפרדס מיירי לם לין בכל הסביבה דבר טמא שלו לין שום חשם וה"ל שמירה בלל. ול"ע מ"ם ס"ל מוכה בב"ח סק"ו בשם רש"י לליסיר לפי', לין בהלה טשה חלוי ואיני יודע לי' ממלה כן. ומ"ם הח"ם בשם כ"מ פ"ג מהמ"ח הע"ו בכ' ג"כ כן. ליחל שם רק דחלב שלחסרה לינה חזרת טוב להכשרה ע"י שיעשה ממנה גבינות וכ"ז לם הי' שלי' חשם מהחלה לבל לם לין חשם של החלב משום בהמה טשה דגזשה דחסורה כיון שלחסרה במנין מזה לת דיבר בכ"מ כלל. לבד זה מלחתי שם בשו"ת מהרי' מכרונה סי' ע"ח שבניח ג"כ בשם ס"ד דחלב נגוד במנין כין לילה דבר טמא בעדר חו לת. ושי"ם:

והביא לח"כ בקונטרס מ"ם ס"ך יו"ד ק"ח סק"ח דהוי חיסור דרבנן כיון דרוב חלב טסור ומין בטילו בעל מה"ח נרוב ולין בו חלת לי' דרבנן. ומה שהקשו עליו דהת חלב טמא משנה בטמא מחלב טהור והוי מין בשה"מ ומי' נו"ב תניא חו"ח ס"ו דבחלב טמא כיון שלין לוקים עליו לת לחמרי' טעם בעיקר מדלו' והוי רק לי' דרבנן:

ולדידי שפיר מצי מ"ם השואל שם בנו"ב. ובפרי חוחר דכיון דחלב טמא לין טעמו משנה הרבה מעל טהור ולינו נרגש רק מעט הוי מין במינו וכמ"ש עור יו"ד ל"ח בשם רשב"ה דטעם שלינו נרגש לכל לדם לינו טעם לחסור. ועי' פמ"ג חו"ח חס"ז מ"ז סקי"ח די"ם של פסח עם של חמץ הוי מין במינו לף שמשנה מעט ועי' חמ"ה מ"ז סק"ד שמסופק בזה. ורלי' ברורה דחלב טמא הוי מין במינו מע"ז ל"ה ע"ב דמקשה חלב למלי ניחום לה וכו' ולי משום לילטרובי ניקום דלמר מר חלב טמא לינו עומד וכו' ונשקול מינ' קלי וניקום. והנם ודלי דהקושיל לת קלי על לכחחילה דגלינ לקנות הלב נכרי ע"י כן ונכמוך חמיד לם יעמוד נפשין. דלף לפשר להחיר לכחחלה לקנותו על סמך בזיונה זו טמא ישכח לנפשו וכמ"ש בפי' ל"ת דכל היכל דליעבד

חסור חיישי' לשכחה. הש"ך דקושי' הגמ' למה חזן כמהני' דחלב נכרי חסיר לפי' דיעבד הא יש עלה זו אם כבר קנה חלב נכרי יכסו ע"י שיטמידנו לגבן. וה"ק קשה לפ"ד דמצי דח"ה לגבות חפש"כ למה חסור דיעבד הא יש עלה ליהן לקפילה להכחין בטעם ולמה תיהא כמהני' חסור הילל שהוא בנו"ם וכמ"ם חולין ל"ו ע"ב כמהני' דירך אם יש בו בנו"ם לחסורה. חפ"כ דמין כמינו הוא משום שהטעם משונה רק מעט והי"ת לקפילה לדבש. ולפי קשה לי הוי מכ"מ למה חסור דיעבד נימא כיון שיש ודאי רוב וספק לי יש בשים הוי כ' דרבנן. ז"ל דלמרי' ע"פ רוב עירב הנכרי הרבה חלב עד שחין טעם דבשביל הלחה מועיל ורוח קטן לא הוי מרח ומזיף:

וחידושו של הגו"כ דלא למרי' מכ"ע חלה בחסורי מלקות. חמוה מחילין ק"כ ע"ב דבשביעית מסקין היולחין לסוריה לפ שהוא רק לסיור עשה ופי' רש"י ד"ה החדש דלא מיירי בהמחה לח ניקח הסיור רק דחין שם חלה טעם לבד וכ"כ שם' חכם לבי כי' כ'. וכן קשה מ"ש חו"ד ק"ה סק"כ דבהרומה ל"ת טכ"ע ומייבב בזה מ"ש הרומות פ"י מ"י כל הנכבדים זע"ו מוחרים. קשה מה יענה למ"ז שם זיקי חולין בכבכן שם זיקי הרומה חסור הכי דחסור טכ"ע. ועיקר הקי' לייבב כחירות המשניות יפה כ' בחפלרה יבמלל חות מ"כ:

וראיתי בקונטרס שהקשה על ט"כ מחום' חולין קע"ז ע"כ ד"ה חיישי' שכחבו דלא קיי"ל הכי ליחום שמח יוק מן העמלה ואמו מעמידים בקיבת טגלים שלוקחים מן הנכרים ואמה לדכרי ט"כ שלא למרי' טכ"ע בחלב נכרים מה לפי' מזה שאנו מעמידים בכבל מדאו' כרוב ואין בזה אלא לי' דרבנן וכיון שספק הוא לי יוק מן העמת סד"ע לקולא. משמ"כ כמהני' שאוכל ניק הקיבה שפיר חסור משום כיון דהוי כפיקה דאו', ולא שייך לומר דאין מבטלים חיסור לכחחלה דמכוחר כהיכי פ"ז ל"ה פ"ח ד"ה חדא דחלב הקרוש לכ"ע מותר ורק הלגול שבו חסור ועל הלגול הוי אין כוונתו לבטל ע"ש:

ולק"מ מכמה טעמים. חדא דהא דשרי אין כוונתו לבטל היינו דוקא אם ל"ח בשעת אחר שבטל הכא הא יכול להשמיד בקיבת טגלים של שרחל. וגם הא חום' ליח להו היהר דאין כוונתו לבטל ומש"ה הקשו בשחים לי ע"ח ד"ה לשרינהו דאסור לשהותן אחר הפסח משום דאין מבטלים אי' לכחחלה אף דשם הא אין כוונתו לבטל. וגם דהכא ל"ש לומר אין כוונתו לבטל דהא אפשר בנקל לברר את חלב הלגול ולהשירו מן הקרוש. והחום' בע"ז כחבו רק שהנכרים אינם נזהרים שיהו מפני שאינם רולים למרוח אבל אנו לומה אין מדקדקין כלל ומהירים לכחחלה בעירוב עם הלגול אע"ג משום דאין חשש בינק מן העמלה. וגם דהכא לעשות מעשה חדש לערב קיבת הנכרי לכחחלה ודאי אסור לכ"ע אע"פ שאין כוונתו לבטל. ולא שרי אלא אם אינו מחדש שום דבר כמו בחטים מחולעים שהחולעים בבר ישנם שם אלא שהוא טוחן את החטים:

ומה שהקשה טוד עליו מפסחים ע"ו ע"ח ד"ה ונטף מרוסבו על החרם ומזר אליו יטול את מקומו משום דמטו רוסב בחרם וכוי אלי מחמת דבר אחר ועל אלי מחמת ד"ח אין לוקים דהוי לאו הבח מכלל עשה ויבו"ף ל"ת סק"כ כחב דהאי סוגיא אזלא למ"ד דבקדשים הוקמת אחלו' ומשום פסול דרבנן ל"ל בה ות"כ אחמי יטול את מקומו הא טכ"ע לאו דאו' אע"כ דאחפי' בחיסורים אחין בם מלקות ג"כ טכ"ע מדאו':

הנה מלשון הגמ' לק"מ דליחא שם מחמת נותן טעם של היסור בפסח אלא משום שבפסח נאלא מחמיעית החרם והוי אלי מחמת דבר אחר. אך יוצן ע"פ קו' הום' ד"ה בשלמא היפוך לי' דברוטב היסור נאלא בפסח וע"ז מחרן דלגו"כ לק"מ דעל היסור דרבנן לא חשבו בפסח. ולכאורה יש לדון דיש כאן גם ל"ת טעמ"ם פסחים כ"ד ע"א כל שבקודם פסול בא הכהוב ליתן ל"ת על אכילתו. אך עי' ברית אברהם סי' ל"ח בחריבות מענין זה. אבל מ"ש דבשבח לא נזרו על אי' דרבנן זה לימו ומפורש ביבמות ל' ע"א דם בעמת וזרקו אין הקדשים נאכלים. ומ"ש הוי' שסחים פ"ד ע"א ד"ה כבולעו דאפי' מאן דאסר בבבדא עלוי בשרא ל"ק לי' מחני' דנוהן את כרעיו ואת בני מעיו לאוכו. דמדרבנן אסור ובשבח לא החמירו. היינו משום דמפורש בהורה רחשו על כרעיו ועל קרבו ואין כח ביד חכמים להחמיר. וכן עי' כ"מ פ"י מק"ע ה"ח על מ"ש רמב"ם שאין מוכיח אוהו בשאר הבשר כאב כל הקרומים שאסורים מדרבנן מבירים רק שמו של גיד שאין בו איסור אלא שיבראל קדושים נהגו בו ובשבח לא נהגו כדי שלא יבא לאחוך בו לבר. וכן ממקומו הוא מוכרח ע"ש ר"ן שבח פ"ג מחני' הלשפה והקדרה שבאב בשם רשב"ם דעירוי אינו בכלי ראשון ומבי' רחי' מסוגיא דהכא דאיהאי נבר ודוחה הר"ן דשאף מרוסבו על החרם שקלוחו נפסק. הרי דנפסק הקלוח דלכ"ע אינו אלא דרבנן ומ"מ אסור. גם מה יענה למ"ד טע"ע לאו דאו' ומ"מ יטול את מקומו. וכן. ראלו' מח"ד ק"ק הנ"ל שכי דבהרומה לא למרי' טכ"ע ואיך יפרגם מחני' סכו בשמן של תרומה דבעי קליפה להע"ב משום דטכ"ע אסור מדרבנן. והאמה י"ל: נרכו דכל אי' דרבנן נזרו גם בפסח ולכן אפי' לגו"כ דאפי' בחין בו מלקות ל"ת טכ"ע מדאו' מ"מ איסור אלי מחמת דבר אחר אסור מדרבנן ואיסר את הפסח. וכבו"פ מיירי בהיסור שהוא רק מחימרת בעלמא ולא מדינא וכמ"ש הוי"ה דקליפה אינה אלא חומרא ובה לא החמירו בפסח וכמ"ש כ"מ בפ"ל בשמעו של גיד:

והביא בקונטרס קו' דנול מרובה על ג"ך ו"ד ק"ח סק"ח שאי' דמש"ה חלב מוחר בחוחם אחד משום דמין במינו מדאו' בטל ברוב. והמה דהא המ"ד שם הוא רב ורב ס"ל מבית לא בטל. ובהב להרן דקשה למה לא אי' הש"ך דמש"ה ל"ח להטריכות משום דיש להחלב חזקת היתר. אך חום' יבמות ע"ב ע"א ד"ה שאי כחבו דל"ש חזקת היתר בחערובות משום שהיתר לא נשהנה אלא שהוא להכלו משום החערובות. וכל זה אי לא למרי' חנ"ל אבל אי למרי' חנ"ל שפיר גם ההיתר נשהנה ע"י ההערובות ושוב שייך לומר חזקה היתר. וכו"פ בסי' ל"ב סק"י כחב דלמאן דס"ל מב"מ לא בטל אף בלא למרי' חנ"ל ומש"ה לרב דס"ל מב"מ לא בטל שפיר יש ת' היתר הכא בחלב כיון דחנ"ל ולהכי לא חיישי' מדאו' לחערובית ואין בו רק אי' דרבנן טכ"ד:

סברא זו דלא שייך חזקת היתר בחערובות ליחא בשב שמטחחת ס"נ פ"ו. אך אשר שניח מחום' יבמות. הוא עזר כנגדו דמבואר שם להיפוך ע"ש שב' לחלק דבשני קופות ושני סאין דליכא למימר לוקי חולין לחזקה דמה שבאל בקופה של חולין ספק הוא ואין לו ת' היתר שרי ר' יוחנן בלא רבי' והשאר דבשהה

ח' חפי' כ"ל מודה דשרי כלה רבי' דשמני' לחזקת חולין שבקופה ומיקי להו לחזקה עכ"ל. הרי דאם נפלה כלה ח' של הרומה ולא נודע בחיוב קיפה שמני' לחזקת היתר שבקופה והוא חולין שבתחלה. לך נב' כאן לחם שח"י מה נפל תרומה לו חולין מ"מ כיון שודאי נפל וחב שנפל בפק הוא ואין לו ח' היתר מש"ה לית מהני חזקת חולין שבקופה כיון דאחרע בחזקה והוא כמ"ש תוס' בחובות כ"ג ע"ה ד"ה תרוייהו דכיון דודאי זרק לה קדושין לחם דהוי בפק קרוב לו לו לה להדע חזקת פגוי וכמ"ש ס"ך יו"ד ק"ח סבק"ד דאח"פ שהקדיה היתה כבר מוחזקת בהיתר אלא דהשתא בנפילה לית מ"מ בדרבנן חלי לקולא:

ובודאי שגם בר"ש תרומות פ"ז מ"ה הפי' כן שמ"ש שבקופות לית שיך ח' היתר אם נפלה התרומה בחולין. היינו ג"כ משום שודאי נפל והתרפי. והחילוק שכתב ר"ש בין שני שבילין דמשמידים לח בחדש בחזקת טהרה ובין קופות דלא שיך בהם חזקת היתר הוא מוקשה. ואולי כוונתו שבקופה כיון שנפל אם דבר הוי נשתנה מתחלה. משא"כ בחדש הלו הלך בשביל הטהור אין זה שום שינוי ולא אחרעי חזקתו כיון שדרכו להלוך בכל שבילין. ועי' תוס' פסחים ט' ע"ב ד"ה היינו ט' תניות. דכתבו דגבי השם תניות ליכא חזקת היתר אבל הכא חזקה לחזקת בדוק. ותמוה דהא החם ג"כ אחרע כיון דאחת עכבר ושקל בודאי. ושוב ראיתי בגליא שם י' ע"ש ד"ה בפק על שחי' כן קושי' התוס'. וזה מחלוקת פ"ז ק"ה בק"ג וה"כ בספק בכזה שפ"ז מהיר מפני חזקת היתר וכ"כ תוס' שם ע"ב גבי נספך דים חזקת היתר לחבשיל לח שהוא ע"י תערובות:

וכ"ש בקונטרס דאלו לי תכ"ג מדלו' דאו ים חזקת היתר. עי' בפו"ת רעק"א שם דשיך חזקת היתר לפי' לי לא לחמרי' תכ"ג כיון דכל זמן שעשה אחי גרגם בחחיכה נוף ההיתר נאסר. גם מ"ש שם דרב פ"ל תכ"ג מדאו' בכל ליסורים. אין לו ראי' ע"ז דאף דכו"ע ל"ב כאב דמ"ד מכ"מ לא בעל פ"ל דבלא תכ"ג מ"מ י"ל דרך מדרבנן הוא ובודאי דאומרת חכמים דאמרי' תכ"ג לא מהני להקל של הדאו' ולומר דים חזקת היתר לשיעת הסוברים דהיכא דל"ם תכ"ג לא אמרי' חזקת היתר. ושוב מלאתי בפו"ת רעק"א סי' רי"ז דרב פ"ל רק מדרבנן תכ"ג בכל ליסורין ועי' בשמים ראם סי' במקצה בחנחיה כ"ג ע"ב דר' חסדא ור' חנינא פ"ל דאי אפשר לשחיטה שאפשה נבלה הא אפשר ע"י שהבלע השחיטה ליסור נבלה ואז הבי' נבלה ואי' דפ"ל דלא אמרי' תכ"ג הלא בכ"ח י' הבי דגם מאן דפ"ל מכ"מ לא בעל מ"מ פ"ל דלא אמרי' תכ"ג בשאר אי' מה"ח. ועם ר' חנינא פ"ל חולין ק"ח ע"ח דאפשר לסותטו חסור ואי"ב ה"ה רב אף דפ"ל מכ"מ ל"ב מ"מ פ"ל רק מדרבנן תכ"ג. ועיקר הטי' על קו' דנאמר כתם ריטב"א פ"ז ע"ד ע"ש דרב ושמואל רק מדרבנן פ"ל דמכ"מ לא בעל:

ורבנה בקונטרס דוקא דעת השואל שרי"ל דמכ"מ בא' דרבנן בטל ברוב ואי"ל פ'. ונשלחתי דמפורש להיפוך בחורת הבית הקלר בית ד' שער ח' בשילת נבלה בעי פ"ח חפ"ג דשילת נבלה דרבנן וכן מבואר בגמון דידן בש"ך קט"ו י"ז דרק בחמלה הקילו דשני גדוד אבל בכל אי' דרבנן אפי' מכ"מ בעי פ' וכן רא' מדם בילים פי' פ"ו פ"ד בהג"ה דרק בספק אי' פי' כמקום התוסר מקילים בחערובות מכ"מ אבל בודאי איסור בעי פ' אפי' דדם בילים דרבנן וכ"כ בפמ"ג שפר התערובות ח"כ סק"ח:

ועיי"ש בקונטרס שפלפל בדברי רדב"ז שאין בישול ביד נכרי וה"ב אף שנחערב אבל עמ ומהבפל ביד הנכרי הסור לישראל לקנותו דהוי כמבפל אי' לכחחלה ובביח דמהר"ם לובלין סי' ק"ד כתב להיפך ואחפלא למה הביח ממרחק לחמו הא בנדון זה דאלב נכרי מפורש דבפל ביד נכרי בב"ח קי"ב וט"ז סק"ב בשם מהרש"ל דכוחח נכרי מוחר ואין לאסור משום אבל נכרי דאינו עומד ומעמד נסיובי דאבלה בפל בחיפוחו. וכ"כ רמ"א קפ"ו ס"ג בחחלה שבשלה נכרי מוחרת דהלכו לאלוחי אבל ומה שלא הלך ונאחר שם בפל בחיפוחו. וכן מבואר מקו' הרחשונים על איסור נבילות נכרי מפני שמעמידים בעור הקיבה לחה יבי' בפל בם' ואינו מקום דהוי חמיד. הרי דגם ביד נכרי בפל:

ואעיר כי לא כי' אפשר להפעיל אח המבואר רק בה יומא. ואע"פ דאו"א תכ"ב ויו"ד קכ"א ב' מפורש דאסור. מ"מ בחמח הכא לא כ' לריך מבואר הדין הנפלה כי נפיחי והנה אחלב בלשעבוואנע לא הי' רואח כלל ולא עלה יותר ממ"ה נראין. אך להלכה אפי' אלו כי' רואה אמרחי. ה) עי' ש"ך ק"א ח' אפשר אבל שמא בפל ברוב וא"כ כיון דבלא לא כ"ג בהפ"מ יש בכלי ס' נגד אלב שמא ובפ' שרי בט"ז קכ"א בק"ב. ב) כיון דפ"י הנפלה נאחר רק אלק שלבים ועד זה יבי' בכל פעם עשים ואף דאין מבפלים אי' לכחחלה. הא הוי כלי שדרכו להשחמש בעשב ועי' שפ"ד ס"ם לי"ט דאי' דרבנן י"ל דמהני עשב אפי' בכן יומא ג' ג) יש עלה להעפיל שני פעמים כמ"ש חוס' חולין ק' ע"ב ופמ"ג אכ"ב מ"ז ב' ואבל י"ג. וגם פ"פ הכ"ל דל"א אכ"ג בלא. ד) דעת רש"י ור"ח ליכא פונם ופמ"ג ל"ה סומך פ"ז בספק ועי' ק"נ ז' בהג"ה בעברה ליכא מוחר ול"א אכ"ג. ה) ליכוף דעת פרדס רש"ה ופפ"ח קט"ו בשם רוב"ז פ"ה דאם אין דבר עמא בעדנו ל"ל שמיה ונראה ה"ה במקומות שיהפ שאין מערבים אלב עמא וכ"ד פרי"ח סק"ז ואכל אלב בחמצרדם מפני שאלב עמא אי' ביוקר מצוי:

ובזה שחשם הגאון הגדיק מסאטראווי שליט"א על כלי אלב הרקים לאחרים ברשות נכרי פ"פ מ"ם יו"ד קכ"ב סע"ו וסי' קל"ו. כל דברי כמ"ש בקל"ו דאם פס אביות גדולות מוחר דאין רגילים להשחמש בהם וה"נ יהוב דכלים אלו נעשו ביחוד באו"ל רק להחזיק בהם אלב. ואף דש"ך סק"ה כ' דלכחחלה יש להחמיר. היינו דוקא אם חיישי' שהנגים בו לקיום ובקל"ב כחב רק כלי סעודה וכלים אלו אין משחמשין כלל. ונם הלא חמיד אלב הבשר אינו שוהה בם מעל"ע רק חיזה שעות. ואף דבעי כדאחה סי' ל"ח אם אורחי' להדיח שרי ויעניש הגאחן ע"ז שידיחו בכלים אחלה:

סימן מה.

להרב הנ"ל. בענין הנ"ל:

א) **מיש** ב"ח על חירולי דאף דאין כוונחו לבפל מ"מ כיון דאפשר לו להעמיד בקיבה שנלי שראל

וכמ"ם פ"ו יו"ד ל"ט ו' וקל"ז ד'. והעיר דכ"ת ומ"ך קל"ז ו' פליגי ע"ז והני' כשפסר בעין לחר מחיים אם אין כוונתו לבטל. ואמת כן הוא ומ"מ בכ"ד נם הם יודו דאסור. עי' הוי"ט הרומות פי"ח מ"ו מגורה שפינה ממנה חטי תרומה אין מחיבים לומו להיות יושב ומלקט אחת אחת אלא מכבד כדרכו. שכתב כיון שמכבד כדרכו לא מטרחי' לי' טפי משני שאינו מתכוון ואף שאפסר בעין לחר מ"מ א"ל לטרות. ויש להסביר דהא דשרי אם אין כוונתו לבטל אע"ג דפ"ר הוא (ואפי' בדרכן האור כמ"ש מג"א ס"ד ה') משום דהוי פ"ר דלא ניחא לי' ואמרי' דלא ניחא לי' כפליטת האיסור אך כיון שאפסר לעשות באופן המותר ועשה ע"י ביטול איסור ס"מ דניחא לי' ומ"ל לא מהני אין כוונתו לבטל משום דהוי פ"ר. אבל אם טריחא לי' לעשות בהיתר י"ל דבאמת לא ניחא לי' והא דאינו עושה בהיתר הוא מפני הטורח. ומש"ה מחיבים הכ"ת והש"ך אם להוליא היין דרך נקב הברזא כיון דטריחא מלהא לעשות נקב חדש או להוליא דרך הכסוי למעלה שלא כדרך (יפי' חוס' פסחים כ"ה ע"ב ד"ה לא). דשלשל האומנין בקופות חביב לה אפסר משום דהוי טרחה) ומבת"כ הכא בכ"ד שאין נפ"מ וטרחה ושבת יותר בין קיבת נכרי לקיבת כשרה ובותר בשל נכרי ודאי ל"ש לומר דאינו מוהבוון ועי' תפי' דאפי' פ"ו מ"ד חות י"ת שכ' דמימל ושותה פ' מוגו בחים כדי שחבטל ההרומה ולא אמרי' דמבטל אי' לכתחלה דהכי נך תיקון שחייתו למוגו בחים. ולדעתי מש"ה מחיבים הכ"ת והט"ז להוליא דרך הברזא משום שעושה כמהנה ות"ל לעשות ולעשות נקב חדש:

ב) ומ"ש דאיסור דרבנן מותר בפסח משום שאין שבות במקדש. ומחלק בין איסורים דעלמא דלא אסרו בפסח ובין איסורים השייכים רק בפסח ומביא ראי' תפמ"ג אות"ת הרכ"ח אשל ד' כי רמב"ם כ' שותה חנים אז רוב חנים משתע לכתחלה בחולין חנים לכתחלה דילמא לא יעשה רוב אבל בקדשים שותה לכתחלה רוב חנים דאין שבות במקדש. הנה אף לדמיונו א"י איך נהייתב לו הלא הבאתי במכתבי דבכי הר"ן חנת דנטף מדותנו הוי אי' דרבנן והאיסור שייך רק בפסח ומ"מ אסרו. אך בהאת אין זה ענין כלל לאין שבות במקדש דשייך רק בגזרה מפני חשש התרשלות ע"ז אמרי' בני חבורה זריזים ולא נזרי'. אבל איסור דרבנן שהות מלך עלמו ולא משום גזרה וכמו איסור לגי מהמה דבר אחר או דם שבשלו וכאלה שאין האיסור משום חסרון זריזות מה יען ומה יוסף מ"ם זריזים הם. ומפורש יולא כן מפי הכי"ם קס"ג נבי בדיקת חריחה שהיו בודקין במקדש ול"ם אין שבות במקדש אלא כמה שאסרו חכמים משום גזרה וכמ"ש שבת כ' ע"א משלשלין את הפסח ומחתיזים את החור במודעת בית המוקד אבל אם אסור מפני חשש התרשלות אינו חילוק לריך להחמיר כ"ם בקדשים. ומלינו בתה לאסורי דרבנן בפסח ע"י פסחים פ"ד ע"ב אין נתנים על חות שבקולית אבי אמר משום פקע ורבא אמר משום הפסד קדשים וכו' מבעוד יום נמי נזרה לטו משחשכה. הרי שגזרו אפי' איסור דרבנן. וכן רמב"ם רפ"ג מק"פ בחלך יאבל מן הרחטון משום שלום מלכות אבל אחר אסור אף בהעשם משום אין בריה ורק מדרבנן לאומרת וכמ"ש הפלי' ניסין רפ"ג ועי' תפארת ישראל פסחים פ"ת אות י"ב וכ"כ ת"ד סי' ק"כ ומהרן הא דחמצה שנתערבו עורות פסחיכן משום חהר"ל דרבנן:

ואשר כתב דמש"ה אותר בפסח בהי' דרבנן דהשתות יעקב אות"ת הט"ז סק"נ הקשה נימת ניתי עשה ולדחי ל"ת. ול"ל כתי' רבה בובחים (ל"ו:) דאין עשה דוחה ל"ת שבחקדש או דהוי עולת כמ"ם שם נבי יקדש. וכ"ז בהי' דאו' אבל בהי' דרבנן דקל ונדחה מסברא ואין ל"ל לימוד מכלחים בלילית שפיר נדחה מצוי עשה דפסח. לא נהירא לי. חדא כמ"ש ר"ה ל"ב ע"ב שיפר של ר"ה אין מעבירים וכו' והייט משום דיו"ט עשה ול"ת אף בשם אינו אלא אי' דרבנן וכמ"ש הר"ן דשבות דרבנן תמור כדאו' ויש עליו עשה ול"ת וכ"כ רא"ם מ"ק פ"ג סי' כ' דהא דאמרי' ר"ה ל"ב ע"ב שופר של ר"ה אין מוחכים אותו לא בדבר שהוא משום שבות מ"ט שבמון עשה והו"ל יו"ט עשה ול"ת ודבר שהוא משום שבות מה עשה ול"ת יש בו אלא עשו מלחות של דבריהם בשל תורה אלא לדחות וכ"כ שאנת אי' ל"ו דהא דפרך בפסחים ל"ה ע"ב דמאי הא לא חזי לי' אע"ג דדמאי אינו אלא דרבנן אפ"ה כיון דשכל העבול לתרומת מעשר דאו' אינו יולא משום דחמור שהוא במיתה ה"ה שכל מדרבנן חמור דכל דחיקון רבנן כדאו' תיקון:

ועוד י"ל דגבי נטף מרוטבו דהוי ללי מחמת דבר אחר לא שייך כלל עשה דוחה ל"ת דהוי לאו הבא מכלל עשה וכמ"ם פסחים ל"ט ע"א בעשה דהשלמה שאינה נדחית מפני עשה דחכילת קדשים מאי אולמת דהאי עשה מהאי עשה. וידוע שהאס"ז כחובות מ' בשם רשב"ם לא כתב כן אך ככר חמה עליו כדברי אחת בענין לאוין (התלברשטאדט דף פ"ד ע"ח) ואין שייני העשם. סוף סוף מלינו בפסחים פ"נ ע"ב לא נגזרה אלא לשמו של גיד. הרי דאי' דרבנן אסור בפסח. ומפורש גבי קדשים בחו' זבחים (ל"ו.) ד"ה ואם שבי' דהא בכל יום נעשה ניעול משום דברגל לוקמה אחאי ודוקא בכלים אבל בקיק שנבלע בקיק ואחיכה בחחיכה אבל רבנן הרי דגם בקדשים יש לאסורי דרבנן. ולדיך ביאור מ"ם חום' דקיק בקיק ואחיכה שנעשה בחחיכה היא איסור דרבנן הא חפורש בקרא כל המוגע בבשרה יקדש. וע"ל דס"ל לחיש דקרא י"ל דמיירי במין בשאינו מינו כגון בבד שנבלע בבשר יכן יקדש בחחיכה במקום מיירי בשאינו מינו כגון נגע מנחת שעורין בשל חעים:

ומ"ש בבודו להקשות של ש"ך קי"ח מ' למה ל"ל בחלב דאינו אלא חשש דרבנן משום דבטל מהי"ת מין במינו. הלא בלא"ה אינו אלא דרבנן דבל שעיקר דאו' רק מדרבנן לחומרא. ול"ל דבאמת למה גזרו חכמים על החלב כיון דשפק הוא אם מעורב בו חלב עמת נימת לחזוקי דשוחה לא מחזוקי ומלחת דלא שביחת ל"נ ומה נשחנה חלב מבל דבר דל"נ. אלא ודאי משני שהי' שביח לעורב בו חלב עמת ואי"ב אין זה שפק רק קרוב לודאי ול"ם בזה סד"ך:

ומ"ש לחרן דמש"ה לא אמרי' ס' דרבנן לקולא כיון דחחלתו גזרו על הספק וכמ"ם ה"ה פ"ב מחמן ה"י. לא דמי דבאמת כיון דאחחזק אמן אלא כל ס' בל יחות השנה ואם לא יבדוק ודאי יהי' אלו אתן בשפת ופ"ב הולרבי להקשה הבדיקה וממילא כיון שהולרבו לבדוק ל"ם לומר בשיקת דרבנן ולריך ביאור שלא נשחי אלו אמן. אבל הבא קשה על נוף הגזרה למה אסרו חכמים חלב נבי כיון דודאי יש רוב וספק אי יש עשים ולמה נזרו על הספק יש"ם מבל דוכחי דספק לפולא

מ"ש על קו' בשמים ריחם אשר הבאתי במכתב הרחטין הא שם לעניין טומאה מיירי ובעומאה כהנו הוס' בכורות כ"ב ע"ח ד"ה הנך דל"ם מכ"ע. עי' הוס' מנחות כ"ב ע"ב ד"ה ור' יהודה שמעו מזה לי הגלי בהר מבטל נם לעניין היסור:

סימן מו.

לכבוד הרב הגדול שלשלת היוחסין ס' י צ ח ק ד ו ד נ"י אבד"ק א י ו א נ ס ק:

קבלתי יקרתו משבוע העברה לחודת ויסהר הסרטנים אשר נפרץ לרוב בגלילותינו. ותמה כ"ה מי התיר להם. כמוני כמוהו אם אני למלות הזון ופתח לעשות סחורה בחו' הורה. ובודאי מה שמעלימים עיני העדה את עיניהם יען כי לא ישמעו להם וכשם שמלוה לומר וכו' ואין כח ב"ד יפה למחות בחזקת היד ובזרוע נטוי'. ומ"מ נשתדלתי להפלרת המוכ"ז לעיין בזה והנני כותב את חוות דעתי:

מכור הדין שביעית פ"ז מ"נ ומ"ד אין עושים סחורה בשביעית אבל לא בכבורה ולא בתרומות ולא בגבלות וטריפות וכו'. ובש מ"ד לידי מיה ועופות ודגים שנזדמנו להם מינין סמוחים מותר למוכרם. ומחלוקת ר' יהודה וחכמים תפי' כמי שהיו לייד. והנה ממהני' אין הכרע לי' היסור סחורה הוא מדהו' דהא כולל נבלות ועכשיו בחדא בבא עם פירות שביעית דהכוריס מה"ת כמ"ש לאכלה ולא לסחורה. ועם בכורות והרומות דודאי לסוריס בסחורה רק מדרבנן שמא יתי בהו לידי תקלה כמ"ש בבכורות ל"ח ע"ב. אלא שבירושלמי שם מבואר דמדהו' הוא דילוף לה מקרא דכי ממעיט המה לכם ושמחים יהיו לכם אחר היסור אכילה ואחר היסור הנאה והכוונה היסור הנאה היינו היסור סחורה וכן מבואר בת"כ שמיני שקץ הוא לכם אלא יעשה בהם סחורה. ומ"ם שם למעלה לכם מוהרים הם בהנאה ע"כ הפי' הם נזדמנו. ויש לומר דמעטם זה דורש בת"כ ושקץ יהיו לכם להסור את עירובן וכאתו המפרשים דהפי' דהסור לערבן ולבטלם לבהמה. והיינו כיון דבשרלים הסור לעשות בהם סחורה מדהו' מש"ה הסור לבטלם לבהמה דהוי כאלו עשה בו סחורה וכמ"ש בסוף שו"ת הרי"ם בחי' חולין ל"ם ע"ב דהא דאין מובעלים אי' לבהמה הוא מטעם היסור סחורה. וכן מוכח בשבועות סוגיא דפרחים כ"ג ע"א דמקשה מבשרים דכ' לא יאכל ותכן לייהי אי' וכו' מותרים ומשני שא"ה דכתיב לכם שלכם יהא ומקשה אי הכי אפי' לבהמה ומשני דכ' יהיו ומבואר דאי' סחורה דהו'. וכ"כ הו' פרחים שם וכב"ק פ"ב ע"ב ד"ה לא ובערכ"א ורא"ם שם. וכן נראה מרמב"ם פ"ת מהא"ב הט"ו שכתב דבהלב מותר לעשות סחורה מדכ' יעשה לכל מלאכה. ואי הוי רק היסור דרבנן י"ל שהם נזרו נם על החלב וכמ"ש מל"מ שם. וכ"כ פרי חדש יו"ד קי"ו בק"א דהסכמת הפוסקים דהוי אי' דהו', וכ"כ סמ"ע ח"מ ס"ק ד. ועי' תו"ש פ"ז מהלכות ופ"ז קי"ז סק"ל דמתוונו לדבר אחד דהא דנלמד מקרא מ"מ מכרו הכתוב לחכמים כיון דכ' יהיו לאיסור וכ' לכם להיתר ודעי למלאכת חוה"מ כמ"ש תניגא י"ח ע"א וכ"כ ר"ן פ' יה"כ דעיקר מכרו לחכמים להתיר בדבר הנראה להם:

אבל תרומות הדשן סי' ר' כתב בשם נליון חוס' פסחים דהאיסור הוי רק מדרבנן והני קראי הסמכתא בעלמא ניתנו וכן נראה מלשון סו"ם רסב"ח ח"נ סי' רכ"נ שכ' שאסרו לעשות בהם סחורה נזרה שמא יבא לאכול מהם וכן נ' מס"ק קי"ז סק"נ וכ"כ מ"ב הנינת תיו"ד סי' ס"ב דהסכמת כל האחרונים שהיא מדרבנן ולדבריהם לריך ביאור סוגיא דפסחים הנ"ל דמוכח שהוא מן התורה. ונראה לי דהנה שם דמקשה מלידים שמוהר למכרם ומשני משום דכ' לכם ומקשה ת"ה תפי' להתלה נמי. ולכאורה מה לי הכי. הא קושיא זו ק' בלאה"פ ס"ם ריטא ומ"ם סיפא למה לכתלה לסור לסחור וכמזדמנו מותר. ואין זה תלוי בהא דר' אבוה דלא יאכל לי' הגלה משמע. נם קשה הא כל המפרשים כיולו דמדהו' אין חילוק בין לכתחלה ודיעבד וכמ"ש תוס' ניטין נ' ע"ב ד"ה וכי והדברים עתיקים והכא לי' נימא היסור סחורה מן התורה מבואר דדיעבד אם נזדמנו מותר מדכ' לכם ולכתחלה אסור מדכתיב יהיו. נם קשה קו' רס"ל מה מהמה על חזקי' לא לכהוב לכם. ביון דיאכל משמע רק לכתלה לא הגלה מגלן להסור סחורה לכתחלה. נם ק' על ר' יהודה דחולק בשביעית שם ומתיר לפי' לכל אדם אף שאינו לייד דוחק נדול דבקראי פליג לי' קאי לכם להתיר רק לנייד או לכל אדם. וע"כ נראה לפרש דהנמרא ידע דמדהו' אין חילוק בין לכתחלה ודיעבד וביון דלייד מותר בזמן ע"כ דמדהו' מותר לכתחלה נם לכל אדם והא דהסור לכתחלה זה רק נזרה מדרבנן. וכ' יהודה וחכמים פליני בנזרת חכמים אי חכמים התירו רק לנייד או לכל אדם. ותי' בנמ' דהיהל משום לכם. והקשה ביון דהתירה תורה לדורות מדכ' לכם למה אמרו חכמים וכמ"ש ע"ז כאן בפי' קי"ז דכל היכא דאת ההיתר מפורש בתורה אין כח לחכמים לאסור. והי' ביון דכתיב בתורה יהיו אע"פ שהתורה לא חילקה בין לכתחלה לדיעבד מ"מ לא מקרי מפורש בתורה ע"י לכם כיון דכתיב נמי יהיו. ושפיר מקשה לחזקי' לא יכתוב כלום לא לכם ולא יהיו כיון דמדהו' כאמת שרי לפי' לכתחלה:

ועי' בנו"כ שכ שהעלה דחזקי' ס"ל דאיסור סחורה רק מדרבנן. ופפ"ו ניחא קושי' שהביאו המפרשים בשם הגאון מ' בערים ז"ל בן הפני יהושע שהק' בנ"ק י' ע"ב מעמת דכתב רחמנא והמת יהי' לו הא ל"ה טו"ת דלא. השתא לי' חית לי' כמה טרפות יהיב לי' וכו' הא לא מלי יהיב לי' נבלות וטרפות משום איסור סחורה ולכך כתיב והמת יהי' לו שיהי' כנזדמנו. ולדבריו ל"ק דשם למעלה איתא תנא דבי חזקי' וכאמת יהי' לו לניזק ולחזקי' שפיר הקשה דלא בעי קרא על זה דלדידי' ליכא איסור סחורה מדהו':

והנה להיות פוטל אגל נכרי המוכר דברים האסורים לי' הוי בכלל סחורה. נראה דאי איסור סחורה מדהו' ודאי אין הטעם משום שמא יבא לאכלו דלא קי"ל כר' שמעון דדרש טעמא דקרא. ונם בכל דוכתי בש"ם דמייתי נזרות והרחקות משום לך לך אמרי' לנזירה שאור בהור לכרמה לא תקרב ומבואר דרך מדרבנן הוא דנם בהרחקה נזיר עלמו לא מייתי בנמ' לימוד ע"ז מקרא (עי' שבת י"נ ע"א תפי' שום קורבה תשור משום לך לך וכו' ומבורם ברמב"ם פכ"א מהל' מ"ב דדרבנן הוא ורתי' משולא שם. דאם כי' דהו' לא כי' טובה כן וכן בפסחים מ' ע"ב נבי הין מולין הוי נזרה דרבנן וכן בי"נ שמסכו נוי בע"ז כ"ז ע"ב וכן שם נ"ם ע"א ונראה

שהי' משל שנור מגזירות אחל אין לו יכוד בתקרה) ולא מייתי ראי' מהי' סחורה דאתו מחשם שמא יאכל את האיסור. ופ"ב דאין עשם האיסור משום זה ופ"ב אין לך אלא מה שמפורש דוקא לעשות בחורה אסור ולא להיות פיעל. ועי' בח"ם יו"ד ק"ח שמביא ראי' דטעם האיסור דלמא תהי לאיכל מיני' מע"ז ס"ב ע"ב בשלמא בבר רב נעלפ"ג מותר והכא מידום הוא דהא מימחם מלים ובדילי אנשי מיני' ופרש"י ובלא אזהרה בדילי מיני' ולמה לי דאזהר רחמנא ס"מ אפי' נעלפ"ג אסור ואי ס"ד בחורה אבר רחמנא ל"ב אנטרך קרא לאי' בחורה תע"ב בחורה נמי לא אבעי הורה אלא שמא יבא לאכלו והכא דבדילי אנשי לא אבעי בחורה. ויש לדחות דל"ב דלא לריך קרא של אי' אכילה אלא על אי' בחורה למה לפקה רחמנא בלשון אכילה דל"ל כלל. אי' לכתוב רק איסור בחורה. ונם לפמ"ש נו"ב דרוב הפוסקים ס"ל דאי' בחורה מדברנן אין מוסם ראי' כלל:

אלא לה הם ניחוח דברנן נזרו אי' בחורה משום שמא יבא לאכלו מ"מ נראה דדוקא היכא שהאיסור הוא שלו נזרו שמא יבא לאכלו דמי מפכב שלו על ידו אם ילה לאכול אבל בפועל כיון דאין הדבר שלו לא חששו כלל שיאכל דבר שאינו שלו. ואפי' מאנשי' מעלה י"נ ע"ש הפועלים לא יאכלו מן נרוגרות הקדם ולא קאמר דאסורים להיות פועלים בפירות הקדם. והא דאמרי' בב"מ ל"ב ע"ש נזיר שאמר הנו לאשתי ובני אין שומעים לו משום לך לך אמרי' לנזירה ועי' רש"י שם דקנסי' לו כדי שימנע מלשתו מלהשכיר לענבים. הרי דאסור להיות פועל בדבר איסור. י"ל שאני נזיר דלא בדיל מיני' חששו יותר משא"כ באיסורים דב"ש בדילי מותר להיות פועל. ואפי' מב"מ ל"ב ע"ש השוכר את הפועלים לעשות בנסא בבעי שלו הרי הלו לא יאכלו. מפורש דאין איסור להיות פועל באיסורי אכילה וכן עוד פ"ט ע"ש יש הבודל בהמרים ובנרוגרות הוחיל וגמר מלאכתו למעבר אין פיעל אוכל בו. הלא שם לדאות שאין דאי' משם להיתר דשא"ב כיון דנעשה רבבי ים לו היתר בפדיון וכמ"ש במתני' שם לא הודיעו קודה ומאכילן וכן בבודל בחמרים דיכול להפרים המעבר ולהכי קיימו הפירות ומש"ה לא נזרו כיון דיש חקנה לאכלם בהיתר משא"כ באיסור שאין לו הקנה והיתר הולי י"ל דאסור להשכיר בו. וגם לפמ"ש ט"ז קי"ז סק"ב דישראל שנזדמן לו איסור כשם שהוא מותר למכור בעלמו כמו כן מותר ישראל אחר לקנות ממנו כדי למכרו לנכרי דשליחו כמותו (ועי' חשם כופר יו"ד ק"ח שכתב דנעלם מט"ז חום' כוכה ל"ש ע"ה ד"ה ויהב שכתבו דאסור לישראל אחר. ופלא עליו הלא הט"ז מביא דברי חום' אלו בס"ק זה ומחלק בשברית שרה דלא דמי לשם עיי"ש). בלא"ה אין ראי' משם דשא"ה כיון דאיסור הזה הותר לבעל השדה כיון דנזדמנו לו ובעל השדה מותר לעשות בפירות שדהו מש"ה שרי נמי להפועל דלא נרע ממנו והוי שלוחו. ומשא"כ איסור נזיר דלא הותר אלא בעל השדה ומהחיל רק אלא הפועל מש"ה אסור:

ובן נראה דאין ראי' להחיר משקלים פ"ד מ"ח שומרי ספיחין בשביעית נוטלים שכרם מהרומת הלשכה. הרי חש"נ דאסור לסחור בפירות שביעית מ"מ מותר לשמרם. וי"ל כמו שהק' במנחות ל"ד ע"ש על זה דה לאכלה ולא לשריפה (והיכא מקרינן קומץ האומר לשודפו על נבי המזבח) ס"ל רחמנא אמר לדורותיכם (נבי פומר) ולא אמרה תיבעל. ומש"ה פשיטא דכמו דקרא לדורותיכם דוחה אי' שריפה ה"נ דוחה את איסור סחורה דאי אפשר בלא"ה אם אינם רוצים לשחור בחנם. ונם לפמ"ש חום' שם ד"ה שומרי דהשומרים לא מעשו בני אדם מליקח אלא היו מודיעים להם והם פורשים מהיליהן ס"ב ודאי אלא נכנס בסוג סחורה אלא אי' פשולה ושמירה כלל. וכן אי נימא דאיסור סחורה משום שמא יבא לאכלו י"ל דהחם ל"ש משם שמא יבא למיכל מיני' כיון דכל עיקר השמירה כדי שלא יאכלו אחרים לא מייני' שהשומר בעלמו יבבא ויאכל וכמ"ש בפסחים י"ח ע"ח הוא עלמו מחזיר עליו לשרפו מיכל לאכל מיני'. או י"ל כיון דאיסור סחורה מדרבנן לא נזרו בשדי דמלוה. או י"ל שהיו שני שומרים ול"ב שמא יבא לאכלו משני שאחד יעניש על חברו וכמ"ש שבת י"ב ע"ח בנזיר דשמא יעה דשנים קורים לאור הנר משום שאם ירלה אחד להעות יזכירנו חברו. ועי' מנ"ח סי' ער"ה סק"ה בשם מהרי"ל דהקשה ל"ב יהיו שנים מוחרים לרכוב ע"נ בהמה דאם יבא לאחוך זמורה יזכירנו חברו ותי' דדוקא בקריחה הקילו שמלוה היא ולא בדבר הרשות וה"נ כיון דמלוה היא שמעו על שנים:

ועי' בהרומת הדשן סי' ר' בישראל שרלה לאכול מן הפירות שב' דוקא סחורה אסור משום דהאיסור בא בקנין לרשותו של ישראל אבל במשכון דקי"ל ישראל מוכרי לא קני י"ל דלא אסרו ואף שמשיק שם המוכר הדבר י"ל דוקא בהזיר משום דקאי על' בתורי כמ"ש בב"ק פ"ב ע"ב אבל לא בשאר איסורים. ואני תמה על רמ"א קי"ז ס"ח שב' בשם תה"ד לאיסור מחיר בכל אי' תורה. ואפי' לרמ"א דאינו מחלק בכך מ"מ נראה דוקא להלות על משכון אבל משום דשכיח שיבבו בחובו ויהי' קנוי. לו קמו שב' שם בהה"ד אבל בשובל בלא יבא לרשותו לא מהו:

וראיתי בס' בית שלמה חיו"ד קל"ב שנשאל בדין פועל באיסורים והביא לאיסור דהוי בכלל אין עושים בחורה באיסורים ובבית רחיות על זה, ואבת אל פתח יהוספט על כל לאיהויו מה שלעל"ד. ראי' דהשיטה מפ"ז דשביעית מ"ב בלובע טובע לעלמו ולא יבבע בשכר שאין עושים סחורה בפירות שביעית וכו' ובהב הר"ם דלביעה בשכר הוי בסחורה. ואי נימא דמיירי בשמשנים שהם של הלובע והאיסור הוא משני שמקבל שכר בעד שוני הלובע ל"ב פירש סחורה מחם ולמה כ' הר"ם דהלביעה הוי בסחורה אע"ב דמיירי אפי' בשמשנים הם של בעל הסחורה והלובע אין לו בם אלא שכר מעשי ידיו לבד ומבואר מזה דגם המשכיר בחיזה שבולה שעובד הוי סחורה ומש"ה אסור להיות פועל משום אין עושים סחורה מע"ב. ולי נראה דפעשות הדברים ולא יבבע בשכר מעשה שהלובע נותן את הלובע מעלו וזה הוי סחורה שמוכר את השמשנים לבעל הסחורה וב"ד דזה לא הוי סחורה כיון שעיקר השכר נובל בעד מלאכה ידו והשמשנים הם מפלים לגבי מלאכתו קע"ל מתני' דאסור משום דש"ם לוקח מעות גם בעד השמשנים ול"ם הר"ם דלביעה בשכר הוי בסחורה אבל אם השמשנים שלו והוא רק פועל ולוקח מעות רק בעד מלאכת ידו לית לן בה ואין זה סחורה כלל:

ראי' שני' מהא דמייתי הר"ם שם ירושלמי דאפי' לגבוע בביעה הלאה אסור משום סחורה ואי נימא דאיסור לביעה בשכר משום מכירת השמשנים ולא משום שכר הגר ידי' בכה"ג אין לישר בטובת הנאה כמ"ש שם פ"ד מ"ב ב"ש אומרים אין אוכלים פירות שביעית בעובה ובה"א אוכלים בעובה ושלא בעובה אלא

ע"כ דאיסור לגיעה משום שכר פעולה לכאורה דהוי כאחורה ולכן אסור גם בטובת הנאה דדוקא בה"כ תמורת נוף הדבר לא הוי כאין מקח משום שאין הדרך למכור כלום כשכיל טובת הנאה בעלמא אבל הדרך לעשות פעולה לאחרו בעד ט"ס ומ"ה לקח בטובת הנאה לגד מקרי כאחורה :

הגה מה שהקשה למה לגיעה אסור בטו"נ ובפירות מותר טובת הנאה . נ' דיותר קשה על הירושלמי גם פ"ז ה"ח דשואל מה לגבוט בטובת הנאה למה לא הביא כלל מחלוקת ב"ש וב"ה בפירות שביעית אי חולקים בטובה אי לא ועפ"כ נראה דהירושלמי ס"ל כמ"ש ר"י פ"ז ר"ה ע"ב דטובת הנאה פורחת לאו כאחורה מקרי שאין זה כאין מקח וזה פשוט ב"ה המחירים משום דלא דמי למקח כיון דכל מקח הדרך ליתן בעדו מעות שיווי ולא טובת הנאה קלה . ולכן לא הוי כאחורה . ומשל"כ בשלשום ואלבנין דמייתי הירושלמי דהם כממנים גרועים שאין הדרך לשלם בעד גיעתם במזומנים רק טובת הנאה בעלמא שפיר ט"ל דדהו הוה דמיהם והוי כאחורה . וכן מפורש בפ"מ שביעית מ"ה אין נותנים לו לגייר ולא לבנין וכו' ולכולם הוה נותן מהנת חנם לקח דמכחתא מחזיק לו טובה בעד מהניהו . ומ"מ שרי משום דהלכה כב"ה דאוכלים בטובה . ועי' הפלרת ישראל שם דמחזן קו' זו משום דמכירה מיחר ורק כאחורה אסור ומהנה לאו כאחורה היא . ולפיש ריבתא אינני מבין דבריו דל"ב דמהנה אינה כאחורה מ"ש ריבתא דאין נותנים לגייר . ומ"ש שם פ"ט מ"ט מי שכי' לו פירות שביעית בירושה או במתנה כי לגיעזר לומר שהנו לאוכליהן . היינו כמ"ש ר"ש בשם ירושלמי דר"ה שמות וכ"ל בב"ש דאין אוכלים בטובה . ועי' מחנה לפרים ה' מלכלות לאכילה שמקשה ממתני' זו דלכולם הוה נותן מתנת חנם על הגיה מיי' מובא בי"ט ס"ם ק"ז דאסור ליקח טרפות כדי ליתן לנכרי במתנה דמתנה כמכר, והא בפירות שביעית ב"ב אסור לעשות כאחורה ולק"מ דשאני פירות שביעית דלא שייך שמא יבא לאכלו דהא מותרים באכילה . ומשל"כ בכל האיסורים דס"ם שייך שמא יבא לאכלם . ומ"מ מוכח דשם בירושלמי מיירי בהנבטוים הם של הגוים . דאל"כ כיון דאין הממנים שלו מה בין ממנים גרועים לטובים . דהא במלאכת ידו אין נפ"מ ול"ב למה טובת הנאה אסור מ"ם מפירות דאוכלים בטובה ולא הוי כאחורה כמ"ש הרן כיון דאינו משלם את השיווי אל"ב דמייתי דהממנים של הגוים . גם י"ל דהירושלמי דאוסר לגיעה בטו"נ נורם כני' עדיות פ"ה מ"ח דב"ם מתירים וב"ה אוסרים . והרמב"ם דפוסק פ"ו משמיטה הע"ו כב"ה דאוכלים בטובה ס"ל דגם לגיעה מותר בטובת הנאה דהשמיט דין זה דירושלמי . ועי' מלחה הפלים שכתב בשעתו משום דס"ל דטובת הנאה הינו ממון . וי"ל משום דפוסק כב"ה :

ומה שכתב רלי' מרמב"ם פ"ו משמיטה ה"נ האחרים הטושים בפירות שביעית מלאכת שביעית האסורה . כגון שהביאו יותר מדאי שכרן שביעית . ומקור דברי רמב"ם מע"ו ס"ב ע"ח וירושלמי פ"ח משביעית ה"ו במכתפי פירות עברה . ומפרש רמב"ם שהביאו יותר מדאי . ושאם אחרים מיירי שהטעונה על אחר ופ"ב האיסור משום שאחור דפשולה בשכר הוי כאחורה פב"ד . ואין רלי' דיל דהאיסור הוא זה שהביאו פירות יותר מדאי בשליחות המוכר ומסייעים ידי עוברי עברה ועברו על לפני עור ומ"ה קפוסם אחרים כדי שלא ישמעו לו ולא יביאו עוד . ומ"ש עוד רלי' מרמב"ד פ"ה ומשמיטה ה"כ דכי אחרתן שהוסקה בחבן וקש של שביעית דאסור לרחון בה בשכר דהוי כאחורה . ודייק מינה דה"ה להיות פועל לאסור . לא דמי כלל דשאני מרחץ דהוי כאחורה שנעד הנאת חבן וקש משלם לו דמים ולקח דפחיך בו נם מים של היחר הוי כלוקח דג"כ לוקח בעד מלאכתו ומ"מ לאסור משום דים בו נם בעד הבזמנים . ושיעת רמב"ם המחיר נראה משום דבעת הנאתו החבן היינו עוד בעין ומקני קני לישראל . וי"ל עוד דרמב"ד לשיטתו . דהרן ע"ז הב"ל מביא משמו דמשרש דהא דשרי ב"ה בטובה היינו רק טובת דברים הבל דמים אפי' פורחת אסור לקח דלא הוי כעין מקח וממכר מחת מ"מ מקני אחורה ומ"ה אוסר נם במרחץ . ורמב"ם יפרש כרש"י דטובה היינו טובת הנאה אפי' של דמים שרי :

הדרן להב"ל שאינני רואה מקור ורחיות לאסור להיות פועל בשיורים . ואפי' לפמ"ש ט"ז ק"ז סק"ב דלהלוות על דברים לאוכלים אסור משום שמא יבא להאכלם מ"מ שאני שקני בשעתו משא"כ בדברים שאינם שלו והוה רק פועל בעלמא מרחם ולא יבא להאכלם . וה"ב יש עלה בב"ד שבישראל ימכור עסק לידת הסרטנים לנכרי כמו במכירת חמץ ובכור שמחירים פ' הערמת מכירה . ובישראל יהי' רק פועל של נכרי . והנכרי יקנוב לו שכר בעד הסרטנים שקונה בעדו . ואין לומר דוקא בחמץ ובכור החירו משום דאינו רק איסור דרבנן דבחמץ מדאו' בביטול בעלמא כני ובבכור נ"ב דעת הרמ"ה בספר התוך מלוה יש דבאיל אינו אלא דרבנן וכן יש נ' לאב"ד דזמבן בדעב רמב"ם פ"ח מבכורות ט"ו ב"מ ה"ב . משא"כ הכא בשרלים דאפי' להמפרשים דבאחנו דאיסור אחירה מדרבנן מ"מ בשרלים לב"ע אחלו' כמ"ש תוס יחיר כי' קא"ב .(וב"כ קהלת יעקב להגאון מהרי"ט אלגזי הוא אחורה דגם הרמב"ה מובא באחדבי פכחים רפ"ב דמיהיר לאסור באיסורים מ"מ בשרלים מודה דאסור משום דאיסור אחורה דידהו מן אחורה . וידוע דדברי רמב"ה תמוהים מאד ובפ עד מאני שביעית דמפורש לאיסור . ומ"ם במי הגהות מהרלנ"ח ק"ז אות ג' בשם כה"ג דרמב"ה קאי אם היו מוכר לאכילה אלא למשום טורפות וס"ל כאי' כ' של תוס' פסחים כ"ב ע"א ד"ה אמר אמוד דהא רלי' רמב"ה מחולין ק"ו ע"א מים רחשונים האכילו בשר חזיר דהאכסנאי עשה בו אחורה ושם הא מכר לאכילה . ועי' בגדי ישע שכתב דרמב"ה ס"ל דהלכה כר' יהודה בשביעית דאפי' למי שהיו ליד החירו . ומדי דברי בזה נ"ל דר' יהודה דמיקל באיסור אחורה חוזל לשיטתו בפסחים י"ח ע"ח בחדש דברלון חכמים היו עושים למכור קמח וקלי ולא נזר שמא יבא לאכלו משום דחדש בדיל מינ') ומ"ה לא מהני מכירת הערמה להפקיע איסור דאו' וכמ"ש בכור שר פסחים כ"ח ע"ח אך ז"ח דכל האחרונים השיגו על הנב"ם והסכימו דאפי' בדאו' מותר להערים ע"י מכירה לנכרי . עי' מק"א ס"ם חמ"ת ובח"ם חו"מ סי' ס"ב ובלחמי חודה למהר"י בהסגן סי' נ' ועוד בכמה מפרים :

ולא דמי למה שאוסר בשו"ת רמ"ש סי' ל' בישראל שמכר שדה מנכרי ויחזר ומחנה לנכרי אחר בחרסות ויש עלי' בחמות טמאות אע"פ שאין ישראל מחעסק בו . דשאני החם דהעסק נקבה לו בשכירות והנכרי בשני רק תרים דידי' הוא ושליחותי' קא עביד משא"כ בכאן דהעסק יצא מרשותו . כן נ"ל לפחות בהלכה

ובחופן אם יכניסו ע"ז חכמי ישראל ע"י. ולא יסמוך עלי. כי נדול החרונים הת"ס כתב ביו"ד סי' ק"ד וק"ח להיפוך דהסיר להיות פוסל כחיסורים והחיר בהפ"מ ע"י עלות שילוה מעות לנכרי והעסק יהי' של נכרי. ובתנאי רק שהישראל בעלמו לא יהעסק בחיסור ע"י"ש:

ובענין זה כתב הלי הרב הנ' מ' יוסף הינער נ"י הנד"ק קליוקוויץ לודות לים שכותר עם חלב חזיר ומיכר אותו לפהכריק לעשות ממנו בורית לי ערי. והשבתי להתיר. כי ע' הוס' ב"ק פ"ב ע"ב ד"ה לא דאם' בדבר העומד לאכילה אם מנדלו לחשות עורות בשמנן או לתוכן לישראל שימשח בהם ערי וכ"כ בפסחים כ"נ ע"ש ד"ה אמר לחד תירוץ. וא"כ ככה נמי שלוקח החלב למכרו לבורית ולא לאכילה מותר. ואף דרשב"ם בחשובה חולק ע"ז כמ"ש ב"י ק"ז. מ"מ הש"ך שם סק"ח וסק"כ וסק"ד פיסק להלכה כהוס'. ונם לפי' לרשב"ם מ"מ הא כתב פ"ת ועוד דבזמן הזה אין חלב עומד לאכילה כלל וכ"ש קולא רק לגולחים וא"כ הוי כמ"ש בירושלמי פ"ז שביעית בחנור ונמל דלמלאכתו עומד. ונם הלא כ' רשב"ם בעצם הי' כחורה שמא יבא לאכלו וככה ע"פ רוב החלב בנום ונפסל מאכילה ול"ש הנז' וכמו שכ' ב"י שהסותר הניד לו שיעו רלוי לאכילה. וכ"כ בית יהודה ק"ז ה' להתיר לקנית חלב חזיר לבורית. וכ"כ יד אפרים בשם תשובות חן וכן מתיר בשו"ת ישועות יעקב הנדפס מחדש סי' י"ד:

סימן מז.

להרב המאה"נ החריף ובקי מ' שמואל יעקב נ"י דומ"ץ בק"ק שידלוב:

אודות אשר שאלני הרב שליט"א בדבר היין המובא מחו"ל שהממונה על המכס קודח נקב בחבית ותוחב מיקה ומוליך היין לביתו. הנה ודאי שכוון הדבר שכל בן נכר לא ינע בו וכל שלה יעשה ע"י ישראל לבל אם יין טלה ימי יוכל לדון את שהתקיף ממנו היין מותר כמ"ש רמ"א קכ"ד כ"ד דאם נגע בין ע"י דבר אחר מותר בשתי' ומתני' ע"ז ס' ע"ב מדדו בקנה ימכר ולדידן מותר בשתי' כמ"ש ש"ך סקמ"ו וכן בט"ז שם סקל"ב בשם מהכ"ל אם שהה מעט ע"י קנה חלול מותר דהוי מגע נכרי ע"י דבר אחר וכ"כ ק"ל סק"ב ועי' ש"ך סקמ"ט דאפי' מדדו בידו מותר לדידן. וט"ז סקל"ח חוסר בטרדת חבל בגב"ל חולק עליו דגם בטרדת שתי' חד דלגע ומותר בשתי'. וכ"ד עדיף מהא דרמ"א סכ"ד דידוע ודאי שכוונתו רק לבחינה כתק המשלה ואפי' תיר ושופכו לתוך החבית מותר כל היכא שלא שהה ממנו. ואם שהה וחזר ושופך ב"ב בטל בששים בכל סתם יינם. וכמ"ש קל"ד ס"ב בהמ"ש וש"ך סקט"ו ופ"ת סק"ד. וכ"כ ע"ז קכ"ד סקל"ב:

ובהאי עניגא ל"ש מ"ש הרמ"ם ז"ז פ"ד מ"ב לחרן דמ"ב בחביות דאשתקל בהו חדרי נוי ואתו ידי לאסור דאין מדמים הטרדות זה לזה ומביא רמ"י מתרדמים דאסור אפ"פ דטרוד. וקשה לכמ"ש רמ"א עלמו סי' ח' דהנרדמים זוכין לנפשו מה שהם שותים וא"כ אין רמ"י מתרדמים:

ולענין החתיכה. עי' ע"ז קי"ח סק"ד דמתיר בחותם ח' וביה מחיר על רמ"א ק"ל סק"ב דמביא מרמ"א קכ"ח ד' דבזה"ז היכא שאין לחוש לנפח' אין חשש על נסוך דלא ש"ך תיבת נסוך בזמן הזה. ומ"מ יש לדון לדעה ירושלמי מובא ש"ך קי"ח סק"ה דהעשם משום דאיסורו מנופו ולא חלי באיסור דרבנן א"כ ה"ה שהם יינם נמי בעי חותם בתוך חותם:

ב) ואודות חבית יין שהובא מקשגוב. ופ"ם סיבה נשאלה אלל הערל הבע"נ שני ימים. ואח"כ כתבר שהחי החבית והוליאו המנופה. ראו כי המנופה תחובה ותלוקה לשנים בעובי'. ונם חסר קלח ממנה מולד פנימי ונראה כאלו התבו בסכין קטן לפתוח ואחבו המנופה. אחר כל אלה מרי'כות דברי הרב הנ' ר"מ נ"י לינעי דוחה מקום להתיר יין. כי מ"ם להקשות על הנ"ד מובא רמ"א יו"ד ק"ל ס"ח למה מחיר במקום שיכולים לחלות שכשתרי החתימות בעלמם. ואי דלא נחשב לרשיעה לומר שהערל סחר בכוונה מ"מ ס"ם יין שהחתימות חינם ח"כ נהייחד היין אלו כלי שומר ואסור כמ"ש ק"ט ק"ב דחבית יין פתוחה אסור. ואי' דאם לא שמר כראוי חב"ח אף דהוי ספק שמא לא נגע בו הנכרי ובפ"ק דרבנן לקולא מ"מ זה הי' נזרת סתם יינם ורבנן נזרו על הספק משא"כ היכא שעשה כדין וכהקון חזיל הלא שחב"ח נתקלקל החותם מעלמו ונשאר עוד סתום בחנופה מותר דהוי ס' דרבנן וה"ב בב"ד שהי' היין בחוס. הנם שהחתימה זו לא נחשב להחתמה מנופה. מ"מ ס"ם ספק הוא שמא לא שתה הנכרי ממנו. ובזה לחילוק זה ש רלוי מעשה ק"ז שכתב בחבית טיט דאסור וקשה מ"ש מדין זה על רמ"א בשם הב"ד. וליל דשאני הכא שעשה מחתלה כדין. אך מ"מ הא בע"ב תנינא יו"ד סי' ע"ב לא כתירא לי' חלוק זה ומפרש בדמ"א דחש"ם מותר דמייתי שהנכרי לא ידע שנשאר היין בלי חותם בתוך חותם:

והנה בגדין זה ע"י הולחת בדוח לבד י"ל דאין היין כולו נאסר כמ"ש ש"ך קכ"ח ח' וקכ"ט ח"ב וכ"כ תשלומת לבי יו"ד ט"ו לסמוך על הש"ך נגד הט"ז שם ועי' חכמת אדם ע"ט נ' דהקשה סתירת הש"ך מסי' ק"ל סק"ב שחוסר כל היין. וכי דהחם כוונתו לגוים שבזמן הש"ם שהי' חשש נסוך ממש ולא לעמים שבדורותינו. ונם זה ברור דספק יינם לקולא כמ"ש ש"ך קכ"ד ל"נ וקכ"ט מ"נ דכיון דאין הנכרי צריך לעשות כן בכוונו לעשות. אין חושבים שעשה בחופן החסור. וכ"כ ת"ם יו"ד קכ"נ. ואף שבסי' קכ"ד חוסר בנשבר חותם בכוונה ע"י"ם דחוששים לחליפים ביין אלו אכל הכא בנ"ד אין חשש זה כי ידוע שבבית הנכרי לא הי' יין אחר. אך כיון דאלי' במלוי ודבר הרגיל כמ"ש מרדכי פ' ב' שמעתל בפסקא מלאתי בשם ר"ת ולשמא מצד מן החבית ליח שהרי הי' קובה מיוחדת. וכ"כ מרדכי פ' הפועל ש"ך קכ"ט מ"ב וא"כ הכא מסתמא כיון שפתחו הנכרי לשתות הי' ע"י שבשוך והנהנה שכן הוא הרגילות:

סימן מח.

שאל השואל שחפלים לשלם לו סך הנון בשכרו להזהיר סו"מ העומד בכרך דבר פשוט הוא לאיסור ולא דברפ"נ דע"ז מחלקים בין ללמים שבכפרים

כין שבכלים שהם רק לנוי. מ"מ כ' דבשו"ע לקה בעיניו בכלים אסור בהנאה דזה חיבו נוי כלל. ודוקא בלאים של נוי"ל שנעשו לנוי אבל שו"ע נעשה להשהותם לו. ועי' ס"ך קמ"ח ו' שו"ע שלמו לפי' התלוי בליחר אסור כיון שדרך שמשתמשים לו. והעי' בספק אסור בהנאה דסד"ח היא. ופעמי האיסור. ח) משום לא תביא תועבה אל ביתך. עי' הוס' ע"ז כ"ח פ"ב ד"ה לקח בשם ר' אלחנן ורח"ם כי' כ"ב דפשטא דקרא מוכיר ליתרא גופי' אלא יביא ע"ז לביתו וכ"כ ר"ן. וכ' דהפי' בחנות הנמכר לביתו ולדבריהם אי' דאו' הוא. אבל ריטב"א ע"ז ע"ו ע"א הולך דרך להמחתה בעלמא יעיקר קרא קאי על הנאה וכן כ' דעה במב"ם שהביא פ"ו מע"ז ה"ב קרא זה על הנאה ומ"מ לפי' לפיהם אסור מדרבנן להכנים ע"ז אל ביתו וכמ"ש בחינוי כ"א ע"א. ב) משום דרולה בקיומו כמ"ש ע"ז כ"ד ע"א ויו"ד קל"ג כ"ו וקמ"ו ס"ד והי"ת ס"ו. והי' דרבנן הוא כמ"ש בנד הקילו. ג) משום לא תשנו אל האלילים כמ"ש שבת ורמב"ם פ"ב מע"ז הכ"ג ויו"ד קמ"ב כט"ו ועי"ש דבר שהיגו מבטון שרי. ד) מפני דאסור לייפות ע"ז כחינוי ע"ז י"ט ע"ב ואין עושים הכשיטים וכו' רח"ת בשכר מותר. ותוס' שם ד"ה הניע דל"ג לי' דלא מסתבר שיהיה שום תגת ומכ"ם לייפות ע"ז עלמה ולהזכיר הוזה דמחיבר כנופו וכמ"ש בסנהדרין ק"ב ע"א וכפ"ק ערכין לעגין גויי המת. וכן פ"ז י"ב ע"ה מהגה ק"י דאסור ועי' הו' שם ד"ה אבל. ושם מ"ז ע"ב קמרויח לעכו"ם אסור. ועקה על הש"ע שהשמיט דין תכשיטי עכו"ם. וכ' עוד דיש בזה לא תחנם לא תחן להם מן כמ"ש ע"ז כ' ע"א ויו"ד קל"ו י"ד. ובשל נרע יותר דמייפה אליל. ה) דנהנה מע"ז ולוקה שנים כמ"ש רמב"ם פ"ז ה"כ:

ב) **ואם** עבר והזהיר נראה דשכרו אסור. דאע"ג דאם עבר ונהנה שכרו מותר אפי' בע"ז עלמה כמ"ש ע"ז י"ט ע"ב ויו"ד קמ"ב כ' ועי' ס"ז סק"ג דלא דמי לפרסם ושי"ך שם בשם ירושלמי לאי'. מ"מ כ' דדוקא בע"ז שייך לומר מתן גרס לה נמי מלחכה וכו' ומכוש לחרון ליה כי' ס"ם ועדיין לא נעשית ע"ז אבל הכא שכבר היא ע"ז ברם שהחיל במלאכתו. כל פרישה ופרוסה שנומר הוי כיי ע"ז ואסור בהנאה. ול"ק מתוס' שם ד"ה הניע שכ' דשאני הכשיטים שנעשו לע"ז דדיעבד מותר. דשאני הכשיטים שקודם שנעשו ע"ז יהיה רלוים למלאכתם ושי"ך ס' הגמי כמכוש לחרון משא"כ שם מייפה את הע"ז עלמה:

ונראה דאפי' ע"י פועל נכרי אסור דשייכי שעמים כ,ד,ה, וסק"ב. ובפרט דאו' דאע"ג דבעלמא אין שליח לדבר עבירה ואין שליחות לנכרי וכע"ז אפי' מלוה לנכרי לעשות פסל ליקה כמ"ש רמב"ם פ"ג ה"ט הרי דע"ז מצוה דאפי' ע"י נכרי אסור. ונם בפועל בשכר יש ס' מחנה לפרים:

ועל הקו' לשיטה המובאה באה"ע כ"ח ע"ו דאומן קובע בשכח כלי אה"ר לא אמרי' ש"ב למה לי' ע"ז י"ם ע"ב שכרו מותר אה נוי כמוכרו כמ"ש רש"י קדושין מ"ח ע"ב ד"ה והכא. י"ל ע"פ מ"ש מקנה דה"מ אם רולה לקנות אבל הכא בע"ז מכחמת היינו רולה לקנות דבר האסור. ונם זהא ע"ז יפסיד כי יהי' שכרו אסור ודאי ממלן לקנותו. ונם י"ל דהפ"י וקלה"ת ס"ג ד' בניתין כ"ב ע"ב מק' למה תש"ו בפרים לכתוב

ית בגד למ"ד אומן קונה בשבח כלי אה הני לא ידעי לאקנויי. והי' כיד המלך דכאן ל"ש לומר אומן קונה בשבח דכיון דהני אינם יכולים להקנות הנם לבעל ואין הבעל יכול לגרש בו ממילא ליכא שבח ואדרבה גרועי גרעי. וכבא נמי כן הוא כיון דבי"ז יכו' האור:

סימן מט.

מי שים לו שבר חוב על נייר מיוחד וכתב היתר עסקא על גליון מיוחד ולא על השטר. מיהר כתו שמתיר בשב יעקב מובא בחמרי בירוך יו"ד קע"ז בהיתר עסקא שנכתב על השטר ויכול לחתכו. ועי' ס"ך יו"ד קע"ז ס"ק מ"ט דאם ההגה בש"פ בפני עדים שיהי' בעיסקא ב"כ מהני (וט"ז ל"ג חולק) ועד נראה כי בזמן הזה שידוע שכ"א מלוה לזמן הוא בחורת עסקא לא דמי לשטרי מחוזקי שבקע"ז כ"ד דהא ייב תמיד לשלם הריות ואם ירלה הלוה לפטור עלמו וליטבע שלא הרויח הלא לא אם ההיתר עסקא על נייר מיוחד יוכל לטעון כן:

וקנטור שעולה לו שכרי תובות לעוביות. והלוים מבקשים ממנו כי יפרע בעדם להמלוים והם ישלמו לו פ"ע ע"י היתר עסקא. ולכאורה ריטוחת חדא. דאין הלוה מקבל שהה שם משית בעיסקא. ונם י"ל אם הלוים מבקשים כן מהקבור על כל שטרות אשר יבאו ואינם יודעים בעלמם כמה יהיו השטרות הוי דבר שאינו קלוב. נם חשם ע"ם מדברי סוף החובל המובא חו"מ ס"ם ק"כ ור"ם קע"ו ור"ס שמ"ד מי שמלוה לחבירו חטות ואח"כ לאמר לו אי' בידו למחלית שכר ונאנסי בידו חייב בכל לאונסין כמו בתחלה הלא נשתלק משמירתם בדבור בעלמא. לק בחמת כ' דמוכר אם מיחבים להמלוה היתר עסקא על כל מה שישלם בעדם למלוים שלהם ובדיוק עוד מש"ם רמ"א יו"ד קס"ז וס"ק חיפבת שמלוה לו מחלה לנוכך הלוה ואח"כ יעסוק בו לעיבת המלוה ונותן לו. דהא הכא המלוה הטי הוא חדש ונשתנו מעלוה ישכה לחדשה וכוי כאלו לוו חלנו עתה. ומדין זה שכתי קס"ז לדין המרדכי הנ"ל ל"ק כש"ם תו"ד קס"ו ואמרי בירוך שם. ונם עי' בנול מרבבה קע"ז על דברי ים"ם מובא ש"ך ס"ק מ"ח שכתב דבשטר עסקא משהעבד לו בקנין"ם. ומלר דבר שאינו קלוב הא קיי"ל חו"מ סי' ס' דמהני:

ויהיתר הדיסקונטי בקעזירים ע"י שמוכרים בשטרות שים להם מאחריס בפחות ע"ם ירושלמי מובא רי"ף ורח"ם ויו"ד קע"ג ס"ד. ליחא כש"ם יו"ד שם דאם האחריות על המוכר אסור (ומיהו דבוי רבית קלושה דהוי מלוה וכ"כ ח"ס לקוטים כ"ו. אבל במהרי"ב ח"ב סי' ל"ם מבית דעות להיתר וי"ל דהוי רק לבק רבית וכ"כ פרשת מדרכי ס"ס ע' וכ"כ מרחה הנכים כ"מ פ"ק ה"ח ד"ה יש בשם בעה"ת דרק מלד תומלת החמירו בזה):

סימן נ.

להרב המאה"ג מ' ש ם ח ה נ"י הרב בק"ק קלישנשוב.

אודות העובדה בחילה כונרת שרחבה מבילה רחמונה ואילך מרכבה עצמים מחמת חשמים

ותח"כ בליל טבילה פסקה והי' השמים טהור הלח בטבילה השני' שוב רחהה מחמ"ת. וכן הי' שלם פעמים שלח רחהה בליל טבילה רק בטבילה השני', ובכל פעם שרחהה הי' לה לשער ולחכ בשע"ת. גם היא מרגשת ומשמשת בידי' לאחר ההשמישים שרחהה בהם. חהן שעוך לביה החילון. ובעוך ימים האדים לאחר כל השמים שהרפא החהך והחים ותשהו תוגרים שהביאוה שפסקה ולא רחהה בהם לה היו נמר ביאות רק העלאות לבד ונם היא תומרת כי אז לא הי' לה לשער ולחכ. והחשה ים לה וסח קבוע כל כ"ה יום. וכרור בעינ' שהדם אינו מן המקור רק הוא ד"ב. והביאה רו"מ הדין בסי' קפ"ז ס"ג שהם פסקה פעם א' ולא רחהה בשע"ת אין הולים עוד בד"ב. אך הגו"ב מהדו"ב ו"ד ל"ד תיקל הם לה הי' ביאה נמורה וכ' רו"מ שהגו"ב ליקף עוד

כניפים אחרים ולא סמך על זה לבד:

הנה כפי הנעתו לדון עלי' באחר היא בם. היינו יודע מה כל החרדה. ואין שום נפ"מ על הדם שרחהה אחר ההפסקה אם הוא דם נדה או ד"ב. ואין עלי' דין דמ"ת. כי הא הביאות הראשונות שרחהה בהן רלופים ודאי דמוהר והולים בד"ב כמ"ם בפ"ב והח"כ שפסקה ורחהה ג"פ בפירושן כיון שהי' ביאות של היהר בינתיים. ולא הי' ג"פ רלופים אין שום חשש כמ"ש בנמ' ופ"ז ס"ח. ועי' סדרי טהרה שם בקפ"ב ס"ק טל ט"ז סקי"ד דהחמיר אפי' בביאות היהר בינהים משום דח"ח לה לשמש אחר טבילתה דחייסי' שמא בביאה ראשונה תרחה. ואמה עליו בפ"ם דאין לחומרת זו טורם. וכלל גדול דכל זמן שלא רחהה ג"פ רלופים אין שום חשש כמ"ש ואם חושש רו"מ כיון שהביאות שלא רחהה בהן לא היו נמורות ח"כ לא ימאו בחשבון כלל, והביאות הנמורות שרחהה בהן הא היו רלופים. אך הא בורכא. דמ"ל הם אינן ביאות כלל ול"ב עדן לא פסקה. יכולים ח"כ לחלוה שיב כברחשונה בד"ב. ואם תיפשים שחל היו כלל ביאות ויש לה דין פסקה שאין חולים עוד בד"ב. אך ח"כ שוב לא רחהה מחמ"ת רק פעם א' והי' הח"כ ביאות היהר וכן הלאה. ואין כאן דמ"ת רלופים. ואם כוונתו לפ"ם שאינה דמ"ת רלופים מ"מ כיון שכלם פעמים רחהה מחמ"ת בליל שני' אחר טבילתה ח"כ קבעה לה וסח כזה והכורה אז לבעלה. אך חדא, מה בכך אם המים כך ותפרוש ליל שני'. אבל באחת גם הא ליתא דאף שכן כ' בס' תמונת שמואל כמו שהביא בחפ"ם סקכ"ד. מ"מ הא ת"ד סקט"ו חולק ע"ז דלא אמרי' טבילה של אחמול נורם לרחי' של מחר. ונם לפי' לפיעת המחמירים. היינו דוקא אם לא שמשה בלי"ט אבל אם שמשה כל"ם ולא רחהה אי אפשר ליחר שהטבילה נורמת. דהא אם לא נרמה תיקף מכ"ם שלא הנרוף על ליל השני', ונם הם מודים דאין לחוש ואח"כ בל"ד אין שום שיטה להחמיר ע"ז:

ואם רו"מ שואל מה יהי' משפטה לעתיד אם הרחה עוד רלופים מחמ"ת תיקף בל"ם. נם זה פשוט להקל להלות הד"ב אע"פ שפסקה כיון שלא הי' אז ביאות נמורות וכמ"ש נו"ב ל"ד. ואי' מה שכתב שהגו"ב הוסיף סניפים שאינם שייכים כאן. ובאמת הוא תמם נדון של הגו"ב. כי מה שהחמיר הגו"ב שהשמש רק לפני כ"ת יום. היינו משום שפם הי' לה וסח כזה שקודם כ"ח יום תינה רואה כודאי. ואח"כ אין לה וסח קבוע. אבל באמת אז שים לה וסח קבוע לכ"ה יום. פשיטא שמותרת תמיד בין לפני הוסח ובין לאחריו. ועי"ם בגו"ב שגם אם הי' לה הוסח טרם שרחהה מחמ"ת הקל. ומה שהחמיר הגו"ב דלא חשמש בליל טבילה. היינו מפני שפם רחהה כל ליל טבילה וחשם שמא הטבילה נורמת לבל בד"ד שבל"ט תינה רואה אין לה מה לחוש וכמ"ם למעלה. דאם משמשת בטהרה בל"ט אין שום דמה להחמיר בליל השני':

ובזה שהגו"ב לא רלה לסמוך ע"ז לבד שלא הי' ביאה נמורה וכאב לנרף רק מפני שים לה וסח קבוע. נראה מפני שכל עיקר דין הם"פ לחלות דמ"ת בד"ב הי' רפוי בעיניו וכותב שהיו מפורש בנמ' ורחשונים. לכן לף שפשה לו סמוכים ממ"ם בנדה ס"ה ע"ב דלא הוו מוסקי מינה הלא כדמסיק השתא, דח"כ יהי' נפ"מ ביחלוקי הזמנים לעניו דמ"ת. ומ"מ כיון שם"ם נם לפי' כראי' זו עוד אין זה מפורש ממש ולכן בלי עזר הוסה כ' שלא הי' נמהר להורות היהר והי' עוד מתייפב בדבר, אבל אינו יודע נוה הי' למאור עיניו ולמה כ' שאין לזה יסוד. הלא מפורש מ"ם שם ס"ו. ואם יש לה מכה הולה במכתה ומ"ם נחולים מכל מכה דנם היא בכלל וכמ"ם מהני' ס"ד ע"ב עד שחחי' המכה. והא דמחלקו ב"ם וב"ה בשהני' שם בחלוקי זמנים זמיהם וכן מ"ם בנמ' בשוגרה. הפי' כמ"ם מהרי"ם פדווה סי' י' דקאי לעניו אם הרחה שלא בשע"ת אבל על הרחיות של שעת תשמיש לא דברו בם כלל והלי' המיד בבחולים כ"מ שהרוק מלוי בתוך הפה כשמואל ס"ד ע"ב והיינו כ"ז שרואה מחמ"ה כמ"ש רש"י. ואחת שנם כ"י לא נחית לזה הפי' על מהרי"ם כיון שכ' שעם אחר. דמה שהחמירו בנמ' דאין לה אלא בעילת מלוה לבד היינו לעניו נקיים דאו' אבל לא לעניו דמ"ת דרבנן. וכן מ"ש ט"ב שאין מפורש בראשונים. עי' ס"ג בהוכות י' ע"א שכ' דנם כוונת הגאון מהרש"ך ע"י דמ"ת והולים בד"ב עד שחחי' המכה ויעמול פ"א בלי דם כי כן דרך כל הבחולות והביא כן בשם שערי דורא ור' נתן ווהנרא. הרי שדבר זה הי' מיוסד מפ"ם ומנהג רחשונים. ול"ב כיון דדבר זה יסודו מפ"ם ומנהג רחשונים י"ל דשפיר מקילים אפי' פסקה ולא רחהה אם לא הי' ביאה נמורה ול"ל לזה לינוף מפני שים לה וסח:

ואם כוונת הגו"ב שחילוק זה בין ביאה נמורה אז לא יכול נשור ואפשר אפי' לא הי' ביאה נמורה מ"מ אם פסקה ולא רחהה בשפ"ם אין לחלות עוד בד"ב יפלא הדבר מאד שהלא חילוק זה מפורש במקומו בהן בחוס' נדה ס"ד ע"ב ד"ה שאני נבי בפל ולא מלא דם ולחכ מלא. שר"ת מעמא דאם היחה דהוה דם מעיקרא הוה אחת ודשמואל לא שביחא. והקשו חוס' מכחיבוה ו' ע"ב דדוב בקיאים בבעי' ואי' דהעי' דכחובות אינה בעילה נמורה שהחעבר והכא מיירי בביאה נמורה וכמ"ם מהרש"ל. וביאר ביאור כחבו בחגינה י"ד ע"ב דאחלת ביאה דוב בקיאים בבעי' אבל נמר כדי שהחעבר ל"ל רק לשמואל. והיינו הע"נ דנם הערוה דהכנסת טופה מטיר ג"כ אח הבחולים כמ"ם סנהדרין ע"נ ע"ב משמת המרוה דשנמה וכו' הביאה למ"ד זו נשיקה אלא למ"ד זו הכנסת טופה מאי איכא למימר וכ"כ חוס' יבמות כ"ט ע"ב ד"ה אלא. מ"מ אם מחכוין להטיר בחולים וכא להפות. רוב בקיאין בהעי'. וכנמר ביאה ל"י להפות רק מי שרב נוברי כשמואל. (ועי' חוס' יבמות כ"ם ע"ב ד"ה אינו דמ"י הכנסת טופה אינה רצוי' להחעבר וזה נם מ"ם חוס' נדה הנ"ל דהעי' דכחובות אינה ביאה נמורה שההעבר נה. ומשורש כן בכריחות (י.) פ"י בנמ"י

ברים הדף וכן בקונטרס ע"ת. דמשמי בשלה גמר וכ"ם מל"מ פי"ז מהל' כ"נ). וזה פי' מ"ם ט"ז לה"ע ז' סקי"ג מוכח בב"ם ססק"ח בשכוי' שניסת לף שמלחה בחולה מ"מ לסירה לכהן כשהחלמן דחייש' שמא הערה בה השבאי, והיינו לף דנם הערלה מעיר בחולי' מ"מ חייש' שמא הטה דבהערלה רוב בקיאים הם. וה"כ מבואר בהוס' דאם לא ה' ביאה נמורה לף שפסקה ולא רחתה אם לא ח"כ תרתי מחמת חשמים חולים בד"כ. ולף דרך הם מחכוון להטות יכול להשוח לבל הכא הא לא מחכוון להטות ה"כ לע"פ שלא גמר ביאתו מ"מ הא מעיר בחולי' נם בהערלה. לף הא בגדה שם ד' לסי מעבר מעום דלמא להרמי לי' בשמואל לע"ג שנ"כ לא מחכוון להטות מ"מ מפקק מעבר שמא להרמי לי' הטי'. ור' תניגא דחי רק מעום דשמואל לא שניח לבן הין חולים נגד הרוב לבל בג"ד שהין הרוב מהנגד דבהערלה עכ"פ יכול להטות לחרי' שפיר שמא להרמי לי' שבעה לפי' בלי כוונה. ופשיטא שהין לחלק ולומר דשא"ה שמיד בביאה לחשוה לא מלא דם הו היינו חולים לי לא ה' ביאה נמורה משא"כ הכא דבהחלה בטל ומלא וה"ל פסקה דחמיר יותר כמ"ם חוס' י"ל ע"ב ד"ה שלא דנם ר' אסי מידה דלסורה. חולי הין חילוק בין ביאה נמורה הו לא. זה היינו דסוף סוף כיון דבהערלה רוב בקיאים בהטי'. הין שום חילוק. ותמיד חולים שהטה ומש"ה לא מלא דם:

אך יש לדון הכא. דלפי' חומרים שלא ה' ביאה נמורה ניחא כל חולה דלא רמיא עלי' דחיכם לחו לדעתי' כיון דהו בשעת מעשה לא ה' להכ"ם שום נפ"מ בין ביאה נמורה הו לא ולא דקדקו הו בדבר וכמ"ש בי"ד סי' ה' ס"נ. וכמה דוכתי (עי' סימן י"ח) ודוקא בכריחות י"ב ע"ב לחרי' בשפחה חרופה דיכול לומר לא נחרתי ביאתי. משום דשם ה' היקף רמי עליו כיון דיש נפ"מ בין הערלה לנמר ביאה דבהערלה היכא חסורה רק בנחר ביאה לכן נחתן לומר שדקדק היטב וידע שלא נמר. יבבהוכות ו' ע"ב דמוחר לבעול בחולה בשעת דהוי דבר שניכו מהכוון ורוב בקיאים בהטי'. חע"נ דבשעת מעשה לא ה' לו שום נפ"מ בין לי יעיר בחולי' הו לא. מ"מ שם ל"ק דניחא כל חלחה דלא רמי' וכו'. דמ"מ כיון שהוח בנדר הפשרי להטות לא הוי פ"ר דהיכו ודאי שפחת לה הפחת. לבל בג"ד י"ל כיון שלא ה' להם לו שום נפ"מ בדבר הין להחמיד על דבריהם:

אך יש לומר כמ"ם סמ"נ יו"ד י"ח ס"ד ח' דרק בחחד מחמרי' דלא רמי' עליו לבל הם שנים לומרים כן נחמנים יולא חייש' דלא דקדקו. וכ"כ מהרש"ם ח"ח סי' כ"ם. ומביח רחיות ע"ז. ה"נ כיון שהחים ואחהו שניהם חומרים כן דלא ה' ביאה נמורה שפיר סומכים עליהם ול"ק מרמב"ם פ"ו מחטות ה"ד שפי' נבי פרשתיך בפני פלוני ופלוני דהה דחמרי' שבועות מ"ח ע"ב דכל מלחה דלא רמי' הקי חעדים ולא הלוה וכ"כ ס"ך סי' ע' סק"ו בשם כמה רחשונים. הרי דחפי' בחרי שיך נ"כ לומר כן. דשאני החם דאם רק אחד מהעדים חומר בדדמי מלד דלא רמיא עליו. הו לף דהשני מדקדק נמור מ"מ אין כאן רק ע"ח ועי' ע"ח אינו מוהזק כפרן ויכול לומר שפרע שלא בפניהם:

ולכאורה מוכח להפיך דלפי' בשני שיך נ"כ מלחה דלא רמי' בע"ז ע"ח ע"ח כ' יוחנן בן הרוז' ור' יוסי בן נהורחי דשמו חשמיח וכו' מאן דחסר מיחר חמר ס"ד דרבנן כי הני שיכרא שחו וכ' רש"י ד"ה ס"ד ותע"ג דמוריק חוריק לפ"ה חייש' דלמיח נגע וניסך ואין הוח דלא רמי' לדעתין למחי. והחם הא היו שנים. אך נראה דבאחת חלמלי היו חומרים בבירור שיודעים שהגברי לא נגע בין כי מוחר חלא שהם עלמם לא סמכו על זה דמוריק חוריק ואפשו שכיון שחו לא ה' רמי עליהם מפני שחשבוהו ליסרחל שמא לא דקדקו בדבר כדבר כראוי:

אלא שים להשיב על חירון הנ"ל כיון שנניהם חומרים כן, ד"ל שאין רלי' מחמיחה שלא ה' ביאה נמורה. דמ"ל שהיח בקיאה בדבר לי נחר לו לא. ושוב נשאר רק חמיחתו לבד ושייך לומר דהוי לא רמי עלי'. ובזה יש ליישב קו' השואל בח"ס להי"ע סי' ק"נ בכריחות י"ב ע"ב מודים חכמים לר"ח בשפחה חרופה דפטור דיכול לומר לא נחרתי ביאתי. לף מצאתי בה מלקות דלפי' יחכר הוח שנמר ביאתו מ"מ היח חוכל לטעון שלא נמר. ולפ"ז ניחא דהוקא הוח יוכל לומר כן לבל לא היח שניכה בקיאה בדבר וכיון שהוח לומר שנמר שפיר מלקיס חותה. ונם י"ל דמצאתה לה שחלקה הם יעידו העדים שרחו שנמר ביאתו ולף דלא שכיח לרחות מ"מ י"ל שחפשר ויכולים לרחות. וכמו שכחב רש"ם יבמות פ"ב סי' ח' וכמיר להע"ז ס"ם קע"ח בשם בה"נ דלחסור חשה בל בעלה לריך לרחות כשכחול בשפורית ולא שני כדרך המנחפים חע"פ שבמכות ז' ע"ח מוכח דלא שכיח. מ"מ ס"ל דמצאתה לה חופן שרחו. כ"כ י"ל שחפשר לרחות נם נמר ביאה. ורלי' לדבר דהם נחמר שח"ח כלל בשום חופן לעדים לידע לי נמר ביחתה. ח"כ למה לריך ביכמות כ"ה ע"ח נז"ם ולימודים של' כלא ביחות חסורות דמערה כנומר. הא מלינו בשמע כיון שהי חפשר לעדים לרחות הח הנמר ע"כ שבחורה חייבה רק על הערלה לבד. חע"כ כמו שיכולים לרחות ההערלה כן חפשר להם לרחות נם נחר ביאה. ואין לומר דבחמת ח"ח לרחות נמר ביאה הלא שם הי' לריך נמ"ב דוקא. הי' כחיוב ע"י חזקה. שכיון שהחיל ודחי נמר. וכמו דקי"ל חכות ז' ע"ח מעירלו כמנחפים וה"ל לרחות לפי' ההערלה הכי נמי הלא הי' הדין דלריך נמ"ב היו דנים נ"כ על ידי חזקה זו. זה היינו דהא כחב רמב"ם פ"ח מה' לי' ביאה ה"ט דחזקת נורה זו שהערה. הרי דנקט חזקה זו הוי רק על הערלה לבל הין חזקה על נמר ביאה:

עוד יש לומר דמש"ה נחמים שהי' רק הערלה ולא לחרי' דלא רמי' כמ"ם ס"ם פ"ב סי' ח"כ דלבן היינו נחמן בסכין לומר עד כמה חחך מעום דסהמת מוחך בכולו והוי דבר שהיה יכול לעמוד עליו. משא"כ בכף נחמן עד כמה חחב מעום הין הדרך לחחבו כולו. ולפי דבריו דוקא לם הוא לומר עד כרוב לו לחרי' דהיינו נחמן מעום דהוי לא רמי' יפו. ל"ב הכא נמי כיון שהרמב"ם כחב דחזקה נורה זו רק על הערלה לבל על נמר ביאה הין חזקה ויכול לדעת שלא נמר. ולבן כיון שמה שחוחרים שלא נמר היינו מהנגד לרוב וחזקה נחמנים. ילכאורה יש לדחות. דהה בית שמואל סי' מ"ב סק"ב כחב בשם רשב"ח דמש"ה לחרי' הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה משום דלפי' לא מלינו לרחות כמכחול בשפורית ונם דלם בנמורת. הרי דחזקה זו מועלת נם לנמר ביאה. דהה בקדושי ביאה קי"ל בפי' ל"נ ס"ב דבל הכיכל דעמו על נמר ביאה ולא

ולא כגי בהערלה . ופ"כ דהא דכ' רמב"ם תזקה זו רק על הערלה היינו משום דקי"ל דמצרה כגומר די לומר הזקה זו על הערלה לכל בחמת היכא דלריך גמר ביאה מהני תזקה זו נ"כ שודאי גמר . אך מרלה דחזקה זו מהני רק להערלה כמ"ש רמב"ם ודוקא קחני . ונקט שהערה בה . אלא החם בקידושי ביאה הטעם כיון דחם יערה בה לבד לא תהא מקודשת לו ויעבור אי' ביאת פנוי' . לכן אמרי' חזקה אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ומהני חזקה זו דמסחמא גמר ביאתו ולכן אמרי' הן הן עדי יחוד וכו' אבל בכל דוכתי אמרי' רק שהערה ולכן הכא אם אומרים שהי' רק הערלה ל"ש לומר דלא רמי ורמי מתעד לרוב וחזקה :

ואמנם לפמ"ש המקנה סי' כ"ו לחרן קו' ריב"ד ריש אישות על הרמב"ם למה במפורש ת"ב קנס הא אינו לוקה ומשלם ותי' דאינם בחים כאחד דקנס משלם בהערלה . ולאו דוקא אינו עובר רק בגמר ביאה דליכא לפותא על זה דמצרה כגומר . ונם דכל הטעם בקדשה כמו שכ' רמב"ם פ"ב מעריה דנורם לזימה ואת שת לחוטו וזה לא שייך רק בגמר ביאה . ות"ב נמחרו דכרי הלה מ"ם בפי' בית שמואל . דהא אם יערה ויפרוש לא יעבור כלל . לך ע' שושנה העמקים לפמ"ש כלל ד' ד"ה נסחפקתי שמחחלה עלה על דעתו כדכרי המקנה ותח"כ דחה זה ומכיך דלאו דקדשה עובר בהערלה כלל איכורי ביאה ועי"ש שהביא דכרי הוכ' חגיגה ב' ע"ב ופוד דחירנו דלאו לא יהי' קדם עובר בהערלה . ותפי' להמקנה י"ל דעיקר הטעם הוא מ"ם ב"ם כיון דת"ל לרחות הנמ"ב ע"כ דשונת התורה היתה דדי ביחוד לבד ות"ל לרחות יוהר . (מ"ם ב"ם בשם הרשב"ץ לא מלחתי בחם' רשב"ח סי' חלק קל"ג רק בחשו' מי' אישות סי' ח' ובמרדכי כוף ניטין סי' תנ"ח) :

וי"ל עוד דדוקא היכא דבעי' להיכר דבר ברור . ופפק יהי' אסור . או אמרי' מלחא דלא רמי' וכו' . וממילא כיון שנאחר הדבר בספק אסור . אבל היכא דנם ספק מותר . מה מנרע דאמרי' לא רמי' . ע"כ"פ מידי ספק לא ילא . ומ"ה הכא דר' אחי משהר דלמא אחרמי כשמואל . הרי דנם ספק טהור ולכן הפי' לי' נימא דלא רמי' לאו אדעתי' מ"מ ע"כ"פ ספק הוא . ולפ"ז בכל איסור דרבנן ל"ש לומר מלחא דלא רמי' וכו' דספק לקולא. וי"ל זה טעם נקודת הכסף סי"ק"ל על ט"ז פק"מ שכתב דמהני ברי לי ולא אמרי' דהוי לא רמי' משום דבחמים דרבנן . וכ"כ בפמ"ג ני"ד שפ"ד בקב"ח בשם קרית ספר למב"ם דבדרבנן לא ש"ך לומר כל מלחא דלא רמי' :

גם יש לנדד הכא בנדון דידן דהנה הרי"ף שבועות פ"ב נורס בהא דנדה י"ח ע"ב ת"ר נידל לו שנה חלא שלא פסקה וכו' אבל פסקה ורחתה דם שלא מחמה תשעים מחמה ולבעתו אם רחתה אח"כ מחמה תשעים אפי' פסקה פעם א' חולים עוד בדם בחולים . והנה קשה מאד כי הרי"ף מביא אח"כ מחלוקת ר' חנינא ור' אבי בבעל ולא מלא וחזר ובעל ומלא דם ופוסק כר' חנינא דספקא לחומרא . והדברים פוחרים זא"ז . ורליחי בבית שלמה יו"ד ת"כ סי' י' שהקשה כן ותי' דר' נידל מיירי בהגיע זמנה לרחות . והך דר"א ור' אבי מיירי בהגיע זמנה וכחב שמפורש כן ברי"ף ואני לא מלחתי שום נלוי לזה . וי"ל ברי"ף ס"ל דוקא אם לא התחילה כלל לרחות דם בחולים בביאה ראשונה אז אם בעל אח"כ ומלא דם שחה משום

ד"ל דאשה זו אין לה ד"כ כלל ומש"ה במחלוקת ר"ח ור"ח פוסק כר"ח דשחה אבל כר' נידל דמיירי שחלא דם פעם א' והוחזקה שיש לה ד"כ אז אע"ג דפסקה אח"כ אי אזרה ורחתה מחמת תשעים הולים בד"כ . ושיטתו להיפוך מש' חוס' י"ח ע"ב ד"ה שלא וס"ד ע"ב ד"ה ר' אבי שכ' דאם מלא ד"כ בביאה ראשונה נרע . וא"כ י"ל תמיד אם פסקה דיש להקל מספיקא דרינא אי כחוס' או כרי"ף והוי ספיקא דרבנן לענין רדמ"ח . אך הא בש"ע ס"ס קפ"ז סנר עלינו את הדרך דפוסק אם פסקה אין חולים . ובאמת יפלא הדבר למה החמיר בש"ע דאף דקי"ל כר' חנינא נגד ר' אבי . משום דספק לחומרא כמ"ש ריב"ף והיינו לענין נקיים ושכילה דהוי ס' דאו אבל הכא לענין רדמ"ח הא הוי ספיקא דרבנן . ולא שייך לומר כיון דנולד הספק בדאו' אין מחלקין בדבר ואין עהרה לחלוין ומחמירים נם בדרבנן כמ"ש בני' סי' ל"ד. ז"ל דהא אף בלא פסקה נ"ב עושים חילוק ומחמירים בדאו' דבועל ופורש ומ"מ לענין רדמ"ח מקילים . וע"כ בש"ע החמיר משום סי' חוס' הנ"ל דאם רחתה בביאה ראשונה כ"ע ס"ל דאסור אם פסקה . אבל הא הרי"ף ס"ל להיפוך וכן סי' מרדכי שם . ולפ"ז . ופ"כ אם אומרים שלא הי' ביאה נמורה אף ד"ל שלא הי' רמי' עליהם אז . מ"מ יש להקל ולנרף סי' ריב"ף ומרדכי אף בפסקה חולים בד"כ . מלומר שזו רדמ"ח שמשומח דמשומח הם ברוחים מחמ"ת כמ"ש בי' כ"ס קפ"ז :

ויש להעיר עוד על הש"ע שהחמיר בפסקה דאין חולים בד"כ למה לא נימא דרחתה נם אז ד"כ אלא שחפהו ב"ז או שנאבד ובדקי"ל סי' קל"ג בביאה ראשונה דפורם אפי' לא רחתה מעום זה . ואין לומר דזה ל"ש רק בביאה ראשונה משום דרוב נשים יש להם ד"כ מחמ"כ הכא שכבר רחתה פעם אחת ד"כ אין כאן עוד הוכחה דעדיין יש לה ד"כ . דמ"מ כיון דרדמ"ח לא שכיח . יותר נכון לחלות שהי' עוד ד"כ ונאבד או חפהו ב"ז מלומר שרחתה דם מחמ"ת :

וראיתי בהפלאה כחובות י' ע"כ ד"ה ניחון שכ' דשמא חפהו ב"ז אמרי' רק לחומרא אבל לא מהני להקל עי"ז משום דהוי ספק חסרון ידיעה וכ"כ בקונטרס אחרון סי' ס"ח סק"ו ומהרן בזה דמצ"ב בנדה כ"ד ע"ב בעל ולא מלא וכו' בחמה ואין חולים דחפהו ב"ז . והנה אי' זה ילדק בגמ' דפלוגחת הי' בדאו' לכן מחמירים . אבל לענין רדמ"ח דרבנן למה לא נאמר בחמה כן . ומ"ם דהוי ספק חסרון ידיעה . ק' דהא הוי בספק לכל העולם ומהני בדרבנן . ובאמת שבמרדכי ה' נדה השל"ט מקשה קו' הפלאה על בעל ולא מלא וכו' ותי' דדוקא בדורות הראשונים שהיו בקיאי' בדמים אמרי' כן . אבל בזמן הזה אין להקל . ופי' דבריו בח"ס חה"ע חלק ח' קמ"ג שהיו בקיאים בנדיקה הדם ע"י כיבוס ובגמ' מיירי שנחכרר ע"י כבוס שלא הי' דם . והרי שמרדכי ס"ל דאמרי' חפהו נם לקולא :

הדרן למה שכחבתי . דהא דלא הי' כאן ביאה נמורה עומד מלד עלמו להגיל ואינו לריך עוד סיוע מהוסח אפי' לה . ונם הת"ם בסי' הנ"ל מקיל מעשה זה לבד שלא הי' ביאה נמורה ואף דשם הי' העובדא בביאה ראשונה דקיל טפי לפי' חוס' . מ"מ אין מעשה לחלק בכך כמ"ש למעלה .

ומוסיף עליו בנדון דידן יותר מעובדא של הנו"ב . מה שהיה מרנשת שפ"י מ' נפשה בה חתך וכותב לה ותח"כ מתרפא ותוזר ומתחדש ע"י תשעים כ' . ת"כ

היה מכה שהיכה יודעת שם מוליכה דם. ויש לדון דלעניין רדמ"ח דרבנן סגי לחלוח בה. ורתי' לזה מבחולים דחולים רדמ"ח בד"ב תפי' בגונרת כמ"ש ב"י לקמן סכ' חו' כחובות ט' ע"ח ד"ה כתומר דפעמים יש לה דם ופעמים אין לה ותי"כ אי שם מכת בהולים שלה מוליה דם דשמת היה אין לה דם. הרי תפי' אי שם יש דם הולים לעניין רדמ"ח. לך ק' דהא בגדה כ"ד ע"ב בונרת נוהגים לה לילה אי לשהר הדם לנמרי וכ' מהרש"ל כחובות ט' ע"ח מטום דל"ש דם גדה שלה בשעת ובהה ת"כ מוכח דתפי' לעניין נקיים מהני מכה שאי שם מוליה דם וק' על המרדכי דבעי דוקא מכה שידוע שמוליה דם. ועי"כ ל"ל דהכא בד"ב עדיף מפני שיש חזקה דמעיקרא שהי' בה בודאי ד"ב. לו מטום דמלרפי' גם לעיר וכלב שיש לה בשפה הסמיס שזה מורה ומוכיח שהוא ד"ב. ומוד ראיתי בפני יהושע בחובות שם שהק' מבונרת על מכה דעלמא ותי' מטום דד"ב היא קודמת דמוכח שדם בהולים בא מסוקם קרוב והוי היכחה גמורה כיון שהדם בא בשע"ה מוכח מהא ד"ב. ועי' בד"ע בקצ"ד ד"ה המרדש"ה שבהלה בהב כן דמכלן מוכח דהולים במכה שאי שם מ"ד ואח"כ דחה דשאני התם שנודע עכ"פ שמכה זו מוליכה דם לפעמים. ודבריו ל"ע כי כיון שהרבה בונרות אין להם דמיס ואין ידוע שם זו יש לה ד"ב הוי ממש מכה שאי שם מוליכה דם:

אבל נראה דתי' מכהמים שהולים במכה שאי שם מוליכה דם כמ"ש רמ"א קפ"ו כ"ב ה' וש"ך כ"ז וב"ח ס"ב קי"ן ד"ה כי' להם עסק בשם בשר ההדיומות. וע"ב משום דכחמים דרבנן. תי"ב נם לעניין רדמ"ה נריך להלות במכה זו. תלת שהי"ב רבה על הש"ך בק"ב דתי' ברמ"א דלריך שיהיה מכה שאי' עם וכה קבוע. לחה לת כגי מכה לחוד. וכיון כן ק' לפמ"ש ט"ב מהד"ה כי' ק' דלכחמים תפי' כלב לבד מהני שם יש לה וכת תפי' בלי נקיים. ות"ב הכא דהא דהולים בד"ב. היינו דוקא שם יש לה לעיר כמ"ש רמ"א. וע"ב דבסבה דאין חולים טוד תפי' יש לה לעיר לא מהני. ולמה בחמת אין הולים בכלב הא כלב מהני לכהמים דרבנן. וכן כ' רמ"א כ"ב שם הרגישה לעיר וכלב מהני בדיקה בבעל הרחטון לבל בלי בדיקה לסורה ואין מחיצים בשביל הכלב. ועיל דלא דנם רדמ"ח דרבנן מ"מ רדמ"ח חמור יותר מכחמים משום דהוי ספק רתי'. ות"מ עי' שער תפרים כי' ע"ו מיקל בדמ"ח לחלוה במכה שאי' שם מוליה דם ומפרש כן בדברי המרדכי:

ולכ"ע הכא כיון שיש לה כלב ג"כ בשעה הסמיס שנשפה אז החזק ודאי דכלב עם מכה שאי' שם מוליה דם מהני וחולים בה כמ"ש סד"ע קפ"ו סכ"ע וכ"כ סקי"ד ד"ה ודע. דאע"ג דכלב אינו במכה מ"מ שם יש לה מכה שאי' שם מוליה דם עם כלב טהורה. ובזה יל קו' הפמ"ו הנ"ל מדם בחולים דהולים. משום דיש לה לעיר נ"ב. ות"ב הכא לפ"ז תפי' פסקה ע"י בילה נמורה שם הרגה אח"כ מחמ"ת חולים בחזק וכלב. ו' שהנו"ב אין דעתו כן אלא תפי' מכה שאי' שם מ"ד עם כלב נ"ב לא מהני עי' מהדורא קמא יו"ד סי' נ' ד"ה ומ"ש מעל, וכן נ' במהדורא בתרא סי' קי"ד ד"ה ובנוף מ"ש וכלב יש לה שב' בעלמו דהפלרפאל הוי במכה שאי' שם מוליה דם. ומ"מ נ' אח"כ דנם הכלב לא מהני. ואף שאח"כ החמיר מעשם אחר עי"ש. מ"מ במחלה לא נתיה לזה רק חלי לה תי כלב במכה. אבל לפי הכד"ע וכן הסכמה אחרונים ודאי דיש לסמוך בפסקה בב"נ:

ואף ש"ל שבחוך הזה חיגו מוליה דם מעלמו ואיך יכולים לחלוה בו. דמה שהיגו מוליה פ"י פלמו הלא ע"י דוחק לא מהני כמ"ש נו"ב מהד"ק סי' נ"ז ד"ה לבל שם ברור. אך ס"ת לא מהני שם מוליה דם רק ע"י דוחק. שם נמלה הדם ג"ב מעלמו. לבל שם נם הדם נמלה ע"י דוחק כמו הכא שילה ע"י הסמים. ודאי דהולים בה כיון דכן הוא טבע המכה להוליה ע"י הדחק וכמ"ש רדב"ז ח"ב סי' המ"ד וש"ל וקרוב אני לומר שנם המרדכי לא תמוה הלא דרוחה על הבדיקה שלא בשע"ה אבל הרוחה מחמ"ת הע"פ שעדיין לא יצא דם מהמכה הפשר בע"י כח דוחק הסמים בשעה שהוח דם מהמכה המכה ויולא ממכה דם עכ"ל. ועי' סו"ת פנים מליות מובה בסדרי טהרה קפ"נ סק"נ ד"ה ולפ"ז. ולף שבד"ם חולק עליו. היינו משום דלעולה הרגישה. וכ"ז שם בתגו להקל לעניין נקיים. לבל לעניין רדמ"ח דרבנן מודה. ועי' ה' רש"ם ח"ת סי' ל"ג שמיקל בהרגישה כתב תפי' בשיה בביאה נמורה שם הביאה לה כי' בכח גדול כ"כ. (וכנראה שין מקור נאמן לדבריו):

סימן נא.

נשאלתי על אשה שהיה יכולה לטהר את עלמה לבעלה מפני שמוליה חמיד על העד דם. והרופא האומר שיש לה קלטתר על הפם. הגה שם יאמר הרופא שהפילה ע"י כלי הבעה וראה שאין שם סימני בשר רק שהפם נאלשה אבורה זה הוי דם שיולא ע"י המקור וכמ"ש נו"ב חניגא יו"ד סי' פ"ט דבאשה שהיה מרגשת שום כאב במקום ידוע בראש ואין לה שום דלדול ועשות בשר אין להלות כלל בדם אלא רק שהוא דם מקור שבהוה לה ומחמה רפיון אין בו כח להחזיק דם עד זמן הוסח ויולא הדם שלא בזמנו אוקי שוף הוא דם המקור ועמא וכ"כ סו"ת חכם צבי סי' ס"ו ומייסב בזה קו' שאלת הרי"ם מן הרשב"ש בהשו' רי"ם בלל ב' סי' י"ח על הא דחשיל למיס שם נמוחו טמלה הא הדם הוא מחמת מכה וחי' דהא דשבורה שם היא בושה וחבורה שיש בה דם ואין זה דם המקור אבל בשאר היא הרופאים קורים מכה למהורע שהיכ לוקור עד שיגיו מבשל הדם כראוי והיא שמלה שהרי דם המקור הוא שלא שיגיו מבושל כל הלורך וכ"כ מהר"ם לובלין סי' קי"ח סיי"ם. ושם יתמר הרופא שרואה ע"י כלי הבעה שם שבעבועות או בשר חי ויודע שע"י יולא דם הוי מכה שמוליה דם בודאי. ואז מוחרת שם יש לה וסת קבוע ורואה שלא בשעה וסחה וכמ"ש רמ"א קצ"ו. כ"ה ותפי' לעניין שבעה טהורה וכמ"ש ש"ך סקכ"ד וגו"ב קמא סי' מ"ז כיון דמכה ודאי והדם בשפ (ולפלוה על ס' נפש ח' יו"ד סי' ס"נ ד"ה והנה הגו"ב שבחב שנו"ב מחיר רק משעם חזקה טהרה וזה לא שייך רק בעת שהיה טהורה לבל לא בהגיע ימי וסחה וטמלה שאז אית לה ח' טומלה ואינה הולה במכה. וי"ל כמ"ש מפורש בנו"ב ח"א יו"ד סי' מ"א לות ט' ד"ה אחנם וז"ל אחנם יש קולא שם יש לה יסח קבוע ורואה שלא בשעה וסחה ויש לה מכה המוליכה דם אף שם כבר היא נדה הולה להקל לטעולם הולין כחלוי בין להקל ובין להחמיר והמקור אין דרכו להוליה דם שלא בשעה וסחה והמכה דרכה להוליה דם):

אך אם יכו"ז זו מכה שאין יכול אם מוליכה דם אפ"פ שיש לה וכת קבוע וכמ"ש קפ"ז ה' מהיר שלא בשעת וכתה וכומך לשיטת מרדכי דפירש הא דנקיט אם יש לה וכה כן. וגם שיטת רשב"ם דמכה מהני אפי' אין אם מוליכה דם. מ"מ הא ש"ך שם בקיצור נראה הא הדרך דלא מהני רק לענין דמ"ה דרבנן לגבי בעיא נקיים. ומ"מ נראה במקום עגון שאי' תמיד לעבור ל"ע ל' דמוחרת לעמרי ויכולים לסמוך אפלתי קפ"ז סקי"ה דחולק על הש"ך וכדעת הב"ח דש"ל נקיים וכ"כ רדב"ז ת"ב כי' תמ"ד ע"ש וכן בחכמה אדם כלל קי"ח אות ו' כ' דבמקום שאין יכולה לעבור ים שפיר עיגון אפשר דים לסמוך על הרשב"א כפי' בפירושו דבריו הב"י והד"מ והב"ח ושאר אחרונים. ובפרט הכא ל' דגם ש"ך מודה דדוקא אם ודאי הדם מן המקור אז ס"ל דבעיא נקיים הכא דים כשפך שמא אין המכה במקור ופשק לדדים ל' דסומכים לסרדכי ירשב"א. (אף דלא שייך להתיר משום ס"ם שכתב רמ"א קפ"ז ס"ה. וכתב"ס הגו"ב קמ"ח סי' מ"א אות ו' דאין נפ"מ בין דם מכה לדם לדדים דשניהם שוים והוי משפ אחד וכ"כ סי' מ"ז ד"ה גם. סי' נ' ד"ה ומ"ש. סי' נ"א. וסי' נ"ז ד"ה ודע) וגם מ"ש גו"כ סי' מ"א אות ה' דאם יהרע בימי לבונה הוי חזקת היסור ע"ז אלא בא"ם יו"ד קמ"ד ד"ה ורהיטי ועוד אחרונים דים לה תמיד חזקת טהרה וכ"כ גו"כ סי' ס"נ בשם הגאון ר' חיים כהן ז"ל דא' טהרה היינו חזקת הגוף שהיא בחזקת מכולקת דמים ואפי' בשא שעדיין לא עברה לגדותה אבא בחזקת טהרה עומדת. ובבריתם בדורים. וגם ע' ש"ע הרב ז"ל קפ"ז כ"נ ובקונטרס אחרון דאם מולאת ע"י בדיקה אינה כראי' ממש והולה אפי' מכה שא"י אם מוליכה דם:

והנה בגדון זה אין לנו לדון על תומרת החו"ד סי' קל"ו סק"נ דהיכא שהי' רואה פ"א לפני המכה אינה חולה עיד במכה כיון דבעי' הפסק טהרה ונקיים ספירים ואף דים לחלות במכה מ"מ אינה יכולה לעליות מכומאתה כ"ז שאין כאן בדיקה וספירה. (וידוע דאם"ש סי' קע"ז ובאבני מלואים סי' כ"נ חלקו עליו). כי הכא הא יש לה הפסק טהרה כראוי. גם יכולה לבדוק פעם א' בימי הנקיים ול' דדי בדיקה פ"א וכמ"ש אמת אדם קי"ז אות י"ב דבמקום חשש עיגון שאין החשה יכולה לעבור ים לסמוך על גדולי הפוסקים דאפי' לא בדקה תוך שבעה רק יום א' עלה לה:

וראיתי בס' עין יצחק חיו"ד סי' י"ז מביא ראי' דחולין להקל בלא בדיקת שבעה נקיים אף במכה שאינה יכולה אם מוליכה דם מכחובות ס'. תוד"ה האומר דכי בשם ר"ת דס"ל דכוגרת פעמים יש לה דם ופעמים אין לה ואפ"ה ס"ל דכוגרת מתניס לה לילה דחשונה והולין כל דמים של אותו הלילה בדם בחולים וכמ"ש המהרש"א והיכא בב"ש סי' ס"ח סק"נ דלכן אין מספק בדם בחולים משום דלא שכיח דם שלא בשעת וסחה ח"ב לפ"ז מוכח דאף בספק אם המכה מוליכה דם כשרה. וביותר מוכיח כן מריטב"א בחוכות ל"ו דפי' דע"פ הרוב אין דמים בכוגרת ומשום דאינה מיטום כוגרת שים להם דם בחולים לכן אמר רב דמתניס לה לילה דחשונה עכ"ל אלמא דאף דרוב כוגרות אין להן דמים אפ"ה אין מיטים שים להם דם בחולים ח"כ כש"כ בספק הפקול אם המכה מוליכה דם ודאי דהלי' עכ"ד. ותמוה לי דכי ס"ד דהרשב"א המחיר במכה מחיר לחלות במכה בע"מ היכ אין בה דם. ומה שהביא ראי' מבוגרת שא"א דים לה כלל מהכיא זה מורה ומוכח שהוא דם בחולים. גם החם יש חזקה דמעיקרא שכי' בה בודאי דם בחולים:

ועי' בחכם לבי כי' מ"ו שהקשה על מפרשי המור שכתבו דלרשב"א לא שייכה יודעת שמכחה מוליכה דם חולין בה מדה ג"ח שאפי' בכהמים הקלים שניהם אם יש בה מכה והיא יכולה להגלע ולהוליא דם הולה בה הרי דלא אלין לאפי' כהם אלא במכה שיכולה להגלע ולהוליא דם ואיך ס"ד ברואה ממש שאף בהחם מכה שאין אנו יודעים אם יכולה להגלע שחולה בה. ול"ל שאני התם דהמכה עיקה יכשה כמ"ש במחני' ואיכה ומ"מ כיון שיכולה להגלע היולים בה וזה רק בהחם ולא ברואי אבל מכה שאין יודעים שאיכשה שביר חולים בה לאפי' ברואי ממש. ומה שהקשה עוד איך אפשר לחלות הא הרשב"א מפורש גם בשעת וכתה ואיך אמי אפשר דם דמן המכה ומוליא מידי ודאי דם המקור. ע"ז ל"ל כיון שלא הרגישה זעזוע לו פתיחת המקור ה"ל אינו רק דרבנן וברבנן נזרו רק בהפשר ולא בלאי אפשר לה להעבר. וע' רשב"א בתה"ב שמק"ן ומהרן כן וז"ל אפי' דרבנן הוא ומשום דאפשר לעיקם עלה דמלתא אבל הכא ליכא לעיקם אמלתא ואין דמין אפשר משא"א שאם כן אף אחה לוסרה של בעלה לעולם עכ"ל ונקשה לי למה אני בנמ' הרי זימני דין זה דהלי' במכה. אלא בדף ט"ז ע"א ברואה דם מחמת מכה אפי' בהוף ימי נדתה טהורה. ובניה בדף כ"ו ע"א ואם יש לה עכה בחותו מקום חולה במכתה ואין לומר דהכא רק מותרת מחמת ופא אבל נקיים לגמרי. דהא מפורש למעלה בפ"ב דטהורה:

סימן נב.

לכבוד ידידי הרב הגדול מ' ש א ל ת י א ל נ"י מורין רפה:

א) **אודות** השאלה בחשה שהרגישה בעת דבר לח וקימחה בכהונתה ובערב רחצה על בכחונת מרחה לבנה וכהוכה מרחה לחדום בחות חגרים. ותוכך כ"ח ע"פ סו"ת רמ"א החוכת בע"ז כ"ם ק"ך. לדעתי אין בזה חשש והלין בחלכולת. וידוע מקור הפלונחא. דעת סו"ת רמ"א סי' ל"ז דדרשין סמיכים ומהרחה מהורה שהיא מן המקור מגלה על הבחם שהיא נ"ב מגופה. וכל זה ביותר מגרים. ולא הלי' בחכיים אבל פחוה מגרים מפורש נדה כ"ב ע"ב הגב זוהמת דמות מלכולת היא והע"ז חולק עליו דאפי' יש מרחות שודאי מגופה מ"מ כל מה שיכולים לחלות הבחם חלין ואין המרחה חזיק להבחם. אך אח זה קוסף הפ"ז דאם רואים ברור שהמרחה מהור עם האדמימות אחר הוא אז ממחה. ופשיטא דכן הוא דבין דאי אפשר לחלקו ודאי דכל הא ממקור. אבל בל"ד כיון ש"ל המלכולת בחה אח"כ על מקום הלבנונית למה לא נחלה בה. ואפי' הרגישה ממש פחיחת המקור מקיל בגדון זה בנבעם שחול מוכח פחחי חבו' קפ"ח וקי"ן סק"ו. ופ"ז חולק אח"ד ס"ם ק"ן. ומ"מ בהרגשת זיבת דבר לח דלא שמה הרגשה ודאי יש להקל. ומפורש להיפר בחחם סופר יו"ד ק"פ בנבעם

שלום וכ"כ נסי' ק"נ ע"י"ם וע' ספר החנוך מזרעים ד"ל מרחות שהורות לזין מן המקור :

ב) **ועיד** התם שכתב מתי הפסיקה בטבריה לו ביום ד' לו ביום כ' ותמה לחתרת מזבירתה כי בי' ביום ד'. ומתה היא בתוך ימי הספירה לי יכולה לסמוך עלי'. ותולי י"ל דתף דילפי' מוספרה לה נתמנות תמה בנדה רק למלמה התמינהה תורה ולה לתמה לחתרת עלי' :

איתא ביבמות פ"ח ע"ב תניא ר' נתמי' תומר כ"מ שהתמינה תורה ע"ח הלך לחר רוב דעות ומלה נשים כע"ח דמין ומי"ם נרש"י דכ"מ שע"ח נתמן לין כתן תורת עדות ופסולים נתמנים ככשרים וכ"כ רמב"ם פ"ב מעדות ה"ג כ"מ שע"ח מועיל ה"ה לתמה ופסיל וכ"כ רשב"ח חולין י' ע"ב נשים נתמנות בישובין ומביה רתי' מוכתים ל"ב ע"ח שהשחיטה כשרה בנשים וכן מכבורות ל"ב דתמה תבר הבי היה כחבר ונתמנת על התכלת וכ"כ רמ"ח יו"ד הכ"ז כסי"ח דכל פסולי עדות נתמנים בתי' ומס סכ"ג דתמה נתמנת בישובין וכ"כ פי' קדושין ע"ג ע"ב דלין תילוק בישובין בין תמה לנים ותולק על כ"ם סי' ד' סק"ם שרלה לפרש כן בדעת תי' הר"ן שם. וכ"ז פשוט. לבד בתם"ז כתוספות ע"ב ע"ח הביה י"מ דתמה תינה נתמנת בישובין. ודתה שיטה זו. ועיקר רלייהם מקו' נמ' שם על מתכילהו שתינו מטושר דקתמר מנת ידע ולה קתמר דנסמוך עלה. וי"ל מכוס דנגדרים ל"ו ע"ב מכתפק לי תורם לריך דעת בעלים וע"כ דמייבי שתומנת שזיכרת שבעלה תיקן תת הבבי ותשתת שקרת ל"כ שפיר תינו בידה ותינה נתמנת דהוי להחזק כמ"ש יבמות פ"ח ע"ה :

אלא מה נים להכתפק בגדון זה. היינו משום דתוס' רים ניטין כ' דהה דע"ח נתמן בישובין ילפי' מוספרה לה והק' לפי' לחזק לישובין נמי ותילו דתינה כחזקת שהרה ריתה כל שעה אם בידה לטבול. ומפי' כמ"ש רשב"ח יבמות פ"ח ע"ח דתם תומרת שפקפו דמי' נתמנת משום דכן הוח תורת נשים שפיקות והוי כרגלים לדבר ועל מבילה נתמנת משום בידה. ולתי' זה גם תמה לחרת נתמנת לומר שפקפו דמי'. לך רמוב"ן רים ניטין כתב דנדה הוי לחזק ומ"מ נתמנת משום מתוך שנתמנת על עלמה נתמנת על בעלה. ולתי' זה שפיר ים מקום לומר דוקא היה עלמה נתמנת לכל תמה לחרת שלין בישוב טוען לה ול"ם מתוך וכו' י"ל דתינה נתמנת :

אך דברי רמב"ן תמוהים ול"ע. כי בתורת כהנים ליף נם בזב יספר לו לעלמו. והתם ג"כ לחזק ולין בישוב טוען לעלמו כלל ומ"מ נתמן תם תומר שספר ימי טהרה. ותה דהלריכה הורה ב' קרתי בזב חזבה. י"ל ס"ד זב נתמן משום לין תדם חוטה ולה לו (כמ"ש פרי' ניטין) וס"ד רק זבה נתמנת משום מתוך שנתמנת על עלמה וכו' לכן לריכי הרוויהו :

אלא לפי' לרמב"ן נרתה דבג"ד נם תמה לחרת נתמנת דכל מה שהולרך לס' מתוך שנתמנת וכו' היינו רק בלחזק לישורת לבל תי לה לחזק ע"ח נתמן בישורין בכל דוכתי לפי' לין בישור טוען לעלמו. והכת תם היה בימי הספירה. כ' רש"י זבתים כ"ש ע"ח דים לה חזקה טהרה. ותו' שתלקו ס"ז היינו רק שלין לה חזקת טהרה לבל נרתה דמודים שלה לחזק לישורה וכן תשמע ממתני' נדה ס"ת ע"ב זב וזבה לר' תליעזר ועו' נו"ב תניגת קב"ז. ותדע דתל"ב יסתרו תוס' ל"ב מרים ניטין שב' דלה הוי לחזק לי'. ומ"ם ע"ב קתה יו"ר סי' כ"ז תינו מוכרת. ול"ב נב"ד כלה לחזק נם רמב"ן מודה דח"ל לטעם מתוך שנתמנת ע"ש :

ועיי' נדה כ' ע"ב לכתי' לי כזה טיהר פלוני חכם ועי' רש"י שהשלה היה על חברתה ושמש לה מהת דנתמנת לתה לומר כזה רלוני ותבדתיו. ולדעת רמב"ן הנ"ל דנדה נתמנת משום מתוך שנתמנת על עלמה וכו' קשה מה רלי' מכזה רלוני דהיה על עלמה ומש"ב הכת שקלי על חברתה י"ל דהיכה נתמנת. וכן לקתן שם פשיט תילתת לשת כ"ג דב"ב ניטע לעלמה וע"ב דלין תילוק. ולף דשם לה הי' לחזק לי' דהשק הי' על הדם תם הוה שמת לו טהור. מ"מ כיון דהי' שפק לי נתמנת שפיר תם יש לחלק ביטה לבין חברתה יש לחלק כן. ועם רמב"ן עלמי מחלק בן רק סיבת דלחזק לבל הכת בל"ד דלה לחזק לין תילוק. ועי' שם תי' ריטב"ה ול"ע בדבריו :

והנני מליין טעמי הדבר דע"ח נתמן בישורין.

ל) דעת רש"י יבמות פ"ח ע"ח דתל"ב לין לך תדם שיוכל לתל חברו. ב) רש"י חולין י' ע"ב וביטן פ"ח דילפי' מוסתם לת בן הבקר. ג) רמב"ם פ"ח מטדות ה"ח נתמן ע"ה לומר ביות פלוני מתוקים הם וכו' וכל כיולה בזה מטאר בישורים. לפי שתינת בישורים על הרשעים ולין חיטת התמון עליהם. ופשיטת דטעם זה תפי' כשר לין נתמן למתון. ול"ע למה לה הבית רמב"ם דלף לתחזק תינו נתמן ותולי ס"ל כרמב"ן יבמות פ"ח ע"ה דתפי' בתחזק נתמן. ד) כ"כ דיל נזה"כ לה יקום על תחד "בתים" מה שנוגע לתים למתון. תבל הנוגע לשמים לתיסור מעיד. ה) י"ל למתון תינו נתמן שמת הוח שוגת לחברו תבל לתי' ל"ם תבד. ו) תוס' ניטין ויבמות דילפי' מוספרה לה. ועל הקו' דהה שם לתחזק (ז) תי' תוס' דתינה רוחה חמיד. (ב) רמב"ן משום מתוך שנתמנת על עלמה וכו'. (ג) רמב"ן שם משום שתי לפשר נדה בעונן לחר. (ד) רשב"ה חולין י' ע"ב דהתם לפי' לחזק נמי לו לפי' דבר שבטוח נמי. ז) י"ל לממון דהתורה מייבה רק בודתי ולה בספק לין עד ל' נתמן נגד ודתי. תבל בישורים דסד"ה לתומרת מה"ת וכו רק לישור ספק נתמן ע"ה להתיר. ומכ"ם לי סליקת דלו' מה"ת לקולה ודתי נתמן להתיר לבטוח מספק ודתי. ולכתורה י"ל דהסוברים סד"ה לקולה מה"ת סוברים דע"ה נתמן לתסור דהה להתיר ל"ל לעדותו. רק בתמת יש לדחות דלריכים לו סיהה נתמן להתיר בתורת ודתי :

סימן נג.

לכבוד הרב הגאון מו"ה סרדכי יצחק חלוי נ"י אבד"ק דזאלשין :

אודות המובדת שבת לפניו תשה שמשתה לרבי' בגדולים וקנתה בנייר ומלתה עליו דם. ואתר שטות נדקה עלמה ומלתה מהורה. ותינה יודעת תם יש לה מיטוש לרחות דם מפי הטבעת. ותשה א יש לה וסת ודבר זה כי' שלת בשמת וספה. ואתרין

רומצכ"ת לצלפל ולהעתיק בהלכה זו בצין רב:

לפי שנ"ד נראה דטהורה היא כי אף שפי הטבעת ופי הרחם סמוכים המה. מ"מ בבהמים חולים להקל ואין להחזיק ממקום למקום כי הע"פ שאם מלאה כהם בכל מקום שים לומר שכח מנוכ: טמאה. היינו כיון שע"כ אין לתלות שכח ממקום לאחר רק מנופה. מש"כ הכח דאמרי' כאן נאלח כאן הי'. וכמה לנשים הע"פ שאינם מרגישים שום כאב ואינם יודעים מיהוש ת"מ מולאים דם בראי. ומה שהביא רו"מ מט"ו ק"ן ס"ק כ"נ בשאה שרגילה להוליא דם מבית הראי ובדקה ח"ט בעד הבדוק ונעשה גם שם דהלי' להקל שהדם בא מפי הטבעת וכ' דשח"ה משום שהיה רגילה לראות דם לכן מחיר לכל הכח שאין דרכה לראות דם מפי הע' מהיכא תיתי להקל. ולדעתי נודאי דאי' מצי' להיתר. דרק משום דנעשה גם בפי הע' מהיר. אבל אלו לא נעשה אין מולים הדם שמלאה בפי בטבעת הע"נ שסמוכים המה לא אמרי' דהוי כמכה באותו מקום וע"כ דאין מחזיקים מתקום למקום. אלא שהבדרי עיברה ק"ן סק"נ הוסיף הם גמלא ע"נ דבר המקבל טומאה וכ' בעלמו ד"ה ואין דאף שים להקל דממקום הלוזה אהי אפ"ה מסהפינא להקל ול"ע. ולכן אף שלא הוכא דין זה בש"ע מ"מ בבר הורה זקן ומי ירוס ידו:

אבל בנ"ד שנמלא ע"נ נייר שאינו מקבל טומאה הרי הסכ"ש ס"ם ק"ן בקל"נ מחיר. ואף דשם כ' שבדקה עלמה ומלאה טהורה ומשכיחת הלשון משמע שבדקה ח"ט היכף אחר מליאת הדם. משל"ח הכא שלא בדקה ח"ט עד אחר חיזה שעות. מ"מ נראה דלא לעכובא כתב כן. דמה נשתנה מבל כתם ע"נ דבר שאינו מקבל טומאה דלא בפי בדיקה כלל. ותמיד טהורה. וכן מה שהביא הבד"ט שם ראי' מאים ואפה שעשו לרכיהן בכפל שאע"נ שאין דרכו של אים להוליא דם וכו' אפ"ה קיל דטהורה וכ"ת מקשה עליו דאאי' התם שאין דרכה של אשה לראות דם במ"ר כמ"ש תוס' נדה נ"ט ע"נ ד"ה דילמא ומש"ה כיון דמקרה היא תולים בבעל כמ"ש סי"נ מבד"ת סי' פ"ז. משל"ח בנדון זה שמעולם לא ראי' דרכה לראות מפי הע'. אם יותר סברית דבר נדה היא. אך נראה דגם בלי הראי' ממ"ר הדין אלו נכון לפי מה שהעלה בבד"ט מהחלה דגם לאחר השמים תולה בתמים ע"נ דבר שאינו מקבל טומאה ח"כ ה"ה הכא. ואף דבר על הראי לא שכיחא. ע"ז מביא מהא דתולה בשוק של טבחים אף דבדור לה שלא שברה. בשגם דים לי"שב קו' כ"ת דהכא אם מעלה לחבית דלא נמלא בתוכו מקום רק על הראי וי"ל דאין מחזיקין ממקלמ"ק:

ומה שהק' כ"ת על הסד"ט דמה יתרון מה שנמלא הדם על הנייר שאינו מקבל טומאה ס"ם כיון דקאמר ח"ט נייר בפי הטבעת אנו יודעים בבירור שהי' הדם על נופה כיון דהנייר הי' מתחלה נקי. והוי כמו אלו נמלא הכתם על בשרה שהוא דבר המק"ט. היינו יודע מה בין זו לבדקה קרקע עולם ומלאה דם דטהורה דנ"ב ודאי שהדם בא מנופה דהא הקרקע הי' מתחלה נקי וכמו שהקשה ת"ד ק"ן ת' על בעמו של הנו"ב בכתמים משום ספק מעלמא. ותמה עליו דש"ב בידוע שלא בא מעלמא טמאה והלא גם בבדקה קרקע עולם טהורה:

ומה שהמה כ"ת על שו"ת רשב"א שבי"ם ס"ק מי שילא ממנו דם דרך פי התחם דאם רדמ"ת תולה בו. שמביא ראי' מ"מ ואם יש לה מכה תולה במכתה. דיש לבש"ד לחלוק דדוקא במכה של עלמה תולה ולא במכת הבעל. ולמה אינו מביא ראי' מהים ואשה שעשו לרכיהם דתולים שמא מבעל. ודמי מחם לנדון הרשב"א. י"ל בח"ם בהום' הנ"ל דלא שכיח שהיה תרתה דם ב"ר ומש"ה יכולים להלות בבעל כיון דשניהם שוים ואין יותר סברת להלות באשה מבעלה. משל"ח ברחתה מחמ"ת דאף דרוב נשים אינם רדמ"ת מ"מ יש לך דבר הנורם לה לרחות יותר מבעלה. ועוד הבעל חביבה היא יותר שכיח ואמרי' פי' דוקא השמא בא הדם בח"ם רמב"ן מלחמות בהוכות כפי"ח. או מחמת תימוד בח"ם תוס' נדה ט"ו ע"ב ד"ה לא יבעול:

ועל קושי' כ"ת החזקה על שו"ת הרשב"א הנ"ל לפי פי' הנו"ב הגינת ס' פ"ו דדוקא הם הבעל מוליא דם מפי האמה שלא בשעת מי רגלים או תולה או אבל אם אין דרכו להוליא דם רק בשעת העלת מ"ר אם רדמ"ת אינה יכולה לתלות בו. ואמה הא הרמ"א קפ"ז מבריע אם יש לה וסת תולה שלא בשעת וסתה אף בחכה שאי' שמוליאה דם. והש"ך סק"ב מודה לי' לענין רדמ"ת. וא"כ אם בעלה יש לו מבה המוליאה דם בבורר בשעת מ"ר. רק שלא בשעת מ"ר אין דומ לנו. אם זה נרע מחכה שאי' אם מ"ד דתולים בה. ובפרט בנדון הרשב"א שהיתה זקנה וחדל להיות לה לורח שהיה מד' נשים שניהן שניהן ושניהן משלא בשעת וסת דמסיק בגדה ד' ע"ב דמטמאה למפרע. ומה גם שהרשב"א ס"ל דתולים בחכה אף שאי' אם מ"ד ואפי' בשעת וסתה:

הנה ראיתי בשו"ת מהר"ן חיטינעא ח"א סי' כ"ב ד"ה אבל שהקשה לכן. ועי"ש שהיכן דשב"א שבבי"ם ס"ם ק"ן קאי לענין לטהר לגמרי ולא בפי נקיים. לכן אין תולים אי אין מוליא דם רק בשעת מ"ר. והא דרמ"ת מחירים בחכה שאי' אם מוליאה דם היא רק שלא לאסרה לעולם. אבל בפי נקיים. ומש"ה המה על הנו"ב הנ"ל למה בנדון אלו אסר האשה לעולם. אבל בחכ"ת אי אפשר לומר כן. כי עי' בתורת הבית בית הנשים שער ד' דהרשב"א משוה יחד דוחה בחי רגלים ויש לה מכה. וע"כ דכחו דדוחה ב"ר שהורה לגמרי. כן בחכה דשחו דא"ל נקיים. ונם הרשב"א מביא שם חכה בחקור מנח' נדה ט"ז ע"א ושם הח מייתי שלא בשעת תשמים. וע"כ דהא דתולה בחכה היינו דטהורה לגמרי. ונם ע"ז קאמר רשב"א דא"ל שחדע שחכתה מוליאה דם. וכן ע"ש בכוף דברי בדק הבית שם ברשב"א מחיר לגמרי אפי' לנקיים:

וע"ב נ"ל להחן דחכה שאי' אם מוליאה דם מחיר תולים דחכה אם היא מחין זה (וכמ"ש ח"ם יו"ד קמ"ב) מכחמת דרכה להוליא דם. אבל מולי ב"ר הוא ענין נפרד לעלמו ואין דנים ב"ר לחלות על שלא בשעת ב"ר דזה מיחום נבדל וכיון שם"ז שלו לבן אין חומרים ע"י המיחום של ב"ר שמחבך להדום:

ב) **מה** שהעיר כ"ת בפסחים ו' ע"א בחמת תרנוגא למה פטורה מבבורה חע"נ דמלי מסלק לי' ניחא כמ"ש רבא שם (לא.) כיון דאלו הוה לי' זוזי הוה מכלק אחכתא דהשתא קני. וא"כ כיון דמלי מסלק לי' אין לו שום קנין בבהמה כ"ו שאינו נובה אותה ואמלי פטורה. אאם עדיף ואת מאם עשה שוכו האומיקי דאמרי' הקדם חמן ובחרוב מפקיע מידי שעבוד ונם כאן בבור קה"נ היא. פשוט כיון דבבור בני שיבי' יד נבי בחמלא

וכמ"ש בכורות ט"ז ע"ב דחלו לחי נכרי כשי שוי וכו' הוי יד נכרי כחמלא ועי' רש"י ד"ה והכא דדי חס יהי' משכון ביד נכרי. הף דנכרי מישראל לא קני משכון כמ"ש בסמיים שם. מ"מ הכא בבכורה סגי. ועי' מהרי"ט הלגזי שם מחלוקת מהרח"י ולי"ל. ולדברי ל"ל פשיטא דלא קשה דהא נם שעבוד לבד כגי הך תפי' למהרח"י. מ"מ עי' בפסקיו קכ"ט בב' הף שתין לנכרי חלק בולדות מ"מ כיון דחס לא יתלח נכרי מסות יגבה מהן הוי יד נכרי בחמלא ופשוט מבוארה:

סימן נד.

ברמ"א יו"ד קל"ו כ"א וכ"ב ליתא דבימים שלא רחצה נהם לפי' בדיקת שחרית שני דיעבד. וביום הרחצין דמשיגה פתיח מ"מ דיעבד סגי בדיקת מן המנחה ולמעלה תע"פ שלא הי' המוך הלילה כל כין השמשות. ותו"ד שם סק"ב מתמיה דביום הרחצון תפי' מן המנחה ולמעלה לא מהני הלא בעי' תוך דחוק כל כין השמשות. ותני תמה דהא המחמיר ביותר נדול הוא ר' יהודה במתני' נדה ס"ח ע"א ומ"מ ס"ל דסבי בדיקת מן המנחה ולמעלה וכמ"ש כל שלא הפרישה בטהרה מן המנחה ולמעלה ה"ז בחזקת טמאה. והל"ל שיהי' המוך שם כל כין השמשות. ורלי' דשם אמרו לו לר"י חלחלי ידי' מונחים בעיני' כל ביה"ש יפה אתה לימר שכשיו לימור עם כילוק ידי' רלאה מכלל דנם הוא לא הלריך כן. וסהימת דכריו משמע דקאי אפי' ביום הרחי' דהה לא מצינו בין יום שרחצה לשאר ימים. ונם ברש"י ס"ח ע"ב ד"ה מי לימא כי' דאפי' רבנן בהלחי בשני שלא אכל ברחצון ליכא למ"ד דאם בדקה בלהרים ומלאה טהור דאחרי הפרשה. משמע דבדיקת מן המנחה ולמעלה לא הי' כ"ד דלא יועיל. ומ"ם הת"ד דלדידן דכשי דיקן כפף זבות ניקיו וכל הז' ימים הוא בספק רחצון. וי"ל דים שלם בפיקוח ה) שמא לא רחצה ג' ימים ולימא זבה. דאפי' רחצה. שמא הי' ביום דם טהור. ב) שמא אפי' בזבה די בדיקה שחרית וכמסקנת רבי ס"ח ע"ב דשעיתי שלא שלחתי דכיון דפסק פסק וכמו שבאמת פוסק הריטב"א ומי' הר"ן. ג) ואפי' הוחזק מעין פתוח דחוששים שלא הועיל בדיקת שחרית אי נם מן המנחה לתו"ד. היינו משום ודאי אלא מיחזק פסק הוא. וקו' ת"ד מתוס' ד"ה אמרו לי' דבכל"ל דברחצון שלא שלחתי היינו אם מהני שום בדיקה קאמר מן המנחה ולמעלה דהא בדיקה שחרית אפי' בז' שרחצה בו לא מהני. קו' תלימתא הוא. ומ"ת י"ל דרבי ס"ל כמ"ם חוס' ל"נ ע"א ד"ה ומה בתי' הרחצון דמיירי בלא בדקה שחרית:

סימן נה.

לכבוד הרב הנדול ה' ש א ל ה י א ל נ"י דומ"ץ דפה.

אודות תלמוד שבשתא והי' תופת נדה אי שרי לה לעבול בלי שבת עם רחצון. ומיום השלחין עד שקה היתה בניתו וכתב כ"ת דהוה מעשה דהמ"ב מובא בחלקת מחוקק סי' כ"ה סק"ת והחת"ת ועי"ז מתירים לעבול ולבא אלי' מעשם דכבר קבה היתה בהכנסה לביתו ולא דהכ"ם והמ"א ס"ל סק"ת חולקים. בכ"ז מובא בפת"ם שם דבת בית מדיר ואמה אחרונים שבומנים ת"ב על הב"י אף מסיק דראוי להחמיר מחשש סכנה עיש בדבר כמ"ש תע"ח בשם מהרי"ל:

הנה מקור הדבר ירושלמי בים בחוכות תילין דבנסין תילין בשבת והייגו משום דחלמה אין לה חופה וחוכת בה"ח בים בחוכות וכתו' בילה ל"ו ע"ב ובר"ן שם ובהו' יומא י"ג ע"ב ד"ה ולחדא וקי"ל קן דלא יבא על ההלמה בחחלה בשבת בחו"ת ס"ג ס"ב וביו"ד קל"ו ס"ב בהג"ה ובחה"ע סי' ס"ד ס"ה וס' נ"ה חלקת מחוקק סק"ת וכ"ם סק"ד. ומ"מ נ"ל להחיר. ע"פ דברי החקה סי' כ"ח וס"ד שכתב דבשעת ביאה הוי דבר שהיו מחכוון לקנאה ואף דהוי פסיק ביאה מ"מ פ"ר בדרבנן שרי. ולפי טעמו נס אם היתה נדה בשוחי' מותר. ובודאי דים לסמוך עליו ועל חמ"ת נ"ה סק"ת וס"ח סק"ב דאם הי' תופת נדה מותר ביאה בשבת כיון שבבר קנאה ע"י שבבס' לביתו וכ"ב בית אחיר. ובשם שבעיקר הירושלמי אין הפי' ברור דיוו דשתו לחדש חידוש בזה נגד הבבלי דחלמה אין לה חופה ועי' חום' יומא י"ג ע"ב שהסתפקו בדבר זה ומסקנת המוס' דנראה יותר לומר דחלמה נמי אית לה חופה. וכן ריב"ם סי' קל"ה בהב דאין הפרש בין בחולה לחלמה לענין קנין ופי' הירושלמי דפרש חלמה דוקא שלריך למוכה מבעו"י. ומזה דהבחולה לא היתה נשחת בזמנם בע"ם. וכן המהרי"ן בחידושיו לריך בחוכות כ' דלא חשבחן בשום דוכחא הפרש בין בחולה לחלמה והא דנקט הירושלמי חלמה משום דלעיל מיניה מייחי דבחולה אינה נשחת בשבת משום חבורה ומש"ה לא קאמר בחולה אבל בחמת ים לחלמה חופה. וכ"כ הגר"ח חה"ע סי' ס"ד:

ובזה תע"ח שלי"ט בק"ח בשם מהרי"ל דים סבנה בדבר טיולתי שם ה' שבת (דפום קרחצין דף ע"ז) וז"ל לאחר מהרי"ם סג"ל הכוכם חלמה והיכא ליל טבילה רחבוה לבעל זה בליל שבת. חבורה למבול דלאו טבילת מלוה הוא לדחות שבת לפי שבחתן חבור לקרוב הלי' וכו' וכיפר לנו מעשה שהוא בשחל פעם אחת על בכה והי' מורה חיסור טבילה בחיתן הליולות והיתה שם אשת מה"ר זלמן רונקל והית העידה על הזוג היתר שרחצה שבבר בעלה היתר ליעבול בשבת. והקשיב הזוג הלי' ובעלה בחלמה בליל שבת. והעיד בפניו אמ"ך מהרי"ם סג"ל שאתהו לילה ואילך נחלש החתן ולא בא עלי' עוד ואת בחלי שנה אח"ב ובוב אחר מהרי"ם סג"ל למהר"ז הג"ל הורחת אשתו בשמו והרחה לו הדין בחשב"ך וכמדומה לי שאחר שבן כתב בתשובה פרק ד' אחין עכ"ל. ול"ב מבואר שאפני שפיטהו הי' לאיסור והורה בן ועברו אהורחתו לבן הי' העונם. אבל אם נחזיק דבנ"ד שרי אפני שבבר קנאה ע"י הבניסה לבית הבעל לפני שבת. אלא שאחשוש לסבנה. זה לענ"ד. ואם מותר מן הדין סבנה מהן דבר שאה:

ובזה שהקשה כ"ת על מהר"ם לובלין סי' נ"ג שהביא דברי מהרי"ל דאוסר לעבול בחלמה נזרה שמא יבא אלי' וכ' מהר"ם לובלין דהוחיל והאוסר לבא אלי' מפרישין חותם לנמרי מכל מיני קריבות אפי' בשהיה שהורה כדי שלא יבא אלי'. ומש"ה לשורה לעבול הכל בבחולה דאין המנהג להפרים חותם בשעה דאפי' יבא אלי' בשבת אין כאן איסור שברי קי"ל דאותר אלא שאין מוהגים בך לבן טובלת. ואמה כ"ת דאחלי עזור בחלמה על כל קריבה אטו ביאה בי אפי' אם יבא הא איסור רק מדרבנן ואחלי נעזור על שאר הקריבות.

ול"ה

ל"ק דמפורש בכתובות ד' ע"ב דמקשה למימרא דהכלות קילא לי' מנדה והא כנדה לאסורה במזיגת הכוס ובהכלות מוזגת לו וכו' ולא משני דהכלות לא גזרו על קריבות. אלא מסיק דהכלות תמיהא לי' מנדה משום לעברה לא יעבור בין בהכלות דידי' ובין דידה. אבל מי לא"ה לפי' בדרבנן נזרו. ומ"ש כ"ת דלי נימא דהכיא סבנה ל"ש נזרה לקריבה אטו ביאה דודאי יזהר לבא עלי' משום סכנה. ז"א דמלינו גזרות גם בסכנה ועליו לסמוך סכנה יבא לידי סכנה וכמ"ש בכתובות ע"ז במהני' תון ממוכה שאין מפני שממקהו ואיתא שם ע"ב לי אמרה דיורגא בהדי' בהדי שבקי' לה אבל בלא סהדי אין מניחים להם לא דאניסם חוששים שיזהרו לפרוש זמ"ז מ"מ נזרי' שמא יסמם עמה לא"ה דסכנה הוא לו. ובפרט בדבר שהיא סכנה עצמיה דמעלמו לא ידע להזהר. ומ"ש על פתחי תשובה קל"ז סק"ח בשם שו"ת הגן בשם דהתיר לאשה לעבול בליל שבת שהי' בעלה אבל ביום ז' הי' בשבת לא שהסור לשמש עד אחר משום דאבל בשאר קריבות מותר ל"ל לא דמי להלכה ש"מ. והמה לאה לו הטעם משום דאבל מותר בקריבה. הא ביום שבר כלה ההבלוה יהי' לו לומר דמותר לעבול משום קריבה דיום דמותרה בידלי. בלאה כן הדבר והי' יכול לומר כן אלא לריחא דמלתא כתב כן דיכולה לעבול עמה משום דהיקף בליל מותרים הקריבות:

ובש"ש כ"ת להתיר לאלמנה לעבול ע"ם מבעוד יום דהטעם דאסורה לעבול ביום משום שמא תשמש יהרגה והסהור אבל הכא כיון דבלא"ה אסורה לשמש לא שיך גזרה שמא השמש והביא רחי' מבלות בסי' קל"ז דמותרות לעבול ביום משום שאין בהות אבל החתך עד הליבה משום דעכשיו הן עדיין בלה בלא ברכה וכ"כ כיון דאסורים בשימים מלד אחר ל"ם הגזרה. הגה בל"ד אין בפ"מ כי ודאי דהשמים מותר מבעוד יום וכן מפורש במהרי"ל דלריך לבא עלי' ע"ם. אך אפי' בגוונא דהשמים אסור מלד אחר מ"מ בלול דאסורה לעבול מבעוד יום שמא תשמש. והדע דהא גזרו על העבילה שמא תשמש ביום והרחה ותכחול אף שבלא"ה אסור לשמש ביום. וכן הלא בתמת אסור לשמש שמא תרחה והסהור וכמ"ש הום' נדה ס"ז ע"ב. ומ"מ נזרי' על העבילה שמא תשמש בהיסור ומה לי היסור זה לו אם נוסף עליו עוד היסור אחר. ובפרט אם ההיסור השני הינו רק דרבנן יודע מ"ם ד"ה ריש היסות דהיסור דרבנן לא מזברי בו אנשי. והא דבלה מתירים לעבול ביום כיון משום דהמנהג כן שהין בהות אל החתן קודם הלילה ולא שיך לגזור. ונם הא מ"מ שיך הכא בעבילה ביום גזרה משום סרך בתה. ומה שהביא רחי' מיד אפרים קל"ז שכ' שהיכא שהינה משמשת בלילה לא שיך סרך בתה. הגה הדבר הינו מהקבל על הלב דמנין תדע בתה להבחין זאת וכי מולדה נביאה היא אם עיקר הגזרה הי' על העבילה והא דכ' יד אפרים להחיר. כי דוקא בבלה כהב כן משום דלא משכחת שיהי' לה בת ורק דמ"מ אסורה לעבול ביום משום דלא פלוג ע"ז מחלק דהיכא דהינה משמשת לא גזרי'. ועו"ל דהשם שהי שמיירי ביום שלפני החופה דלא שיך גזרה כלל דהא עדיין לא נשתה עבשיו:

ב) ועיד הבלה שהובלה החתונה על ע"ק והוא יום ז' שלה אי יכולה לעבול ביום. הגה רמ"א קל"ז ס"ב כ' דהכלות יכולות לעבול ביום כיון שהין בהות אל החתן עד הלילה וע"ז כ' הדבול מרבבה דלהעמיד החופה ביום ולכתוך שהין מיחדים לותן עד הלילה לה מהני. מ"ת בגדון זה שבבר הובלה החתונה י"ל דגם דבול מרבבה לא אסר רק בימות החול שהפשר להעמיד החופה בלילה אבל היכא שא"א כגון בע"ם נוודה דהין דוחים את החתונה משום זה וכן הין עובלה בלילה דהין לעשות לבחתלה חופה נדה. ואפשר דעד דהתה יתזקבל לה ידעבו דבר זה כי במקור הדין במהרי"ל לא נזכר כן. ובאמת לף אם החופה ביום. יהוע שא"א שיבא לידי ביאה כי המנהג שברבה נכנסים ויולאים מזמן החופה עד העבד. ולא נרע מלא יקרא לאור הבר דאם יש שומר מובר ולא נזרי'. וגם עי' שו"ת רמ"א סי' כ"ה שמתיר לדחות נזדמ שרך בתה כדי שלא תהי' העבילה בפרסומת והי כמו היכא דהיכא אונס קל"ז ס"ד. וא"ב י"ל דלעשות חופה נדה דלהרמב"ם אסור הוי ג"כ כאונס ומתירים לעבול ביום. ואי"ב הכא דאם העבול בליל ש"ק יהי' חופת נדה (ועי' ש"ך קל"ו סק"ב משום הופת נדה התיר לבלה לבל תמתין עד יום ה' רק לספור מיד) וגם העבילה בליל ש"ק לבלה יש חששות סחיטה ופוד דהיכה בקיאה להזהר. ולף דבחשו' רמ"א שם לא התיר רק היכא שיש רק שרך בתה דהייט עבילה ביום השמיני לבל הכא הא מיירי ביום ז' יש חשש שמא תרחה והסהור. מ"מ עי' ס"ם סק"נ בשם הב"ח דבאונס נם ביום הז' מתירים וכ"כ כיון דהוי כאונס מותר נם ביום ז'. וכל זה רק בג"ד שבאלה שלה ביום ח' לפני החתונה שבבר הובלה על ע"ק לבל הפסיעה דלהבדיל לבחתלה על ע"ק שהוא ז' שלה אסור:

סימן נו.

נשאלתי אשה שחלה בשר ביום ולא נקרה בין שיני' עבילה ואח"ב לא שיהה ולא מלאה אי שלאה לה עבילה. הגה לדין הש"ע קל"ח סכ"ו דאם לא בדקה קודם עבילה בין שיני' ואחר עבילה נמי לא בדקה עד שאשפקה בחבשילין ואח"ב בדקה ימלאה עלם בין שיני' חלינן לקולא ואמרי' דבאר עבילה עיילי בה פסיעת דאם לא בדקה ולא מלאה כלום עדיף מנאשפקה בחבשילין ומלאה ועהורה. אך לפ"ך סקל"ג דהביא בשם הרוקח להאמיר י"ל דגם הכא בג"ד אסורה. מ"מ י"ל דהכא עדיף משום דלא מלאה כלום ושאני אאם דאחילוד ריעותא ויש לדון בזה ש"ם מ"ם דשב"א חולין י' ע"א ד"ה השותם במחלוקת ר"ה ור"ת בשותם בכבין ומלאה פנומה דדעת רמבין דר"ה דפיסל ה"ה בנאבד הבבין ורשב"א חולק דאף דשביבר בה שלמות פוסל ר"ה כשפנמה מ"מ אם נאבד הבבין עדיף. ועי' מהורי חור קילור דין ש"ע מהגאון הרב מבוקאריעסט דמשחיק דין זה בש"ע סכ"ו והשמיט דעת הש"ך בשם הרוקח. אך מה שמלין על סדרי טהרה אינני מבין דאין לו ממנו כל עזר דהא בס"ם מביא דברי הרוקח. וכן אני תמה על הכמת אדם בלל ק"ב סי"ד יסי"ח שסותר א"ע. בסי"ד הביא דברי ש"ך להחמיר ובסי"ח כתב הדין בש"ע. ונם א"י למה השמיק דין זה שני פעמים:

והנה ים לי רחי' דאפי' לא בדקה ולא מלאה נמי אסורה כי ש"ך שקל"ל חולק על הב"ח וס"ל דחובה לאלון שיני' שמא תשכח לעיין אחר העבילה ומבלל דס"ל דאם לא בדקה בלל אסורה דהא כ"מ

דדיעבד שרי לה תיסי' שמא תשכח וכמ"ש ס"ך יו"ד ס' כ' סק"ת וט"ז סק"ד ול"ת סק"ח. ועי"ש בט"ז שמחלק בין לישור גרוד לספק ת"ל לכל הכח נ"ב רק ספק לישור הוא. לך ל"ע דברי הש"ך כתן. כי אפי' אם נימא דאסורה אם לא עיינה כלל כל זה רק לרווקא לכל לפי' הש"ע דהלי' כדבר שאינטקה מכ"ם אם לא עיינה ולא מלאה ולמה כ' הש"ך כל שימת הש"ב דחוב לה לחלון. ועי' עלי לבונה סוף ד"ה ועיין בשם הבלי בדין הרווקא דאם עברה לילה א' א"ל לעבול שנית. ומכ"ם בלא עיינה ולא מלאה:

סימן נז.

אם נמלא ליזה לבע על בשרה מלבישת זהקהקן שחורים או דבר אחר והוא מרחה בעלמא בלי שום ממשות נראה דיכולה למבול כן. דהוי מיעוט שאינו מקפיד כמ"ם ט"ז קל"ת סק"ז בשאה שמלאה במקום ת' בגופה שחרוריה במקום שנעשה בכוונה בית המרחץ. ולטע"ד אפי' נתלה החרחה על ידה ומקפידה נ"ב יכולה לעבול משום דלבע ותזוהה שאין בו ממש ליח לן בה:

בזכור הדין נראה ס"ז ע"ת בחול שבהוך העין אינו חולן ושע"ג העין חולן אם היו שיני' פירחות אפי' פ"נ העין אינו חולן ושי' רש"י לפי שפריחתה מבחירתו ואינו עב על נב העין ואין בו ממש. ואע"ג דאין לבין דחולן ט"ב משום דמקפדת דהמנהג לבחול רק את העין ולא מה שחוץ לעין ומ"מ אם פירחות אינו חולן משום דפריחה מבחירתו ואינו עב עוד ואין בו ממש הרי בלפי' מקפיד מ"מ אם אין בו ממש אינו חולן משום דהוי חזותא בעלמא וכ"כ רש"י שם סי' כ"ז בנשים הלובעות עלמן בשעם השני דמש"ה אינו חולן דאין בו ממש אלא חזותא וכ"כ רשב"א ור' יהודא חוכא בכי' וכ"כ רוקח חוכא בי' ס"ם קל"ת בנחפחמו ידי' בקדרה וכן הוא בהור' קס"ת ס"ב לא הי' לבע אם היו ידיו לבועות וים ממש הלבע על ידיו ה"ז חולן הרי דבעי' דוקא ממשות - והא דביו"ד קל"ת סי"ז בלבע לא הוכח טעם כ' של הרחשונים משום חזותא ומוכח דדוקא משום שדרכן בכך אינו חולן. ודלי דמיירי בממשות הלבע וכמפורש בחו"ת הל"ל דבחזותא בעלמא אפי' כיד שנלוי אינו חולן. וי"ל ג"כ בסתך בש"ע על מ"ם בסעיף ת' נבי עיני פורחות דחזותא ל"ל בה או שכותב על מ"ם בחו"ת דמ"י ובבילה דין ת' בזה. והנה הרוקח כ' דחזותא בעלמא שרי משום דאינה מקפדת ואולי נם לרש"ם ורשב"א ורי"ו הל"ל כן הוא הטעם. ועי' כ"ק ק"ת ע"ב לר"ב מקולי רביעיות וכו' כדם מבוסה דרבנן חזותא לאו מלאת יה"נ מיעוטו המקפיד דרבנן. ורחיתי בש"ע ובטע לבונה דדוקא בנמלא על נופה חזותא ל"ל בה משל"ב על ידי' דמקפדת ומפורש בנגדם בחו"ת הל"ל וכן פוסק בחכמת אדם קי"ט סי"ח בדוקא אפי' נהפחמו ידי' וכ"כ בחי אדם סי' מ' אות מ'. ומה שהקשו ב"ח ופרישה בד"ה לבע מ"ם בחול שחוץ לעין דחולן הא הוי ג"ב דרבו בבך. תמוה דהדרבה משם מפוחחת עיני רבי' לשיטה זו ועיקר בחי' הב' על הפריסה דבחול חולן רק בפני' מפני שנעשה רק לבחול העין ולא ליפות הפנים:

ב) **ואודות** החשה שים לה גלידין ע"ג מבה שבואב לה יהי לחשב להסיר נראה מיכולים לסמוך

לומר דאינם חולנים דהוי מיעוטו שאינו מקפיד וב"ב סדרי טהרה קל"ת הוא כ"נ סד"ה ואו קשה לי דים לסמוך על הפוסקים דבברי אחם מלטערת מקרי מיעוטו שאינו מקפיד עליו וב"ב שו"ת רעק"ת בסוף ס' דרוש וחידוש סי' כ'. וכן מנ"ת קב"ת סק"ט בנלוי מבה אם מלטער בנטילתו ת"ת. ולריך לומר דמ"ם ט"ז קל"ת סק"ד דאחמו על מהרר"ק וכו' שהי' רוחה שלא הי' נרב עלי' וכן מבשר מקולי. לחומרת עבדי (ועי' חכמת אדם כלל קי"ט סעיף ט"ז) ומ"מ קשה לי מאד מדין המרדכי חובת קל"ת י"ט אם יש לה נפח על מקום הלפורן ואי' לא לחחוך ולא לחשב דאם הטיט נראה מחהיו חולן ולמה חולן הא מלטערת ורחיתי בסדרי טהרה בבקב"ו שהק' על סיפא זו מסי"ת מן וקון ההחוב בבשר אם נראה מבחוץ חולן הרי אפי' יש לה לבר חפ"ה חולן ומחלק דדוקא בדבר היולא מן הנוף אינו חולן משל"ב הכא בחן וקון דהוי מידי דאחי מבלמת לבל חלוקי חמוה דהא המרדכי בשבועות לומד דין הבשה על הלפורן מחן ובנפח הא לא אחי מבלמת ומ"מ חולן:

ועי' סדרי טהרה קל"ת סקמ"ח בלפורן המדולדלת שמבית דבברי הט"ז בקב"ב בשעם החלוק בין פי' מעיטו לרובו וב' דלפ"ז אם נעקר הלפורן עלמו מחקום מבורו בחלבע אפי' פי' רובו נמי חולן דהא נמי כוחב לה הרבה ודרך להחזיקו תמיד אל הנוף ודמי לחבר ובבר המדולדלין דחולנין. ובקשה הא הוא מסיק בבקב"ג דאם יש לה לער אינו חולן ות"ב ה"ב בלפורן למה יחלון. ואולי י"ל דהא דמחיר בלער אינו חולן דוקא אם המקום ההוא מכוסה בגרב משל"ב בכא דהלפורן מנולה לחויר לף שים לה לער בעי מים והו"ל כחלו הי' הלפורן חון לפים דודאי לא מהני המבילה. וב"ז בלפורן שפירש רובו ומנולה לחויר אבל אם נדל הלפורן במקום אחר שאינו מקומו בטבע י"ל דהוי בגרב דאינו חולן משים לער דמה נפ"מ בין עור ובין קליפת לפורן:

סימן נח.

עובדא הוה כי אחר מבילה בליל שבת בהיותה בבר בביחה מלאה מאכולת על שערות רחשה. הנה פשום כי במאכולת חי או מחה או פרשום אין חשש אפי' כי' עלי' קודם מבילה כי הוי דבר רפוי ועיילי בי' מים וכמ"ם לבושי שרד בחי' דינים הות ס"ת. ואף שאינה בוכחים י"ם ע"ת כיצה מה שחחוך אינה מהני לך חבעי לך דודאי חיילא וכו'. שאני התם דבעי' על בשרו ואפי' רוח חולן אבל הכא כיון דעיילי מיא לא אכפת לן ועי' קל"ת סעיף מ"ז דין רוקח כיצים הדבוקים בבשר בחוזק חיילי משום דמהדקי וכן פחחי חשו' שם סק"ת בשם חמודי דניחל לוחם כיצים קטנים הדבוקים בשער הוי חלילה וכ"ב בחכמת אדם קי"ט סק"ד וקילור ס"ם דבנה ופרשום חינם חולנים. (ומ"ם בחכ"ת על בשרה. ודאי דעל שערות רחשה עדיף הי"ל שאינה מקפדת כל בך בבשרה דהוי מקום רביחא):

אך אפי' אם אחר המבילה בבוחה לביחה מלאה דבר קטן אחר שהוא מהדק וחולן ואי"ו אם הי' עלי' מקודם. הדין מפורש קל"ט ס"י דאם הי' החפיפה סמוך למבילה ובחוך חוחה עוזה ל"ל מבילה אחרת ות"ב אם חירש בחול ודאי מוחר (ואף שרמב"ם מחייב כמ"ם בט"ט

בס"ע מ"מ עי' כ"ט סקל"ח דרק במקום שהפסד לה לשכול בקל יש לחוש לדעתו) אך לפי"ז הכא שהי' בליל שבת ולא הי' החפיפה בתוך טונא בשבילה. מ"מ עי' סדרי טהרה סקכ"ט דלפי' בס"ע אם טיינה סמוך לטבילה תע"פ שלא תפיפה סמוך לטבילה שלה לה טבילה ולא כש"ך ס"ק ט"ו בשם מרן. וה"נ הא העיון הי' בליל. כן נס ר"ל דהא דמחמירים הוא רק אם מלאה דבר החוצן תיכף בטבילתה וכמ"ש בגמ' ס"ו ע"ב טבלה ועלתה תבל אם מלאה אחר זמן בוצה לגיתה ר"ל שבת מלח"כ. ג) וגם ע"פ דשת המחבר מהני נתעסקה בהוהו מין ולטנין תבק ועפר ר"ל בלבישת בגדים שהיו מונחים על ספסלי בית המרחץ בליל חשוב כנתעסקה בהוהו המין. ובליל שבת אינו דש"מ לטבול שנית כיון דבעי תפיפה וטבילה והחפיפה ת"ח בשבת אך ס"ס ר"ל דל"מ סד"ר בחזקת תי' וכמ"ש סד"ש קל"ט ל"ת. ומ"מ ולתי דהולים במלוי:

ב) **ועוד** הקשה שפרקה רחשה בע"ש בלי מים וטבלה בליל שבת. עי' כ"י קל"ט וכ"מ פ"ב ממקוואות הע"ז דעיקר תפיפה ברחש הוא דוקא ע"י מים ואם פרקה רחשה ביום לפי' דיעבד לא מהני וכמ"ש בכ"מ דמפרש מ"ש בגדה ס"ח הא דלא הפסד היינו היכא דת"ח למלוח מים תמין להחפיפה בליל טבילה או מפני החולי שמים חמים מזיקים לה יכולה להקדים לחוף קודם ליל הטבילה. משמע דדוקא משום שהי' עכ"פ תפיפה הלא שלא הי' בהוך הוהה עונה מותר לבל בחפיפה בלי מים לא מהני ואף שמהרי"ק מובא בכ"י כתב דחפיפה במים קרים או נתר מהני דיעבד לבל בלי מים לא מהני. ועי"ש כד"ט כוף סק"ט, וכ"מ בגמ' גדה ס"ו ע"ב לא תחוף הלא בתמין ומוכח דבלי מים לא מקרי חפיפה. ומ"מ אם לא פרקה במים בע"פ לכאורה הי' י' דיכולה בליל ש"ק לפספס רחשה. ואף דש"ך פסק"ח כתב דהמנהג לכרוך שער רחשה מ"מ הכא שת"ח לכרוך גרחה דכני בפספוס כי הטור כ' בשם רמב"ן דפספוס הוי כסריקה ופספוס שרי בשבת כמ"ש ת"ח ס"ס ס"ג. והיינו בידה או בלפרפי' או בתרשב של שערות תפריד היטב שערותי'. ותמה שירו המובא בתוס' גדה ס"ו ע"ב ד"ה אם כתב דבעי סריקה. מ"מ תולי לתו דוקא יה"ה פספוס. ועי' שבות יעקב ח"ב סי' ע"ח דמביא ת' מן הבניפים דדי בפספוס ובס"ט סק"ו סומך עליו רק בכבר עברה לילה. אך שוב ראיתי דש"ך דחין להמיר לפספס בשבת דחל"ב למה כתב הטור דת"ח לחוף בשבת הא יכולה לפספס תע"ב ל"ל דאף דמוהר לפספס בשבת מ"מ הייטו פספוס קל שבל הכא בעי פספוס בחוזק. ופספוס זה אסור דקרוב לודאי שמנהג השערות:

סימן נט.

במקוה שלא הי' המים גבוהים ממטל לטבורה זרה וטבלו בה בשים מה דינן. הנה דין זה מובא בי' קל"ח ל"ו ורי"ח סעיף ס"ו ברמ"א. וזה לשונו ואפי' אם יכולה להתכסות במים אם אין המים עמוקים עד טבורה ולמטלה ממנו זרת לא תטבול בה לכתחלה שמא לא תטבול יפה. מיהו אם אין מקוה אחרת ואי"ה לתקן אפי' לריכה להשהטת של בני בחתת שאין במים עמוקים אם מתכסה גופה בדרך זה בשעת ר' טובלת שם עכ"ל.

ובדור דכוונת רמ"א דהקי על שני מקוואות, ר) מקוה שיש בה מים רבים אלא שאינה גבוהה זרת למטלה שרי לטבול לכתחלה ע"י שטות של פני כדג. אלא שאסור לטבול בה לכתחלה כדרכה ודיעבד שרי ועי"ז הקי הריטב"א דהא דכ' דיכולה להתכסות מירי בשבילה כדרכה ויניד עליו רעו דהא הקי על דברי המחבר מקוה שמימיו מהפשטים ות"י להתכסות בו נותן בו מלא ת' לבנים וכו' ועי"ב יוכל לטבול כדרך הטובלים בלי שטות. ב) ובמקוה שמימי' מרודדין ביותר אז לפי' להשתטח לכתחלה רק דיעבד שרי וזה פי' הסיפא ברמ"א מיהו אם וכו'. וכ"ג מתשובות הרשב"א המובאים בי' קל"ח שהם מקור דברי רמ"א שלו. בח' רחשונה כ' ולא עוד אפי' לורך המקוה ורחבו י' אמות אם אינו נבוה לסחוה עד חלי חזה אין טובלים בו אלא"כ שוטת כל גופו וכו' עכ"ל. הרי דמוהרת לכתחלה לטבול בשטיחה מפני שאין המים מוטטים ומרודדים אלא שאינם נבוהים עד חלי החזה. ובחשו אחרת כ' דיש לחוש לכתחלה שמא לא תשתטח יפה כל שהמים מרודדין ביותר. ועי' לבוש סי' דיעים ס"ק קל"ט שפי' שגם דיעבד פסול אם טבלה כדרכה במקוה שלא הי' נבוה זרת ומביא ראי' מש"ך קל"ח סקמ"ט דאם שחתה ביותר י"א דלא עלתה לה טבילה. ואין ראי' דשא"ה דשאתה ודאי מדרך הטובלות אבל הכא באין נבוה זרת אך לכתחלה אשם הרשב"א שמא תשנה ותשות ביותר:

וגם פסיעת כמ"ש ט"ז קל"ח סקל"ח דהקשה על מ"ש שם דאם שחתה ביותר דלא עלתה לה מ"ש מספני' לי' דאמרי' בשמים מקדימים ואי' דהכא יש חשש שיזדקו הקמטים למטלה מן המים נמלא שבשיחתה למים כבר הם מדובקים ולפ"ז אם הכניסה עלמה עד לוחרה במים החלה מהני ועי' סד"ש ס"ק ע"ג שגם לדעת הגה"ב מהני עלה זו ובשאין המים נבוהים זרת יש לסמוך ע"ז ועי' ספר הנעלה דברי מלכיאל ח"ב סי' ל"ה שמביא ראי' כן. ורחיתי בבית יצחק יו"ד ח"ב סי' ל"ה שמביא ראי' להט"ז מתוס' יומא ל"ו ע"ח ד"ה עין עיטם שהק' מנלן דבית הטבילה היתה נבוהה ג' אמות דילמא אי' הכהן טובל ע"י שכיבה או שהי' יושב וטובל. וע"ב שמוכח לכתחלה לטבול אף שאינה נבוהה משום שיושב מתחלה עד לוחרו במים. ואינה ראי' די"ל שפיר אי' נבוה זרת ומ"מ לא החזיק ג' אמות. גם מ"ש בשם הריטב"א שם דכ' לתרן קו' זו דא"כ מיגנדר כ"ג בביתה ועיקר טבילה לעשותה יפה שלא בקמטין הייטו מטומד. ומזה ראי' לאיסור בנה"כ. וז"א דריטב"א לא כתב איסור על טבילה כדרכו בשטיחת נופו אלא אם משתטח בביתה דזה לא הוי יפה. וגם מ"ש דאין ראי' משם דאין שנות במקדש ולא נזרו על חלילה דרבנן. גרחה דוחק לומר כן שחלוקות לא פסלו בטבילה כ"ג:

ועוד גרחה דאף דבכל דוכתי זרת היא חלי אמה וכמ"ש בגלית (שמואל א' י"ז ד') שם אמות וזרת ופ"ב דהי' מדה גדולה דעל דבר קטן אמה נפ"מ להשמיטני בדיוק מדתו. וכ"כ רש"י יחזקאל מ"ג י"ג חלי אמה וכ"כ רש"י מנחות ל"ז ע"ב ד"ה גבולה ואוסי. ורש"י ערובין (ד'.) ד"ה אלו ומפורש ערובין כ"ח ע"א חלי אמה ומי' אוסי שם בשם הקליר שלש אמה ומי' אלי' רבה ערלה פ"ג מ"ב. מחלוקת בבלי וירושלמי היכן מודדין אי מזרת עד אגודל ביחד או בפירוד. ומי' בחוספות ב' ע"ח ומנחות י"א ע"א ועבודין כ"ט ע"ב אבל זירחת וב"מ ס"ד ע"א קרי בני זרחת יחל"ב בני

גרמידא וכיון דגרמידא הוי לחמה משהו זרה תלי לחמה.
מ"מ הכא י"ל דרשב"ה אין כוונתו לדקדוק דוקא תלי
לחמה ורחי' דכתשובה לחרת לרשב"ה מוכח כי' כ' שיעור
לחר עד תלי החזה. וי"ל כוונתו לתלמד הקטנה שמחה
זרת וכתם לב"ם ס"ק כ' כתם כיה הלל דרשב"ה רגיל
בלשון זרת כמ"ש כי' י"ד ס"ט כשתו ירק של שור עבה
גזרם. ויבואה לדוגמת בעלמת וכן הוא בב"י יו"ד סי'
מ"ז כתם כלבו נגי וריד הילת מקיבה זרה או זרתים
ואין הכוונה בדקדוק:

סימן ס.

יום ה' אך כסלו ס"ד

כבוד הרב הגדול המיוחס מ' ישראל מאיר
הכהן ראפאפארט נ"י האבד"ק פלאנטש.

אשר שאלנא מיום ג' העבר ע"ד בתקוה בעירו אשר
תינה מעין הנובע רק נעשה ע"י חפירה
והמים הם מוחלים הקרקע. והיא ממעמת מימי ערך
שני פלגטות למעל"ע. והמקוה עשוי' ג' כותלים מכסרים
ונקבים נרחים אין בה. רק חיצים שהכה להחעטות
העים. שהקרקע נחחלחל ינעשה עפר היחות מן החפירה
לכן נפלטים המים או חולי ים חיה סדקים נפרים
שחים נרחים לעין וע"י הסדקים המים יולאים. והחריך
כ"ת נ"י כדברי עמם ודעת והביא מקור הדין טו"ד ר"ח
סעיף נ' וג"ח והביא דעת החחרונים ז"ל ושאל חיח
דעתי:

הנה ודאי נדון זה הוא דין הרשב"ה המובא יו"ד
ר"ח סי"ח ניקב המקוה ומימיו טופים מעט
מעט כשר לפי שאין זחילתן ניכרת. ופסיעת דחע"פ שלא
פורם כש"ע שיעורא מחי מקרי ניכר מ"מ ודאי דשני
לגבעות למעל"ע הוי חינו ניכר חע"פ שדומ שמשך
מעל"ע נחפר כל כך. כיון דס"ם אין זחילה נרחה
לעינים. ובעשם דין זה נרחה כיון דבה"כ שמיני פרשה
ט' לי מה מעין מטהר כזוחלין לח מקוה מטהר כזוחלין
ח"ל לח מעין. וא"כ כיון שזוחלים דפסולים במקוה
נלמדים מקרא דלך. אין לנו חלה דומה למעין לח
שכאמת המים זוחלים ליח לן כה. וי"ל שזה עשם דין
ש"ך ר"ח סק"כ דאין זוחלים פסולים חלה כשזוחלים
מחמת עלמם אבל אם זוחלים ע"י האדם המוכל
כשר משום דלא דמי למעין שזוחל מחמת עלמו:

ויש להוסיף עוד ע"פ מ"ש החשבול לרחב"ד לח קמ"ג
דשעתו של כ' יומי מקוחות פ"ם מ"ד דכל
הימים מטהרים כזוחלים ופסולים לזבים וכו' משום
דהכחוב קורא להם מקוה מים אלמא דאין תורת מים
חיים עליהם ואם דמטהרי כזוחלים משום דשעשם להיות
נעים וזוחלים ע"י הנחלים שזוחלים עליהם וכ"כ הרש"
פרה פ"ח מ"ח. ולפעם זה נרחה שבשלה כמים לריכה
להיות לפי טבעם של מים. ומש"ה מעיונות וימים
וגחלים מטהרי לח כחשבונן משום דלא חמיד הם
זוחלים ולפעמים קוו וקייתי. אבל מקוה שחינה יכולה
בטבעה לזחול לכן חינה מטהרת אלא בחשבונן ולא
בזוחלין כיון שבחינה מטבעה ולכן אם נטבעם קוו
וקייתי אלא שעל ידי פעולת אדם העובל הם זוחלים
ליח לן כה כיון שלא נשחנו מטבעם. וכן אם נפלטים
בקרקע מעט מעט אין פסול כיון שהדרך כן שהקרקע
בולעה מעט לא נשחנו מטבעם וכן אפי' ניקב המקוה
ונוטף מעט מעט דרך הסדקים. זחילה מעט מעט כעינן
שאינו ניכר לא מקרי שינוי מטבעם:

והנה הא ודאי נראה דאף אם המקוה זוחלת מ"מ
כיון דבשעה שבילה אינה זוחלת כשר למעל דעיקר
קפידת שלא יהיו המים זוחלים. כייט בשעת טבילה. ולא
אכפת לן מה שהם זוחלים תמיד וכמפורש בחחוני מקוחות
פ"ה מ"ב עוטפים שבשהם זוחלים כותך מקל או קנה
אפי' זב וחבה יורד וטובל לפי' הר"ם דזב וזבה סותך
ביד או כרגל יכוהמים מקום יליחת המים ועומדים במקום
אחד ונעשה השבורין והעזרת יורד ועוכל וכ"כ מרדכי
שבועות בריש ה' מקוחות והמובל במקוה יזהר שלא יצאו
המים משפת המקוה בשעה טבילה וכו' הרי אף שהם
תמיד זוחלים מ"מ בדרגא הטבילה אם פסקה הזחילה
כשר וה"ל פשיטא שאם מהחשבונ המים שני לגבעות
למעל"ע שלא יהי' שים זחילה בשעת הטבילה שעושים שם
רק ערך שעה או ב' שעות:

וראי' הרשב"ה נדין זה שאין הזחילה ניכרת. דאל"כ
אין לך מקוה כשרה דכל הקרקע מחלחלת וכולעת
מעט מעט. ואף דהא דאמרי' חגיגה כ"ב ע"ח הרעף
חלחולי מחלחלת וכעי זו' סאה קלי דוקא על מעין כמ"ש
הוס' פסחים י"ז ע"ב ד"ה שלא והוכיחו מכאן דגם
במעין בעי' מ' סאה וכן הוא גם שיטת הרשב"ה כמ"ש
בי' ריש סי' ר"ל מבמו. מ"מ פשיטא דהא דאמרי'
הרעף מחלחלת והמים הנובעים כאן כאים מבחר. זה
לא שייך רק במעין ולא במקוה. אבל ודאי דאין רואה
דהקרקע בולעת מים אם אינה כור שיש שאינו מחבר
טיפה:

וראיתי בכ"ת בסעיף נ' במקוה שנסדק והזחילה
נרחית דרח"ם מבשיר אם נשאר מ' סאה
למטה מן הסדק ור"ם פוסל וכ' הב"ח שדעת רשב"ה
כר"ם. וכוונתו דאל"כ מה הניח רשב"ה רחי' דאם אין
הזחילה ניכרת כשר מהא דכל קרקע בולעת מעט מעט.
דהא ע"כ מיירי דים במקוה שיעור מ' סאה אין ממה
שנבלע בקרקע. דודאי אין מלרפים לשיעור מקוה לה
אשר נבלע ואינו. וכיון דע"כ נשאר שיעור מקוה. למה
הולרך הרשב"ה לטעם דאין הזחילה ניכרת. אפי' אם
ניכרת נמי כשר לשיטת רש"י אע"כ דדעת רשב"ה כר"ם
דאם יש זחילה אפי' נשאר אלפים סאה ג"כ כל המקוה
פסולה ומש"ה הוקשה לו דאין לך מקוה כשרה דהקרקע
בולעת ואילך אפי' שאין זו זחילה משום דאינה ניכרת.
וכן כתב הגר"א ז"ל חוס' ל"ו דכרי המחבר תמוהים
דהרשב"ה כתב לשיטתו אבל לפי מ"ם בסעיף הקודם
דאין נפסל אא"כ יש בשאר מ' סאה וחז (אם לא שאר
השיעור מקוה) אף בכה"נ פסול (אפי' אין הזחילה ניכרת
פשיטא דפסול. דהא אין כאן שיעור מקוה וכיון דע"כ
הכא מיירי הרשב"ה דנשאר שוב מ' סאה תוך הזחילה.
א"כ לאיזה נפ"מ הניח ש"ם דין זה דאין זחילה ניכרת
הא לפי' ניכרת נמי כיון דפוסק בסעיף נ' כר"ם דכשר
אם נשאר מ' סאה ואין כיונת הגר"א לחלוק ולאסור
בדין זה. רק הקשה הגר"א דסעיף זה למוחר כיון
דהכא אפי' זחילה ניכרת כשר):

אך לעני"ד נראה דלק"מ של הש"ם ואין רחי'
דהרשב"ה ס"ל כר"ם. דמחלוקת רח"ם עם
ר"ם הוא רק אם אזיחלים למעלה מ' סאה הם
מהכדק ילמטה נקיט כלי זחילה אז שייך ס"ל לרח"ם

דתי׳ הזחילה שלמטלה פוסל את כל המקוה כיון שלמטה במקום שטובל הימים וחין נוגעו בה כמוך הזוחלים כלל . לכל הכת דהמים נבלעים בקרקע לי׳ כימת דהוי זחילה . ת״כ הזחילה הזאת הוא במקום שטובל . ודתי דהף הם יש יותר ממ׳ כהה פסולים חף לדעת הרח״ם מפני שחינו טובל בחשבון כלל . ושפיר חתי עלה הרשב״ח רק מפני שחין הזחילה ניכרת . ולפ״ז גם בהחלת הדין שכתוף נ״ת ניקב המקוה ומימיו נוטפים מעט מעט מיירי נ״כ כשניקב למטה בתוך שיעור מ׳ כהה דלולת שהזחילה חינה ניכרת הי׳ פסולה כיון שטובל במקום הזחילה . ורתי׳ ברורה לזה מהרי״ק שורש קי״ה שכתב וז״ל על דבר המקוה וכו׳ הנה לח בחרת בשחלתך חם הקלות ההיח שיולח ממנו הוח בשפתו העליונה חו בחמלעו בדרך שיחתר שיעור מקוה מלמטה לקלוח ויוכלו לטבול מן הקלוח ולמטה חו חם הוח בהחתית המקוה חו קרוב לו בדרך שלח יוכלו לטבול ממנו ולמטה מכ״ל ועי״ש שכתב זה לכ״ע הרח״ם . הרי דחם הזחילה למטה בתוך שיעור מקוה לף שהי׳ יותר משיעור מקוה הוי זחילה :

והנה לחלוק זה . מוכח עוד הפתם בש״ע דין זה דחין זחילה ניכרה . בסעיף ס״ה מקוה שהוח מוחזק להיות מימיו מהמטעים וכו׳ חבל חם לח הוחזק להיות מימיו מהמטעים כ״כ שיעמדו על פחות מלרבעים כהה הע״פ שפטומים עולים ופטמי׳ מתמטעים ת״ל לחזור ולטבול ולקה למה לח חפשו לטבול זוחלים כלל כיון שמימיו מתמטעים . ולף דים יותר ממ׳ כהה מ״מ הל כבת עלות ורדת המים הוח מלמטה . ומלמטה כיון שטובל במקום הזחילה כ״ע מודים דפסול . הע״כ דמיירי שלח הי׳ כמדה גבוהה כל כך שתהח הזחילה ניכרת . ולף שמקור דין זה הוח מטו״ת הר״ן סי׳ ס״ו והוח מיירי כמעין דמטהר בזוחלים ומ״מ ס״ל לר״ן דבעי׳ מ׳ כהה כמ״ם שם . לף ע״פ דהבית דין זה להלכה במקוה . לריך לומר ע״כ דהיינו מפתם שחין הזחילה ניכרת :

ועי׳ תפ״ן מ״ח סי׳ י״ז שהבית רתי׳ לרשב״ח מכה דחין מקוה שנמדד ונמלח חסר וכו׳ הרי דוקח הם חסר מפיעורו פסול חבל חלו הי׳ נשחר כפיעור חע״פ שחסר ותהתי כסר ולמה לח מפסל מפום זחילה חע״כ מפום שחינה ניכרת . והנה לדעת ב״ח והגר״ח הנ״ל זה רתי׳ . הח י״ל כיון שנשחר יותר ממ׳ כהה חין זחילה פוסלת חע״כ דהם למטה בתוך שיעור טבילה זוחלים גם לרח״ם פסולים . ושוב רחיתי בח״ם י״ד סי׳ ריי״ח שנתכוון לרתי׳ זו של הפפ״ן וכתב נ״כ לפפיעותו דהם הזחילה היח מלמטה כל המים נתהוו זוחלים :

ועוד נ״ל רתי׳ לחלוק זה דקשה לי למה לרשב״ח הטעם מפני שחין הזחילה ניכרת למה לח נימח דנתבטלו מיעוט זוחלים בתוך רוב מי המקוה שהם חשבון וכעין מה שהקשו תוס׳ שבת ס״ה ע״ב ד״ה שמח הם רבו נוטפים על הזוחלים נימח קמח קמח בטל ותין מפום דהחיסור רוב לח חמרי׳ קמח קמח בטל . חבל הכח דהם המיעוט למה לח יהבטלו . וכמו כן לח שייך הכח ת׳ תה״ד סי׳ רכ״ד על הקושיח למה נוטפים פוסלים חת הזוחלים מ״ם מפחוכים ומחלק דשחי שחינם דפסולים מפום חלום מהני השקה וזריעה משא״כ פסיל נוטפים שחינם מהברים בזוחלים דהוח נזה״כ . דהח שייך רק הם רבה הפסול . חבל הכח הח פשיקר והברוב הוח חשבון . ובודחי דים בילה בלח ודוקח בים הגדול חמרי׳

לדון

מכות ד׳ ע״ח דקחי וקיימח וכתם ריטב״ח שם בשם ר״ת הדרשן דים הגדול שחני דמימיו מלוחים ובכדים ותין הים מהטרכים יפה ועי׳ חות יחיר סי׳ ק״ז ותב״ם כ״ח סקכ״ד . ועי׳ מהרי״ק קי״ה דהביח פ״ז דמקוחות מ״ו מקוה שים בו הרבעים כהה מכוונות ר׳ יהודה הומר הם היו רגליו של רחשון נוגעות בהם הף בשני טהור והקשה הח תין זוחלים גדול מזה כתוכן המים שנשחרו על נוף הרחשון שהם נוטפים וזוחלים מבל ניסו ותי׳ כיון דהזוחלים מטוטים בעלים הם בשחר המים ותשבי׳ להו כקוו וקיימי וכן מהכין הח דמקוחות פ״ו מ״ב נ׳ מקוחות וכו׳ והשחוב תן הגד המקוחות טהורים והטובלים טהורים . חע״כ נ״ל דבכח בשדון הרשב״ח לח ש״ך ביטול כיון דש״י הזחילה של מעה נעים ונדים כל המים וכולם מקרי זוחלים ולח דמי למהרי״ק דהתם הזחילה מלמעלה ולח נפקדו כל המים ש״י הזחילה :

והנה המקוה הזאת . תם נימח דהמים יולחים ש״י נקבי הנסרים ים עוד שיעור חרבעים כהה חח״כ מלמטה חז ודתי דכתרה כי ים לשו לירוף שני הטעיפים כ׳ וכ״ל להיתר . וידוע דלפי׳ רשב״ם בפ״ה מ״ה דמקוחות נוטפים שנשחם זוחלים חין רתי׳ לדין זה דמקוה שנפרץ וכו׳ דהוי זוחלים . וכן מסקנת הרח״ם שם ובכוף ה׳ נדה דלח הוי ש״ז זוחלים כלל . וכן דעת התשבול להלכ״ד ה׳ מקוחות ס״ ס׳ . ולפי׳ הרמ״ה בטעיף כ׳ דמחמיר לכתחלה . היינו דוקח תם הזחילה ניכרת . חבל בל״ד שחין הזחילה ניכרת הלח חינו חולק על המחבר כל״ח . ולפי׳ תם ההמטטות היום הכח בל״ד היח מפני בליעת עפר הלרן מ״מ לח מינו ברחשונים חולק על דין זה דהרשב״ח . ותדרבה לולח הרשב״ח שחידש שכרת זחת לח היינו יודעים כלל דטוקף מעט מעט מקרי זוחלים . כי ע״פ פשום זוחלים הפי׳ מקלחים ומושכים ולח נוטפים למטה וכמו שמחלק בתחני׳ בין נוטפים לזוחלים :

ונ״ל עוד דכל הרחשונים החולקים על הר״ם בפי׳ המתני׳ וע״כ דטעמם דמקוה שנשדק מש״ה לח הוי זוחל משום דזוחלים בפי׳ דוגמת מעין דוקח . ומטעם זה עלמו בודחי דס״ל בטיעת רשב״ח דזחילה שחינה ניכרת לח שמה זחילה דלח הוי כמעין וח״כ כמטה כל הרחשונים דטהם כוותי׳ . ומתן כעין מתן רקיע חפי׳ להחמיר לחלוק על דין מפורש בש״ע וסחמח דדינח . וכבר כתבתי דתין כוונת הגר״ח לחלוק על הדין הזה . וכן פסק ט״ב תניגח יו״ד קל״ז ד״ה ונמצוי וחתם כיוב יו״ד רמ״ח . ומ״ש מ״ם סי׳ ר״ח דחיכח למיתם למים הנכנסים לתוך הנקבים ותולי יעשו עי״ז כזוחלים . ע״כ נ״ל דחתם ח״ם שם לזחילה ניכרת ילכן בביח מסטיף כ׳ דמיירי בזחילה ניכרת ולח מסטיף ניח . וכן רחיתי בשם מעיל לדקה סי׳ ל״ט דחם הזחילה יולחת דרך נקב קטן חין זו זחילה ופשוט דחין חילוק בין ניקב לנסדק חע״כ כוונתו משום דחין הזחילה ניכרת . ולף שבנרכי יוסף שעל גליון היו״ד מעתיק תשובת בעי מי׳ במקוה שהי׳ בתוך המרחץ שמימיו מתמטעים מדי יום ביומו כ׳ וג׳ חלבטות והריקוהו ובדקוהו יפה ולח הי׳ נקב ומביח דכשר ותין לו דין זוחלים מפני ש״ל שהחסרון הוח מחמת חוס המרחץ ומשמע דחם הי׳ נבלע בקרקע הי׳ חוסר ולח חתי עלה משום הרשב״ח דחין הזחילה ניכרת . חך עי׳ עקבי הד״ם סי׳ כ״ב סקי״ח שהביח גם בשמים חתבים ולין גם לדין הרשב״ח . ועל כל עמתו יש להשיב ולדקדק חך לפי שחין ספרו כחן חין

לדין על העתקת הדברים בקילור. ובחמת יפלח למה לי לחפש טעמים לחדש ולא כתב בפשיטות על דיומא הרמב"ם:

ונם מה דפשיטא לי' לב"י דהזקוה שבקהלתו חיבה מעין. תימה גדול כי לפ"ז אמהרי"ט ח"ב סי' י"ח חפש לכמה מקוואות שבמה ממי המליות והביאו הוספתה מקוואות פ"ת החופר בגד הים ונהר ובילין ה"ה כמי תמליות וכ"כ בחתי חשובה ס"ק כ"ת בשם מבכמות יעקב. מ"מ הלא המהרי"ק שורש ס"ו כתב דים להם דין מעיות וכ"כ בס' נעצ שעשועים חי"ד סי' כ"ג וחולק על מהרי"ט וכן חלק עליו בס' טוגג יו"ע סי' פ"ה ועין יצחק סי' כ' וכ"כ בס' דברי חיים ה' מקוואות סי"ב דבמדינתנו שאין הנשמים יורדים כ"כ ואינם מתעכבים בארץ בשער עיינו רואות בודאי כל שהוא נובע הוי מעין ומהרי"ט ז"ל דיבר לפי ארץ ישראל ומחוזותי. שהארץ קשה והנשמים רבים ויורדים בנבורה שם יוכל להיות שמתעכבים מי נשמים חולם במדינתנו אין לחוש לזה ול"ע בכ"ז ויותר נלע"ד כדברי מהרי"ק שכ"ל. וא"כ לפ דהלכה מוכיחים מים שאובים על מי המקוה. לך ס"ס להכ"ם אין כאן פסול דאו' כמ"ש הפוסקים נבי רבו הניטפים:

והנה כ"ת נ"י החפלח על לשון רבינו הטור"ד ר"ח שכתב ואם בא להשתם הבדק כדי שישהרו בו מ' סאה לפי הר"ם ז"ל לא יכתוש לתוכו בידו ולא בכל דבר המקבל טומאה וא"ח הרא"ם ז"ל כתב דיכול לכותמו בדבר המקבל טומאה וכו' והקשה מר. חדח למה כתב כדי שישהרו בו מ' סאה לפי הר"ם. הא הים פוכלים שביעית הטור למעלה הוא סי' הר"ם ולדעתו אסור לכתוש הנקב אפי' הוא למעלה ממ' סאה. ותו הקשה כיון דהטור הביא דעת הרא"ם דאם הבדק תוך מ' סאה פסול וממילא דאסור לכתחו שם בדבר המק"ט ולמה התיר לכתחו. וכן תמה על הב"ע למה הביא דלדעת רא"ם מותר לכתוש בדבר המק"ט. הנה קו' ח' לק"מ דהך מ"ש בטור לפי' ר"ם קאי אמאי שאחריו ולא על שלפניו. ואפ"ם אם בא לכתוש הבדק כדי שישהר בו מ' סאה. היינו לפמ"ש הטור לעיל בשם הרא"ם דאם נשהר בו מ' סאה כשר. אז יש עוד פלוגתא בין ר"ם לרא"ם. דלר"ם לא יכתוש אותו בדבר המק"ט ורא"ם מתיר:

והא דבדין רחטון בפסול זוחלים הטור חומרת דרא"ם נקיט. ובדין השני בפתימה בדבר המק"ט מתיר בשמו. היינו משום דבפסול הזחלה לא שביח הרא"ם פי' אחר ופתר פי' הר"ם שם. מ"מ לא הביא ראיות מפורשות נגד זה הדין. וכן בשו"ת הרא"ם סי' ל"ח המובא בב"י העלה לדינא לחומרת הר"ם דאם זוחלים עד שלא נשאר מ' סאה פסולה. משמ"כ לענין לעכב את הזחילה בדבר המק"ט שביח רא"ם בפסקיו סוף זרה ראיות ברורות להפוך מש"ה כתב הטור בשמו להקל. ועוד י"ל משום דר' יהודה בחתני' מתיר לסמוך ותע"ג דר' יהודה ור' יוסי הלכה כר' יוסי מ"מ כ' בהג"ה מרדכי שבועות פ"ב דשני מחלוקת ותמ"ל סתם משום דבספ"ה שם ביתח ומודים שנודר בכלים והלכה כסתם. וזו הראי' מובח נם ברא"ם שם בתוך שאר ראיותיו נגד פי' הר"ם ועי"ש בהג"ה מרדכי דחולק על פסק זה ומוכח שם דחולק רק על הסיפא. וכן נראה מתי' תכשי שם חות כ' דעיקר הסתירה קאי רק על דין הסתימה בדבר המק"ט. ורא' דרמ"א סעיף כ' הביא דעת המרדכי להתיר הפ"ם שראה דהג"ה מרדכי חולק וכותב שלא להטמיד הפסק שבפנים. תמ"ל דכ"ל לרמ"א נ"כ כן דבדין זוחלים מודה הג"ה מרדכי להחמיר כיון שאין רא' להקוך. ובודאי דדעת המחבר לעיקר כיש מי שמתיר לכתוש בדבר המקבל טומאה ורא' דבס"ב כתב דלרך להקיף מפן כפי' הרמב"ם דעביד מעלי ביומי דתשרי לעכב הזחילה אף דסתם מפן מדבש כמ"ש רמב"ם פ"ח דמקוואות ה"ד ורין פ"ב שבועות דלל מפום פ"ש עבדינהו דהוי מקבל טומאה ואולי רק הכא בשם רבו הנוטפים על הזוחלים מיקל:

סוף דבר אם תפשר לקוות התבולה שלא יהי' פוס מיעוט מים. נכון ויהי לעשות כן שלא יהי' הכורי מחסרת בהחלה ויהי' הכל מחוקן ומקובל עלהי"ט. הכל לפ הדבר לשורת נדול. לדעתי המקוה כשרה ושובה. ומי זה יבים רחם נגד פסק ערוך בפ"ע הוא השלחן העטור לפמי ה':

סימן סא.

בבוד הרב המאה"נ החוב מ' יצחק פלטיאל נ"י דיין ומורה בק"ק עמדקוש:

בדבר שאלת מר חורות המקוה בעירו שהיה תחיל להיה נקי' כי קשה לנקותה מחיסר המים ומשהיה שבוע עד כי יבאו מ' סאה. ולפ"ל כ"ה ע"ד הלטורות של מים (וואסטרלייטונג) אשר המשיכו שמה אם יוכלו לעשות מקוה ועוד תופיעים. והנה לדעתי הדרך הנאחר הוא לעשות בור סיד לעמעט שיעור מחבר שיפה כמוך להמקוה ויהיה שיהיה מ' סאה ולהוסיף אלו מי נשמים ע"י שלענות של הנג ומשם יכי' השקה מן הלד ע"י נקב כשופרת הטוד ע"י ליור לו בבנין נקב עם לעמעט שלא יתקלקל. ויש לדון בזה על שני חשבות. חות דסילון זה של הנג מקבל טומאה כבל שעושי כלי מתכות ואין להמשיך מים למקוה ע"י דבר המק"ט כמ"ש סי' ר"ח סמ"ח. ושנית יש לתום אולי יש לשלוחת בית קבול ופוסל את המקוה משום שהם שחוכים:

והנה על חשב הרחטן. כיון דסילוחת אלה מחוברים לנג הבית הוי כמחובר לקרקע משם דאיכא בשם שו"ת רמב"ן רכ"ז ושו"ת רשב"ח ומביא רא' מצבת נ"ח ע"ב זוג של דלת טהור ומשם כלים פ"ת מ"ב כל כלי מתכות וכו' חוץ מן הדלת. וכן ביתח בפ"ב מ"נ כלים חוצלי שבחוחלים טהורה וכן שבת פ"ח ע"ח ושל נל חפ"ם שיבדן בדלת וקבען במסמרים שהורים שכל המחובר לקרקע כקרקע. ואפי' להדעל מרבבה סמ"ח דבפי' נעשה הסילון מחחלהו ע"מ לקבעו בקרקע ה"ב מסחמא הסילוחת האלו נעשו לקבען על הנגות. ואפי' לפמ"ש ב"ב חניח יו"ד ק"מ דבפי' נעשה לשמש חת הקרקע פסיטא דלטורות אלו חושלחם הוי לטרך הנג שלא ידלוף הבית ויקולקל הנג ע"י הנשמים. ואלו הי' שפק אם נעשו לשמש חת הקרקע יש לעשות כמ"ש בשו"ת רא"ם כלל ל"ח סי' ז' וס"ע סעיף מ"ת לקבוע לפי הסילון לטור קיון על מן משופה שעל פיו יקלחו המים להמקוה ועשמ"ם ת"ם קל"ע ד"ה ומה שלוה ועי' עוד ס"ם ר"ד ד"ה חמש:

ולחשש השני משום בית קבול. מעיקר הדין לח חכשת לן כמ"ם בכלים פ"ב מ"נ סלוחת וס"ע ורמ"א סל"ו דכל זמן שלא נעשה בידי חדם בכוונה לקבל

לינו כלי וכמ"ש עוד סל"ז רעפים לע"פ שיש בהם נומות וחקקים (ונעשו כך בתחלה מלהכהם ע"י הדם) לינם פסולים כיון שלא נעשו בכוונה לקבל בהם. אך יש כזה בני שיטות החולקים על זה. ה' דעה הרתב"ד פ"ת ממקוחות ה"ז דהא דלמרי' פ"ב מכלים מ"נ סילונות לע"פ כשופים לע"פ מקבלים טהורים מפני שלא נעשו לקבלה מ"מ פוסלים את המקוה כיון שנעשה הבית קבול ע"י הדם. אבל אם נעשה הכ"ק מחליו ע"י רקבון וכדומה אין הרתב"ד פוסל. ולדעת רתב"ד הא דפ"ד מקוחות מ"נ כילון שהוא לר מכחן ומכחן ורחב מן החמלע לינו פוסל מפני שלא נעשה לקבלה ע"כ הפי' כמ"ש כ"י לדעת הגה"מ דאין דרך קבלה לגרות בכך שאינם מהעכבים כלל בהוחו מקום רחב. והגה בח"ס ס"ס ריד מביא בשם רתב"ד בבעלי הנפש (ומפשהיו ולא מולחין בבה"ב אחת ידי) שהקרדומים שקורים רעפים שמכסין בהן הגגות אין עושים לשחיטה כלל. ועשה שכותב ת"ש מוסים בהגהות דהפי' בלא כוונה פוסל. ותשבתי לחלק ע"פ מ"ש הגר"א מקוחות פ"ד דהא דכילון רחב בחמלע שאינו פוסל היינו אם הוא בלבדים. אבל אם הבית קבול הוא בשולים פוסל. ועפ"ז י"ל דבהגהות רק בשולים פוסל לע"פ שלא נעשה לקבלה. ובבה"ב בעפים מיירי דהנומות המה מן הלד אבל ת"ת לומר כן. דמ"ש למה לרתב"ד לפרש ולחלק בכלים פ"ב דאף דמקבלים טהורים מ"מ פוסלים את המקוה. נימא דהתם מיירי שמקבלים מן הלד ולכן טהורים ואינם פוסלים. והוספחת דסילון כפוף מיירי בשולים הע"כ דרתב"ד הינו מחלק בין שולים ללבדים. ונם שבתי ורחיתי בבה"ב שער המים פ"ד דמפרש במחני' דסילון שרחב בחמלע שאינו פוסל מפני שלא נעשה לקבלה וכופל ומבלם שם דין זה דבעי' נעשה לקבלה וע"כ דחזר בו מ"מ בהגהותיו ואיני יודע ליזה לשון לחתון:

והשיטה הסני' היא הנ"ה מרדכי קדושין תקים שמחמיר עוד יותר דאפי' בלמור נעשו בו חעטים מחליו ע"י רקבון ולחלות המים מ"מ הוי בית קבול ומחשיב כל הלמור כלי וכ"כ מהרי"ק בשם מחמירים ועיי"ש בשם המנהג בכל ישראל לעשות מקוחה ע"י סלונות אלו מן הגגות אלא שמהרי"ק חשם לדעת המחמיר שמא ישחרו חעטים וכחב עלה לקחת נסרים משופים היטב שלא יהי' מיחום חעטים. וכפי' בית הלל שנדפס בגליון הי"ד דפים ווילנא שהפלא שלא לעשות מקוה ע"י סלונות מהנג. היינו משום שי' הנ"ה מרדכי ולא ניחא לי' נם במשופים כמהרי"ק ד"ל שחושש שמא לא יהיו משופים היטב או שברבות הימים יתקלקלו ויחזור נם ליזה גומא כ"ש. אבל כל זה שייך בסלונות של עץ משח"כ בסלונות שלנו שהם של מחכות ליח מאן דפליג לחוש ע"ז כיון שח"א שיהי' בהם ליזה נומא וכמו שנוסיים בהגה"מ דדוקא בעץ נזרי' ללחלות ולא בשל מחשת כיש של שלמה וכ"כ חחם סופר ר"ח דלשלח ידי כל הספקות יעשה של מחכות דלא שייך בו רקבון וכ"כ בפי' ר"ג דלית בה מיני' מלעשות ע"י סלונות של מחכות. וכ"כ עוד נדולים:

סימן סב.

כבוד ניסי הרב הגאון מ' יצחק נ"י אבד"ק זרנאווצא:

אודות בית המדרש בעירו שהי' של הרב הקדוש בעל דודאים כשדה וז"ל ולא הקנה לוחו לנבור לך נתן להם רשות ללמוד ולהחפלל בו. והם עושים בו חקונים מכספם. והשכנסה הוא מן המחפללים שם שמשלמים לנורך החקונים ונורך הולחות לחרות. לי יכול הנבחי המחונה מדעת הלבור והיורשים לחסור בקונם דריסת הרנל על יחיד או לגשים לחדים שמחיים ליטח בשול ולשלם לנרכי חקוני ביהמ"ד כפי חשר יעית עליהם הנבחי. והנה כבוד חביו הנחון המנות מ' משה יואל ז"ל השלה שיכול לחסור ונחן כחב להנבחי להבריז נרבים שכל מי שהינו משלם לחסור לו לבח שם להחפלל. אבל יש שופלים קטנים שאינם משניחים ע"ז. ופלפל כ"ת בחכמה ובנקיחות רב בעניים אלו ושנוחו חרבני לחוות דעתי ע"ז:

הנה רחם דבר נדון למי שייך הביהמ"ד אם ליורשי הרב ז"ל או הוא שייך ללבור כיון שהם משחמשים בו זה יומים רבים כשלהם ושופים בו חקונים וכל הלטרכות מכיסם. ופשוט דאין לומר שאין להקהל חוקה בביהמ"ד כמ"ש בחו"מ סי' קמ"ט. כשיק ל"ח המחזיק בביהכ"נ אין לו חוקה ואפי' יש לו נזברים שם אין להנזברים חלק בביהכ"נ. ואפ' לנה"מ הקט"ו שבחב דבנזברים שלנו כיון שים להם כח למכור כלי דעת הקהל יש חוקה. מ"מ בזמנינו ודאי דחזר הדין להיחנו שאין חוקה בביהכ"נ דידוע שאינם יכולים למכור כלי הבכ"נ הרבים. אך כ"ז לא שייך בב"ד. דשח"ה דהוא בביהכ"נ של רבים ולכן אין מחזיקין בו שאין מוחה בעד הרבים דמאן מחיל ומאן שביק כמ"ש בעור ובשו"ת הרשב"ח מובא בב"י. משח"כ הכא דביהמ"ד של יחיד הוא והיו יורשיו יכולים למחות ושייך בו חוקה. אך כ"ז שם היחידים טועים שקנו את מקומותיהם בקנין מבעל הביהמ"ד אלא שאין להם שעד על זה או שי' מהני חוקה אלא שנים. אבל הכא בב"ד אלא קנו המקומות בשכוס מעות. מעיעת דע"י מה שאלמו דמי שבוע של נרבי ביהמ"ד לא יצא ע"ז מרשות הבעלים וכחוקת בעליו הראשונים עומד:

ובהגיא מגילה פ"ד סי' לי מובא בחו"ח קנ"ג ס"ז בהנ"ה כ' יחיד שבנה בביהכ"נ ונחנו לבני העיר לנמרי שיכולים להוסיף על הבנין כלי רשותו הרי הוא של הקהל. (ב) אבל אם נחנו רק לטובים (זמ"ה) אלא שמייר לעלמו שאין להם רשות להוסיף על הבנין אז הוא שייך לשניהם. ונראה פשוט דים עוד חלוקה אלישית היכא שלא נחנו כלל להקהל אלא שהרשה להעבור להשחמש בו בחורת שחלה או בחורת שבידות. דאז הבביהכ"נ הוא שלו לבד. דהא דכ' הנ"ה אשרי דהוא של שניהם מיירי היכא שנחנו לטובים ואין לו ולב"ד למחות מלבא אל הוכה להחפלל אבל בנחינת רשות להחפלל עדיין לא נפק מרשותו כלל דאין רחי' דנחכוין לשם מחנה מזה שהרשה להם להחפלל. דבביהכ"נ וביהמ"ד להכי קיימו להחפלל וללמוד ובנרוב עם הדרת מלך ומלוה קעביד. וב"כ מהרי"ק שורש פ' מובא בחו"ח קנ"ג ס"ב דלא שייך חוקה בשם"ת העשוי מחחלחו ע"מ כן שיקראו בו הרבים ושיהי' חמיד מונח בביהכ"נ עד יום פקוד חוחו הבעלים. והטעם הזה הוא בביהכ"נ וביהמ"ד. ואף שרש"ל חלק על דין דשם"ת. עי' ט"ז סקט"ו שפותר דבריו והפלה דהלכה כמהרי"ק ושם. וכן בשדש חו"מ סי' שנ"ג מובא בד"נ סי' ל"ז שקיימ בקהל שרוצים לנמות בוחלי בביהכ"נ שחקלקלו ולחוכן מוחה בלחמו שמקום בביהכ"נ הוא של אביו. ופשיט

שהרי עמו ולא שייך כאן טענת מזה כמה שהיו מהפלגים שם כמה שנים ביון דהתובן ואביו ומשפחתו נ"כ התפללו שם ובזותבין קי"ל דאין להם חזקה וע"ז לא שמעתא ת' המזיק לבדו כמה שנים מכ"ם כאן דהשתמשו כולם כבהכנ"ם דאין להם חזקה טי"ם ולכן בנ"ד פשיטא דהבמ"ד טומד בחזקת יורשי הרב ז"ל לכל דבר והלבור המה שוברים מכס בעד הכוס ידוע והתהיבות להקן כל נדק:

והנה אם יחיד יכול להסור חלקו בבהכנ"ם על חבריו. בנדרים מ"ח ע"א בגדרו הגהה זה מזה מוהרים בדבר של טולי בבל ולסורים בדברים של תוחה כעיר הרבה ומחוק ובהכנ"ם וכי' ועי' שם בר"ן דלדידן דקי"ל כרחב"י דזה נכנס להוך שלו ויש בריה ליהת למחני' ומותרים לבל הרמב"ם תוכר כסחמת דמחני' והובאו שני הדעות בי"ד סי' רכ"ד. ולא להשיטת שמגד הדין יכול לחסיר מ"מ התקן רחב"ד וחכמי דורו ביחיד תיבו יכול לחסור חלקו מבהכנ"ם כמ"ש תו"ח קנ"ג בט"ו וביינו דרחב"ד התקין שיהי' לבהכנ"ס דין דבר של טולי בבל שמותרים מכוס שהפקירו תוהס טולי בבל לבל יסרחל ס"ג בבהכנ"ס שיך נ"כ הפקר כ"ד מלד הקנה ועי"ש בסי"ז הקנת ר' נרשון מי שהשחיל ביהו לבהכנ"ס תיבו יכול לחוכרה על יחיד רק על כל הקהל ומפורש שם שני חלוקים בין חקנה לחת לחכרתה. בבט"ו יחיד שם לו חלק תיבו יכול לחסור לפי' על כל הקהל. וגם לפי' דיעבד לא מהני חיסורו. ובסי"ז מי שבהכנ"ס היה שלו לבדו תו רק על יחיד ת"י לחסור לבל על כל הקהל יכול ובדיעבד לפי' על יחיד חיסורו חיסור כמ"ש פמ"ג לשל ל"ט. ובטעם החילוק פשוט דבט"ו בין שתין בהבהכנ"ס שלו רק שים לו חלק בו מ"ה קיל נדרו וחיסורו משח"כ בסי"ז שהבית כולו שלו. וביתר ביאור י"ל דבסי"ז בין דים לירוך דעת הר"ן הנ"ל דחיבו יכול לחסור כלל משום דים בריה. ולפ"ז דהרחב"ד לא כ"ל כן דהל"כ למה הולרך לחקנה מ"מ י"ל דחשיב לבניך לדעה זו ומכ"ם המחבר בס"ע דהביא דעה הר"ן בי"ד רכ"ד משמ"ה לפי' מעד לא מהני ולפי' של כל הקהל:

ולבאורה תשבחי לומר דבסי"ו ביחיד שאסר חלקו בשל חלקו בחלק כל הלבור. ולפ"ז נדר הוי דשי"מ ולא בשל. מ"מ בין דחי' דשי"מ רק מדרבנן הוא לבן לענין חי' דרבנן כי' חקנת רחב"ד דחפי' דיעבד לא מהני חיסורו משח"כ בסי"ז דבולו שלו ונדרו חל מדחוורייתא לא היקן ר' נרשון רק על לבחחלה לבל שם נדר הל נדרו. לך שבחי ורמה דוה"ת חי' נדרו בח לעולם בחערובות דמהחלה כי' מעורב חלקו בחלק כל הלבור בבהכנ"ס ולפי' בדשי"מ בשל במ"ם המרדכי מובח יו"ד ק"כ ס"ד בהג"ה בניעית מלחה עובים ות"כ בין כאן חיסור כלל לפי' מדרבנן ונם קשה טובח על מחני' בנדרים מ"מ ע"ח הנ"ל למה חסורים בדבר של תוחה בעיר למה חיבו בשל חלקו ושם לא שייך לומר דהוי דשי"מ כיון דכ"ח מהם הדיבו חברו ואין בידו ליטחל של נדר של חברו ובמ"ם מהרי"ט ח"ח סי' ה' ושו"ת רעק"ח סי' ס"ה ד"ה ומזכיר:

ונראה כמו שהמרו בבילה ל"ח ע"ב הרי שנתערב לו קב חטין יכו' יחכל כלה וחדי דמיונה לא בשל מ"ה לא בשל חלק הנודר בבהכנ"ס. ולפ"ז בחסורים בדברים של תוחה בעיר. ולפ"ז בחסיק שם דחיסורא דפהיך בחמין כחיסור תחומין בשל היחי משום דלי' תחומין חיבו הלוי כלל בחמון חברו. ולפי' לא הלחה בהשלילה מיס ומלח לחברתה תחכור לו החן עחה בי"ם בחהנה חת המיס והמלח להשוחלת מ"מ חיסור התומין במקומו טומד משום בבין הבחשות הי' עדיין של הרחשונה וקנה ליסיר שביחה חלל הבעלים ות"ב פיה לין חלוי כלל לי' ההומין בדשות הבעלים מש"ה הליסיר בשל. לבל חיסור התלוי נם עחה בבעלים ותלו נימח דחיבו טוד פבעיו של הבעלים לין ליסורו כלום. מקרי מחון ולא בשל ולכן חיסור נדרו דרך משם שים לו חלק בבהכנ"ס יכול לחסור לא בשל חלקו ומחילה נדרו חל. ומ"מ לפי' לפי טעם זה י"ל בחשלה דלא דחמינן לא בשל י"ל דהוי רק מדרבנן ומש"ה כיון דרק לי' דרבנן הוא הי' חקנת הרחב"ד דלפי' דיעבד לא מהני. ולפ שכי הו' מעילה כ"ח ע"ב ד"ה פרוטה דמשבש חשוב ולא בשל מה"ה. יעוש שהמה עליהם מל"ן פ"ז מחעילה ה"ו שלא מלחנו בשום מקום דבר שלא יהי' לו ביטול מה"ת ועי' בשער החלך רפ"ח משקלים שכ' לייש לחה מקבלים שקלים מן הקטנים הל קטן קונה ואינו חקנה מדהו' וגחלת קרבן לבור קרב חשל יחיד ותי' כיון דרוב שקלים מבני חיובא ניהו. בשל משות הקטן ברוב חלא דמשבש חשוב ולא בשל דרבנן ומדרבנן שוב מהני מכירתן כל שהניטו לשונת הפשוטות. ברי דהתם המעות בדשות הקטן מהיח ומ"מ דעתו דבשל משותיו דהל דמחון לא בשל רק מדרבנן הוא. (ועי' לחבני מלואים כ"ח כהל"ג שחולק עליו). ולפי זה קשה למה שסק רמב"ם דהסורים בדבר של תוחה בעיר כיון דהוי רק לי' דרבנן ובדרבנן הל פוסק רמב"ם דים בריה:

והנה בהרוחות ס"ע מ"ה מהה לגנה של תרומה וכו' לבל בדבל שתין וזשו כלה לפי' מחה של חולין ות' של תרומה כולן חסורין. והטעם לפי שתין ביטול לקרקע וכן בטרלה פ"ח מ"ו נטיטה של טרלה שנתערבו ה"ז לא ילקוט ומוכח בניטין ל"ד ע"ב ורש"י שם משום דמחובר לא בשל. ונרחה דהוי קבוע. ולפ דקבוע שהיו ניכר ל"ה קבוע כמ"ם תוס' ניטין ס"ד ע"ח ד"ה חסור וכמה דוכתי. ומבואר שם דלפי' מדרבנן מותר דכתבו דהל דחסור בכל בנשים לית חלא משום קנס. מ"מ י"ל דקבוע של קרקע חשוב יותר זהוי קבוע. ומ"מ נ' דחיבו חלא לי' דרבנן דהל שם בריתות ק"ט ור' מקשה יחסר כל העולם משום נחל לימן דהוי קבוע ותי' דהוי קבוע שהיו ניכר וכגה התם בקרקע קלי. וקשה ממחני' הנ"ל דתין ביטול לקרקע לפי' שהיו ניכר. חלא ע"כ ל"ל דהוי מדרבנן ובנחל לימן לא נזרו כיון שלי חשכר. ומ"ש סחד"ד סי' ק"י סק"ו דמדהו' אין ביטול לקרקע ומביח רלי' מפי"ח דחלוות מ"נ משדה שחבד בה קבר דמחה כולה מדהו'. יש לדחות דשחה הטעם כמ"ם הר"ם משום ספק טומחה ברה"ר ולפי' כמה ספיקות עחת ונם רוצח לא מכני. ונורחות נפלחתי על נחל הסביל ח"נ דף ל"ב חות י"ז שכחב לחרן קו' ס' בריחות מנחל לימן דבשדות ופירות לפי' ניכר הלי' ל"ם קבוע דקבוע חידוש הוא ולין לך בו חלא חידושו וביון דלפי' לי' מזורק לבן לגו בעי' דוקא דברים קבועים ורחוים לפרום דוגמח הל דוחרב לו לבל לא דבר שח"ל לטלטל ולינו טומד לכך בכ"ד. והגה כחב עד מחני' טרלה ותרומות הנ"ל דתין ביטול לקרקע וק' לי בפ"ז נ"נ ע"ב מק' על ותשריהם חשרפון בחם לימח כל דבהדי טבל ניחסרו מכלן ולינך נשחני

ומשני מתן מוכח. וע"כ ס"ד של הקו' הי' דלבטלי התילוות שנעשדו תו ברוב תילוות של היתר ותי' הגמ' דל"ם ביעול משום דהוי מתובר וכמתני' זרעים הנ"ל. ומבואר מכאן כמ"ד דמתובר לקרקע מודאו לא בטל דהא קאי לקרקע וה"כ הדק"ל מה בין תשרוה לנחל תיתן ולמה הנחל תיהן בעל והתשרוה לא בעלו. דרק מדרבנן שייך לחלק בין לפשר לתי לפשר ולא בדהו'. אם לא שנאמר דדוקא נטיעות ותשרוה שכם עומדים ויכירים בפני עלמם משובים יותר ולא בטלו מדהו'. וקרקע של נחל תיתן תין הפרש ותילוק בינה לבין יתר הקרקע וכדנת דתרוצת תר הוא מש"ה לא תשיבה כ"כ ורק מדרבנן לא בטלה תו דבחמת בטלה אפי' מדרבנן דהוי קבוע שתינו ניכר:

ונראה דהכא בגדרים שתסורים בדבר של תוהה העיר לא שייך לומר דלא בטל תלקו שים לו בתוהה המרתן תו הבהכנ"ס דקרקע דמתובר לא בטל. דז"א דזה שייך רק אי תלקו מיוחד במקומו תז אף שתינו ניכר ובטלות קבוע שתינו ניכר בטל מ"מ קרקע תשוב יותר משת"כ הכא דתלקו מעורב עם יתר התלקים ותין לו חלק והיכר בפני עלמו ודבר זה צ"ל לפנים:

ומצאתי במהרי"ט ח"ח סי' כ' בתכס העיר שגדר הגתה מתחד תם יכולים הקהל לתבוע ממנו תלק פרס החכס. והביא כסס התשב"ץ דכיון שתעותיו מעורבים עם השתר בטל. תלא שתין לו ביעול מלד דסי"ם. והמהרי"ע הסיב ע"ז דכמתון לא שייך ביעול דבכל תלק וחלק יד כולם שוה ואפי' היינו מכירים שתין זה מעבע של שמעון מ"מ הם כעותפין בכל המעות והא מטא לי' הגתתי מיני ובענין הגתה ל"ם ביעול כל דמהכי ט"ם. ולפלא למה לא הביא רתי' ממתני' דגדרים שתסורים בדברים של תוהה העיר. וביותר יפלא על התשב"ץ דכ' רק משום דסי"ם ותולה כן בטל מה יענה למתני' זו למה לא בטל הא שם לא הוי דסי"ם דתף דהתשב"ץ לית לי' ס' מהרי"ט וסובר דגדרים הוי דסי"ם אפי' גדר של חברו מ"מ הא הוי גולד בתערובות כמ"ם לעיל. אם לא שנאמר דהתשב"ץ לא ס"ל כגודכי ודעתו כהו' כ"ק ס"ט ע"ח ד"ה כל הגלקט דלא ס"ל תילוק זה כמ"ש תג"א סי' ס"ת:

ועוד י"ל תילוק בין סט"ו לבט"ז. דאם כל יחיד ויחיד שים לו חלק בבהכ"נ יוכל לאסור חלקו על כל הקהל. תיפי' לקטטות ומריבות דשכיתי וע"כ יהבטל פחמיד ולעולם לא יהי' להם מקום להפלל לכך היתה התקנה שתין לישורו מהני אפי' על כולם. משת"כ ביחיד שים לו בהכנ"ס דלא אכפת לן אם יאסור על כולם דהא יש להם פלה שלא יאפללו בבהכ"נ של יחיד רק בבהכנ"ס של לבור:

וכל זה ביחיד האוסר. אבל לבור שבהכנ"ס שלהם והם אוסרים דריסת הרגל של יחיד תו תיזה הגשים. נראה דע"ז לא היתה התקנה כלל. דדוקא ביחיד ס"ל שאסר את חלקו מפני דברי ריבות ומחלוקת שים לו עם חברו ושלא כדין עושה שפיר תקנו שלא יוכל לאסור. אבל רבים דלא תשידי לאסור בחנם ולבטל שים ישרחל ממלות תפלה בלבור וקריאת התורה. ומסתמא יש להם טעם הגון מ"ז פשיטא שיכולים לאסור. וגם נראה דהתקנה לא היי רק אם יאסר את בהכנ"ס על מי שתינו אב בדבר ולא נתן תלבע בין שיניו ולא גרס לעלמו את האיסור תו תקנו שפי' לאסור ולבטל תומו ממניה אבל בשביל מחפללים שיגיע מקיימים תקנות הקהל ומחזקים לשלם ההתחייבות כפי אשר ישימו עליהם הגבאים לא הקנו כי הקנחה לבעלי ריב לא עבדינן ולא תשו לתקן תיתם וכמ"ש הרמ"א להי"ע קס"ה ס"ב בשם רשב"א ביבמה שהקדמה לאחר תין כופים תוהו לחלון כיון שהיא נראה ופשוט כמה שאסרה פלמה עליו ומקור הדבר בב"ק ס"ט ע"א דהלטופים עשו תקנה לרשעים ורשב"ג ס"ל דאם הוא נוזל בשאר שי שבוע תין מלייגים ותין עושים תקנה לרשעי וכן פסק הרמב"ם ז"ט ממש"ם ה"ז כרשב"ג וס"ל דגם הלטופים רק בשמיטה עשו תקנה ולא בשאר שי שבוע. ותו י"ל דבמלחת דלא שכיחת לא תקנו ובודאי זה הוי לא שכיחת לעבור על התקנה הקהל ולא הי' התקנה שלא יועיל היסור יעי' סו"ת רשב"א חשס"ם דתין רשות לכל תים להסתלק מהתקנות הקהל ובחה"ד ס' רפ"א רלה לחלק בין תרס הקהל לתקנה. דהיכא שתקנו בחרם ואלה הוי דאו והתקנת הקהל בעלמא אלים כאה רק כמלחת דדבון ותח"כ חכך ט"ז תדין יו"ד רכ"א סל"ג דמי שבשבע שלא יבוא לתקנת הקהל חשיב שבועות שוא ומיבת דגם תקנה לאודת הוי דאו וכחלוקו של התה"ד כ"כ רס"ל סוכה ס"ך יו"ד ריא סק"נ ועי' ט"ז רכ"א סקמ"ב ובי"ת סק"ד שמחלק בין סיג יגדר שעשו משום מגדר מלחה הוי דאו' דים כח תן התירה ביד הלבור לעשות סיגים לעבדות מקנת דושמרתם את משמרתי. ותקנה שלהם שתינה למגדר רק לעניני מכים דרבנן היא. ותי"ל לדעתי גם בגי' תקנה הלבור הניבות לחזק ויסוד הבמ"ד מקום תורה ותפלה תין לך מגדר מלחת גדול מזה והוי תקנתם כדאו'. ותיך סיפ' אפי' נימא שתקנתם רק מדרבנן היא. מי שעוסק על' עבדיין מקרי. ועי' תב"ד סי' רפ"ב דאם אסק אלבוה על תקנתם תיב בעלה לשלם הקנס שהטילו בעדה כמו שתיב בקרבן העתחה. ופשיטא דתקנת ר"ג ורתב"ד לא הי' בשביל העיבורים של הקנה הלבור:

ועוד נראה דים כח לזט"ה לתקן להם תקנות כעיב בעיניהם אפי' בדבר שתינו ע"פ דין אם רואים צורך בדבר ועי' סו"ת רשד"ם ס"ם ת"ז וס"ם ת"ז שאפי' בדבר שהוא פסידא להאי ים כח לדוב הקהל להקן וכ"כ סו"ת מהר"ם תלבין סי' ל"ט ואף שבחו"מ סי' ג' בהג"ה הובא מחלוקת בדבר. מ"מ נראה דשם תיירי אם מתקנים תקנתם בדיני ממונות שנוגע לפרנסת תנשים יחידים תז ים חולקים דתין לזט"ה כח לתקן להפסיד פרנסת יחיד. תבל בנ"ד שתקנתם היא בענין בהמ"ד שהוא כולו של לבור אף שנוגעים בתקנתם בחלקו של יחיד ודאי דכ"ע מודו דים לאל יד שם לתקן בדעתם.

ויש רלפי' על זה מהג"ה מיי' פ"ז דגדרים מוכח בכ"י יו"ד רכ"ח ומ"ח קנ"ג שקל"ת של הקהל שהי' להם תיבה שמיחים בה בעיבור ואסר אחד חלקו יהביב ר"ם להיתר. והקשה בים"ם מה טעמא דמלחת למה לא מבני תיבורו. ועי"ש מ"ם. ותין לומר דגם זה הי' בכלל הקנת רלהב"ד שבשט"ו שתין יחיד תוסר חלקו דשתיה בבהכנ"ס דתין לו דין חלוקה ותין עליה הולרך להקנה כדי שלא יאסר גם את שלהם יזכותם. משת"כ הכא במעות מה בכך אם יאסרו. יחזירו לו את מעותיו. וע"כ נראה הטעם בחיבה משום דים כח לזט"ה להפקיר חשותיו אם ים לוכך בדבר. ויפה דהרחב"ד סולרך להקנה ביחיד שים לו חלק ולא אתי שלא מכח זט"ה. ול"ל דמייתי אפי' היכא שתין הקהל מחערבים בדבר אבל

היכא שהלכה רווחת צורך יכולים להפקיע חלקו . ומכ"ש כנ"ד שאין ליחידים שום חלק ודאי דהנחתי יכול לאסור. ודמי להא דמהר"ם פדווהה מוכח רמ"ח חו"מ קל"ג סט"ז בהגיחם ליכנס בכיתו שהרשות בידו למחות כמי שירלה :

ותן נראה דאפי' יחעקם מי שיהי' ויאמר שמא הי' תחנת רחב"ד נם על נכור שאינם יכולים לאסור על יחיד . מ"מ אפי' נימא דספק הוא בתקנה . כל ספק הקנה מעמידים על ד"ת וכמ"ש ירושלמי ניטין פ"ה ה"ז מוכח כמהרי"ט ח"א סי' ל"ט הנטלים חומרים בידמו ליקח וכו' לעולם הבדה בחזקת לקוחות ולא אמר ר"ע בחזקת בעלים כיון דמר"ח קנו סקריקין קאין נאמר וים ספק בהקנאת דרבנן אי הי' ביד בעלים ליקח . מש"ה ספק תקנה הדרת לד"ת . וכ"כ בהה"ע ק"י ס"ו מש"ח הרא"ם וכ"כ פ"ה פ"ד מנזלה ה"ז ורמב"ם פ"ב ממלוה ה"נ בשבועת אין לי שאין מדקדקין בה להחמיר אלא להקל . והיינו משום דשבועה זו רק תקנה הנהוגים היא . ופ"ב ספק תקנה מעמידים אד"ת בספק נדר של הבעה"ב או הנבחי שהוא שליחו לחומרא :

סוף דבר לדינא הנבחי המחזה ים לו כח לאסור דריסה הנגל על כל מי שאינו משלם בחקנת הקהל כאשר הורה תביו הנאון ז"ל וכל הני מילי מעליותא דבי מדרשא לימרון משמי' וייפר כח מר המקיים מילי דאבות :

סימן סג .

לכ' אחי הנאון טופה הדור מ' י ש כ ר ב ע ד י ש שי'

אשר חתם מר על שו"ת הרמ"ח סי' ל"ד מוכח כמ"ש שלי"ד סקי"ז שכתב דאפשר שהרשעים ז"ל המליאו כתב אחר כדי לכתוב הדברים שבע"פ ותע"נ דלא נתנו לכתוב אפשר דהיינו בכתב אשורי שהתורה שבכתב נכתב בה אבל בשאר כתבים אין לחוש. מהתורה י"ד ע"ב דמקשה ותי הוי לי' תינוקות מי אפשר למישלחת והא תר"ת כותבי הלכות כשורפי התורה וכו' דילמא מילתא חדתא שאני וכו' מוטב תיעקר תורה ואל תשכח תורה משראל . ואלא יכלו לכתוב בלשון אחר או בכתב אחר ולמה הולרכו למגילת סתרים כמבואר בדרשי שבת ו' ע"ב. ודאי שהדבר יפלא . אך נם הוא לא אמרה לנבור אלא כדרך אפשר ונם ז"ל אלא הי' אחד אחר . ולדברי מר נם על מ"ש הרמב"ם בשאר הדור שי' ז' שמש"ה שני הספרדים כתיבתם ושמו אותותם אותות אחרות עד שנעשה ככתב אחר להחיר להשתמש בו בדברי חול ולא יבאו אותיות שיתנה בהם התורה לידי בזיון . יקשה למה נימא' לא עשו כן לשנות הכתב . ומה שחתם מר עליו שלא רחה שעם זה של הרמב"ם . י"ל דנקט עוד שעם זה :

ומ"ש רב אחאי נאון מתנית שמעון (ובאו"ח תק"פ ס"ב) שהי' שלשה ימים תוסך בעולה כשהתיקו התורה . משום שאין מיסרים ד"ח לגוי . ולי נראה דתורה שבכתב מותר למכור לגוי ואפי' מלוה ליכא וכדאיתא בתהני' בומה רפ"ז וכתבו עליו תת כל דברי תורה בשפעים לשון יבגמ' ל"ה ע"ב אמר לו ר' שמעון לדרך היתך למדו הומות של תורתו הזמן תורה ורש"י הלא לא נתנו לכותבה בע' לשון אלא לבא ולמדה כל הדובה שלא יהא פ"פ לאומה שלומות לומר לא הי' לנו מהיכן ללמדה וחו' ד"ה כיצד . ועי' מדרש חפץ מוכח חו' ניטין ס' ע"ב ד"ה אחמוהי לאכתב לו רובי תורתי כמו זר נהשבו שעיקר הקפידה שלא ישתיקו התורה הי' על תורה שבע"פ שפי"כ יהי' ניכר הבדלה בין ישראל לעתים . והא דהקשו הוס' ב"ק ל"ח ע"א ד"ה קראתו למה לומדו חכמי ישראל עם שני הסרדיוטות הא עובר בעשה ולא מצני דמיירי בתורה שבכתב . היינו נודאיתא שם שידעו הדין דשור רעהו ולא על עכו"ם ותי"כ הי' שם ליתר בעין תורה שבכתב עם הפירוש והדינים שבע"פ :

והא דהי' חושך נראה מפני שהיו הזקנים הרבה דברים מן התורה והיכרתו לכך מפני תורת תלכות . ועי' ב"ק פ"ד ס' ע' שאניה רחי' מהא דסרדיוטות שחסור לשנות ד"ח אף מפני הסכנה ומיכא דעיקר טעם האיסור מפני השיטים . וכן מוכח בתס' סופרים פ"א ה"ז וה"ח שמייתי מחחלה מעשה בחמשה זקנים שהיו לחלמי המלך את התורה יונית וכי' קשה ליעקל כיום הענל מפני שלא תרגמו יפה ותח"כ תייתי עובדא דפ"ב זקנים ומשמע דאד טעמא הוא עם עובדא ההיא :

וכאן רחי' דיכול אדם ללמד עם כתו תורה שבכתב כמ"ש טו"ד רמ"ו ס"י דאינו כתלמדה אחלות וכ"כ ב"י או"ח סי"ם מ"ז ועי' ב"ח ועז רמ"ו סק"ד דהא דאסור לכתחילה היינו לימוד בעין אבל פשטות המקרא מותר אפי' לכתחילה וכ"כ ש"ע או"ח מ"ז סי"ד בשם התנור . כיון דנכרי מותר ללמדו תורה שבכתב כ"ש כתו . ועי' מנחות מ"נ ע"ב וב"י או"ח מ"ו נבי שלא עשני אשה דנוי זיל טבי :

והנה מה שחפש הרמב"ם בהקדמת ספר היד דרבי כתב מצוות וכ"כ ר' שרירא נאון בתשובתו המחחלת כילד נלחנך המצה . אין הדבר ברור ונראה להיפוך מסוגית דחמורה הנ"ל שבימי ר' דימי בי' עוד התיסור של כתיבת הדברים שבע"פ בחקפו . וכן ר' מ"מ פ"ה ע"ב ת"ל ר' חיים וכו' ומתבנת חמשה חומשי ומתניתא שיטת יוחי שיטת סדרי ומוכח דמצוות לא כתב והי' בפ"ק וכמ"ש רש"י וכ"כ רש"י סוכה כ"ח ע"ב ד"ה מקרי וב"מ ל"ג ע"א ד"ה ואינה תדה וכחובות י"ט ע"ב ד"ה ספר שאינו מונה דקאי על תנ"ך וכ' חס"ז בשם ריטב"א ורש"י ז"ל כן לפי שבומו של ר' חמי מדיין לא ניתן בחלמוד לכתוב אלא ד"ה לספרי חלמוד בזה"ז :

סימן סד .

תשובה לרב אחאי נאון שליט"א

מ"ש מר דבסוטה ל"ה ע"ב שבחיקו התורה בעד החומות . הכוונה כדי שילמדו ז' מלות דידהו אף אם כדבריכם כן הוא מ"מ נלמד דמותר ומלוה להשתיק דהא אז השתיקו כל התורה בשביל כוונה זו ועי' רש"י שם . ומ"ש מר אי נימא דתורה שבכתב מותר למה לא אמרי בסנהדרין נ"ט ע"א דהא דנכרי שעוסק בתורה הוא בכ"נ מיירי בתורה שבכתב . ז"א דס"ד שניר מקשה אר' יוחנן דנקט נ"ב נוי שעוסק בתורה מייב והוא תופי לעון דאמר ר"מ הרי הוא בכ"ב . ואם בב"י או"ח ס"מ מ"ז בשם התנור דלעון ברכה לעסוק בדברי תורה משמע הורה שבע"פ . ואמת כי מהרש"ל שבת נבי הלל וכן ביא"ז

נשלמי

בשלמי נבורים ספ"ק דע"ז דעתם לאכור ללמוד כמו תורה שבכתב ומ"מ אפי' לדבריהם י"ל דוקא ללמד שנוי אסור אבל להעתיק הורה והוא מעלמו ילמד שרי (ועי' מש"כ דבר יו"ד ס"ז שהעלה דהורה שבכתב מיהר ללמדו):

ובגש מר לענין נשים. הנה מחלוקת בן עזאי ור' אליעזר בסוטה מפורש דקאי על תורה שבע"פ דהא קאמר שהם תשמה תדע שהזכות תולה לה וזה אינו מפורש בקרא. ומה שהביא ראי' ממהרי"ל קל"ם. שם י"ל ג"כ דקאי על הורה שבע"פ. ומה שכ' מר בשם הברכ"י למה פסק רמב"ם כר"א דהוי כמלמדה הפלות הא שמות הוא י"ל כמ"ש תו' סוטה כ"א ע"ב ד"ה בן עזאי משום ד'רושלמי דר' אבי"ע בהקהל ס"ל נמי כן:

ומה שהביא מר בשם מעדני יו"ט ברכות פ"ז סי' כ' תוס' שהקשה על ר"ה דס"ל דאין נשים מברכות על עסק התורה ור"ת ס"ל דמברכות של מ"ע שהז"ג. פשוט נראה כיון דאסורה ללמוד והוי תפלות אינה יכולה לברך. ובאמת לבן עזאי דס"ל דמייב ללמד בתו תורה ולא מלינו דחולק על פשטות ברייתא קדושין כ"ט ע"ב ולמדתם אותם את בניכם ולא את בנותיכם. ומ"ב ל"ל דס"ל דאף דמדאו' פטורה ומ"מ מדרבנן מלמדה:

מש מר על שהג"ה לא"ם דמחייב נשים בכתיבת ס"ת הא כל מידי דלאו מלי עשיד וכו'. כן הקשה נחל אשכול ח"ב דף ל"ו ומנחת תנוך תרי"נ ד"ה ומבואר ושם תרי' יו"ד ל"ז (ולפ שמצינו מביא ראי' ממזוזה דפסולות לכתיבת מזוזה ותעפ"י חייבות בה כמ"ם ברכות כ' ע"ב מ"מ הא אין חיוב כתיבה עליהם אלא קביעותה בבית). ומ"ם עוד מר דכן עזאי ס"ל גדול מי שהיו מלוה ועושה. ל"ע דהא חייב קאמר:

סימן סה.

אלף שנוגע ביו"ד שלמעלה בהוי"ו התרוכה א ואין לה צורת יו"ד מלמעלה. מבואר בש"ע דפסול ואין מקנה בתו"מ לגרור דהוי שלא כסדרן. עי' תו"ת ל"ב כ"ת אם נגע פני החלף בפנים בגג שתחתי' פסול וכן סכ"ה וכ"כ בהא"ע קכ"ה סע"ז בהג"ה וביה שמואל סקכ"ת וע"ז י"ט ופר"ת. והנה מלן כפין ומתן רקיע לדין בדבר המפורש. אך ל"ע ואיני מבין טעמו של דבר דהלא ברמב"ם פ"ח מתפילין כ"ע לא הביאו רק הסיפוס של תומיות שבגמ' שבת ק"נ ע"ב שלא יעשה יודין ווי"ן וכו' וכ"כ שם פ"ז ה"ט ופ"י פ"ח דין ע"ז מכה בין הפסולים שבפסדה נורת תוה ת' עד שלא תקרוא כל עיקר או תדמה לתוה תחרת וכן הטור סי' ל"ו לא הביאו דין זה בל החלף לפסול דיעבד. ובסו"ת רח"ם כלל נ' ס"ק כתב כל דיני נורות תומיות רק לכתחלה ולא לעיכוב מדליתא בשם"ס וכ"כ רמ"א תו"ת ר"ם ל"ו דאם שינה אינו פוסל וכ"כ כ"י יו"ד ס"ם רפ"ה בשם סו"ת רשב"א וכ"כ מג"א ל"ב סקכ"ו בשם מהר"ם גלאנטי. וא"כ מה נשתנה חלף שאם היו"ד שלפ' נוגעת בגגה פוסל דיעבד. ומקור דין ב"ש לפסול הוא מהתנור ואולי דעתו לפסול בכל שנוי נורות אבל לכל הרשתנים הנ"ל אולי גם שנוי זה כשר. ועי' נ"ב תניא יו"ד קס"ת סיו"ד בפוכה של החלף כזו א כשר מטעם הנ"ל שכל שנוי נורה כשר דיעבד וא"כ לדעתו כ' דגם חלף שנוגע יו"ד בגג נ"ב כשר וכ"כ

נ"כ קמא יו"ד ע"ד דנורות שלנו בש"ם אין פוסלות:

ועי' מג"א ל"ב שכ"כ שמביא דהגו' מהר"ל חולק על מהר"ם גלאנטי ודעתו דים לפסול אפי' מה שאין לו צורת בש"ם. ומיימתי שם (ותיגנה בסי' קכ"ג רק בסי' ל"ת) ורחיתי שאינו חולק כלל ושם מיירי בכ"ף פשוטה של למהך שהי' תוך גגה כמו כפלים ברגלה והי' לה טוקן וקרן מלמעלה, כאופן שבשמה נורת התוה לגמרי. ומלאתי עתה בש"ם יו"ד סי' רע"ח שכ' כן שמהרי"ל מודה למהר"ם גלאנטי. ועי' בפנים מאירות ח"א סי' ס"ו ע"ד התלפיין ההפוכות דכשרות וכתב דנורת חלף אינו רמז ורמיזה בש"ם אין לכתוב היו"ד שלמעלה ופשיטא דאין לפסול בשביל מה שמוכר בלבוש. ומ"ש עי' שהם כופר רע"א בשמעתו נורת דיעבד ומ"מ בסי' רס"ז ורס"ח בדין זה שהיו"ד שע"ג החלף נוגע בגג פוסל ועכ"ב דשנוי זה גרע וכן בשו"ת בית שלמה ח"ב קל"א בי"ד בפוכה מכשיר וכסי' קכ"ו פוסל בדין זה:

ובעניו זה הי' חלף כזה שהיו"ד נגע בגגה ע"י שנעשה ניפלאסטען ונעשה שחרחר כל סביבות הקלף ומ"מ לא הי' שחור ממש כמו הכתב והכשרתי בש"ם בי"ב קמא מהט"ע סי' פ"ה ועי' בית שלמה ח"א סי' ז':

סימן סו.

סופר שרצה לכתוב לשם תלקיהם ושמיע יו"ד וכתב "תלהים" ומזכר שחסר י'. ושואל אי מותר לתקן לשתוק ה' הכני' ולכתוב במקומה י' ולגמור את השם:

הנה לכאורה זה דין הש"ז ע"ד רע"ו סק"ז. שנחלק עם המ"ב אם כתב תלקנו בטעות בלא יו"ד שאוסר לגרור והי"ב דכוותה. וגם עי' רמ"ע מפאנו סי' ל"ו שאם כתב וי"ו יתרה בשם הוי"ה אוסר לגרור. והי"ב שם "תלקי" הוא שם בש"ע אלא שהוסיף ה' עליו. אך כ' דברי הכל. מדאת דהמ"ב ומהר"ם לובלין ק"ב חולקים ומהירים לגרור את הנעשלים אם כתבם בטעות וכ"כ מעיל צדקה סי' ל"ה. ומו אפי' לע"ז נראה דוקא אם נמר את השם "תלקנו" בלי י' אז אוסר לגרור כיון דים לו להשם שיכות ומשמעות ואפי' בלי י' נקרא תלקנו. אבל אם אין לו משמעות מודה הש"ז כמ"ש שם בהי' לכתוב השם וכתב יהודה דמותק ה"ת לאחרונה משום דאין שייכות לומר קרושה משום נעשל להשם אלא בים לו שייכות ומשמעות כגון תלקיכם דים משמעות לכ"ם הנעשל ע"כ אף שהוא בטעית אחרי שקדשו השם משא"כ בהך ד' והי' שנעשל ביהודה שאין לו שום שי' ושייכות והכל רואים שבטעות הוא אז לדברי הכל נמחק. וכ' שיודה הש"ז אם כ' "תלקנ" בלי י' ולא נמר את השם לגמרי שמותר למחוק את הנו"ן כיון דלש"ע אין לו משמעות. וה"נ שכ' תלהה שאין לו שום שי' מותר למחוק:

ועל דין הרמ"ע. לבד דשם בני יונה סי' רע"ו ס"ק תולק עליו שכל שנוסף בו אות המקלקל אותו מותר למוחקו. וגם אפי' לדעתו כ' דטעמו משום שאין ידוע תיוה וי"ו כתב הסופר בכוונה משא"כ הכא דהסופר יודע שה"ת הרחשונה כתב בכוונה וכה"ת שני' הי' סבור שכבר כ' יו"ד ובטעות כתבה לשם ה"ת אחרונה ולכן גם לדעתו מותר למחקה:

ועי' חתם סופר יו"ד סי' רס"ג דמחלוקת ת"ק עם
לחבי' בנטפלים חלי לי דרבי' לת בקרית ולבדהם
לת שם לת תעשון כן לה' לנקיכם ולהרים ס"ל דדרבי'
לת לרבות לפי' הטפל לשמן וכנגדו בקדושת השם לסור
לזוהקו. ול"ע לכאורה ל"ב גם הטפל לפניו נמי יפי'
לסבור למחקו ומה חזית דלחח קלי רק טל לחחריו. ולולי
כיון דים סברת שכבר קדשו השם לחורי' דלח קלי רק
טל לחחריו. לך ק' לה בסוטה י"ז ע"ח ר"ח לח דרים
להין ולחרים הוח ר"ח. ויל"ע מ"ם הו' יוחות י"ל
ע"ב ד"ה ור"ם ד"ל דלח דרים רק ההם לבל בכל
דוכתי דרים י"ל דנם ר"ח דרים לחין רק ההם בסוטה
לח דרים:

ואפי' נכחב בטעות שם שים לו משמעות כנין לחלקינו
במקום לחלוק ים הקנה לקלוף הטפל שכחב
בטעות. והנה מהר"ם לובלין קי"ב ד"ה ועוד ומעיל
לדקה ל"ה ובני יונה ובר"ח י"ב מהירים לפי' למחוק.
לך חתם סופר יו"ד ר"ם לוסר למחוק ימחיר רק לקלוף
ועי' סי' רע"ד מבפקא לי' לי לסמיך על בני יונה לך
ההסובה כי ר"ם לחרונה בזמן וכן דעח הטולל הנ"ר
עיהה ויל בסו"ב קמוח ע"ז וכ"ב הסו' מהר"י הלוי ח"ח
סי' ק"ח לקלוף הטפל ע"י חומן ויזהר שלח יקרע לח
הקלף בחמלע:

סימן סז.

לכבוד הרה"ג מו"ה ישעי' פרי הדרניו אבד"ק
מיעחאוו.

אודות לחסר דיבר עמי כ"ת בחסיפהנו בקעלן: על
המזוזה מהחולם להמעקה שהיחה הקושה מימין
הכניסה להמעקה. וכ"ת פקפק ע"ז, לי נרלה דכן היח
סורת הדין לקבוצה מימין הכניסה לף שהיכר ליר היח
בהחולם (כי הדלת נפהחה להחולם פנימה). וחבחר הדבר:

הנה במנחות ל"נ ע"ח במזוזה הלך לחר היכר ליר
נכחב רש"י ד"ה כנון דמיירי שים פחח לכל בית
מרחות הרבים וכ"ב ריח"ם וטור יו"ד רפ"ט. ומוכח דחלו
לח לי' רק פחח ח' לרה"ר מבי נברי והבי נמי לי'
כחום כסופו חז לח לי' חלוי בליר יהיו קובעים לוחה
מימין הכניסה מרה"ר. דהח לי לפסר לומר דנם זה
מיקרי כניסה מה שנכנס מחדר לחבירו לרחשון כיון דלי"ח
ליליה בלי ביהה מחחלה ולין זו ביהה רק יליהה וסיבה
וכ"ב ע"ז רפ"ם סק"ד בשם מהרי"ל דקובע מימין הכניסה
מבית לחלר כיון שהח פחח מהלר לרה"ר ולפי' היכר
ליר הוח בבית לח חלוי בחבי'. ולי"ב בנ"ד ה"נ כיון
שבנלקן סחום ולין ממנו יליהה לחון ותמיד כשבחים
מהבנלקן להחולם. ל"ל בלחי לם יהח תחלה מהחולם.
פשיטח דזה מקרי ביהחך מה שנכנס מהחולם להבנלקן
כמו שבית בפחוח לרה"ר וים בו חדר לפנים מחדר ולין
שם יליהה התרה לרה"ר דקובעים בכל הפחחים מימין
הכניסה של חדר הפחוח לרשוה הרבים. וכ"ב בנחל
תשבול ח"ב דף ע"ה ח"ת ב' כ"ז:

ואף שם"ך שם סק"ו בשם הע"ז כחב דחלוי בחר
עיקר חשמישו ומש"ה מבית לבית החורף קובעים
לוהה מימין כניסה מבית לבית החורף ול"ב הוח חולק
על הע"ז דהח בית נגד חלר עיקר חשמישו בבית ולריכים
לקבעה מימין כניסה מחלר לבית. ול"ה הכח כיון שהולם
עיקר נגד המעקה. הקביעות הוח מימין בילה מהעקה
להחולם. לך למה לנו להוליח מחלוקת כיון שלין בזה הכרח
לומר דהש"ך חולק על הקדמון כמהרי"ל. הח י"ל דש"ך
מיירי במקום שים פחח נם מבית החורף לרה"ר לח שייך
כיון דים ספק מהיכן נחשוב הכניסה הם מרה"ר לבית
לו מרה"ר לבית החורף. לז עיקר חשמישו מכרים.
לחבל הם בית החורף סהוח י"ל נם ש"ך מודה למהרי"ל
ובשם נוף דברי הש"ך דהיכח דלחד עיקר לין חלוי
בהיכר ליר. חמוה מסוניח דמנחות הנ"ל דוחלי בי
נברי עיקר חשמישו יותר מבי נשי שבל כבודה פניחה
וכל מלהכיחה בהלטע וכמ"ש רש"י (וכ' זה כוונת רש"י
דלל"ב לחזה עניו הוליך לפרש כן) ומ"מ לחלי' בחר
היכר ליר. ול"ל דהוקח הם הבע"ב עלמו מפחיחים יותר
בחדר ל' מבחדר שני לז לחלי' בחר עיקר השמישו ולין
מפחיחים בליר. לבל בי נברי ובי נשי הם שייכים לחבי
נופי. ונפיש עם בפני עלמם (שבת ס"ב ע"ח) ולין כאן
עיקר ישפל:

וכן הנחון מליבח והנחון הנלונף ז"ל מוכח בבית מלוי
סי' רפ"ט עשו כהוידה מהרי"ל וע"ז וכ"ב בסידור
דרך החיים בשיק ד' דהם הין שם חלח פחח ל' חופבים
מימין הכניסה מרחות הרבים וכ"ב הרב מרלחוב במסגרה
השלחן לקילור שלחן ערוך סי' י"ח סק"ב בע"ז:

אלא שהביח יוליר שם חולק על הע"ז מפני שלם
טעמים לן חלח נחמר היכר ליר רק בין שני
מקומות של חיוב לבל לם לחד מקום פטור לח חמיד
קובעים מימין כניסה מחדר הפטור לחדר החיוב שהוח
עיקר ומש"ה בדין הע"ז. דחלר מקום פטור לריך לקבוע
מימין כניסה מחלר לביקא. ב) משום דעת הש"ך הנ"ל
דחלי' בחר עיקר חשמיש. ג) דהקביעות לריכה להיות
מימין כניסה ולא יליהה. ולם הולך מחלר לבית בלשון
בני חדם לומר שרולה לבנות לבל בשהולך מבית לחלר
מניד שהוח יולח. ומש"ה לריך להיות הקביעות מימין
בולו מחלר לבית שזה היא כניסה. ולדעתו ה"ה בנדון
זה בבלקן שרולה שחדר שלמו הוא פטור ובל חיובו רק
משום דפחח הבית פחות חלין דינו כמו בחלר. לבל
בטעם הרחשון שלו חיננו רואה מהיכן למד כן. הח ספיר
מוכח דלטעין חיוב ופטור לח לחלי' בחר היכר ליר
לך לח נשמע מזה דבר ע"ז לם לקבעה מימין הכניסה
מחדר לחלר לו מחלר לחדר. ומה שהביח מש"ך דחלי'
בחר חשמיש העקרי. בבר כ' למעלה די"ל דמיירי
בפחות נם מחדר הטפל לרה"ר ונם ע"י"ם סיפה הביח
הנחון מנלונף. ומ"ם הבית מליר מלשון בני חדם לין
בירור דזה מבריע וזה הדין חלוי:

ובעיקר הדבר שהי' פשוט חללו שבבלקן פטור.
הנה חפי' לין בו כדי לרבע ד' על ד'
י"ל דחייב ע"פ מ"ם פחחי חשובה רפ"ו סק"ם בשם
ח"ד ע"י"ם לך לין זה ברור. לבל בבלקן הזה שלמו
דנים עליו שהוח לרוך וים בו לרבע דפ"ד ומהני כמ"ם
רפ"ו סי"נ. נ' דחייב דלף שלריך להיות מקורה כמ"ם
סי"ד מ"מ כיון שדרך חשמישו בכך וזה מבלחו ויחרונו
שהוח נלוי. לינו מנרע כמ"ם רמ"ם סי' י"ח דמש"ה
שערי חלרות חייבים דדרכם בכך והובח בי' רפ"ו.
ולימי יודע מדוע הביח בימ מליר זה בשם הפרישה ולח
בשם הב"י. ומ"ם בית מליר דרמב"ם לח ס"ל בן רק
בר' מנות משום שבחים פחיחים לחלר. בעיקר הטעם
לין הברע בי י"ל מ"ם דמב"ם דחלר פטור לח משום
הקרוי

בקבוי רק מפני שהיו עשוי לדירה כמ"ש בהל' ז'. אבל לולא כן לא הי' הסברון שהיו מקורה כיון שדרכו כך. ובזה מיושב קו' רא"ש ז"ל שהק' בגימה למה לו לומר מפני שהיו דירה הא אפי' לו בית הי' פטור מפני שהיו מקורה. ולפ"ז ניקא נקט רמב"ם הסברון מפני הדירה. דמה שהיה מקורה הוא מזיק כיון שדרך משמשה בכך ותדום הוא שכמ"ש ושמטו דברי רא"ש. ולפי זה יש לומר לה במעקה הזאת מ"ש בית מהיר כשעשה הרחבון דמקום פטור למקום חיוב לריך קביעות מימין הכניסה ממקום פטור. דהא המעקה הזאת מקום חיוב היא:

סוף דבר שמעקה שיש בה כדי לרבע ד' אמות על ד' אמות שיהא הדין לקבעה מימין כניסה למעקה אם היא כחומה. ואפי' בסתם מעקה שאין בה שיעור זה ואפי' אם היכר ליר בבית (שהדלת נפתחה לבית) מ"מ מי שקובע מימין כניסה להמעקה לא משחבש. וכ"ז בחומה אבל אם המעקה פחותה ג"כ לאחר. אבל לד' אפי' אם היכר ליר במעקה מ"מ כיון דעיקר תשמיש בבית לריך לקבוע מימין כניסה ממעקה לבית ומכ"ש היכא שהיכר ליר בבית:

ב) **ותנוה** לי טור יו"ד רפ"ט שכ' כ"י לדעתו דהגית מזוזה אחר הדלת דיעבד כשרה כיון דבעמ' לאחר רק דאין בה מלוה. וק' דא"כ מה קאחר בגמ' על ר"י לאור שמואל תניא על תלתה בתקל דמפורש דאסורה. וכ"כ טור עלמו. אע"כ דהטור היינו קאי על קבעה אחר הדלת רק על הדינים אחרים של מעלה. וגם ל"ע מדוע נשמט בש"ע דינים אלו של מקל ואחר הדלת:

סימן מח.

נתפקתי על ערי מהליטעם מה דיקם לענין עלה. והנה ודאי לע"ז חו"מ ר"ד סק"ח דמברכים עליהם בפה"ג וכן כתבו כל בעלי קילור דיוים. וע"כ דהטן שהם נדלים עליו חיבו עץ גמור וא"כ ודאי דל"ם בהם דין עלה. והע"ם שהחי אדם כלל ל"ה סק"ט חולק עליו וכ' דהם חילוות ממש ומברכים עליהם בפה"ג. מ"מ לענין עלה הוי ספק פלוגתא וספק עלה בא"ל מוחר כמ"ש בעלה פ"ג מ"ט:

ולכאורה ראי' דעלה ובכה שוים ולמדים זה מזה מברכות ל"ו ע"א נבי קפריסי לגף של עלה דמקשה על רב דאכיל קפריסים משום דלאי פירא ניהו מהא דתניא דמברכים עליהם בפה"ג וכן שם ע"ב לגירסת בה"ג מסיק ומדלנבי עלה לאו פירי ניהו לנבי ברכות נמי לאו פירא ומברכים עליהם בפה"ג הכי דדין אחד לעלה ולברכה. ואף דתוס' שם ד"ה והלכתא בשם הר"ח חולק ע"ז היינו משום דס"ל דבאמת גם נבי פירי הוי לאכל אין חולק ע"ז דדיוק שוה וכן יש רא' מהו' שם ד"ה שיעורו דמהא דאמרי' בשביעית דעד כפול הלבן הוי פירא למדים דעל בוסר פחות מפול מברכים בפה"ג. אך יש לדחות די"ל דמה שמוחר לענין עלה בא"ל ודאי ברכתו בפה"ג דהא דקפריסי עלה בא"ל מוחרים משום דהוי ספק פלוגתא של ר"ח ור"ע אי קפריסים הם פרי ומש"ה מספק אין מברכים עליהם בפה"ע כיון דאם נרך על פירות החילן בפה"ג יצא וכמ"ש תר"י. וכן נבי פול כיון דלנבי שביעית הוי פרי ודאי דאינו חשוב לקבוע עליו ברכת בפה"ע. אבל להפוך י"ל דאפי' מה דהוי פירא נבי עלה אי שביעית מ"מ י"ל דאינו חשוב לקבוע עליו ברכה בפה"ע:

אך כאמת מלינו למדים מדהוי פירא לענין עלה ה"ג דחשוב לברך בפה"ע כמ"ש תוס' ברכות ל"ו ע"ב ד"ה קליפי דמדאמרי' שהנרעינים חייבים בעלה למדים דמברכים בפה"ע עליהם וכ"כ רא"ם והר"י שם וקי"ל כן ר"ב ס"ג ואפי' הרשב"ץ החולק ודאמו בפה"ג. משום דס"ל דנם לענין עלה אין הנרעינים פרי רק נהרבו מאת פריו אח העפל לפריו. וכ"כ רא"ם והר"י שם נבי פלפלין דרטיבתה מברכי' בפה"ע דילפי' מדחייב בעלה ואף דרי"ף ורמב"ם שם כ' דרטיבתה בפה"ג וכן קי"ל תו"ח ר"ג ס"ו. היה משום דעת הרשב"ץ דלא נעשו חנשי חדעתה לאכלו כשהוא רטוב וכ"כ כ"מ פ"ח מברכות ה"ז. ומ"כ כיון דלמדים ברכה מעלה ול"ש דאף דלנבי עלה פרי הוי מ"מ לענין ברכת בפה"ע לריך להיות חשוב יותר. אך ה"ג במהליטעם למ"ד דברכתם בפה"ע ע"כ דהיינו עץ ודאי דפטורים מעלה:

אך ק' דמלינו להפיך בירושלמי בפ"ה מכלאים דמקשה סתירת הברייתות אי אתר מין אילן ואי' המן לברכה כתן לכלאים. דאף דלכלאי הכרם הוי אילן ושרי מ"מ לענין ברכה מברכים עליו בפה"ע דמין ירק הוא. והיו לומר דטעם המילוק משום דאתר ספק הוא אי מין אילן הוא ירק ומש"ה בכלאים שרי דספק כלאים כתו"ל מותר ולענין ברכה כיון דספק הוא מברכים בפה"ע כמ"ש הר"י נבי קפריסין. וא"כ הכא במהליטעם נמי נוהגים דספק עלה להקל. ז"א דסתמא תני בברייתא שם דאתר מין אילן והיינו כלאי הכרם וקאי אפי' וא"כ ע"כ דאתר הוי אילן מדאי ומ"מ לענין ברכה בפה"ע. אך נראה דס"ם טעמא בעי מה חילוק באתר בין ברכה לכלאים ול"ל דאף דודאי מין אילן הוא מ"מ פירות הנדלים באתר אינם חשובים כ"כ לקבוע עליהם בפה"ע אבל הכא במהליטעם דפירות חשובים אלא הא דלבע"ז ברכתם בפה"ע משום דס"ל דלא הוי עץ מפני שהיו מחקיים ולטעם זה אין נפ"מ בין ברכה לעלה:

והנה סוף סוף יפלא על תוס' ורא"ם בנרעינים דלמדו ברכה מכלאים והוא נגד הירושלמי באתר דיש חילוק ביניהם וכן קשה לי על שיטה מקובלת ברכות מ' ע"א על דברי הנמ' דכי שקלה לפירא אינשי לנוזא ודבר מפיק וכו' כתב ודוקא לענין אי אינה לאחשובי פרי העץ הוי אלא כללא אבל לענין כלאים אי אינה לאחשובי ירק אי אילן דינא אחרינא אית להו. ולכאורה י' דכוונתו לחילוק ירושלמי הנ"ל נבי אתר ומשם מוכח דברכה וכלאים הם ענינים נפרדים ואינם תלוים זב"ז. אבל ק' אתר דבשיטה ל"ו ע"ב נבי פול הלבן כתב דליכא חילוק בין עלה לברכה וכן נבי פלפלת רטיבתא כתב דכי היכא שהוא פרי לענין עלה ה"ג לברכה ל"ש. וכן ק' במוס' ר' יהודה חסיד שם ד"ה כל כתב בשם ר' אחיר דאותי אתר אין אילן ומברכים בפה"ע ומביא רא"י מירו' שפ"ה דכלאים דמחלק בין עולה מגזעו אין אילן ואם מסרשיו אין ירק. והלא שם כ' בירושלמי להפוך דאתר לברכה אין ירק הוא:

ועוד ב"ח יו"ד ר"ס רל"ד בנוכלות דכיון דבושלה כאחת שהג"ב הוי פרי לענין רבעי ומביא רא"י מני' בה"ג הל' נבי קפריסין ובפ"ך סק"ה חולק עליו ודוחה רא"י דל"ל דמה דלא הוי פרי לענין עלה ודאי

אין מכרכין בפה"ע לכל י"ל דמה דהוי פירוש לענין ערלה משמיה לא נמי שכבל ועוד שם כ' תשובות. והנה נפ' הנ"ל דברי הב"ח נכונים. דלף דהרא' מקפריסין יש לדמות. לכל יש לו רחי' מהו' ורח"ם הנ"ל נבי נרטינין ופלפלין. ודברי הש"ך בחלוק זה הם נגד דברי תוס' ורח"ם הנ"ל. ונם מ"ם בחי' השלטי דב"נ לא לחד ברכה מערלה רק לנבי טפל לפרי ולא בנוף הפרי הם נגד דברי רח"ם והרי נבי פלפלין. ומ"מ דבריו מכוונים לדברי הירו' הנ"ל בחטד:

וראיתי במרחה הפנים ירו' ברכות פ"ו כוף ה"ח ד"ה והחטד שהתירך בזה ודבריו תמוהים. מ"ם דבבלי חולק עם הירושלמי וכ"ל דלמדים זה מזה ומביח רחי' מנ' בה"נ הנ"ל. וכן הקבה בהירת דיני ס"ע דבבלי ר"ב ס"ו בקפריסין בפה"ח ופ"ב דלמדין ערלה ובסי' ר"נ ס"ב בפרי חטד בפה"ח ופ"ב בירושלמי. וליחח כמ"ם למחלה דבזה נם הירו' ס"ל דהם הינו פרי נבי ערלה הינו מברך בפה"ע. חלח דס"ל דלף דהוי פרי נבי ערלה מ"מ מברך בפה"ח דלינו חשוב לקביעות ברכה בפ"ע ומה"ה חהי שפיר שי כדינים החלה. ומ"ם דחוס' ס"ל בירושלמי מדחלקו על נ' בה"נ. חמוה היך העלים עין בחותו עשוד בחוס' ד"ה קליפי שלחדו נרעינים לענין ברכה ערלה לך זחת יפלח מ"ט העמים דמב"ם דין בירושלמי בפרי חטד דברכחם בפה"ח. כיון דמנמ' בבלי אין רחי' להיפוך:

ומצאתי בהרב"ז מ"נ ס' הקל"ח בפירות בריונקאן שהביח מחלוקת דמב"ם ונחומים מי הוי עץ ומ"מ החמיר עם לענין ערלה לפי' בחו"ל וכחב לף שבפק ערלה מוחר מ"מ לא לחרי' בפיקו להקל חלח בבפק הנולד מעלמו חבל בפק הנולד מחסרון ידיעחנו דלח ידני' כחלן. לא הוי בכלל בפיקו להקל בב"ד. ולדעחו ה"נ בחו"ל. חבל לענ"ד דבריו חמוהים. דחדרבה הח בפק פלונחח קיל מבפק מעשה ולפי' בדשי"מ בפיקו להקל כמ"ם פר"מ חו"מ הל' ס"נ ושחנת חרי' כ' י' וטו"ח רעק"ח סי' ס"ה. ונם הלח בספק ערלה נופל מפורש כנגדו בברכות ל"ו ע"ח דחקשה על מר בר רב חסי דקורין חביומח דלף ואכיל קפריסין ולעניד מר בב"ם דחקילי טפי דחספקא להו וכפק ערלה בח"ל מוחר. והלח החם אין המיום משום דכל המיקל בחרן הלכה כחותו בחו"ל. דהח ב"ם הינם מקילים בחרן וכובריס דלף ערלה הוח בחרן ורק בחו"ל מקילים. וב"ה פליגי דהוי ערלה. ומ"מ מקשה בנמ' דניחח בפק ערלה לקולא. הרי דמקילים בערלה בספק פלונחח. ומי' לל"ח שם שמפרש מ"ם בנמ' דהו"ח בערלה נגזור לטו ח"י, היינו משום דכי' ס"ד לחלק בן דספק פלונחח נרע. חבל לחסקנח הין נפ"מ. ואפי' הם נדחוק דכוותח הרדב"ז דספק פלונחח דב"ם לחמרי' ספק לקולא בין דמפורש בנמ' דפה להקל. חלח בדין שהינו מפורש בב"ם חלח שהפוסקים נחלקו בו מחמירים משום דלח מקרי בפק פלונחח רק בפק חסרון ידיעה לי הוי מין חילן הו לא. חך נם זה חימה. דב"ם נם בחחליקח ב"ם וב"ה בללף נ"ב הוי סמ"י לי ללף חילן הו ירק ומ"מ הוי לחמרי' דספק להקל לולא דב"ם בחקום ב"ה הינה משנה. ונם יש לכחורה מקום לומר דחפי' בספק חסרון ידיעה נ"ב יש להקל דמה חכפח לן דהוי סמ"י והוי כחיכח לברורי. הא כ' הר"ן קדושין ל"ט ע"ח דחפי' בפק הקרוב לודחי שרי בערלה. ונם מי' מרוכין מ"ה ע"ב נבי נטיעים שירדו ביו"ט דמקשה וילמח לחביני נינהו ומי' הוי כפק דדבריהם חע"ב דהוי ס' חסרון ידיעה מ"מ שרי כמ"ם חוס' שם ד"ה חבעירוב הקילו ומב"ם הכח בפק ערלה בחו"ל דקיל יומר (לך מלחמי במ"ם יו"ד רפ"ו שהחמיר שם' ערלה בחיכח לברורי. ול"ע מדנדי הר"ן שהבחמי). סוף דבר דברי הרדב"ז שגבו ממני:

ובענין זה רחיתי בשב שמחחח ס"ח פ"ב שהקשה בקדושין ל"ט ע"ח דר' לוים ורבה מפקי ספוקי להדדי. עח כיון דודחי ערלה חסיר בהנחה ח"ב המוחן לית יהיב לחברו הח כחבו חו' פסחים כ"ב ע"ב ד"ה והבמה"ח דמידי דחסור בהנחה חסור ליחן לחברו לפי' במחנה מפני שהמקבל מחזיק לו טובה. יהנה לח הי' לריך להביח מחרחק כי מפורש כן נבי ערלה נופל כיו"ד רל"ד ס"ח בשם כלבו ות"ח דחסור ללקח לנכרי מחילן שלו פירות ערלה מפני שהנה שהנכרי ממחיק לו טובה:

ונ"ל כיון דבפסחים כ"ה ע"ב בחפשר ולא קמכוין לגיזבח קמח לחבי' שרי ולרבח חסור ולל"ב שניהם ס"ל דשרי לר"ם ות"ב י"ל דהני חמורחים דמספקי להדדי לח הי' הנותן מכוון שיחזיק לו המקבל טובה. ולף דחו' שם ד"ה לח כחבו דהח דשרי היינו רק היכח דלח הוי פסיק רישח והכח כיון דכן הוח הדרך שהמקבל מחזיק לו טובה וכמ"ש הר"ן קדושין ז' ע"ח דחפי' נותן לחדם שיינו חשוב הוי הנחה חך לח שוב פרוטה. ח"כ הוי פסיק רישח. חך הלח כחבו חוס' שם בפסחי' דנגריה דכלים דחינו חלח ליסור דרבנן שהוח חופר כלחחר יד לחפי' בפ"ב שרי וכן ע' בחה"ד ס' ס"ד דפ"ב דרבנן שרי וכ"כ יד מלחכי כללי דיעם חות מקכ"ה בשם גנח ורבים ח"כ הכח בערלה בחו"ל שהינו חלח דרבנן שרי כהינו מחכוון לף דהוי פ"ב ורח"ח בשם כלבו דחוסר י"ל דמיירי בחחכוון להנות:

ואפי' לדעח מנ"ח ס"ד סק"ה דחולק על הח"ד וס"ל דפ"ב חסור לפי' בדרבנן (ועי' חחס סוסר יו"ד סי' ק"מ דרק בחי' שבח כ' כן לכל בשחר ליסורי פ"ב בדרבנן שרי לכל לין זה ברור ומבואר בחוס' מ"ק ד' ע"ב ד"ה מפני דכ' דהח דמכשיר לנפי' לזריעה הוי פ"ב חע"נ בדרבנן הוח). מ"מ בלח"ה ל"ל דרמ"ח מייבי דוקח חם נחכוון הלוקח להנות. דהח הר"ן חולק עב"ה בסוגיח דריחח חולק על חוס' פסחים כ"ה ע"ב וס"ל בהנחה פ"ב שרי והביח רחי' מכלחים פ"ם מ"ה מוכרי כסות מוכרים כדרכם וכלבד שלח יחכוונו בחחה מפני החחה. והח החם ודחי חפי' לי' הנחה חלח כיון דלח מכוון לה מוחר (וכ"כ ריטב"ח סוכה ל"ה ע"ב ד"ה חיכח נוסחי) וח"כ למה פוסק הרמ"ח להחמיר הח הו"ל בפק פלונחח דחוס' ור"ן ובפק ערלה להקל. חע"כ דהכח מייבי שבישראל הלוקח מחכוון ובולה להנח חמוה"כ:

אך יש לדון על זה. דודחי קשה לס' הר"ן וביטב"ח דפ"ב בהנחה מוחר למה חחרי' כריחות י"ם ע"ב דבחלבים מחפסק חייב שכן נהנה ואפי' שלח נחכוון כלל להנות מ"ח כיון שנהנה חייב כמ"ש שבת פ"ג ע"ב דסבור רוק הוח ובלעו. ומה בין זה לחשוב מעשה חפ"פ שלח נחכוון לאכילה ובין לביטח כלאים. ובבל"ל שר"ן ס"ל ברחב"ם פ"י מבלחים פ"ח דחסור ללבוש כלאים לנענד חת המכם וכמ"ם כ"מ שם דלביטה ממם חסורה חפ"פ שהינו מחכוון. ובפשם דבחמח לף שחחפסק הוח מ"מ כיון שנהנה חייב שלח בפשם הכח בחוכרי

כמות מפני שהיה לביסה נמורה רק העלאה . לח חציבת מעשה ולכן פעור מחעסק . ולפ"ז הכח נמי כיון שעושה מעשה לקיימה הפי' היינו מחכוון נ"כ לחסור כיון שנהנה וכמו בסבור רוק הוח וכלמי (ועי' בספרי סונית ל"ו חות כ' ד"ה וכל) :

אלא שכלח"ה קשה פשה רמ"ח בשם כל כו . כי הגני רוחה שעיטת חוס' פסחים דבחגם לחסור מפני שמחזיק לו טובה . לח הכל מודים בה . שהרי בשם רמב"ן ע"ז ס"ד ע"ח כחב בפועל כי"כ לפי' בחגם לחסור מפני שרולה בפועל בקיומו של י"כ כדי שיחזיק לו הגכרי טובה ומפרש כן מ"ם בירושלמי שם רפ"ה הי' עושה עמו בטוה"כ לחה ממשכנו מעכשיו עד כדי שכרו . דקושים לוחו משום דרולה בקיומו . וכ"כ רשב"ח בחוה"ב בית ה' שער כ' וכן בי"ד קל"ג ס"ד וכ"ו ומבוחר דדוקח מפני רולה בקיומו הח לח"ה לח הי' לחסור בחגם משום שלין זה הנחה ולח לחמרי' שלסור מפני דהחזקה טובה הוי כבשכר . וח"כ חמוה למה כחים רמ"ח לחיסור הח לרמב"ן ורשב"ח שרי וכיון דספק פלונחח היח הוי"ל ספק עלה בחו"ל :

ובדרישה קל"ג כחב דטעם רולה בקיומו קחי רק לם הוח שומר כי"כ דלח שין הגכרי מחזיק לו טובה דלפשר דגם בלי שמירתו לח הי' ניזק לכל לם משה עמו מלחכה בחגם ח"ל לטעם רולה בקיומו דבלח"ה לסור משום החזקה טובה וכן ע"ז סק"ח כ' נ"כ טעם חי' בפועל משום החזקה טובה . לכל הכריהם ז"ל נ"ע . דבר"ן בשם רמב"ן משורש דלפי' בפועל לסיסור רק משום רולה בקיומו מיי"ם שהניח חוספחח לשחותי ערב לחמר לו הולך לח פלגין למקום פלוני וכו' . וגם שין מובן מה חילוק לטעין החזקה טובה בין שמירה לפעולה דודחי שייך החזקה טובה בשמירה דהיח דבר שוחבים עלי' שכר (ופשיטח דל"ם להלות זחת במחלוקת רב ושמואל ב"מ נ"ג ע"ח לי משמר כשושה מעשה דמי ע"י"ם) . לך ס"ם כמו שפי' ע"ז סק"ם דהח דהילנך לרולה בקיומו מיירי דהגכרי לחמר לו בפירוש שלח יחזיק טובה . ה"נ נהגי לחמורחי דמספקי להדדי י"ל נ"כ דמיירי כחופן זה :

ועי' שלמי גבורים סוכה ל"ה ע"ח שכ' דלחרוג של עלה חו"ל כפר שים בו היחר לכילה שיכול להלכילו למי שחימו מכיר בה והקשה בחמ"ח חרמ"ם סק"כ מכ"י י"ד רל"ד דלסור להלכילו לחכרו (היינו כמ"ם שם דהני דמספקי להדדי הוח רק לי' הלכות מדינה לבל לי' עלה הלמ"ם לסור) ח"כ פשול הוח . ומ"מ מסיק כש"נ מדמפורש בגמ' דספוקי מספקי . ולכלורה חמוה דס"ם הלח דין עירוב כרמ"ח שם בשם הלבו דלסור היכח דשייך החזקה טובה לך כ' דכניס לה שיפי' בו היחר לכילה ע"פ מ"ם לעיל דלם הגוחן חינו מחכוון להנות חו כמ"ם הט"ז קל"ג שיפרש המקבל בהדיח שחימו מחזיק לו טובה :

סימן סט .

אשר שלל בכור לדם שהוליח רחשו היום ושולד ממחרת לם מוכים לו ל' יום לפדיונו ממח יליחח רחשו . והכיח שגם חבוחח שור סי' י"ד חות ה' לחריך כזה ובחב שגיטת רש"י וחוס' (ומה שליין לחו' נדה ס"ם

וע"ל חו' בכורות מ"ו ע"ב ט"י"ם) כן שמוכים מהולחת הרחם וכ' שליך להשהות המלוה להמחין עד שיפי' בן ל' ממח לידה כל נופו . לך נסחפק שם בפי' הרמב"ם דכ' בפ"ח מיכום ה"ו מי שים לו לח וכו' משילת רחשו ורובו לחויר המולם ה"כ לחו כללה הוח לכל הדברים וחמה כ"ת על השמעת הפוסקים דין זה לעניו יבום :

ודאי פשום כי כן הוח שמשילת רחשו הוח כילוד לכל דבר. וכש"ע הובח לעניו מילה ביו"ד רס"כ ס"ד וכפ' נדה סי' קל"ד ס"י . ומבוחר בהג"ה מיי' פ"ח ממילה חות ח' דמלין חוחו לפי' בשבת לח"פ שנולד לחר שבת ל"כ חשוב כילוד מהורח ודחי ומש"ע זה נלמד גם לעניו פדיון בכור ולכל מקום . ולחו כי רוב לח לחשוב ולינול . וגם דברי הרמב"ם בפ"ח מיבום לח"ם נגד זה הכלל חלח כמ"ש בהגהות הגר"ח לה"ע קל"ז סק"כ דרחשו חו רובו קלמר . וע' סדרי טהרה ס"ס קל"ד :

ומ"ש כ"ח בשם ערוך השלחן ה' נדה שחמה למה השמיט רמב"ם דין שבנמ' נדה מ"כ ע"כ שמעית ולד דליין ל"ל הוליח רחשו חוץ לפרוזדור הוי . היח קו' נ"כ חניגח י"ד סי' ק"כ . ובלחמ בליין לח"פ שכי"ד רס"כ השוה להוליח רחשו חוץ לפרוזדור מ"מ מבוחר ברש"י שם דליין בש"ם מבעו"י . ומ"מ לחמר רבח דהוי מילה שלח בזמנה וע"כ דמספקח לי' לי חשוב כילוד ולח הוי כודחי הוליח רחשו :

ב) ועיד המנהג שכחה בע"כ לופים חלות בחמור ח' . והרבה מפרישים חלה בעודה עיסה כמ"ש רחשית עריסותיכם לבל י"ם שמפרישים חלה רק לחלך החפי' , ולחמים נוגעים ומוכים זה בזה בהוך ובכלב ל"סור לבל שבחלות חלו שלח הפריסו מהם בחלות לחרות שבכלך בחקלו . ולף שלח"כ מפרישים חלה לחר החפי' מ"מ לין זה חקנה למה שבכלב בחלות המחוקנות . שהרי הוי מן החיוב על הפטור . כיון דמדחו' מין במינו ברוכו בטל והוי מחד דרבנן על חרי דרבנן :

דבר זה נשחל הגלון הגלי"כ זל"ל בספרו מציב דבר חיו"ד סי' ס"ה . והביב דדוקח בחורם מן החיוב על הפטור לבדו לין חרומחו חרומה ויהח החרומה שנוחן לכהן בטבלו כרש"י פסחים כ"ח ע"ח משל"כ כלן מפריש מן החיוב על עלמו היינו על עיקר העיסה והחפוי שחייב . ומחילה קחי ההפרשה על הבלוע נ"כ טכ"ל :

והנה חלוקו חלית בחשלי רבכי ומחלוקח היח כי במ"כ שבכ"י יו"ד סי' ס"ל נבי עיסה בלקחה מן הגכרי כ' שח"ח להפריש ממקום לחד עלי' לף שמפריש מן החיוב נם על עלמו וד"מ שכ"ד חות ד' דעחי דיכול להפריש ועי' לבושי שרד חי' דיכים ס"ק כ"ט שבחב ולין לומר כיון דחלה בזה"ז לין לה שיעור ומפריש כ"ם לכן חש"נ דמן החיוב על הפטור נרידח לסור לו להפריש מ"ם יכול להפריש מחיוב עליו ועל הפטור וכ"מ לכחורה בש"ך סי' שכ"ם סק"ט דז"ח וכו' ובכרי ש"ך בחמח נ"ע קלח עכ"ל . ובפשוט דרך החיים פוסק דשרי . לך כ' דדוקח בב' עיכות כגידון מ"כ ח"י להפריש מן החיוב על הפטור כיון דהם כ' עיסות נפרדות . לחח של חיוב וח' של פטור . משל"כ בכ"ד כ"ע מודו להפיד דהפרשה חלה של חוהה עיסה פוטר כל נוחני מעמים היולחים ממנה דלם פוטר לח המקם פוטר נם לח המ"ע . ועיין עוד :

ג) ואודות מה שהרבה כ"כ קונים קמח מן הלחחום והנחחום עושה עיסה נדולה וחופה ממנה

לחתים. וכ"ה מהכפ"ב מפרים חלה בברכה-מן הלחמים שלו. הגה מקור הדבר בשו"ת מ"ב סי' ח' שמהיר והכ"מ יו"ד סכ"ו ד"ה ואפי' כתב לחסור משני טעמים חדא דהגחתום כבר חלה עליו המלוה ות"י לפטור ח"ט ומו וחסור למכרה לחלקים שיברך כ"ה ברכה נפ"ע דהוי ברכה שא"ל כמ"ש יומא ע' ע"ח וכל זה מירי שקונים מן הגחתום אחר הגלגול שאז נחתייבה בכר אללו אבל בג"ד שקונים קודם הגלגול כעודה קמח לכ"ע שרי:

ובעיקר חסם הכ"ת מברכה שאינה לריכה. י"ל דלא דמי דשאני החם דהכ"נ בבר ברך ברכת ההורה לכן חסור לברך בחנם עוד הפעם וכן בשת כיו חעלה לחפלה מנחות ל"ו לדעת החום' שם ד"ה כת שבבר נפעור בברכה הרחטונה. אבל הכא שבחנה רולה להכניס ח"ט בחיוב י"ל דרשאי לברך וכדוטחת דבבי ר"ת בחום' ר"ה ל"נ ע"ח ד"ה הח וכ"ד דבשים מברכות על מ"ט שהז"נ חפ"פ דפטורות מ"מ יכולות להכניס ח"ט בחיוב:

ויש להעיר על הרחכ"ם פ"נ מפעודת יוה"כ ה"י שחפ"ה קורא בע"פ חשום פנחו של רחטון והשמיט טעם ברכה שאינה לריכה. חע"פ שדעת רחכ"ם פ"ח מברכות הט"ז דחברך ברכה שא"ל טובר בלחו:

סימן ע.

להרב המאה"ג מ' צ ב י ני:

אודות חנה מטירו חשר נפטרה בכפר בש"ק והובחה העירה לבית טבלה כמוש"ב לפני הקבורה חי לריכים לשפוך המים בשבוחתה בעיר. הנה פשוט הדבר שחן לריכים לשפוך וחין נפ"מ חי שפכו המים במקום המיחה בכפר חו לח. מקור הדבר בבללו שבב"י יו"ד ס"ם ש"ט וסם מביח שי טעמים ה) משום פרסום והייטו כדי שיבחו הכל לנחול חסד דבני המקום חסורים בחלוכה בח"ם מ"ק כ"ז ע"ב ונם בשחילת שלום בח"ם בחב' שחחות פ"ח ה"ז חין שולחים בעיר זה לזה וכו' ומש"ה הי' המנהג לחקוע שופר בעיר בח"ם מ"ק שם שמע קל שפורח דשבבח. וכחובות י"ז. וכחב בל לרבו וכו' ושיהח חלפי שיפורי עיי' רש"י. וב"מ ל"ט ע"ב נפיק שיפורח מבי ר"נ. ב) ומעם שני משום דים בחים סבנה. ורחיחי בפח"ם ש"ט ג' בשם שחם לדקה דטעם רחטון עיקר. ואיני יודע מניין לו בין דבחרבי פסחים ס"ם ב"ם מבוחר דים בבנה בחים חלו הרי טעמם השני הי' עיקר לרחטונים (ועי' בדק הבית ס"ם ש"ט דח"ם בחרחות חייט דה"ה בשחר לילות ח"ל לשפוך קחי רק על מים שלנו דוקח ומפורש בן להדיח בחרבי שם שסיים ושלילה ש'חרע דבר חקלה בחלוה ה'. וח"ם חרבי חשום שומר פחחים. ל"ל דבפי' בחו דחבי שומר פחחים היכח דשנו בה רבים בח"ם יבחות י"ב ע"ב ושם ע"ב ע"ח בימח דעיבח ויומח דשוחח. ה"נ חבני טעם שומר חלוה. דבח ודחי הכח לח שייך ע"ז לומר שומר פחחים בין דלח דשנו בה רבים ורק חקרה היח) ואפשר לומר דבשחם לדקה דייק דטעם רחטון עיקר חדבחתו הבללו וכח"ם דשופכים בבל השבונה וע"ב חשום לפרסם. דבח סבנה לח שייך רק בחדר בחת עלמו. חבל החבנרים לח בשפו בן ושם בוברים דשייך סבנה נם בבל השבונה עי' זבור לחברבם ח"נ לחות מ' ב"ח

דחם יש מים בחדר החת חין סבנה בבחי השנים דחין חלחך החות חדלנ על הבחים לשפוך סבינו בביה רחוק חבל חם חין שם מים יש בבנה על בל שלש הבפים:

ויש חקום לומר דלח נחרו לשפוך רק היכח שים לריך שני הטעמים. חבל לח היכח דלח שייך סבנה רק חבים פרסום לבד בחו בנדון דידן שחחה בחקום חחר והובילו לחוחה לביחה. חך הח בשחי חעו' שם בהב דחם חת בשבח שופכים המים בחולחי שבח חף דלח שייך סבנה בחו שבהבו דבשבח חינו חשפוך שבינו. ח"ב דשחו דנם חקום פרסים לבד שופכים. ולפ"ז שלח הביח רחי' ע"ז מ"ח בין דחין רחי' להפוך. י"ל דבל לחד מהטעמים מספיק לשפוך:

אך חפי' לי נימח דנם חקום פרסום לבד שופכים. מ"מ פשיטח דלח מלינו חכחב זה רק בחקום המיחה ולח בחקום חחר. והח נם על עיקר טעם הפרסום הקשה בדבבי מלכיאל ח"ח סי' ס"ח חמ"ק ח' ע"ב חוד"ה ולהרן בחוב"ח דבירו' ליכח דחם חפורסם שופכים לו להרן בחוב"ח חפי' בשוק ולדידן בל חת הוי מפורסם וב"ב מרדבי שם ורש"ן בילה ו' ע"ח סד"ה חפי' למינד וחו"ח חקמ"ז י' ע"ח וח"ב למה לריך לפרסם ע"י שפיבת מים, ונרחה דדוקח בהחם שהוח שובה שעבה ומנסר נבבי החרון. חז ע"י שחלוח השובבים למה עושה בן בחוה"ת יחפרסם הדבר. חבל חם חינו עושה שום דבר י"ל שלח יהודע המיחה ולבן לריבים לשפוך. חו דדוקח החם לענין חבד שעושה מלחבה בחוה"ת שחבי' על פרסום. חבל לענין הלויח החת בעי' פרסים יותר נדול ואין סותבים ע"ז שחליו יחודע. ורחי' דחין בל הפרסומים שוים דבשבועות ב"ה ע"ח ליחח דבשלשה הוי פרסום וכן ניעין לי"נ ע"ח בי הלחח חית לי' קלח. וביבחות ק"ח בחלילה בעי חמשה דוקח לפרסומי מלחח, ובסנהדרין ע"ד ע"ח חין פרסומי פחוחה מעשרה. ועי' ספרי ס' ע"ב, ועב"פ בין דבלח"ב הוי בב"ם ליזה פרסום. הבו דלח לוסיף לשפוך עוד במקום חדש:

נם פשיטח דהובלת החת מחקום למקום והבחתו לעיר הוי פרסום יותר נדול מספיבת המים וב"ם ניטין י"ז ע"ח ני"ט הבחים ממדינת הים פנהו קלח חית להו וב' רח"ם שם ב' ה' דים קול להליבת השליח וביחתו. וב"ב דשב"ח דהקול יולח ע"י השליח. ועי' ט"ז קב"ז נ'. ונם ב"ם יו"ד י"נ ס"ב נבי קלוט בן פקועה שמותר משום דהוי מלחח דחמיהח וב' שם בהב"ה הוח דדין שחר דבר חמוה וב"ם הב"ה חשרי חולין ע"ד ע"ב בחופה הוי נ"ב דבר חמוה. וה"ה הבח שלח מחה בניחה רק שהובחה ממקום חחר הוי נ"ב דבר חמוה ומפורסם. וחע"נ דוחי חם יחות מח בניחו חפי' יהי' מפורסם לבל מ"מ לריבים לשפוך משום דלח נחת דבריך לשיטורים. מ"מ חם הובח ממקום חחר דחין בחן מנהג דהוי דבר שחינו מלוי פשיטח דמהני מה שהוח מפורסם בלח"ם פ"י הבבחה. בלע המות לנלח ומחה וכו':

סימן עא.

הנה בחוש שלח מבר חת חנוחו לחחר בפוד שרי' המח בחייס י"ל בפ"מ דשרי לחטור מחה שרם שחל עליו חבלות. ויהי' מותר לחחר למשר סחורתו בימי חבלו דחפי' לי נימח במ"ם בדיני חוש להנרי"ז מרנליוב

ז"ל שדינו כדין לבל בתוך שלשה ימים הראשונים מ"מ בכה"מ לפי' בנ"י הראשונים מוחרת פרקמטיא בדבר האבד כמ"ש רמ"א יו"ד ס"פ ס"ה במלאכה וכ"ש בחורה דקיל ממלאכה. והכא דעת רמב"ם פ"ח מהלכ' ט"ב דאסור מותר במלאכה וה"ה בכ"ד שהלכל לאכור בהם וכ"ד כמה ראשונים כמ"ש טור סי' שמ"ח. ומכ"פ לפי' לדעת רמ"א שהביא ס"ה דעת רמב"ן לאיסור ומכ"פ לא חמירא תגינות מהבלות. ומכתובות ד' ע"א דמכניסים המת לקבר ובובל בע"מ ופורש מבואר דתגינות קילא וכמ"ש הוס' שם ד"ה בובל ובמ"ק כ"ג ע"ב ד"ה ואימו ונם י"ל דכל הטעם בפרקמטיא דאסור כדי שלא יסיח דעתו מהבלות וכמ"ש כ"י ס"פ בשם ריב"ג מהרא"ד נם במלאכה משום דאמרי' שלשה לבבי ואם יעסיק במלאכה יתבטל מבבי וכ"כ כ"ת ד"ה ולפי' דמ"ה אמור מתיעד בדבר לבד משום שיהי' טריד ובטל מהבלו ויבכה ריטו. וי"ל דלא אסרו רק פרקמטיא שעושה כמה וכמה פעמים ולא במכירה זו שהיא רק פעם אחת שמי"כ לא יבכה הא הבלו. נם י"ל דדמי למ"ש בפסחים י"א ע"ב הוא עלמו מהזיר עליו לשורפו מיכל אכל מיני וה"נ כל כוונה מכירת כל חנותו לאחר מפני שוכר בהבלותו. ויש לדחות ולומר למה נהיר לי מכירה זו בשביל כיון דהם יכי' לו הפ"מ יכי' מוהר למכור בחניתו נם בימי החבל. לך כיון שמנהג העולם שלא לפתוח חנותו בימי חבלי יע"י מכירה זו יקילו לו כ"ם מכירה זו חלילה מהפסד. והחמת שרחיתי מ"ש יו"ד שכ"ד מחמיר בזה וכתב שיש דעתו ניהה מהמקילים מ"מ יש לחוות בבת ומוטב שיהיו שינגים (ועי"ש בד"ה ויש להסמך במ"ש הרמ"א וי"ל דאסור ברחילה וכו' ובמלאכה משמע דאינה מלן דפליג ומחיר מלאכה ול"ע הא קודם קבורה כל בני העיר אסורים במלאכה וכ"ם הלין. ובחמת ל"ק דודאי מיירי היכא דאינה חבירתה בחתה וזה כוונת ש"ך שמ"א י"ז שליין על סי' שמ"ג) אבל עי' תכ"א קנ"ב ס"ק דמחיר בפ"מ לאחון לנמור המלאכה בעלמו משום דעת רמב"ם יחוס וכן ע' דברי מלכיאל ח"ב סי' ק' בדבר ההבד משם מהיר לפי' בימי החבל. ע"כ נ' דהלכה כהמקל בחבל למכור בחונתו את חנותו בפ"מ:

סימן עב.

לכבוד הרב החריף ובקי מובא ש' מ"כ שפירא נ"י

עי"ד עובדא היתה שנקבר אחד בלי מהרה ע"י כפיית נוים שהי' לו מנפת חולי רע ר"ל ומהו לפתוח את קברו כדי לסהרו במים כמנהג ישראל. הנה מקור הדברים מהני' בבת קנ"ח ע"א עושים כל צרכי המת סכין ומדיחין לחוכו וכ"כ רמב"ם פ"ד מהלכ' אבל ישראל במים ובקבורה כך הוא וכו' ויש בזה שני טעמים. א) כמ"ש הלבו מובא כ"י שכ"כ מדימים לחוכו כדי להסיר זוהמתו שלא יקולו בו נושאיו. וטעם שני כתב בד"מ בשם בנימין זאב כדי שיהא המת למנוחתו בטהרה ופשיטא דלטעם הלבו אין הדבר לריך לפנים דאין להוליאו למהרו כיון דאחר הקבורה אין עוד שום נפ"מ ותועלת במהרתו. אך אפי' לטעם בנימין זאב כ"ל דאין להרגיז ממנוחתו. תדע די"ל דאחר שמונת ימים רבים בקבר כבר פרח ממנו המיחום והטומאה וטעמא נופו נקי לגמרי. ונם אפי' אם נשהרה הזוהמא מ"מ שלא מפירש

ביו"ד שם ס"ג ס"ה דאסור לפנות המת רק ע"י חופרים המנוחרים שם. וזולחם אסור אפי' מקבר בזוי למבובד וא"כ ודאי ה"ה דכדי לטהרו נ"כ אסור:

והנה פשוט דשייך בהולאתו מקברו משום נוול המת כמ"ש כ"כ (קנד.) מהו לבדקו ל"ל כ"פ אי אסח רשאים לנוולו. וכן אסור משום תרדת הדין כמ"ש בלבו מובא כ"י שם ס"ג ומביא זכר לדבר שנתי לו יום וכשנוהל הוא לומר למה הרגזתני להעלות לחוכי. ובאמת שקשה למה לו לבלבו לחדש טעם תרדה הדין ילא כבי לי' בטעם נוול שבב"ב ומבואר בחולין י"ח דנוול המת אי' דאוריימא הוא דמק' וכ"ת דלא לחזי' בהר רובא מדחו' ילא דבדק' לי' הרי מינול. ונראה דהבלבו ס"ל דכיכח דפנוי המת הוא לכבוד המת עלמו לא שייך נוול כלל וכמו בכל חלין דמוחר להלינו לכבודו וכמ"ש בסנהדרין מ"ו ע"ב דמק' משום יקרא דאברהם משהו לה לשרה ומבני שרה נופא ניחא לה כי היכא דמייקר בה אבהם. ושאני בב"ב וחולין דהבדיקה חינו לכבודו וקשיא לי' למה חין מפנים מוקבר בזוי למבובד הא הוי לכבוד המת ומש"ה הולרך לבית לעשם תרדת הדין ומש"ה הע"ז והש"ך שם הביאו רק טעם זה ולא טעם נוול. ות"כ בב"ד דהפתיחה היא לכבודו לשהרו מזוהמת ליח בי' נוול רק תרדה הדין לבד:

ובזה ניחא מה שהקשו על בלבו בחכם לבי סי' מ"ז למה לא אמר ר' פקידא בב"ב דאסור לבדקו משום תרדת הדין דכיון דשייך שם איסור נוול עדיף למנקט טעם נוול שהיא איסור דאו'. והוא מחדש את טעמו רק היכא דלא שייך בי' נוול:

ועוד נ"ל לישב קושיתם. דלמ"ד דלקיחות דלו לבודקו פשיטא לר"ת דאין משניחים בתרדת הדין כיון שנוגע רק להמת לבדו נדחה בי' זה משום הפסד ממון דלקיחות כיון שהמת נרם הפסד זה. אך על נוול המת שמפקיר ר"ם כיון שנוגע נם לקרוביו כמ"ש סנהדרין מ"ו ע"ב דאם לוה שלא לקברו אין שומעים לו משום בזיונם. ומש"ה דאם נתנו בדבר. ות"ם ר"ע דנרחה לדינא דאי אחם רשאים לנוולו משום פנם משפחה. ואפי' נאפוש דנם בזיון משפחה מוחר בשביל הפסד ממונם מ"מ בימים משוים להשחנות אחר מיחה. ולכאורה קשה למה לא פשיט ר"ע מכנהדרין מ"ו ע"ב בקבר הנמלה דמוחר לפנותו משום שמוחת בנולה ואין חושבים לנוולו ולבזיון משפחה. אך י"ל שאי"ה שאני הפמי ודאי יחוקן הנולה משא"כ שרי. משא"כ הכא שי"ל שירחו אחר הבדיקה שקטן הוא ולא יחוקן כלום ולא ירויחו בנולו. או י"ל שאחם נרע טפי היכא שמוחת בעלמו בקרקע נזולה וניכר האיסור:

ובך זה אם הלקוחות רלו לבודקו. אבל לגישת דלבני משפחה אמר ר"ם אי אחם רשאים לנוולו. הדרת קו' למה לא אמר משום תרדה. דמה עדיפא נוול מחרדת הדין. דאף דנוול נוגע לבני משפחה מ"מ הא הם טוענים דלא אכפת להו בבזיון. אך י"ל משום דלבריחם קטן הוא ולא שייך בקטן תרדת הדין כמ"ש שבו"י ח"ב סי' ק"נ וחב"ל מ"ז. וה"ה בפחות מבן כ' דאינו נפש בב"ד של מעלה. ואי קשה למ"ד אחם קב"ע ע"א קטן בבוסי אביו מבן עשרים ח"כ בבר סי' נדול לענין טוען. ולמה לא אמר משום תרדת הדין. אך י"ל דלעיל דקי"ל מבן עשרים מוכר לא ק' דהא קי"ל כר' יוחנן דאי' בעבדים ולעיל' נכסי בחזקת יורשים קיימי והלקיחות

רלו לבדקו ול"ק כמ"ש לעיל . ולר"ל דס"ל דבני מצפתה רלו לבדקו י"ל דס"ל דהני בן י"ח וליכא נגיי תרדת הדין . ובחמת ס"ל שפיי הוה בן כ' . אם לא הגיע סימנים . ויש נוטעם בב"ד של מעלה וכמו בב"ד של מטה בבן י"ג וה"כ לפי' הי' בן עשרים לא שייך נגיי תרדת הדין :

אבל קשה למאי דמסיק שם חזקה אין מדיח תותחים ה"כ ונעשה בגדול וכמ"ש רמב"ם פכ"ט ממכירה הע"ז וה"כ ודאי דגדול הי' . ורק דרלו לבדקו משום דכל היכא דליכא לברורי מברורי וה"כ כמו שמציע להם לי אלא דשאי לגוללו הי' יכול להציע משום תרדה . ולא שייך לומר כיון דלדבריהם קטן הוא . דהא בחמת יש לנו חזקה דגדול הי' . וי' דמ"ש לעיל מקום גלול שיי"ט נפ"מ גם בבן י"ג שיכול למכור בנכסי שלמו אם הגיע סימנים דהו ל"ם תרדה כיון דקטן הוא לפוטם ב"ד של מעלה . ובזה ניחא רמב"ם פכ"ט ממכירה שכ' מי שמכר בין בנכסיו בין בנכסי אביו וכו' הוסיף מכר בנכסיו הא שעובדת בגמ' הי' רק בנכסי אביו . אלא משום דעיקר עשה גולל נאמר ושייך גם על מי שמכר בנכסי עלמו שפיר קטן הוא לפוטם ב"ד של מעלה :

ויש עוד מש"ה לא לאמרי' תרדה . דדוקא בפנוי המת ממקום למקום במוזיז הוא מקברו ומרגיזים מנותו קאמר כלבו עשה תרדת הדין אבל בפחיתת הקבר לבד כדי לבדקו על סימנים ועדיין מונח במקומו י"ל דאין כאן תרדה . והא דכאוהה פוגדת דכב"ל במס' שמחות פ"ב ה"ב ליחת ובאו ובללו לחכמים ואמרו לו יבדק מלחת שמחים הגולל אין מזיזים את המת ממקומו. י"ל שבאמת לא הי' לריך הזזת המת אלא שקרי לי' הזזה מפני שפותח ומזיז את הגולל . אבל היו יכולים לבדקו בשמונת בקברו אפי' בלי הזזה . וכ"כ בחכ"ל מ"ז בשם הגאון השואל :

ואם נקבר בלי תכריכים ג"כ נראה דאל דינא הוא והסור להוליאו כדי להלבישו . דליחת בפי' שם"ג ביחר לפנותו מקברו משום לבישת תכריכים . ורחיתי בשבות יעקב מ"ב סי' ק"נ דמחיר להוליאו ומביא רחי' מש"ג ס"ת דחיתת דמוחר לפנותו אם יש רק משם שיוליאוהו גוים מכ"ם הכא שהגוים כבר הפשיטוהו תכריכיו פשיטא דשרי . ואין שום רחי' למ"ד דשאני התם דיש משם שהגוים יוליאוהו מקברו ויהי' מונח בבזיון בלי קבורה מש"ה שרי . משא"כ הכא דהוא שוכב בקברו רק שהוא בלי תכריכים י"ל דאסור להוליאוהו . ומ"ש עוד רחי' מהלימוהו לכבודו להביא לו תכריכים דשרי אין משם זה מספיק רק נגד משם איסור גולל אבל לא על תרדת הדין. והא רחי' דמשם"ג אסור לפנות אפי' מקבר בזוי למכובד הרי גלמד ש"כ אחת משתי אלה . או דשייך גולל אפי' אם נוגע לכבודו . או דאיסור פנוי מקבר בזוי למכובד הוא משום תרדת הדין ומקורו מירושלמי מובא בשור שם . וא"כ ה"ה בשביל תכריכים דאסור וכ"כ פחתי תשובה שם בקי"ת בשם תרבעה סורי אבן לאסור ומ"מ בספר חסידים תל"ב מובא דשרי דמביא דבחולה א' שמחה קודם שבת אמרו לה שאלת מקברה אמרה אולי יכולה אפני כי אבי הי' עשיר וירד מנכסיו וקברה בלי ארון וכו' וכשבו על האב ולקחו ארונות והלבישו לאחוה בחולה . ואולי י"ל כיון שהמחה בשאלה בקשה להלבישה תכריכים תוחר :

ולענין להחיר את אשתו מפינון ע"י בדיקת אחת או שרי . עי' שיבה לון סי' ס"ד ס"ב ס"ו ועי"ש

מ"ם הג' ר' הלעזר פלעקעלס דאסור לגוללו ואין רא"מכ"ב דמשום הפסד לקוחיה י"ל דמוחר דאח"כ עושים בודאי שזהו המת אלא שנסחפק אם הוא קטן אחל בגד"ז שמא הוא אחר והגוול בחנם מה לאשה זו שליו לגוללו. ואינני מבין דבריו . דהא גם בב"ב שפק הוא אם יהי' הוטלת בגוללו דשמא יחבדר כי קטן הוא . וכן בחולין ספק הוא כי שמא גדלה שאינו ערפה ומ"מ מותר לגוללו בשביל הספק וה"נ ג"כ ספק הוא שמא ירחו כי הוא בעל החשה הזאת . ואם כוונתו דלא שרי לגוללו רק בב"ב משני שים להלקוחות על המת תרעומות ודברה דמוטה . דקו ממנו קרקע והוא בעל בית וזה פי' הגמ' זוז יהבי לגוול ולגוול . משא"כ הכא דאולי אחר הוא ואין להשה שים דו"ד עליו . לך גם ז"א דהא כיון שמת ובאתים תפשי אין להם שייכות תרעומות ודין של נופי לגוללו (רק על נכסיו אם נשאר אחריו) ועי"ש הפי' זוז יהבי וכו' היינו דמשום הפסד ממונם מותר לגוללו . או דאיחא לי' לגוללו כדי שהם לא יפסידו ממון . אע"פ דאין זה ודאי דעי' הגוול יהי' להם ריוח הכא נמי י"ל דמשום שפק ההיתר טענוה מותר לגוללו . וגם מ"ם שם דאביר לאחרים לגוללו בשביל טובת האשה והוי אחת בשביל שיזכה אחרת . ז"א דהא גם בב"ב אין הלקוחות בעלמם נאמנים ליאמר שבדקוהו ורחו שגדול הוא וע"כ שלריך עדים אחרים לרחות בגוללו . וכן בחולין י"א ע"ב אחרים בודקים אותו . ה"נ הפחם האשה בעלמה את קברו ואחרים יעמדו ויבדקוהו :

ובאמנה שטעם הללבו אף שאנו מחויבים לקבל בחימה ואם לנו להדחר אבל הוא דבר חדש ואין לו כל רחי' ע"ז כי מ"ם מחניגא ה' ע"א משמעלי שאמר לאה הרגזתני וכו' אין רחי' דהא התם לא הי' שום מנע הנוף רק שהאשה העלתה בשמתו ומלן דנגיעה בנוף לבד שייך תרדה . ואין קושיא עליו מר"ע שטעל בחת מטה כמה מילין וכחבו תו' בהוריות י"ז ע"א שאני אלא כדין משום ביטול ת"ת או משום שבבר על דברי חכמים ולא כחבו משום תרדת הדין . דיל דלא שייך תרדה אלא אם אחרי שובו למנותה פוהתים קברו ומזיזים אותו ממקומו . אבל קודם קבורה ל"ם בעלמו תרדת הדין . ומש"ה בשנהדרין מ"ו ע"ב דנסחפקו קבורה משום כפרה או משום בזיונא ולא ס"ד דקבורה משום תרדת הדין כדי שלא יפלטלוהו ממקום למקום . וכן שם דמביא רחי' משום בזיונא מדאיקבר לדיקי. הא י"ל משום תרדת הדין. ואין לומר דכיון דלס"ד לדיקי לא בעי כפרה ל"ם גם תרדת הדין. ז"א דאין לך לדיק גמור כשמואל שהי' לו מדות ממרע"ה ומ"מ תרד מדין. אך ע"כ משום דאלו לא הי' מנהג קבורה כלל ל"ם תרדה דאחרה ל"ם רק אחר שנקבר. ומה שביאר כ"ת מסיפור זרוע דכ' שאפי' קודם קבורה יש לחת גוול ולעד בשלטולו למקום קבוריתו בחמת ל"ע דל"ם גוול בדבר שהמנהג כן לכל המתים שמוליכים אותם לבי קברי . ומאן מפיס דרך קבוע או רחוק ומי יניד כמה השיעור . וגם מ"ם דיש לו לעד אי' פחה המקור :

מ"ש כ"ת בשעם הטהרה פ"ם מ"ם נדה ע"א ע"ש

דכל אדם לפני מותו רואה קרי חיבה מאי בעמותא דמלאך ולכן מטהרים אותו וכ"ז שייך לפני קבורתו . אבל לאחר הקבורה אינו לריך עוד טהרה דנשהר ע"י הקבורה כמ"ש תרומות פ"ט מ"ז שאולי הרומה טחולה שנזרעי בקרקע טהירים מלטמא כיון שנזרעו בפל תורת אוכל ומטילת גם שם טומאה נחבטל בכל שנין טומאה

הוא רק אם יש לחול על שם חולל. ומביא מפי' הר"י כהן לדק דכ' כיון שנזרעו כעלו מעומלה דקרקע מבעלה וכן מבואר בכס"י בריהות ד' ע"ב דבעי קרא להסור דם כבוי וכ' רש"י דהוי"ל דאחר שנתכסה בעל מיני' חורת דם ולא הוי חלל עפרה בעלמא:

וכל זה לא נהירא במחכ"ה. דמה שכתב מנדה. עי"ש דהמוסקא דתיבה רוחה כלל ובעט ב"ש כל הנשים מהות נדות משום נזרה דנדות חיות מחבירות. ומ"ש דמיון משחילי תרומה. שם הפי' פשוט דבעל מחורה חולל אכל הכא מה נרע שהנוף מוכח בקרקע כוף כוף כדקאי קאי. ומ"ש מרש"י בריהות בחמת ל"ע הפי' ואולי הכוונה למשום הקריבהו נא לפחיך אין הדם רצוי עוד לזריקה אחרי שהי' בקרקע:

סימן עג.

כבוד הרב הגאון הצדיק רב נהוראי מוה"ר מאיר ז"ל מערנבערג שליט"א האבד"ק אלטונא והמדינה.

א) **ענותו** מרכני לשחול חות דעתי לודות כי המחבירים נזר חומר להרחיב רחוב העיר ולעשותו דרך הרבים בבית הקברות של היהודים. אי מותר לפנות כל הקברים ולקבור העלמות בחומו הב"מ במקום אחר המשומר או אפי' מדיף לפנות רק מקלת הקברים שעליהם יבנו יסודי החומה ויחתמו שאר הקברות. אלא שיעשו עליהם דרך הרבים. כעין כיפה העולה על גביהם:

מקור הדין מירושלמי מ"ק פ"ב ה"ד ומ' שחתית פי"נ אין מפנין לא את המת ולא את העלמות ממקום בזוי למקום מכובד ואפי' ממקום מכובד למקום בזוי. ובתוך שלו אפי' מן המכובד לבזוי טרח לאדם שהוא יכול אלל אבותיו. וקי"ל כן יו"ד שס"ג ס"ח ושי"ם דים עוד החירים כדי לקברו בתי' או אם נתנומו מחחלה ע"ד לפנומו או אם יש חשש שויליחוהו מכו"ם או שיכנסו בו מים או שהוא קבר הגמלה · (ויעלה בעיני מ"ם דמב"ם פ"ת מיו"ט ה"ט דבחוה"מ אסור אפי' לפנומו לחוך שלו וכ' ה"ה דלמד מחחני' מ"ק ח' ע"ח דקי"ל כר' יוסי דאין מלקטין עלמות בחומד. הא שם אסור רק בעלמות קדושי מפני שאכל הוא ומגלן אישור לפנות עלמות רחוקים שאין זה אבל ונם לא מלאחי מוכח זה כדין דאסור לפנות בחוה"מ בש"ם. לא בה' חוה"מ ולא ביו"ד סי' ת"נ) . :

והנה אם יש בנדון זה מכשול אם יעשו את הדרך לצעין כהנים אין הדבר לריך לפנים שמותר לפנות כמ"ש כנהדרין מ"ז ע"ב קבר המוך את הרבים ורש"י שם. אך אם פ"י הכיפה לא יהי' חשש וכמ"ש ב"ח וט"ז שולל ומשיב מהדורא ג' ח"ב סי' מ"נ. היינו דוקא מקום להחיר לפנות עלמותם. אלא דיפלא טעם הדין מה נפ"מ בין כבוד זה לזה. למה לחוך שלו מיחר ובשביל כבוד אחר אין מפנים וכמ"ש ס"ך סק"ב. מ"מ ה"א מפורש שם דחולת הלה החופרים לחפור וכל הסחירים דשם לא שייכי הכא. ומ"ש ב"ח שאין לך לטר ובזיון יותר מהעברת דרך הרבים כי עוברים בשגלות ידופקים ע"ג הקברים בגגלי החופים. נראה דלכל זה יהי' עלה פ"י הכיפה שיבנו על גביהם. ומ"ש ב"ח לחשום שבנבות הימים יבאו להשחמש בפוחק

הדרך לעשות שם קלחחקפן כלומר מבוחות המשוכפות. כפי הנראה אין לב"ח לע"ע יסוד לחשום זה. ומ"ש ב"ח דחמי למה דקי"ל שם"ד ס"ו דקבר שפינהו לא יעשנו בית חבן וכו' וב"ה לעשות דרך חרבים ע"ג הקברים נ"ב נגעי למת. י"ל דהיינו גגחי כ"ב בבית החבן. ונם הת חגחנו אין עושים רק חושש ממלה בית ונם הלא אם נדמה דרך הרבים לבית ההבן ח"ב אפי' אחר הפנוי אסור לעשות כן וס"ם לא יעלו מזה. ומה שהביא ב"ח ממחני' ב"ב ב"ה ע"ח מרחיקים בית הקברות מהעיר חמשים אמה וה"נ לריך הרחקה מדרך הרבים. לא מלינו רק לכחחלה להרחיק אבל חלילה לפנות המחים בשביל זה. ונם כל העעם משום ריח רע וכמ"ש רש"י ול"ש בנדי דבה"ק שחיק ימים הוא:

ומ"ש ב"ח בשם הגוב"י מהד"ק יו"ד סי' פ"ע דבעלמות שאין עליהם עוד בשל מוחר לפנות ול"ש בהם חרדת הדין. ומ"ה בבה"ק היכן שבבר שלה כל הבשר אין עוד שום חשש. במחב"ח נחון חורת הגו"ב דבריו אין להם יסוד ומרפסין אנרי. כי מפורש להיפוך במקומן בירושלמי ובעוי"ד סי' שס"נ שבחב שאין מפנים בחת ובעלמות. ובל הסימן שם מיירי בעלמות. ורחי' בעו"ב מת"ם טור בשם ר' חאי נחון דשלא כדין עושים דהת חייבי רבנן למקום הפיסת שני מחים וכו' הרי שפיקר החשש שמונחים עלמות הרבה מחים בנומת אחת אבל עיקר ליקוט עלמות ממקום קבר לא קפיד משום בלבול ות"ו דאחר עיבול הבשר דפסק הדין ליבת בלבול ואך בשרו עליו יבחב בהיב. י"ל דנחון מקם טעם נזל מחים שהוא יותר חזק וחמור ימפורש במהני' ב"ב ק"ח ע"ח וגמ'. משל"ב חיסור בלבול שהבלבו למדו מדברי חנדה חניגה ד' ע"ח נבי שמואל שחוץ למה הרגוחני. וקרוב דהנחון ליח לי' טעם בלבי משום בלבול ותנדה. ולדידי' חיסור פנוי הוא משום נוול שמפורש ב"ב קל"ד ע"ח ול"ש ב"ח אי אחם רשחים למוללו. וב"ם הנחון שם מיד בסיפא אבל אי חיבא דוכחא אחריבא אפי' בטרחא בדוחקא יוך שם יבא יבוול המחים. וי"ל דנם חשש חפיסת ב' מחים הוא משום נוול והבל עולה בקנה אחד. וב"ה לדידן דנקטי' שבבלו משום בלבול שיך בעלמות נ"ב:

וראי' ב' של הגו"ב מב"י שם בשם ת"ה דמסיים מקום שבהגו לפנות מוחר. ואפי' אם הגהג בן הוי בנחגו של חגאי לפנותו דמוחר וב"ב בשיבת ליון סי' ס"נ. ושי"ם בב"י דמפורש דקאי במקום שקברו בהמחירות כדי שיחעכלו מהר וב"ב בח"ם י"ד שב"נ דבהחמורות כיון שאל דעת בן נקבר לפנותו לא שיך לטר בלבול:

והנה אי חיסור פנוי משום נוול י"ל דמדאו' אסור וכמ"ש בחולין י"ח ע"ב דמק' דמגלן דחולי' בהר היבת הת י"ל דבדקי' לי' ודאי הת קמטול. אך מפורש בב"י שם"ד ד"ה והרמב"ם בהב וחש"נ דמוחר לפנותו פנוי שאני שלא מדרבנן משום בבוד המת ב"ל ולריך לחלק בין נוול נדול לנחתו ולבדקו אי עריפה סי' זה אי' דאו' אבל שוי המה לף דב"ב מיטוול מ"מ אינו אלא דרבנן ולא בל הניוולים שוים. ועי' שו"ת מהר"ם מינץ סי' י"ח מקשה על מל"ת פי"ח משמיטה פ"ח שמניח יהו' סוף הפולת דקושה שזה בזמן שסיובל מוהג אסור לחפור בה בורות שיחין ומערות משום דהחורה חמירה וצב לחחוזחו בעינו ומקשה מב"ב ק"ב ע"ח שהקשו למאן דבעי למילף דיבושת הבעל מפ"ם מדב' ואלעזר בן אהרן מת ויקברו אותו בנבעם פחם בנו

וכי מניין לו לפנחס וכו' ודלמא פנחס זכן מיזכן . ותי' דלא מליא לאמרה דא"כ שדה תוזרת ביובל וגמלא לדיק קבור בקבר שאינו שלו ואם תימא דקושא שדה א"י לשמואה תיפוק לי' דשדה דזכן פנחס לא היו יכולים לקבור בה דתין לך שנוי גדול מזה דהא כשחזר א"י לפנותו . ותמה מהר"ם מיץ דהא איסור פנוי המתים הוא רק דרבנן ות"ב ק"ק קו' מל"מ על הפסוק דכ' ויקברו תוהו דשפיר היו יכולים לקברו ולפנותו :

ונראה דלק"מ . דהא קו' זו דתי' פנוי דרבנן ק' גם על גוף הגמ' מאי קאמר וגמלא לדיק קבור בקרקע שאינו שלו. הא יכולים לפנותו בשעת היובל כיון דאיסור פנוי עוד לא נאסר בעת ההיא . וגם קשה כיון דלדיק קבור בקרקע שאינו שלו ודאי דאפי' לדידן מותר לפנותו כמ"ש בסנהדרין מ"ז ע"ב קבר הנמלא מותר לפנותו . וגם אם נאסור להגיהו אם משום דלדיק קבור בקרקע שאינו שלו ת"ב ידעו מיד שילטרכו לפנותו כשיבא היובל ואם נהנוהו מחמלה על דעת לפנותו מיותר . ובכל"ל דהגמ' מקשה כיון דכתיב שקברוהו לתלמוד שם ולא מליגו בקרקע שפנוהו ת"ב . ע"כ שנשאר שם המיד ות"ב גמלא לדיק קבור בקרקע שאינו שלו . ולפ"ז מה לנעוק על המל"מ דכיון דמצוה הגמ' דלא פנוהו לתלמוד שפיר מקשה המל"מ תיך יכלו לקברו ולשנות השדה דהא כתי' שב לאחוזתו ומה שפיים דכשחזר א"י לשנותו לאו דוקא . והכוונה דס"ד מוכח דלא פנוהו :

והנה גם' תפלת ישראל מ"ק פ"ח מ"ה כ' דמ"ד מלקט לאדם עלמות אביו ואמו הע"ג דאסור לפנות משום דנאחזתו ע"מ לפנות וגם מייתי לאר' י"ב חידש דליכא עוד מדת הדין דשמואל שאחרית מן הדין תוך י"ח הוה כמ"ש בשבת ק"ב ע"ב ט"ל,ולא נראה כן מכו' שם"ג דשתתו ההלכה דאסור לעולם לפנות ולא חלקו בדבר בין תוך לאחר י"ח . וגם לדעתו דשחם עלמות מייתי לאחר י"ח הא מפורש בשור שה"ג דאפי' עלמות אסור לפנות . וגם אי נימא דדברי מל"מ הנ"ל הם כפשטם וכוונתו מלד איסור פנוי וס"ל דהיא הלכה פתיקה והיתה נוהגת אז בימי פנחס . א"כ מבואר דגם לאחר י"ח אסור דהא כל הקו' היי רק שהשדה תחזור לא"כ ביובל לכל י"ל שהי' שנה א' לאחי היובל או עוד שנים רבות . וע"כ נ' בדיד שאין נכון להרגיז את שני שפר ממוחתם אלא לעשות כיפה מלמעלה ויהיו בשלום עד יקילו שוכני עפר במהרה בימינו :

ב) **ואודות** שאלתו השנית אם מחויבים לקבור בבית הקברות אפר החטאים הלזה בנפשותם אשר לו נתייהם לשרוף גויתם לאחר מותם . והתירך כ"ת בתריפות ובקיאות רבה והעלה דלא לבד דאין חיוב אלא גם איסור יש בדבר מכמה טעמים אשר יבואר לפנינו :

הנה לכאורה מצות סנהדרין מ"ז ע"ב דנסתפקו אי קבורה מצוה בזיונא או מצוה לזוות לשרוף גופו דנ"ב ל"ם בזה מצוה שיהיו מת וגרקב . כיון דהכא אין רוחה נוחה וכ"ב מנ"ל ש"מ סק"נ דליכא בזיון המת כשנשרף . ומכ"ם בכ"ד בשהות בעלמו לזה כן לשרפו במכונה מיוחדת לזה . וגם משום כפרה י"ל דכמו דים לו כפרה בקבורה ע"י שמורידים ומשפילים לתוכו בתחתיות ארץ כמו כן יש לו כפרה כמה שנשרפים את גופו ואף שאחרו שם מ"ז ע"ב כפרה מחיית הוי מכי חזו למערת דקברת פורחת מ"מ אין מזה ראי' דאין לו כפרה רק ע"י הקבורה וי"ל דשרפה הוי עוד לטר יותר מלטרת הקברת וגם כ' הום' שם מ"ו ע"ב דקבורה דאם אי אפשר כהוגן יש לו כפרה נמי . אך כ' כיון דקי"ל דקבורה מ"ע היא כמ"ש רמב"ם פי"ב מאבל ה"ח וסנהדרין פט"ו ה"ח ופי"ח מוכי' הכ"ד . ודאי דאם שורף את גופו מבטל מ"ע דקבורה ואף אם יקברו את"כ את האפר מ"מ אינו מקיים מצות קבורה דכבר נשתנה ואינו בעין ופנים חדשות באו לכאן . וכמ"ש בירושלמי ניטין הנ"ל ושב לאחוזתו בעינו . וראי' דאחר שנשרפו אינו מטמא עוד כמ"ש בהלות פ"ב מ"ב אפר שריפים חכמים מטהרים,ובתוספתא ל"ד ע"ח דם נדה ובשר המת שנשרפו טהורים הרי דנשתנה דינו :

ובספרי כוגיא ל"ה אות ח' הקשיתי למה בהמורה דם הנדה ובשר המת שנשרפו טהורים מה לאו מהורים ומוחרים ומשני לא טהורים ואסורים . למה שניך מהני' להלות הנ"ל דמפורש אפר שרופיה טהור ומקשה מברייתא . ות"ז השיבני הגאון הגדול תבד"ק דוארשע מי' בשמח"ם הנמחד מחדת ישראל דהי' ס"ד דת"ג דמת אפרו אסור היינו כשאל עליו איסור הנאה אז לא נפקע כשנשרף אפר דשוני הוא מועיל בתי"ב חוץ היכא דנעשה מטותי משי"כ בשנה דהלות י"ל דמיירי שנשרפו כשהיו חיים וכיון דטומד לשרוף בשרוף דמי ואפי' לרבנן דפליגי על ר"ם ולית להו כל הטומד וכו' אבל לא היכא דהיה בתוך היום יומם ושרף שעטה ד"ע מודים דכשרוף דמי וא"כ לא אל עליו איסור ובכה"ג מותר ולכן אק' רק מברייתא דלאחר מיתה נשתנה עכ"ד והם נכונים ובזה מיושב קו' תו' נדה כ"ז ע"ב ד"ה מת שהקשו מה פריך ר' יוחנן לר"ל ממת שנאבלבלה טורתו מגלן דטעור הא לאחר כשתוך דר' כר' אלימזר דאפר בדופן שיעורה ברובע וא"כ ר"ל ודאי ניחא ליה דס"ל כחכמים דמאהלים . ואפי' תילוק זה ר"ל דאין ראי' מאפר שרופים דעוד לא אל עליו טומאה לכן חכמים מטהרים משי"כ ר"ל דמייתי הכא במה שאחר שאל עליו טומאה נאבלבלה טורתו ר"ל דמדיין טומאתו בו . ושוב ראיתי כי ע"פ תי' השני שבתוס' שם דרבנן לא מטהרי אלא ברובע דאסר אבל אם נשפר שלם אפי' אין שלהו קיימת טמא . מיושב קושייתי דבאמת גם לרבנן אם נשפר שלם טמא . ומסוגיא זו דמשני טהורים ואסורים ק' לי על סברת ת"ם יו"ד שליט מובא בספרי שם דהא דהחמירה תורה בטימאה המת כדי שלא יבאו ליהנות ומש"ה בשר שהו"ם דמותר בהנאה אינו מטמא באהל והא הכא ת"ש שאסורים בהנאה מ"מ טהורים . ודוחק לחלק בדאו' בין רוב למיעוט ולומר דבמקרה כזה לא נזרה תורה על טומאה .] :

ולא קשה מסנהדרין נ"ב ע"ב דימרחת בת עלי בה כמן שזיפה הואי תקפה ר"ח בר טיבי' תבילי ומורות ושרפה ר"י יוסף עמה בחרתי וכו' הא עמה בחלתא דהא ע"י ששרפה ביטל מלות קבורה ממנה אע"ב דמדיין בשאר מלות קבורה גם אחר השריפה . ז"א חדא ד"ל ששרפה רק עד שילזה נשמחה אבל נופה בשאר קיים ולא נעשה אפר ומדיין יכול לקיים מלות קבורה . וגם משום דכיון ששרפה בחיי' לא אל עדיין שום חיוב קבורה ול"ם לומר שביטל מעלי' מלוה :

וב"ב הגאון ר' מאיר בומסלא זי"ל בעו"ב קמ"ח יו"ד פ"ם דלא שייך קבורה בנרקב (ואף שרחייתו מגדב ותכיהו דאיתא בא"ב קברו שאו את אביכם מכלן

המרו אין מטמאים למתים שהרי הלעזר ואיתמר לא נטמאו אלא מישהל ואלעזן . והיינו מפני שנשרפו לעפר . תמוה דהי הם היו לרקב מ"ט לא נטמאו הלעזר ואיתמר הא אין טומאה בעפר ונם הרמ"ה הו' סנהדרין נ"ב ע"ח למה נדחו מישהל ואלעזן לפסח שני הא לא נטמאו כלל . והעיקר כמ"ם שם בחי' השני דאין כהן מטמא לחבר) . ועי' לחם הפנים יו"ד סס"ד בהג"ה דמס"ח לעפר הקדושים הנשרפים לריך קבורה בשביל שנאחר עלם לוז שאינו נשרף . הרי דדמיהו ג"כ דלא ציך מלות קבורה בעפר וע"ל משום דנשתנה לגורה אחרת . ואף דמ"מ הא דמת לאהע"ם דבעי קבורה משום לוז . לך יש לדון ע"ז . דאף דודאי בכל אדם נשאר קיים עלם לוז ומשני הקבי"ה מלין את האדם לעתיד לבא כמ"ש בס"ר פכ"ח . ויק"ר פי"ח . וקהלת פי"ב . מ"מ י"ל כמ"ש הוי"ט פ"י מסכת מ"ה דעל פחות מכזית אין מלות קבורה ה"נ עלם קטן כזה אין חיוב לקברו וכל מקום שהות בהויתו יכי ולא ימחה ויאבד וכמ"ש במד"ר הנ"ל ויובל לעתיד לב"ל . ונם רחי' מנפלים דנ"ב בחים לעתיד כמ"ש בכתובות ק"ו ע"ח וגבלי יקומון וכסנהדרין ק"י ע"ב רבינא אמר מסתמא שנזרע דב' זרע יעבדנו ומ"מ דעת הנה"מ פ"ח מהילה מיהא כ"י הו"ח תקכ"ו דאין מלוה לקוברו . הרי דאין קבורה מלוי כמה שכתה לעוה"ב ויובל לבא לעוה"ב נם בלי קבורה וה"נ כן . ובאמת קשה כיון דנשאר תמיד עלם לוז למה לחמרי נדה כ"ז ע"ב דוקא מת שנשרף ושלדו קיימת עמת הא לפי' אין שלדו קיימת עמת כיון דנשאר עלם לוז וכן תוס' סנהדרין נ"ב ע"ח בנדב ואביהו למה הולרכו לחוקמי דוקא בשלדו קיימה ונ"ע . ומהני' להלות אפר שרופים ל"ק למה טהורים . ד"ל דמיירי באין שם אפר כל הגוף ולא נשאר הלוז :

והנה גם תוך האיסור דמבעל ממנו מלות קבורה . י"ל כיון דמת הוא מהנקברים לאסור לשרפו . דכל הנקברים לא ישרפו וכמ"ם המורה ל"ד ע"ח ומקשה מבבר המת ומשני טהורים ואסורים . וממילא נלמד מהאן כיון דמשרש באפר המת אסור בהנאה . אף דלא ציך בו מלות קבורה מדחו' מ"מ לריך קבורה מפני תקנ תקלה וכמ"ש רש"י שם ל"ג ע"ב ד"ה שלא דמקום דחי' הנאה ניהו בעי קבורה וכן ע"ז ס"ב ע"ב בחמי סחם יינם זיל קלינהו וקבריהו ויש מקום לומר דאחר שנשרף ציך יותר חנס תקלה מהיכא שהנוף בעין . וזה כניר הקשיתי מה ליבעית בסנהדרין מ"ו ע"ב קבורה משום כזיונא אי כפרה ואי אמר לא בעינא אי שומעים לו נימא דעתם קבורה משום דמת אסור בהנאה ומחנם התקלה ומליט נם מדחו' קבורה מפני התקלה בע"ז ס"ב ע"ב אחד אבן שנסקל בה וכו' כולן נקברים עמו ועי' רש"י משום דהי"ב ניהו . ותירלתי בספרי עפמ"ם תולין קכ"ב ע"ח ד"ח עור אדם עהור ומ"מ אמרו עמא נזרה שמא יעשה אדם עורות או"ח שמיתים ועי' חו' נדה כ"ה ע"ח ד"ה שמא שהקשו הא מת אסור בהנאה ולמה תשני שיעשה שביתים ועי' דטומאה חמירא להו עצי ולכן נזרו עליהם עומאה וכיון דמטמא אין עוד תנס הקלה וא"ל עוד לקבורה משום זה דפרעי מעומאה . ואע"פ שמצוים בחמורה דמת הוא מהנקברים . עיקר הפי' דאינו מהנשרפים דנשתה מלות אלא מציך איסורו לעולם וא"ל הכא בחפר כיון דאינו מטמא עוד . ציך תנס הקלה ולריך קבורה משום זה :

ומ"ם אף דבפ"ז ס"ב ע"ב בחיטי אמר וקברינהו בי קברי . מ"מ הכא י"ל דלא בעי החפר קבורה דוקא בבי קברי ויכול לקברם בכל מקום . ושאני התם ש"ל שהי' לו בי קברי השייך לו לבדו . ועי' רמב"ם פי"ג ממ"ח הט"ז שכ' ויקבור החפר כדי שלא ליהנות בו והשמים בי קברי . וכן בטור יו"ד קל"ג ס"ח דס"ס שיכול להטילם לים המלח וכן לנהר כמ"ש ב"ח שם . וה"ה הכא דיכול להשליך החפר לנהר . וכפי הנראה שיכלו החיים לערער על קבורת חפר הנשרפים בניה הקברות שלא נוסד רק לקבורת נופים אבל לא לקבורת חפר והוי שינוי ממנהג יבבר כ' שך סי' ס"ג סק"ח בשם ב"ח דמעבבים על מי שבה לשנות המנהג . ומב"ם שמו זה דנבהת לי' עביד כמה שמבעל מ"ע :

ומ"ש מעב"ה דאלו הם הנשרפים כיון דבחייהם הם הם שפרשו מדרכי לבור ומודעים למחללי שבת בפרהסיא ואוכלי בשר החזיר והשקן . וכיון שכן אין מתעסקים עמם לב"ד כמ"ש יו"ד שמ"ה ס"ה . ועי' כ"ת דכשם שאין מתעסקים עמו להלניעו ולנוותו כן אין לקברו בקבר ישראל :

והנה ודאי דעיקר אלו אין החנהגו בחייהם . ואופן ההתנהנות אחר מותם בעל הוח (לא כבלעם שהי' בעיניו עין רעה ורוח נבוהה ונפש רחבה והקפיד רק על עיקר האחד המיוחד נפשי מות ישרים) . ואם אלנו ס"ק תמיד ודאי הם פורשים מדרכי לבור לפי' אם לא נוי לעסוק את נויתם . אבל אם בחייהם לא התעבבו עם בונים ירק באותם נפרדו בלוותה שרפה זו . אף שפרלה נדולה היא וביטול מ"ע מ"מ לדעתי לריך לפני ולפנים אם ע"ז לבד יחשבו לפורשים מדרכי לבור :

וגם הלא פורשים מדרכי לבור שאין מתעסקים עמהם. היינו רק בשאר דברים השייכים לבבוד המתים . אבל מ"מ קבורה שהיא מ"ע מדחו' יש להם . ויניד עליו רעו שבאבל רבתי פ"ב ליחא ביחד הרוני כ"ד ומחבדים עלמם לדעת ופורשים מדרכי לבור שאין מתעסקים עמם . ובהרוני כ"ד מפורש בתורה כי קבור תקברנו . וכן במחבדי עלמם לדעת כ' רשב"ח מוכח ס"ך שמ"ה סק"ח שחייבים לקוברם וכ"כ ב"ח ס"ם שם ס"ב דקוברים לפי' רשע נמור אלא שאין מתעסקים עמו לדברים אחרים . וכן כ' נחל אשכול ח"ב דף ק"ע חות ו' שפורשים מדרכי לבור לריכים קבורה :

ודא דבירושלמי תרוחות פ"ח ה"ג בעבת שמכר מדיעות ונפל ומת והכלבים לקקו דמו ולא העבירוהו מהם ואמר תרפונין דמדידהן אכלין . י"ל לא משים דרשב"ל קבורה אלא כיון דמובדת זו היתה בלול ב"ק או כמ"ם ירושלמי ע"ז פ"ב ה"ג שהי' ביוה"כ וא"כ אסור בטלטול ולא רלה להחיזו לטלטלו ע"י ככר או תינוק . או י"ל שהי' לריך לטלטלו מרשות לרשות דמן הדין אסור לפי' ע"י ככר או תינוק לפי' רמב"ם וס"ע או"ח סי"ח ס"ה . והא דאמר תרפונין דמדידהן אכלין היא דרך לאות בעלמא . אבל באמת נם בכל אדם הטלטול אסור . ואף דבהנה"ח תולין פנ"ה סי' ט"ז כ' מוכר מרשות אסור להחעסק בקבורתו ואפי' כלבים לוקקים את ומו אסור להבריח מעליו . וגראה שאופס כן בדעת ירושלמי דדינא קאמר . מ"מ ח"ח לומר דהנה"ח דעתו כן דכל רשע אין לקברו דהא הוא נגד נמ' סנהדרין מ"ז ע"ח דאין קוברים רשע אלא לדיק דוקא . אבל במקום מיוחד קוברים אותו . וע"ב דדוקא במוכר טרפות לבד קאמר וקנסא הוא והכי דלא לוסיף עלה (ויש לעיין אם מיניחים אותו כך הא יש חנס תקלה שמא יבאו לאכול

כו) . ונם ס"ם הנ"ה אשרי יתידתי הוא וכ"ע לא הוכח דעתי . ומ"ש כ"ת בשם ח"ז ה' אלעזר סי' הכ"ב ואדם יודע שהי' בעל עבירות ל"מ שאין מלוה להתעסק בקבורתו אלא שאסור להתעסק בקבורתו . הנה בב"ח ס"ם שם"ב סי' דקאי דוקא לענין לרכיס אחרים אבל נם הח"ז מודה דקוברין אותו . וידוע שדברי הנה"ח הם מח"ז ומ"מ משמת לענין ההנ"ה כ' דאין לו קבורה דלא כב"ח וע"ל כמ"ש שם לעיל דמוכר מרפה שאני . ועי' נליון רש"ח ס"ם שם"ב דנם מיסיגעי קוברים אותו בהדחקת יותר מח' אמות מקבורת הכשרים אלא יעשו ההפיכות והוא ע"פ תוס' נזיר ס"ה ע"א וב"ב ק"ח ע"ה :

ובז"ש מעב"ת דכל בעל תמונה יודע שהשמיני קדושה מעוניס נגיחה והנוף שהוא נרחיק לעשה דיוט כנגדי כתונה שמפיטין הכהן אחר נמר העבודה . כדכ' והניחם שם מלמד שטעונין נניזה . משם זה ניתן להאחר ע"פ דרוש אבל בנמ' נאחר רק קבורה משום כפרה או נזיזת ולא משום זה . וכן מ"ש כ"ת דשרפת הנוף הוי' חק קבוע לעכו"ם ודומה לעבודת מולך שמעבירים בניהם באש . כפי הנ' שעתה בזה"ז דבעלוה לילדת דע"ז אין כוונתם לשם ע"ז ואולי יש מקום לומר שכוונתם הרעה כמ"ש טיטוס לקלי' לנופת בטרת . סוף דבר אני מיגי רוחה לישור לקברם בני קברי . זולתי אולי למנדר מלתת נשך החיים בינו בוערים בשם (השורפים נופש) ואל יזדין עוד . וכ"ת כותב שהסביתו עמו רחצי אלפי ישראל רבותינו שבגולה מלבוב וברזאן ולאחזת ועוד . ומהרה"ק מירושלים תברון ובטריא שאסור לקברם . מסתמא טעמם וימוקם עמם ותורתם הורה שלמה . אבל הא פשיטא נם לי שאין שום חיוב על כ"ד לקברם ואין אלו אחראין עליהם . וה' יגדור פרלוהו וילמדו פועים בינה וישובו לבלרון :

סימן עד .

נשאלתי על החילוות הנעוצים בבית החיים דפה . ויען כי יש ביניהם חילוות נושאים שרי תפוחי החוף ומפני כן נערי הערלים קופלים על הנדר של בית"ח ומקרקרים קיר ומשליכים הבנים תמיד על החילוות למען יפשרו פירותיהם . ושי"כ נדר תבניו נהרסה . ומבקשים הנבחים היהר ע"פ ד"ת לבנות העלים ולמכרם . והמעות יהי' לתיקון הנדר :

מכור הדין במגילה כ"ע ע"א בית הקברות אין נוהנין בהן קלות ראש וכו' ואין מלקטין בהן עשבים ואם ליקט שורפן במקומן משום כבוד מתים . וכ' תוס' שם אבל החילוות שמוטעים בהם מותרים ואין בהם משום כבוד מתים דאחי שאינם על הקברים עלמן . ור"ב דמחם דחילוות שאין עומדים על הקברים מותרים והעומדים על הקברים אסורים רק משום כבוד מתים וכ"כ הרא"ש שם . והיינו משום דאין שם ת' הנאה דאו' כמ"ש בסנהדרין מ"ז ע"ב קברי' דרב שקלי מיני' עפרא לאיחתא בת יומא ואו' יהות עבדין דקרקע עולם הוא ואינה נאחצת . וכמ"ש הרא"ש במגילה דאח דאין מרעין את הבהמה מירי בקרקע עולם ומ"ה אסור רק משום כבוד מתים . (ועי' שם בסנהדרין רש"י ד"ה אחרו משום דמשמי המת אלפי' שם מצנלה ערופה . והנה זה לדעת אחרי שם דש"ל הזמנ מלתא הוא . וק' מנלי' לרש"י

דשיהול סובר כאחרי . ואולי דלרעת דנמר נם משמשין מע"ז עשיטת דמחובר מותר כמו בע"ז אלא אחרי לאחרי דילף לענין הזמנה מע"ש . מ"מ לענין מחובר יליף מע"ז להיתר . אך קשה מנלי' דקבר בני הטם קלי לענין מחובר דלמא קלי על הזמנה להיתר נם ק' ניין דילף שם שם מע"ש נהלה דמאסר במחובר כמו בנחל איתן . והנה י"ל עוד דרש"י כתב כן לפירוש שם מ"ת ע"ב בפלוגתא דרשב"נ ורבנן בציבור אחן דש"ל דבעי עיבוד לשמן היינו משום דהזמנה מלתא היא ואי"ש שמואל דבעי בסוכה ט' ע"א שוי' לשמה ס"ל הזמנה מלתא כאחרי משה"ה קאמר דנמר מע"ש) :

אבל דעת ר' יצחי' מובא בציור יו"ד בשם דדוקא החופר כוך בשלע פוי קרקע עולם הכל השבר שאסרין בו אח המת אסור בהנאה דאלום ולבוף אחרו הוא וכ"כ הני"ה אשרי מ"ק פ"נ סי' קכ"ו דאף מוציאים בקרקע ומשליכים העפר על הקבר אסור משום מציאת יד אדם . ולדידהו הא דאוסר במגילה משום כבוד מתים היינו אפי' אינם על הקבר אבל עשבים שעל הקבר אסור בהנאה דכיון דהעפר אסור אחורים העשבים . וכמ"ש בזורדכי שם אחי' בשם ר' יצחי' דאח דאין מרשין מייני בקרקע עולם דאי בשאינו קרקע עולם מאי קאזיל ויאסיר הא הכל אסור בהנאה . ושיטת ר"ן שם דכ' והם לקט שורפין במקומן משום שאסורים בהנאה . כ' דלא משום דס"ל כר' יצחי' דהא אני רק בנמ' משום כבוד מתים . אלא המשום כבוד מתים אסורים בהנאה מדרבנן וכמ"ש הרמב"ם פ"ד מהלכ' היל"ב בתי הקברות אסורים בהנאה כילד אין אוכלים בהם וכו' אע"פ שכל אלו הדעם משום כבוד מתים וכ"כ כ"מ פ"ת מציתאה מת ה"ה ולדברים אלו קורת רבי' הי' הנאה עי"ש :

והנה הביאור בס"ע לא הבין דעת ר' יצחי' כלל מפני שכוב הפוסקים חולקים עליו . ומ"ש בסי' שם"ת ס"ב דרק חילוות שאינם של הקברות מותר ללקט הפירות היינו משום כבוד מתים . ומ"ש לא מייתי לדין זה לעיל בסי' שם"ד בתוך דיני איסור הנאה . אלא שרמ"ח מביא דעתו בסי' שם"ד והחולקים עליו . ומ"מ בסי' שם"ת מבואר דאין דעתו כר' יצחי' דכ' דמותר ליהנות מהעשבים שעל הקברות או פירות חילוות שעליהם לעולם הקברות או לרפואה וכ' שהוא רק משום כבוד מתים . וע"כ דהיכא שהוא לצורך עוסק דלא כוותי' . ורחיתי בחתם סופר סי"ם שכ"ז שמחזק את הרמ"ח דאחי' לדעת ר' יצחי' מ"מ לא נאסרו העשבים הנדלים על הקרקע שאלשה ולכסוף נתחברה דהרי ילפי' מע"ש דכ' כפרה כקרשים וכקרשי מזבח אין מעילה אח"ת בנידולים כמ"ש בתמורה ל"ח ע"ב וברמב"ם פ"נ ממעילה הי"ב. וכ"כ ס"ם שליה . וכבריו ז"ל ממוחים דהא במרדכי מגילה סי' אח"ל מפורש דר' יצחי' אוסר את העשבים מדאו' . ומ"ש דילפי' משמשים מע"ש . ק' דרק מה נופי' ילפי' מע"ש אבל משמשים ילפי' מע"ז כרבא דקיי"ל כוותי' דהזמנה לאו מלתא . ובע"ז הגדולים אסורים כמ"ש רש"י ע"ז מ"ב ע"ב ד"ה דשא . ונם בעיקר מ"ש דאין מעילה בקדשי מזבח . עי' תוס' מעילה י"ב ע"ב ד"ה חלב וי"נ ד"ה אחיא דיש איסור דאו' בגדולי מזבח ומדמי לשלמים שאין בהם מעילה אבל איסורא דעוב אלי :

ועיב לענין הדין נמדן דידן בחילוות שאינם של הקברים עלמם שלכ"ע אין בהם אלא משום כבוד מתים שפיטא דמותר לכתחם כיון שהם גורמים בזיון המתים שפי' פירותיהם מחקנלים נערי הערלים

ומלגנים שוד ומשליכים חנגים על הקברים. ואפי' בלילות שפגין אם הם על הקבר עלמו. י"ל נ"כ דברי הגוי ס"ם אמת הינם עומדים על הקבר ומשמח אפי' בעומד על הקבר אסור רק מפני כבוד מתים דלא כר' יעקי' (ועי' ש"ך סס"ק סק"ד בשם הב"ח דאוסר בלילן נעוץ במקום שיש כי כפף קבר ול"ע למה הא הוי ס"ם) אף דבד"מ שס"ם הוא מ' מחלק בין עשנים לחילנות דדוקא לילנות שרי כשהינם על הקברים עלמם והייט משום דלוקט רק הפירות אבל גוף האילן נשאר ואין בזיון כ"כ למת משא"כ בשעשים דעוקרן לגמרי וא"כ הכא דכורת כל האילן דמי לעשנים. וכך הלא בד"מ שם כ' מביא מפסקי מהרי"ו סי' נ' דאוסר למכור גם האילנות עלמם שהם על הקברים לעורך המתים ומביא ראי' ממוקי' שקילן דלאות היכל ושגרן למלך אשור כדי להניל שאר המקדש וכן בר"מ שס"ת מחיר אפי' בעשנים שעל הקבר עלמו אם הוא לעורך מ"ב ה"ה אפי' לכיות האילנות עלמם. ואף אב' שם בר"מ פירות האילנות ל"ל דלאו דוקא נקט. ופשוט דאף שמחמיר בד"מ בעשנים אפי' אינם על הקבר עלמו היינו דוקא אם אינו לעורך אבל היכא שיש לעורך רפואה או משום לעך הקבורה עלמם אין תומרת יותר בעשנים מבאילנות. ומ"ב ט"ס שורת הדין נראה דאפי' אילנות שע"ג הקברים עלמם מותר ות"מ לא מלאתי לבי לעשות מעשה בין דלר' יעקי' אסור. ולא ההרגי רק לכרות העלים שהינם עומדים על גוף הקברים ולמכרם ולבנות מהדמים את ההומה הפרולה למען יזומו שפי שפר בשלום עד אבר יקיצו למיי שולם בקרוב:

סימן עה.

ער"ח תמוז תר"ס.

כבוד ידידי הרב הגדול מ' ירמי' נ"י דומ"ץ באסטראלינקא.

ראיתי את קונטרסו הנכבד בענין טומאת מת ע"כ ס שכוכ בניה לי מוהר כהן להיות בחדר אחר בחוהו בית. והנה על דעתי כי יש להתיר לעורך לו בשבת ויו"ט שכבד של כהן לגוע ממקומו. רק שיהי' מהר שלא יפחזו פחת מדר שהמת שם להפרישהו עד שיצאלי דלת החדר שהמת שרל שוכב שם ולעיין בקילור טעמי בהיתר. ו) דעת ר' שמעון ב"י יבמות ס"ח ע"ח דע"ס לינו ממת בהוהל וכ"פ רמב"ם פ"ח מטו"מ ופ"ג מהלכ' ועי' תוס' יבמות שם מוכח שאפי' מדרבנן לינו מטמא. ועי' תשב"ץ ח"ג ס' שכ"ג שכתב דנהגו להקל לכהן לילך על קברי ע"ס והע"ג דבי"ד שע"ב ס"ב כ' דנכון ליזהר הכהן מלילך עליהם. י"ל דלא מדינא הלא על נד הזהירות לבתחלה כיון דאפשר לו ליזהר ולא לילך אבל לא נלמד מכאן להמתיר על הכהן שילבוך להיות נפ ומד מביתו וקשה פלטולא דנברא:

נ) נראה דוקא בקברי ע"ס מחמירים דהוי הוהל דאו' בזה"ז כמ"ש טו"ד שע"ב אבל הכא אם אין הכהן בחדר המת עלמו רק בחדר הסמוך הנעול אף דהם מתם נג אחד מ"מ אינו עמת דאו' כיון דלא מפסקת ביניהם ובל פטומאה רק משום סוף טומאה לילה כמ"ש בהלות פ"ג מ"ז בניב שיש בו פותח טפח וטומאה בבית מה שבחוכו טפור משום דאין דרך הטומאה להכנס אף שהגג מהיכל גם על הניב. וכן בר"מ מגדל בחוך הבית טומאה בבית מה שבחוכו טהור אף שהגג מהיכל גם על המגדל משום דאין דרך הטומאה להכנס במגדל וכן שם פ"ז מ"ב החת בניה ולו פתחים הרבה וכו' יחוכת בניה ' ע"ש (וכה דכ' רש"י שם ד"ה כולם ותש"ס שאינו תחה הגג המהיכל על המת וכו' הייט מפני שהדלת נעולה ומפסקה מש"ה לא הוי תחת הגג ההוא). והא דסוף טומאה לילה כ' ש"ך יו"ד שע"ב סק"ב ומהרי"ט ח"א סי' ל"ו ושוד הרבה פוסקים דחיטו אלא דרבנן כרש"י ומש"ה בדרבנן י"ל דמקילים בטומאת עכו"ם:

ג) גם יש לעיף מ"ש ב"י יו"ד שע"ה שהרי"ו מביא בשם הרמה לר' נהנאל שאין כהן מוחזר על סוף טומאה לילה והייט דס"ל דמחני' דטומאת בסטיל קאי רק לכלים ולא לאדם כמ"ש הרשב"ם בסוף חשובה אמרונה ותש"ס שאין הדין כן מ"מ יש לעיף להתירים אחרים. ד) גם י"ל ע"פ דעת הרא"ש פ"ה מנזירות דאין טומאת כהנים בזה"ז דאו'. ואף שרוחק לפרש כוונתו כמ"ש ב"י מאכל ד"ה. כמ"ש דנול מדבנה שע"ב אחר הזה. מ"מ פשיטא דליכא לימור דאו' דהיינו רק שאין חיוב מלקות בזה"ז למה נפ"מ כתב רא"ש דאין למייבם הא אין מלקות נוהג בימינו ופ"ב הכוונה דאין כאן אי' דאו' וכ"ב קרבן העדה נזיר פ"ו ה"ח ד"ה אבריו דלדעת רא"ש הוי רק אי' דרבנן וכיון דהוי רק דרבנן בפיקח דרבנן אי הלכה דעכו"ם מטמא בהוהל. ועי' מהם סופר יו"ד סל"ט מקשה עליו משמחות פ"ד הע"ז נטמא בו ביום ר' טרפון ממייב ור"ע פוטר נטמא אחר לותו היום בכל מודים שהוא חייב ולק"מ דמיירי בזמן שהי' עוד אפר פרה אז שייך שמושים טומאה על טומאתו אבל לא בזה"ז. ה) ויש להוסיף עוד ממ"ש רמב"ם רפ"ב מה' מ"ב. ומג"א ר"ח סקי"ד והגי"ה סק"ע דכהנים בזה"ז אינם כהני ודאי דאו' וכ"ב שבות יעקב ת"א סי' ל"ג ומחזיק בדעת מהרשד"ם מובא במהרי"ט ח"א קמ"ם לענין אי' דרבנן:

ואין להתמיר משום דהוי דשל"מ שיכול לבטל לבימו אח"כ. ליתא כי בפיקח דדינא מהני אפי' בדשל"מ כמ"ש בשו"ת רעק"א סי' ס"ה. וגם י"ל לפמ"ש ע"א בטלטול דלא הוי דשל"מ כיון דיכול לטלטל היום ומחר ה"נ דהא יכול לדור בביתו היום ומחר. ואף דאין נראה כדבריו מש"ך ק"ב נבי כלים שכ' דהוי דשל"מ להשתמש עד שיהי' אבי'. י"ל דש"ך מחמיר לעשם הרין דשל"מ לא בעל משום דהוי מב"מ משא"כ הכא בספק, דרבנן בדשל"מ דאין לנו רק עשם רש"י דבד שהלכלנו בחיסור וכו' שייך ס' הלש"מ. ואח"כ ראיתי בנפש חי' יו"ד ל"ח שהות ותותנו הגאון מופת הדור זלל מתירים נ"כ:

בל זה כתבתי זה ימים רבים. ועתה נדפס ס' שערי תורה סי' ה' ועי"ש סי' ה' תשו' הגאון רשכב"ה מהרש"ם שליט"א שמחיר במקום לורך ומביא י"ם יכמות ס"ז סי' כ"ה דאף שכהנים לריכים להזהר שלא לילך על קברי ע"ס. מ"מ שלא לעשם בחותו דרך שים שם מת אין להחמיר בשת נברי. וכן כ' בשם הגאון בעל מו"ד להחמיר בטומאת המשכה מחדר למדר אף להסוברים שהוא דאו' ע"פ מולין קכ"ה ע"ב רבא אחר אפי' למעלה מעשת ניתי אוכל עזיבה ול"נ על אוהל בשת נברי רק משום טומאת מגע. ולעשם זה נחכוון הגאון מקושנת ז"ל בשו"ת ההי"ג ר' קופמן אב בספרו שתת האוהל דף פ'. ובשעלי תורה סי' ל"ה:

סימן עו.

עיין המחורץ שבח מכתב מבן לחביו ואביו מכיר כתב ידו כי לית מפה שחט ח"ס ר"ל בטחרחנטה בהמעריקא. לויתי כי לשחוו ולחיו ובניו יתהבלו עליו ולין משם שמח ע"ז יהיהו לה לשחוו כמ"ש לחה"ע סי' י"ז ס"ה וכ"י י"ד שע"ה וס"ך סק"ז בשם ט"ח הרי"ף. חדח דכתב זה ודחי דמהני להחיר לח הלשה כמ"ש סי' י"ז סי"ח דע"י נחמן והכח הוי כהב ישרחל מקוים דהה לחביו מכיר לח כחבו. ולח שרמ"ח כהב שם דילח הקול לח מהני. לך הכח מגלן דילח הקול. גם לם ילח הקול שמח ולח"כ כחב לחד שמה מהני כמ"ש ט"ז וב"ח כס"ק ל"ח. ב) וגם עי' שבות יעקב ח"ח סי' ק"כ דלם בחוך ד' ימים יחודע הדבר מהלבלין דהוי מלחח דעל"ג וכ"כ ח"ב סי' ק"ד ומביח רלי' מכחובות ס"ב ע"ב מהחני' דר' יגלי וכ"כ בח"ג סי' ל"ו דלם מח על מטהו מחיריס להחבל וכ"כ שדה חמד כ' חבלות לות ר' דכן רלוי לפסוק ולחי' עבידח לגלויי בחוך ימי הבחנה ג"כ מחבלים. ג) עי' זכרון יוסף סי' ה' ושבות יעקב לה"ע י"ז דלם ים לדדי היחר להחיר לח כלשה לח"פ ס"ד לח החיריה מהלבלים. ד) גם עי' כנה"ג יו"ד ס"ע שכחב שלטולס לין למחוה להחבל וכ"כ שד"ח ר' בשם מהרח"ם דל"ג בחבלות. ושל מה שהי' מחבר עלמו עלמו לדעת שלין מהלבלים עליו כמ"ש סי' שמ"ה. י"ל שעשה כן מחמת שנטון וכ"כ שד"ח לות קל"ג דבעי' דוקח שהחירו בו וקיבל ההחרלה לבל לם לח החרו מעמידים לומו בחוקת כשרות. ובפרט בל"ד שבשעם הגיד לי שנם בהיוהו פה כי' עתים שומה:

ואודות הלמן שנשחדך והגבילו זמן החחוגה ומק לחבי המשודכה לו דלכורה בנשואין כל ל' כמ"ש מ"ק (כ"ג.) לי ים עלה להחיר כיון דלח קיים עוד פו"ר:

הנה ביו"ד סל"ב ס"ג מי שלח קיים פו"ר ושידך הלשה ולחר שהכין לרבי חופה מת לחי המשודכת מוהר לנשפה ולבח שלי' לחר שנשה. והפרישה מפרש דהח דבעי' הכח גם הבבד ממון היינו כדי שיהי' מוהר לו לנשפה מיד חוך ז' לבל לעגין נשואים וביחה חוך ל' די בזה שלח קיים פו"ר. לבל הט"ז סק"ה כ' דבעי' שני החנלים גם לעגין נשואי הוך שלשים וכיון שספק הוא נרחה דהלכה כדברי המקל בחבל:

ובאמת שדברי ט"ז המיה מ"ש דלין מחיריס לה להנשח בחוך שלשים משום בימול פורי דידי'. הלח בחוס' שבח ד' ע"ח ד"ה וכי דמש"ה כמי שחלינו עבד וחליו נן חורין כופים לח רבו לשחררו לף דעובר בעשה משום דפו"ר מלוה רבה ועוד משום דלח פשע לחרי' חמח בשביל שיזבה חבדך ומכ"ש בחבלוה דקילח. וממ"ש לם נלמר שפי' שהיה מעוכבה להנשח לו יכול הוא לישח לחרת ולבטל לח השדוך ל"ב הוי לדידה דבר החבד ופשיטה שבשם שמחיריס דבר החבד הוך ז' כמ"ש ס"פ בהנ"ם ק"ו בחוך ל'. ולם ל"י לישח לחרת לף שפי' לונסה הוח מעוכב. כמו שהדין בלמח. ל"ב הוי לדידי' ביטול פו"ר וכמו שלפי' לם הוח דבר החבד לקונה מוהר למכור בימי החבל כמ"ש בח"ם סי"ז סק"ח ב'. ולח נרע לרבי נבוה מלרבי הדיוט כמ"ש סי"ז בשלמו לו"ח חקנ"ח בקי"ז בענין זה ממש. וגם ללח קשים הרבוי שבבה. ופ"ב בנד"ז שקשה עליו להמהין ים להחיר לו. ושוב מלחחי בשדה חמד ס' חבלות ס"ק ל"ו בשם הרבה גדולים שהחירו חוך ל' לפי' בהין הספר ממון:

סימן עז.

י"ב מרחשון תרנ"ג

לכבוד אחי הגאון אביר הרועים מ' **ב ע ר י ש שליט"א**.

ראיתי החוממת לשר חחם כ"נ במכחבו בשם חביבו ע"ר ,,ל" וזה כמה לשר הגט חוממים כמ"ה. ולף כי כמה נפשנו כי יחמו ימי חבלנו. בכ"ז בחודש השנים ^עשר טרם הכלה שנת מוחו. שחול ישחלו בחבל מה רלה על ככה. בקדושין ל"ח ע"ב כי' חומר דבר שמועה מפיו וכו' בך לחמר הבח מבי הריני כפרת מנבנו וה"מ חוך יב"ח מבחן יהילך חומר ז"ל וחיינו משום דחש"ב בבר קיבל עונשו דחין משפע ניבנס יותר מיב"ח בש"ם רש"י (וב"ב חו' חגיגה ב"ז ע"ח ב"ה חין דחין נדונים יותר משנה המיתה) והק' ע"ז יו"ד ר"מ בקי"ב מ"ם מש"ם רמ"ח שע"ו שהין הומרים קדים יותר מי"ח חדשים שלח להחזיקו לרשע ולמה יחחוש כהן הב"מ כל יב"ח וחי' דשחני קדים דסוח שוח"ח משח"ב הבח שם יחמר ז"ל חוליח שקר מפיו שמח לח זכה עדיין (והוח בש"ם ב"ב פ"ב ע"ח ח"ל רחב"ח לב' לחי מבדי פבוקי ניהו ליקרי ח"ל משום דמחזי כשקרח) וכה"ג כחב לח"מ פ"ו מיו"ט ה"ד דלף דבילה מולדה בזה מוחרת בזה מ"מ ח"י להחנוה בזה"ו. משום דבבילה לינו מזכיר דבר משח"ב בחנלי שמוליח מפיו דבר שקר שם היוב קודם דהח ודחי היום חול ט"י"ם. ומש"ה בלו"ח חקפ"ב ב"ז סק"ד בשם לבוש ביום רחשון לחר החפלה לין לומר לשנה טובה חכחב ולין רלוי שיחמר לחבירו לשון בחינו מחזיקו לנדיק. וב"ב משעם הל"ל דשוח"ת הוח. וכן כל יב"ח לינו הולך לבית המשחה לף שפי"ב מחזיקו לרשע מ"מ כיון ^שוח"ת הוח. יסוף סוף הגנו רוחים דעת ט"ז שבחוך יב"ח לפי' בחודש הי"ב לינו יכול לומר זכרונו לברכה. והש"ך סקי"ב כ' להפוך גם בחוך יב"ח יכול לומר ז"ל רק דלחר יב"ח לח יחמר הב"ח. וח"ב דבר זה במחלוקה שנו':

והנה מפשטות הגמ' לין שום יסוד לדברי הט"ז דלח שי"ל כן מוכח מש"ב שם דב' במזכירו בחמימחו לפי' חוך יב"ח חומר ז"ל שברי מהימחי מחקיימח לפי' לחר יב"ח. הרי דבשה לסור לומר ז"ל. ויש לדקדק ב"ב למה השמיט רמ"ח מ"ש בד"מ בשם רי"ו דלמו דוקח לם מזכיר דבר שמועה מפיו דלח לפי' חומר מפיו לחר דבריס חומר ג"ב ז"ל וב"ב ז"ל דהח בח' מהרי"ל דחפי' בחם חומר ג"ב ז"ל:

ובזדי דברי הגה קרב יום היח"ל של לבינו ע"ב. לשר יליה בשמחו הק' ס"ק חולדות ד' בשלו הרב"ב ונקבר יום ב' ו' בשלו. ומחלוקת הט"ז סי' ח"ב הק"ם עם ס"ך וגה"ב שם. ונרחה דנהוג שלחת לפי' בשנה דחשוגה דהיח"ל הוח יום המיחה. ולחשיב כי חזלי לשיטחם כי ט"ז פי' שע"ז סק"ד ב' דחם מח בשבח יחמר קדים חיבף לחר המיחה דחין לחירה קדים חלוי בחבלות בלל. מש"ה דעתו דחשבי' חמיד מיום המיחה בלין יב"ח לחשפטו לחבל נה"ב ב' שם כיון דשנם הקדים שפורה לח לבינו מביבנס ח"ב ב"ז שלח נקבר חין בו דין ניבנס וב"ב נם הבח בסי' ח"ב ומש"ה קבורה עיקר ועי' שער לפרים סי' ל"ע בשאל לי חוכן דשחי לומר קדים על המח והשיב פי' זוהר ויקהל וס' בחדבר לי לחדם נידון חמח יליחח נשוה עד שנה שמוליכים חוחו לקבר. ועי' פח"ם שמ"ח סק"ד בשם כמה פוסקים כהפ"ו:

חבלים בנעימים

אבן העזר

סימן עח.

לכבוד הגאון הגדול הצדיק המפורסם הפארה ישראל מ' יהושע הורוויץ שליט"א הגאב"ד דזיקוב.

קבלתי יקרתו עם הקונטרס הנשר מנותו הרבני להלעטרף בהיתר החברך ר' מרדכי דוד מנקסר נ"י מטתרגת אשר השיגו מלכה מלחמו מורדת עליו וגזחנת כהף סוררה לדוד עמו ונס לקבל ממנו ספר כריתות כפי הנב"ם מכ"ד מלחמו ומטתרגת. והוא כלפור נידד שרוי בלא טובה מהחמן להחירו מיגונות מוטיה למסן אחרת יקח לו. והנה הנ' מ' מנשה נ"י בהשב"ק ריטח פחה בהלכה מחלה להחיר לו ליטח אשה עלי' בשאר השלה בדברי מיברים בקונטרסו. ועל ידו החזיק והככיס כבוד חותנו מר ניהו רבה שליט"א ונדרשהי גם אני הלעיר לחוות לה דעי:

הנה הדין מפורש ברמ"א הל"ע כי' ע"ז ס"ב במורדת תוך יב"ח שמלוקת אי שרי ליטח אחרת ולאחר יב"ח מההתרחה לב"ע מחיבים לו. ואפי' תוך י"ב חודש אם נושח ע"ם הורחה ב"ד ושובי העיר שרי כמ"ש ב"ש סק"ב ומיי"ם בממ"ח וב"ם דחפרשים ברח"ש דגם בב"ב מותר לב"ע אפי' תוך י"ב חודש. ופשטות הלשון מוכח דח"ל מאה רבנים דחל"ב לא הוו שחקי החמ והב"ם מלהשמיעו זאת אלא ודאי דל"ג כלל במורדת. וכ"כ בשו"ת מהר"ם מר"ב סי' תחרכ"ח לית דין לריך בשם דלא פלה ע"ד הגאון ליתן למורדת שבאתה יב"ח שלא לנרשה בפ"ב דכ' רחב"ן ז"ל חט"ג דהלכה כרבותיו בדורות הללו שאין חדש נושח שחי נשים לא מצרי לזו בשביל אחרות שיתוספו קנטי לה להחירו ליטח אחרת והיא תשב ותחפנן טיי"ם. (ומבואר דלא כח"מ וב"ם דכתבו דגם בפ"ב מותר אפי' תוך יב"ח אלא דשניהם שוים) וכ"כ מהרי"ק קמ"ח פשיטא שלא כי' כוונת הגאונים שלא ליטח ב' נשים אלא בנוהגת מנהג ישראל ולא לזו שבמירה דנדולה מזו כ' רחב"ן דמורדת בבעלה לא מצרי לה לגיטח ק"ו כזו שבמירה ואפ"ם שים קלא לדחות רחי' זו מ"מ פדאת מברעת כן מכ"ל. הרי שדעתו דמורדת לא תיקן ר"ג ואדרבה כ' שים סברת לומר דמורדת עדיפא. והייט דיל דמומרה כופרת בה' ומ"מ אין זה נוגע למנין חישות. ורחי' דדעת מהר"ם מוכח רמ"א קכ"ד ס"ח דאין כופים למומר לנרש דשייך עיד בו למימר טב למיחב מן דו. אבל במורד על חשתו לב"ע כופים אותו להוליח כמ"ש סי' ע"ז ס"ח וכ"כ רדב"ז ח"ב ח"ם שבמורדת לא החמיר ר"ג בין למנין נם בפ"ב ובין לשחי נשים וכ"כ מהרשד"ם חא"ע סי' ק"ב ושו"ת רמ"א החדשות סי' פ"ב ונחלת יעקב להנאון מליסא ז"ל סי' ה' דח"ל במורדת ק' רבנים וכן רחיתי מוכח בשם ס' תומפות רחם חהפ"ז סי' נ';

ואף ע"ם שרמ"א כי' ח' סעיף י' הביא מחלוקת אי תר"ג שלא ליטח ב' נשים קלי חק על מקום מלוה מ"מ ברור שבמורדת כ"ל דלב"ע לא נזר כה ר"ג. ולריך להבין ברמ"א אחר שבחלה הביא פלוגחא במקום מלוה לחה הח"כ בנשחטית כחב בחיח דים להקל להחירו ליטח אחרת וכ"כ אחי"כ בהמירה במקום שאין מנהג מוחר ליטח אחרת בלי נימוסי הרחשונה וכן בסי' ק"ז ס"ח בנכפית כחב דאין בזה תר"ג ולא כחב דים תלקים דאפי' במקום מלוה נזר ר"ג. אך הדבר נכון והכל עולה בקנה אחד דאפי' להפוסקים דס"ל דר"ג נזר אף במקום מלוה היינו דוקא אם יש לו אשה ויכול לדור עמה אז אסור ליטח אחרת אפי' במקום מלוה ומט"ה שהה עשר שנים ולא ילדה אסרו עליו ליטח טוד אשה וכן אסרו לו ליכם כיון דים עלה בחלילה והכל אפני שים לו אשה ור"ג נזר שלא יהיו לו ב' נשים אבל בנשחטיה דח"ל לו לדור עמה ואין לו אשה שפיר כחב רמ"א דאין שום מחלוקת ולב"ע מחיבים לו ליטח וזה הטעם בהמירה דח"ל לדור עמה כיון דאינו יכול לסמרה וכן בנכפית משום דסכנה לדור עמה אין לו אשה כלל. וכן חפורם בדרב"ז סי' ה"ם דבשלמת היכא שאשתה י' שנים ולא ילדה נכר ים לו אשה לשמשו ולפיכך אם קיים פו"ר אין כופים אותו ליטח אחרת ויחל עליו תר"ג אבל בב"ד שהיא מורדת ואינה רולה לשמשו מה יעשה זה לנרש אינו רולה לפי שהיא אשה נשוחים וכו' ליטב בשל אינו ראוי דכ' בבוקר ובו' ולערב אל תנח ידך ולפיכך אני אומר שלא היקן ר"ג אלא בבהמ נשים קיושבות תחת בעליהן ומשתמות אותם עכ"ל. וכ"כ בב"י סי' קי"ם סקל"ג בשם מהרח"ם דאפי' להרי"ף מיקן דם"ל דגם במקום מלוה תיקן היינו כשיכול להתנהג עמה בחישות אבל בנשחטית דח"ל להתנהג עמה בחישות לא תיקן וכ"כ ט"ב מגילה הי"ע כי' ו' דבתקו' שאין לו אשה כלל לי"ג ר"ג דהכסוני מברה קשים מעברה ואפ"ם שהחלמ"ח קי"ז סק"כ לומד בדעת ת' הרח"ם בנכפית דמסופק הוא אם ר"ג בשוה מדותיו ונזר לא בנכפית דאסור לנרשה בב"כ הרי ל"ל תילוק זה דהא נכפית אי' לדור עמה ומומד בהמירה מברה. אך הא בחמה רמ"א מפרש שם ברמ"ם דאין בנכפית תר"ג וכ"כ ב"ם סקכ"ב דלא כהחלמ"ח;

והנה ודאי דים כח ביד חכמי' לפקור דבר מן התורה ואפי' בקום ועשה היכא שהוא מגזר מלחת אלא שים כמ"ם יבחות ל' ע"ב ואפי' בלא מגדר מלחת אלא שים קלת טעם ושמך בנבר וכמ"ם חים' שם פ"ח ע"א ד"ה מחוך דחקנה חכחים שיהי' ע"א נאמן שמח בשלה ואין זה עוקר דבר מן התורה כיון שדומה הדבר הנון להאמין וכ"כ הוס' שם פ"ם ע"ב ד"ה כיון דמ"ה מדרבנן מטמח לה בעל וכ"כ חוס' ע"ז י"ג ע"א ד"ה המר דחם נשח וגהן בשוק של ע"ז בשמה חיעקר דים כח ביד חכמים לעיקור לפר בע"ח ודאו' אפי' בקו"ע וכ"כ כ"ם פ"ג מגדרים ה"ם דמ"ם פוסק רמב"ם דאין נדר ושבועה חל על תוכה ופוריס חע"ג דקו"ע הוא ואי' משום דהוי מיגדר מלחת וחזוק לדבריהם ועוי"ל כמ"ם חוס' מיר מ"נ ע"ב ד"ה והאי דבמקום שים פניס פעם בדבר יש להם כח לפקור אפי' בקו"ע (ומקו' הרשב"ח והר"ן ניטין ל"ח פ"ב אך הוחר לר' אליעזר לשחרר עבדו ולעשר

על עסה דלעולם בהם מעבדו כשכיל מלות תפלה בליבור דהיינו תלת דרבנן. כ' דעיקר הקובלית תמ"פ דים כח כיד חכמים. לך מסום דהכא השחרור קום ועסה הוא. וכן חוס' חולין פ"ו ע"ח ד"ה סיפא על חס"ו דמקשה בגמ' דיהי' מוחר לשחוט להריסם חו"כ הק' הוי בשלחת לפעור מכסוי ים כח לחכמים מסום דשוח"ח היח משח"כ להחיר לחו דחו"ב חין להם כח דהוי בקו"ע ולריך לחלק בדבר וחכ"ח):

ובודאי שהחכמים בכל דור חפי' חחד הסימת הש"ס ים להם כח זה לעקור ד"ח הם רוחים ליכך בדבר כמ"ש בח' רחב"ן מוכח כי' יו"ד ש"ד שחלה מנהג בחלוה בחי שחינו נוהג כשורה שמנדין חוחו שלח יחולו לו בן הודיעני חס הם כשבעים לבטל חת המלוה והשיב שחל מסום כולל דברים המוחריב ועוד למנדר מלחת ב"ד מהיים לעקור דבר חב"ח מבוח כיון ש"ל ועי' חוס' מ"ק י"ד ע"ל ד"ה מהו שהקשו למה יהנה נדויו כרגל הל נדוי לינו חלח עסה ולין עסה דומה עסה דרגל (פי' כמו בחלוות דחמרי' בגמ' עסה דרבים עדיף והיינו דעסה דרגל הוי עסה הסוה בכל ודחי עסה דחלוות שחינה סוה בכל ועי' מהרש"ל יבמוח פ'. על רש"י וחוסח מיסור גזיר. ולח"כ ה"ה נדוי נ"כ לינו סוה בכל. ומחי' חוס' שם דעובר על דברי הדיינים הוי עסה דליכא לח משמע כפי' זה) והי' דנדוי מחוור שדוחה לחו דמקלל הברו הכי כח נדוי כ"ד חפי' בקו"ע לקלל חדם מישרחל. ולח כ' רחב"ן דים כח לכל ב"ד לעקור ד"ח למנדר מלחת. מכ"ש דר"ג שהי' רשבכה"ג שהי' לו כח זה לגזור שלח ליעח ב' נשים ולפי' לח יבעל עי"ז מפו"ר ויבח לידי הרהורי עבירה. וממילח כיון דר"ג גזר עליו לין עליו שום עונש דלעוב הוח וכמ"ש הוס' שבת ד' ע"ח ד"ה קודם שרלייהבפה. (ומ"ש רח"ם שבת פ"ב ס' ע"ו המיהי לין יכלו הגחונים לחדם גזרה לחר שבחם ר' חגי בס"ם לריך ג'יחור כי מלינו הרבה גזרות והקנות. לך לין שיבי' בחקנת ר"נ ודלי מודה הרח"ם דבח הביחה בב"ד). לך בחחת ח"ח להעלות על הדעה בחר"נ שלח יפח שהי נשים הי' לך במקום שיבה להרהור עבירה וכי כ' נהב"ה מרדכי בהובות הל"ח וכ"כ בבוח"ת ר"ן סי' מ"ח בחר"נ נחקן בשביל שלח יבחו לקטנות ומריבות יבי כ"ד דמסום חשם קטן נהיר לו להרהורי עבירה דקטים מעבירה. ומפורש בחה"ד רס"ג דלף דדמי' חלות יבום מסום קטן בח"ם יבמות ק"ח ע"ב ודבכרו חליו ומ' כלך חלל שבמיחך ולל חבעים קטנה להוך ביהן ג"מ חסור לו להמנע מליעח חשה כלל מסום קטנה דליכח למיחש שמח יבבר ילרו עליו ובח לידי חטח וכ"ה לח דחי' מסום קטן שכ"ל הכי דהרהור דומה קטן. ולפי' להבובים דחר"נ הי' חפי' בביעול מלות פו"ר מ"מ הרהור עבירה חמור לשמ"ם מהרי"ו מינן סי' י' דמלות יבום עדיפח ממלות פו"ר וביון דמבעלים יבום מסום קטן כ"ם פו"ר הקלה מחמה ומ"מ הרהור עבירה כ' ה"ד דחמור מקטן. הכי דהרהור עבירה חמור מפו"ר ולכ"ע חפי' ימח דחר"נ שלח ליעח ב' נשים חינו מסום קטן חלח מפני טעם חחר מ"מ גלמד דהרהור עבירה עדיף מפו"ר לך דבכי ת' מהרי"ו מינן המובים ובח' כ"י סי' י"ד חולק עליו וכ' דפו"ר חמור מיבום ודומה דבריו:

ולבאורה מוכח דמלות פו"ר חמור מחטח הרהור עבירה. מסום ב"ב ס' ע"ב ד"ה דין שהקשו על מ"ם מיום שנשטה מלבות הרשעה דין הוח שנגזור על עלמנו שלח ליעח נשים מיחה חח כי פרו ורבו ושמח על לוחן שכבר קיימו פו"ר קלמר עכ"ל פרי דפל מליה פו"ר לי לפשר לגזור ולח קיים פו"ר נזרו לף שיעמוד ע"כ בהרהורים. לך בחמה נרחה כוונתם דלף דים כח לחכמים לעקור ד"ח מ"מ כיון דמפורש בקרל פרו ורבו ל"ל לעקור חת הפסוק וכמ"ש הפ"ו בכ"ד. והרהור עבירה יחוקן הם יבחו נשים וקנות ועקרות. ויש דקלמר בגמ' שלח ליעח לשה שחלה ולהוליד בנים. חדח מלהה היח שלח ליעח לשה שחלה בנים לבל שלח לחוקן שנים מולידות לח ס"ד לגזור:

ועי' כ"ח יו"ד ס"ס רכ"ח בשם ח"ו קטן מי שבשבע להשהו שלח ישח לחרת לחר מוחה דחין השבועה חלה דהוי נשבע לבטל לח החלוה ולפי' קיים פו"ר דמלוה ד"ח היח לעבב לל חנח יבך ובש"ך יו"ד רל"ט בקב"ג הקשה עליו למה חין השבועה חלה בח בולל חוהן שחינן מוליבות וכמ"ש רמ"ח שם בשם רח"ם וביב"ם ל"ח ובהה"ע קי"ח בש"ו נשח לשה זקנה ובשבע לה שלח ישח לחרת דחפ"ב שלח קיים פו"ר חלה השבועה שבבי כלל דבריס שבשבועה חלה בהם נשים שלח יוכל לקיים כהן פו"ר. ולק"מ כי מ"ם כ"ח דולעבב לל חנח הוח ד"ח חמוה. ונרחה דכוונחו למ"ם ביבמוח ס"ח ע"ב דחסור לעמוד בלח לשה וללמד מלח סוב היות החדם לבבו והיינו הרהור עבירה ודשת הרמב"ן במלחמות שם בל"ל דהוח לי' דחו' ושי' רמב"ם שבבית זה הדבר בשבו"ח מ"ח הה"ע והטע"ז. ול' דבהלכה ג' לם יבבי נוכר עליו הוי ליסור דחו'. ובהטע"ז מייבי בשחם חדם שלח לבשת לו מ"מ היח חקנת חבמים שלח יעמוד בלי לשה ומינו לפי' לי נימח דהוח דרבנן מ"מ לעבור על לי' דרבנן ג"כ לין בשבועה חלה כמ"ם יו"ד רל"ט ס"ו ולבן לין בחן כולל כלל דחין לשה שחינה מלוה ליעחה ביון שהוח ברוי שלח לשה כלל משל"כ הבח בפי' רל"ט דים לו לשה והוח ביעול מהרהור שבין הוי כולל ביון דנשים שחינן מוליבות לין מלוה עליו ליעח לוהן:

ובפרט בג"ד שהיח חורבת עליו והיח בעלמה גרמה לה כודחי לי נימח דחר"נ ניחן לעובחה כמו שהבחתי לעיל לח שבין ד"ג חקנה לרשיעי וכמ"ם רמ"ח הל"ע הקי"ם ס"ב בשם רשב"ח ביבמה שנתקדשה לחחר לין ביבום הוחו לחלון ביון שהיח גרמה ושבשה בדבר זה וכמ"ם ביבמות ל' ע"ב שמעת מלי לחזור רבנן מליחת לשה לבבלה מסום היבה הבח הוי לה חיבה והיבה ומלינו בב"ד שלח ניחן רבנן במקום ליסיר כמ"ם יבמות כ"ם ע"ב מלחי דהמירה קני מלחי דליסורין לח קני וב"ב חוס' שם ל' ע"ח ד"ה ד"ג דחפי' לרבנן דהמרי קדושין הויבין בחייבי לחוין מ"מ לין מלחי לחר מלחי דלח חקנו רבנן במקום ליבור וב"ב חו' בהוכות ל"ח ע"ב ד"ה לי דחבעם לחוח לח הקנו לגנב ועי"ם בחס"ו ד"ה ודלמקי דפי' בן בכוונתם. וכן בב"ח ל"ו ע"ב בי שבבו רבנן הקנחה בעל לוקח הוי להחירה לליבורין לח שבוד רבנן וב"ב חו"ת ר"ן פ' מ"ד בשעיבות דרבנן הקנו מסום כדי שייבם בבוון הל שיעבו שלח יהיבן לח חקנו ולב"ב ס"ב לח חיקון ר"נ לעיבחה ליכח שבשבה בעלמה:

ועוי"ל ביון דניבמות ס"ה ע"ח ב' לחי ס"ל בל המשח לשה על לשהו יולין ויהן בחובה ובבח מהיר והוח דחים לי לחזיבינהו ומשמע דבשם ב' לחי שחופר מסום דחפ"ב דים לו מבשי דו מיסיקן מ"מ חייבי שמה לח"ב לח יפוי לו ויל שזה שבם ב"ג שלח

ליפת כ' נפים מפום דמופם להה דר' חמי . וע"ע ה' מהר"י מינץ ס"י (דפוס פיורדא דף ס"ו ע"ב) ומ"ה בנ"ד דמורדה היא ואין לה מזונות כמ"ש בחוכות ס"ד ע"ח ותי"ב ל"ם מעם זה ואין בזה מר"ג :

והנה דהיתי להדרת נחומו ס' בקונטרסו שהביא קו' המחברים למה לא יבא מעה דפו"ר וידחה ל"ת דחרם וכעין שהקשו חום' בניטין ותי ד"ל דחרנמ"ה דקבלו הדור ע"ם דינו כנדר מסיב כל"ח ועשה להה אחר חלף החמישי הוי לכ"ע רק דרבנן ותי' דרבנן ל"ה רק כל"ת לחוד . ותי' בכוד נחומו ע"פ ריץ ר"ה ל"ב ע"ב ורח"פ פ"נ דמ"ק שכ' דנם שבות דרבנן לח נדחה דחכמי' עשו לדבריהם כשל תורה ינם תי' דדבריהם תשוב כל"ח ועשה . תמנם לפי המשמע מל' הר"ן שכ' דהכח עשו כשל תורה י"ל דרק שבותים דשבת ויו"ם דהם מפיס נזרה לעו מלאכה דתו' תשוב כל"ח ועשה מש"כ בשאר תי' דרבנן . והביח רתי' ממגילה כ"ו ע"ב בני כניסחת דיהודתי רומתי דהוי פחים להתי לידרונת וכו' לתר רבה דלי תיבומת דהוי כלי טן הטבי לנחת וכו' לתרו רבנן ומנין דמטלטלי וכו' ותשה כמו בר"ח שמחר עבדו ודחה העשה דהפלה בלבור לעשה דלעולם בהם תעבדו ולפ דבכ"ד לין עשה דוחה עשה טכ"ז כין דמלוה דרבי' היח עדיפה ל"ב כ"ב כין דהכהנים היו רולים לעייל לללוי ניחת דעשה דהפלה בלבור ידחה לל"ת דעומלה . ונם לפמ"ש ריטב"ח דהיו רולים לעייל לפרום ידייהו ל"ב לילה עשה דב"ב (ועי' ירו' נזיר פכ"ג מי מותר כהן גדול לעשות בשביל כ"ב) . לך כ' מקום דעומלה הוי ל"ה ועשה בח"ם בב"ח ומ"ה לינם נדחין . לבל תשה להת החם הוי רק עומלה דרבנן דהת המת לת מי' בהכ"ג רק בחדר הסמוך ובלר חוהלים הפחוחים לחוהל המת הוי רק דרבנן כמ"ש ס"ך יו"ד שפ"ב ות"ב לתה נדחה העומלה לפ"ב כין דבעומלה דתו' הוי ל"ה ועשה נם עומלה דרבנן חלים כדתו' ושפיר הוי הוכחה דהר"ן בללה כייל לכל לישורי דבריהם :

ונפלאתי מהד' כי ממגילה ל"ק כלל כי ודחי בשיר נדולה כמחוזת היו כמה בנסיות והיו יכולים שכהנים להחפלל ולישת כניהם במקומות לחרים ללה שהי' רלונם למיעל ולעלויי החם לבל לין ס"ד לומר נם עשה דוחה ל"ת . לך עיקר הדבר מה שהחפק הג' מיזיקוב ס' תי' הת שלחמרו בר"ה יו"ט עשה ול"ת טל שבותים דיו"ט . קתי לכל שבותים דכוותה . מלינו כיולת בו נחים' בכורות ל"ד ע"ח ד"ה ושני טל דבלה של תרומה שחלה למי חטחת דהיכלה במיחה לף שחינה ללה דרבנן מ"מ מכים לוהו יוהר משלח תי' דרבנן . והיינו דתי' דרבנן שהוח נדר טל תי' דהו' שהוח במיחה חמור משלח לישורי דרבנן וכ"כ הוס' ר"ה י"ב ע"ח ד"ה חמת וכ"כ שחג"ח סי' ל"ו דהת דפריך בפסחים ל"ה ע"ב דמתי הת לת חזי לי' חע"ג דדמתי הינו חלה דרבנן לפ"ה כיון דטבל הטבול להרומת מטשר דתו' הינו יולת. מקום דחמור שהוח במיחה ר"ה טבל מדרבנן חמור דבל דהקון רבנן כדתו' חקון . לך מ"מ ל"ל דתין זה כלל נחור לכל דוכתי . ורתי' דסיפת דמתני' ר"ה ל"ב ע"ב דתין מטכבים לת התינוקות מוקי לה בנמ' בר' יהודה דתין נטוח ישראל סומכות ודלת בר' יוסי דפליג ומסתמת נם ריפת בר' יהודה דדוחק לומסקה בסכינת חריפה. ובסוכה (מ"ז:) נבי מחילה תלוי' ס"ב ל"ק ר' יוסי חלת בסוכה דמ"ע לבל שבה דתי' סקילה לת ומי' רש"י כיון דלישור סקילה בדתו' מחמירים לפי' בדרבנן . ור' יהודה

ס"ל להיפוך דסוכה דתי' חמור מזבוח דרבנן ולית לי' ס' ז דדרבנן חלים כדתורים וק' מר"ה דתין מעבירים על בחסום דמשמע דר' יהודה מודה בה דשבות דרבנן חלים כדתו' ותין לומר דר' יהודה בב"ד ס"ל כן דהת שיטתו בכחובות (ג"ו.) דחכמים עשו חזוק לדבריהם יותר מפל תורה והת דקת מחלק בין סוכה דתו' לע"ח כיינו טשם דחכמים הקילו בעירוב דרך בעירוב הלכה כדברי המיקל חבל לת במחיצת כמ"ש ריטב"ח ערובין ס"ו ע"ח וליב"ם ס"ם ת"ב . תב"ל דרק בשבות זה דשופר החמירו ולת בכל דוכתי . ולף הם נדחוק דריפת דר"ה לת קתי כר' יהודה מ"מ מבוחר מסוכה דחמתי פליגי בזה :

ועי' מג"ח סי' רנ"ד סקב"ב טל קו' קיקיון דיונה למה החירו לו תי' דרבנן לרדות ולת השמידו דבריהם כמו בערל הזהה ותיומל ותי' דלת חמיד החמירו בדבריהם וכ"ב ס"ה סקי"ת וסי' ס"ז סק"ז וסק"ח . ורתיתי לפמ"ג רנ"ד ערמז טל דברי רמב"ם פ"ו מק"פ ה"ו דמש"ה בהוהה העמידו דבריהם כיון דלת מעי שוב זמן הפסח . ונראה שכוונתו בזה לחרן קו' קקיון דיונה דמש"ה החירו לו לרדות ולת השמידו דבריהם משום דהכת דעהה שבת הוח ומעי זמן החיוב . ותיעני יודע מה יענה להת דר"ה דתין מעבירים לח החסום דהוח בבר זמן החיוב טל הסופר ומ"מ דוחה דרבנן לח מ"ע דתו' :

ומ"ש בכוד נחומו ס' דחר"ג יש בו ל"ת ועשה דמר . לת נהירת כי רבב"ז חטל"ד כחב דחפ' להסוברים דתין שבועה תלה לבטל לישורים דרבנן מודים הם דלת חלים חקנת ר"ג בתי' דרבנן ומילה שבועה ומ"ב דלית בי' ל"ת ועשה . ולף שבשמו הר"ן ס' ל"ת בהב דתין שבועה תלה נגד חר"ג שלת לנרם בע"ב ודבר זה פשט לישורו בכל ישרחל ות"ח להדם לפרן נדרן של רחשונים כדי לקיים שבועתו שהרי חפי' לי' דרבנן דוחה של תורה בשות"ת עכ"ל ומבוחר דחולק עליו בחרתי . חדת בנוף הדין דשבועה לינה תלה טל חר"ג ונם דעתו דחר"ג חמור מדרבנן דלת כרבב"ז . לך ס"ם נלמד מדבריו דה"ל לומר דים בחר"ג לתו ועשה דהת נם בכל תי' דרבנן דימת הכי דים להם כח לעקור ד"ת וכמו שכחבתי לעיל . ונם י"ל דר"ן כ"ב רק בחר"ג שלת לנרם בע"ב דפשט לישורו בכל ישרחל בימי הר"ן (דהרחב"ם והטור לת הזכירוהו) ולת נשחיק שחי נשים שלת נחפשטה בכל החרלות וכמ"ש בחה"ע סי' ל' ס"י . ונם נם בע"ב הוח נזרה משום סרך לישור כדמשמע משו"ת רשב"ל הקנ"ז דהוח ט"פ סימה ב"ם דלת ינרם לה חשהו ל"ש מל"ש כה ערוה דבר ומשה"ב כ' נשים דלת נחקנה משום דרכי דלישורין רק משום קטנה וכמ"ש לעיל . וחקנה שהוח לסיים לישור חמורה יותר מחקנה לחודה וכמ"ש ס"ז יו"ד רכ"ת סקמ"ב וחוי"ם סוסה פ"ד מ"נ ד"ה לילונים :

ויש להעיר נם בכל דרבנן י"ל דים בו ל"ת דלת חסור ועשה ט"פ שחורה לשער יורוך כמ"ש רמב"ם נס' המלוה סורם ל' וריש ה' ממרים ול"ב קשה למה ל"ל בר"ה דיו"ט עול"ת הוח טל שבותים הת בכל מילי דרבנן ים בהו עול"ת ומ"ש לח"מ פ"ל ממרים ה"ב דדוקת לעניו זקן ממרת כ' רמב"ם כן . תמוה דהת נס' המלות נם מקשה טל בה"נ למה לת מנה כל מה שהוח מדרבנן דים בהו לת חסור ועי"פ החורה ומוכח דחמיד נכל דרבנן שייכים הני לתו ועשה . וי"ל ט"פ מ"ש

מרגניתא טבתא שם דבר זה תלוי במחלוקת ר"ת ור' יהודה בסנהדרין פ"ז ע"א דר"ת סבר זקן ממרא היינו חייב מלא על דבר עזדונו כרת ושגגתו חטאת ור' ס"ל על דבר שעיקרו מדברי תורה ופירושו מד"ס דכ' פ"פ התורה לשבר יורוך עד דליכא הורה ויורוך. ופיי"ס דהרגימה ר"פ למהני מלי' דר' מאיר כי יפלא ממך זה יועץ שיודע לעבר כדחנן הן העידו וכו' אי להתי ניסא ואי להתי ניסא קשרי המץ בפסח דלפי' אם מחולקים בגזרה דרבנן נעשה זקן ממרא ס"מ בגזרות דרבנן הם בכלל לא הסור ודבם יורוך לגזרות והקנות הכתים ים בכל מה שיגזרו חכמים שעה פ"פ התורה ול"ת נשיכה מדלו' דלא תסור אבל לר' יהודה דלא דבם יורוך לגזרות חכמים אלא לדבר שעיקרו מדברי תורה ופירושו מד"ס. בלחמת כל גזרות חכמים אינם אלא לשמחתה בשלמא לללו דלא תסור. ופ"ב מהני' דר"ה דקתי מלינה דר' יהודה כמו שכתבתי לעיל שפיר הולרך לומר דוקא משום דיו"ט עשה ול"ת היא אבל בכל דרבנן אין ל"ת ועשה:

ויל עוד דבתר"ג שלא ליטול שהי נטים לף דים בו לחו ועשה אינו חמור כמ"ש הוב' יבמות ה' ע"א ד"ה וחכמי דעשה דוחה לחו ועשה שאינו שוה בכל ור"ב הוי אינו שוה בכל כיון שלא נתפשט בכל המדינות ומ"ה עשה דפו"ר שפיר דוחה לחוהו:

ומ"ש בשוד הגלון מדזיקוב סי' ברלם הקונטרס לדון על דברי המלה יעקב סי' ה' שבבית רחי' מחים דכופים אותו וק"ו דכופים להשבה והמה הרב מה רחי' מכפייתא החים דכופים אותו עד שיאמר רולה אני ונם מעושה כדין כשר וכל שאומר רולה אני נחשב כרצון ומשל"ב בכפייתא החשה לגרשה בפ"ב דהכפי' היא ממש שלא מדעתה כלל, ונפלאתי דהלא הדברים עהיקים דברי הגאלת יעקב הם דברי רח"ם בלל מ"ב סי' ח' והמיהה הרב סי' הוא קושי' ג"ב תניא אהי"ע סי' קיד וב"ב בפלאה סי' קי"ז ובנבעת פנחס סי' י' דמ"ש הב"ש קי"ז ס"ק ב"ב דיכול לזכות נם אם נתלחו בה מומים בשביל שנם נתים כופים אותו ל"ש דהת בפי' דידי' היינו שכופים אותו עד שיאמר רולה אני אבל לזכות לה נם בפ"ב נרע שפי בל"ל. ואע"פ שבני החלויות החלו נחכוונו לדבר אחד מ"מ יש לדון דל"ש בחשה בלל שאלטרך לומר רולה אני דהת לא בפי' רלונה בלל ורנמ"ה נזר של הבעל שלא יגרשה בפ"ב וכיון שאומר שבבד"ז לא נזר ומותר לגרש בפ"ב אין שייבות שאומר רולה אני כי ר"ג לא נזר עלי' בלל:

והנה נרור דיבולים לסמוך על רבותיו שבנולה דפק"ח וברב מליסא דבמורדת לא בפי' מלה רבנים להחירו ליטן חשה אחרת או לגרשה בפ"ב. ומשפט הבחירה מה עדיף ואיזה דרך ישרה שיבור לו האברך בבר נתחבטו בזה המחברים ובודאי לגרשה בפ"ב יבבד עליו. ולא נדון בזה בתה. לף על הבעל להשלים בתובתה וני"ם בתדה ונם שם"ת לבטחון על תביעותי' בבי חשר יפסקו הבד"ל. ואז יובל ר' מרדבי ליטן אחרת:

וראיתי בקונטרס ב' נחומו סי' שבתב שלא יהי' לפלא בעיני הקורחים מדוע לילף עלמו להיתר מלה רבנים עם תחנו הב"ג מ' מבשה י"י לף דמבואר בס' נור תני' יהודה דבשהרת מלה רבנים קרובים פסולים לף בבר דמלו לדבריו בספרי החדושים והביא רח"י הנח"י מסנהדרין ל"ו ע"א ד"ה יד"ג וכו' ובעור השנה לא ובנו הרב ותלמידו אין מוגים לבם אלא לחד וב' דב"י פיבור השנה שלריך ג' פ' ז' ומבין זה אינו אלא דרבנן ובע"ז אין מחשבים רק לחד ומינה במי לענין היהר מלה רבנים לף דמבין זה אינו מדאו' אין קרובים נחשבים רק בחד. הנה לפ"ז יקשה על בלח"מ פי"א מסנהדרין ה"ו שב' בשעם דברי רמב"ם דפדיני חמורות מוגים שנים משום דמדאו' בחד סגי וב"ם מעבור השנה דב"ב מדרבנן ומ"ת מוגים רק לחד. לף י"ל דלח"מ הוסיף משום דד"מ סגי בהדיוטות משא"ב עבור השנה לף דהוה דרבנן מ"מ ביון דבפי' מומחים מוגים לחד, לף נם ברמ"י נרחה הפי' דשחני עבור השנה דנוף המבין הוא מן החורה ואע"פ שב' ב' ז' סוף מדרבנן אבל מדאו' לריך מבין משא"ב הבא במלה רבנים דשקרו דרבנן ודאי דקרובים נחשים שנים ופי' ספרי שו"ת סי' כ"ז אות ד' שבשלחי בסק זה ומה שבחבתי:

סמן עמ

לכבוד הרב החריף ובקי מ' חיים מנחם קעסטענבערג הלוי נ"י דיין ומו"ץ בק"ק דאדום.

אודות החים חברסם כ"י משה שניידרמאן חשר השמו ס' יושבת בבתי ז' זה ימים רבים בעיר רחוקה אם להזיר לו ליטת חשה אחרת בלי מלה רבנים. כי קשה עליו לחכות ולהחמהמל זמן רב והוה לך בשאים ולא קיים פו"ר:

הנה בשו"ת מהר"ם אלשקר ס"ם ל"ב כ' שלא יעלה על הדעת לחשוב שחיקן ר"ג לפי' במקום שיש משם חיסור או בדיעבד עברה או חיזה סבה המחייבת גירושין ול"ל לפנים ונם במקום מטה לא נזר וכ"ב מהריב"ל שורש קמ"ח דהיכא שאחסרה אליו אין בבה"ג נזרה ר"ג כיון שאינה חשה הרחוי' לו אין זה בללל שהי נשים ועי' ת' רשב"ח סי' תקב"ז דלדידן בחר חר"ג הוי כמו מדאו' לפי' ב"ם דלא יגרש את אשתו אא"ב מלא בה ערוה דבר ואין הכוונה בדבר ברור דא"ב למה הולרך ללחו דלא יוכל לשוב לקחתה אלא מיירי שמלא בה דברים מכוערים ימלוה עבד אם משלחה ופיי"ם דאפי' היכא שהוא ממדת חסידות מוליבה דאין תיקן ר"ג אלא יתנהג במדת חסידות. וכן דעת הט"ז בחשובה כמ"ם בפח"ם סי' ח' סקב"ח ומובא בחשובת חוחנו הב"ח ומשמע שם דבמקום מלוה לא נזר ולא בפי' מלה רבנים. רק בנשחטית מסיק דבפי' מלה רבנים וכן דעת עבודת הגרשוני ול"ל. דהת שחלקו על הט"ז היינו רק בעובדת המובא שם שהיתה חולה וכן דעת שב יעקב ב"ו ח' דהיכא דפשפה מחירים לו בלי מלה רבנים ליטן אחרת. ופיי"ם בשב יעקב לגרש בפ"ב אין מחירים אפי' ע"י מלה רבנים דנט בפ"ב תחיר אפי והביא רחי' מח' רש"ל ובי"ח, וזה ממש עשרה שנים שבתב לי מר אחי הגאון מופת דורנו שליט"א החבד"ק בעבדין שמימה עליו דבמ' מהר"ם פדווחה סי' י"ג מבואר להיפוך דנט בפ"ב קיל אפי וכן משמע להמעיין במקור התקנה המובאים שם בת' מהר"ם מרוטנבורג דרק לעניו ליטת שתי נשים בתריך בדברים בתומרת דמ"ר וג' קבלות. אבל בנירושין בפ"ב הוא בללל שאר בל התקנות. לף אח"ב בתקנות השניות ב' נם בנט בפ"ב שלא יחיו בלא ג' קהלות. וס"ם עשוי דבבולם שייך לומר פחם דבמקום מטה לא נזר:

ומה שהביא ב"י רמ"י מדברי הכ"מ תמוה דשם מוכח הוה כשמים מלומה ומתים שומה וכן בשחטית בעובדת דמהרש"ל דל"מ מדינת דגמ' ס"ב לח הסכימו לגרש כע"כ. אבל ליפת לאחרת ע"י מלה רבנים ודאי דאין גמ"מ חם כיח שפוי' כדעת לו בשחטית ואל מהרש"ל בעלמו תימה דמדמה שנין דידי' לשחטית וס"ס מעמת דידי' משום ד"ל דשחטית שדהו משח"כ בגידון הש"ס דל"ם לומר בשחטית שדהו אין רצוי' מדבריהם ז"ל ט"ל אך אחי ס"ל:

ובן מ"ם ט"כ קמת אה"ם סי' ח' דגמ כע"כ אין לו זמן ואינו כלה לעולם וכ"כ ת"ם אה"ם סי' ג'. ז"ל ומפורש כנגדם בפסקי מהרא"י סי' ס"ח מובא בב"ם קס"ו סק"ז דגם על גמ כע"כ כתב ד"ל שכלה זמן המרס. וגם הרוחה בנוף לשון התקנה ירחה דטלטו בחדא מחתא מחתינהו וכן בגמ' מהרש"ם כ"כ וכללו מהרים כאחד בלי שינוי. וכן כ' רב אחאי גאון סי' דכמ' בית יוסף סי' י"ד כ' דגם אי' דגירושין כע"כ בכר בלה זמנו וכן כד"מ כ' תשובת מהרי"ק בשם ת' רשב"ח כ' לגרש אז ליפת לאחרת שלא גזר אלא עד סוף אלף החמישי. וכן מ"ם בח"ם שם לגרש כע"כ לא ניתן רשות להתירו ע"י מלה רבנים. מבואר דלא כוותי' בהגה"מ מרדכי יבמות סי' ק"ז גגם בגמ כע"כ סיוד מ"ר:

והגה י"ל דגמ כע"כ מדיך מליפת ב' נשים דבגמ כע"כ לינו עובר אלא הוא כעלמו משח"כ בב' נשים שמיחם עוברים (ורחיתי שם' אבי עזר שכמשניות תפי' נשים סי' ח' שדוחה זה דבדידה ליכא לימוד כלל ומכיח רחי' ממ"ם בחר סיפא סי' ח' בשם הלכות קטנות דחשכנזית מותרת להנשא לספרדי שים לו תשה לחרת. ואין זו רחי' דהא ודאי דנזרת ר"נ לא הי' שלי' ולכן כיון שספרדי מותר ליקח ב' נשים מותרת היא להנשא לו. אבל במקום שהות לשור ליפת ים גם שלי' אי' לפני עור דשיך לפי' בדרכנן כמ"ם תו' ע"ז ב"ב ע"ח ד"ה חיפוק ורמ"ח יו"ד ק"ם ס"ח). ויש לדון ד"ל לענין לימור דידה חמת כדי שיזכה הבעל ויקיים פו"ר וכמ"ם תום' ניסין מ"ח ע"ב ד"ה כופים דמש"ה כופים לח רבו לעבור בעשה דלעולם בהם העבודו. אך כ' לדלהורה קשה מאד מתום' כתובות דף ע"ח ד"ה ליפת שהקשו ישח בת תורין דליתי ע' דפו"ר ולדחי לאו דלא יהי' קדם ואי' דבדידה ליכא עשה דאפי' מפקדת אפשר לה בכיולא בה. ולמה ל"ח בה חמת כדי שיזכה הבעל ותחשוב די"ל דהא דמתירים לאחר לתשות כדי שיזכה תברו הוא מעשה כל ישראל עדיין זכ"ז ולכן בחשה דכ' רמ"ם בדכות פ"נ סי"נ שאינה בכלל ברכות ולכן ל"ם לומר בה חמת כדי שיזכה אחר ואי"כ ה"ה בב"ד אף שיזכה הוא לקיים פו"ר מ"מ רוכן על החשה בשני אי' תרי"נ. אך לפי מ"ם בח' דשק"ח סי' ז' דרמ"ם כ' כן רק בחלות שאין בנשים חייבות אבל בדברים דשייכי בשם גם בנשים ים ערבות והכא כ' תום' דאפי' מפקדת אפו"ר אין חומרים לה לעבור בשבילו. והיותר נכון לומר בחי' שאינה החום' דלא מיירו אלא כדי שיזכה רק לעבור על עשה כמו שכופים אח רבו וכו' אבל לעבור בשוגג על ל"ת אבור דרק בו בעלמו חידשה תורה דעשה דוחה ל"ת אבל לא עשה שלו ידחה לאו של חברו ואי"כ הכא בב"ד שייך לומר חטח וכו' ומ"מ ודאי דעדיף גם בע"כ שאין גרשת אי' עלי':

וי"ל עוד דגמ כע"כ מדיך מכ"ם ר"ן סוף יומח דשוחטים לחולה בשבת ואין מחכילים לחומו נבלה משום דנבלה עובר על כל זית וזית אבל שחיטה פוכר רק בפ"ח ה"ב בגמ בע"כ יעבור רק פ"ח. ובסברת זו מיושב קו' תוס' חולין פ"ו ע"ח ד"ה סיפא היחה דמשום נזרה דלמח אהני למיכל נבלה יש להחיר לאו דאומו ואת בנו מבפק. מה לי לאו דאו"ב ומה לי לאו דנבלה. וי"ל דזה החילוק דאו"ב שפיר מחיכים לשחוט דהוח רק אי' פעם ח' משח"כ אי חייש' שיאכלו משחיטתם כל ביח וביח הוח בחיסור. ומ"מ אין קו' על נו"ב הנ"ל שב' גם בע"כ חמור די"ל דב' כן ע"פ דעת הרמב"ד יומח דגרע חיסור חמור אחד מחיסורים קלים רבים. ורחיתי שם' אבי עזר שכמשניות חפארת ישראל נשים סי' ח' כד"ה אבו"ח שב' כן דגמ בע"כ עדיף ע"פ ס' הנ"ל. ומ"מ אין הדבר ברור כן דאם נוסח שחי נשים החיסור נמשך חמיד כל הימים שהות בשוחטין עמה כי שם' בית יוסף י"ד כחב שלא נזר ר"ג אם נשח ב' נשים שיגרש אחת אלא על מחלת השוחטים ועי' בספרי שו"ת סי' כ"ה ד"ה ואחמש. ועוד י"ל לפמ"ש בית שמואל ק"ט סק"ב דבגמ בע"כ אחרי' שלי"מ א"כ בכל גמ בע"כ אם נוסח אחר"כ אחרת בכלל גם אי' שחי נשים ופשיטא דחמור יותר דהכא חרחי חיסורי גמ בע"כ וב' נשים:

והגה כל"ד דיוצאת בנחי ז' זה שנים רבות שודאי שזיכה ועכ"פ כוי עוברת על דת יהודית וכמ"ם רמ"א קט"ו ס"ד בדגילה להחיחד עם שרלים ועי"ש שאין בזה תר"ע ומי' פחחי חשו' סי' ח' סקכ"ח בשם זכרון יוסף בהמירה ל"ל מלה רבנים וכ"כ שם סקכ"ב בשם חמדת שלמה וכ"כ הגאונים מקרלשניק ויוצפלחף בם' פרי חבואה סי"ג ל"ה וכ"כ בחשובת נשם סי' מ"ב אם בדחה ר' שנים אף שלא נודע שזיכה מחיר אף בלי מ"ר וכ"כ בם' דברי חיים אה"ע סי' ח' וה' דל"ל מ"ר כ"נ"ה אי בבדחה וכ"כ בשו"ת מהר"י הכהן סנינא אה"ע סי' כ"ז וכ"ח:

ולענין קבלת העדות שלא בפני' נראה דהכא מהני. חדא דמ"ם ב"ק ק"ב ע"ב אם הוא עובר אי העדים חולים מקבלים הרי דבחשם בספר הרי. ולא בעי' במקום לומם שלחו לו מ"מ כ"ח סע"ז וכן אם אינו מלוי בעיר לא בעי' הודיעוהו וכחו שב' שם. ה"ג במקום הרהור עבירה ויל"ב החדש רע מעשוריו ורווק הדר בכרך גדול ודאי דהיינו גדול יותר. ומוחר לקבל עדות שלא בפני' להליל חת הבעל ממכשול. ועוד כ' עמ"ם חום' שם ד"ה מקיימים ורח"ם דמ"ה לרב מקיימים חת הספר שלא בפני' בע"ד משום דקיום שטרות דרבנן וקיי"ל כרב. וכ' דבהח פליגי רב וכ' יוחנן דלרב הח דבעי' בפניו הוא רק מדרבנן ומש"ה ל"ג בדרבנן דהוי חקנחת להקנחת. ולר' יוחנן מדאו' בעי' קבלת עדות בפניו ולכן חפי' בדרבנן נמי. וזה פי' מ"ם שם לסברה לך בטעמא דר' יוחנן דכ' קרא וקומד בבעליו הייט דמד"ח הוא. ות"ל כיון דמדאו' מוחר ליפת שחי נשים ורק מר"נ מונעו דהוי רק מדרבנן כמ"ם רוב הפוסקים ובפרט בזה"ז דכלה זמן המרס. וכיון דהוי רק מדרבנן מוחר לקבל עדות שלא בפני'. (ועי' חה"ש י"ח ס"ד בעדי זנות בעי' שיעידו בפני' וידוע דהחכ"ז כ"ק ק"ב ע"ב בשם המחירי חולק וס"ל דמקבלים דזכות הוא לה וכ"כ רדב"ז משום דבחיסורין כל ישראל בעלי דיינים ניהו וכ"ד מהרי"ן לב ת"ב סי' ת'):

אך צריך לדון מי ומי כמעידים עלי' שיזכה בבחי

ז'. ודלי דהגדת הקרובים היינו כדלי וכרכה קרובים כע"ש דמי כמ"ש רמ"א תכ"ט סי' קע"ו. וי"ל בליקוט רנל"ד מהגי ע"ח כמ"ש מהרי"ק הובא ב"י יו"ד ס"ס ח' בשופט וכ"ד נו"כ קמח תה"ע ס"ס ג"ד ד"ה ועוד וכו' כ"ה דהיכא שיש רנל"ד נהמן ע"ח לפי' בדבר שבעריכה ומכיח רלי' מסועה עי"ש. לך על רלי' נו"כ הקמ' החתרונים. וכמהרי"ק הנ"ל י"ל שהן כוונתו דמדינת נפשל השותפ ואסור להכול מזבחו. הלא שהם רצו הקהל לחלקו יכולים. דהא דהן הקהל רשאים לפלק שו"כ היא דק מכת מקנה וכבה"ע י"ל דלא תקנו דחולי לא קבלוהו בחופן זה. וכשנם כי בנדון זה ח"י מה הרנל"ד שכ' כ"ת בזיתה. דמי יודע לה הכתב שבעבירה היה נדה מתקוב למקום בעריס רחוקות לך לפמ"ש כ"ת סי' בח מכתב תעודה מהפלילית מוילנא על תמיהת הדברים שהיה יושבת בבתי ז' פשיטא דערכאות מהימני דלא מרעי נפשי' כמ"ש מהני' ניתין ר' ע"כ כל הטעות העולים בערכאות של כותאם כשרים וכתו"מ סי' ס"ת ומהרי"ק קכ"ח מביא רלי' דנאמנים מדאו' מדפריך והא להו בני כריתות נינהו, ומכ"ש בחי' חר"נ שהינו רק הדבנן דסמכי' עליהם ומלינו נאמנות ערכאות נם לענין איסור ביה"ד קפ"ה בהנ"ה נבי רבית דרבנן וכמ"ש בספרי שו"ת ס' כ"ת חות כ'. סוף דבר דעתי מלטרפה להתיר לו ליבת הנה הרחוי' לו בלי מחה רבנים ע"י שיתן נט לפלית שיזכה עבורה וכתו"מ הרמ"ח סי' ח' וכמוהנ בני תוספתיך ומלוה רבה להלילו ממקול עין בתוקדם:

סימן פ.

אודות הרבני מ' ליבים מפק לפר זה שלם שנים לפר לא יחלה מנות וברוי בלא בית ובלא ברכה כי לפתי נחלדה היא מעוברה בלי דעה ר"ל ואין בכתו לדור עמה ונביהו עדות ע"ז ולטוף פה הנב"ע. והוא לועק כמר נפשו ובוכה על לכוד ימיו ומתחנן להוליא ממכגר לפור להתירו מכבלי העגון ובמתי לבי לקול זעקתו כי ידעתי לת מלידיו ושקדו רבותינו ז"ל על תקנת בנות ישרלל וכ"ש פשוט פנוחת דנפרת ועלמלה נבר ונפרט הדברים לפני כל יודעי דת ודין:

א) מקור הדין מהגי' יבמות קי"ב ע"ב נשהעית לת יולית ושם בנמ' לימת דשם לימה יודעת לשמור לת ניטה מדאו' לימה מנורשת ושם יודעת לשמור ניטה הלא שהימה יודעת לשמור עלמה נזרו רבנן שלא יבראנה כדי שלא יהנו בה מנהג הפקר ועי' תוס' שם ד"ה יהא בשם ירושלמי דבי ר' יהי משום נרירה ר"ן ור"מ משום שח"י לשמור לת ניטה. ותלתה מילי לימת ביניהו עבר ונירש. יש לה לב. עתים תלים עתים סוטה. ושי"ם שהקשו לימת ח"ב יודעת לשמור לת ניטה ולי' לשמור עלמה דלמ"ד משום נרירה אסור ולר"ז ור"מ מנורשת:

ונראה לי דהפי' בירושלמי דמ"ד משום שח"י לשמור לת ניטה לית לי' נזרה דנרירה ומהני' דשהעית מיירי רק שם ח"י לשמור ניטה לבל שם יודעת לשמור לת ניטה לע"פ שח"י לשמור עלמה נזרו רבנן כלל. לבל מ"ד משום נרירה מודה דשם ח"י לשמור ניטה מדאו' לימה מנורשת הלא שמוסיף דהפי' יכולה לשמור לת ניטה מ"מ שם לימה יכולה לשמור עלמה נזרו רבנן שלא יבראנה. והכרת לומר בן דמ"ד נרירה היינו חולק על ז"ל דהגדת הקרובים היינו כדלי וכרכה קרובים כע"ש דמי כמ"ש רמ"א תכ"ט סי' קע"ו. וי"ל בליקוט רנל"ד מהגי ע"ח כמ"ש מהרי"ק הובא ב"י יו"ד ס"ס ח' בשופט וכ"ד נו"כ קמח תה"ע ס"ס ג"ד ד"ה ועוד וכו' כ"ה דהיכא שיש רנל"ד נהמן ע"ח לפי' בדבר שבעריכה ומכיח רלי' מסועה עי"ש. לך על רלי' נו"כ הקמ' החתרונים. וכמהרי"ק הנ"ל י"ל שהן כוונתו דמדינת נפשל השותפ ואסור להכול מזבחו. הלא שהם רצו הקהל לחלקו יכולים. דהא דהן הקהל רשאים לפלק שו"כ היא דק מכת מקנה וכבה"ע י"ל דלא תקנו דחולי לא קבלוהו בחופן זה. וכשנם כי בנדון זה ח"י מה הרנל"ד שכ' כ"ת בזיתה. דמי יודע לה הכתב שבעבירה היה נדה מתקוב למקום בעריס רחוקות לך לפמ"ש כ"ת סי' בח מכתב תעודה מהפלילית מוילנא על תמיהת הדברים שהיה יושבת בבתי ז' פשיטא דערכאות מהימני דלא מרעי נפשי' כמ"ש מהני' ניתין ר' ע"כ כל הטעות העולים בערכאות של כותאם כשרים וכתו"מ סי' ס"ת ומהרי"ק קכ"ח מביא רלי' דנאמנים מדאו' מדפריך והא להו בני כריתות נינהו, ומכ"ש בחי' חר"נ שהינו רק הדבנן דסמכי' עליהם ומלינו נאמנות ערכאות נם לענין איסור ביה"ד קפ"ה בהנ"ה נבי רבית דרבנן וכמ"ש בספרי שו"ת ס' כ"ת חות כ'. סוף דבר דעתי מלטרפה להתיר לו ליבת הנה הרחוי' לו בלי מחה רבנים ע"י שיתן נט לפלית שיזכה עבורה וכתו"מ הרמ"ח סי' ח' וכמוהנ בני תוספתיך ומלוה רבה להלילו ממקול עין בתוקדם:

על נו"ד שח"י לשמור ניטה. דהא מצוה מפורשת ניתן ס"ד ע"כ וכל שהינה יכולה לשמור לת ניטה ח"י להתנרש הרי העיקר התלי בשמירת ניטה. דלמ"ד נרירה הילל עיקר התלי משום שח"י לשמור לת עלמה. ונב הא שם ח"ת לומר משום רירה דכתיב מבואר דמהני זו מיירי בקטנה ותים' אונין מ"ג ע"ב סד"ה וכל כתבו דבקטנה נת שייך נרירה ונם סלא סבא ביבמות בכבלי מקבה לי דח"י לשמור ניטה ד"ת סוטה מתנרשה והא לחמרי דבי ר' יהי וקתן בידה וכו' הרי זה לי' פשוט דלכ"ע בעי' שיהי' לה יד. לפ"ב כמ"ש דמ"ד משום נרירה לינו תולק דבעי יד ובא רק להוסיף על דהרי מ"ד הרחשין. וע"כ לא שייך לומר נפ"מ ביניהם שם יודעת לשמור ניטה. כיון דמ"ד נרירה מפורש לומר כן דלפי' יודעת לשמור ניטה לסור. ומה שלמר בירושלמי עבר ונירש ח"ב דלמ"ד משום נרירה נירש ולמ"ד משום שח"י לשמור ניטה לסור. לפי' דלמ"ד משום שמירה ניטה ולא יכעה לשמור ניטה לסור לבל למ"ד משום נרירה. היינו לי יכעה לשמור ניטה ולא יכעה לשמור לה עלמה לז דיעבד מהני:

ב) ובודאי דהין לומר דה"מ דשייך נזרה נרירה לם עתה בעלה מסמרה ויושבת בביתו בל כבודה פנימה. אז לסור לנרשה משום דנריעי נרעה לשמירתה. לבל בנ"ד שהלשה נעה וזדה ובעלה הוא בודד בעיר נכרי' זה שלש שנים ואינו משמירה בלל וי"ב מה תשפיד בזה ובמה יברע שמירתה ותרי הפקר יותר לם יבראנה. דזה היינו דס"ם י"ל עתה שהיא לי' תמירת לתנשי לישיר ה"ת ולם יבראנה קול לי' שנו'. וזה הטעם מ"ם בירו' דלמ"ד משום נרירה לא מהני יש לה לב ולת ולכתובה ומה נפ"מ ולמה יברע שמירת לחרי ולחרי מסמירת בעלה ובפרט לפמ"ם רמב"ם פ"י מהרושין בב"נ שלם שהטעות אין הבעל חייב לשמרה בלל דכתב לפיכך מניחה ונוסע לארת ואין מחייבים לוהו בשלר בכות ועיבה שלין לת בבר דעה לדור עם השופים בבית לחד וא"ב מה הרי הפקר יותר לחר הינושין. לפ"ב דחימרת ח"ת היא שמירתה לבן בל זמן שלא נרשה היא בחזקת מסומרת:

ג) ובמקום לחר כתבתי נ"ב. דלין לחלק ולומר דדוקא בשופה בים לה יד ויכולה לשמור לת ניטה אלא שח"י לשמור לת עלמה תקנו חכמים שלא יהנו בה תהא הפקר לבל בחשופת נחורה לא חשו בלל לתקנתה בין דלין משפי שופים בלום. הא בורבת. תדא דידהי דשופה דפניך לימירת לא"ב דפשיטא דחופם הוא ואינו חייב בלום ולא"ל בפרה מ"מ מקרי מבשול עבירה. ולבחורה מוכח להפוך בסנהדרין ל"ה ע"ב דחמרי' בקטן שעבר עבירה דהוי תקלה משום שעבר במזיד אלא דרחמנא היא דחם עלי' וכן בקטנה (ותשורים שם בשיטה רמב"ם פ"ב מבופה הי"ד דקטנה שוגגה ברצונה נחשרה על בעלה ולא לחמרי' דפתו קטנה חופם הוא. ונ"ב על הרחב"ד וכל הרחשונים החולקים עלין) ומשום דדוקא בקטן שעבר עבירה במזיד מקרי תקלה לבל בשופה דחופה היא לינה תקלה בלל. לבל ז"ל דמלחת דפשיטא דשוגג הוי מבשול טון וכעי כפרה וכבל דוכחי לחמרי' בהמתן של מדיקים לין הקב"ה מביא תקלה על ידן וכו' וחפ"ה לחמרי' בסנהדרין שם ישרלל בבח על הבהמה בשוגג הוי קטן אלא תקלה ש"ב חפ"ב דחב"ג דבב"ד הוי שוגג תקלה מ"מ פתם שחני שחבח הבהמה נתקלת על ידו מדיך שחרי' תקלה על מזיד דוקא ולא בשי בתקלת שוגג. וח"ב לין רלי'

משם נם על חומם . וכשיר י"ל דכשלמת לפי' חומם מקר נ"כ מכשול :

נם י"ל דהפי' שלא יהנו כה מכחב הפקר היה משום בזיון משפחה וכמ"ש בסנהדרין (ע"ה.) בנוי' היתה ומשום פנם משפחה . וב"י בשמוטת מ"ש ע"ח בבושת ופנם וא"כ נם בשומט שיך בזיון המשפחה . ולו נם שיהי' בזיון לעלמה כשהרפת מכטותה . ימוד י"ל דלבד מה שחכו חכמים לחקנה דידה חכו נם להקנת העבריינים שלא יכשלו בה וכמ"ש פרלה קורחה לננד . וכלטושים בחש"ם ע"ה מ"ח י"ל כ"ש ס"ה שהיו מהקנים נם לה הנזלנים כמ"ש הוכי' שם ד"ה והנשיאים דלטושים לשלה שני שבוע קיימי . ולפי' לרשב"ג שם דס"ל הלעיטהו לרשע ויחיה ולה אשי חקנה לרשעי . מ"מ י"ל שא"ה דשם נהפן לפי שרלה ידמו דפי' נזל בלה שרלה מוהר ובלחמת עין נזל נדול יוהר . וכ' זה כוונה פי' רמב"ם במ"ש שם ולפן לנו לעשות הקנה לנזלן לפי שעון הנזלנות יוהר נדול מכ"ל . ומבא"כ הכתן .

ומבואר ד) שם דהלוי רק בשני הנלים הלו . והם היה יודעה לשמור ניטה ושלמה לש"ם שבשאר דברים היה ניטה מ"מ היה בה נידונין לפי' מדרכן וכמו שמקשה ס"ד תילימה דיודעת לשמור ניטה ויודעה לשמור שלמה מי נהני בה מכחב הפקר . הרי שמקשה רק למה היה מוכרת הכל זה הי' ניחח לי' די"ל סוב פי' נשחטית שבמחי' . הרי שלש"פ שמורה ניטה ושלמה מ"מ היה שוטה בשאר דברים ומק' נמי למה לה יוליא . והנה לניטת ר' שמחה ור' תלינדור מוכח כ"י תלש"ע קי"ט וקכ"ח דהיו שוטה רק שם יב נ' סימנים שברים תניגה . ואחר מהם מחבר מה שהנים לו . ות"ל להסברא דנשחטית דמחני' מיירי שם יודעת לשמור לת ניטה וא"כ היה מחברה מה שהחים לה . ת"כ אין לריך לומר כמו בס"ד דמש"ה דהו' שוטה מהברשה נידי דהוי לפקחה בש"כ . דהה נם בחים כ"נ שם היו מחבר מה שהנים לו יכול לברש . ורק בהס"ד דהי' הכוונה דמיירי בשוטה נמורה שא"י לשמור ניטה . ווזקק לומר משום דמיון פקחים במ"ש . חלח לפי' הרמב"ם פ"ש מעדות ה"ט דהני שהטרפה דפחו לפי' בחחר מן הדברים בלבד הוי ני"ב שוטה ת"כ קשה למה לי מדרכן היה מנורשה משום מחבי הפקר הח שוטה נמורה היה כיון שהיה יודעת לשמור שלמה. ומ"כ ל"ל נם למחקנת כמו שחמרי' בשם"ד דד"ת שוטה מחנרשה מיד לפקחים במ"ש . חבל חמוה לפי' ר' שמחה ור' תלינדור מה קחמר לי דיודעת לשמור ניטה ושלמה מי נהני וכו' הח כיון דשומרת ניטה והיה מחבדהו ת"כ היה שוטה כלל ולפיך ס"ד דזה פי' נשחטית דמחני' . ולולי עדיפת מיטה תשיבת לי' פרכת זו דמי נהני בה מוהב הפקר :

וראיתי ה) בחשו' בית שלמה לה"ע סי' ל"ד דלפי' לם היה מחבדת מה שוחנים לה מ"מ הרי היה בכלל יודעה לשמור לת ניטה דהשוער רק שוחבת בין ניטה לדבר לחר כמ"ש בניטין ס"ד ע"ב וכן הוח בחשו' הר' שמשון בר"ח שבבית הבי' לה"ע ק"ט חלח שם"ם שם ולפי' היה מבחנת וכו' ס"ם ול"ל ולפי' מבחנת בכ"ל (כוונתו דהר"ם בר"ח כ' דלפי' רק מבחנת בין ניטה לדבר לחר תשיבת יודעה לשמור לת ניטה הרי דשיטור זופר הוח ות"ל שמירה מעולה כל כך) . ולחרי נסיקוה עשרות זהב ובמחב"ת כי רבה היה . לדעתי לח כן הוח . דלריך להבין מנלהו לחז"ל כך פי' זה שחהח מבחנת בין ניטה לדבר לחר . כה

מקרח לפי' שלריכה שחהי' לה יד ונחן בידה ונם שיהי' מחלחה ולינה חוזרת . ומה בלע והועלם בזה שבית שוכחת בין ניטה לדבר לחר לעין שיהי' נקרח ונחן בידה . ועי"כ דקים לחז"ל בזה שנומרת נבם מקרי ונחן בידה והוי מחלחה ולינה חוזרת ות"כ ניקר הסיבן לה שהחה מבחנת בין ניטה לד"ח חלח שיהי' לה יד ודעה חלח חחזור לבימו וכך בזה חלוי ופשיטח דלם היה מחבדת מה שוחנים לה . חחין לה יד כלל ונם היה מחולחת וחוזרת . וע"כ דלם היה חשמרת כנם ומבחנת בין ניטה לד"ח שלינה מחבדת מה שוחנים לה . ונם דבריו נגד הירושלמי רפ"ח תרומות שכ' דלפי' שוטה בשוטים לינו מחבד מה שוחנים לו . ת"כ זה שמחבד הוח השוטה היותר נדול . ולין לפשר שחבד מה שוחנים לה ומ"מ חבחין בין נם לדבר לחר ויש לה יד ומחלחה ולינה חוזרת :

ונם ו) מחקומו הוח מוכרח. דהח מפורש להיפך בניטין ס"ה ע"ח לגי' רש"י שלם חדות בקבן הפשוטה מקחן מקח ובכבן בקטנה מהנרשה בקדושי חבי' . חפוס דשטור לנט לריך להיות נדול מלקדושין ,ולפי' לקדושין לינח כמהני' יכוות ק"ז ע"כ דלריכה שחדע לשמור בסף קדושי' וע"כ שלינה מחבדת מה שוחנים לה וע"כ לענין נט דשטורו נפים . וע"כ הני' מבחנת בין ניטה לדבר לחר . היינו דדבר שים לו שוי ושרך בשיק פשוטה שלינה מחבדתו . חלח נט שחינו חלח נייר בשלמה ולינו שוה כלום הוה ס"ד שלף חס מחבדתו לח לישפה לן . ע"ז חמרי' שלריכה להבין תשיבות הנט משני לישנות וחכמין בינו לנייר חחר . ולפי' לפשה הרי"ף שם דנרים לנור וזורקו חנוו וזוטלו וכעין בקטנה מהנרשה וכו' ישטור נט קבן מקדושין . חבל ע"ש בין דבני' לנוך וזורקו חנוו וזוטלו ת"כ לינה מחבדת מה שוחנים לה. ולף דשטור זה שלח מחבד הכסף לימח בקדושין כמהני' דיכוות שהשטיר כסף קדושי' . וכיון דלגי' ר"ף דשטור קדושין נפים וכעט ת"ל כל כך ת"כ יוכח דכעט לפי' מחבדת סני . לך זה לינו דכ' רשב"ח בניטין שם דהפי' יכולה לשמור קדושי' . היינו שחדע ליפח וליתן בשחורה וכעט ת"ל נה דעת כ"כ . ודי שלח תחבד מה שוחנים לה. ועי"ש שמניח ידו' יכוות פי"נ ה"כ דחלוקים עליו חכריו על ר' חנינח בן לנטינים מדכוכרים נעט לי יודעת לשמור ניטה מנורשה וזכחמת ה"ה בקדושין די נ"כ שלינה מחבדת הכסף קד"ן כמו בעט . הרי דשטור דעט היינו שלינה מחבדת דבר חלח שלינה בקיחה כשחר כדס"ל לר' חנינח בן לנטינעוס בקדושין . וזה הני' כמלחמות לרמב"ן שם דח"ל לשמור ניטה שמירה מעולה חלח כל שוכחנת בין ניטה לד"ח . היינו שא"ל שיהי' לה דעת כמו בקדושין שלריכה ליפח וליתן . ונם כה"ר שמשון בר"ח שכ' ולפי' מבחנת בין ניטה לד"ח חשיב יודעה לשמור היינו הפי' כמו כמלחמות :

אך ז) קשה דהכ"י בס' ק"ט מביח דעת ר' שמחה הנ"ל על חשה דלח הוי נשחטית רק בס' שוטה שבחנינה וע"ז מביח ד"מ פק"ה דרמב"ם חולק וס"ל דלפי' בחחד מן הדברים שבעולם נמי הוי שוטה ומוכח דלפי' לענין ניזוקי חשה חף חם יודעת לשמור ניטה ושלמה מ"מ חם היח שוטה בשחר דברים לח יגרשה. והלח ת"ל לחפוש בן דמפורש בגמ' להיפך כמ"ש לעיל . ול"ל דהכי פי' דר' שמחה ס"ל דשוטה בכל דוכתי הלכה כירושלמי דכאן דוקח שיהי' מחבד מה שוחנים לו . והכח בחשה ודלפי' לינה מחבדת דהח החנחי המקרי שחהח יכולה לשמור לת ניטה ומ"ה

לפי' בדיקה היינה לגיכה מסיום כי' שעות לחברים ות"ל לחום עלי'. וע"ז הביא בד"מ דמה שכ"ל לר' שמחה דהלכה כיון' לענין חיים שומה. ע"ז הרמב"ם חולק וס"ל דהם הוא שומה בדבר מן הדברים הוי שומה. אבל לעולם הכא בחשה מודה הרמב"ם דאין שום נפ"מ לף אם היא משחכשת בדבר אחד כיון שידעת לשמור ניעה ועלמה מגרשת:

ח) **ואשה** זו י"ל דהוי נ"כ היינה יודעת לשמור את עלמה ומיך בה גרידה. כיון דדעתה מסוגשה כמבואר בהגב"ע. ורבי' חרמב"ם שפ"י מגרשין בכהב כחתת נהחניית היינו מגרשה חע"פ שדעתו בפ"ע מעדות דגם שיטה בי' מן הדברים הוי שומה ות"כ הו"ל לברם בחיזו מין נסחניית מיירי ולמה שהם בדבר. חע"כ דכיון שפסול לעדות משום דחייש שמפי רעותה שים בו בדבר ל' שמח גם בענין עדות זה אין לו דעת ברחוי. כמו כן חייש' הכא שמחמה שטותה בשאר דברים לא הדע לשמור לה עלמה. וגם י"ל שאין הנו בקיאים בדבר מהי הוי יודעת לשמור עלמה וכמ"ש ט"ז ק"ט ס"ק י"ב דאין יודעים הפי' מהי הוי יודעה לשמור לה ניעה. ובחשו' רמ"ל סי' ס"ה דאין בקיאים מי יודעת לשמור את עלמה:

ט) **והנה** בנחחניית שאי' לגרשה יכול ליתן אחרת ואין עליו חר"ג כמ"ש מהריי"ק סוף שורש ק"ה בשם חשו' הרשב"ש דאם ילחה מדעתה הדעת נוטה שלא גזר רגמ"ה הקנחו בכל הגיטים שלא עשה אלא לגדור בפני הפריצים והחוללים המעוללים בנשותיהם שלא כרחוי. ומ"מ כאב בלבנו שהי' החקנה שיסכימו בהיתר זה מלה רבנים וכן מבואר בחשו' מהר"ם ב"ב בסופו ובהשו' הב"ח סי' ל"ג ובב"ח לה"ע סי' ל' וק"ע. ות"ב נם הכא בי"ד נראה לפי' נימא דספק הוא חולי יכולה לשמור עלמה מ"מ י"ל דאף אם יהי' הגדון ליתן לה נט. מוחר דמ' דרבנן לקולא. אבל לי מחלחת לקבל הגט ואנו בחים להחיר להבעל חר"ג מחירים לו דהוי להסוך ס' דרבנן שמא ל"י לשמור עלמה והוי בכלל נשחניית דמוהר ליתא אחרת וכמ"ש ב"ם סי' ל' ס"ק כ"ה דמ' חר"ג לקולא וב"ב ע"ב חניעא יו"ד קמ"ו:

י) **והעירני** ע"ז הרב הגדול מ' משה שחלחיהל נ"י דומ"ן דפה דכיון שים לנו ספק דרבנן על כל לד. הייט לגרשה ניחול לקולא ונימא דהיא שומרת עלמה. ולפיפוך לענין ליתא אחרת נחיר לו חר"ג דנהפוס דהיא נשחניית ול"י לשמור עלמה. ל"ב לריכים להחמיר בכל לד כמ"ש חום' כילה (יד.) ד"ה חב וכיו"ב בחו' ב"ק י"ח ע"ח ד"ה דקא לענין ס"ם דכחרחי דסחרי ל"מ ס"ם והח דחלגי ס"ם כ' המפרשים נ"ב משום דהספק בשני הוי סד"ר. וכחו כן בחום' מרובין מ"ו ע"ח ד"ה קמ"ל. ולף שמליגו בחחרונים המקילים בספק לי יודעת לשמור עלמה לגרש לוחה. י"ל דסוברים חר"ג חה"ח ל"ב ליכח ס' דרבנן להפוך. חו י"ל כמ"ם מהר"ם שיף בגיטה שם דחיכח דיש בלד חחד קולח יוחר מחבירו חו חזלי' בלד ל' לקולא ובלד הב' לחומרא. ומש"ה כיון דחרם של ב' גאים היח על כל הזמן שהיח חלגו ואיסור שלח יגרשנה משום גזרת נריה חינו חלח בשעה הגידושין. ולכן מקילים לגרשה משום סד"ר ול"ם לומר מה חזים כמ"ם ר"ן סוף יומח דחמיר גבלה מחי' שכה כיון שעובר בכל כזית. חבל ל"ם להקל ליתא אחרת משום סד"ר דים סד"ר להפוך שמא יכולה לשמור עלמה. ולשנין הגט שלח בודחי לך לקולא. חך י"ל ע"פ מ"ם ב"י וב"ח דלמ"ד נריכה דיעבד חיכה מעורפת דלח כנ' חום' ה"ב חם הוי ספק על הגירושין ל"מ סד"ר משום ח' ח"ח ולא נחמר כמ"ם הרי"ף דהיכח דמחו' יולה מחזקה נם מדרבנן ל"מ החזקה. ומש"ה יוכיל סד"ר לענין להחיר לו חשה אחרת ולא הוי חרי קולי דשחרי להדדי:

יא) **ולי** חין ספק בדבר דהכח אחרי' שניר בשיקח לקולא להחיר לו חר"ב ואין עליו להשנית מה שיוכל להיות נפ"מ לענין לגרש הויה וגלפרך לדון סד"ר לקולא להיפוך. דחין לנו חלא מקומו ושעתו ומהן ליחת לן שנלטרך לדון חח"כ על הגט שמא לא יגרשה כלל. ואפי' חם היינו יודעים בודחי שיהי' חח"כ נפ"מ על הגט מ"מ שניר עתה מחיריס לו חשה אחרת. וגם חו לענין הגט נקל נ"כ. וחין זה הרחי דשחרי כיון דחין הענין טונע להדם אחד. דהיחר של חר"ג חמו דנים עליו. והגט ניטע להחשה ולא לו. ולא הוי חרחי דשחרי רק חם עתה נקל מ"י סד"ר וחח"כ חחשוב הסד"ר לקולא להיפוך כחותו חדם עלמו משח"כ הכא. ויהוי ממש כמ"ם פסחים י' ע"ח בשני שבילין דמשהריס לשניהם חע"ג דהוי הרחי דשחרי משום שהם שני חדם וכן בשבח ל"ד ע"ח חמרו לו שנים לח ומרב עליהו וכו' שניהם קנו עירוב דסד"ר לקולא חע"פ שסוחריס זח"ז משום דכחו בזח"ז וכמ"ש פמ"נ שם"פ ת"ח כ'. ומחום' כילה י"ד ע"ח ל"ק דשח"ה כיון דודחי יש חופן בחבלין דבעי שנו. חו חם ידע מה קדרה בעי חו בהבלין שחיום מעינים עשחם וחם נקל בשניהם מיעקר לגמרי חיכור זה ולא יהי' לו שים קיום וכיון שכן מוכרחים להחמיר בשניהם כיון דחי חשבר למיעקר חקנת הכוחס [illegible] הרן בפסחים ק"ח ע"ח נבי הסיבה ידכוסות דכולהו בעי הסיבה דחל"כ מיעקרא מלות הסבה לגמרי וכ"כ הרן ריש מגילה בעיירות המסופקות לי פרזים לי מוקפים. ועי' חק יעקב חו"ח הח"ם בחנות ומלחי של ישרחל ופועלים נכרים שכיון שים נירסות מחולפות לחברי ספק חתן שעבר עליו הפסח לקולא ושפיר הקשה עליו בנים מחיר דח"ח לומר כן כיון דים לכל לד קולא ותומרא. וגם שם דמי ממש להוספות כילה דהח נעקר הדין לגמרי. דהח ודחי הבריימח חוכרת טכ"ם בחחד מהם. וכמו כן הקשה הרחב"ד מוכח ברח"ם מ"ק ט"ו ע"ח על הרי"ף דמיקל במעודה בין ברחילה ובין בגמילה הסגדל משום ספיקא דרבנן. דס"ם הח חני בבריימח וכן בחה מולח במעודה ט"כ חד מיניהו חסור ות"ח להקל בשניהם. ועי' נחל חשכול ח"כ דף קנ"ד שחי' דרי"ף ס"ל דבריימח קחי במעודה לשמים דחמיר יותר. ומשח"כ הכח דלח נעקר נזרת חז"ל כלל דאם בודחי ח"י לשמור עלמה הח לח יגרשנה ולמה לח נימח דספק לקולא. וכן ל"ק מחום' מרובין הנ"ל. דשם הוי ספק חמידי בדין ח' חפלי הפקר קונים שניהם ות"ח להקל בשניהם כמ"ם שירובין ו' ע"ב הטושה בקולי שניהם רשע ולא דמי לספק מקדש בחיזה מעשה:

יב) **והנה** הטורי חבן ר"פ כ"ם ע"ח מקשה למה טומטום הינו מוליח חת מינו הח הו"ל ס"ם שמח זכר הוח וחח"ל נקבה שמח טומטום הכי שמוליח לחוכו נמי נקבה ויהיכן מצוי לספטים חספק זה לחידך ניסח דאם טימטום לחר יבח להוליחו במלום שאין הנשים חייבות וחחמר נמי שילח מפני ס"ם זו וחמרי' שמח נקבה הוח וחזי"ל ס"ם דאחרי להדדי ומביח רחי' ממחני' נדף כ"ע ע"ח המפלח וח"י מה הפילה

הפילה תשב לזכר ולנקבה ולנדה וכו' תוס' ה"פ דהוי כ"ם משום דה"נ תטהרנה הם הרואה ביום ל"ד ומ"מ והוי הכי קולי דסחרי. ולפי' נהרי גופי לא מקילינן כדתנן בנדה כ"ט ע"ב השילה חלוקה לישראלית טהורה ונמלא כהם שהיתן טמאות משום דהוי הכי דסהרי. ולפ"ז דשם ודאי סהרי וכטומטום היו ודאי הלא ע"י מקרה תפשר לבא להכי דסהרי. שוב ע"ז ראי' מנדה כ"ט ע"ב הנ"ל דאין מקילים עכ"ד. ומהד נפלתו דברים דהלא מפורש בשני שבילין דזה לחד זה שניהם טיהורים הכי דסחרי נכרי מקילים לפ דהוי הכי דסחרי. ומנדה כ"ט ע"ב בפפלא שפיר לא מהני ס"ם כיון דהוי בנוף אחד. והכי' מנדה ל"ט ע"ב למה השילה חלוקה לחברתה היא הולה כ"ה בשני. הנה כיו"ב הקשה ש"ך יו"ד קי"ח ס"ק י"ט על הרשב"ה שכ' לאסור בשהי קדות שכל היסור להוך ה' מהן למה אין תולים ה' בחברו אם היו של שני נ"ל הא הוי ממש כשני שבילין ואי' שם בנה"כ דשחני בשבילין דאין האחד ברין להזכיר משל חברו כלום משא"כ בקדרות ד"ה להחיר אלא אי נימא דהאיסור נפל לקדרה האחרונ ע"כ לחמרי' מה חזית וכ"כ כו"פ סק"ח ומחרן קך דהשילה לחברתה מפני זה ד"ה להחירה אם לא שנאמר שהכתם הוא של חברתה והוי כשואל עליו ועל חברו וכ"כ תפלרת ישראל ק"ל י"נ וסדרי טהרה ס"ק מ"ז דהוי כבה לשאול עליו ועל חברו:

יג) **ומ"ש** מחום' ב"ק י"ח ד"ה ס"ם בחרתי דסחרי והכ"ב שם' דרבנן. לכאורה יש לתלק דרק בחי' דאו' ל"מ ס"ם דסחרי כיון ד"א להקל בשניהם ומסופקים תנו חיזה לד נחפוס ויקיל בו. הו"ל כפיקה בחי' דאו' ולחומרא. ובפרט דרבנן מקשה שם בב"ק זו תומרת דאחי לידי קולא הוא והוא ס"ל סד"א מדאו' לחומרא כמ"ם הס"ם ס"א פ"ד. אבל בדרבנן י"ל אף דסחרי מ"מ ספקא לקולא. (וע' מהרש"א נדה כ"ז ע"א הוס' ב"ד דסחרי שכ' כעין זה) אך בחמת מלינו אפי' נדאו' ס"ם להקל אפ"ג דסהרי. בב"י יו"ד ל"ב שכ' בשי' הרמב"ם דאם ניטל רוחב טלא מפ"ג הסדרה או מפל הסנור או מצל רחבי אבני' דמותרת משום דהוי ס"ם ספק אם הלכה כאותו לחומרא מבני שלם. ואח"ל הלכה כאותו דלמא מודה אם ניטל טור ממקום ההוא דכאן כיון שנאחייב כל שאר הטיור. ושם ג"כ בחרי דהא הרמב"ם מיקל בכל בני ג' מקומות. ועכ"ב משום דמבואר אנו דנים רק על הבחמה הזאת וי"ל שלא יקרה ספק כזה בבהמה אחרת שיהי' ניטל טורה מפ"ג הנסור. ואפי' אם יקרה כן. כיון שאם אבי נופי בחמה נם אז ניקל דאאו"ה הוא מנין מיוחד ואין לאחד שייכות עם השני. ולא דמי לשלית. דהספק הכל על אותה הנשה עלמה. ונם דהכל שלה אחת דהא היא שולה על ימי טוהר שלה מהי הם וא"כ מיכף הנפ"מ אם הרואה ביום מ"א. וא"כ נם הכא בל"ד דמי לגלודה דהא אין ספק זה של הנם עתה לפנינו ונם הוי הבי נופי. ועכ"פ בחס"ז ב"ק שם וחוס' נדה ל"נ ע"ב ד"ה ורמינהו וחו' מ"ד ע"ב סד"ה דקים ומ"ש תקל"ח ס"ח ופמ"ג. וח"ס חו"א קמ"ב:

יד) **ונחזור** לנ"ד. דבחמת אין לריכים לספק זה דמיקר נראה לפי' אם נדם בדור דיכולה לשמור ניטה ועלמה וא"כ היא בת ניכוסין. מ"מ אם היא שוטה כשאר דברים ואינה בת דעת כראוי. ומסרבת לקבל את הנם או שאינה כאן ליתנו לה. יכול ליטל אחרת עלי' ואין בה חר"נ. דהא דכתבו דלא תיקן ר"נ בנשחעית. לאו דוקא נפי' שוטה שבחניבה או מפני שאינה רואה כלל מ"מ בשאר שוטות נמי שביכולת. אלא דוקא נפי' שוטה שאינה יכולה לשמור ניטה ועלמה ואינה בת דעת כראוי. ומסרבת לקבל את הנם או שאינה כאן ליתנו לה. יכול ליטל אחרת עלי' ואין בה חר"נ. דהא דכתבו דלא תיקן ר"נ בנשחעית. לאו דוקא נפי' שוטה שבחניבה או מפני שאינה רואה כלל מ"מ בשאר שוטות נמי שביכולת. אלא דוקא נפי' שוטה שאינה יכולה לקבל נם שביכולת. אלא אנו אומרים שאינה ראוי' לדור עם בעל בכה"נ לא נזר ל"נ. ופשיט הוא כמו שאינה יכולת קי"ב ט"ב דלא אקנו נשואים בשוטה משום שאין אדם דר עם נחש בכפיפה אם קפי על מחני' דנשחעית לא יולית ומוקי מחני' דמיירי ביודעת לשמור ניטה. וה"ב היא מחבדת. ולכ"ב אחניה נפי דוקא ג' סימני שטות ביחד ומ"מ אינו חולק ע"ז וקרי לה נשחעית ואחר עלה שאין אדם דר וכו' וכ"ב דהכא שאני דכיון שהיא שוטה בשאר דברים שייך נ"ב אין אדם דר וכו' ועי' רמב"ם פפ"י מנרושין שאין את בבר דעת לדור עם השוטים. והדבר הלוי ע"פ תומהה ב"ד אם אי אפשר לדור עם נשחעית כזו ל"ב בה נשואים וה"ה דל"ם בה חר"נ וכמ"ם הרמב"ם פ"ט מעדוה ה"י ודבר זה לפי מה שירלה הדיין. וכן כהב בחשו' הרא"ם בלל מ"ב בשם תלמידו הר' יאחק דכיון דאמרי' דל"ם נשואים בשוטה כ"ה דלית בה חר"נ. ועי' נה"מ רמ"ע בקי' דאפי' יודעת לשמור ניטה מ"מ אין לה קדושין מדאו' הרי דאפי' היה שוטה נמורה מ"מ אין לה קדושין ולא הקנו לה נשואים. וכן מלאתי בספר הלבח לרז"ה מדה שני' שהקשה סחירת הסוניות יבמות קכ"ז ע"ב תניח ל"ל לר' יהודה לדבריך פקחה הנשח שוטה לא תנשא ושם ק"ב ע"ב היאחת להסיק דשוטה לא הקנו לה נשואים ואי' דהא דשוטה אין לה נשואים מיירי שאי' לשמור ניטה ועלמה אבל הבא בשוטה שאינה בקיאה בדרך אבן מיירי (ומלינו כ"ם בשם שוטה ואין הכוונה לשוטה ממש רק לשון מושאל ואפי' שאינו פקח ועדום ובעל תחבולות. או שבדבר זה הוא שוטה ויש להשיב על דבריו. שופה בשם ונ"ב. חסיד שופה. גלילי שופה. שבת ק"ד ע"ב שופה בי' ואין מביאים ראי' מן השופים. בכור שופה. שפיח שפיל לכיפי' דקפא. שוטים מצין לכם. אהבי לי' שמותי'. בשביל שוטה זה שעשה שלח להונן. ובטור אה"ע קי"ד אים המשחטה יום יום וכו' דמיירי בחים שיכול לגרש ומ"מ נקטי' בלשון שוטה אפי' בעשו). הרי שדעתו לאף שוטה שאי' לשמור עלמה אין לה נשואין. ובחס"ז כחובות כ"ב ע"ב הקשה קו' ס' הלבח. ותי' בשם הרמ"ה דהא דפקחית הנשח שופה לא הנשח מיירי שיודעת בעיב נשואין ולמלנות וכ' שהות כהי' הרז"ה. לך בשם ר' שמואל כ"ר דוד כ' דמיירי שהיתה שוטה בשעת קדושין וכניסתה כך יליאתה. ול"ע דהא שוטה אין לה נשואין כלל ואינה נריכה שום היתר ואיפה מלינו בים שוטה כזו דהוי רק קדושי דרבנן ונריך להחמינה לומר מת בעלי. ונם קשה ניחום שמא אין השטותים שוים בשעת קדושין ובשעת מיתה דהא עדיף להשהנות וי"ל שעתה להרעי יותר:

טו) **וכתבו** הפוסקים דאי' מחשו' הרא"ם כלל מ"ב מובא בהא"ע קי"ז סי"ח מי שהשתו נכפה דאין בה חר"נ ויכול ליטול אחרת משום דהוי מום נדול ואינו יכול לדור עמה וה"ה בשוטה דהוי מום נדול. ועי"ש שהר' יאחק הביא ראי' מב"מ (פ'.) נבי שפחה דהיתה נכפית היא שוטה היא ומדמי אשה לשפחה וכ' כיון דנכפית דמי לשוטה ובשוטה הא אין לה נשואין אפי' מדרבנן וה"ה בנכפה וא"ו שר"נ תיקן בזה חקנתו. וא"כ אפי' שוטה דיכול לנרשה ס"ם לא נרעה מנכפית דל"כ יכולה להנרש ומ"מ אם ממאנה לקבל נם יכול ליטול אחרת ואין בה חר"נ. ול"ע מ"ש ס"ב תניא אחת הל"ע ק"ד שאין לדמות שוטה לנכפית דשא"ה דסכנה לדור עמה. ואלא מפורש בחשו' הר' יאחק דהדבה לומד נכפית משוטה. ובן כ' לפי' רמב"ם פ"ד מהישורה ה"ח בשופעם

מחים עלי כופים להוליך וכ' רח"ם בהשו' שלח תיקן ד"ג שיהי' כח החצה עדיפה מכחי. ולפ שאין הלכה כרמב"ם מ"מ ודאי דהכא גרע ממחים עלי דהוי מוס גדול ות"ח לדור עמה. וכן נ' ממהרי"ק הנ"ל מובא בד"מ סי' ח' סק"י בשמורכת שנשחטית ובימל מהרי"ק את הספק ועי"ש שאפי' היתה נשוכה נמורה מוחר ליטל אחרת ואין כה חר"ג ושם מיירי לפ שאינה שוטה נמורה רק שאינה יודעה לנהוג כלרכי הבית. ומ"ש בנו"ב ח"ב יו"ד קמ"ו להחמיר הט"פ שלח היתה כשלה דשת שלימה. היינו מפני שהיתה מוסקה כשעת ומהן לכל חס אין כה דשת להחשכ בשום דבר גם הוא יודה דהוי נשחטית. וכ"כ בדרי חיים ת"ת ה"ש סי' מ"ת שלהחיר לו חר"ג ת"ל שחחי' נשחטית מחם עם ס"ל שטוה נמורים חלח כל שאינה רחוי' לדור עם בעלה כדרך כל החרן וכ"כ בית שלמה ה"ש ל"ה וכ"ב שו"ת מהדורת ת' ח"נ סי' ק"ח וכ"כ פחחי חשובה סי' ת' סקט"ז בשם הרב מעיקטין ז"ל:

טז) **והנה** בכ"ח סי' ת' וב"ם שם כהבו בשם כלבו דהמחירים בנשחטיה היינו ע"י השלשת כחובה ומדוגית ותו"כ וגם עליו ליחן לה מזונות. ואם אין לו מניח ב"ם כ"ג בשם ל"ל למכור כחובחה לבעלה בעוכת הגלה וישלם הדמים. ועי' חחם סופר ה"ש ח"כ סי' ק"כ שהקשה ע"ז הא המכירה חוב היח לחשה. שאם החרפה משוחה הרי נמכרה כחובחה בדבר מועט. וי"ל כמ"ש סוכה ו' ע"ב בולינא עבח מקרא ב"נ ים כאן כמה ספיקות שמא לא חשחפה שניו שכית שטופה יהרפה כמ"ש הוי"ט ניטין פ"ב מ"ו ושמא חמות. ושמא לא חלכה לקבל גט ות"כ אין לה כחובה. ואפי' לה יוחר שיהי' לה בידאי דמי כוכת הגלה. והנה מ"ש כלבו דלריך ליחן לה מזונות אין זה חקנה חדשה דהא ק"ל סי' ק"ע ס"ו דכל נשחטיה חייב בשלה במזונוחי' ולא מלינו דהעדיפו כחה של נשחטית יוחר מכל הנשים דהבעל חייב במזונוחיהן. ומש"ה ה"ל להשלים דמי המזונות. ובפרט הכא בנ"ד דאינה משפדת דבר דגם עחה היא משוטמת בערים זה שלש שנים ואינה יוכלת על שלחן בעלה והוא בעיר להדז עובד בזיכת לפו לחלוח סרפו ואינו מפרנסה כלל. וגם מצולם לה שבשוקו בני משפחה לב"ד למה אינו מפרנסה. והא דלא חקט להשלים מזונות כמו שחקנו בכחובה. י"ל דמה שהוא חייב מדינא דגמ' לא חלמוה ולא חזקו את החוב בשום דבר ובניחו אותו כמו שהוא. ועוד משום דמזונות אין להם קלבה ואין יכול כמה להשלים. אך פל השלשת הכחובה כהבו הפוסקים דהמקור הוא חשו' הרשב"א חלק ר"ד מיבת ב"י וחמ"ח וב"ם ק"ם דגם בזמן הגמ' לא היי יכול לגרשה בלי דעחה אם לא השלים את כחובחה. וידוע דרח"ם וריב"ם חולקים וכן פוסק ברמ"א ק"ע ס"ו דאינה יכולה לעכב הגירושין חלא החבע כחובחה הח"כ כשאר חוב:

יז) **וראי'** דשב"א היא נומחי' כחובות כ"א פ"ה לקחה חייב לרפחותה ואם אמר הרי ניטה וכחובחה חרפה את עלמה כשלי. הרי דוקא אם מסלק הכחובה היכף יכול לגרשה ורלוחי בעין ילחק להרב מקחונות הה"ם סי' ע"ד שב' בעשם הדבר כמ"ש יו"ד סי' כ"ם בכ"ח דמי שאין לו עשר לכסות לא ישחוק וכמ"ש שבת י"ם דאין מסלינים בספינה פחות משלש' ימים קודם שבת לפי שיכול לביות חלול שבת ואסור להכניס ה"ש ליבי חיוב מ"ם ובעלה מפני סבת חוגם. ה"ל אם יגרם את אשתו יהי' עליו חיוב מ"ם דמריעת חוב הכחובה וכל זמן שלא יגרשנה אין עליו חוב לכן אסור לגרשה כדי שלא יצטרך לעבור על מ"ש ואף דלא יהי' לו לשלם ואנוס פטור מ"מ אסור להכניס עלמו לידי אונס. ואיני מבין דזה שייך רק בעני אבל מחני' כחובות שאמת אני הרי גיטה וכחובחה ואפי' מי שים לו מעות לריך להשלים. ומי שהוא עשיר הא לית מאן דאמר ח"ם לידי אונס דהא חוכל לאבעו כדין ויכפוהו לשלם. ועיקר נילה דהשתא כדי שלא חהא קלה בעיניו להוליא אם יצטרך להשלים מיד דאולי אין לו מיכף מזומנים ועי"ז יבטל הגט. וגם שלא חלטרך למיקם בדינא ודיינא כי אשה בושה לבא לב"ד וכמ"ש יבמות מ"ב ע"ב וניטין מ"ח ע"א ולריך לאחרן מה יענה הרח"ם לרחי' רשב"א ממחני' זו. ובדק הבית ק"ע כחב דהרחי' מדחי' בגילה דחימחא ואחאו לא נדע עוד טעם דבן. וי"ל החם מיירי אם לינו מגרשה ממש רק שמשלים לה גם וכחובה ואז מהני לפטרו מחיוב מזונות וכמ"ש בר"ם ע"ז ברמ"א בשם י"א דאינו מורד אם משלים גם וכחובה. והמ"ח סק"נ וב"ם סק"ו וב"ח בשם מוהרי"ב ז' דלק לאחר חב"נ אם רולה ליחן גם וכחובה אין לה מזונות אבל אם מגרשה ממש י"ל דאין הכחובה מעכב:

יח) **ובספר** חשו' בנית יעקב להט"ם ס"ב מקשה על סיטה זו דהשלשה הגט וכחובה פועדחו ממזונות ממחני' ניטין י"א ע"ב האומר אין גט זה לאשחי וכו' שאם ירלה שלא לזון לה אשחו לינו רשאי. הרי לעיים שכבר נחן הגט ליד שליחו חייב במזונותי' כל כמה דלא מטא ניטה לידה. והנה אין לומר דשם מיירי אם לא השלים לה הכחובה מש"ה חייב במזונות עד שיגיע גט לידה. דזה דוחק דהא שמעת מיני מחני' דחמיד יכול לחזור בגט אפי' אם השלים כחובחה. וגם אי מיירי שלא השלים הכחובה ושלא מדעחא. א"כ לפיטה זו דאשור לגרש כלי כחובה לא מהני השלימות משום השלד"ם וכמ"ש נ"ב קמא דה"ע סי' ע"ה ובי גם בש"ך שלית. אך לק"מ דאין הפי' במחני' דמש"ה גם הוא הוא לה משום דהפסיד מזונות של שעה קלה זו משעת זכיית השלית בעדה עד שעה שיבא הגט לידה דזה לא מקרי חוב. ורלוי' משימת רש"י שם ע' ע"ב ד"ה לא יהבו ורי"ף דאפי' נבי שחיור דזכות הוא. היינו רק לענין חזרה דאין ההדון יכול לאזור אבל אינו משוחרר עד שיגיע השטר לידו. ולשימחם הפי' בשעה שלו הי' השלית זוכה בעדה מ"מ לא היה עוד מגורשת ויש לה עדיין מזונות וה"ב קשה אימה חוב הוא לה מה שהשלית זוכה לה הא ס"ם יש לה מזונות ומה קאמר שאם ירלה שלא לזון לה אשחו אינו רשאי. וגם בשאבור נופ' אינו זכות הוא לו מה שהשלית זוכה כעדו כיון דעדיין אינו משוחרר ואסור בבא חורין. אע"כ דאין לריך שיהי' לה יוחר חוב פ"ז שהשלית זוכה לה הגט מעכשיו. משאלו מקבלנו בעלמה. ואין זכות וחובה שלוי בחלוק של שעה קלה זו. רק הפי' כיון דחמיד בעל חייב במזונות אשחו ואין לו עלה שלא לזונה כל זמן שהיא אשחו. מש"ה חשיב גם אשם חוב לה. ויוחר מזה כחב במלחמות כאן על קו' הרז"ה הובא ולא יצא לחירות בזכות אחרים למה אין זוכין לו ומלא אין זכי' זו מזכין לו חוב לעבד. והשיב וזו אינה שאלה לפי שאם עיאחו לחרות חוב לו אע"פ שאין קבלה זו מעכיו לא זכות ולא חובה שלא יצא בה להרות הרב יכול לאזור בו וכך הוא דין כל חוב שבעולם שאין קבלה האחרים חוב לו שאם רלה שלא יקבל רשאי וכו' וכיון שכן אימת שזכים לו אפי' בדברים שבאיב ואין אלה יכול לאזור

כו ומי שקבלו לו אם רצה קנה ואם לא רצה לא קנה
הלא ס"מ שכתבים שכתוב אין קבלה לאחרים כלום ואע"פ
שאין חותם קבלה לו חובה מעכשיו. וגם הפ"י י"ב
ע"ב חוד"ה בניתי כ' דהא דנתן חוב. אין הטעם משום
הפסד מזונות דרוב נשים מעשה ידיהם מספיקים להם
רק עלם האיש משום דטב למיחב טן דו. ואי"כ ש"ה
לומר כפי' בריה יעקב דיש חוב בחלוק זה משעת זכיית
השליח לטעת ההנשה לידה. דמה שייך טב למיחב טן
זו של שעה קטנה אע"כ דרק ביטול התיאום על לעולם
ותשב בלי בעל זה הוה החוב:

ים) **וגם** מפורש שם י"ב ע"ב השכחוני על המזונות
מה תשיבוני על החדושה וכ"ת לי בעי
זריק לי' גיטא ופסיל לי' וכו'. ותי' ניחא דכל הנפ"מ
בין זכות וחוב הוא בחילוק זמן קטן זה משעת קבלת
השליח עד זמן גיעיע השחרור לידו ת"ל מה פריך הא
יכול לזרוק לו גט. מה בכך שיכול לזרוק הגט. לו גם
הלא השליח בעלמו ג"כ אם לא יזכה לו בקבלתו עכ"פ
אח"כ יתן את השחרור לידו. אבל הלא ע"ז אנו דנים
על שעה זו בין הזכי' להנשה לידו. וס"ס מרם גיגיע
לידו חוב הוא לעבד שפוסלו עתה בשעה זו מן החדושה
אע"פ שאין נפ"מ על שעה זו רק העיקר אם הוא תמיד
זכות או חוב:

כ) **ועוד** נראה דהפי' במתני' דלכבי הוי חוב לה מה
שהשליח יזכה בשעה הגט. כיון דיל שמא
יחזור בו מהגט ויתנם ויבטל את השליחות וחשוב להיות
אחתו כשרחשוה ותו יהי' חייב בחזוקתי'. ואע"ג דס"ם
אם ירצה יכול שלא לזונה אם יצליח לה גט ובחובה.
ז"א דהא אז יהי' אסור לו לדור עמה כיון שאתן גיעיו
לגרשה ואמרי' דכל זמן שירצה לדור עמה יהי' מוכרח
לזונה. ואף דאמרי' דמקשה וכ"ת אי נמי זריק לי' גיטא
לא משמע כן. דאי נימא דעיקר החוב מה שעתה הגט
תמיד ואם עוד לא יגמור י"ל שמא יחזור בו. מה מהני
מה שיוכל לזרוק לו גט מ"מ הזכי' הואיל שאע"ג שעתה הוא
משום דאם לא יזכה יוכל להיות שאע"ג שעתה הוא
רוצה לשחררו מ"מ תולי יתייאש ויחזור בו ויאכל עוד
בחרומה. אך החמה ל"ק דבגט שהוא בעלם חוב לה
שפיר אמרי' דאין השליח זוכה עבורה משום שמא יחזור
בו. ובפק זה שמא עוד יחזור בו הוא זכות ויותר טוב
בשבה שיאחר לפני' זכות שפק זה ולא יזכו לה הגט.
משא"כ בשחרור שבאמת זכות הוא לו שיוא לאחרות הלא
בלאטין חדושה חוב הוא לו. ע"ז שוב אמרי' כיון דגם
להדושה יכול האדון להפסידו. ממילא יותר זכות לעבד
שלא יוכל האדון עוד לחזור בו. ומי' ריטב"א שכ' כן
על קו' תוס' מה בכך שיכול לזרוק לו שחרור ס"ם חוב
הוא לו השחרור שפוסלו מחדושה. ותי' דודאי לכ"ע
זכות הוא לעבד כשיולא לאחרות הלא דחובה נמי היכא
שפוסלו מן ההדושה וסברי דבגן דלהאי חובה ליכא למיחש
כיון דאיכא נמי שמחת דאי בעי פסיל לי' רבו מכ"ל.
הכי דבשחרור מיקר הקו' דת"ב זריק וכו' הכל משום
הכלל דכאחת ידעי' דשחרור זכות הוא לו. וכ"כ מהרש"ל
שם בחכמת שלמה:

כא) **וראיתי** בעין יצחק תפ"ם סי' ע"ד מקשה על
הרשב"א ממתני' דנדרים ס"ה ע"ב
במעשה באחד שגדר הנאה מאשתו ובאתה בחובתה ת'
דנדרים ובא לפני ר"ע וחייבו ליתן לה בחובתה וכו' ת"ל
ר"ע אפי' אחה מוכר עבר רחמך אתה נותן לה בחובתה
ומק' בגמ' משלטי מי משחעבדי לבחובה ותי' נימא
דשלוח הבחובה משעבד את הגט ת"ב אף המשלטי לא

משחעבדי מ"מ מוכרח למכור שעד רחמו משום דכל זמן
שלא יפלק את הבחובה לא הי' יכול לגרשה ושפיר אמר
ר"ע דאימו יכול לגרשה אם לא יפרע הבחובה. ותי'
דרשב"א דס"ל דבחובה הוי עבוד להגט היינו דוקא עיקר
בחובה מנה או מאתים אבל לא האוס' בחובה. ולכן
אתם דמייתי בחוס' בחובה דהא אמר לא ד"י שחעבד
היא מאתים וכו' הכי דבחובה הי' משלם לה רק האוס"כ
לא הי' משלם וע"כ לא שייך דין פרשב"א והי' יכול
לגרשה גם אלו לא נתן לה השאר ולכן פריך משלטי
מי משחעבדי. ונראה לתרן כי אין דברי רשב"א אמורים
אלא אם הוא רוצה לגרש והיא מסרבת לקבל הגט אז
אסור לגרשה עד שיתן הבחובה אבל בנוני שבופים אומו
להוליא. ודאי דאפי' אין לו לשלם הבחובה דבופים אהיו
לגרש. כיון דרצונה בכך שיגרשה אפי' בלי בחובה.
וכיון דהכא נדר הנאה ממנה ואמרי' בבחובות ס"ת ע"ב
האיך לה לשאתו מאה"מ וכו' עי"ש דיוליא ויתן בחובה.
ובבטחו האשה לדון לפני ר"ע זיוליא ויתן בחובה כיון
שאי אפשר לה להיות עמו ביחד וכ"כ ריטב"א נדרים
שם שבופים אומו לגרש כיון שא"א לדור ביחד ולהנות
זמ"ז. וכן הגי' בירושלמי ובאתה לפני ר"ע. היינו שבית
כאה ובבעה אומו לדון. וכן ג' בה"ג ורי"ף ורמב"ן
וריטב"א ורא"ש ומאירי. וכן הגי' במצוות עם חפ"י.
ור"ע כפאו ע"ז ואי"כ אי אטלטלי לא משחעבדי. מה
הי' הפעולה שר"ע הניד לו שיתן לה בחובה ואם לא
יתן. אסור לו לגרשה. הא כן הי' רצונו ואחדבה היא
הבעתו שיגלשה. אע"כ שר"ע כפאו רק על שיעורין
ואייבו לשלם בחובתה אחר הגט ושפיר מק' הא משלטי
לא משחעבדי:

כב) **אך** הנה האיר ה' את עיני ומלאתי מקור הדין
על הרשב"א שהביא עצם הנחון. ונדפסה
בשם פעם רחשובה מכי' והנכי מעתיק בזה את חמליחה
בקילור. שנשאל בשנה שנר שנים ולא ילדה ויולית ויתן
בחובה אי יכולה האשה לטבע קבלת הגט עד שיתן
בחובה וכן היכא שמגרשה מפני שלא מלאה תן בעיניו
אי יכול לגרשה בלי בחובה. ותי' נימא דאסור לגרשה
בלא בחובה אם עבר וגירש אי מהני. ובן מי שנשבע
או נדר הנאה מאשתו ואין לו בחובה מה הדין. ותי'
יכול לשאול גם על שבועה. והשיב ע"ז. עפימת כל
היכא דהוה בפי לגרשה בין לקיומי פו"ר ובין שלא מלאה
תן בעיניו ובין שביקש אחרת לריך לשלם לה כל מה
דהזי לה ולמהוי גימם עם בחובתה דמיהבין לה בחד
והניא רתי' ממתני' דבחובות ר"ח ע"ח לקחה וכו'. אבל
אם היא מבעתו לגרשה בין שחייב להוליא ובין בחובתה
ובין שבאה מחמת סענה אי יש לו משלם ואם אין לו
פטור ומ"מ משביעתו שבועת אין לי. ומ"מ אף דחייב
לשלם בחובתה מיבף אי גרשה בע"כ בלא בחובה אי
שניד מבני. וחייב בחזונתי' לתי' ניסם לאחר עד
שישלם לה בחובתה ומניא רתי' מבחובות ר"ח ע"ח
ההיא אחחת דחפשה כסא דכספא אחתי לקמי' דר' אבא
וכו' אלמא אע"ג דלא אשחייר לה אלא מקלא בחובה
יש לה מזוני. ומי שנשבע או נדר שלא ליהנות ממנה
מגרשה ונותן לה בחובתה. ואם אין לו והוא הי' סבור
בטעות שיכול לגרשה בלי בחובה הוי שבועה שגגות או
נדרי שגגות ומביא רתי' ממתני' זו דנדרים פוחחין לאדם
בחובת אשתו וכו' ואמרינן ר"ש. ויכול לישאל גם על
שבועה עכ"ד. (וכן הוא בריקאנטי סי' חפ"ג מי שנשבע
לגרש ואין עמו כדי כתובתה לא חלה שבועה ומותר
לעמוד עמה ואינו רשאי לגרשה בלא כחובה ואפי' שער

לא

לה מהני. ואם לה תחפון היה לשבת עמו יקבע שתין
לו כלום וינרשנה ותהי כתובתה עליו חוב. וכן אם הוה
מחוסן שכופין אותו להוליך הע"פ שתין לו מה לפרוע
חייב לגרש ותהא כתובתה עליו חוב. ואם גירשה שלא
מדעתה ותין לו מה ליתן לה הביב ר' אלפס דכופין
אותו להחזירה עד שיתן לה לפי' קצת המורים לעבות
כאותו מקום למי שמגרש את אשתו ואם תינו רוצה לקבל
הדין כופין אותו ע"כ והנה כל מ"ם מהאים כם תשובת
הגאון. ומה שכ' דאם גרשה בע"כ כופים אותו להחזירה
תין הכוונה דהגט לא מהני. דהא כ' בהשו' הגאון דאי
עביד מהני. ונם הכי מוכח מכ"מ ר"ב ע"א מליאת
אשתו שגרשה הע"פ שלא נתן לה כתובה שלה ומוק'
בגמ' פשיטא. ומוקי לה במגורשת ואינה מגורשת ולא
מלא חופן לחוקמה במגורשת ממש דזה פשיטא ומקשה למה
נאמת אם גירשה בע"כ מליאתה שלה כיון דהגט לא
מהני והיא אשתו כתחלה ומליאתה שלו. הע"כ דאפי'
גרשה בע"כ הגט מהני אלא כך היתה הקושיא דכופים
אותו להחזירה). הרי מפורש דאפי' בחוס' כתובה נמי
אסור לגרש עד שיתן לה הכל. דהא הגאון מפרש
מתני' זו דלהכי אמר לו ר"ע שאסור לגרשה עד שיתן
כתובה משום שהדין כן דאם אין לו אסור לגרשה. וגם
מבואר דלא כמו שכתבתי לפיל לאחרן דהיא חבעתו.
דהא הגאון דייק ממתני' זו דאפי שאסור לגרשה כלי
כתובה ומש"ה התירו ר"ע כיון דהוי נדרי אנוס:

כג) **אך** נלחת נ' דדברי מודקים לפי ני' הרחשונים
שכתבתי שנורסים ובחת לפני ר"ע אבל
הגאון נורס ובא במ"ם בחשובתו. והיינו שהבעל בא
לפני ר"ע לגרשה כיון שאינו יכול להנות ממנה מפני
נדרו או שלא רלה ליתן לה מזונות. ושפיר אמר לו
ר"ע שאי לגרשה כלי כתובה ואי"כ היאך יוכל נדרו לך
הא קאית מאד של הגאון קו' ער יאחק הל"ל היאך מכיח
מתני' זו דאי לדינו א"כ מה מק' בגמ' מעלמלי מי
משתעבדי לכתובה. ואולי י"ל דאע"ג דגלמד מכאן שלריך
ליתן הכתובה מיד ואם אין לו מתירים לו אח נדרו
מ"מ אי לא כי' לו רק מעלמלים שאינם משועבדים
לכתובה וא"כ העיקר הוא שמחויב בשאר וכסוה שכיון
שאין לו לכתובה אסור לגרשה ומוכרת לגרשה וזה עיקר
החיוב וא"כ לא הול"ל ותייבו ליתן כתובה וכו' אפי'
אחה מוכר שער רחוק אחה נותן כתובתה. כיון שאין
לו. וכי"ל לומר העיקר שחייב ליתן לה מזונותי' וכל
חיובי בעל לאשתו ואי' לגרשה, הע"כ שעיקר החיוב היתה
בכתובה ופ"ז מקשה שפיר מעלמלי מי משתעבדי.
ומחשו' הגאון ק' על מ"ם בחשו' הרי"ם כ"ד דהרשב"א
לשיטתו דס"ל דאם גרשה בלא כתובה עבור ממזונותי'
כמ"ש שם בתוה"ש מש"ם מוכח מתני' דלקתה
דחייב ליתן בכתובה מיד דאל"כ למה נקט בכתובה
משא"כ הרא"ם דס"ל בפ"מ י"ב ע"ב בירושלמי דחייב
במזונות י"ל דמש"ה נקט במתני' הרי ניסה ובכתובה
כדי להשמיענו דדוקא מעום בכתובה עבור
ממזונות אבל אם לא ישלם בכתובה יתחייב במזונות
אבל אין רוצה' דאסור לגרש בלי כתובה וכ"כ בעין
יעקב. ושיטתו דוחות דלא כן הוה דהרבה מוכחים
מפי הגאון והוא מכיח רבי' זו מתני' דלקתה והגאון
ס"ל דחייב במזונות אפי' אחר הגירושין אם לא נתן
בכתובה. וכמו כן מבואר בחשו' זו דלא כב"ם ק"ם
סק"ו דרשב"א מיירי דוקא אם אינה רוצה לגרשה כגון
בלקתה אבל אם היא רוצה לגרשה מודה דל"ל ליתן לה
כתובה והגאון כתב דאפי' שהה י' שנים ולא ילדה
דחייבת לקבל גט ומ"מ צריך לשלם גם עם הכתובה
ביחד:

כד) **והרב** הגדול מ' משה שהלחיהל נ"י אחר ליישב
קו' עין יעקב. דטעמו של הגאון שת"י
לגרש בלי כתובה שלא תהא קלה בעיניו להוליאה. ולפ"ז
דס"ם האחר הכתובה חוב עליו ומוכל לגבות בדין.
ע"ל ע"פ קו' תום' בחובות ל"ם ע"ב דכ"ת יפקיע חובי
ע"י קונם ותי' משום דהלמוד רבנן לשיעבודא דב"ח.
ודעת רא"ם בר"פ המדיר דלעניין כתובה לא הלמוד.
משו"ה חשבו שהא קלה בעיניו דהא יכול להפקיע
כתובתה ע"י קונם. והנה כ' תום' וירושלמי ניטין
פ' ע"ב ורא"ם נדרים פ"ו ע"ח דרבה דס"ל קונמית
מפקיעין מידי שעבוד לשיטתי' דמכאן ולהבא נובה.
ולפי דס"ל למשרע נובה ליח לי' הא. וע"כ הכא בנדרים
דלפי תירן על הקו' מעלמלי מי משתעבדי ום כלל
שהמחרן הוא מ"ד המקפה. ושפיר לדידי' ת"ל לחקן
שאסור לגרש בלי כתובה ומש"ה מקשה שפיר מעלמלין
מי משתעבדי:

אבל לי לפשר לומר כן מכמה טעמים. חדא דמ"ד
דבכתובה לא הלמוה לשעבודא הוא הרא"ם
רים המדיר והריב"ם מוכח בהס"ו כחובות ל"ב ע"ב
והם ס"ל דיכול לגרש בלי כתובה כמו שהביא מטוח
רמ"ה קי"ם כ"ו ות"ב ח"ל דחשם קונם הוא עשם על
דין שלא יגרש בלי כתובה. והרשב"א האוסר לא חשבון
דס"ל דבכתובה לא הלמוה. ואו אם סברת הרשב"א
דכתובה נריעא מכל חוב דעלמא שבכל החובות הלמוה
לשיעבודא ובכתובה לא הלמוה. למה ייפו לה כתה
לענין זה יותר מכל חוב ואסרו לגרש עד שישלם הכתובה
תיקף. והדעת נותנת להפוך דשני דינים הלו מובעים
משיטה אחת דמ"ד דס"ל דכתובה נרעא לענין קונמות
מוכל חוב. ודאי דס"ל דלא הקדיפו כחב לענין השלמה
ויכול לגרש בלי כתובה. ומש"ה הרא"ם וריב"ם לשיטתם
דס"ל דמגרש בלא כתובה. וגם עי' מלא הרואים סוגיא
דשעבודא דאו' אות כ"ה דר"ע ס"ל שעבודא דאו' ושי"ם
אות מ"ב דמ"ד זה ס"ל מכאן ולהבא נובה וא"כ ר"ע
ס"ל מכאן ולהבא וס"ל קונמות מפקיעים מידי שיעבוד
ושייך החשם ואסור לגרשה בלי כתובה וא"כ מה מק'
על ר"ע דמתני' מעלמלי מי משתעבדי. וגם לתני'
הגאון ס"ם נסתרו הדברים דהא מכיח רבי' לדין זה
דאסור לגרש בלי כתובה ממתני' זו. ובעיקר הדבר
למה בחמת לא חשבו לתי' הרא"ם דלא הלמוה בכתובה
דחבי קלה בעיניו להוליאה. אפשר כיון דתי' רא"ם ב"מ
י"ב ע"ב בירושלמי דכל זמן שלא נתן הכתובה חייב
במזונותי' ומש"ה ל"ת שיפקיע כתובתה ע"י קונם שהלא
יפסיד ע"ז דיכי' חייב במזונות ובמזונות הא לא יועיל
הקונם דע"י הלמוה לשעבודא כמ"ם רא"ם שם:

כה) **אך** נרחה דאפי' לדעת הגאון כל זה כשבא
לגרש את אשתו אבל הכא שאינו מגרשה
אלא שאנו מחייבים לו ליתן אחרת אף שבאב הלבי
שנרין להשלים הכתובה מ"מ אין למו מקום לומנו אם
אין לו להשלים כתובתה ומן כ' בל"ל החדש ח"ת מ"
י' בשם מיים רבים מי' ד' דאת דכ' הכלבי דאין מחייבים
לו חר"נ עד שישלים. כ"ז בים לו אבל אם אין לו
אין מעכבים את אחיהו. ומ"ש בשי' ו' שכ' דאם אין

לו ישלים שע"מ ומביא רחי' דמהני שע"ת מניחין מ"ח ע"כ בתלי עבד כוכים לה רבו וכוהב שטר על חלי דמיו וכן מביא רחי' זו בשו"ת מהרי"ם סי' נ' וכ"כ שו"ת הרי"ם תה"ע כ"ד דחם חין לו פטור רק ישלים שע"ת וכ"כ דברי חיים תה"ע י"ז דדי שישלים רק שטור כתובה דחו' וכן כ' טין ילמק ע"ד דחם חין לו חין מעגנים חוהו וכ"כ בחשו' רמ"כ רחשיורע תה"ע סי' נ' חם חין לו די בשע"ת. וחף שכתב בחשו' הגחון הנ"ל דמצניעים חוהו חם חין לו וכ"כ בשו"ת הרח"ם כלל מ"ב וכ"כ נו"כ תניעת ק"ד בנקפיח. מ"מ שחלי החם דמגרשה וכבר הניע זמן פרעון הכתובה שפיר מחויב ליפטע לכל הכח שעדיין לח מטח זימנ' דהח חינו מגרשה עתה לח שייכח שבועה כלל. ובפרט הכח בכ"ד ל"ש למיש כי יש לו נפ"מ טל עניו ודלוחו וידוע לכ"ד שהוח עני ורש. ומ"מ ורחי שחינו פטור חם ירחיב ד' לה נפשו ועליו להשלים בטומות שישלם לה כל שטר יהמייב ע"פ ד"ת כשיכי לו:

כו) **ונראה** בדור דמחיכים לו מר"נ ליחח משה עלי' חע"פ שכבר קיים פו"ר בבגדיו חע"פ שהב"ח סי' ח' מביח דנשחטית במקום מלוה לח נזר משום לח חוהו ברלה וכו' והייגו מלוח פו"ר וח"כ כ"ז רק בלח קיים. מ"מ הח כ' חחי"ה שם שקי"ו דהרהור עברה קשה משגח ומוכרים ס"ת בשביל זה ומביח כן בשם רמבי"ן וכ"כ רמ"ה שם וחוח"ם בשם חה"ד רס"נ שהרהור עברה דומה קטנה חע"פ שפו"ר נדחית מפני קטנה וכ"כ ב"ח סקי"ז. וח"כ ל' מ"ש הב"ח משום לח הוו ס"ה משום הרהור ולח טוב היות החדם לבדו וכמ"ש ע"ז קי"ט ס"ק י"ב וכ"כ נו"כ תניעת חה"ע ו' ע"ל חפי' להסוברים שר"ג נזר לח במקום מלוה מ"מ כ"ז בים לו לחשה חבל במקום הרהור עברה לח נזר. ועי' רמ"ח סי' ח' ס"ו דלח החנה חנלי זה דלח קיים פו"ר בנשחטית וכחב שחחת דנשחטית לח נזר וחדרבה לי נזר במקום מלוה מביח רמ"ח שני דעות חבל מוכח דחפי' מ"ד דנזר לח במקום מלוה מודה בנשחטית. ועם הלח כ' הרח"ם מוכח רמ"ח ס"ס קי"ז דחשה טכ"פ לח מדיפח מחים וכיון דמבוחר בסי' קל"ד דכמומים נדולים כופים חומו לנרש חת חשתו לח שחשה חינה מלוה בפו"ר ה"ה בנשחטית דומיכים לו דחחבחר דשוטה הוי מום נדול וכ"כ שו"ת הרח"ם סי' כ"ט דחפי' בקיים פו"ר מחיכים לו משום הרהור עברה.

בז) **והנה** כחב הב"ח קי"ט דטטיחר הוח ט"י שישלים לה נם ניד שלים טד שנשחפה וחו יחסרנו לה. ועודט מה שחמה ט"ז המני' בחל"ח פ"י מנרושין ס"נ בד"ה עודט מיבמות ל"ב ט"ב לחמב"ח בהוב נם לחרושתי וכו' ולחשה דטלמח חינו נם משום שחין בידו לנרשה וכ"ב כיון שחין בידו לנרשה טהה חפני שטותה פו"ל בחשה דטלמח ויש בזה שני טכילים. חחד ט"פ מ"ש רמב"ם פ"נ מנרושין ה"ו דחפני שלח ניחה בה נירושין חחנו כשנכחב נם זה נחלח שלח נכחב לשם נירושין וכיולח בזה פקפק הפני יהושע ניטין ריש מי שחחזו טל דין זה חפני שחידש דבפי' שיחי' הנם בשנח בחיבה רחוי לנחיבה חדב' וכחב ונחן וח"כ הכח שחינו יכול טהה ליחנו לה חפני שטותה ח"כ נכחב בשביל שחינו יכול לחחה לה נם חמ"כ כשחשפה. ויש טוד פשול חחר כיון שח"י לנרשה טהה וכ"ת דלח חלי טביד לה חלי חשוי שלים כמ"ש נזיר י"ב ט"ב וח"כ ח"י למשור הנם ליד שלים להולכה טל חמ"כ וע"ל לייסב קו' הרחשונה דשח"ה ביבמות בחשה דטלמח כיון דלח חביד כי' כלל ואין לה שום שייכות לעניו נרושין וכשוכח בטלמח הוח כהיבת הנם מש"ה שפיר כ' רמב"ם דלח מוקני לשמה כלל חע"פ שנכחב לשמה משח"כ הכח בשטה דהיח חשמו ולריכה נם לח שנח שיש לה שכרון שחינה יכולה לקבל ע"ל ואם כחב לה נט מוקני כחיבה לשמה:

כח) **ועל** הקושיח השנית נרלה דכבר כחבה בשערי ת"ח לייסב קו' חורת חיטור נזיר מסחירת הסוניות מנזיר דכ"מ דלח מלי שביד שלים לח מלי משוי. לסוניח דקדושין כ"נ ט"ב דטבד כשעני טושה שלים לקבל ניטו מיד רבו חע"נ דהוח ח"י לקבל בטלמו חת ניטו משום דשייך בחורת ניטין (ועי' משו' מהר"י מברושו סי' קט"ח). וחרלתי בח"ם יבמות ק"ד ט"ב חלם וחלמח בני דיטה ניהו חלח דפיטי' הוח דכחיב להו הכח נמי לימחי שייך דל"ח טביד ח"י לטשות שלים חם חין לו כח ט"פ דין חבל חם ט"פ דין הוח בכח לטשות חלח שחולי חו היום לחחר מטכניחו לח בטל כחו לטשות שלים וכ"כ מנ"ח סי' ל"ט סק"ה דחי שנקטטה ידו השחלים חע"פ שחינו בקטירה כשר לכחוב הפילין דנברח בר חיובח חלח דפומח כחיב לי' וזה הטטם בטבד דחית' בחורת ניטין היינו שחקבל נט בעד חכרו ח"כ מה שחינו יכול לקבל נט טלמו. חינו מפני שחינו כשר ט"פ הדין חלח מפני שחין לו יד וכחלו נקטטה ידו ושמי' הוח דכחיב מש"ה נטשה שלים לקבל נם חכרו. וי"ל ה"ה בנשחטית דלריכה נט וויקח בטלה טלי' לחיב טלי' משום ח"ח חלח הח שח"י לקבל נם מפני שחין לה יד כמ"ש יבמות קי"נ ט"ב וחהן ניהה יחב זו שחין לה יד לנרש והוי כנקטטה ידה ושפיר משוי שלים ליחן לה הנט לכשחשפה. ואם היח נשחשית כזו שיכולה לשמור חת ניטה חלח שח"י לשמור טלמה חל"ם חי' זה, כלח"ב ל"ק דכשר כ' הפוסקים דבדרבנן לח חמרי כך דל"ח טביד וכו' כמ"ש מל"ח ס"ב מביחת מקדש ס"ו. ונם כיון דחם נרשה מהני כמ"ש בחוס' בשם ירושלמי והיכח דדיטבד מהני מקני מלי טביד כמ"ש מחנה חפרים טלוחים סי' ס':

והנה הבטל מחזיק חת הילדים ונם השלים שע"ת ט"ם שטה מלות רו"ב כי כחשר חשיג ידו ישלם כפי חשר יוטח מהב"ד. נם בשלים נם בטדה וכחב חיסור כי כחשר חוכל לקבל נם יחן לה נט חחר כש"ם בטו"ב סי' נ'. ולחיש חשר חלה לו ושטה הכל כדת. מלוה טליטו להוליחו ממחסרו ושלימותח דקמחי טנדיקן להחיר לו ליטח לחשת ולבטות לו בית כשיסכימו טל הסיחר מזה רבנים ויטיג רשיון מהמחלה:

סימן פא.

לכבוד ידידי הרב הנאון המפורסם מוה"ר ר ד ב י **יצחק שי' אבר"ק דזאלאשין.**

אודות ר' ילמק נכי כ"ר משה מפיזו חשר חשמי רחל ניטל זה לזיזה שנים הוכחה בסנירים נם נחחרשה בשני חזני כ"ל. ורוב הימים היח שוכבת חלשה בחשה ולח חוכל לקום וחינגה בנדר חשות וזה שניב חחדים טבלה רק שפי פעמים ונם זה בניעות נדולות. ומחלגה לקבל נם. והוח חיש שני נם וכך לח ימלח מטח ילח יוכל פוד לסבול טלטלה נבר ומבקש להחירו מכבלי

העגון

כתנון. והלריך כ"מ סי' נדבר בפלפול ותסיק שמטחת לכיהר. ועניחו תרבני לשמוע תוח דעתי. והנה יתן כי תגי עוסק ברפוחות והציון קשה עלי ע"כ תבת בקלרה רק למטרח הדין:

כיתני כתובות ל"ח ע"ח לקתה חייב לרפחותה ותי תמר הרי ניסה וכו' רשתי והנה משנה זו נשנית בהמת בלי חולק ומשמע דתפי' ב"ם דס"ל לח יגרש הת"כ בטרות דבר מ"מ בכח מודים משום דחלתה. ופשוט דחרם ר"ג לדידן תינו תמור יותר מסי' ב"ם דמדחו' תסור לגרשה בע"כ וכיון דלב"ם שרי לגרשה ס"ג דלית בו חר"ג. חך יש להביא דהנה דעת רבב"ח חלף ר"ד דגם בזמן הגמ' תינו יכול לגרש בעל כרחה בלי השלומי הכתובה ורח"ם וריב"ם חולקים וכ"ם רמ"ח ק"ם סי' ורתי' רבב"ח היח ממשתנו לקתה וכו' ע"ש ולריך להרן מה יעשו החולקים ע"ז. וי"ל דס"ל דהכח מירי דתינו מגרשה ממש רק שמשלים לה גט וכתובה עד שהחרלה לקחתו וההשלמה מהני לפטרו ממזונות כמ"ש ר"ם ט"ז ברמ"ח בשם י"ח דתינו מורד הם משלים גט וכתובה. חבל חם מגרשה ממש י"ל דתין הכתובה מעכב ולפ"ז תין רתי' לב"ם דיכול לגרשה חם תלתה. דהח תינו מגרשה טתה רק משלים הגט עד שהקחני ברלונה. וגם י"ל דמשנתנו קחי רק לדידן דקיי"ל בב"ה תבל לב"ם בחמת הסור תפי' בחלתה:

ודנה לדיעת יש' ב"ח סי' ט"ט חוסר בחלתה לגרשה בעל כרחה חבל ב"ם סק"ד מחיר ורחייתו דבמחני' סחמת קחני בחלתה דמותר לגרשה ותפי' בזוג רחשון דשמת שלח וה"ה לדידן בחר"ג. ותמוה דממחני' נרחה דרבותה קמ"ל דשרי לגרשה. דהי' ס"ד לומר דחלתה עדיפה מכל הנשים ותין לגרשה בע"כ ותיך קחמר בית שמוחל דנרוע נרעה מכולם. דבכולם יש חר"ג ובה תין חר"ג יניבח בחרטת וכו'. ומה שכתיב רתי' מזווג ת' קשה ב"ם עלמו ק"ט בק"ג מפרש דתין הסור בדבר תי מגרשה משום דבר חלת דתין נכון לבתחלה לעשות כן ות"ב תין רתי' ממחני'. דרק סורת הדין נקט דמוחר חבל ודתי דגם הכח תין נכון לגרשה בחולי וכמ"ם רמב"ם פ"ד מהשות וה"ה שם בשם ספרי. חך ס"ם כבר הורה זקן הב"ם דחלתה מגרש בע"כ וכ"כ חלקת מחוקק נ' בשם המזרתי ות"כ בב"ד יכולים להחירו:

אבל לכחורה קשה על הב"ם מרמ"ח ס"ם ק"ז בשם מהרי"ק דסבר עליטו לח בדרך דרק בנכפיה מגרש בע"כ חבל במומין תחריש חף דתין כופים לו להיות עמה מ"מ תין לגרשה בע"כ ומ"ם חלתה מחומים. וכן קשה מחד על הע"ז סי' ל"ט וב"ם שם סק"ט במשהגת במה דכ' דחף דהוי כפק סוס מ"מ מותר לגרשה בע"כ והלח הוח נגד דברי רמ"ח הל"ל דבבל המומים תין לגרשה בע"כ. חך המעיין במהרי"ק שהוח טקור דברי הרמ"ח ימלח. דשם כי' טובדח דהחשה טטנה דידע ומחל על המום ופ"ז הי' הוכות שם. ומש"ה י"ל דדוקח שם שרי' כפק שידע ומחל החתיר רמ"ח דתי' לגרשה בע"כ חבל חבל היכח דלח מחל חש"ם דהוי כפק סוס מ"מ תין בו חרס ר"ג וכמ"ם ב"ם כי' ת' סקכ"ח דספק חר"ג לקולח. ומש"ה בחלתה שפיר מגרש בע"כ דלח נרע מכל סוס חם לח שייך מחילה יכול לגרשה בע"כ. ולפ"ז יהי' רתי' ממהרי"ק דבבל מומים מגרש בע"כ דהח חתי עלה רק משום מחילה חבל חינו לח מחל הי' יכול לגרש בע"כ. ות"כ בנדון דידן דלח שייך ידע ומחל כיון שמחלה גלגל עמה ונסע עמה לרופחים ות"כ ברלונו כי כל זרי

גלמד לח הוטילו הוח טומד ונוות ודופק על שער ב"ד להחירו נרחה דבין מפני המחלה בין מפני המומים יכולים להחירו:

ויש עוד דמלד המומים יכול לפטון דמחופה עליו. ולפי מ"ם רמב"ם פי"ד מהשות ה"ח דבחמרה מחים עלי כופים חותו להוליח וכ"כ סג"ה לשרי שתוכות פ"ה סי' ל"ה בשם ר"ג. ח"כ תין ספק שר"ג בשל"ל דהיח יכולה לטטון מחים עלי ייפה כח בחשה יוהר ממנו. ועי' מ"ם בשם בני תהובה פי"ד תישות דבחר"ג יש לפתוך על ביטה זו דבמחים עלי כופים והייטו חם יש לחחלה מבוררה ותש"ג שרמ"ח. ס"ם ק"ז כ' בשם מהרי"ך דמחופה עליו ומ"מ לח המיר חר"ג. כבר כחבתי בשם שהי שרי' שמעת החשה שידע ומחל:

ועיכך נרחה דהכח כיון שחינה ממלחת שקודמה לתישות ותינה רתוי' לחשה תין בזה חר"ג דהח מפורש בכחובות ע"ז ע"ח דתפי' חכמים בשל"ל מהני תפי' מומים גדולים לכוף תותו לגרש ותפי' נשמית עיטו (ולפי' רמב"ם דתפי' שתי עיניו וכן עשן בנבורה הנשים לפ"ך סי' מ"ד ובפי' הגר"ח קנ"ד. תפי' הכח דהיח סומח ותרשים נמי לח מהני דתין לך תיש גדול מסומח בב' עינים והוי כמבר ובטל ומ"ח תין כופים. זמה יתרון בתרתי לרישוח. ותמוה מ"ם כ"ח דסומח ותרשה כ"ע מודו). ומ"מ בבבל פוליפים שהוח ריח כופים לכ"ם להוליח כמ"ם בזוהני'. וב"ב דהחילוק דבמומים תפי' גדולים מ"מ רתוי הוח לתישות. משל"ב בריח דתינו רתוי דתי תעשר לה להיות בחברתו. ות"ב תם בחשה דבבל דהו ניחח לה ומ"מ בריח שלו כופים וכ"ם תם יש בה חסרון דתינה רתוי' לתישות דיכול לגרשה בע"כ. וכן נרחה דלדין בסי' קי"ד בדמ"ח דחלח. משום דמייירי תפי' לחר תר"ג יהייטו משום דח"ר לתישות וכ"כ בריש כ' תבי עזר שבסוף משניות נשים תפלחת ישרחל ומביח רתי' מתים שתין לו נבורת תנשים וסי' יכול להביח מחחני' דבבל פוליפוס. וכן יו"ד ס"ם קפ"ז בשם הבב"ן בחשה שהיה יכולה לעבול דחלח. ולח שני' רמ"ח כלים ויוסח דקחי תפי' לדידן בשר חר"ג וכ"כ בע"ע הרב ז"ל שם (דלח כמ"ם בבית הלל) וכ"כ נם משום קי"ט ל"ב וסו"ח ר' בצמר מנלוות סי' כ"ם בשם מהרח"ם דטעם היחר בבחמיה משום דתינה רתוי' לתישות ונרחה דחפ"ג דיכול לחקנה ע"י שקטות כמ"ם נדה י"נ ע"ב מ"מ כיון דתין תדם דר שם נחש תינה רתוי' היח. ותלה הם דברי רמ"ח סי' ח' ס"י שחפי' להשוקים דנזר ר"ג במקום מלוה כל זה כשרתוי' לתישות תבל בנשחים (שתינו יכול לדור שמה) וכן כשבדין טתן לגרשה (ות"ב תין לו חשם כלל) בכה"ג לח נזר. ותין פי' לחבר בדברי רמ"ח. ומ"ם שב יעקב מוכח פחתי חשובה סקט"ז לפרש דרמ"ח קחי על שהה עשר שנים ולח ילדה. ז"ח דהה זה דעה רחשונה דמר"ג הוח תפי' במקום חלוה:

ואשר הקר ב"ה חם היח בח נירושין. כיון דהיח סומה וחרשת יחד. כיון דבניטין כ"ג ע"ח מחקיף לה ר' יוסף התיך סומה מוכר בחשתו והתיך בני הדם מוהרייב בבשוחיהם בלילה תלת בטבישות טיטת דקלח והכח ל"ם תי' הש"ם דהח תינה סומטת ות"ב תסבור על תים לחר שהוח בעלה ופפי' בפקר לזנות ות"ב מדרבנן תינה בח נירושין משום גזירה כמ"ם יבמות ק"י ע"ב. פשיטח דהיח בח נירושין כיון שים בה דעת כמ"ם ניטין כ"ג ע"ח בשלמח חש"ו לתו בני דעת ניטו תלת סומח למלי לח. כרי דסומח יש בו דעת וכן חרשה מתגרשת

כמ"ם יכוה קי"ב ע"ב ולא מליט בגמ' חסם גרירה רק על שוטה וע"כ דלא דהיכה שומטת ול"ם בכ"ע דקלא מ"מ יש לומן לה להיות משומרת ע"י היזה סימן שתעשה לה. וכ' דציקר רש' הגמ' דטב"ע מהני הוא מכל בל"ח בשותיהם דמעשים בכל יום שתין עושים שם סימן וכומה לגב גרירת נקב. ואולי משום דהמ"ד הוא ר' יוסף וכלפי שלמו אמר כן. אבל ודאי דתין קו' לית סומת מותר בחשחו. ד"ל ע"י סימן מובהק לו היזה סימנים. ופשיטא דגם סומת שהוא חרש דל"ם טב"ע דקלא. ומ"מ מותר בחשחו:

ומצאתי בים"ם פנ"ה ס' כ"ו שהקשה בשם מבקיל ח' קו' זו דכומת שהוא חרש לא יחתם תחתו והי' דלא בעי' טב"ע דקלא אלא היכא שמולת תחתו במקום שתינו מיוחד לה אבל אם מולת תחתו בחדרה פשיטא דמותר דלא חיים' לאחלופי ואחד שהרי כל אחד מותר בחשחו בלילה אפי' היכו מדבר שמה מקודש וכו' והא דקאמר לית כומת מותר בחשחו היינו בכ"מ שמולאה וכן בנ"ל מותרים בשוחיהם בכל מקום אפי' מלאה בחדר אחד ושומט קולה מותרת:

ועיין הכתובה ומזונות אין לו. כן נראה כ"מ ג"י שהאחרונים מתירים אפי' בשהשתית אם אין לו מעות. והלריכו רק כי יעלים עי"ח על כאשר ירחיב. ועי' בסימן הקודם. אך בגיד אין בש"מ כיון שיכולה לקבל גם ומכרנית אין לה בכובה ומזונות כמ"ם כמ"ל ס"ם קי"ז וט"ב כ' ה"ע קי"ב. ומ"מ פשיטא דמועל עליו לחת סכים שים לו ולהחתיב בעדה בטוחות מה שיוכל לעמוד בו ויעשה ע"ז היזה חזוק כפי דעת כ"ת ני. כי נדול הרחמנית על החלמה הזאת כ' יראם:

ב) **ועיין** מה שהקשה בי"ה על היו"ד בשאיש ס"נ ע"ב ד"ה לו דבאבי דבטל החמן אינו חייב משום דלא חשחט אמר רחמנא. והמה כיון דלפי' שליחות מועטנו תהו. ואי"ב למה לא יתחייב בטל החמן מעשה שליחות ואף דבעבדה היה ואין שליח לד"ע מ"מ הא האחרונים החליטו דהיכה שהוא שליח של מלוה ועבדה ביחד ים שליח משום מנו דנעשה שליח של המלוה ובפרט דכאן הפסח כשר אי"ב בטל החמן מקריב בזה מ"ע. ובכמו דאמרי' דוחטנו הייט ע"י שליח ד"ה מה שנאמר לה תחחט בכוונה נ"ב אפי' ע"י שליח. ושוב הק' כ"ת לפמ"ם תו' ב"ק ע"ט ע"א ד"ה נחט ושוב דאם השליח שוגג יפלל"ע א"ב מחחט דבטל החמן חייב היכא דהשוחט שוגג ולא ידע כלל שהי' חמן לבעלים נעשה שחיטה:

הנה לכאורה י"ל דהא שיטת רש"י היינו כן אלא דגם בטל החמן עושר כמ"ם שם (ס"נ.) ד"ה עד. והיינו משום טעם זה דל"ם אין שליח לדבר עבירה כיון דהוי שליח גם על המלוה לא מחלקים לה השליחות לחלקין והוי שליח גם על העבירה ואזיל לשיטתו בשבת קל"נ ע"א בתומר לכי הבן לקודבהרה דבנו קא מכוין ומקשה ואי אינא אחר ליעבד אחר וכ' רש"י ולא ניקו האב להחם וכ' כרוך משם שער ב' דין ו' פ"א שדעת רש"י דאי האב ימנה אחר לשליח למול מילה בלרעה רבים גם על האב אי' קלילת בהרה דניחא לי' כיון דהוי שלוחו לענין מלוה מילה מכני השליחות גם לד"ע של קלילת הלרעת כיון אחדת מעשה היא ולכן מדייק רש"י ולא ניקו האב החם כלומר כדי שלא יהי' כעושה בשליחותו. והכא נמי ס"ל לרש"י דבטל החמן מוכר כיון דהשוחט נעשה שלוחו לשחיטת הפסח ים שליח לד"ע גם על החמן אבל החוכ'

לא ס"ל כן אלא אפי' בנעשה שליח גם של מלוה ד"ע מחלקים את השליחות ואחרי' לשלד"ע ומ"ה אין בשל החמן חייב:

אבל נחמת לא דמי כלל למילה בלרעת. דשחני התם דהתורה רבתה בשר דיכול למול אף בבהרת וכיון שהדין דעשה דוחה ל"ח ואי אפשר לחלק השליחות לחלקין ולכן הוי שליח גם על הבהרת והוי כאלו היא בשלמי קלן הבהרת דניחא לי'. משא"ב הכא דאסור לשחוט הפסח על החמן ואף דדיעבד כשר מ"מ הא התורה אמרה שחי' שוח"ת ולא ישחיט וע' ל"ח פסחים מ"ם ע"א דל"ם שלד"ת (ובשפרי שה"ש ס' ו') פשיטא דהוי דבר עבירה ואחרי' לשלד"ם:

ויש נחופן אחר דבש"י והום' אזלי לשיטתם דבב"מ ח' ע"א אחרי' תדע שאלו אחר לשלוחו לא ונעוב שטור ושוחטים שנעבו חייבים וכ' רש"י לשרש השאר הוליאה מרשות בעלים לדעתו ולדעת תכרו ותים' לא ני' בן אלא דאחרי' שהנביהו שניהם. ומ"ה הכא לשי' רש"י נם המשלח טובר ול"ח לשלד"ם כיון דהשוחט השליח לית לי' שותפות בהקרבן פסח. אבל תום' דס"ל דלא אחרי' שותפות. לכן המשלח פטור לשלד"ם:

ומה שהקשה בשליח שוגג הא ים שליח לד"ע. הנה בנו"ב קמא להם"ע סי' ע"ה. ע"ש. פ' לוח כ"ו ועוד. כ' דבמעשה שפשטר לבשלה נם היט' תודו דאין שליח דהוי שליחות בטעות דאלו ידע מהעבירה לא הי' מתרלה להיות שליח וא"ב הכא אחרי' אף דשחט לה הפסח מ"מ מבטלים לה השליחות והוי כשחט למנוין ואלא למנוין דבשר למנוים ופסול לשחיטת מנוים כמ"ש בשחני' כלה:

ועיי' לחם משנה פ"ל מפ"ז ה"ט אכ' דאם נעשה ע"י שליח הוי לאו אים בו מעשה דלא כמ"ם תום' כאן דהוי לאו שא"ב מעשה. וי"ל מש"ה ס' שמכים בשפר המלות ל"ת קט"ו ובפ"ת מק"פ ס"ה דכולם לוקים מש"י דאזל לשיטתו דהוי לאו ס"ב מעשה. וע' מנחת חנוך כ"ז דהעשם כיון שע"י דבור נעשה מעשה ול"ע דבמלי פ"ט כ' דהוי לאו שאין בו מעשה נם ק' דהשמיט דעת רשב"ם ורש"י דכולם עוברים:

ויש עוד דהשב"י קדושין דף"ב מביא ירושלמי דאל"ע שליחות לשחיטת הפסח ויל דכן דעת תום' וא"ב שפיר כ' דכתיב לא תשחט ולאו היינו שחים ול"ם לומר שלוחו כמותו דאל"ל לזה שליחות כלל. ורש"י שב' דכולם עוברים והיינו משום שליחות. כמ"ש בשפחים ז' ע"ב פסח וקדשים דכ' דהבעלים נלטוו. ודוחק:

ויש עוד דמש"ה כ' תום' דלא שייך הכא שליחות ע"פ מ"ם בנוחות י"ט ע"א דילוף ק"ו מזריקה דציקר כפרה ומ"מ לא בעי' בעלים שחיטה דלאו ציקר כפרה לכ"ם ודמי רק משום דאין חפשר משחי חפשר. חזריקה אי"א להיות בבעלים דכ' בני אהרן. אבל לאחין דס"ל דנים חפשר משא"ה אין שחיטה לריכה בעלים ול"ב שליחות כלל בשחיטה. ובגדרים ל"ה ע"ב ל"ו ע"א אי"ב יוחנן הכל לריכים דעת הון ממחוסרי כפרה שהרי אחד מביא קרבן על בניו וכנותיו הקטנים הרי דאן חפשר משא"ה וכמ"ש ר"ן ל"ו. ד"ה אלא מעתה ומש"ה הכא דקאי תום' לר' יוחנן דאמר אפ"ם שאין עמו בשותף מש"ה לא שייך שליחות בשחיטה וכ"ב עטרת חכמים תי' קדושין דף"ב דלר' יוחנן דס"ל דאין חפשר לי"ב שליחות בשחיטה:

ועיקר נראה דל"ם הכא לומר כשונג דהוי שלים לד"ע דהשתיה ענין לבד ומה שים לו תמן בביתו הוא עכין נפרד ופל החתן פת לת נעשה שלים כלל רק בל השתיה ואין זה דמיון לנעשה לו למטילה דנעשה ע"י שלים הלת שהי' שונג בהיסור. ומ' בטו"ב חגיגה להטע"ז ק"ב הוא ה':

סימן פב.

עיד המנוה תלמות החכמות ר' חלי' פחמערגלבוב ומפה. ומוגדת בבי הוה. תסרו תג שבועה תרס"ח הלך המנות מפה לבפר קחטיסוב הסמוך ולת שב לביתו. ואים ת' מקחרזוחנק תמר כי להבו ביום הבוא לפנות ערב בשובו מהבפר ערך שני וויטרסט מפה. ומ' מסופק תם יוכל לשוב העירה בזמן הפלת מנחה. ות"ב רחה החים ההוא כי התבלל מנחה בדרך. ותעשהו בבל הדרך ובבלות ובהגמים שיעשם סמוך להדרך ולת יגלהוהו. תחר עשרה שבועות בעת קריאת התנועים רחי ערלים כי שובב חים ת' בתשם מים והביאוהו לעירבו והי' מלת קרח ובפור ופרלוף פניו בי' משוה ולת ניבר בל דמות ולורה. הב"ד דפה עשי תז נב"ע והגידה לתשהו לשניהם כי בי' לו בביתו שלשה בוי"ב בשוטבות תלו. שני שקלי בסף וחמשה מטבעות בני עשרים הקפ'. וכן נמלאו תלו מטבעות תלו. וכן הגידה כי בי' לו שומת על לחיו סמוך להחזון וכן רחו בו החנשים בעת העהרה. וכן הבירה בטב"ע נמור בל מלבושיו תשר בי' לבוש בהם. מבנסים. נחטיקים. שפחליר של פיקטע. וועבטיל של קחרע. טליה קטן חדם. כובע אמפליס. סחלל. מלבוש טליון. פטליל חדם. והעיד ר' פעגדר בי הביר בטב"ע תת הפטליל שהי' לבוש בו בי הוה עשה תוחו והביאו להמנות ביום האחרון תשר תלך ולת שב עוד. גם העיד ר' בערים בר"ת בי רחה שהבורגימסטרו לקח מבים החים הגמלת פהפשוטים שלו והי' עוד תוך זמנו. גם העיד ר"ב בביל שהי' נוסו גין וקבן כחבנית המנות שהי' חדם קטן. והגה ב"ל להחיר תת הענינה ותכתוב תת יסודי הפיחר:

א) **עי"ו** שהבירה תשתו בטב"ע בל מלבושיו שהי' לבוש בהם. ותע"ב דחייבי' לשחלה במ"ם יבמות ק"ב ע"ב מ"מ הת מסקי' שם דבבלים ולת מוטלי בתוכף וביס ותרנקי ומבעת לת חייבי' וכחב מהרי"ט ח"ב תה"ע סי' ל"ה דתפי' בי חייבי' לשחלה היינו תפן תחד תו שים שתינו לריך לבם ויבול להיות בלת תוחם בלים תבל מי שילת מביהו במלבושים שעליו לת הי' תשחיל בולם לתחריהם ויבחר הוא של ת ערטלאי והבה העדים העידו שהמלבושים שהיו עליו מבירים שהיו לר' דוד ולחלופי ל"ת שבהן מלבושיו לתחר ולקח הוא תת בגדיו ולבשם דלהת ודחי ל"ת שיעשו דברים של בטלה הלבך ים לסמוך שפיר על סימני הבגדים שעליו ע"ל. ועוד כ' מהרי"ט שם דבטליה קטן ל"ת לשחלה דמוכה דידי' לת שביק חיים ויהיב לתחריני ועדיף מ"ם בגמ' בים ותרנקי מבחני חיישי ולת מוטלי להו. והבת הוא במלת לבוש בל בגדיו והטליה קטן שהבירה תשהי בטב"ע. ולף שהחלקה מחוקק סי' י"ז סקמ"ב בתב דלדידן דקי"ל סימנים דרבנן ובטי' רק סימן מוכהן חייבי' לשחלה תפי' בבלים דלת מוטלי דמ"מ הינו סימן מוכהן וב"ב ב"ם ס"ק ס"ט בשם סו"ת בית יוסף. מ"מ כ' להחיר. חדת דהרבה פוסקים לת תשו בלל לשחלה במ"ם ס"ך תו"מ ס"ה בקב"ו וב"ב בשו"ת נתוני בהרחי סי' כ"ת סו"ה הנחון מניני שלמה וכן טי"ם שב"ב הסמ"ם ומי' סו"ת ב"ת ב"ם פ"ו שהעיד של מהר"ל מפרחג שבחיר ולת תם לשחלה וכן דשה בטל הו"ט. ותם מפורש דלת בשו"ת בית יוסף בחס"ז ב"מ ב"ז ט"ב בשם פרשב"ם חבת דחמרי' בבים ותרנקי שמע' דחמידין שליהם חפי' למ"ד סימנים לתו דתו' ולת חייבי' לשחלה בלל הרי דלף דסימנים דרבנן מ"מ בבלים דלת מוטלי לת חייבי' לשחלה:

ב) **וגם** חפי' לדעת ב"י נראה נדון זה להחיר. דהנה בטו"ב בתת תה"ע ל"ב ד"ה ומבעיו. הקשה עליו תב"ת ב"ז ט"ב דבטי למשנם דסימנים דתו' מחמור בפי' תוכף ומבטי תחור בעדי תוכף. הרי דלף דסימנים דרבנן מ"מ מהנר' החמור בעדי התוכף. ולפימה תם סי' דרבנן חייבי' לשחלה לף בבלים דלת מוטלי בתוכף ומה מהני עדי תוכף. ונראה דדעת ב"י רק דתין זה בלל נמור דבל העולם לת מוטלי לבלים תלו תלת דהוכת דהנשי לת מוטלי תוהם תבל ים תיעוט המשחילים תפי' לבלים תלו ולבן בנמ' לדעה דסי' דתו' מפני בלים תלו תבל תי סימנים דרבנן ובטי' סי' מוכהן ודבר בהור תי לף בבלים תלו חייבי'. תבל מודה ב"י דים חפלים שבבל תין משחילים תוהם ותין תפי' תחד מחלף שיחילם לתחר ובהו תפי' תי סימנים דרבנן מפני דלת חייבי' לתיעוטת דמיעוטת. וי"ל דתוכף הוא תזן שתין דרך שום תדם להשחילו ומב"ה מחוירים בעדי תוכף. ומב"ה הכת דימלת בבל בגדיו דידוע דתין לף ת' מחלפי תפנים שיחילו תוהם לתים תחר גם ב"י מודה דל"ת לשחלה:

ועוד ים לייבב קף טו"ב ט"ע מ"ם הגחון מהר"ם בלבי ז"ל מובא בטו"ב קמת סי' ל"ת ד"ה תו תזיבת דדוקא בסימנים ב' ב"י דחייבי' לשחלה בין שתין ההיבר בדור תבל תם ההיבר הוא ט"י טביעת עין דהוי ודתי ודבר בהור לת חייבי' לשחלה ומב"ה בין שים עדים של התוכף שביר מהדדי' ול"ת לשחלה. ות"ב בל"ד דהבירה תשתו תת בגדיו בטב"ע תפי' לב"י לת חייבי' לשחלה:

ורן נראה לייבב הקו' הב"ל. דמן התורה י"ל גם ב"י מודה דמהני בלים דלת מוטלי ורק מדרבנן חייבי' הב"י לומר דתי בטי' סי' מוכהן חייבי' החיר לשחלה תפי' בבלים דלת מוטלי וב"ב ט"ב קמת תה"ב ס"י ל"ז. וממילת ל"ק מהת דמחזירים חמור בעדי תוכף דהתי מן התורה. ות"ב הוי ספיקת דרבנן תי הלבה בב"י תו בדוב הפוסקים שבחבו להקוך ותפי' לב"י נראה בין דתינו תלת תי' דרבנן מהני סימן תחטני בחס"ם תבן העוזר בהשובתו הנדפסת בחס"ע דבמים שתין להם סוף בין דתינו תלת תי' דרבנן מהני סי' תמלני וב"ב ט"ב קמת סי' ב"ט וסי' מ"ב ד"ה ותומר וב"ב בשו"ת שלת תבות להנחון בשהמח"ם שער משפט ס' ב"ז וסי' ב"ח בשם רוב גדולי תחרונים וב"ב בח' ר' חיים בהן ס"ת ת"ב תל"ב הבת נמי השומת שים לו ולמלמה תשתו מקום שהית בלחיו סמוכה להחזון ימיני הוי סימן תמלני טב"ע:

ג) **ונראה** עוד דהב"י ז"ז תביח בשם הטיטור דחפי' מלמלם השומת היסב לת הוי סי' מוכהן תבל דר"ך הולך דהוי סי' מוכהן וב"ב ט"ת ב"ת סי' פ"ת דמלמלם תקום הוי סי' מוכהן. והמ"ב ס"ל בהטיטור דחפי' מלמלם לת מפני דהשם בתב משום

דעשוי להשתנות וע"ז סק"ט תולק עליו וכתב דמ"ה לא מהני משום דמלוי כבן גילו. ומומחז זו לעיטת דרך וכ"י מהני דהא התם למלמה את המקום. והתם המ"ב משום דעשוי להשתנות דהי הע"ז דמה בכך מ"מ המקום הוי כימין. תלת כל התם ומשום דמלוי כבן גילו כת"ם הנ"ז. והכא בכ"ד ס' דשוב מהני טב"ם של הבנדים ולא חיישי' לשהלה תפי' לב"י. דהתם לפי סי' קל"ד כתב דתף הסוברים דחיישי' לשהלה היינו לשהלה דרכים היינו זה העשוי השתיל כליו לשי' שהות מבני אדם אבל לשהלה דיחיד למשל דזה שים לו פעם השתיל כליו לתים מיוחד שים לו פעם כמותו להת לא חיישינן וכת"ם בב"ב קע"ב דתף דחיישי' הבי לנפילה מ"ת לנפילה דאד לא חיים ע"י. והכא נמי כיון דתין התם על השומת רק מפני כן גילו ומימה דהשתיל כליו דוקא לבן גילו שוהד במחלו והוי שהלה דיחיד ולא חיישי':

ולפי מה שכתבתי דתפי' לדעת ב"י הת דחיישי' לשהלה הוא רק תי' דרבנן ובתי' דרבנן מהני שומת מלומלמת זו. ש ליישב מ"ם בסו"ת מהר"ם מרוטנבורג סי' שע"ת מובא בא' מהר"ם מבריסק סי' י"ת דסומך על שומת להמיר והדבר יפלא דפוסק בר' אליעזר בן מהבתי נגד רבנן דפליגי עליו ביבמות ק"כ ע"ת, תלת י"ל דחיישי ג"כ בכ"ע שהי' שם דבר שנשהלף תי' דתו' על ידי ונשתר רק לישור דרבנן ובדרבנן שפיר מהני שומת:

והנה ביבמות שם יש ג' טעמים למה לרבנן לא מהני שומת. ולדברי רבא משום דסימנים דרבנן לא הכפה לן בב"ד כמ"ש לעיל כיון דהכא הוי רק תי' דרבנן יבדרבנן מהני שומת. ולהקומתה דשומת מלוי כבן גילו הוי שהלה דיחיד כנ"ל. ולא נשתר משם תלת להיכא דחמרי משום סימנים עשוים להשתנות ולביעה זו לא מהני שומת לתי' דרבנן. והוי ספיקא דרבנן דים לומר כתתר משני לקומתות תחרות. ורחימי בט"ז בקכ"ט שכתב דלריכים לחום לחומרות כל המירולים כהלו שבנמ'. ותינני יודע המקור לדבריו. ורתי' דבש"ע לא הובא כלל לקומתה דשומת מלוי' בבן גילו ותדרבה תבואר ברמב"ם פי"ג מעדותן הכ"ת ובש"ע דשומת עדיפא משתר סימנים דכ' לפי' הי' לו סימנים בגופו ולפי' שומת:

ובאמת הדבר יפלא לפמ"ש רש"י ב"מ כ"ז ע"ב ד"ה תין דחיישי בחומר שומת ים בחבר פלוני יע"ש למה לחמר רבא שם דלפי' למ"ד סי' דהו' לא מהני משום דעשוי להשתנות הלא רק המדלה מבחנית כמ"ש רש"י שם לבל השומת במקומה עומדת ורבא הת ס"ל ב"מ כ"ב ע"ב דמקום הוי סימן ובשלמת ליכא דחמרי דמלוי' בבן גילו ל"ק דמקום לינו תשלה כלום לבל לתידך לקומתות קשה:

עוד י"ל דהוי כ"ם ס' שמת שומת הוי סי' מובהק ולפי' לינו סי' מובהק דשמת סימנים דהו' וע"כ לא חיישי' לשהלה בכלים דלת מיבלי. ובטעות מהני ספק ספיקא כמ"ש בית שמואל י"ז כ"ק ס"ד ובפתחי תשובה סקע"ח:

גם מי' בסו"ת הרי"ם תב"ם סי' ת' מביא דשומת שם עוד סימן גרוע מלטרפים והוי עכ"פ סימן תמלעי. ותולי י"ל דמלטרפים בכת תה בשומת לסימן גוף שהעיד ב' בערים וב' סימנים גרועים הוי כי' תמלעי וכו"ם בגדי כהונה מובא בפמ"ש פ"ק ק"ו וכ"כ פנים מחירות ועבודת הגרשוני. ועי' מהרי"ם לובלין פ"ם ס"ז שלירף כימן זקן להוב ופנים נעשטיפעלע לשהר סימנים. וכ"כ בעין יעקב להגאון מקהונת ז"ל סי' כ' ומי' כ"ת ומי' ל"ח ומי' מ"ב:

ויש לדון בדבר על פך מלתת דשני סימנים שכ"ת בפ"ע היינו מועיל לי מלטרפים יחד דביבמות קכ"ב ע"ת לימת שלם שיבדוה תבית יהן לידן לתר מעשה ביטרחל וכותי שהלכו בדרך ובת כותי והתר תכל על יהודי שהי' עתי בדרך וכו' ובוב מעשה בקולר בני לדם שהיו מהלכים לתעטיוכת ובת כותי ת' וכו' ובוב מעשה בשנים בני לדם שהיו מהלכים לכרכום ביהר יכו' ועיי"ש ברש"י שפי' קולר תבורה. והנה מעשה דתשוגה ע"פ פשוט מייני שבכותי לתר שתוחו יהודי כשלמו שהלך עתו מפה מת ומש"ה לת ה' שום חשש וכת"ם דמב"ם וש"ע בטעף י"ז. ועי' ט"ז שכ"ת בתה שהריך להמוה על הרת"ם בת' כלל כ"ת שכתב שלה הלריכו לחקור מהנוי תם לותו יהודי שלוה עתו תה תלת כיון שידעי' שיהודי נלוה עתו תין חוששים שמת זה הלך לו ולחר בת במקומו והקשה פלו מביא י' ע"ב בזימן שהורים ומלת לבנים דחיים' שאת לחייני ניהו ושם לת כוי תלת לי' מוקלה דרבנן ותוששים לחילוף מכ"ם הכת להתיר חשת לים ולטע"ד לינו מבין תחיהתו כי נם התם תלו ה' מולת לת כשהורים והלבנים בתקום שהניח לת היינו חוששים לחילוף ושת"ה משום שים רשותת שתלת לבנים במקום שהורים מש"ה לתמר' הני לולו והני לחדיני ניהו. והכת נמי כיון שהנוי לומר שכישראל שהי' עתו בדרך מת למה ניחום שהחלף. וידוע מה שהביאו הפוסקים משם מבי"ט ת"ה סי' קל"ה מי שילת ממוקום ל' למקום לחר ולחבד ולא נודע מקומו וכת נוי מיסל"ת ולחר שנמלת יהודי נהרג בלומו בדרך בלומו זמן תלינן שזה שהלך שם נהרג ועי' ד"מ סי' י"ז לוה כ"נ בשם מהרי"ו סי' ע"ם שכתב נ"כ כן ומביא רש' מת' רש"ם הנ"ל. וכיון שבש"ע הובא רק ס' רמב"ם דבעי' שהנוי יהמר יהודי שילת עתי מכתן מה מוכח דליתת למב"ע ומהרי"ו:

ובמעשה השני' לפי לשון הגמ' הניד הנכרי רק שקולר בני לדם מתו ות"כ הי' הסימן רק שהיו תבורת בני לדם. והיינו סי' מבן כך וכך. ותשה למה במעשה השלישית לריך הנכרי לומר שנים בני לדם שהיו מהלכים בדרך ביהר והיינו שני סימנים מבן ומקום כיון דמבן לחוד די. ולריך לדחוק כי נם במעשה השני' הניד הנכרי סימן שהיו מהלכים לתעטיוכת כמו שהגירסת בריב"ף ורש"ם ונשתם בהגמ'. ובחמת בעי' שני סימנים מבן ומקום. ומ"ש כשנתפקו בב"מ כ"ג ע"ב וכ"כ. הי מבן לו מקום הוי סי' לת עשים מכלן דכל לחד לבדו לת הוי סימן מדבעי הכת שנים יחד. ד"ל סימנים דרבנן ומש"ה לת מהני רק בלבדה ולבן נם לפי המסקנת שם דמבן לחוד ומקום לחוד מהני מ"מ בעי הכת שניהם. ומחילת מוכת מכתן מ"ם לעיל דלף שם סימן ת' הינו מועיל מ"מ שני סימנים המלעים מלטרפים וכן תפורם בחוס' ב"מ כ"ב ע"ת ד"ה שמעת בתי' בתרת דלף דמבן הינו סימן מ"מ בלירוף מתרוחת מהני:

ולשיטת הרמב"ם פי"ג מגירושין הב"ו דמפרש מ"ם בנמ' קולר קיימו שהיו לחסורים בקולר ומ"מ בעי' סימן מבן ומקום כמ"ם שם וכ"ל דעתו דבעי' שלשה סימנים לחלעים קשה תיך יפרש מעשה השלישית דלת הי' שם רק מבן ומקום שנים שהיו מהלכים לכרכום ביחר. וצ' לחלק דס"ל לרמב"ם

לרמב"ם דבשירות מלויות לא הוי מקום סימן כלל ומש"ה בעובדת השני' שהיו מהלכים לחלטוכא שהיו שירות מלויות הי' לריך גם לסימן שהיו חמורים נקולר. משא"כ בעובדת שליציה שהלכו לכרכום ביתר שלא הי' שירות מלויות מפני המלוי הוי שפיר מקום סימן ומהני בלירוף מנין. ולו חולי י"ל דשפיר בני חדש שילכו בדרך ביחד לא שכיח ומש"ה בעובדת השליחים התירו ע"י מנין כזה דלא חיישי' שלהרמיי התרחי החרים. ומ"מ קשה למה

בשמיט הרמב"ם העובדת השליחים:

עוד יש להחיר בגדון דידן כיון שלא נשמע בגלילותיו ובעיירות הסמוכות למקום שמעלת המת. שנהגו ליוף חים בהכניסה. ומ"ב יש מעלת קרוב. וזה רחי' שזה ר' חלי' הנהגד מעירנו הוא הגמלה כי קרוב הוא. ומש"ה דרוב וקרוב הלך אחר רוב וכאן יש רובא דעלמה כנגד הקרוב. מ"מ גבד רובא דעלמא יש רובא דאנשי דלא מושלי ומש"ה שפיר נשאר מעלת קרוב וכ"כ הגר"ז מרגליות ז"ל בס' ט"ב תניגא סי' ל"ט ואף שהט"ב דמה לה דבריו. י"ל רק באיסור דאו' קרוב לא מהני אבל באי' דרבנן מהני וכבר כ' לעיל דהכא נסתלק הא' דאו'. ונם הרבה אחרונים מהירים פ"י שמעלת אלו הפלסטינע שלו דהוי נרוב מכלים דלא מושלי. וע"ב כי הענוגה הזאת מותרת ע"פ עשרה עשמים הנ"ל. ח) רוב הפוסקים חולקים על ב"י. ב) אבל בגדיו מודה ב"י. ג) בהיכר מ"ש מודה. ד) כיון דלב"י רק אי' דרבנן מהני שומא לפי' אלעזי. ה) הוי שלא דימוד. ו) ספק בחיקומות הגמ' בשומא. וס' דרבנן. ז) ס"ם. ח) לירוף שומא עם גוף. ט) קרוב. י) שלפורט. ושלחת תשובה זו לכ' הגאון מוהר הדור מהרכשטוב שליט"א ולכ' מר אחי הגאון כה התורה שליט"א. ושניים השנים הסכימו להתירא וההרגו לוהה ע"פ כ"ד של שלשה ככל הנשאת שלא ע"פ עדים כמ"ש סי' י"ז סל"ט:

ה' חנוכה הרס"ג.

סימן פג.

לכבוד הרב המאה"ג המיוחס ס' ישראל מאיר הכהן ראפאפארט נ"י ראבד"ק פלאנטש.

אשר שלחני כ"ת על דין הב"ח שי' כ"ב דכמו שמותר להחיזד עם נהו כן מותר להחיזד עם כל יולאי ירכו ומלין לכ"ם כ"ח ושם מביא רחי' מקידושין ע"ח ע"ב בעובדא דר' חנן בר רבא שקלה לבה ברחי' לוהבה בכנפי' וכ"ל להב"ח דכמו שחשוק וקירוב מותר בבת בתו ה"ה יחוד. ועוד מביא שם רחי' מדיוק לשון הרמב"ם מריעת לסיפא פ"י"ם. ומחקש ב"ח לדמה לה בהלכה כן:

הנה מפר לחי מחה בשות רבני החדון רביעו הב"ח ז"ל. וכ"ז לא מהה שים לדון על דבריו ואינני רואה יחוד לדין זה. כי מיקרא דכי יסיתך אחיך וכו' לא נלמד אלא בן אם אחו והב עם בתו. והייט כיון דכתיב לו בהך בפתר פ"ב שחותר להחיזד עם בתו וכמ"ם בירושלמי סוטה פ"ח ה"ח. ואין לנו להיתר אלא מה שמפרש ימנין את בתו. ואי נימא בעמא דקרא דהאב דמותר להחיזד עם בתו והאם עם בנה משום דילפי' לא מבני בקדושה כמ"ש רש"י שם פ"ח ע"ב ד"ה וזר. י"ל ג"כ דוקא בלחו ובתו ואחותו וקרובות בכיותר וכמ"ש רש"י שם וסהדרין (פ"ד.) אבל בנכדתו דאחלינ מהם י"ל דמחנרי ויב"ר שולב:

ובן י"ל דבעב הסיתר יחוד בחלו מקום דהמו ובתו ואחותו בהברת מלוים עמו מדיר בביח ואי אפשר להפמר מלהחיחד עמם ולא הערחתי עליכם דבר שאי אפשר לעמוד בו וכמ"ם שאין נוזרים נזירה על הלכור ואי"ב יכולים לעמוד בה. ומלינו גם בדהוריית חילק בין אפשר לאי אפשר כמ"ם בכוכה ל' ע"ב וכבמה מקומות מחלוקת אי דניש אפשר מאי אפשר וכן חולין י"ח ע"ב ודלמא היכא דאפשר אפשר ולא סמכי' אחזקה והחם קאי אדבר תורה. וכן הא דמק' אם לר"מ פשיו וקדשים מאי היכא למימר וכ' נמי הר"ן אם דר"מ מן התורה חייב לחטומה ומ"מ היכא שאי אפשר בלחוץ אחר מחיר לסמוך אחזקה. וכן ברמב"ן ריש ניטין ד"ה ע"ח מחרן קו' חוס' דנילף מגדה דנאמנת אפי' להחזק איסורא וא"ב דשאני גדה דאי אפשר שחביא עדים לביאת זיבתה לפיכך האמינוה הורה ואין למדים ממנה לשאר עדיות כלל. ובפ"ז י"ל דוקא בחו שרי אבל בנכדתו דלינה שרי' אלעו חמיד שפיר אפשר להזהר ואסור להחיזד:

והנה הא ודאי דאם בת בתו פנוי' אין הדבר לריך לפנים דאסור להחיזד עמה מדאו' דהא אין האסור חמור מן האסור. דימוד פנוי' שרי מדאו' וכל קרבתה ואי' יחוד שלה הוא מפיס בתו. אך הב"ח דמחיר הייטו אפי' בהיותה אבת אים. כמו בבתו דאפי' ח"א שרי וכמ"ם בירושלמי סוטה פ"ח ה"ב מאן דאמר מקנא לה מאבי' ובנה מקנא לה משני בני אדם בחד וכמ"ם מל"מ רפ"ח מסוטה. ובח"א מאן דקורבת בא בתו מהני להחיר איסור יחוד בחו"אפי' היא ח"א מפס הוחיל ואפשרי איסור בת אפשרי לאי איסור אית. ומ"ב ה"ה בבת בתו שיך ג"ב לומר הוחיל ואפשרי אפשרי. זה אינו. אבל נראה דלא אמרי' הוחיל ואפשרי רק באיסור שבבר נאסר יחזר והותר בגדון זה. משא"ב הבא יחוד בתו דלא נאסר מעולם. ועי' תלוק כדומה לזה בפסה"מ פ"ב מגדרים ה"י ד"ה ודע שחוכך דלא אמרי' גדר שהותר מקלתו הותר כולו הלא בשאל הגדר מעקרו ואח"ב היתר. אבל אם לא הי' לו אלא על מקלתו לא הותר הבלתר. ועוד דהא בת בת בתו מותרת מדאו' ואית בה איסור עריות כמ"ש הב"ח סי' ט"ו. ומ"ב ל"ש בה איסור יחוד ומ"מ אמיד בה הב"ח יחוד אפי' בא"א לא אלא אפשרי בה שום איסור. ופ"ב כ' בפ"ש לעיל דפשש הביתר שום יגר לא אלא מפגרי בהו אלו כיון דאי אפשר שאי אלעו הפפמים שיכים גם בא"א:

ובאמת מ"ם רש"י קדושין בפשטא דהיתר יחוד בקרובות משום דילה"ר לא אפגרי בהו. קשה דהא זה נפשה רק אחרי הפלת אבי בגה"נ בפ"ם ביומא פ"ב ע"ב וילעקו אל ה' אלקים בקול גדול בייח בייא וכו' בתו רחמי ואחשר בידייהו וכו' ואהני דלא מיגרי בי' לאיש בקריבתא אבל בימי קדם אי' יגר שולב גם בקרובות ומ"ב מה זה משם אל היתר יחוד קרובות שבתורה. ומפ"ם שם (ע"ב.) בוכה למשנהותיו אל מבקי משפחתו דמשמע שרי' להם אי יה"ר גם אל משפחתם ל"ק דאין בכוונה שלשערו אל זמת קרובות אלא שהחזקנו אל נשואים למה אחרו ליבא קרובותיהם וכדמיבא בשבת ק"ל ע"ח כל מלוה שקבלו עליהם בקשיה עדיין עובים לוחה בקשיה דליבא כאובה דלא דמי בה אבא אחרת. ואני דהעבר בי' למם לריעים ליבא רחוקה. וחולי י"ל

ורש"י לא כ' זה לעצם על יחוד רק על מה שדר בקביעות עם אמו ועם כתו שמקרא י"ל שרק יחוד בדרך מרעי מיהר לכל לא בדרך קבע ועי"ז כ' רש"י משום דחין יה"ר שולט בהו. אך קשה דהי' לו לרש"י להביא ממ"ש בסנהדרין ק"נ ע"ב כי הוא חמין הרבה הטמה וכו' ח"ל אמו כלום יש לך הנאה וכו' הרי דבחמו חפי' לפני חכמי כה"ג לא הי' שולט יה"ר. וע"כ ל"ל כמ"ש הפני' דרש"י קאי נ"כ על לחהוה דחל"כ חין טעם להחיר יחוד בחחוחו טפי מבחחרות חע"כ משום דחהני חכמי כה"ג דלא מחגרי בהו עיי"ש:

ומה שהביח הב"י בשם רחי' מר' חנן בר רבח דשקלה לבח בריחי' לוהבה בכעפי' יש לדחות דשח"ה שהי' טעין קירוב וחבוק וכיון שחיו דרך חחוה ל"ה רק היסור דידען כמ"ש הרמב"ם פכ"ח מהל"ב ה"ו ומש"ה כיון דקטנה היחה לח נזרו בה. חו דיעם ר' חנן בעפי' דלח יבח לידי הרהור וכמ"ש חוס' שבח י"נ ע"ח ד"ה ופליגח נבי טילח וכחובות י"ז ע"ח נבי ר' לחח מרכיב לה חכחפי' וחפי' בריחוקה מוחר בבה"נ. וע"ז השיב לו לח יעם מר דמקדשה דפי"ז לולי מביח יוחר לידי הרהור והוי כביחה לעמוד לפניו עירומה. חבל הבח בהיסור יחוד דחו' דחין חלוי בהחשבה וחפי' היו מתכוון לשום דבר חסור י"ל דוקח בחו החירה חורה ולח בח בחו:

ובזה שהביח רחי' מדקדוק לשון הרמב"ם פכ"ח מהיסוח ה"ו ליישי מבין דז"ל הרמב"ם המחבק חחת מן העריות שחין לבו של חדם נוקפו עליהן וכו' כגון חחוחו הגדולה וחחוה חמו וכיולח בהן חע"פ שחין שם הנחה ולח הנחה כלל ה"ז מגונה ביוחר ודבר חסור הוח ומעשה טפשים הוח שחין קרבים לערוה כלל בין גדולה בין קטנה חון מהחם לבזה והחב לבחו טכ"ל. ות"כ ברישח כ' לחסור בחחוחו הגדולה דהוי ריחחון ברחשון. ות"כ ר' ד"ה לבח בח דהוי שני ברחשון וכ"ם לבח בח בח דהוי שלישי ברישון. ומשיים להיחר רק חב לבחו והחם לבזה דוקח ות"כ דוקח הני ולח יוחר. ועי' בריך קדושין כ' דוקח בבחו שרי ולח בח בחו ותמטם עי' פח"ם סי' כ"ח סק"ה בשם ברכי יוסף שמחיר בחבוק ונשוק בח בחו ומביח רחי' מיו"ד שם"ב ס"ג דיקן שמה בחייו ולח עלמד מטם רק כ"ז שהם קטנים:

וראיתי במקנה שכחב דר"ח שחמר הזהרו בי מפני בחי חע"ג דמפורש בחורה להיחר בן חמך ובפחר מ"מ בימי דוד במעשה דחמנון נזרו חכמים גם על יחוד בבח. וקשה דהוח נגד מ"ש ע"ז דבדבר המפורש בחורה חין כח לחכמים לחסור. וחולי י"ל דר' מחיר ליח לי' כלל הזה ורחי' מחוס' חולין י"ב ע"ח ד"ה פבח שב' דלח פריך מבשר חחוה דמוחר דר"ח רק מדרבנן חוטם למיעוט ופ"ב דדעתו דחע"ג דמפורש בבשר חחוה להיחר מ"מ נזרו רבנן לחוטם למיעוט. חך מ"מ בבח חין חנו מוכרחים לחי' המקנה דהח י"ל דר"ח ליח לי' הך דרש דבן חמך. והח דב' בפחר י"ל דמיירי בפחח פחוח לרה"י דל"ם בו יחוד וכדומה ומ"מ מקרי בפחר שלח הי' שם חיש זולחם. חו דר"ח החמיר טל טלמו חפי' בדבר המוחר. ועיי"ש טוד מ"ש דר' יוחנן משום ר' ישמטל דקחמר קדושין פ' ט"ב דמז ליחוד מכן חזיל לשיטחו בסוטה נ' ע"ח דוקח לה רשות משום דס"ל דעי' שביחדה טוד לח עבדח לי' דהי'. וחמוה דהח למ"ד זה חמרי' בסנהדרין כ"ח ע"ב ליחוד דח"ח וה"ה כל הערוח מדחו' וכמ"ש טוד להי"ט ר"ם כ"ב וב"ב רש"י שבח י"ג ע"ח ד"ה מה וחוס' סנהדרין ל"ז ע"ח ד"ה ההורה. חון רמב"ם שב' פכ"ב מהל"ב ה"ב ליחוד מפי הקבלה הוח:

ובדרך כלל מה שמצוה הב"ח כל יולחי יכיו לבחו ע"י רש"י פ' וירח חם חשקור לי וכו' עד כחן ליחמי החב טל הבן וטי' חרגוס יונחן שמות דרטוחל לי' חבי יהרו ומ"מ כ' ליחן לח לפורה בחו חע"פ שהיחה בח בנו (ומ"ם שם ברחח דברחי' ט"ם ול"ל ברח ברי') וב"ב רש"י ריש יחרו שהחיוקות קורים לחבי חביהם חבח וטי' יבמות ס"ב ע"ב בני בניס הרי הם בניס ושם הטעם כמ"ש רבח משום דלבסוף יולה בטי' והח ליכח וכמ"ש רשב"ם ב"ב קמ"ג ע"ב ד"ה מוחר ומהרש"ל סופב מ"ש ע"ח ד"ה ח"ל. וכן קידשין ס"ח ע"ב בשך הבח מיש"חלית קרוי בשך ורש"י שם ד"ה ס"מ מדקרי לי' לבן בח יטרחל בשך. וכן יומח ס"ו ע"ב חביו חבי חמו וכניו בני בחו. וב"ב קמ"ו ע"ב חלה בני שטיר החורי וכו' ורשב"ם ד"ה חלה וחוד"ה מלמד והו' פסחים (ק"ד.) דבני בניס כן בבניס והייטו לירושה דוקח כמ"ם ירושלמי כחובות פ"ד ה"ח דבני בניו ליטו חייב לזון ודוקח ירושה בני בניו יורשים. וכן סוטה מ"ע ע"ח חמרי חיבשי דבי רבי בר בריחך חנח וב"ב קמ"ג ע"ב דלח קרו חבשי לבר בריחבריח ומש"ה הטודר מבניס מוחר בבני בניס. וכן קדושין ל' ע"ח בניכם ולח בני בניכם והח דחייב בלמוד בני בניס הייטו מדכ' והודעתם לבניך ולבני בניך. ועי' ש"ך יו"ד רמ"ה סק"ח מכופק בלמוד בן בחו. ובמד' וינס פ"ד בניו ובני בניו חרי בטות בניס הרי הן בבניס בני בטות חיטס בבטות. ומכות י"ב ע"ח בטו חיטו טטשה נוחל הדס חבל בן בטו טטשה נוחל הדס. ועי' חה"ד מובח יו"ם רע"ז ס"ב בהג"ה דהח דד טחו של חדס קרובה חלל בטו ה"ה בח בטו ול"ט דכחב נגד מ"ם להפוך בח' רחש"ם מובח חו"ח ר"י ס"ח וכחו שהביח בל"ט בקלה"ח שם ושם. והיח קושיח טטומה דמפורש בכש"י נדרים ח"ח ט"ב ע"ה לקני דבטובר בן בטו לח קחה. וע' טוח"ח ר"י ס"ד דטל בם שלו מבריכים כל יולחי יריבו. והטעם משום שבלט בכלל הבם. ועי' יו"ד ר"ם סב"ד ב' ושות ובדין דחייב בכבוד חבי חביו ג"ב חבל חיטו שוה לבבד חביו. ולטיין עדות ק"ל בחו"ם סי' ל"נ ס"ה דבן בטו פסול חבל בן נבדו כשר לטיטת המחבר. ושימח רשב"ם ב"ב קב"ח ע"ח דפסול עד סוף כל הדורות יחידחי כיח ועי' טוד חו"ח רמ"ז ס"ג ופח"ם בקנ"ג. וח"ם יו"ד שמ"ה:

סימן פד.

לכבוד הרב הג"ר.

קבלתי מכחבו החרוך וחטבור טל כל טטעיחיו.

מה שב' ב"ח בי דעת הרין קדושין בשרי"ף דחין חילוק בין בחו לבח בחו דהח חקשה טל הרי"ף דפסק שביחו שבושה לשמוד לפניו טרומה בטי ג"ב שחהי' מקודשת. וחמה טליו מלי' דמעשה דר' חנן דחוחבה בבגבי' שהיחה מקודשת חין לו טנין טל ליטן טמהם בקירוב בשר וב"ב לטנין שיבה טמה לחבור חפי' לח מקדשה וגם דבחו חנן בח בחו לח חנן ופי' דחי חטשב לומר דבר' חנן הי' קרוב בשר דזה מוחר רק בבחו ולח בח בחו. ורק דבחו טנין חיבוק ושם יש חילוק בין מקודשת לו לח. חבל לטנין ק"ב נם בבחו לבטור חפי' ליבה מקודשת ושוד דמעשה זה מרחה דהיבח דמקודשת חפי' בבחו לבטור ובוטהו דגם חם יימח דהך מעשה

הוי מעין ק"כ וה"כ מוכח דכתו וכת כתו שוים מ"מ עכ"פ מוכח דהיכא דמקדשה לחצי לית שרים כלל ומ"ל להרי"ף דכתי' דוקא שניהם . הרי מהחסך דברי הר"ן מוכח דדעתו נוטה להשוות דין כ"כ לכתו . וקושיא כ' כת כתו לא תגן מכיון רק דרך הגב וגרסת דה"כ בכריתת תריסה הוה פסיק להקושיא והוה קאתר פשוט דס"כ בהאי משנה הוי רק מעין תיבוק דהא שינה בק"כ ליסור כ"כ דכתו חגן ולא כ"כ ומ"ל לרי"ף שינה בק"כ . ומדלא אתר הכי משמע דס"ז לא הי' יכול להעמיד קושיתו משום ד"ל כ"כ שוה לכתו . עכ"ד :

וזה תימה . דהא כ' מפורש בקושיתו השני' דכתו חגן ולא כת כתו שמחלק ביניהן . והא שכ' בקו' השלישית הוא כלומר ולדבריך לפי' ר"ף לא תם יאתר דהיו חילוק . ס"ם היו דיוכן כי גלמד משם דהפי' קטנה תם שהקדשה לחסור ות"ל שיהיו שרים ככום ט"ס שכ' תם כתו וכת כהו שוות בדין הרי שהיו מחלים כן . וגם פשוט לגלי דהפי' הרי"ף דמשוה כת כתו לכתו כ"ז רק לעניין קירוב בשר דהם הין הכווגה לחתוה הוי רק לפי' דרבנן כמ"ש במכתבי . אבל יאוד גדולה דהוי לפי' דאו' והפי' היו מהרהר כלל גם ר"ף ס"ל דכת כתו לחסורה . ובזה נדחה מה שהביא כ"מ משום פי' הזקן קדושין שפי' לותבה בכפי' שיש שמה בק"כ . דכיון דהוי רק לפי' דרבנן ל"ל דבקטנה לפי' דחוקה שרי וכמ"ש הו' שכת י"ג ע"ת נבי טולא . ומ"ם כ"ת דק"כ תמור מיאוד דיש בו מלקות . כן הרבר הם לחתוה יבקש . אבל הם הין שם הלקה ועושה רק לחיבת קרבה שרי מדאו' . וגם מרם שהשיב רב חנן מדשמואל דהכל לשם שתים הי' יודע זאת ופי' ה"ה שכ"ת פ"ו שמיה חקור לדבר מדטולא דהוה מבשל לאתוותי' . והכווגה כיון דשולא עשה כן ע"כ דהאי' רק מדרבנן ואכתו רק לשם אתוה ולכן טולא שידע בעלמו להזהר שרי . וזה דהשיב לה"כ דס"ל כשמואל הכל לשם שתים . היינו דכתב"ג הין גם לפי' דרבנן יאומרת בדבר :

ובזה שהק' כ"ת מנא להו להפוסקים ליקח ליסור כתו כמקודשת מהא דר' חנן בר רבא הא התם בבת כתו מיירי לה"כ דשניהן שוות . לכאורה יפה תמה . אך הפי' דאבוק ונשוק וקירוב בשר בכתו הין מפורש להיתר בקרא וע"כ דהיתר רק משום דהיו מהרהר כלל וה"כ כיון דמליו בבת כתו דמקדשה גורם להרהור וכמ"ש תוס' ר"ד שם . ה"ה בכתו הם מקדשה לחסור וכל זה בקירוב בשר אבל לא ביאוד דלא תלוי בהרהור . מה שפי' כ"ת דברי ב"ת מה שהקשה סתירת רמב"ם ושור היו מובן כי ודאי דאתוותו קרובה לו יותר מב"כ דהוי רק שני :

ואשר הקשה בשודו עלי דלא מקרי לי לפשר רק מה דהין לפשרות בעולם כמו בשמיטה דלמה במקום נקב קשיט מה"כ הכא דלפשר ליזהר מיאוד בתו הלא שהות טרחה וכבד עליו להשמ' . הלא הבאתי מ"ם רמב"ן ריש ניטין בגדר דהאמינה תורה משום דלי לפשר וגם ☆ שם הלא לפשר לבדקה פ"י אחרות כמ"ש גדה י"ג ע"ב התרשת והשוטה פקחות מחקות חומן הרי דלפשר בבדיקה הלא שמורת גדול הוא ולכן מקרי לה לפשר וכמ"ש מפילה י"ך ע"ב לעניין למזוג עליהם לה נתנה תורה למלכי השרת ומלחתי כן בשו"ת רשב"ת סי' רל"ם דמש"ה לחרי' ברפ"ב דכלים כל סאה שים בו רובע זרע מעין לחר יעשם הא פחות מכאן ה"ל ומ"ם מבגד שאבד בו כלים דלא בטל ויש"ן משום דלא לפשר הא"ה שלא יהא בשדה אר דה ממין לחר ויהיכר לה הכל או

שיברר ביד כל זרע ולא ניתנה תורה למלה"ם עכ"ד הרי דטורח גדול הוי לא לפשר ואהכי גם בדאו' . ומ"ם כבודו דיאוד מותר בכ"ב משום דלא מתגרי בהו . כן ס"ז אלו דוים אם כך דכתב"ג קאי גם על נכדתו ד"ל דאסלינ יותר :

ומ"ש כ"ת להקשות אם פ"ת ע"ב דאתר שמואל ולטעמיך הא דאניח לחומו ואמותו ושאר כל עריות שבתורה אינו מהייאד עמם אלא בשדים וכו' אלא חגלי היא וכו' כיון דמק' על שמואל ממתני' דמתיר אמו ובתו מה קאמני ולטעמיך הא דאניח . הא שם לא מזכר אמו ובתו ומגלי' דהבריית חולקת על המתני' בזה . פשוט מדאניח בבריית ושאר כל עריות שבתורה ואינו מוניח מן הכלל אמו ובתו . והגם עלמך מגלי' לבבודו דשמואל תוסר גם בתו ובתו ומ"כ מדקתם דאסור להתייאד עם כל עריות ומזה עלמו ידע' דהבריית חולקת עליו . ומ"ל כ"ת אינו מובן דאי ניחא דבתו ואמו הין בכלל הלשון כל עריות מגלי' דהבריית ס"ל לאיסור דירת קבע בתו ובתו כיון דלא מיירי בהו כלל . גם מה שחולה היתר יאוד לאותו בהיתר קביעת דירה עם אמו . ז"ל כת"ם למעלה דקביעות דירה וק"כ עם אמו דרבנן הם הין שם יאוד . ויאוד אחותו דאו' . ובאמת הא דלא קיי"ל כר' אסי דמותר ביאוד אחותו הוא כמ"ש כ"כ סק"ל אשום דבמתני' אינו מזכר . ומ"ם כ"ת דדברי הב"ת מוכיח להלכה . לא הוכחו רק לעניין קירוב בשר ולא לעניין יאוד :

ומ"ש כ"ת להקשות למה פוסק שמואל כבריית דאסור ביאוד אמו ובתו הא הוי שהם כמתני' ומחלוקת בבריית וקיי"ל הלכה כשהם מאחר . אך שכ"כ הגר"א סי' כ"ב סק"כ . מ"מ מתני' דכאן אינו מחלוקת רק שהם בריית ובכל מקום שמזכר בס"ם מחלוקת בבריית הוי שני שימות שם . ומה שפי' כ"ת דברי המקנה דר' ישמעאל לשיטתו כוקמא לה רשות . כיון דס"ל וקמא רשות ל"כ לא נשמע משם לפי' יאוד ולכן צריך ללמוד מקרא כי יסיתך אבל לר"ש דוקמא תוכח ומוכח משם איסור יאוד ל"ל ללמוד דמי מכאן . פי' נכון הוא . אך ר"ש דאם יאוד הוי איסור דאו' מפני מה וקמא רשות למה לא יהי' היכא לקמות לה אלא אחיאר :

סימן פה.

כבוד ח"א הרב החריף ובקי מהר"ח נ"י :

אודות השאלה ע"ד אשה שבלידה שכנה לה לפי מוחרת ליתן מוך לפני חשמים . והניח בבודו אשר אלה במלודתו בסוגיא זו והניאתי מפלשולו בכבון והנני בזה להשיב מה שנראה לענ"ד :

הנה ביבמות י"ב ע"ב ר"מ אומר שלש נשים משמשות במוך וחב"ח משמשות בדרכן ושומר פתחים ה' . ושיטת רש"י לדעת ר"מ דבי מתיר מוך רק אחר השמים . אבל קודם לבן אסור דמוי כמפיל זרע על בלים וחבנים . ומ"מ דוקא בג' נשים אלו הוסר אבל בכל הנשים אפי' אחר"כ אסור . ופ"ז הקשה ר"ת על רש"י בבחובות ל"ט ע"א דהא אחר השמים בכל בשים שרי והא הוי בקטנה ואילונית . דרק קודם השמים הוי כמשמש על בלים אבל אחר"כ הא משמש בדרכו ואף דהיא מאבדת הא זרעו מה בך הא היא כיון דאינה מטוה על פ"ר מותרת להשמיש זרע . ופ"כ פי' ר"ת דבאחת אין שום אילוך

בין נ' הלו לכל הנשים ותמיד מותר ליתן תוך לחר חמשים הלה בני הלו חייבות לשתם כתוך (לחר חמשים). וע"ז הקשה עליו ר"י דח"ת לפרש כרש"י כדכריו דהיכו מחיר לפני השמים דכגדה נ' ט"ת לחרי דמוך מותה כל שעה. והלו הי' עלה בקנות לחר השמים לבד ח"ל ס"ל הי' כתוך שם המיד וע"כ דהקנות של לח"כ היכו מליל מלהחטבר וע"כ דהמוך מותה לפני חמשים. וזה הפי' בחוס' שרי' מקיים פי' הקונטרס. דע"כ מיירי דמותה שם מלפני חמשים וטפיר בכל הנשים לחטור דהוי כמוכת על עלים (ורק בני הלו הוחר). ומוסיף ר"י לומר דלפי' הלו הי' מוהנת לח"כ. הלו הי' מועיל בקנות לבד להלילה מעיבור. הי' נ"כ לחטור לה להשחית זרע. דלח כדעה ר"ת. ולח כיון דלילית דלמת דעת ר"י לחסור נם לח"כ בכל הנשים. ובני הלו לשיטת רש"י נם לפני חמשים מוחר י"ל ק' מה הקשה ר"י על פי' ר"ת הח י"ל דנם ר"ת למד כן בשיטת רש"י דג' הלו מוחר כיון קודם בין לח"כ ובכל נשים לחסור לפני' לח"כ וע"כ הקשה ר"ת למה רש"י לוסר לח"כ בכל הנשים. ומלי לרי' דר"ת ס"ל בפי' רש"י דמהיר רק לח"כ ולח קודם. לך נרחה דטפיר פריך ר"י דכיון דמוכת מנדה נ' ט"ת דעלה זו מועלת רק לפני חמשים ולח שני בקנות לבד ות"כ מלי לר"ת דרש"י לוסר נם לח"כ כיון דע"כ כל הטיהר קחי לפני חמשים וי"ל דלח"כ נם בכל הנשים מוחר. ודברי ר"ת שכהיכות הם דברים לחדים שם מ"ם כתו' יבמות דנם שם הכוונה כן דרש"י ע"כ היכו מחיר לפני חמשים דהוי כמציל על עלים וע"כ רק לח"כ מוחר בני הלו. ובלמת הח בכל הנשים שרי וע"כ מפרש ר"ת דהכוונה דלריכות. וכן מפורש דר"ת למד כן בפי' רש"י בחרדכי יבמות פ"ח סי' נ':

ולישטת ר"י ודחי דבני נשים דוקח קודם שרי ולח לח"כ. כיון דלדעתו לין זו עלה ושטולה מועלת לח"כ ות"כ עניד לישורה בכדי. ועי' הגי"ה מרדכי רים יבמות שכן פישרו. ולח דקשה ע"ז מכחובות ליז ע"ח נבי מחלוקת ר' יהודה ור' יוסי דלמר דבה מעמת דר' יוסי שמחיר בניורת ושפיי להגשת מיד משום דלחשה מזנה משמשה במוך יכ' רש"י שם שנוחנת מוך לח"כ לשלוב הזרע ות"כ לין מפרש ר"י בשיטתו הכח דלח"כ לין זה שום פעולה. י"ל משום דשם ח"ח לומר דודחי נוחנת קודם ש"ל שהבועל לח יחרלה, ונם מדמוהנים נה מנהג הפקר לינה יודעת שעה כדי להניח. ונם עיקר נרחה דלין סברח לומר דר' יהודה ס"ל לריכוה להמין נ' חדשים חולק ע"ז דזינה משמשת במוך דזה שלונהה בחליהה ורחי' דלמרי' שם לח"כ דר' יוסי ס"ל מזנה מחבעלת ור' יהודה ס"ל חייש' שמח לח נחבעלה יפה ולח קלמר דר' יהודה ס"ל דלינה חשיבה לעשות פעולה להחבעל. ע"כ דהח דר' יהודה חולק היינו דס"ל דהמוך לינו עלה בריורה ובדוקה דשמח לח קנחה יפה ומש"ה דייק רש"י דמיירי במוך של לח"כ דבל קודם לכן ודחי דלין חולק דמהני. ומ"מ דעת ר' יוסי דנבד חשם הנחנה דרבנן מהני נם מוך לח"כ דעכ"פ ספק הוח שמח הועיל. לבל הכח בני נשים דים חשם שכנה לריכה ליחן דוקח קודם חמשים:

ומעם הדבר דשרי בני נשים לפי' רש"י ור"י חפי' קודם חמשים. דס"ל דוקח מועיל ז"ל בימים הוי לי' דלמ' לבל מוך לפני חמשים כיון דדרך השמים הוח הוי רק לי' דרבנן. ובני נשים התירו כיון דשכנה לית. ולין כלן עלה שמם שמה כלל עד שחנדיל ניעברו ימי עבור והנקה משום דלי לפשר להם לעחוד

בו. ונם לין עלה לנרם שקשים נירושין וכפרט חעיברת ומניקה שנשלין בהיחר. וכל זה לר"ת דחיים בכ"ד למיעוטל חיים נם בכל לחשברות שכנה לבל חכמים לומרים כיון דמועשים בכל יום שרבים עושים כן בלי מוך ולינם מזוקים ולח לילע שכנה לין חוששים על לד מקרה רחוק. ולפ דבבל שכנה חוששים לפי' למעוטל דמעוטל. היינו שם לילע מקרה בודד ויולל מן הכלל. לבל בדבר שהוח טבעו של עולם ורבים מוהבים כן שיך ע"ז לומר שומר פחחים ה' ולין חוששים על מה שיכול להיות נזק לאחד מלחף דע"ז שוב לין שום בטוחות לפי' בדבר שלין חשש שכנה לעיניט מ"ת יוכל נ"כ להיות לזה מקרה. וזה לפי' שומר פחחים לבין רבים. וכמ"ש נדה ל"ח ע"ח משום ליום ל' שומר פחחים ה' וכן שבת קכ"ט ע"ב בנקוח דם בימי נבי"ז כיון דלשו נהו רבים וכן יבמות ע"ב ע"ח במילה ביומח דשיבה. ולכן ברור לדעתי דחכמים לח פליני לחסור רק בני נשים חלו משני שרבים בושים כן ונחלטו מכל לחסון ונזק. לבל הם יודע בחשה ל' שבי' עיבור משחכנת מחוח חולשה נם חכמים מודים להיחר שמום בתוך. דהח לין לומר דטעם החכמים משום דס"ל להניח ויך לי' דלו' הוח. דהח לפי' לי' דלו' מוחר במקום פקוח נפש. ולי משום דים לו עלה שלח לשמש. ל"ל למה חכמים לומרים משמשה כדרכה. לע"כ חכמים פליני רק דלין ולח שכנה לבל לין שום לפי' דחכמים חולקים וס"ל דהשחחת זרע דמיך הוי ליסור דלו':

ובמות ל"ד ע"ב ר' לליעזר לומר כל כ"ד חודש זורה מבחון לחמרו לו הללו לימו הלה כמעשה עד ולונן. והה לפי' רש"י ניחל דר"ח ס"ל דלי' זורה דרבנן ומש"ה כמו"מוחר ליחן מוך קודם חמשים כן הוחר ליסור זורה. וחכמים שחולקים עליו י"ל דהם חכמים דר"ה דמשמשה כדרכה דלח חשש לשכנה כדבר שבטעו של עולם כן. לו י"ל דלפי' לי חכמים הללו ס"ל כר"מ במוך מ"מ הכח זורה נרע דס"ל דכוי לי' דלו'. וש"ם כמשמה עד ולונן והיינו דוה עיקר משמש דלליסור חמור. ושפ"ז מיושב מ"ש ב"י להט"ו כ"ג בשם או"ח הרא"ם. בלשה שים לה לוסם בריחם ופי"ז הוח זורה מבחון והשיב שירלה לו לליסור ונרע ממוך לפני השמים. ולבהורה קשה למה הלה בלשון ירלה לי הלח מפורש בגמ' דחכמים חלקו על ר"ח ולחסרו. לך י"ל כוונחו דילמה לו דהני דלמרו לו לר"ח לינם חכמים דר"מ חלח לפי' המחירים במוך מ"מ זורה נרע. וכ"ז לדעת רש"י לבל לפי' ר"ת דלח הוחר כלל שום ליסור בני נשים ונם מוך לחר חמשים פועל שלח חחשבר למה ר' לליעזר מחיר ליסור זורה כיון דחשבר בהיחר נמור:

ועוד קשה לי דבע"ז ל' ע"ב חומר ר' לליעזר חוכל חדש ענבים והחנים בלילה ולינו חושש לגלוי משום שומר פחחים ה' ולמה הכח בכ"ד חודש מחיר ליסור זורה ולינו סומך על שומר פחחים. ול"ל דבע"ז עדיף כיון דפי החנה לין בו משום גלוי לין שום חשש שכנה וכ"ל מלשון רמב"ם פי"ב מרולח לך לפ"ז כיון דלין חשש כלל למה הולרכו לשומר פחחים:

והנה שיטת רוב רחשונים נרחה כרש"י להיחר בני נשים חפי' לפני חמשים שי' ריטב"ח יבמות י"ב ע"ב דחפי' לפני חש' מוהר ומש"ה לחמר דיחר על כן לחסור וכן מוכח בחפ"ז כחובות ל"ם ע"ח משמו. והר"ן ירח"ם נדרים ל"ב ע"ב שכחבו ג' נשים משמשות

הייגו דמיבעי להו לשמש ולריכות לחן רחי' דס"ל כר"ת. דרך בפי' משמעות כתבו כן. ורחי' דהס"ד כתובות ל"ם מביא בשם רח"ם להיהר לפני הת' וכן ל' פסחים סו"ת הרח"ם הכ"ל בהיטב דמחיר לפני תם' דמדמי לה למקרה זקנה וקטנה דמיחר לשמש מלות עונה מהר"י"ל ג"כ דקחי לפני תם' וכן מ"ם כ"י יבמות דהפי' תיבות י"ל ג"כ דמיירי לפני תם' ולחן רחי' מפי' תיבות דהח רש"י עלמו פי' נדה מ"ה ע"ח ד"ה פחות דמשמעות הייגו לריכות. והגה ידוע דברי ים"ם יבמות פ"ק סי' ח' דמחיר לפי' בכל הגשים ליחן מוך לפני הממים. ובלחמה שמחמ"כ נהון תורהו שגרחים רחיותיו חלוסות. דמ"ם מרח"ם נדרים דכ' שג' נשים לריכות משמש דגם כל הגשים מוהרות. ולחן הכרע די"ל דקחי על לחר תשמים. גם י"ל לף דג' חלו חייבות מ"מ כל הגשים חכורות. ומ"ם מגדה ג' משמעות כמוך פשוט דקחי לג' נשים כמ"ם רש"י שם. וג"כ קשה עליו מה שהקשיתי למעלה על ר"ת דכיון דרש"ל מפרש מחלוקת ר"מ וחכמים לי לריכה לשמש כמוך ומסיק דהמ"ג דמוהר מ"מ ח"ל. וכמחלוקת זורה פוסק כחכמים דחוכרים וח"כ לדעתו חכמים דזורה היגו סיטה ח' שם חכמים דר"מ וקשה ח"כ למה ר"ת מחיר לזרות כיון דהפסר כמוך שהוא כל הגשים. ורחימי כדברי מלכיחל ח"ת ר"ם סי' ע' שהקשה על י"ם שכ' בשם ר"י דפי' בדעת רש"י דקחי על קודם תם' חיך הפשר לומר כן דהח כ' ר"י דהוי כמטיל על פלים. ולק"מ דר"י קחי לחיסור על נשי דעלמח ולח על נ' חלו וכמ"ש לעיל:

וב"כ רבב"ז ח"נ סי' הקל"ו דמוהר גג' נשים ליחן מוך קודם. ולפי' להחוכרים וכן רמב"ם ופ"ע שהשמיטו מחלוקת ר"מ וחכמים ול' משמע דס"ל כחכמים דרבים ניהו. מ"ח כל זה בכתובה שרוב העולם נוהגים כן ולינם נזוקים. חבל בכתובה תמיחית לחשה מיוחדה כ' דכ"ע מודים להיהר וכן דעה למה לדק החדם להנהון מוסף הדור מליבחווין ז"ל תה"ע פ"ע להחיר במקום סכ"ג וכ"כ בדברי מלכיחל סי' הל"ל ושו"ת מהרש"ם ח"ח סי' נ"ח:

ועי' חחם כופר יו"ד קפ"ב שחוכר וכחב דגם בכתובה בזורה לין מי שהחיר. ותמוה דהח חכמים לח מיירו בכתובה מיוחדה לחשה פרטים וכחב"ל. ומ"ש דבו"ת הרח"ם הכ"ל דמחיר במוך קחי לר"מ ולח לדידן. לח נרחה כן דהח כ' במוך מממש כדרך כל החרן ומידי דהוי לעקרה זקנה וקטנה ומבואר דשרי. גם בלא דגם ר"מ מודה דזורה חסור עכ"פ הח ר' חליעזר מהיר גם בזורה. חע"כ דחין כוונחו למ"ד זה חו זה חלח לדידן. חך מ"ש ח"ם דמכלי ידיעת הבעל חסור לה לשום המוך. ודחי כן הוח דבפי' רלון שיהם דהוח יכול לעכב לפי' קיים פו"ר משום ולערב חל הנח והיח יכולה לעכב כמ"ש ס"ה ע"ב דבפי חוטרה לידה:

סימן פו.

אשר הגיד לי כ' כי הי' עובדה שחחר קידם בשער וכחב לחי פלוני (בשמו) מקדם פלונית ונחן לה. ולח כחב לשון נוכח כרי לח מקודשת לי. הגה לפי' חם השער שכול מ"מ לריכה גם שמח שניר שוה פרוטה כמדי כמ"ש קדושין מ"ח ע"ח וחכ"ח שמן לח

כגייר וכו' ורי"ף ס"ק בשם הירושלמי ומוהה"ם ל"ב ס"ב בשם הרמ"ה. וגם כ' לפי' נימח דהלשון לח מהני מ"מ חם חומרת שידעה שמעון לה שער קדושין הוי ספק קדושין כמ"ש רמ"ח כ"ז ס"ג י"ח דחע"ג דלשונות חלו לח מהני חם לח דבר עמה משמע מ"מ חם היח חומרת שקבלה בשם קדושין הוי ספק קדושין ונילה דה"ב בקידושי שער:

אך נרחה דבחמת השטר כשר ומקודשת דחם חמר לה הרי לח מקודשה ולח חמר לי יש ג"כ דעות בס"כ"ז ס"ד דהוי קדושין לוף שהוש, קדושין ה' ע"ב ד"ה הכח כהבו דבלח לי לפי' ידים שחינם מוכיחות לח הוי. ועי' במקוה שם דבשער קדושין חם לח כ' לי ודחי מהני דהב"ם כ' דשרך הוי ידים מוכיחות. ושרך היינו שחרלה ומש"ה בקידושי שער דבפי' שיכחוב מדשה ממילח הו"ל כשרך והוי ידים מוכיחות. ל"ב מכ"ם דחם כותב לכי פלוני מקדם פלונית דהוי ידים מוכיחות כמ"ש חוהה:

ועי' ב"ם ק"ל סק"ד וקל"ו סק"ד דחפי' בגם חם לח בהחלה. הי' מוכיח מחוכו חם נהנדשה מגעת בו להחחלה. ועי' חמ"ח קכ"ה ל"ט דחשר מן השופם כשר וח"כ כ' חם חשר מן הגט הלשון נוכח "יהיכי ליכי" דכשר מדחו' דחוכף היגו הלח שמוחיהם וגם כרי לח מוהרת היגו ברור וי"ל דטופס הוח כמ"ם כ"י קכ"ג בשם הגי"ה חבכי מהירושלמי וכ"כ שו"ת רשב"ח חלף רמ"ה:

והנה מ"ם כ' בשם הרב הגחון מקינסק ס"י רח' מירושלמי ניטין פ"ב ה"ג כחובים על השלה של זית ומק' ולח כמקורע הוח דהכי ח"ל לכחוב עליו כל לשון בגט. ומשני חגח בונה בר שילח חפי' כוחב לפי פלוני מגרש חת חשתי כשר. הרי דחפי' לח כ' לשון נוכח מהני, וה"ה הכח. ויש לדחות דמה יעשה לרשב"ח קדושין (מ'.) דבפי' שיכחוב שמוחיהם בגט מדחו' וכ"כ ריח"ו ניטין פרק ח' ושוד רחשונים ומ"מ בירושלמי לח כ' חשתי פלונית וע"כ ל"ל דלישנח קי"ע היח ולריך להני'. וי"ל שכחב לשון נוכח. וגם י"ל שכיון שכ' חשתי וחין לו חשה חחרת. שפיר מיקרי מחוכו והוי כלשון נוכח:

אך הדבר מפורש בירושלמי קדושין פ"ח ה"ב ומלויין בניהור הגר"ח ל"ב סק"ו סדר קדושין כך הוח לשי פלוני קרשתי בחו של פלוני. ולח כחב בחך לנוכח החב חע"פ שהוח מקבל קדושי'. וה"ה חם נחן לדידה סני נ"ב חם יכחוב בלשון הזה וכן מפורש בריטב"ח קדושין ע' ע"ח דבקדושין חם כחב בחך חו בחוחך חו פלונית מקודשת. וע' פסקי מהרי"ח סי' מ"ו בקטנה שהגרשה ע"י חבי' שכוחבים בנוסח כל הניטין יחיכי ליכי ולח כל' נוכח בלשי החב בחך. ודינו מפורש בריטב"ח הל"ל שכוחב גם לנערה חו לקטנה שכוחב הרי חת וחפי' בנחון הגט ליד חבי'. חך מ"ם מהרי"ח שם לחלק בין גם לקדושין דבקדושין בפי' דוקח שיכחוב בחך משום דחמרי בקידושין מ"נ ע"כ מחלוקת לעכין ניטין חבל בקדושין דה"ה חבי' ולח היח. כ' בריטב"ח הל"ל להיפוך דגם בקדושין בחך לחו דוקח והה"ה בלישנח דהרי חת בין ע"י עלמה בין ע"י חבי' ע"ם. ומלחתי כמהרי"ם חה"ם סי' ו' שכ' וז"ל וכעיקר גם חשה מלן לימח לן שחם כחב בגם חלח לנוכח שהוח שפול בגון שיכחוב ופטרית ושבקית חנחתי פלונית בח פלונית די תהוי רשחה ושלטה בנפשה ודן די יהוי לה ממלי ומ"ם הרמב"ן ז"ל ומיהו ע"י חבי' בדוקח נקטה לאפוקי שחם כ' הרי חת ונחן לחבי' כיון שלח בגרה ל"ת החם היינו משום דבנחן

לגב ל"ם לומר הרי זה שהוא מדבר למכת החשך אבל אם הי' אומר הרי פלונית מקודשת ונתן ליד האב לא הי' כדבר משם ש"ל והנה דבריו בקדושין פ"ם דבי הילולמי הנ"ל . ולך תשי' בעצם דעתו להכשיר :

סימן פז .

כשורבת שטוענה על בחתן מחים עלי . תיתח בה"ע סי' ל' ס"ו בהמ"ח דין בהב ,וביו"ד רכ"ח ס"ב דין המשורבת . והנה דין האב אם בתו מחזקת בשביר מקום דחזקה הוא ותסי"ה הבא"ח בשביעית סוטה כ"י בם משמע דאין על האב שום תרס אם לא בסיה תוהה המסיים רק בלב יודע הם לשקל ות"ב מבור רק בלב וב"ב בשו"ת רח"ש סי' ש"ח . ואם לשי' ידוע בחזקה נורם למיתוה יש בהן עליו חיוב תמין רק חיסור ביבן עליו דס"ם חינו חלה גרמת . והשבר דרבי"ה מיירי אם הוה חייב לשלם בתו ולכן אתי שפיר שהוא תמיב לשלם מחמת מחזקה אבל בתחים שלנו שאינו חייב הי"ם להשלים רק ליתן נתן לשי' בשמרדכי דשביר . הוה לא משום לוגם לבד . חלה דאדעתא כן לא נתחייב ואשי' אם יודה שהוא מיעטה כן מ"מ אינו חלה גרמת וכן מיכח מת' רמ"ע הנ"ל וב"ב בשו"ת רח"ם בלל ח"ג ס' מובא עוה"ש קנ"ד דאם היא מחזקת פשיר ליהן מה שבסך דהיא חינה ברשותו לכופה שתשבע (יש"ם בהגיה מהרלנ"ח שלא ידע המקור ומליין לרבי"ה והוא ס' רח"ם) ומ"ם ד"מ כי' ל' הוא נ' דמרדכי ע"ק דכ"מ סי' רנ"ז חולק ע"ז דשביר ליורשים מהקנם מחוסם משום דהניחם מת . ומוכח דאלו הי' מי חייב . עי' ה"ם להב"י ח"ח ק"ד דדוקא אם אינו מפחה חוהה בלל שתשבע להחזן . ומה שהקשה החמ"ה ל' סקט"ז על ה' רח"ם אין נראה כי מפורש ברשב"א כדבריו ומה שהק' מרחב"ן שכ' ואילו מסכב זה חונסין לפלמו אין זה חוכם אלא הינו . ול"ק כי שח"ם שאלוי בדשתה עלמו ועל עלמו התחייב אבל בבח השידוך אלוי בדשתה והוא נהחייב רק שאם התנה בו מז עליו ליתן את הנדוניא אבל לא אם תכרב :

והנוגע לה אם תחמה על התנאים ונתרלים מתחלה ועוטנת מחים עלי - עי' יו"ד רכ"ח ס"ב דאם אין לה לתחלה מבוררת ים עלי' לישבע לאחר ונם חלי נדן קנס אם כ' כן בתנאים ותחמה ח"ם . ועי' שב יעקב ושבות יעקב מובא בפת"ם סי' כ' דאם מקבלת בתרס שתנאים עלה מוחרת לישבע לאחר (ועי' הרי בשתים ח"ב ס' ו' דהתנה להטיל עלי' קבלת תרס ולא שבועה יהתנן ח"ל לקבל בתי שחועדה) . ובח"ם ח"ח קי"ד כתב שבל זמן שתינה מבוררת התחתלה ונם תינה מקבלת בתרס אסור לאבי' להסיע לה בנדוניא לשידוך אחר ול"ע בין שהוא תנוס . הלא לא שי כוונתו בעת התנאים שתחייב שתשב אלו עד שתלבין רחשה . ומפורש בב"י ל' בשם סו"ת רשב"א שיכול להשיחה לאחר . ועי' שבועי ח"ג קי"ז דאם יש לה לתחלה מבוררת מ"מ משלמת הילחותיו מה שתבורר ע"פ עדים והדברים תמוהים . ונראה דפשוטה כיון שיש לה לתחלה ברורה שתחלהה :

והנה אם תינה מבוררת לתחלה ותינה מקבלת תרס לכורה לישבע אחר עדם שנשא האחן האחרת. אבל אם עי' תזרהה נשא הוא לשם . פשיטא דנם בית מוהרת לישבע אחר כמ"ם יו"ד ס"ם רלי"ח דבמעבב עלמו מיהר בלא החרה לאחר שנשא שבנעדו ואין לחלק דהתם שלני בין אחר שעבר המועד בית הפלה . והוא נשא אחרת בחזיר . תשי"ב הבא דבאחן אחן בה ומה הול למישבר אם בית אחלבת בו ות"ב לא עשם מידי נמה שנושא אחרת ויש לחף שהיה לבר נשא מ"ת בית קלי בתיסורה . אך ז"ת דס"ם בין שנשא ח"ת לנדרה עוד להתקיים ומה חועלת לו בעינוה. ונם מבואר יו"ד רכ"ח ס"ב דלדבר מלוה מהירים נדר לעובה חבירו אפי' אלא ונראתו והי"ב מלוה שהנשא לקיים לשבת ילרם ואף דס"ז סלי"ב חולק . ע' שת"ם י"ב בשם ני"ב תוי"ח קי"ז דאם אין לו חועלת לכ"ם מהירים בדבר מליה והבא בין שנשא אחרת מה בלע בתך שמחענת ותפורת להנשא . ואין לומר דהוי חועלת שיכול לקחת ממנה ממון בבר בימר הנדר . ז"ת דת"ב אין יפקיעו לבני הנו"ב בת המיד יהי' לו חועלה דיכול להכות ממון . אלא ל' דהכוונה דבני' שיהי' בנדר עלמו חועלת לו :

(ב) **עי'** פת"ם ס' סק"ם בשם חפ"י מסרבת בחתן כדי ליבא בעל אחיתה מרחמנות על בניו פשוטה מקנם דאינה מחכוונת לבייבו . ולכאורה ק' דאפי' בלי כוונה מ"מ אם יודע שבמעשיו יתביים חבלו חייב וראי מחונם ומפהה וכן ב"ק כ"ז . אם נאמר חייב .(ול"ק מדמ"ת ר"ם תב"ת קיבל בב"ד שנשבו דפשיר שת"ה לפי דעתו שנשב לו מוחר לחנשו לב"ד משת"כ בשבל מנב דאסור להניל ת"ם בכוונה תכרו ולריך לשלם) אך בעשם כיון דאינה מוזרת בשביל אינה תברון בו רק מרחמנות הבנים אין זה בושת בלל לו . וב"ב עין ילחק יו"ד ל"ז . ול"ק מנו"ב כ' יו"ד קמ"ת תתן נשאתך בתחרת וב"ד כשובו לקיים השדוך הרחשון ומ"מ חייב קנס להשניח לף שרוצה בהפרק הב"ד חונסין לוחו לנבל ברוך שני (וב"ב לאחרי נושם ה' ואינו מליין לנו"ב). דשת"ם דידע בהב"ד יבטלו השדוך והלך ברשותו וחייב על שעה רחשונה עשיית השדוך השני שידע שתהביים :

סימן פח .

עובדא בת לפנינו במשורבת שחשלה להמיר הדת ונרחה לבית שבל ות"ב חזרה בה ומ"ב החתן חוזר מהשדוך והובש ממנה שתחזיר לו הוצאת התנאים ושדכנות שהוליא . נם מחתן לקבל בחזרה את השלמת זהב שנתן לה בתחנה שעומן שע"י שמשה נתקלקל ונפחת שוי' ורולה שתשלם לו מחירה מה ששילב להמוכר . הנה ת"ל לפנים שיכול לבטל את השדוך כמ"ם תה"ע סי' ל' ס"ה תפי' תחותה קלקלה ותפי' חזרה ות"ב בתשובה . אך על פעמת הולחותיו הנה בחזרה נה דעת רמב"ם פ"ו מזו"ם הב"ד דמשלמת כל הולחותיו ורתב"ד חולק ומקשה מ"ם ממוכר זרעוני גנה ולא למתו דקיימ"ל ב"ב (ל"ב :) דאינו מחזיר ההולחה ומי' ה"ה דשת"ב שהי' כוונת הלוקח להרויח קשה להבין וכן ק' ק' לח"ת שם דמדמי לה בגמ' להמולין שמים למחון וכו' דשבדי רבנן דאינו משלם דמי בושת תורתו והחם שת אין כוונתו להרויח ולמה פטור לרבנן . ומיקר נראה דשאני זרעוני גינה דבשעת המכירה עוד לא ה' ההיזק אלא שעשה ות"ב מש"ה פטור המוכר לשלם לו הולחותיו . וכן המולין חשים למחון דמי לה . משת"ב הבא בשדוך דבשעה החזרה ככר נעשה היזק הבטידה וכל הולחותיו לכן עלי' לשלם .

לך ק' מחד על דין רמ"ה וקי"ל כן בחו"מ רל"ב סכ"ח
אם הודיע למוכר שיביל החפץ למקום פלוני ונתלה מום
דמעלם המוכר הולאות הגביעה והא הוה מתם דין
זרעוני גינה שם דהא נ"ב כי' כוונתו להרויח לך כל
זה אם חזרה בה היה מדעתה משו"ב הכא נב"ד דהיה
הפלה לקיים את השדוך פשיטא דהיה לריכה לשלם
הולאותיו ולא דמי לדין הרמ"ה דהא המום נתהווה רק עכשיו
לא נפשה השדוכים . וכן פשיטה על הלקוח השלשלת כיון
שנשתמשה בהשום :

ושוב ראיתי דאף דנב"ע הוכ"ל כ' דיעים אלו הך
דזרעוני גינה ודין הרמ"ה בפשיטות . מ"מ הפרישה
שם כ' על דין הרמ"ה דגם הרמב"ם בזרעוני גינה
מודה כיון שהמוכר הי' יודע בהמום וא"כ דעתו דהך
כ' דיעים לא נכנסין לחד ליחנייהו דזרעונים מיירי בלא
ידע המוכר אבל אלו ידע המוכר בהמום נפשה מכירת
בזרעונים חייב גם בהולאות וכן מוכח בב"ח שם דיל
רמב"ם מיירי בלא ידע וכן נראה מדברם כיון דרמ"ה
על נ"ב דזרעוני גינה מיירי בלא ידע וכ"כ בפחנה
הפרים על הרמב"ם שם וכ"כ בישועות ישראל סי' י"ד
(ובמח"ש וישועות ישראל מתרלים בזה קו' רא"ד על
רמב"ם דבחזרה שהי מקום דפשה ועי' ישועות ישראל
להוכיח שמא בלחת מלים עלי' ואינה מדידה) אבל בחוס'
ב"ב י"א ע"א ד"ה המוכר מוכי לפלוגתא דזרעונים הפי'
בידע המוכר ומ"מ פשוט לדבקן וכן פי' רבב"ז ח"ח סי'
קל"ז . ולפלא שבב"ע לא הזכירו המפרשים דבר דבני
הסביעים סעיף כ' וסעיף כ"ח סותרים זא"ז :

סימן פט .

ר"ח חשון תרס"ב

לכבוד הרב הגדול החו"ב המפורסם ס' י ה ו ש ע סג"ל
ני' אבד"ק נ ו י א ר ק

אודות ר' שמעון מגלוי דווהר תשר הוא יוסב זה עשרה
שנים בעירכם מקומם ושמתו היה במדינתנו .
ומחלת ליסע אל כעלה ונם לקבל נ"ם והוא דופק
על פתח הרבנים להכירו ליתן לחרת ושלח אלי תשובת
הרב הנ' מגלוודיווהר ני' שרשתו להתיר . ומבקש
כ"ת שנם אני אלטרף עמכם להכירו :

אני אינני מסכים לדונה למורדת שהבדה כתובתה מפני
שמכרנת ליסע אל כעלה . אע"פ שידוע מ"ש
תה"ד סי' רט"ו כי אם נסע הבעל למקום אחר מפני
דוחק פרנסה יכול לכוף את אשתו לילך אחריו דהוי כמחלת
נרורה ואע"פ שאומדת שרלונה לנפות על ידומת השם
ית' שימלית להם רוחים אין זו סענה דאינו מלוה נדולה
מהלמוד תורה לעפ"ב לאמרו חכמים ז"ל כל תורה שאין
עמה מלאכה סופה בעילה ולא הבעיתוהו חכמים שימטיר
לו להם מן השמים ומה שטוענת נמי שאינה חוששת על
הדוחק ותפלה יותר לסובלו מאשר תלך מחדינתו כ' דלאו בחר
שנום דעתה לזולי' דבעלה דעתה ולא לזולי' אלא בחר
שהם בב"ח ולאו דעתייהו הכי בב"ל מ"מ אם הוא מקום
שרובא ישראל למקום שרובא עכו"ם אינה לריכה ללכת
לאחריו כמ"ש מהרי"ט ח"א ס"ם מ"ז (ונם מהרי"ם שם
חולק עליו דמחדינה לחדינה א"ל ללכת) ואף שרשד"ם
סע"ה סי' קע"ו חולק שפי' מעיד ישראל לעיר עכו"ם
רשאי להוליאה מ"מ י"ל בנ"ד נרע דשא"ה שאפ"י שהי'
עיר שמעונן ישראל מ"מ בב"א שרגו שם התנהגו כשיעה
כדת תורה משו"ב הכא אחר לדאתון לבנו הדת רופפה
שם ודאי נם רשד"ם מודה דל"מ מורדת בבעלה מפני
זה שאין רלונה למרוד באבי' שבשמים ואומרת כי יראה
לנפשה בן לא תשמור שם תוכי הדת כראוי . ומי יכחש
דבר מפורסם כי רבים קלקלו מעשיהם מצוער
ליס . והרבה חבדותא עושה. ויתכן בשביל זה להוליכה
אין בכף . להתהה :

וגם י"ל דבשובדא דחה"ד ני' דבר מבורר שלא יוכלו
להפרנס כאן בתים מפורש שהדבר כ' לעיטים שלא יוכל
להפרנס עי"ש משו"ב הכא י"ל שבשום תשוה שהרויח שם
אם יסוב למדינה זו ימלא פרנסתו . ואף שבשעת שאין
כופים אותו לשוב פרנסתו ולחזור . אבל לבוף תיתה
ליסע לשם נ"ב אין לומר ידברים . ועוד י"ל דהה"ד
מיירי רק אם מבקש שחסם אלין מתדינה למדינה ביפשה
אבל לא לעבור תרחות ימים בקלה אבן ואף שידוע מ"ש
המבי"ט ח"ב סי' רי"ו דבל שדרך הסוחרים לנסוע
לא הוי מקום סבנה מ"מ לאו כ"ע מודים בדבר כי
במהרי"ט ח"א ס"ם קל"ח כ' כי ליפא מתנלית לא"י הוי
שפק סבנת דרכים ואין כופים וע"ב דהמקור מהום
בהוכות ק"י ע"ב דהתידנא אין בבל מפלים לא"י מפום
סבנת דרכים ואע"פ שבימי מהרי"ם היו שיירות תמויית
לא"י ומקום יש"ב :

וגם הלא בב"י אה"ע סי' ע"ה חילק על תה"ד וגם
הריב"ם סי' פ"ח ובמ"ש רמ"א ע"ה ס"ח וס"ל דאין
כופים אותה לנוע למדינה אחרת . ואע"פ שמהרשד"ם
אה"ע קל"ה וקב"ה דעתו שהריב"ם ותה"ד אחדים המה
ולא פליגי הריב"ם סי' פ"ח יכתב רק שאין האיש יכול
לכוף את אשתו ללכת עמו על הספק מעיר לעיר ולהוליכה
מדתי אל דתי משמע דוקא על הספק א"י להוליכה הא
אם יש לו מקום קבוע לפרנסתו אף הריב"ם יודה
שלריכה לילך אחריו . ת"מ הא רמ"א ע"ה ס"ח כתב
הריב"ם חולק על תה"ד ולא הכריע ניהם . ונם ל"ש אחד
דאי רשד"ם כי כדבריו כתב נם החלקת מחוקק סק"ט
דבדין זה אם רולה להוליכה מעיר לעיר נם תה"ד מודה
דאינו יכול לכופה ומ"מ לא שלה על דעתו שהריב"ם
אינו חולק על תה"ד כי לא מדברי ריב"ם אלו הוליה
רמ"א שריב"ם חולק רק ממ"ש ריב"ם סי' פ"ח (הוא
ניחור והשלמה לסי' פ"ח) שהחיר להוליה את אשתו
ממקומה כיון שהיו הנשואין במקום אחר ולכיכה נזדת
המלכות נרתו משם ובמקרה בתו למקום אחר על זמן
קלר ולא מיחדר להם שם ואין להם פרנסה ומ"ה בידו
להוליכה למקום אחר כאשר בי' הדבר בידו תיכף בלאחם
ממקום הנזרה לפי שבבר נתרלית בשעת הנשואין לעזוב
קרובי' ומשפחתה מיי"ם משמע שאילו סי' מקום זה מקום
הנשואין וקנוע להם . שלא היה יכול להוליאה משם לף
שהוא נודד ממקומו מפני מיעוט פרנסה . בדי דהוה
חולק עם הה"ד :

ודאי לריב"ם וכי' מסו"ת הרח"ם מוכח בטוחב"ע ס' קל"ד
ס"ט שאם אינו יכול לעמוד במקום הנשואין מפני סכנת
נפשות כופים אותו לנרשה והיא לריכה ללכת אחריו. הרי
דאע"פ שהוא אין יכול לדור שה מפני סכ"נ מ"מ אינו
יכול לכופה שתלך למקומו . ומה לי שא"י לדור שה מפני
סכ"נ ומה לי שא"י לדור מפני חוסר פרנסה . ותדרכה
נראה שב"ם הוא אם מפני סכ"נ א"י לכופה ק"ו מפני
דוחק פרנסה שיכולה לומר שתשתף במעות ותשלין על
ה' יהבה . ולא נמלא מפני מ"ם הנו"ב קמח אה"ע סי'
ס"ו שמחלק בין חולי לחסרון פרנסה דבחסרון פרנסה

יכול

יכול יותר לכופה מבחולי ולדבריו אין רחלי מחכת עיי"ש. אבל דבריו ל"ע כמו שחמה עליו פה"ש סי' ע"ה בק"נ כי מחחר שהוא חולה בודאי לא יוכל למלוח פרנסתו ותרווייהו לית'ניהו בה:

וגם מכ"פ הדבר ס' הוא הלכה כמלן ומספק מלן מציח לכופה ולדונה כמורדת. והא ודאי דהשתא מוחזקה בעלמה שלא להוליכה ממקומה וכמ"ש בסו"ת מיי' ליסות סי' כ"ח דמספק לזלי' הכא והכא לחומרא עיי"ש ות"כ פסיעת שלין כופיס אותו לחזור למדינה זו. וגם ליט יכול לכופה ונותן לה ניעה וכתובתה המגיע:

ולדעתי נכון הדבר כי כ"ת יעלה להשתה החרהה כי תודות טענותי' על הכתובה ומזונות העשה מירבה לה לים ל' מנוילרק ויהי' ד"ה שם. ואם לין לה לים כזה הכתוב טענותי' לכ"ת והכתוב על מספיט ואם חמלן לכתוב על ב"ד מנוילרק הי' נכון כי ר' שמעון יעלה טענותיו לליזה רב ממדינתנו לשכר תכחב ההשבה וכשכר יהוון לודות דיני ממונות כן יקום. ואם כבר עלה לה כ"ה החרהה זו והיא סירבה בדבר. ויש בידו ע"ז העודה מהרב מעירה הגני מכבים כי יעלים בעלה ג"פ וחמש מאות רו"כ אשר בחות נפשו חפן ליהן לה ביד ליזה רב בבוות במדינתנו ואז נחיר לו ליעל לחרה כי דל עקה כי בחכתב מר וכן במכתב הרב מג"ד נ"י לל פורש כמה עולה דמי כתובתה ועוד תביעותי' ע"פ דת. רק כתוב כי היא בקשה לקח רו"כ והוא נחות על החלי. וכן לין נזכר אם נעלה לה ההרהה נדון עמו. ואם כבר ההרו בה כנ"ל הגני מלטדק להחיזו מבבלי הענון ות"ל היהר ממאה רבנים כמ"ש רשד"ם לה"ע ק"כ ושו"ת רעק"ל החדשות סי' פ"ב ונחלת יעקב שו"ת סי' ה' בפי' דברי רח"ש סי' ע"ז ס"ב דמורדת ת"ל מאה רבנים:

סימן צ.

ע"ד לים שלחר חתונתו ערך חלי שנה נשתגע ולא הי' שפוי בדעתו ליזה שבועות ושתה נהרפא ושתהו מסרבת לדור עמו ומועגת מלים עלי ע"ז. וירלה שמא יחזור החולי עליו. וגם יש לומדנות כי גם ליזה שנים לפני חתונתו הי' חולה בחלי העלבים ומוכח ברפואות. והיא מוחזקת בהנדונית שלו ושלה וכל המתנות:

הנה בחלקת מחוקק ק"ז סקי"ב כ' לפשר כל שהיתה מלורעת לה שנהרפאה קודם לירוסין הוי תוס דים לחום שמא תחזור ותהי' מלורעת ודמי לת"ם לא יש לשה ממשפחת מלורעים ובלרפת בנופה לפשר דים לחום לפי' בפעם ל' וה"ה לם היתה נכפה פ"ת בילדותה יש לחום שמא תחזור והה' נכפה תחתיו וכ"כ ב"ם שם וסי' ל"ט סקי"ז ונרלה דה"ה בשנעון יש נ"כ לחום שיחזור עליו החולי כיון שבא מחמת שעליו הס חלוסים. והנה בכנר נשלה מייתי החמ"ח דיכול לנרשה עי"ז ולה שהחלמ"ח כ' כן בלשון לפשר לבל הח"ם לה"ע קמ"ת ד"ה לחמנם פוסק כן. ומ"מ יש לחלק דוקא בשה דשם החלמ"ח דהוי מום לף שנתרפאה לבל לל בלים לם נהרפא משום דליתחת בכל דהו ניחת לה וכמבואר במחני' כתובות פ"ב פ"ב בנשה שתם ונמלחו בה מומים חלת שלח בכתובה ולל לחרי' שבבר יקיבל ובמחני' (פ"ז.) הלים שנולדו בו מומים לין כופים לוחו לגרש. ועי"ש בגמ' תייח בר רב חני היו

מ"ד נולדו כ"ם היו דקסברה וקבילה. וע' בית מלין ר"ם קי"ד במ"ם על הב"ם וח"ם ח"ב סי' ס"ח ד"ה חלת. ועי' ח"ם שם סי' ס"ב עובדת כזו ממש ומ"מ לת הסכים שהוכל לטעון כן. ומ"מ י"ל דרק לענין שהכוף לת הבעל לגרשה ע"ז לת הסכים לבל בכ"ם לענין דדייני' לה בדינת דמחיבתת לם עופנת מלים עלי' ויש לה למהלת מבוררה כמ"ם נסי' ע"ז ס"נ בהנ"ה. י"ל שמקרי למהלת מובה שירלה שמת יחזור עליו החולי ולין דינה כמורדת. (ועי' חוס החשולם להגר"ח מוולחין ז"ל שהרבה להוכית דמחיב עלי ח"ל למהלת ורבל"ד וכל רלוחיו חלוסות זולתי מה שהביא מת' רשב"ה הקב"ב דיכולה לומר מלים עלי לפני של בחור כהדיס שלין טעם לדבון):

וגם חולי י"ל דהת דבעי' למהלת טובה מקורו מהר"ם מרוטנבורג מובא בריש"ם בתוכות פ"ה ס"ם ל"ה. והנה בגמ' ס"נ ע"ב בהחלה הי' דין מלים עלי דמנרשה ת"כף ולח"כ לחמרו בגמ' דרק תפסה לה מפקי' מינה. ודינת דמהיבתת היא בו"ם בריטוזה בגמ' שינרשנה להלהר ויהן לה לה נדוניה וע"ז קלמר מהר"ם דבעי' למחלה. לבל כל זה לם לה חפסה וחפלה להוליה ממנו לבל לם חפסה דגם בדינת דגמ' מהני למה לי למחלה. ומש"ה בנ"ד דהיא מוחזקת י"ל דתוכל לטעון מלים גם לפי' לין לה למהלת טובה:

ועי' רמ"ה ס"ם קי"ח בחקנת סו"מ לם מהה השתה זכה החתן בהמחנות. ועי' ב"ם בקכ"נ לפי' מה שהלה נחנה לו שיך לו ועי' בית מלין שם דפסיטת דמחנות שנתן חמיו לו קודם החתונה שפייכים לו וגם דרשה נשלנק מלדו הוא שלו לך לפי' דרשה נשלנק מלדה נ"כ שייך לו וזה כוונה הרמ"ה שם במחנות וכ"כ ח"כ ריקמ"ה דמחנות שנתנו לו שייכים לץ וכן ע' בית שמואל ע"ז בק"ט שכ' מהנות עי' סי' קי"ח ופ"כ דמהו דמורדת דמי למ"ם קי"ח ?

סימן צא.

עובדא כתה לפנינו לים ל' שנת חיים לכל חי ונשתר לחריו ילד יונק שדי לחמו. לבי ההלמנה נתן נדוניה מלתים רו"כ ותכשיטין להמנות נשד ערך חמשים רו"כ. ולבי הנשתד נתן נדוניה מלתים רו"כ והכשיטין לכלתו ערך מלה רו"כ. ושתה הוסב לבי המנות חובות בע"פ על בנו מסחורה גם מה שהוליה על לרכי רפוחה וקבורה. ופשקנו כי ההלמנה הקח סך מלתים רו"כ ותכשיטין שלה יבגדי' וכל חפלי' שלתן לה לבי'. ועוד זוג מנורות פלטעין וחפלים שעולים ס"ה חמשה רו"כ. והנותר הגדן שלתן לבי והבגדים והתכשיטים שנתן לבי להמנות יתכרו וישלרו בשד הילד. ומוב בע"פ שתובע לבי הפסיד. ומה שהוליה על רפוחה יקבולה ישיג. ההלמנה חיניק לת בנה וכל זמן ההניקה חשיב ה' רו"כ ומ' קלפ' לחודש דמי הניקה:

א) **עי'** לה"ע סי' ס"ו בב"ח ובב"ם בקכ"נ דמנהגנו שכחובה נכללה בהוספת שלים (ולם לת הבעיה כלום סתם כחובת בתולה עשים דרך עי' סי' ס"ו) ות"כ הכת מביע לה שלם מלות רו"כ ובזה נכללת הכתובה. ועי' לה"ע כ' ל"ם דחכשיטין שיהן לה המנות להתקשט לינם שייכים לה. בגדי' וחפלי' עשיטת שהם שלה ולת ליורשיו כמ"ם סי' פ"ח והם נכסי מלוג עי' סי' ע"ז ופ"ב ב"ם סק"ד. דרשה נשתנק מקבוצי'

שייך לה וי"ל לפי' מקרוביו ג"כ שייך לה עי' סי' ל"ט. ועי' בית שלמה יו"ד ח"ב קס"ו דגם מחכשיטין שנתן לה בעלה נותנים לה תומם. ונראה שאין נוהגים כן:

ב) **מזונות** עי' לה"ע סי' ל"ג ס"ג בהג"ה ופת"ש סק"ה דהלידנא אין לה מזונות וולחי בג"ת לשונים. ועי"ש פת"ש ו' דאם הובעה כתובתה לפי' ג' חדשים הראשונים אין לה מזונות. ודינה אם לינה תובעת כתובתה יש לה כמ"ש בית מאיר סי' ל"ד מובא שה"ש ל"ג כ"ה ובחובעה ודאי אין לה. (ומסופק אני אם לינה תובעת כתובתה דיש לה מזונות ג' חדשים כמ"ש ב"ש סק"ו אם היא מינקת דאסורה להבעל כ"ד תודם לולי מניע לה כל זמן זה דאסורה להבעל מחמתו):

ג) **והנה** אף שאין נזקקים לנכסי יתומים קטנים משום חשש שמא תפסה לרבי מ"מ כתובה נוביא לפי' מיתומים קטנים משום תינח כמ"ש ערכין כ"ב ע"א ובית שמואל סי' ל"ו בקל"ג ס"ק ל"ב בחו"מ ק"י ס"ק ועי' תורים שם סק"ה דה"ה נדוניא ותוס' כתובה נוביא מיתומים קטנים ועי' ת' רע"ק נס' דרוש ותדיש ח"ם להגהות מלונזין ז"ל שמהלה בקצק ס"ז ואח"כ מסיק כן בהתומים דשייך תינח גם נדוניא ועדיף טוד דשייך לוחר חזקה אח"ם חוך זמנו ולא שייך כי תי' תוס' ניטין ל"ד ע"ב ד"ה אין משום דהוי הגלי ב"ד מהפיס לה לפי' בחוך זמנו, דנדוניא הא ל"ה הגלי ב"ד:

ומ"מ נראה לישבע שלא תפסה לרבי כמ"ש לה"ע סי' ל"ו (ועל נדוניא לי נראה לשבע עי"ש בב"ש סק"ח מחלוקת ותילוק לי בעין ועי' נו"ב מובא בפת"ש שם ס' מוכח דלריכה לשבע). ומ"מ ע' פת"ש שם ה' היכא דלא אמיד יותר י"ל שא"ל לשבע. ובגדון זה פסקנו שחקבל עלי' בחיסור חמור שלא נפרעה כלום כי בשו"ת רא"ש כלל פ"ה סי' ח' מוכח דבזמן הזה לא שכיח חשש לרבי. ובחמת נ' בנו"ז שלא הי' שום חשש על לרבי וגם לבי כבעל לא הניד שחוברה. וע' לי דאם בחמת נראה לביד שאין חשש א"ל לישבע ודי להטיל עלי' לישבור חמור וכמ"ש נוברת ליתומים ועי' סי' ל"ו סי"ט וכ"ה:

ד) **ודיוק** אלל מי יפי'. עי' כחובות ק"כ ע"ב מעשה בי' ושחטוהו ערב הפסח ופ"ב אין מניחים לחוחו אלל מי שרלוי ליירשו ועי' להי"ם סי' פ"ב שאם הילד בבר הביאה נחון יותר שיהי' אלל האם. ואינה לריכה להניק בחנם כמ"ש סי' ל"ה ס"ב. ופ"ב נחון שיהי' אלל אמו. ואם ת"ו יפדר הילד פסיפא דאבי יורשו:

ה) **ואודות** חביעות חובות בפ"ק של אביו. חובה רפואה וקבורה עי' חו"מ ק"ת ס"ק מש"ת הרא"ש דנובה ויחר חובות מלוה בפ"ק אינו נובה מוכחים לפי' בשבועה כמ"ש שם. וק הבא לי' אביו חפש מחיים חעודות על סחורה ממכלת הבנזל (נאבנהמפש) של המנוח על סך מאחים רו"ב והודה אחר מותו בפני עדים שחפש ושטן שמניע לו חוב אלל בנו. ואח"ב הבליטם אלי טרם שטען טענותיו. וביום מחר כשבבנו בדין שטן שמניע לו חובות. והנה בחו"מ ס"ה מבואר שמלוה בפ"ק אף שאין לו עדים מ"מ מהני חפיסה נגד יחומים וכ"כ בחו"מ ק"י ס"ב וכ"כ בר"ן סוף כחובות וחו"מ סי' פ"ה ס"ה. ומ"מ הכא כיון שהודה בפני עדים וכן הפלים אלי טרם שטען טענותיו מקרי עדים וראה ישוב אין לו מיבו פי' חו"מ ע"ב סי"ח בהג"ה בשם ת' רא"ש ושך סקל"ח. וטוחה"מ קל"ג ב"ג וחו"ח סי' ע"ב וטו"ח רמק"ח קל"ה ושך מ"ו סק"ה בשם ריב"ם שמ"ג וסי' פ"ח מריב"ם (ועי' קלה"ח קל"נ):

ומ"מ יש לפקפק מכח דברי חומים סי' ק"י סק"ד שהביא ראי' מסוף כחובות ק"י ע"א גבי זה נובה וזה והק' רמב"ן נימא ביחומים קטנים דהם נוביא ממנו והוא ק"י לנבות עד שיגדילו היחומים ותי' כיון דחפס מחיים בב"ג לא אמרו חו"ל אין זוקקים ליחומים קטנים וכן ק"ל סי' פ"ה ס"ה והא שם חפס בעדים דשמרו ביד היחומים ומ"מ לא מפקי' ממנו והרי דחפיסה אף בעדים מהני אם חפס מחיים. אך חדא דהחומים בעלמא לא החליטו כן ופיים בל"ע וגם דבאחת נ' דאין ראי' משם דלא שייך שם לומר דאחפים לרבי כיון שהי' בלא"ה חייב לו וכמ"ש מהרי"ט בחי' סוף כחובות. ע"כ ילא הד"ת דחובותיו בע"פ אינו יכול לעבות:

ואציין כאן הדין בקיטור אם מחה האשה בלא זרע קיימא. (מקור הדין. כחובות מ"ז ע"א פלוגחת בין רש"י לר"ת בפי' הסוגיא אי מיירי בחלוסה או בנשואה. טוחה"ע ל"ה ו"ז. רמ"א כ"ג ס"ד וס"ם ק"ת). אם בתוך שנה בחשונה מחזיר הנשל הכל ע"פ הקנת ר"ת מובא בחוס' כחובות מ"ז ע"ב, ובתוך שנה כ' מחזיר החלי. ומה שהוליא אינו מחזיר. ואם מת הבעל תוך שנה בחשונה. האשה נובה כחובתה וי"א גם נדוניא ושלים. וכל זה שלא נשאר זמ"ק דהיינו תינוק בן שלשים. ואם עדיין הנדוניא אלל האב אף שים בנים מ"מ אם מחה האשה אין הבעל יורש דלא הי' כוונת האב אלא אם ע"מ שתהנה בחו. וזה אינו מנד ההקנה אלא מדינא לר"ת.

סימן צב.

לכבוד ש"ב הרב הגאון מ' יעקב אורנר שי' האבד"ק נאשעלסק:

אשר הקשה מר על מ"ש בספרי ח' סי' כ"ה לדון על דברי מר דודו הגאון מופה"ד שליט"א והקשיתי מחכלי אתינה דאצלאי מלחא למפרע הוי מבורר. ואיה מנין נחינה לכחיבה דהא נחינה לא בעי לשמה כמ"ש ניטין פ"ו:

הנה חום' עירובין י"ג ע"א ד"ה אבל ורשב"א ניטין כ"ג ע"א ד"ה אלא מאחה כחבו דאם כחב אים אחר לשמו ולשמה מקרי לשמה מדאו' ואינו אלא גזרה דרבנן שמא לא יחנו לב כל כך ועי' ב"ח וב"ש ואה"ע קכ"ג סק"ח והא דכ' חום' ניטין כ"ד ע"ב ד"ה לאיזו דלריך שיהי' מבורר לשמה י"ל דכ' כן רק בפסול דאו' ובפרט הכא שאלת לה פ"א גם אלא שאסר בו אחיות י"ל דשמא לעיכובין עומדת ואח שאמת כשר כמ"ש רים זבחים ועי' רשב"א ניטין הנ"ל. אלא שאפשר שהגאון שליט"א אין כוונתו אשום חשש לשמה אלא שאם חשש כריחות פסוף פוף היינו כריחות מבורר וכמו שכחבו חים' דבעי' מבורר לשמה ה"נ דן הגאון על כריחות והכא נמי אינו מבורר דשמא ימחה אח"כ. ופ"א כחבתי דהא גם בנחינה שייכי פסולי כריחות ומש"ה פסול ע"מ שלא תפחי יין כל ימי חייך ומ"מ לא בעי' כריחות מבורר ואף שהי' בשעת נחינה ספק כריחות מ"מ מהני וה"ה אם הוי ספק כריחות בשעת כחיבה דלמנין כריחות אין בפ"מ בין כחיבה לנחינה (ועי' ב"ש קל"ו סק"ל ובאבני נזרוחים שם שעיף ה' בשם הרא"ש). וגם ביאת דשייך

זכי' דידעי' ט"פ רוב דלא ימחה אין רשי' מחוס' שכ' דבעי' שיהי' מבורר דשאני ההם דשני הצדדים שקולים ואין כאברת יותר שיתרלה לגרש לאבה זו יותר מלהחרת דלט"פ דחוס' כ' זהת למ"ד יש בדיעבד מ"מ רק בכשיו נהבדר הדבר תבל מהתלה בשעת כתיבה לא ידעינו כלום משא"כ הכא דמיד בשעה כתיבה ידעינו ט"פ רוב דיתרלה דזכות הוא לו וכעין מ"ש ר"ן גדיים מ"ה ט"ב דהם עקרו של דבר מהבדר מתחלתו כ"ע מודו דיש בדיעבד:

ואשר הוסיף כ"ת סי' כי כוונת תוס' ניסין כ"ד ט"ב היא כדעת הרמב"ם פ"ת מגירושין ה"ד בכוהב התנאי בעת לה מהני משום דהוי מבורר. הנה ח"ת לומר כן כי הר"י הוא בעל דברים בחום' הכא. ועי' הוס' ניסין פ"ד ט"ב ד"ה כל דעבד ר"י דכל התנאים שנכתבו בעת הם כתקיימו הנט כשר:

ובזה שתמה כ"ת על מה שהבאתי שם בד"ב והו דברי הרשב"ם דבזכות נמור ח"י למחות. ובתמת כ' הרשב"ם דק בזכות נמור ויש"ב בע"ב תז ח"י למחות. תבל לי לא"ה תפי' זכות נמור יכול למחות. כן הדבר. תבל מ"מ הבהתי בספרי שגם רשב"ם כ' סברת זו שכ' בר"ן ובמח"ם. וגם הכא בג"ד י"ל שכיון שכופים להוהו לגרש לא מהני מחתתו תח"כ כיון זכות היא. כי בתמת תילוק הרשב"ם אין מובן לנו היטב. דאם העיקר תלוי כיון דנט שחרור בע"ב לא תכפת לן אם עומד ולוח. הלא גם אבה יוכית שי"ל דעהה ומ"מ אינו יכול לגרשה שלא בפני' וע"כ ל"ל דכוונת רשב"ם דמ"מ לשחרור יש שני מעלות. תדא שהות זכות וגם שהות בע"ב. וי"ל הכא נמי יש ב' מעלות תלו. ובתמת ח"י בעת למה לריך הרשב"ם לחילוק זה כיון זכות נמור לזכות שאינו נמור כיון דמסיק דבעי שני מעלות. מיושבים כל המקומות תשב הניח תפי' בלא חילוק זה, דמתנה הא ליתא בע"ב וכן מליהה ונכסי הגר. וגט אבה אינה זכות כלל. וע"כ כ' דמתחלה חילק הרשב"ם רק בין זכות נמור לזכות בינוני. תלא מפני קושי' מליהה ונכסי הגר הוסיף הך דבע"ב. ועכ"פ י"ל דגם הכא נמי ל"ד למליהה ונכסי הגר דהא תלו הי' כאן היינו כופים לאחו. ומ"ש כ"ת די"ל שאינו זכות נמור שמא בדעתו לגרש את האני'. ז"א דהא ידעי' שדר עמה ואינו מגרשה ודאי דכפי' לי' לגרש את הראשונה. וגם כבר כתבתי שם בשאלתו סי' דכל העושה ע"ד הרשאונה עושה ולא מחוקי' לי' הדרעת:

סימן צג.

לכבוד הרב המאה"ג חו"ב בנש"ק מ' יצחק דוד נ"י אבד"ק איוואנסק:

הנני בזה להשיב על הריעותות אשר בהרשאה מהגט הנשלח מקיוב והנה תלה הם הריעותות. א) שכתב כה יאמר דמחקרי תילק. וקילור השם תילק אין לריך לכתוב. וגם אם כהבו ל"ל המכונה תילק ולא דמיחקרי. גם כ' תילק ביו"ד אחר הל' שלא כדת. ב) כתוב גם שהשליח רשאין אמר בפניהו הגני ממנה את השלית האני להיות שלית בחריקאו תחת של"ל בחריקאי. ג) עד חעדים וחתם. וכן היבת ועדים נכתב על גבר ומחק. ד) במקום ש"ל שהשליח ביטל מודעות על שליחות זו כתב שביטל מסירות מודעה על גט זה ודבר זה אין ביהו כ"א ביד הבעל. ומכת אלה הריעותות יש לחוש גם על הגט שמא המסדרים הם הדיוטות וכמ"ש רמ"א קמ"ח סעיף ל':

והנה על השם רשאין לעיל שקילור השם א"ל לכתוב מ"מ אם כתבו אינו מזיק כמ"ש רמ"א קכ"ט סט"ו וכ"כ נבי אינק בטיג שא"י חות א'. וגם י"ל שהי' בעיר זו אים אחר בשם זה ולריך לכתבו לפימן וכמ"ש ב"ם נבי אזיק ועוד בכל דוכתי. ומה שכתב ביו"ד אחר הל' בודאי שבן התימהו אז שנקרא בן אינק תינק ל'. ומ"ש דמהקרי במקום המכונה בעבור זה אין לפבול בשעת הדחק כמ"ש מהרי"ק שורש קס"ב וכ"כ שו"ת הב"ח סי' ל"ת אם כ' דמחקרי אחת המכונה בשר ועי' ב"ש קכ"ט סק"ל בשפק כותבים דמחקרי וכ"כ בכללים סי"ב. וכן מ"ש בן יעקב דמחקרי יעקל בודאי כי' שמו יעקל ולריך לכהוב הקילור כח"ם בב"ם. ב) ומ"ש בחריקאו ד' במקום בחריקאי נראה כיון שהוא עשות דמוכח לכל בשר כמ"ש מהרשד"ם להי"ע ס"ס רמ"ד שהי' עשות בשם העיר וכ' להבעיר כיון דמוכח מפם הגהר דיהבת עלה וכ"ש שם פ"ב אם כתב בהרשאה שם הבי המגרש שמשון ובתמת שמו רחובן בשר מפני שמוכח מהוכו שהוא ע"ם דלא מסהבר שישלח גט ויכתוב בהרשאה שם אחר. ויבואם מ"ג ס"ת בהג"ה כל עשות שעדים מלויים לעשות בו נאמנים לומר שעשו ועי"ש בש"ך דאין חולק ע"ז ועי"ש פח"ם סק"ב בשם חוט השני ותפי' בגט פלמו עי' להי"ע קכ"ו סכ"ה דעת רה"ג בעשות דמוכח בשר ועי"ש בשח"ם שק"ל בשעת הדחק סומכים אדעה זו. ובשו"ת רשב"ש אלף כ"ו כתב דעשות הגמלאות בכתב שכיתי ואין לך סופר שידקדק בכתיבתו כל כך אלא יעשה כלל ועי' עמוד שו"ת הר"ן סי' ע' שהשיב לתלמידו הריב"ש בגט אלישיב שכ' בו ק"ד אחת קל"ד הוי עשות דעשוי לעשות בו' שימים הסופר את הל' ועי' פח"ם קמ"ח כ"ז בשם ל"ל בעשות בהרשאה ועדיו התחומים בו דחלי' בעשות וכשר וכ"כ שם בשם היעותות יעקב ועי' בית אברים להי"ע כ"ג ועי' תבלים בעמימים סיניח כ"ו. ג) ובכתיבה על מחק וגרר עי' שדה חמד ניסין ע"ז כ"ו בשם כמה פוסקים שמכשירים בהרשאה וכ"כ בס' מי בחר להנחב"ד בוקארעשט סי' ס"ד וסי"ה ועי' ע"ז קכ"ה י"ז ותלקת מחוקק כ"ה ומ':

ובזש שהשליח ביטל מודעה על הגט ולא על השליחות. ל"ל חדא שהות אמר כהונן בפני הב"ד כמו שמצורר בשם"ג שאומרים לו שיבטל מודעה על השליחות וכמ"ש מזקה שעשה בגדול וכמ"ש ב"ב קל"ח ע"ב אין תוספים לב"ד טיטים וכמ"ש ש"ך לי"ם סקל"ו וסי' מ"ו סקמ"ח ורק בהרשאה יש עשות סופר. ב) לא אם אמר שמבטל מודעה על הגט אמרי' כיון שא"י לבטל על הגט בודאי כוונתו על שליחות גט זה ומסיק בלשונו על הגט מפני שהשליחות היא על הגט וכמ"ש ניסין ל"ב ע"ב בביטול הגט דמוכר ומגרש בו לר' נתמן וסי' תום' וכמב"ם דיכול לבטל נוף הגט מ"מ אמרי' דאט"ג שאמר גט זה לא יועיל לא יתיר וכו' אין כוונתו על עלם הגט רק על שליחות של הגט והכא עוד מדיפא דהא ח"י לבטל את הגט. וכמו כן אמרי' ניסין ס"ג ע"א האומר התקבל גט זה לאשתי אלם יודע שאין שליחות לקבלה ונמר ונתן לאם הולכה ואמרי' דהתקבל כוונתו הולך ה"ל בל"ד הוי כי' דבריו שליחות ואין זה עקירת דבריו. ג) וגם אפי' אי נימא דביטל מודעה על גט ולא על שליחות כלל מה בכך הא אפי' אם הבטל לא ביטל המודעות כשר כמ"ש בסי' קל"ד ס"ג וכ"ם

שליח דים חזקה שליח עושה שליחותו ושחרית ישתלח לה יעשו עולה. ועי' פתחי השו' כדר הגט כ"ז בשם גט מקושר דתפי' עשה שליחותו כהוגם כשר:

ועל תודות שהשליח השני לא ההגה כמה יקח כשכרו רק לחד מסירתו הגט ליד האשה נהגו לו חלי דו"כ כשכרו וט"ז הניד לח"כ כי ים לו עולה וכי חשב מהחלה שישלמו לו יותר. וחושם כ"ת על שליחיה בעשות הולי על דעת זו שלא ישלמו לו היטב לה הי' מחרלה לשליחות. נראה פשוט דאין כאן מיחום דהא קי"ל לח"מ קמ"ל כ"ב כאחיי דגלוי דעתה בניעת לאו מלתא היא. וכ' הכא תפי' דרבא לא מיירי דהא כ' הוב' ניעין ל"ב ט"ח ד"ה מבו דאף דמהדר מעיקרא לבעולי לא אמרי' אגל"מ תפי' לרבא משום שלא נודע לאוזו גלוי דעת עד לאחר שהגיע גט לידה וכ"ב רשב"ח שם. ולח"כ אף שאחם הי' מהדר מעיקרא לבעולי מ"מ כיון שנודע לח"כ לאו מלתא מכ"ם הכא שכל הג"ד לאחר הנתינה דאין שום חשש:

והנה ודאי דאין לחלק בין המגרש בעלמו ובין השליח וכאי דבעבל לאחרי ג"ד לא מהני ה"ה בשליח הגט. וכ"כ בשה"ם בשדר הגט סקי"ז בשם גט מקושר וכן ט"ז ס"ק מ"ג. ועשה הדבר דג"ד לא מלתא אין לומר משום דאתלה מחחלה לגרש ולזה לכופר לכתוב הגט ומש"ה כל כוחה דאינו מבטל את הגט בפירום הט"פ דים גלוי דעה ולומדנא לאחרי חזקה שהוא עומד בדעתו הראשונה ולא שייך בשני הדרגא ומש"ה בניעין ל"ד ט"ח הם לאחר בדיך הכוב והמטיב לא נתכוון לבטל את השליחות. דזה אינו דא"כ מה מייתי רבא שם רתי' דג"ד מלתא גוגט לאוש הא שא"ה דלא הי' רלון כלל מהחלה ומש"ה מהני ג"ד וכן דמייתי שם לחביי רתי' מחחני' דר' ירמי' הי' ג"כ לגוש מחחלה ומ"מ אחר לחביי דג"ד לא מהני וכן בשכתי' מברא דש"ד כן הם יבא ויהוש לא נתרלה וכמו כן נבי בה טרחנא וכ"ח אדר בכולם לא שייך לומר דמטמידים הוהו לחזקה ראשונה. אך י"ל דטעם הדבר כמ"ש ב"מ ר"ם קל"ד שהקשה מב"ב מ' ט"ב דאמרי' מודעת דמתי אי דניעת ודמחנהת גלוי מלתא כשלמא הוא הא גלוי דעתא בניעת לא מהני ותי' דדוקא ג"ד לאחר מעשה כהיבת הגט לא מהני דאין כח בגילוי דעת לבטל מעשה דתפי' דיבור אינו מבטל מעשה כ"ם ג"ד אבל קודם מעשה כהיבת הגט מהני תפי' ג"ד בשלמא שכ"ל. ומש"ה בכל הני מובדות בניעין ל"ד ט"ח אע"פ שבאמת הגט לא נכתב מרלוש מ"מ כיון שכבר נעשה מעשה ל"מ ג"ד:

ועי' קדושין נ' ע"א דאמר רבא דברים שבלב אינם דברים ומייתי דתי' מניעי נשים כיפים הוהו וכו' והא בלאי לא ניחא לי' אע"ב משום דברים שבלב ל"מ. ובנה לכאורה זה רתי' לרבא דס"ל ג"ד בניעת מלתא אבל לאחיי י"ל לעולם דברים שבלב כשלמא דברים רק הגט שאני דלא אכפת לן מה שבלבו דתפי' גילוי דעתו לאו מלתא. אך לדעת הב"ת דקודם המעשה גם לאחיי מהני ג"ד ח"כ הכא דמיירי קודם כתיבה שפיר ים רתי' מכאן דדברים שבלב לא מהני:

אך באמת מ"ש הכ"ת דמש"ה ל"מ ג"ד אח"כ דלא אתי דיבור ומבטל מעשה ל"ש דמה בין ג"ד בגט לאומר בפי' בטל הוא דיבור לבטלו ניחא ג"כ דלא מהני הביטול דלא אתי דיבור ומבטל מעשה. גם מה יענה לשיטת האומרים דאין צריך שליחות לכתיבת הגט ואין בכתיבת הסופר שום מעשה מזד הבטל כלל. וגם בדמב"ן כ"כ שם משורש להיפוך דכ' וז"ל עוד יש לחלק ולומר שאם אמר בטל הוא מבטל אבל המס אחי בו אלמלא שנאמן בכך הי' הגט כשר שהרי לא בטלו בפי' ואפי' משבח לי' גלויי דעתא הא קי"ל דלאו מלתא היא וכו' הלכך אין פסולו של גט אלא משבל שהוא נאמן בהוכיו טכ"ל הרי דגם שם ג"ד לא מהני אף שהוא קודם המעשה. וכ"כ בחשו' נאוני בחרלי סי' כ"ב בחשובת הכמ"ט לפרם ברמב"ן וג"ד לא מהני. וכ"כ רדב"ז ס' פ"ג מי שבילה דעתו מחחלה שיהן גט על זמן וחש"כ כהבו הגט שהם ולא הזכירו החנאי ופסק הרדב"ז שמותרת מיד וח"ל להמתין כלל דקי"ל ג"ד בניעת לא מהני וחש"פ שזה המגרש נלה בדעתו שאינו רולה לגרשם אלא על החנאי דילמא מזר בו ונירש לחלוטין הרי דתפי' קודם הכתיבה ל"מ ג"ד. וכ"כ בפ' דברי אחת ה' ניעין סי' כ"ד בשם הר"י בר סי' כ"א בשובדא זו כרדב"ז. וכ"כ ב"ש ר"ס קל"ד דג"ד למסירת מודעה לא מהני ודלא כב"ח:

והנה בחוס' ניעין מ"ו ע"א ד"ה אי נבי מילת אשתו משום ש"ר ומשום נדר כחבו דאחרו שם בגמ' אי אמר לה הכי משום ש"ר ומשום נדר אני מוציאך מלי מקלקל לה מ"מ אינו משם גמור אלא לעז בעלמא משום דלא אמר על מנת דאע"ג דבאמה דוכתי מהני גלוי דעת כמו במברמת וזבין ולא אלטריכו לי' זוזי הכא ליכא למימר הכי מדבעי לר"מ א"כ לכן כ' דלא אלא לעז. וכ"כ רשב"א שם. וקשה למה בחמת לא מהני גלוי דעתא לבטל הגט. הא אמר בשעת הגט דרך משום חשם זה הוא מנרשה. ואין לומר שם הטעם משום דג"ד לא מהני בניעת ויהי' גם מזה סחירה לשי' הב"ת הב"ל דאפי' קודם מעשה ג"א לא מהני ג"ד. ז"א דהא שם ש"ב אמר. רבא דרבן אחרבן ל"ק מאן חכמים ר"מ דבשי' ת"ב והב"ע דלא כפלי' לחנאי' ורבא הא ס"ל ג"ד מלתא ומ"מ קאמר דל"ת משום דלא כשל אף דשב"ם הוי חומדנא וכמ"ש רדב"ז סי' פ"ג דאין לך גלוי דעת גדול ממי שמזכיר מנאו אלא שלא כפל אותו. וי' דכוונה חום' דהכא לא הוי חומדנא דמוכח דדוקא בשטר מברחת וזבין ולא אלטריכי לי' זוזי הוי חומדנא טובה מלד עלם הטעין משא"כ ככה דמלד עלם הגט אין זה חומדנא דים הרבה אנשים מגרשים כשותיהם אפי' כלי חשש ש"ר ודר ומש"ה אין זו גלוי מלתא נמור. אכל אלו הי' ג"ד נמור הי' מהני. וכן מוכח מגט שכ"מ דאמר בניעין ש"ב ש"ב דניעו כמהנאו דאם עמד מוזר ואמ"ש שלא פירש הי' חומדנא דמוכח מהני בגט והא דג"ד לאו מלתא הייגו רק בחומדנא שאינה ברורה. ואף דקי"ל שם כרבה ורבא הייגו רק משום נזרה שמא יאמרו ים גם לאחר מיתה. ושוב ראיתי דדבר זה בממלוקת אמו. דבעבק הגט שכ"מ אסידר הסמ"ע ז"ל בוויעה כי בחשובת בעל הלבוש נדפס בחשו' מהר"ם לובלין סי' קכ"ג דאמ"נ דקי"ל כאחיי דג"ד בניעין ל"מ כ"ז דוקא בג"ד חלום בשלמא בגין ברוך הטוב והמטיב וכיו"ב הנזכר בפ' השולח שטוכל לפרסם לאחרי אפי' אכל גלוי הדעת דהכא כמו שבאמתי לפיל הוא גלוי דעת והוכמה נמורה שאין בו פקפוק ומדוד כלל שאין דעת המגרש אלא לפוטרה מן היבום ולא להתירה להנשא לשלמא אפי' לאחיי מודה שג"ד המפורסם כזה מילתא הוא בגט טכ"ל אכל הרב המסדר בשל הסמ"ע כ' בשם"ב סי' כ"ב ד"ה הג"ד דהכא דג"ד לאו מלתא דעתו דאפי' חומדנא דמוכח נמור ג"ב לא מהני וכ"כ מתוס אפרים ס"ם מנירושין הל"ה שהביא מ"ם מהר"ם אלשיך סי' ע"ח דלא מהני חומדנא דמוכח כלל

גגם וכלל לישורים רק כממון ופי' כן כתוס' ניטין מ"ו ע"ה הל"ל ותח"ל סותר דעתו ועי"ש שפי' בתוס' כמ"ש למעלה דאין זה נ"ד נמור. (ורש"י שם ורמב"ם פ"י מגירושין הי"ב כתבו דבאחמר לה מסום ס"ר לגי מוליאך קו נ"ד נמור ובהמלי. וכ"כ דברי לחמ סי' ל"ד בשם ר' יצחי דהגט בטל ועי' ר"ן ניטין ע"ה ע"ב ד"ה לתקין שמואל) ועי' שבה"מ פ"ו מלישות ה"ב בתלימות רבה ונפלאה מעגן זה וכי דנ"ד בניטין ל"ד וה"ה בקידושין:

ועב"פ לפי' למאן דס"ל גילוי דעת מהני אם לימו מבעל מבשה קודם מ"מ הכא מ"ש השלית לאחר הגיעה לימו לפי' גלוי דעת כלל דמלא ידע שימנו לו יוהר. והא כתב על דעת הנוהן כמה יתן לו מדלא עשה השולה. ועי' בדר הגט סעיף י"ז בפתחי תשובה דאם לא עשה השולה עם הסופר לפני כתיבה דהוי תשם מסום גט גזול ומ"מ מסיק דכיון שלין הגט שוה כשעו כלום בודאי דעת הסופר שיקנה הבעל ויתחייב לו שכר כתיבה ואף אם הסופר רולה יותר ממה שנותן לו הבעל מ"מ מלחר שלה השוה עלמו על השכירות סמך על לחנגות הבעל עי"ש והל"ל בל"ד דכוותה:

סימן צד.

אישה מופה בשמה רוזה נשלח לה גט מבעלה מנילחך וכתב בגט ריזח ביו"ד. והרב המגיד ר' חיים יצחק ווידרעווין נ"י כותב במכתבו כי לכן כתב כן מפני כי שם קוראים לרוזה ריזח:

מכור הדבר ניטין י"ט ע"ב ההוא גברא שקל ס"ת יהיב לדביתהו ת"ל הא ניטך ת"ר יוסף למאי ליתום לה הא בעי' שמו ושמה ולימא. ומכאן מוכח דאם לא כתב שמו ושמה אין בו לפי' ריח הגט דהא אר"י דאין תוססים כלל. ועשמא דמילתא כתבו רמב"ן ורשב"א ור"ן משום דכתיב ספר כריתות ואי אפשר לספירת דברים על כריתות אלא"כ שמו ושמה. והרי"ן קידושין ט' ע"א מוסיף דכל שאין שמותיהם מפורשים בגט אין מוכח מהוכו שיהי' גט זה כורת בין רחיבן ללוה אשתו והגה אף דלהקת הראשונים אלו ר"פ כל הגט ס"ל דאפי' לר"מ לא בעי בגט מוכח מהוכו עי"ש דלא כמ"ש תום' שם ד"ה בעדי ומכ"ש דלר' אלעזר לא בעי מוכח מהוכו. ל"ל דאלגי התם דוכתבו השמות בגט אלא שאין מוכח מהוכו למי נכתב מפני שמותיהם שוות אז כשר אבל היכא דלא וכתבו בשמות כלל כ"ע מודים דפסול מן התורה:

ונ"ל דכן היה גם דעת תום' כאן כ' ע"א ד"ה הא דאפי' לר"מ פסול אם השמיט את השמות. והא שכתבו דאם לא כתב כלל את השמות לר"מ פסול מן התורה דהא בעי' מוכח מהוכו. אין לפרש דכוונתם דדוקא לר"מ פסול ולא לר' אלעזר. דא"כ מה הועילו בזה. הא בתחלת דבריהם נקטי דסוגיא דידן היא לר' אלעזר עי"ש שכתבו משמע דלרבנן לא הוי בשעה שמו אלא פסולא דרבנן וכו' וכ"כ בחי' הר"ן דכיון דהאי עובדא דס"ת הי' בלי עדי תתימה ע"כ ר' יוסף ס"ל כר' אלעזר. אע"כ דגם לר' אלעזר פסול. והא דנקטו לר"מ היינו דבראשם הניחו ליסוד דע"כ לר"מ הא פשימא דבעי מוכח מהוכו. וא"כ ע"כ מאי' דפסיל לר"מ רק מדרבנן אם שינה השמות וכמ"ש מהר"ם לובלין מדמדמה שינה שמו ושמה לכתב לשם מלכות שהיה הוגנת דהוי פסולא דרבנן) ע"כ לא לייני כשמו אלא אם יש לו שני שמות וכי שם דגליל ביהודה. ומזילא מר"מ נשמע לדידן כיון דלר"מ הפי' כן ה"ה לף לדידן דקיי"ל כר' אלעזר ג"כ הפי' בשינה שם גליל ביהודה אבל אם שינה ממש או השמים לגמרי השמות פסול ודאי. וכ"כ פ"י בחי' בתרא לפרש דאם לא כ' כלל פסול מדאו' ועי' ב"ש סק"ט סק"ה וסק"ח שמביא מחוסי אלו דלדידן שנוי השם אינו אלא פסול דרבנן ול"ל לפרש כן בחוס'.

ודעת ר' יהלל במרדכי רפ"ב ניטין דאם לא כתב שמו ושמה כשר מדאו'. ודלי דמחוה מלד מסוגיא זו דמשמע דאין בו ריח הגט ועי' לוך זרוע פי' תשמ"ה בסוף התשובה שכ' בשמו דהכא מדרבנן הוא דפסול ולפ"ש לא זכיתי להבין אם מדאו' הוי גם לוך לאחר ר' יוסף למאי ניחום לה הרי ים אשם אם יקדשנה לאחר שלריכה תחלו גם. ואולי יפרש כמ"ש רפ"ג ניטין דכיון דשכ"פ פסול מדרבנן לא חיישי' דהסופר ישמע לו לכתוב כן.

ועי' ירושלמי ניטין פ"ב ה"ג על השלה של זית ולא בתקופת הוא ת"ר זכירה לאפי' כותב אני פלוני מגרש את אשתי כשר ולא הזכיר אשתי פלונית וכן בה"ג פ"ד מגירושין הי"ז הגירסא כן ולכאורה תוכח מכאן דשם לאשה אין מעכב כיון דהגט יולא מתחת ידה. ויותר נראה שם"ס הוא ול"ל מגרש אשתי פלונית וכן הוא בחמו' הרשב"א תקס"ח שכ' פלונית:

והנה בתוס' כ' ע"א הל"ל כתבו דשינה שמו גרע מאם לא כתבו השמות כלל וכ"כ תוי"ט ניטין פ"ת מ"ה דלפי' לפי' הפוסקים שאם לא כ' השמות כשר מ"מ אם מסיק שמי' בשם אחרונה פסול ונראה כוונתו דאשה שמו' בפסול:

ועי' בי' הכ"מ ד"ה ואם לא כתב בשם ספר התרומות דאם שינה שמי פסול מלד אלא לשמה. והייגו דאע"פ שבתב בלאמת בשם אים זה ובשם אשה זאת מ"מ בעי' שיהי' נכתב בשם פשוט שבשם שבאים וכמו שביאר תוי"ט שם. ועי' בי"ה הרי"ם הא"ע ס"ס ל"ב שבתב דאם שינה בשם האשה הוי ודאי אלא לשמה. ונראה דאין לומר דהרא"ם תולק על זה מדהביא סור תהי"ע ס"ם הכ"מ בשמו דאם שינה בשם האיש פסול מחשש לשמו שיאמרו לא זה גירש אבל לא אחי אלא משום אלא לשמה. דשאני התם משום דהשתוי הי' בשם האיש וכמו דס"ל לרא"ם דפסול שנוי השם הוא משום ספק כריתות ומ"מ בשם האיש ליכי מזיק כ"ה דלא בעי' שיהי' נכתב בשם השלם של אביו. אבל בשנוי שם המגרש י"ל דבעי' בשם שמו השלמי. אלא לפי מ"ש בשיטת הום' דשנוי השם לרבנן אינו פיסל מדאו' מוכח דאינו פסול משום אלא לשמה אבל כתבתי לעיל שדבריו ל"ש:

וכל זה בשנוי השם ממש אבל אם יש לו שני שמות אחד במקום כתיבה ואחד במקום נתינה כשר מדאו' אם כתב אחד מהם וכ' גמליאל התקין שיכתוב שניהם כמ"ש ניטין ל"ד ע"ב ואפי' דיעבד פסול כמ"ש שם ושינה מגורשת עד שיגרש אשתו שביהודה בשמו ושם גליל עמו וכמפורש במהני פ' ע"א שינה שמו ושמה אלא שפירשו כל הראשונים דמיירי אם יש לו שני שמות וכתב בגט אחד מהם. וכפשט הדבר כתבו רש"י ותום' ל"ד ע"ב דפסול מחשש לשו שיאמרו אלא גירשה בשלה. אבל ר"ן כתב דהחשש משום מרעור בבעל שיאמר אלא גירשה כלל. ולדעתו קשה למה בתקנת בשני נכתב דנ"ב הוא משום מרעורו של בבעל כמ"ש הם"י ב' ע"ב ד"ה

לפי שאין עדים וגו' ע"כ לפי שעל מערער. ומ"מ לחברי דמדינה למדינה כל"י ל"ל לומר בפ"ב כמ"ש ד' ע"ב משום עולי גלגלים תו כתי דינים דקניסי מצכת סנהדי ולא תיישי' שיערער כיון שיהיו עדים מלויים לקיים. והכא במדינה למדינה כל"י צריך לכתוב שניהם כמ"ש היו לו שתי כתים ביהודה ואחת בגליל. ולפי' בציר אחת נתי כמ"ש שם בהתי דקרו לה מרים ושורקה שרה צריך לכתוב מרים וכל שום שיש לה ולמה הפסו לשרטוטו של בעל הת שכיתי תנשי שיודעים שיש לה שם אחר. וליל דוקא נבי בפני נכתב שמפורש שמו חלת שיאמר מזוף הוא. ויש בידה להרהות תשיבת עדים תו שתבי' ע"ז שיהיו תנשים שיכירו את התימות. משל"ל הכת שאם ישרטר בשל שאין פגם שמטו חלת שלים אחר אין לה בכתב שום הוכחה ורחי' והלטרך רק לעדים בפ"ש. ופ"ז לת שתבי' דשמת ישתכח בדבר שבטלה יש לו שם אחר במקום אחר. ולפי תילוק זה מיושב קו' תוס' ד' ע"ב ד"ה כיון שמחתה שלת בפניו ללת שהה ביהודה וגליל. דשתני מתחה כיון דהוי שמושב בפ"ש בשלמת לת שתבי' על שיירות מלויות דשמת יבת לידי שכחה. ותוס' שלת תילנו כן לת קשה דהם לית לסו תילוק זה דנם כתן לת ס"ל משום שרטר הבשל שלת משום לשז:

ודאי דלריך לכתוב כל שמותיו היינו אם יש לו שני שמות שונים. שם ת' במקום זה ושם אחר במקום אחר. אבל אם השם הוא אחד שלת שיש שינוי בהברה ומבטא ממדינה למדינה. שבמדינה זו מבטאים כך ושם מבטאים בתופן אחר ושולת נם מכתן למקום אחר. ט' רמ"ת ס"ם קכ"ט שכותבים כמבטא מקום נתינה לבד ומ"מ בדיעבד אם שינה כשר. ולכאורה נראה מקול דברי רמ"ת דדיעבד כשר אם שינה ממדרכי ניתין פ"ע ס' המ"ו משוכה רילב"ת נם שבא מאדן הגר וכתוב בו שם שיר בוריים תחת נאורים וכ' דהגע כשר וכנ"פ ס"ק פ"ב ביאר כוונתו דדוקא כיכא שאין להשמות שיכות להדדי כיוסף יותנן אז שפ' שניהם כי אם ישמיע אחד מהם כוי שנוי שיאמרו לת זה הוא. משל"ל בזה שם שינוי בהברת הלשון אבל עיקר השם אחד הוא וידוע שקריאת השם משתנה לפי המדינה ככל ידעו שזה שנכתב כוא אותו השם בעלמו שבמדינה השני' שנשלח שמה:

ועוד שכ"ע קכ"ב ס"ת תשובת הרא"ם בשותות המשתנות ממדינה למדינה שים מקומות שכותבים טין זקופה כמי זי"ן. ומלריך שיהי' הגע נקרא במקום שתינה דוקא ואם לאו פסול ושיי"ם בחלקת מתוקק ס"ק ל"ג שהסכים ל"ת שיהי' נקרא לא במקום כתיבה ואדמי לה לשנוי השם דיוסף ויוחנן דבני' שיכתוב שניהם וכ"כ ב"ם ס"ק ל"ת ובט"ז סק"כ שי"ם. ולרילב"ת קשה דימת ג"כ הת יודעים במקום שתינה שהאות שהוא נקרא כן במקום כתיבה ודמי לבוריים דכשר כמ"ם במקום כתיבה לבד ול"ד ליוסף ויוחנן שהם שני שמות מחולקים ושונים. ולריך לומר דהכת נרע מבוריים כיון דבמקום שתינה אין האות הזה אות כלל ואין במקום הזה נם כלל:

אלא שקשה לי דממדרשי נלמד דק אם נשלח ממקום למקום ונכתב כפי מבטא מקום שכתיבה אז כשר במקום שתינה כיון שבמקומו נכתב כהוגן. ומרמ"ת מוכת דאפי' נם שנכתב וניתן במקום אחד ושינה את השם ממבטא המקום ההוא ג"כ כשר כיון שים מקום ומדינה שמבטא לשונם כך הוא לית לן בה אם שינה ומלני לרמ"ת דין זה. וי"ל בדוחק שמקור לדינו הוא ממוס' ניתין ל"ד ע"ב סד"ה והוא שהקשו על ההיא דקרו לה מרים דאפי' במקום אחד לריך לכתוב שני השמות אם כתב תניכתו כשר נ"כ ותילני בתי' בתרא דכשהשמות דומים זה לזה שהשני דומה לשם כשר אף לכתחלה בכתי. והנה אין נראה כוונת תוס' דנתי' דשם אחד יפי' כתי לחברו דוקא. דא"כ לא הי' להם להתריך ולפרש את שדומים זה לזה והי' להם לתלק בקילור דשאני במרים ובזה דאין שם שרה כתי לחברו משל"ה נתי' שניהם ואם כתב תניכתי כשר משום דשם ת' הוא כתי לחברו. ופ"ל דעיקר כוונת הוס'. אפי' אם אין ת' כתי כתו במרים ושרה מ"מ אם דומה שם ת' לחברו הי' כשר אם יכתוב אחד מהם ובכה"ג מיירי כתב תניכתו. ואע"פ שכתבו תוס' זאת אם יש לו שני שמות במקום אחד דדיעבד בלא"ה כשר אם השמיט אחד. מ"מ י"ל כתו בשני שמות במקום אחד מהני כתי שדומה לשם לענין הכשר לכתחלה ה"א אם יש לו שם אחד במקום כתיבה ושם אחד במקום אחר מיירי הכי' כשר דיעבד אם יכתוב כמ"ש ריל"ת וי"ל דאולי ס"ל לרמ"ת דה"ה אפי' יש לו שם ת' במקום ת' ושינה אותו בתופן דהשתי דומה להשם לא מיפסל בכתי אחד זה שתי:

אך יותר נראה דהרמ"ת שכתב אם שינה לא מפסל לא מקאי אם שינה בודאי ממבטא המקום הזה וכשר משום דבמקום אחר מצינו ההברה ומבטאים כתו שכתב בנע. אלא מקאי אם אין ידוע לנתן המדינות שבדין שלריך לכתוב כפי שנמלא בדברי הקדמונים ופ"ז אחר דאם שינה כשר כיון דבאחת אין ידוע אם יש כאן שינוי. אבל אם ודאי שינה פסול. אך כל זה אם הנע נכתב וניתן באותו מקום עלמו. אבל אם בא ממקום למקום אף דלכתחלה בעי שיכתוב כפי מקום הנתינה מ"מ דיעבד כשר אם כ', במקום לתיבך כרילב"ת. ואי"כ בל"ד אם כ' ריזת כפי הברת מקו' כתי' כמ"ש המסדר שבאמריקא קוריס לרוזת ריזת לכאורה כ' דדמי לבוריים שכ' רילב"ת דכשר וכמ"ש רמ"ת ס"ם קכ"ט אם כתב מעדל אחת מגדל כשר:

אבל הרי בציר ניתין שמות נשים ג' סק"כ כ' בשם מהר"ם תריף אם כתב נולדה אחת נאלדה אף אם ניסת אלא. ואף שם"ג חולק ע"ז מ"מ דעתו דלכתחלה אין ליתן את הגע וכן ע' ט"ג שמות נשים ה' סק"ו אם כתב לימדה אחת לימדה פסול. ואף ש"ל כי מכאן אין ראי' דשאי"כ כיון שאין מקום שקוראים לימדה ולא אלוי בחלוף לשון מדינות. אך מי שם שמות נשים ז' סק"נ נבי זוכי לזוי כיון שים הרגע בשבת פסול. ואף ש"ל דהת דפסול מיירי אם לא שבמדינה אחרת אלא שבכתב וניתן בחותו מקום עלמו בשנוי וס"ל דרמ"ת שבכתב אם שינה היינו רק אם אינו ידוע לנתן המקום כמ"ש למעלה. אבל בנכתב במקום אחר ונשלח לכאן מודה הט"ג דכשר אף דשינה ממקום נתינה. אבל ע' ט"ג שי"ז סק"ה בשם זוטשת דאם כתב בנימ"ל כמבטא מקום כתיבה ושלחו לקבידו שהמבטא בזי"ן כשר משום שאין בכל האותיות שום אות מורה על מבטא והברת שם זה מש"ה לא מקרי שנוי אבל לולא טעם זה אם יש שנוי במבטא כשר וא"כ ס"ל בכ"ד כיון שים שנוי בנקודות אין ליזת לריזת אפי' נשלח ממקום למקום פסול. וכן דעת שו"ת הריש"ם ה"ט ל"ג נבי שם פינו שחלק עם הגה"ק משמשכנותיו ז"ל דכשנוי הנרגש בנקודות אפי' אם כתב כהוגן כפי מקום הכתיבה מ"מ אם ניתן במקו' אחר פסול ומיי"ם שכתב דרילב"ת המתיר בנהרים משום שאל"ף אין מסרוגה ניבר ואינו שנוי כמוכח:

ובאמת שליכי יודע לית יפרכו דכרי הרמ"ה דהא כמעגל מגדל הוי ג"כ שטו בנקידות דמגדל הייגו מגדל בפתח. והוא מורגש במבטא. ומ"מ הרמ"ה מכשיר בנח ממקום למקום. ואולי שכם מפרשים כמ"ש הל"ל מלובלוויטש בי' הל"ג אות נ' דהמ"ה מיירי אם יש לו שם שלם אחר ובנע נכתב הכגוי שלו. והשגיו בלשון המחבר שליכי פוטל הוא רק בכגוי. (ובעין מ"ש מהריי"ק שורש פ"ו בשם בלי"י מ"ש) וכ"כ שם להרי' לחם"ע פ"ח דבעיקר השם פוטל כל שטו רק בכגוי כשר ולא"כ הכא דרוצה בעיקר השם. לית יהרון להלות בשגוי מבטח המקומות. ע"פ הדברים האלה קשה להחירה בנע זה ובחבתי להרב המסדר נ"י לשלוח נע אחר בשם רוצה. (ומלחתי בשו"ת דברי מלכיאל ח"ג סי' קע"ז מחיר בגדון זה ממש):

סימן צה.

עובדא בה לפגיגו אחד גירש אח אשתו ע"י שליח. וקרובי אשתו באו לו אליה שכום בעד הולאותיו. ואחרי שטוחו אח השליח להולכה ואחרי כחיבה וחתימה. בלאחו חולה אחם הבעל מקרובי אשתו שיסיפו לו עוד אחיה רו"ב. וינער בו אים ה' כי ישחוק ולא ידבר מזה כי ע"י דבוריו יוכל הגע לבא לידי פסול. וע"ז השיב בדרך כשם "ווען מר זיין" כן הטיד ע"א והעד מסופק אם גמר דבורו "ווען מר זיין פסול" או לא. ואנשים אחרים שהיו בחוחו מעמד אומרים כי לא שמעו מחומה. וכל זה הי' שלא בפני השליח והסופר והעדים. ואח"כ בא הבעל לב"ד ובישל שגיא המודעות בגהוג ומסר אח הגע לשלוחו. והגני לברר הדבר כי אין חשש של הגע הזה:

א) **הנה** שיטה רוב הראשונים דהבי' בגיטין ל"ב ע"ב גבי דבעלי' לשליחוחא דשליח גיטא נופא מי קבעיל. דאיגו יכול לבעל אח נוף הגע ואוזר ומגרש בו. ולדבריהם אין חשש כיון שאזר אח"כ ועשה אח השליח בי' כשוחו ומסר אח הגע בידו. שלא לשיטח חוס' ד"ה החם ורשב"א י"א פ"ב בשם ר"י ורמב"ם פ"ו מגירושין הל"ח דאם מבעל אח הגע בפירוש מחורח גע אינו מגרש בו לעולם והוא כחרם הגשבר א"כ הכא לא מבעי אם"ם שאזר ומסרו להשליח מפי דבבר ומבעל. והגם יפלא עשם הדין דבבין שבבר נבחב כהוגן אין שייך ביטול על מה שבבר נעשה ומה הוא מבעל, אך בריטב"א קדושין ל"ע ע"א ד"ה וקשיא לבח עשם הדבר לשיטה זו דבבין שאזר לעדים בחבו אחחו ואח ובשליחוחו עשחוחו והוי לשמה גל כמה דלא אמי ניעא ליד בחשה יכול הוא לבעל אח הגע לומר שבעבל שלימחו למפרע והוי בחלו עשחוחו מדעחם ולא הוי לשמה ופסול. והריטב"א דומה זאח ומולק בל שיטה זו) וכ"כ מהגה לפרים פ"ג מגירושין הט"ו דאי ניעא דלא בעי' שלימות בבחיבה רק בא דבעי' לווי הבעל לבופר הוא כדי שיבי' לשמה אין הבעל יכול לבעל בין שבבר נבחב לשמה דלא אמי בשם הרמב"ם דבעי' שלימות בבחיבה ומש"ה בין דמלך מבעל שלימחו וכ"כ מורח ניעין קמ"ח סעיף ס"ו ובמידושין לניעין ל"ב ע"ב דחלוי בשלוגחא זו אי בעי' שלימות. ואפ"נ דהרמב"ם ס"ל דלא בעי' שלימות בבחיבה (כמ"ש בש"ג קב"ע וכן ר' מ"מ רמב"ם פ"א מ"ה מגלי' ו' ושיבי' הבעל לו שלוחו הוא שעוהגו לב ובבחיבה לא בזכיר בלום שיבי' הבוהב

בבעל לו שלוחו) מ"מ לחחיוח עדים לריך שלימות לב"ע. ואפי' אם היו עדי מסירה לא מהגי דבין שמבעל שלימות עדי מחימה הוי מזוף מחוכו שב"ד. ואמנם לי דהא מזוף מהוכו הוי רק פסול דרבנן כמ"ש רמב"ם פ"ו מגירושין הי"ז שהוא פסול ולא בעל וב"ש משורש פ"ג ה"ח דפסול מדבריהם ואל"ב הכא בניעל בשם הגע שמסחמא מייחי שמעבר בעדי מסירה כמ"ש רמב"ם רפ"ו והבע"ו ופ"ז דעדי מסירה בדחי. ואל"ב למה בהב רמב"ם דהוי בחרב הגשבר. וכל מקום שבוחב שליח גע בוזחו שפסול מן החורה כמ"ש רא פ"י. וגם בעיקר הטחם דמעשם לשמה לא שייך ביטול לא גראה בן מחוס' ל"ב ע"ב ד"ה ר' שגם שהקשו למה לימו חוזר ומגרש בו הא לא אחי דיבור ומבעל מעשה ואם אדם כוחב ס"ח לשמה לימו יכול לחזור ולבעל ואי' דכל זמן שלא הגיע ליד האשה לא אשוב גמר מעשה ומוכח דאפי' לעשם לשמה ס"ל לר' שגם דמהגי ביטול וכן ר' מרי"ם הפ"ב שב' בשהוא מבעל קודם בחיבה הוא מבעל שלימות הספר והעדים או שלימו כיחבו לשמה ולחורה גירושין וכן בשמבעל אחר בחיבה הוא מבעל גע זה מלחחו לעולם בחורה גירושין ולכן הגע בעל שגם לא נכחב לשמה לי שלא נחנו בחורה גירושין לימו גע כלל ט"ל:

ב) **וראיתי** בגיש לפרים קכ"ה שהקשה על הרשגויים דלימו יכול לבעל נופו של גע מגיטין ל"ד ע"א דהגיח לבי רבי' דגלוי דעחה בגיטח לאו מלחה מהיות דאמר חזו דאחחי ואמר שמואל לא שמי' מהיח וכן בהוות דאמר לי לא נסיבנא עד ר' יוסי וכו'. ומה רבי' דנ"ד לא מהגי הא החם הגע בבר בידה ואפי' לי ג"ד מלחח הא לא אשיג מאלו בעלו בפירוש דנ"ב לא מהגי. ורבי' כמ"ש ריטב"א קדושין ל"ט ע"א דהא דאמרי' גיטין ל"ה ע"א בבעי שט"א מהו דחימת בעולי בעלי'. היינו שלא חבי' הגחיבה לשם גירושין כמו בן הבא הוא מבעל הגחיבה לגירושין ועוקר הדיבור שאמר אז להוי גיטא ואשיב בלאו לא לי' שם למירה בלל ט"ב. ואין מובן מדוע רק שליהם חשיב קשייחו הלא אפי' גם להרמב"ם דיכול לבעל נוף הגע מ"מ ודאי דאחר הגחיבה ל"א טוד לבעל ומה בוונחו בפירוש דהא לא אמי לבעלי שט"א. דשא"ה דמיירי מקודם הגחיבה שפיר יכול לבעל אח הגחיבה של אח"ב אבל הבא שבבר נחנו לה והגע בידה אין לאשר למקור הגחיבה למפרע והא מפורש במחני' משגיע גע לידה היינו יכול לבעלו. אך בחמה ט"ב מיירי דהגע בי' של מגלי' דשם. ולא גגמר מעבשיו רק לאחר זמן קיום המגלי' ומש"ה יכול מדיין לבעל אח הגחיבה שלא בעמדה טוד:

ג) **אך** אפי' לשיטה זו דיכול לבעל נוף הגע. מ"מ מפורש בגיטין ל"ב ע"ב דבבעל לשון של ביטול המועיל חוזר ומגרש בו לר' נחמן אע"פ שיל שבוונחו לביטול שלמו של גע מ"מ כיון שבי' הגע של ידי שליח ויבולים לפרש בוונחו דמבעל רק אח השליחות אין מפרשים בוונחו לבעל שלם הגע. וב"ב ריב"ם קב"ז שבמו שאם בי' הגע ביד השליח ואמר יהא בחרם או יהא בעל אמו חולים שלא ביטל הגע שלמו אלא שליחות השליח ויכול לחזור ולגרש בו ה"ג בשהיו ביד שליח אין הגע בעל אע"ב בשלו בפירוש בלשון בי' מבואר שבוונחו של הגע שלמו אבל בל היכא דאיבא למאי שלא ביטל נוף של גע אלי' ויכול לחזור ולגרש בו וב"ב בבי' ל"ב. א"ב הבא נמי אלא יכולים לפרש שבוונם המגרש בשם שאמר שי' בעל לו שמבעל אח שלם הגע אלא שמבעל אח השליחות

השליחות אז גם שמבטל את הנתינה של תח"כ. וכיון שהח"כ ביטל כל מודעיה ונהן הנעם לשלוחו לא תכפת לן בביטולו שבהחלה:

ד) **ולבאורה** לפימת הפוסקים דניה הנעם הימו יכול לבטל בה דאמרי' שם בטל הוה לי' לפני בו דברים קיימים פשול הוה לי' הנעם זה לא אמר כלום. היינו משום דבטל הוה לי' לפני בו ים לפרש דקאי על ביטול השליחות. ופשול הוה הימו נם משום דפשעות הלשון מוכח על טעם הנעם לפשלו ונע שלמו הה הימו מתבטל. אך בהאמת זה היינו דנע זה לא יועיל לא יתיר וכו' דמהני הפ"פ בב"ב פבעות הלשון יותר קאי על נוף הנעם משל השליחות דהה אמר נע זה וכו' ומ"מ אמרי' דכוונתו לביטול שליחות. ובעיפם הדבר אין לומר דמפ"ה אמרי' דכוונתו לשליחות כיון דהשליחות יכול לבטל ונוף הנעם לי לפפר לבטל ויש חומרא דלא הוניא דבריו לבטלה. זה אינו דא"כ למה לא מהני שם אמר לשון עבר לו לשון הוה הימו מועיל אינו מתיר וכו'. ניחא נ"כ כן דכיון דלשונו לבטל וכוונתו שיהי' בהופן המועיל לביטול. אע"כ דאין מהקנים את הלשון להוניא הוהו מהמשמעותו בשביל החומרא ונם נלוי דעתא לא הוי דהה רבא דב"ל נ"ד מלתא אינו חולק על הברייתא דאינו מועיל אינו מתיר וכו' דלא מהני. הלא לריך לומר דהף שאמר נע זה לא יועיל. נם שליחות נכלל בלשון נע זה כיון דהשליחות נעשה של הנעם ושם השליחות בטל ממילא יבטל הנעם. ונם אפי' לפי' הרמב"ם דיכול לבטל נוף הנעם וא"כ לכאורה יותר נוטה לומר דכוונתו בלשון נע זה לא יועיל על ביטול נוף הנעם ולא על השליחות. מ"מ תוכ ומנרם בו. ואמרי' דכיון דבלשון נע זה נכלל נם שליחות. כוונתו כי' דק לביטול השליחות ולא לביטול הנעם לנמרי. ופעם הדבר י"ל דלאמלוכי לא תייפי' ומחזיקים לחומו שהוח מדיין טומד בדעתו הרחשונה שלא לנרש ולא חזר בו לנמרי רק שהוח דוחה לעשה את עשיית השליחות מזמן ההוח על זמן העתיד כאשר ירלה יעשנו שלית. ונם למה לו לבטל את כל כחו שאפי' אם יחפון לנרש לא יוכל טוד הלא יותר טוב לפניו שיהי' הכח וכבירה בידו בכל האופנים אם ירלה ינרש ואם לא ירלה לא ינרש. אך יפלא בביני נמה פליני ר' נחמן ור' עשי מי תוכ ומנרש בו. בשלמא לפי' הרחשונים ניחא דר' נחמן ס"ל דאינו יכול לבטל נוף הנעם ור' עשי ס"ל דיכול לבטל אבל לפי' הרמב"ם דיכול לבטל רק הפפק מי נתנוון לבטל. בזיה בברא תלוי מחלוקתם דר"נ לומר דכוונתו כי' רק על השליחות ולא תוכ בו לנמרי אע"פ שאמר בהדיא נע זה. ור"ם לומר דמנופו על נע מוכ בו. וגם חמוה דשנו את עשתם ושיעשם דבעדובין ל"ח ע"ב נבי חזקה שלית טוכה שליחותו ס"ל לר"נ דמהני רק בדרבן. ברי אע"נ דהבעית לעשות את השליחות מ"מ אין זה חזקה נמורה לכמוך ע"ז בטל תורה ואמרי' דיכול להיות דחוכ בו מדעת הרחשונה ור"ם ס"ל דמהני החזקה לפי' בדאו' משום דלא עביד אינש לשויי נפשי' הדרנא ומכחמת מחזיק בדעתו הרחשונה וע"ש:

ה) **ותן** לא אפי' אלו כי' הביטול על הנע בלשון ברור מ"מ כיון שאין כאן אלא עד אחד לא תכפה לן כמ"ם במתני' ר"פ השולח ברחשונה כי' טוכה ב"ד ומבטלו ואם בטלו בלא עדים לא מהני אפי' למה דקיי"ל בכרי דבטלו מבוטל כמ"ם שום' ד"ה מהו דביטול אלא בב"ד בלא ידיעת שלית ואשה לא הוי ביטול וכ"כ רמב"ם פ"ו מפ"ז וכל המבטל בפני אחרים לריך שיבטלו בפני שניה וכ"כ בטל העיטור בדיני שליחות (דפום ווהרחא כ"ד ט"כ) ט"פ הירושלמי דאין ביטול מועיל בלא עדים. ובעיפם הדבר כ' תו' ל"כ ט"כ סד"ה ור' נחמן דאע"ג דלר"נ כגי בפני ב' אף דאינה אפם מחזרות מ"מ בפחות מעניס אינו מבוטל. ואע"כ מדאו' אי' מהני ורק מדרבנן לא מהני משום דים אפם נדול טל מחזרות וכ"כ רבי"ה כד"ה ת"ר לאמר לפפרה דביטול בפני אחד מפני שאין הקול יולא לא מהני אפי' דיעבד. הבל בשום' ל"נ ע"א ד"ה רבי כתבו דביטול בלא עדים מדאו' לא מהני דאין הבר שבעדוה פחות מעניס וכ"כ רמב"ן ד"ה בראשונה דמ"ד בפני עניס דינא קאמר דהוי הבר שבעדוה וכ"כ ר"ן ד"ה בפני עניס והביא ראי' מלותיכו קרי בתוריכו וכ"כ שו"ת הר"ן סי' מ"נ דאם אומר שביטל בפני עדים אינו נאמן משום הבר שבעדוה וכ"כ ריב"ש ניעין ד"ה לאמר וקדושין ל"ט ע"א ד"ה לא בא הבל הבר שלריך חזרה בפני ב' והם ביטול הנע בפני ב' או נ' וכ"כ הסב"ן מובא ב"י קל"ב דמודעת נע דוקא בפני ב' ולישא ביה ובין מסירה הנע מידי (ונפלאתי על האבני מלואים קמ"ח סק"ו בשאר דהריב"ם אזיל בשיטת הר"ן רבו דס"ל דרק מדרבנן לא מהני ביטול אלא בפני עדים והשלית. ותמוה דאת הר"ן בפסקי הריף ובחדושיו כתב דהוי הבר שבעדוה. והכפר שהבית האבני מלואים אינו אי' הר"ן אלא אי' הרמב"ן. הבל נם שם מפורש דדינא קאמר משום הבר שבעדוה):

ו) **אלא** שאם מבטל בפני השלית א"ל עדים כמו שמוכח מהמני' וכ"כ תוס' ד"ה השולח ותו' ד"ה ולא. ומ"ם הבי' וב"ם קמ"ח סק"ל השום' מסופקים בדבר ויל דאפי' בפני השלית בפי עדים. ובוודאי לתו' ל"נ ע"א ד"ה רבי אבל דמשמע לי' מלתא דרבי דיכול לבטל אפי' בפני אחד כיון שהשלית עומד אחר שהוא מבטלו א"נ אפי' לא מהני בלא בניס מ"מ יכול לבטל בפני ב' זה שלא בפני זה וכו' הרי שמסופקים בזה. הבל המוה השתירה שבאחנו ב' פעמים להפוך. ונם אי ניחא דהבא הוי כאלו הי' רק שלית אחד א"כ אין זה ענין למחלוקת רבי ורשב"נ אי בטלו מבוטל דהא מיירי בפני השלית ולמה הקשו תוס' מנום דר' אית לי' בטלו מבוטל הא אפי' לבאחלה יכול לבטלו כיון שהי' בפני השלית אע"כ דוקא הם אין רק שלית א' יכול לבטל בפניו בלא עדים כיון דלא נפיק מינה מורנא דהא השלית לא ימסרנו לה משא"כ הבא שהיו עשרה שלוחים ואף אם ביטל בפני ג' או ב' יש חשש משמר שהשאירים שיהיו יודעים מהביטול ימסרו לה לכן נשתפקו תוס' בדבר אי דמי לשלית א' וכבי ביטול בלא עדים או דהבא נרע. ומ"מ לא דמי לביטול בפני אים דשמא כיון דשלוחים הם וכבי כשיבטל בפני ב' אפי' זה שלא בפני זה. הבל בשאין שם אלא שלית א' ומבטל בפניו אין ספק דבני בלא עדים:

ז) **והנה** אי ניחא דאע"ה בבי ביטול בפני ב' משום ממזרות כמ"ם תוס' בא"ל ורק מדרבנן הוא ניחא דבפני השלית מהני בלא עדים דאין כאן חשש. אך לדעת רוב הרחשונים שבאחנו משום הבר שבעדוה שמעת בפי מה יאמרו לשלית ס"ם אין הבר שבעדוה פחות משנים. וכן לשיטת רמב"ם פ"נ מאישות הט"ו ופ"ו מנירושין ה"ד ופ"ם ה' ל"ב דשלית הולכה אין לריך למנותו בפני עדים י"ל דכמו דהשליחות א"ל עדים כן החזרה ממנו והביטול בפני השלית לא בעי עדים דמ"ם בין שליחות לחזרה. ואף דים לחלק דשאני שליחות מפני שבעת שניד השלית הוא לפי' על השליחות בא"ם ב"ם

כפ"ם וכ"מ כפ"ו מגירושין מש"כ בביטול שלין בידו מלומה. לך המיה בנט לכל הה גם שליחות קדושין ח"ל עדים ושם חין ביד השלים שום דבר לרחי' ומ"מ להמיוהו כיון שבח לחכור כמ"ש לה"מ פ"ג מלישות ח"כ ה"ג הביטול שהוח לחכור מהני בלי עדים. לך לדמת הרחב"ד פ"ג מלישות ורין רפ"ג מקדושין החולקים וכ"ל שלית להולכה בעי עדים ולחני' חם בח לחכור. וקשה למה עדיף ביטול השליחות דלה בעי עדים ול"ש:

ח) **ובתשובות** הרח"ם סי' ל"ם ומ"ח ובניה לפרים לה"ע קל"ה הביחו מרמב"ם פ"ו ה"ח שלח הנט ביד שנים וכו' ולפי' היי' משבטלו בפני לחד מהם בטל הנט. ופי' הב"ח בסי' קמ"ח דוקל ביטול השליחות בפי שנים לבל ביטול נופו של נם מהני לפי' בפני לחד ולדבריהם בל"ד מהני הביטול. לך לבד שנם הביח לפרים כ' שרמב"ם היה יחיד בדבר וכל הרחשונים לה כחבו כן וגם הה בם"ע לה הובח דעה זו. עוד הלה ברמב"ם כ' רק שבטלו בפני לחד מהם. הרי שדוקל חם בטלו בפני לחד מן השלוחים שני לבל לה בפני ע"ה דשלמה. וכן בב"ח מפורש חם בטל בפני לחד השלוחים. ובשם הדבר משום דבל השלוחים בנוף לחד חשיבי וכמ"ש ה"ה דס"ל לרמב"ם דשליחות שבטלה מקלחה בטלה כולה. וגם הלה דברי הרמב"ם פחומים דלם"הו דס"ל דשליחות בטלה כולה ולף לפיק מינה חורבה די"ל דהלחרים יחמו לח הנט מ"מ מהני הביטול ולה ח"ש. ח"כ למה לריך בנמ' לומר דר' ס"ל עדות שבטלה מקלחה לה בטלה כולה הה לפי' לי בטלה כולה ג"כ יכול לבטלו וח"כ כיון שדבריו הלה מוקלים ולריכים פירוש לין לחסבר ללמוד מדבריו דין חדש לחבר הוח היפוך דברי הנמ' והפוסקים דביטול שלה בפני השלית בלה עדים לה מהני מידי:

ט) **וראיתי** בספר בריח יעקב לחב"ז ס"י ל"ז שכ' בי"ל דעד ח' בחודעה גם מהני ולה מבעיה לדעת הפוסקים דפ"ח בקדושין מהני והם"ז קל"ג בהב דלדידהו ה"ה בנט נמי מהני ח"כ ודלמי מהני בחידעה הלה לפי' לרוב הפוסקים בסי' מ"ב דלה מהני פ"ח בקדושין וביחין. מ"מ י"ל דהה דבתי' עדים בנט היינו להויה מחזקת לשת לים ושוי דבר שבערוה לבל להניד על ביטול הנט להחזוקי בחזקה קמייתה דח"ח והחזקה מסיימת להעד מהני. וגם לבטל הנט הלו הוי ידעי' דבלבו לה ניחח לו בנט לה בי' מועיל ורק משום נחמנות בפי עדים ח"כ י"ל דגם פ"ח מהני. והביח עוד רחי' לדבריו מב"י קל"ד בשם חשב"ץ שבתב כי רמב"ן בפחו"ה מפקפק בפ"ח בחודעה להחמיר עב"ד. והנה חף שגם בחורת ניחין ס"ם קמ"ח כתב דלמחן דמחמיר בסי' מ"ב בקדושי ע"ח יש לומר דמהני חודעה בפ"ח. מ"מ לח נרחה בן. דמה שהביח הברית יעקב מע"ז קל"ג. הנה הע"ז לח החלים הדבר רק סיום בל"ש. והביח מחיר הסיב של דבריו דמפורש בחום' ב"ב דף ס"ה ע"ב ד"ה מה החם דפ"ח בנט בטל מדחו' וכן קי"ל בסי' ק"ל ס"ב חם נחן לה גם בפ"ח חינו גט. ושחני קדושין דמלרפים חת הודחתה שהיח לחובתה לעדות הפ"ח ושוי בב' עדים. וב"ב שח"ת דעק"ח דב"ב חוח י' לחלק בין גם לקדושין. ח"ב בבח דליבח ליתוף בודחתה לח מהני חודעה בפני ע"ח. ומ"ם הברית יעקב דהבח לח הוי דבר שבערוה הוח נגד בל הרחשונים הנ"ל. ומ"ם דחלו הוי ידעי' דלה ניחח לי' לח הי הנט מועיל. חמוה דהה קי"ל גלוי דעתה בניטח לחו מלתח. ויחרתי שהביח מחסב"ן בשם רמב"ן שמסופק במודעה בפ"ח. ע' ברמב"ן שקחי לעניו ממון ומסופק חי מודה הלוקח דמסר מוכר מודעה לעד ח' חולי י"ל דמודעתו מודעת לבל מה זה ענין לנט. וחדרבה מסב"ן מביח רחי' מרמב"ן דחפי' בממון מסופק הוח חי מהני מסירה מודעה בפניו ובפני ע"ח מב"ם בנט דבפי' דוקח בפני עדים ולח בפני ע"ח:

י) **ואף** שבחום' ב"פ השולח ד"ה מהו בחבו דל"ם דשמח ביטול שלח בב"ד חינו מועיל להקל לבל יועיל להחמיר. מ"מ הה בם"ע קמ"ח בשם דעה זו. והלבה פבוקה בסיף ס' דביטול שלח בעדים לח מהני. ובביח מחיר המה על ההשמעה. ולי נרחה בי דברי חום' שם סובבים רק לרבח דב"ד בניטח מלחח היח והקשו לדעתו למה לח מהני הה דמהדר עלי' לבטולי וחי' משום דבחוהה שמה לח נודע הב"ד הוי בדברים שבלב ועי"ז הוסיפו דעדיפה מינה חמרי' בביטול שלח בב"ד דלח מהני. והיינו לף שהי' בפני ע"ח וק' הה עב"פ יועיל מלד גלוי דעתה שמחלן בנט לרבח דס"ל מלחח ועב"ל דעשחוה בדברים שבלב וע"ז סיימו בל"ע דמ"מ י"ל דמלד ב"ד מהני הביטול להחמיר לבל לדידן דקי"ל בחבי חין בפ"מ בבל זה וביטול שלח בעדים חין בו ממש:

יא) **וגם** נרחה דלם מבטל נוף הנט לגמרי בעי שיבטלנו בפני שנים שיהיו ביחד ולח מהני זה שלח בפני זה וחע"ג שב' הרמ"ח סעיף ס' בשם ריב"ם דדוקח לם מבטל לח שליח לריבים להיות ביחד לבל לם מבטל הנט עלמו לפי' לחר שבחב מהני לפי' זה שלח בפני זה. מ"מ בהברח חין הדברים לפשוטם וחעתיק לשון הריב"ם בם"ם רל"בחו"ל וף מלד הביטול י"ל דל"ב כ' זה בפני זה דע"ב לח *הזכרו ב"ד בחהני' דהשולח חלח בחי שמבטל שליחות השליח שעשה בבר ומבטלו שלח בפניו לבל מי שמבטל לח הנט קודם בחיבה חו לחר בחיבה שמבטל מלגרם בו לעתיד ה"ז בחוסר מודעה טל הנט בם"ם רמב"ם ולח מליטו במודעה לשון ב"ד ב"ח לשון פדוח וביון שבן לפי' זה שלח בפני זה מלטרפים טל"ל. והדברים מממילים מ"ם דביטול השליחות הוי לשעבר וביטול הנט לחר שבחב הוי לעתיד והוי בחוסר מודעה. ולבחורה נהפוך הוח השליח נעשה בחוהו רק בשעת הנחינה בשיעשה שליחותו ולם מבטלו קודם הנחינה מבטל דבר השתיד לבח בי עדיין לח נעשה בחוהו. והנט לחר שבחב הה בבר נגמר ולינו מחוסר עוד דבר ובשמבטלו מבטל מה שנעשה ופוקר תועתו למפרע. ומ"ם דמשום מסירת מודעה בי"ת. תחוב דהרמב"ם פ"ו ה"ם רק במבטלו לפני בחיבה ולחר בל גם שיבחוב לי מלוני בטל חו בל גם שבבחוב פ"ו בטל בחב דהוי מודעה לבל לח במבטלו לחר בבחיבה ולין שייך מודעה טל השבר. ולחו הי' מעשה מודעה הי' מהני ביטול מודעה בם"ם רמב"ם בה"ב. ובדין זה שמבטל נוף הנט בי' רמב"ם שהוח בחרם הנשבר ולינו מגרש בו לעולם חלח החמת יורה דרבו שהה שב' ב"ב"ם שלחר שבחב הנט פ"ו בחוסר מודעה לח מילי שמבטל נוף הנט מה שבחב חלח שמבטל לח הבחיבה של עתיד וה"פ בין לח הנחינה שלעתיד מהני זה שלח בפני זה דמקרי מודעה. ושלם דיעים בחה. ח) מה שחמרו בערכין כ"ח ע"ב הלי מתן דחוסר מודעה לגיטה ביטה בעשה שהנט עדיין לינו בשלם מהני בפני שנים זה שלח בפני זה. וה"ה לם מבטל לח מה שעתיד לבחוב בם"ם

רמב"ם. וכן אם כבר נכתב הגט ועדיין לא נחתם והוא מבטל את הקיומה ג"כ הוי מודעת. דכמו שיכולים לבטל את מה שיהוב אח"כ כן יכול לבטל את הקיומה העתידה ואפי' אם יהן אח"כ מרצונו לא מהני דביטל הקיומה שלא היה לשם גרושין וכמ"ש ריב"ם וקכ"ז גבי תמירהו בכח שכוונתו על הקיומה שנותן את הגט בכח. עד שיבטל בפי' את המודעת כמ"ש בערכין ליהני עד שיהן מה עד שיאמר עד דמבטל למודעי'. וכיון דכל מודעות הלו על העתיד הם ת"ל כ"ד ומהני בפני כ' זה שלא בפני זה. ב) אבל אם מבטל את השליח לע"פ שעוד לא מכרו להלכה מ"מ כיון שכבר עשהו שליח ואם לא יבטלנו ת"ל עוד השליח לשום סיום של המשלח ויכול בעלמו לגמור וליתנו לה. מקרי שמבטל דבר העבר ובפני כ"ד שיהיו שנים ביחד. ג) ומכ"ם אם בח לבטל את נוף הגט שכבר נכתב דהוי ביטול את העבר דעדיף עוד מאות כ' ובפי ביטול בכ"ד. ונם דברי הרמ"ה מ"ם אם מבטל הגט עלמו אחר שנכתב צריך לפרש לה שמבטל את נוף הגט שנכתב שלא שמבטל את הקיומה. ומלאחי בהורת ניטין שכ' על הרמ"ה דאין לפרש שמבטל הגט עלמו מלגרש בו דהא ביטול הגט מטעם שליחות הסופר הוא וביטול שליחות בפי כ"ד לכן י' לפרש דמיירי שמבטלו אחר שנכתב קודם שנתנו בעלמו לו קודם שעשה השליח שליח להולכה ביטול זה הוי כמוסר מודעת על הגט כיון שמבטל קודם הדיבור של השליחות אבל אחר שעשה השליח להולכה אפי' עדיין לא נכתב דין ביטול שליחות יש לו ובפי' דוקא שיבטל זה בפני זה ע"ל. ולדעתי כוונתו לפרש כמו שכתבתי. דמה שכ' התו"ם דמיירי שמבטלו אחר שנכתב קודם שנתנו בעלמו היינו שמבטל את הקיומה לעתיד. רק מה שהולה התו"ם דמש"ה בפי כ"ד לביטול הגט מפני שמבטל את השליחות. נכתב כן לסיעתו דכל הטעם דיכול לבטל אלם הגט היינו משום ביטול שליחות. אבל לדידי אין הטעם משום זה רק כיון

שבא לבטל את העבר בפי כ"ד:

יב) **ואפי'** אם אין כוונת התורת ניטין כן. מ"מ לדבריו בלאיה נמדון דיהן לה הי' יכול לבטל את הגט רק בפני שנים ביחד כיון שכ' שאחר שעשה את השליח להולכה אם בח לבטל בפי כ"ד א"כ הכח נמי כיון שהמנרש מינה את השליח להיות ש"ה סרס התחיל הסופר לכתוב את הגט כמ"ש בסדר הגט א"כ אם בטלו אח"כ בפי כ"ד. ואע"פ שכ' בסדר הגט שאח"כ יכתוב הבטל את הגט ליד השליח. מ"מ ודאי דמהני אי ממנה את הש"ה לפי שכתבה כמ"ש בנ"ש ס"ג ס"ב בפי רבא מר"נ כתבו ותנו לשליח ושרש"י לשליח שלי שמיתי. הרי דיכול למנותו לשליח אף קודם הכתיבה: ועי' סדה"נ ס"ם סעיף ל' דאם הלך הבעל לדרכו די בזה שמנוהו תחלה אע"פ שלא מכר את הגט לידו ועי' פת"ם סדה"נ ס"ק ס"ב בשם שב יעקב דדיעבד מהני כן וכ"כ שו"ת פני' הא"ם פ"ב דאם לקחו השליח אח"כ מעלמו מהני וכ"כ תו"נ סדה"נ מיד הבעל ליד השליח סעיף ל"ת דאפי' נטלו מע"נ קרקע מהני כיון שעשאו מחלה שליח וכ"כ ת"ם הו"מ קל"ט:

יג) **וגם** לדעת המרדכי ניטין שם"ת אף ביכול לבטל את הגט. מ"מ בפי' שבטלו בפני הסופר ומדי הגט כיון שלוה להם לעשות מעשה. ולא מהני אף אם ביטל לפני עדים שלא בפניהם וכ"כ הגי"א מיי' פ"ו מגרושין הט"ז וכ"י קל"ר וב"ם שם סק"ה בשם סמ"ג וס' התרומה. ולכאורה מוכח כן מיהוס' ניטין פ"ת ע"ת ד"ם ומילתא שהקשו על רש"י שעירם שחיים שבטלו

והא לר"נ חוזר ומנרש בו. ולפיהם לעיל דאם בטלו בפירוש מודה ר"נ דבטל מה קו' הא י"ל דחייש' שבטלו בפי' ולמה הוצרכו לחלק בין נכתב טולו לנכתב חליו. אך למרדכי כיון דבפי' שיבטלו בפני אותם העדים ל"ח להמלוכי. דאז לא היו העדים מוחמים ת"כ. וט"ז הי' דבנכתב הלו יכול לבטל נוף הגט ואפי' שלא בפניהם. אבל אין הכרח לזה די"ל דהתו' מקשה לפי' רש"י דס"ל לעיל דניטה נופה לה בטל הפי' דגם שהות בעין היו נפטל אפי' אם רולה לבטלו וא"כ אין חייש' לביטול. ועי' כיה אפרים סי' קכ"ה ד"ה אחים דאף שהשלה ביכול לבטל הפי' שלא בפניהם מ"מ מהני ביטול מודעת וא"כ בנ"ד שהי' ת"כ ביטול מודעות אין חשש:

יד) **ולא** תכחד שאיני מבין טעם שיטה זו למה אי' לבטל שלא בפני אותם עדים. ואולי הכוונה כמ"ש ניטין ל"נ ס"ב כל מלחת דמחפצדת בתפי עשרה לריכת בי י' למשלפה לבן כיון שנעשה הגט על פיהם בפני' דוקא שיבטל בפניהם. אך ת"ח לומר כן דמה נשתנה ביטול הגט מביטול השליחות דקודם חקנת ר"נ הי' יכול לבטלו בפני ב"ד שפי' שלא בפני השלית ודיעבד אם בטלו מבוטלתף לדידן. וגם הא דלריכת בי עשרה לחתי' אם רק לרשב"נ אבל רבי חולק ט"ז וקי"ל כרבי בשניהם. וגם למסקנת אף לרשב"נ נדחה זה הטעם ואי"ת אפי' דבפני כהיבה גם רשב"נ מודה דיכול לבטל זה שלא בפני זה אותם דאין חשש מבטול ול"ח למלחת דמחפצדת בתפי עשרה. ובוד ק' הא במחני' איתא ברחשונה הי' פושה ב"ד ומבטלו וט"ז אמר ר' שמח בנמ' דבכל לשונות הביטול הינו חוזר ומנרש בו משום דביטל נוף הגט. ומזכח דאף שבטלו בפני אחרים ולא בפני עדי הגט מ"מ מהני הביטול. וכן מוכח שם (י"ח:) דאמר חייש' שמא פיים ופי' תר דחייש' שמא ביטל את בעדים ותי ניתא דלריך להיות הביטול בפניהם הלא נוכל לשחוק אותם ופ"ל דמהני ביטול אפי' בפני עדים אחרים. וכן מוכח מרמב"ם פ"ו הל"ח שלא התנה תנאי זה. וכ"כ מהנ"ה מיי' שם שרמב"ם לא פ"ל כן. וכן מריב"ם קכ"ז במנרש שאמר לדודו אחר כתיבת הגט שותנו בכח. ונסתפקו אי כוונתו לבטל נוף הגט. וכ' ריב"ם די"ל שלא נחכוון אלא להשקים את דודו לפי שהי' בוכה על הגירושין וכמ"ש פשומי מילי ניכהו כי אם הי' אומר כדי לבטל הגט הי' מוכר דבריו לעדים בפירוש. גם מפקפק שם על לשון בכח. מבואר דלא ס"ל כמרדכי דהא כ' דאם הי' אומר לעדים כן כי' מהני ואפי' אלה רק מפני שלא נחכוון לביטול:

טו) **ועוד** נראה דהנה בגמ' מחלק בביטול בין לשון הוה אינו מועיל אינו מתיר וכו' דלא מהני יכין לשון מתיר לא יועיל לא יתיר וכו' דמהני. וכל הטיעותא של לשון הוה היינו מפני שאינו לשון ביטול אלא הודאה שהות מודים שהגט הזה אינו מועיל וכיון שהודאתו היא שקר שהרי הגט הות כהונן לכן לא אמר כלום וכ"כ הרמב"ם פ"ו הכ"ג שאין זה לשון מבטל אלא לשון מודים אמאת הדבר והרי הודים לנו דבר שאינו כן כמו שאומר על דבר אסור שהות אחר או על הטמא שהות טהור. וא"כ ס"ל דלשון לא יועיל לא יתיר אינו הודאה רק הומר שבקודמתו ורלונו הות כן שאין רלונו שהגט זה יועיל. אבל אם יפרש שכוונתו לא יועיל וכו' שמודים שהגט הזה לא יועיל פשיטא דלא מהני דמה יתרון להודאה בלשון אמיר על הודאה בלשון מכחו. ולא ק' כיון דיש במשמע בלשון לא יועיל לא יתיר כ' פירושים לשון רשון דמהני ולשון הידאה דל"מ. מלון שהי' כוונתו לשון רשון דלמא הי' כוונתו להודאה וגמה מהני לא יועיל וכו'.

לך פשוט דהוה כמ"ש שם בעל הוא שי לשונא משמע לשעבר ולהבא וגבי גט ליעשת דמהני לי' קאמר הרי דכיון דמשמע שי לשונא אמרי' כיון דרלוו לבעל מסתמא כוונתו לעשון המועיל ה"נ בלשון לא יועיל כיון דכולל שי פירושים בעתיד אמרי' דליעשת דמהני לי' קאמר. ות"ל בלעז שלנו אם יאמר "דער גט זאל זיין פסול" הוי לשון ניטול אבל אם לומר "דער גט וועט זיין פסול" לא מהני דלשון הווה היא. ת"ל ה"נ שפשיב על מה שכתבו שלו "וועט ער זיין" אפי' שלו נמר לדיבורו "וועט ער זיין פסול" אין זה לשון ניטול:

סז) **והנה** אם אמר יהא פסול מחלוקת הרמ"ה והטור. דרמ"ה ס"ל דבעל כיון שאמר לשון עתיד אין כוונתו לפסול נוף הגט אלא שיהי' פסול לגרש בו מידי דהוי היהא תרם הפ"פ דאי' דלאו תרם הוא אמרי' דכוונתו לעניו גרושין. והטור חולק עליו דשאני תרם דא"א להתקיים על הגט כלל לכן לריכים לפרש דבריו שיהי' תרם לעניו אלא להתגרש בו אבל יהא פסול כיון שאם זה יכול להתקיים על הגט שיהי' פסול וגט הזה בחמת תיכו פסול לכך לא הוי ניטול. וקי"ל בשכ"ד דהוי פסול מספק. וקשה לי על הטור דס"ל מספ"ה לא מהני יהי' פסול אף דאפשר לפרש דכוונתו לניטול מ"מ כיון שאפשר לומר דכוונתו בלשון פסלוה אין זה לשון המועיל. ת"ל למה מהני לא יועיל לא יתיר וכו' הא אפשר לפרש דכוונתו להודעה וכל כמה דיש לפרש בלשונו כוונה אחרת אינו ניטול הא לא מהני. אך הא בלא"ה קשה דבגמ' אמרי' להפוך בבעל הוא ב' לשונות משמע ואף שיש לפרש דנטל לשעבר מ"מ אמרי' דהכוונן דליבעל משום דליעשת דמהני כי' קאמר. ופ"ל ל"ל דאם תיבה אחת משמע שי לשונות הוי ניטול אלא כל זה אם נגלל בפ"י התיבה כן. ומפ"ה לא יועיל וכו' אע"פ שיש לפרש דכוונתו להודעה מ"מ מפרשים לשון לוו "דער זאל נישט פועלען" אך ניהא פסול ס"ל להטור שפשעות הפי' לשון פסול הייט שפ"פ הדין הוא שכול ולא שהוא מבעלו אלא מכח הומדנת אמר הרמ"ה דכוונתו ניטול ומפרשים דכוונת התיבה כן כמו ניהא תרם. ופ"ז דוחה הטור דדוקא בתרם כיון דאין שם פי' אחר ש"כ פ"י הומדנת גדולה אמרי' דכוונתו לעניו ניטול והאמרי' דגלגל בתרם כוונה זו. אבל בפסול ס"ל שכוונתי בחמה לפסלוה (וזה אין נכון) אין הכרת להעמיד בפי'התיבה לשון ניטול כיון שאין התיבה כוללת פי' ניטול אם"פ שם הומדנת שבודאי רולה לבעל הגט מ"מ פ"י הומדנת אין עוקרים לה התיבה ממשמעותה וכמו שהם חומר היו מיטיל היו מתיר יפל הלבושת של הוא דלה נהגי ולא אמרי' דגאמון לאומן המוטיל:

יז) **וגם** בגד"ם לגרף שלא אמר כן מדעת שלשו בדרך החלפ רק על בעורת תכרו שיכול פ"י דבוריו לפסול הגט הפיב "יהי' כן" ואין זה מבוטש רק שלא הכפת לו לף אם יהי' כן אבל לא שהוא רולה ומחלים בחמת שיתבטל. וגם י"ל לד היהר כיון שהגיד בלשון בעב וכמ"ם בחו"מ שלע ס"ז וכמ"ם בפתחי תשובה קכ"ד ס"ק מ"ג בשם מהרי"ט מבריסק. מכל מי שעמי הדבר ברור שלין חשם והגט בשר:

סימן צו

כבוד יד"ג הרב חג' ע"ה פה"ח מ' יצחק שלום אלטשר נ"י אבד"ק חאדלי:

על דבר העומדת בגט השלח ממו"ל פ"י השאסט והשלית הרחשון עשה שלית שי מעירו שהוא בעל אחות האשה. ולפי מסירת הגט ליד האשה נתחלפן השלית. וחפן ליעל לוחה אחר שלוחי'. והנה מבואר במחני' יבמות כ"ה ע"א דשלית האומר בפני נכתב לה יעל את האשה כיון דאדבורי' במכי'. וכ' כ"ת כיון דלא מלינו בסדר הגט שמזהירים גם את השלית הפני על ככה שידע שאסור לקחתה כמו שמזהירים את הרחשון (סדר גט פני י"ת) ע"כ השלית שי מוהר בה. והאריך רו"ת לאסוקי שמעתא בדברי שכל לדק ומישרים:

הנה לדידי פשיטא דאין שום נפ"מ בין שלית רחשון לפני כיון דאמירתו שלית כ"ד אפי הוא תחת בפני נכתב על הרחשון וכמ"ש מחני' ניטין כ"ט ע"ב ואין שלית אחרון לריך שיאמר בפ"ע אלא שלית כ"ד הרי שהכל אחד. ולזה הי' התקנה שיעשנו שלית בב"ד כדי שיהי' נאמן כרחשון ואי אתי בעל ומערער לא מצנתי' כי' וכ"כ ריב"ם סי' כ"ג שהכל מן התקנה שכמו ששלית רחשון נאמן לומר בפ"ע וכו' כך השלית הפני כיון שהגט בידו נאמן לומר נתקיים גט זה בפני ב"ד ש"מ וא"כ כל החשש שים על הרחשון שעיניו נתן בה ה"ה לפני. וכ"כ בסדר הגט יאיר נהיב לבעל גגת ורדים סי' ח' אות ז' דגם שלית הפני גם השלישי וכו' אסורים ליעל את המגורשת:

והדבר יפלא בעיני מה טעמא. וכיון דמימים קדמונים נתפשט המנהג שים בידו הרשאה מקויימת ומבואר בגמ' פ קמ"ב ע' בשם רשב"ם ומרדכי דאף אין לריך כלל אמירה בפני נכתב. וכיולא בו כתב בשו"ת רדב"ז מובא בפתחי תשו' שם ד' וכ"כ רשד"ם הא"ע סי' ע"ז. ואף שהריב"ם חולק בק"ם רמ"ח שם דהרשאה לא הוי קיום משום שמא אבדה השלית את הגט וחייב גט אחר. מ"מ ידוע מ"ש ב"ש קמ"ח מ"ד דלתומרת בעלמא אמרו. וכ' מהרי"ם לובלין סי' כ"ה בשלית פסול שהביא גם כיון שים הרשאה בידו נתקיים בתוחמיו וכשר כמ"ש קמ"ב סל"ג ואפי' לרמ"ה שהחמיר בריב"ם. היינו לעניו תיקון הגט שלריך לומר בפ"ג לכל מה שנוגע לפסולו של השלית סומכים על מרדכי ורשב"ם דהרשאה הוי קיום. וכ"כ מחם כופר הא"ע ח"ב סי' ל"ח בשם הגי"ר מפולם בשלית פסול. העיקר סומכים על הרשאה והוי קיום. ת"ל אם לעניו שלית פסול מדינא. מהני ההרשאה. מכ"ם הכא לעניו עיפה שרולה לישאה דמדינא נוגע כשר לומר בפ"ג במ"ם ס"ב הניחא קכ"ת (ומהדורא קמ"ז כ"ט. ושב שמעתתא ב"ז פ"ז) וכדבריו ליתא בת' רשב"א ח"ח תקפ"ה ומביא רבי' מניטין כ"ב ע"ב הכל כשרים וכו' חוץ מחש"ו ולא הולית שכיר (וב"ה נוגע לאחר). ועי"ש בהגהות הג"ר ברוך פרענקל שהאריך על מ"ש ס"ב דנגע לא שייך דייקא ומשכנא. מרן ורשב"א ניטין דכתבי דמש"ה נאמנת להביא גט בפני נכתב דייקא. ואינני מבין מה מקשה. הא פ"ם כ' רש"י ורשב"ם דשייך גם בשלית המביא גט ביאר דייקא ומשכנא כמו בשאה עלמה וא"כ שפיר לומד הגו"ר דשלית נוגע כשר משאה עלמה דמביאה ניהה ואומרה בפ"ג. יהי' מעשם עגולה תקילו אי מעשם אחר. פ"ם כל מה דשייך בה שייך גם בשלית. וכל השעם במחני' יבמות כ"ה ע"א משום דאד כמ"ם רש"י שם כיו ע"א ד"ה שהיו וכש"ע י"ב ה'. ומ"ש רמב"ם פ"י מגירושין הי"ד שאנו מוסיפים שאה עיניו נתן בה. פ"ב הכוונה ג"כ שילטיוו עליו ויתפדו אותו בן שנתן עיניו בה. ת"ל כיון דרק משום אבד למה תיהא מועלת ההרשאה שבידו לומר דהוי מתקיים בתוחמיו ולא אדיבורי' במכי' ויבי' מוחר ליעשנה. ומ"מ

המהרי"ל שהביא טעם ההרשאה הוא הרשאון המזהיר את השלית שלא ישהא ואחריו נמשכו כל הפוסקים:

וראיתי בחתם סופר ח"ב ס"ב שכ' בטעם הדבר דאע"ג שיש בידו הרשאה מ"מ לא הוי כשל ימערער שאבד הגט הרשאון וזייף אחר. יהי' נאמן ויהי' לריך קיום אחר על הגט ולא סגי בהרשאה. ומ"ה עבדו רבנן כאלו ככר מערער. ורק לדיבורי' שאומר בפ"ג כמוכי' ולכן לא ישהא. ויש לדון ע"ז דמליכו רק בגמ' שהכשל אחי ומערער שהגט מזויף והוא לא כחבו כלל. הו שאחד ממנו ולא עשהו שליח. אבל הכשל. בשל דברים ויודע אחתת הענין יותר מכל איש ולכן חייש' שיערער. אבל הכא שנאחת כתב את הגט ומסר ביד שליחו להולכה הלא שקרא אח"כ ככה שנאחד מהשלית מניין הוא יודע זאת לערער יותר מאיש אחר ולמה ניחוש למלחת דלא שכיחא שהכשל שמע שנאחד ממנו. גם מ"ם ח"ם בפ' דברי יש"ם יכמות איט מבואר שם כלל. גם ש"ם לחרן את הכ"ם י"ב סק"ד מ"ם נגד הרשב"א דכוונתו היכא שאח"כ אומר שהכשל אחירתו בפ"ג והכשל יוכל לערער. תמוה דכב"ם כ' מפורש דאין הכשל יכול עוד לערער. ומ"מ לפ שהשם סתום. בכל זאת אי יניח אח עד החש ונגד מ"ם כשדר הגט דאפי' הב יש בידו הרשאה לסור לישאה:

אך עי' יאיר נתיב סי' י"ח בחשו' שכשוף הספר דע"כ לא כתב ריב"ם דהרשאה לא מהני אלא הם כתב בה פלוני מסר גט לפלוני ופו"פ עדיו ואין כאן קיום אחיתת הגט וגם לא נחתו בו סימנים אבל אם כ' בה שהם ראו אחיתת העדים ומזכירים בה סימנים גם ריב"ם יודה דההרשאה הוי קיום. וכיו"ב כ' מהר"ם לובלין ס"ם כ"ה עיי"ש. מש"ה י"ל דלדידן דמזכירים סימני הגט ח"ל כלל לדבורו בפ"ג ולא לדיבורו כמוכי':

וגם הכא בשלית שני כ' ריב"ם סי' ש"מ כיון שכבר נראה מעבר השליחות שביד זה שכבר אחר השלית הרשאון בפ"ג ח"ל לשלית זה שיחתנה בפני כ"ד ולא לומר שלית כ"ד אני ואח"פ שכאחתי שאפשר שאין הגט מהקיים כמ"ם כשבר השליחות וכו' י"ל דהייט לענין לריכה לומר בפ"ג שהוא קיום הגט עלמו אבל לענין ניחי השלית האחרון בב"ד כיון שהיו אלה אנשים חשאי ים להקל אנשים ענין שכ"ל מוכח רמ"ח קמ"ב ע' ופי' שם י' בהגי"ה הש' לא שמע שאומר בפ"ג מ"מ כיון שיש בידו הרשאה כגי. הרי דהרשאה לבדה מהני להחזיק שאומר הרשאון בפ"ג ומ"ב לא מל פיו היא ניחרה רק ע"י ההרשאה. וגם הא להכי' יהרמ"ח אם נתחנה שלא בפניו מ"ל ליחר כלל שלית כ"ד אלא הני רק הרשאה שבידו עיקר ואף שהביא מחיר חמה עליהם מגיטין כ"ט ב"ב מסור מילך קמן מ"ת לענין איסור זה שהיו אלה אנשים חשד ים לשמוך עליהם בשלית שני דמוחר לישאה דאף שאומר שליח ב"ד הני מ"מ לא מכח דיבורו היא ניחרת:

ועיכ"ל נראה דמה שכ' בשדר הגט דהשלית לא ישאה אע"פ שיש בידו הרשאה מפני חשש ריב"ם ז"ל. היינו דוקא בימים מקדם שהשלית בעלמו הביאו והגם הי' אחת ידו כל זמן הולכה. אז אע"ג דאבדה לא שכיחא מ"ת של לך רמוק חשש שמא נאבד ממנו ואחתת כסופא שלא יהי' יניעו לריך שרת ידיעה גט אחר. וכיון שיש חופן לערער. כן יש לומר בדבורו בפ"ג כמ"ש והאב סופר. לכן לא ישאה. אבל בניטין הבאים מחדיות היום בזמן הזה שהרב משם שולח את הגט עם ההרשאות ע"י השלית להרב אחקום הגתינה. ולא הי' הגט מעולם אחת יד השלית. מה שייך לחשוד את השלית ומה יש מקום לערעור הבעל. הרי יש עדים וב"ד על השלימות ועל כשרות הגט. ופשיטא מלחא דאף דאין לשנות את הנוסח שלא יאמר שלית בפ"ג או שלית שני כ"ד אחי. מ"מ גם הרשאון גם השני מוחרים ליאחנה. דלא שייך שום חשד. וכמ"ש שהחי הגו' קנ"ב סס"ק י"ז בשם בנדי יש דאם המעשה כ"ד בא פ"י כי דוחר ליד כ"ד ולא שלטה בו יד אחשה ליכא למימם לזיופא דאשה ולא לזיופא דשום אדם. והפאחם הוי בירור נמיר וכמ"ש בשו"ת ריב"ם מבריסק ל"ג וברכת יוסף פ"ו פ"ז דשל הפאחם אין שום חשש זיוף וכן סמך על בירור הפאחם בח"ם מ"ח מ"נ וס"ם מ"ה ד"ה וכ"ז וס"ם ל"ד ד"ה ועיכ"ל. ע"כ מסכים אני עם מעכ"ת להחיר לשלית שני ליאחנה אח"כ ויע"ב רו"מ לכחוב לכ' אחי הגאון אבד"ק בעגדין ני' אן לכ' הגאון ר' מלכיאל שי' אבד"ק לאחזק ויודיעני חות דעחם:

סימן צז.

הנה עובדא שבאה אשה לב"ד ואמרה מבעלה גט בטענה שאין לו נ"א והנה מבואר בנדרים ל"ח ע"א דהא דהשתים ביני לביך לוושנה אחרונה היינו אחמנת משום דבבי שלה נרוע דיוהבת דהוה לא קים לי' לבעל אשה שאמרה לבעלה גרשתני אחמנת דחזקה אינה מעיזה בפני בעלה לשקר טענה שמפקיעה א"ע ממנו ויהיו מכיר בשקרה וכן בטענת אינו יכול דהוה יודע כמוהה אחמנת וכמ"ש הים' ור"ן שם ואע"פ שבטענת גרשתני ים עוד טעם להאמינה כמ"ש הרא"ם סיק נדרים משום חזקת לדקת שלא תפקיע עלמה בטענת שקר להיות נאי' אשה אים לב יחי' מ"מ בבר כ'אהב"ך בס' נ"א אות ניה דאין כוונתו לומר משום טעם זה דוקא בגרשתני אחמנת דפא בגמ' כוף נדרים מבואר להפוך דמדמי השתים ביני לביך לגרשתני לולא דהבעל לא ידע אלא אבא להוסיף עוד טעם. והכי קיי"ל אה"ע קנ"ד ס"ז דבטענת אינו יכול אחמנת

אך הכא בב"ד עסקינן שאינה אחמנת. ה) מפני כי בין בגרשתני בין בטענת א"י אם מובטח כמובהה אינה אחמנת דאחרע החזק דאחרי' מחמת חמוד ממון אומרת כן. וזוקא אם כאה רק על מנין החיטות אז אע"פ שיש גם לבעלה חזקה אין אדם מעיז מ"מ חזקה אלימא יותר אבל כשבאה גם על ממון אז אין לה יאמין מכל מיגא ומחבא שיש לב"ד חזקה ימספק אין להוליא ממון ואז גם על החיטות אינה אחמנת. וכמ"ש הום' יבמית קכ"ז ע"א סד"ה ולהמנה ורא"ם גבי גרשתני וכ"כ אי' יבמות ס"ה ע"ב ד"ה כי נבי אינו יכול ותו' ור"ן. נדרים ל"א ע"א וכ"כ שו"ת כשב"א אלף רנ"ה ישו"ת מיי' נשים ו' ומוהר"ם קנ"ד ס"ז. ולאו דוקא אם מובטח כמובהה אלא ה"ה בחובטח נדוניא או מלבושים או דבר אחר ס"ם אם ב"ד רואים שמבקשת אינה דבר אינה אחמנת יכמ"ש שו"ת מבכורות אי' רס"ו בשם מהר"ם מרוטנבורג שי' מדקדק אחו בדבר זה אם רואה שים לחמלת שים לחלוה בשום דבר שהיא טוענת כן כגון שהבריח ממנה נכסים או כיולא בזה לא הי' מאמין לה. וא"כ הכא נמי שבאמלה בעלה להוליא הגדן מהשלים בהה האשה לטעון לערער בטענה זו שהיו יכול וגם מרם שהחמילו לטעון בפני ב"ד בהשה האשה שיעלים לה בעלה את מלבושי' אינם נחשבת ד"ל מחחת ממון חומרת כן. ג) ויש לב' מדבי

קדושין פ"ד סי' הקמ"ב ושו"ת מיי' נפש סי' ז' דכזה"ז שם נפש פרוצה אין להתעסק וכ"כ ב"י סי' י"ז בשם תרומת חיים מהרי"ב נבי נרשתי. וכ"כ קנ"ד ס"ז כרמ"ח. ומ"ש הרמ"ה שם דהם יש לה תחלה ותומדת מהני אפי' בזה"ז הכא אין רואים שום הבל"ד לעשיתה. כי מה שאין לו שום תחיתה זקן ואשתו הרחשוה בקשה נבו ממנו. זהה הלא ידעה לפני נשואי עמו ובקבלה וקבלה ועבדה עמו בתב כי אם במשך השנה שנים לא יהי' להם בנים לו עליו לגרשה. ות"כ מה לה עליו פתה אחרי שנה רחשוה. ומה בשוטנת שחשבה שמ"מ יהי' עמה בדרך כל ההרך. ומש"ה נהרליח בהחלה. ת"כ לדברי שוב אין רא' מחוסר הזקן ומעירובי הרחשוה על טעותי' על טחה. וי"ל שכן הוא החמת כמו בחשבה מרחם כי אע"פ שהוא בלא זקן מ"מ יוכל לדור עם אשה. והלא אין להכ"ד תומדת לחרת. ובודאי שזה הכל לחשוב. כיון שמלחה מוחו חללו בחין מחסור דבר ת"כ חלמלה שדברי אמה לזה היה בעיני בוחת להרום את קנה. כי ודאי אפי' בעלה עשיר ויפ"ח מ"מ שיך עיני' נהוה בלחר והלול ההלוה עיר וכו"ם שו"ה הכ"ג הקע"ג שאין החן והמילום תלוים ... חלא ברוך הלב וכוה מגשים מבוערים מולחים חן בעיני נשיהם ויפים וטובים היש מולחים טעם. ג) גם י"ל דמה שאין לו זקן היכא דמסייע לה ומגדע חזקתה וכמ"ש ניטין ס"ד ע"ח היכא דמסייע מעיוכו. ד) וגם סוף סוף הלא אפי' בחופן דהיה לחוטת מ"מ אין כופים אה בעלה לגרשה וכמ"ש רמ"ח כ"ם קנ"ד וכס' נבורת חגשים. ובפרט דיש שיטח הירושלמי בפי' השמים ניני לביך דקאי בחיו משמע עמה מ"מ היכה לחמנת ורק יעשה דרך בקשה וחבו' רמב"ן מובח ב"י קנ"ד חיבך משום זה בטוענת היו יכול וכן בה' רשב"ח תרכ"ח כ' יש לחוש על הירושלמי:

ותמהני למה לא כחבו הפוסקים בנדון זה שם טוענה היו יכול וכוה מכחישה לברר חת החמה ע"י שבועה עליו או עלי' בשלמת בחשה שחומרת לבעלה גרשתני מש"ה אין משביעים לוחה די"ל מנו דחשודה על חיסור ת"ח חשודה חשבועה גמי אבל הכח קשה. וביותר ק' דרמב"ם פט"ו מחיסות הי"ג כ' הוח לומר הפילה בחוך עשר שנים והיח חומרת לח הפלתי נחמנת ויולית ויהן כחובה ובכל זה משביעה שבועת הוסת והרחב"ד חולק משני החלוקת על הכחובה רק על הנירושין וכ"מ מייחב דס"ם לדברי שעדיין לח הגיע זמנה להחגרש היו חייב חת הכחובה וקי"ל בהה"ע קנ"ד ע"ו כרמב"ם ונדון זה דטוענת היו יכול כוח ממש דכיוחה. ועל המחבר בש"ע ל"ק משום דפוסק בס"ז דבחיו יכול נחמנת להחגרש חבל היו נותן לה כחובה וחיו דבר שבממון ומש"ה ל"ש שבועה. חבל לפמ"ש ש"ך בס' נ"ח מסי' נ"ח עד סי' ס"ה דטוענת לח הפילה וכ"כ הגר"ח שם קשה דמ"ש הח טוענת לח הפילה:

ואפי' בטוענת ברשחני ג"כ חין הדבר מבורר חללי. כי בפסקי מהרח"י סי' ל"ז מביח ממרדכי חשה שבועת על ח' שקדשה בביחה ומבקשת ממנו גט והוח כופר ישבע והמה עליו שבועה זו לח ידענת מה טיבה הח בקידו' ס"ה ע"ב ע"ח בכחשה מי מהימן וכ' רש"י דשבועה לח שייכח בחיסור ת"ח וכ"ח מדרבנן הח לח מהקני רבנן שבועה חלח כעין דחו' וחף שפ"מ לעניין ממון מ"מ כיון שהיח חיסורח חין משביעים. והובח בחו"מ ס"ז רמ"ח ס"ם כ"ה וש"ך שם שקל"ז הקשה עליו מקידושין כ"ז ע"ב נבי סוטה דחמרי' חשכחן חיסורח מפוטח מגלן וילפי' ממון מחיסור לעניין גלגול וכן מרמב"ם בנ"ל בהפילה ומרמב"ם פכ"ד מחיסות ה"ז דמשביעה בנק"ח שלח זמה החתיו והגבה כחובתה (וקשה הח ההס חין דנים לעניין גט דהח לדין הם"ם מוליח בשל כרחה חלח לעניין הכחובה ושפיר משביעה דהוי ככל הביעת ממון). וכחומים כ"ד מה' דד"ה שבועה גם על חיסור וכן שבועת המשנה ורחי' משבועה סוטה ומהרח"י קאי רק על שבועת היסה דלח חקנו רבנן בחיסיר דלח שבית. והמוה לי דח"ח לפרש כן דהח מהרח"י מביח מרש"י קידושין בבי ע"ח בהכחשה דהוי שבועה דאו' להכחיש העד ומ"מ כ' רש"י דל"ם שבועה. ועי' מ"ב חניעת הל"ט ע"ו מ"ש דל"ם שבועה בהכחשת ע"ח בא' משום דבר בחקום שבעים מחייבים אומו ממון אז ע"ח מחייבי שבועה. ובע"ל כ' דל"ם שבועה משום מנו דחשוד אאי' ח"ח חשוד גמי השבועה. ומבועה ל"ק לזה משבישים דאינה רק לחייב ולא הועילה לה כלום דס"ם משקים לוחה. ואיני יודע חיך מיושב ע"פ דבריו רמב"ם פכ"ד מחיסות הל"ל דמשביעה שלא זמחה נימא ג"כ מנו דחשודה אאי' ח"ח חשודה חשבועה. והנה בחומים שם כ' דאם לא נעשה חשוד ע"פ עדים ל"ח מנו דחשוד וכו' ד"ל שעשה חשובה וכ"כ בדרום וחדוש לרעק"א דף ל"ה ובביח מחיר קנ"ו ס"ו. ואל"כ ה"ה בנרשחני יכולים ג"כ להשביעה ול"ע ועי' בהה"ע שה"ע סי' ט"ה סקי"ד ופח"ם:

סימן צח.

בעניני חליצה:

א) **מ"ש** בית שמואל קס"ח סק"ז דאם יש להאת הגדול אשה מוטב שיחלוץ קטן פטו אין לזה שום מוקור. ומה שמביח מכי קס"ה בשם הריטב"א ליתא. דקאי שם רק על יבום אבל לא על חליצה. ומ"ש בית מהרש"ם ח"ח סי' ל"ד בשם חכם א' ד"ל אם יש לו אשה כיון דאסור לייבם משום חר"ג ה"ה שאי' לחלוץ משום כיון שאינו עולה ליבום אינו עולה לחליצה. ז"ל דהא מפורש רמ"א אה"ע סי' ח' סעיף י' דיש חולקים דחר"ג נוקב אפי' במקום מצוה וצריך לחלוץ. וגם הלא כל כח ר"ג לעקור יבום ע"כ משום דלא מקרי עקירה דהורה נחנה עלה לחלוץ והוי כמו אם לא יחפין ליבם אבל אי נימא דאינה רשאי' גם לחליצה לא הי' לו כח לעקור מ"ש בחורה. ופשיטא דכיון דמדאו' בפי יבום הוי עולה לחליצה:

ב) **אם** יש נקב קטן במעגל של חליצה נראה דכשר לכתחלה לחלוץ בו דחע"ג דיש קרוב שאסור לכתחלה כמ"ש הוס' יבמות ק"ב ע"ח ד"ה נזרע דיש מירוסנו דפסול לכתחלה וכפי הנראה חילוק החום' מובא מגמ' שם ק"ב ע"ב חלוה במעגל בנפרס שחוסף חת רוב הרגל וכו' כשרה אבל במעגל הנפרס שאין חוסה וכו' פסולה ועי' י"ם שם סי' י"ד. מ"מ משבח קמ"ח ע"ב דחיחח לח חלח במעגל מרופט בשבח ולח בחלון בו מוכח דמיירי דוגמח חי' שבח דהעשם שלח חלח משום דמחייב עלה אבל בנקב קטן דל"ם מחייבי שרי אפי' לכתחלה וה"ה לעניין חליצה. ונפלח שבחה"ט קס"ט סכ"ח לח הובחו דברי חוס' הנ"ל ואיתח רק דקרוע שאי' ליכך בו פסול. אבל אין קרוע שיכול ליכך דאסור לכתחלה ודיעבד כשר נשמע:

וכן יפלח שלח הובח בש"ם שם דין מעגל גדול ויכול להלוך בו דמבואר במחני' דיש מעום חליצה דרק דיעבד כשר ובש"ע הובח רק בגדול כל כך שאינו יכול להלוך בו דפסול. ועי' י"ם שם סי' י"ם. ובחמח אי אפשר שיהי' המעגל מכוון ממש למדם רגל החולן:

חבלים בנעימים

חלק חושן משפט

סימן צט.

בשנת פוחד המו גוים וכו מחפרים ומורדים. וכל גזלנים וחולמים הרימו רחם ויחמרו מי יתן לנו. ונם בעיר פלונית יבדו להם ועד לסיקרוקין וחבורה שכולה כריקין וישימו להם רחם והם דמו בין לים ובין רעהו בזרוע נעוי' ושפעת נדולים ושמחים הלכו מזוינים עם קנה רובה בידיהם לחתי המחבעים לדין. והיו העיר לחרדת אלקים כמו שהי' בירושלים בימי התורכן האחרון. ברוך ה' כי היתה הרוחה ולא יוסיפו עוד בני עולה לענותנו כי העביר ה' רוח על הארץ ובב מלכות לאיתנו. ועתה אחד מן הנזלים פ' שפשוהו דייני סדום לשלם כ' רו"כ לאים ת'. וכשהיב לשלם שלחו השופטים שלוחיהם לתבותו ושללו ממנו לעיני השמש סחורה ועי"ז נתנם להשלים אחד מהשופטים הסך הנ"ל והשופט הזה מסר את הכסף למי שילה משפטם לשלם לו. ופ' חובש לד"ת את השופטים להשיב לו את הנזלה:

הדבר ברור שיכול פ' לנבות את הנזלה מהשופטים. כי מבואר בחו"מ סי' כ"ם ס"ד לרי"ף ורמב"ם מי שדן בזרוע שלא כדין אם הדיין נשא ונתן בידו משלם הדיין. ואם לא נו"כ בידו חובש את בעל דינו ואם תינו יכול להוליא ממנו תוך על הדיין. ועי"ש ש"ך סקמ"ה אע"פ שדעתו בכעה"מ ורשב"ץ דאם טעה בדבר משנה אף אם כפתהו הדיין על דין מ"מ פטור משום דאשרה מקרי ולא דיין אחל אם כפאהו הדיין על ההשלומין אף שלא נו"כ הדיין עלמו. חייב הדיין לשלם אפי' טעה בדבר משנה דאין לך מזיק נדול מזה וכ"כ בקילור הדין לש"ך סעיף ד' וכ"כ תומים סק"א דכן דעת הרז"ה דאם ע"י כפיית הדיין הולרך הבע"ד שלא ברלונו ליתא וליתן בידו הרי זה נזלן דס"ס הי' אנוס ע"פ דיבור הדיין ומה הוי למיעבד והפי' נשא ונתן היינו כי הבע"ד נו"כ בידו מחמת כפי' הדיין. ועי' מ"ש ש"ך סקי"א דאם הדיין נו"כ אין לו עסק ודו"ד עם הבע"ד רק עם הדיין ופסק עליו ביסודות ישראל סק"א מכ"ק ק"ח ע"ב דנזל ובה אחר ואכלו רלה מזה נובה ורמ"ן והי' רלה נובה מדין ורלה נובה מבע"ד ועי"ש בחוקת המשפט ח' דאם הי' הדיין מזיד ולא טעה א"ל לחרות לנבות מן הבע"ד רק דינו על הדיין. ואי"כ אם הפם שהי' הדיין נקט דשוחח מר"ן. והי' סבור שדן כהונן אלא שטעה עליו לשלם מכ"ם וקי"ו בע"ד שהשופטים היו מזידים ממש ובאו בזרוע לנזול ליש וביתו. ובדר החלוקה ביניהם ודאי דכולם משלמים בשוה חלק בחלק ומשלמים בממון וכמ"ש סמהדרין לי ע"א וסי' כ"ה ס"נ בהני"ה. ואם יש בין השופטים שלא הסכימו בדין זה הם פטורים. והשלחים משלמים הכל דהא הי' נמחר הדין נם בלתי דעת החולקים וכמ"ש סם הטור דלא מלו למימר חי ליתו ליתון לא הוי סליק דיעת נדידן:

ולחייב את השופט שנלה לשלול סחורה מחנותו משום שליחות. הוא חלוי במחלוקת דעות החב"ן ורמ"א שב"ת סע"ו דאם השלית מוחזק בחנם לים אין שליח לד"ע כיון דידוע שחינו שומע דברי הרב. והש"ך ס"ק ס"ז חולק דחמיד שייך אין שליח לד"ע וכ"כ קל"ח סקי"ב. ולכאורה אמרתי דכן דעת תה"ד שב"ו מובא תו"מ ס"ם שמ"ת במי שהרחה לנגב מפורסם מחברת לחתור בית חוהנו ונגב משם נ' מלות זהובים וחיבע הנגב את מהנו עבור ההפסד שעשה על ידו ושקיל וטרי בכל ההנו' אי חייב משום נרמי ומסיק לפטור דאינו אלא נרמה דל"ה כרי הזיקו יותר מסיפה כי את הכלב או את הנחש דפטור דנגב ישראל י"ל שמא יהרוג בחשובה ולא ינגוב. ונם לא נעשה היזק מיד כשעה דיכולו לנגב. ונם לריב"ח דכל דבר ההוה ורניל קלבו. הכא אינו דבר הרניל עכ"ד. והנה כל הפלפול ומו"מ רק על ענין נרמי ונרמה אבל לא דיבר דבר מענין שליחות ועי"כ משום דאין שלד"ע אע"נ דהחם הי' ידוע ומוחזק לנגב מפורסם. אך אי"כ קשה על ד"מ ס"ם שמ"ת שהק' על תה"ד הא בלא"ה פטור משום אין שלד"ע והי' רלב"ח שם בחמת משום זה דהי' מוחזק לנגב לים לשלד"ע ומ"ך סק"ה הי' דתה"ד מיירי בשאין השלית בר חיובא. וכל זה תמוה דמה מק' ד"מ עליו דהא לא שייך לדון כלל משום שלד"ע אלא שבשעת אע"פ דאין שלד"ע מ"מ יתחייב משום נרמי ועי"ז ניחלף דל"ם נרמי. ומה הי' רלב"ח דבמוחזק ים שליחות א"כ למה לא נתחייב תחנו משום שליחות וכן ק' על הי' ש"ך דאי"כ דאינו בר חיובא. הוי שלית נמור ויתחייב מעלתו. ומה יתרון לשליחות בזה דאינו נרמי אלא נרמה, הא בכל שליחות הוי רק נרמה ואינו כרי היזקא והא נדון זה שלמו מפורש ב"מ ע"א לומר לשלוחו לא ונגיב דפטור משום שלד"ע וא"כ הכא דל"ם אין שלד"ע כיון דמוחזק ככך אז דאינו בר חיובא למה פטור. אך בלחת דבריהם ז"ל נדקו יחדו דד"מ מקשה עליו דבכל שליחות לד"ע בנגבה הא בכלל חיוב נרמי וא"כ כיון דקי"ל דאשלד"ע בנגבה כמ"ם ב"מ ע"א והמשלח פטור ממילא נכלל בזה נם מחותא נרמי פטור וכיון דהתה"ד לא ס"ל לחייבו מהותא שליחות כיון דאשלד"ע א"כ מטעם זה עלמו בטל חיוב נרמי דהא בכל שליחות עבדה יש נרמי. ופ"ז הי' רלב"ח דהא דהתה"ד לא שקיל ומרי משום שליחות אין הטעם משום דאשלד"ע דשם הי' הנגב מפורסם וכמוחזק לכך יש שליחות. אע"כ ל"ל דמש"ה פטור מחותא שליחות משום דאתחנו לא שלח את הנגב לנגוב בשליחותו כמ"ש בגמ' לא ונגוב לי אלא שהרחהו את מאחרת. ועוב את הדבר לרעון בגנב. אבל מ"מ י"ל דים אתן חיוב מחותא נרמי. וכן כוונת תי' ש"ך דלא הי' בר חיובא משום זה אלו לנגוב הי' חייב המשלח אלא הכא לא הי' שליחות. ואי"כ אין רלב"ח דתה"ד ס"ל כש"ך דמוחזק לנגוב נ"כ ש"ך אשלד"ע ואדרבה למפרשים דעת התה"ד כחשב"ן הנ"ל:

הכל

אבל מצד גרמי לכאורה י"ל דהסופט חייב כמ"ש הסמ"ג הנ"ל מובא ב"י ס"ס שפ"ח בעובדא דידי' לחיוב משום דחם מכר הסטר לזקן הקבל שימסרנו להחכם היו כאלו מכרו להחכם עלמו ואין לחנו לריכים לבא עליו מדין שליח שכיון שהוחזק הזקן למלטן המוכר בידו כמוכר ביד החכם. ואף שהב"ד מסיק דבהרחקה לגבך חינו חלא גרמא מכום שמא יחזור בחסו'. מ"מ כחב שם דחכם גרע טפי מגנב ואבוד הממון שבא לידו כודאי לבוד. ומש"ה הכא דמייבי בחכם י"ל דגם ההב"ד יודה דהוי גרמי. אך ע"פ מ"ש לחעלה דהיכא דשייך לשלד"ע מחילת גם גרמי בעל ה"כ הכא בב"ד דשלד"ע פטור גם מהיכא גרמי. וי"ל ג"כ שזה הפי' דבכי הרב וכו' דבכי מי שומעים דאמרי' דאינו בכי הזיקא דמכום חומר החיסור לא יסמע לו. והא שכ החסב"ן דחייב משום מזיק. היינו משום דכ' מחחלה דחייב משום שליחות ול"ם לשלד"ע כיון דאוחזק בכך ולכן חייב גם משום גרמי ומסור. אבל י"ל דאלו הי' שייך שם לשלד"ע הי' פשוט גם משיב מסור. ומהב"ד שכ' בחכם ישראל הוי גרמי וחייב ודאי דאין רלוי' דשל"ה כמ"ש מהרלב"ח לו ס"ך דלא שייך לשלד"ע. אבל מלחתי להפוך מדברי בחחנה לפרים ה' זיקי ממון סי' ז' שכ' דאפי' למ"ם הב"י ב"ק ע"ע ע"ח גבי נחנו לבכוריח גבו דגם בלא ידע השליח לשלד"ע מ"מ אפי' חינו בלוחו. חייב משום מזיק דהוי בכי הזיקה ומביח רלוי' מריטב"ח ב"מ פרק ה' בהעולח חת הבערה ביד חש"ו דפטור היינו בלא ח"ל להזיק אבל אי אמר להם להזיק חייב. וכן מחסב"ן הנ"ל. והנה בהסב"ן לשבר לומר כמ"ש לעיל דכוונחו דים עליו שני חיובים מלד שליחות ומלד מסור. ומריטב"ח יש לדחות דשאני בחש"ו דפטור משום דחינם בכי דעה ומ"מ חם בכי הזיקה חייב אבל בשלד"ע בנגבה דנכלל המיד גרמי י"ל דכמו דמהני דכבי הרב וכו' לבטל שליחות מהני לבטל גם גרמי. ומ"מ ודאי שמכברת בעלמא מי יים רחם לפקפק על דבכי המח"ם. אך הלא מהד"מ הנ"ל מוכח כנגדו. ול"ע:

סימן ק.

עוד חודות פלוני שהעיד בערכאות לפני המירחווי סוד שמע מרחוכן שהודה שחייב לשמעון מנה. וידוע לכל שב"ם עדות הודאה הם מחייבים לרחוכן. וכן הי' כי מרגו משפט על רחוכן לשלם לשמעון. ושחה חובב רחוכן חת הכד בד"ח כי שקר העיד עליו ולא שמע ממנו מלומה. הדין פשום ות"ל לפנים. ותשיב בקילור:

הנה גד שהעיד שקר בב"ד של ישראל חייב לשלם. מדיני דגרמי כמ"ש חו"מ סי' ת' ס"ד. כ"מ ס"ב. ל"ג ס"ב. ל"ח ס"ח. ומ"ו סל"ז (ושם המקור משו"ח רח"ם בעות"ת מ"ו. וסחירת עות"מ מסי' ל"ח עי' ש"ך ל"מ סק"ל) ולכאורה ל"מ מ"ם בחו"מ שפ"ו ס"ג שלים שהחזיר שטר חוב למלוה שלח הי' לריך להחזיר שטור דהוי רק גרמא דאינו בכי הזיקא דשמא לא יגבה ממנו כ"ג ניחא לפ"ם שהעידו שקר מ"מ שמא לא יגבה המלוה ממנו ול"ל דמה שמעידים לפני ב"ד והב"ד פוסקים כדבריהם מקרי קולחת ממון וזה מקרי הפסד ברור משל"כ בהחזיר שטר דעדיין לריך המלוה לבא עמו לפני הב"ד לא נגמר עוד ההיזק וכמו כן כ' חוס' חולין ל"ו ע"ל ד"ה פלוני דלפי' דאי אחו עדים ואחמו פלוני לוה מפלוני אין הב"ד פוסקים להוליח משום דפיחמי אי אחו עדים לא מהני להוליח ממון מ"מ מחזירים שטר חוב בפיחמי משום דזה שמחזירים השט"ח אינו עוד הולאה ממון. והיינו ע"פ חילוק זה:

ועי' שטר משפט כ"ה סק"ג שהקשה למה אני מדים חייבים מצד גרמי הא כ' חוס' ב"ק ס' ע"ח ד"ה והכא ורמ"א חי"ח ס"ע שני בני אדם שלבו אחם ואין בכל ל' כדי ללבוח פעורים ח"כ ב"ג כל אחד מהם עשה רק חלי דבר. ונראה בכל דוכחי אנים שמשחוה פעורים וכן במלות אם עשחוה שנים אינם מקיימים אח המלוה. ומבא"כ בעדות דאי אפשר בחופן אחר רק בשניהם והחורה אמרה שמניחם מקרי דבר אחד. ע"כ לענין עדות יוצא מכלל כל הדברים. וכמו שבעדות אחת אינה מהקיימת רק ע"פ שנים כן עדות שקר שניהם כאחד חשיבי:

ובערכאות עי' ב"ק ק"ג ע"ב וחו"מ כ"ח ס"ג ויו"ד שלי"ד מ"ג. והדין דאפי' הבעיבו להעיד אם העיד אחת שבדיני ישראל חייב בחופן זה. אע"פ שט"ח אינו נאמן אלמו אינו מבלס החזק רק משמחינ' לי' לבל אם העיד בדבר שלפי הנדחו פטור בדינו חייב לשלם ומשמחי' לי' עד שישלם אפי' חבעוהו להעיד כי הי' יכול להשחוח בטענה ח"י. וכ"ם בחדון זה דהחובע בעלמו הודה בב"ד שאין הנחבע חייב לו אבבר רק משקר שהי' ביניהם ד"ם בלאחזיר והב"ד פסקו שפטור ח"כ העד העיד בחוזד שקר פשיעת שחייב לשלם להנחבע כל מה שטולה הליסט (וכ"ז במקום שים רשות מהחמלה לדון בדיני ישראל):

סימן קא.

עובדא בח לפני. שחבי הבלה לח רלה להגביל זמן הוחזנה. בטענתו כי בהחנחים בהוב שרח"ם וכל"ז ועוד הולאות הוח למאין. ויען כי מחוחנו אבי החתן הוח חביר אחרת וילטרך הוח בעלמו לשבור הכל"ז והמשחים והוח יהי' בעל דינם כי הם יקיפו רק לו ועליו יהי' לשלם להם כל שברם ולנבות מח"כ מחחו' והוח אינו מחמיט שישלם לו מח"כ שהוח אים קצה וכבר קרא פה כמה פעמים כי הנחו' אבי החתן אחר החחונה בא לעירו ולא שילם מלקו. ע"כ הוח רולה שמחוחנו ישלים לו שט"ח לבטחון על אלי הסולאות. ואע"פ שהב"ד אינם יודעים אח החים ואח שיחו אם הוח נבר אלם כדברי מחוחנו מפה. מ"מ פסקו שהדין עמו ויכול להבוע להשלים לו בטוחות:

הנה בב"מ קי' ע"א ההיא שטרא דהוה כ' בי' שנין שחמא וכו' קדים מלוה ומכליהו לפני מי נאמן ר' יהודה אמר קרקע בחזקת בעלי' קיימא ר"ל אמר פירות בח' חוכליהם קיימי והלכחא כר' והגה מקום דאלהה דעבידה לגלויי היא ואפרוקי ב"ד חרי זמני לא מערעינן. ולא קשיא דר' יהודה אדר"י דהכא אמר שמוליאים מן המלוה אח הפירות שאכל אע"פ שהוא ממון המיוחל בספק ויכול להיות שיהבבר אח"כ בב"ד שהי' כחוב בשטר שלם שנים ושמיר אבל אח הפירות ומ"מ לפ"ם מוליאים ממנו ומוחנים להלוה מקום דקרקע בח' בעלי'. ובב"ב ל"ד ע"ב גבי האי אלמא ס"ל לא חפסי' אח האלמא מקום דהוי ממון המיוחל בספק ואין מוליאים הוחה אפי' ביד ב"ד. דשאני החם דהמעם דלא חפסי' כמ"ם הרשב"ם מקום דס"ל לא מפקי' אח"כ ואח"כ יהי' לי לבטל הסביבה הבסד פ"י החפיסה דאי הוי שבקי'

לה דלמא ה' חלים וגבר ומגלה זוכה בשלו. תבל הכא אם לא יכלו עדים כלל בחמת עליו להחזיר את הגזילה דאפי' למאי דקיי"ל דאין מוליאים מידו מ"מ אם יראה לב"ד שלא יוכל לברר דבריו ולא יכלו עדים מוליאים מידו כמ"ש תו"מ סי"ז ס"ג. וכן לעמ"ש תוס' ס"ה ד"ה דטעמו של ר' יהודה דחייבי' שמא לא נדע אחר כך לברר של מי הוא ולמי להחזיר ולכן אין לנו ליכנס בדבר. תבל הכא לא שייך זה דהא אם לא יתברר לי שלם לו אנים. הפירות ללוה משום חזקת קרקע. ומ"מ אין הלכה כר' יהודה משום דהמרי' מסחמת יתברר הדבר ולהמרומי ב"ד לא מצרכי'. וכ' מרן הרד"ך בס"ך רים סי' ע"ה דמתון המוטל בספק אין מוליאים מן הגחבע להגיחו ביד שלים דכל תלחת דמל"ג אין מעבירים כ"ד: משורש יולה מבגיה זו דב"מ. וכ"ם הוא דאם החס אין מוליאים מן המלוה ונותנים ללוה אפ"ם אים ללוה חזקת קרקע מ"מ אין עושים מעשה עד שיתברר בב"ד שמא יזכה המלוה בדין מכ"ם הכא דאין עוש יהיון לנד שהובע חלד הגחבע דאין עושים מעשה להגיחו ביד שלים. אע"פ דאם לא יתברר שהדין עם החובע בודאי נהזיר המעות להגחבע ולא יהי' לו עוש הפסד ולא שייכי בעעמים של רבב"ם והו' שבב"ב מ"מ. בין דמל"ג אין מעבירים ב"ד. וכל זה מייבי בלים לי' להחובע פשיטא אם נשתיר המעות לגלל הגחבע. תבל אם ים הפסד בדבר אם יהי' המעות לגלל הגחבע שעד שיתברר הדין יתבד הגחבע המעות ולא יהי' לו לח"ב ממה לגבות לו שלא יליית לח"ב דין. כי דמוליאים מידו ומשלישים וכמ"ם רח"ם ב"ק פ"ח כי' ה' אם רואה שדיין לחתלת בדברי החובע לו שלא יוכל לגבות חובו מחמתן כשיגיע זמן פלוה הדיין לשבב ממון הגחבע עד שיברר החובע חביעתו ודין נמור הוא שחייב אדם להליל עבוק מיד עושקו בכל עלדקי דמי למיבעד וב"כ תפ"ד סי' ס"ה ותו"ם ע"ב סי"ו ושו"ע ס"ק ל"ב ל"ד שחין לו לדיין חלה מה שעיניו רואות אם יהי' הפסד לחובע. ואף שכל זה מייבי לענין עיקול מעותיו שביד לחר. מ"מ נראה דב"ה אפי' לפוליה מן הגחבע עלמו ולהשלים עד שיתברר הדין דאד עעמא הוא דחייבים להליל עבוק מיד עושקו:

ובב"ק ק"ב ע"ב הלוקח שדה בשם ריש גלותא אם אמר על מנת כופים ר"ג למכור אפי' ולימא ר"ג לא יקרייכו בעיגא ולא זילותייכו בעיגא. מוכח דלולי שעם זה דזלותא הוא לו שהוא מוכר שדות כיון כופים את ר"ג ליתן להקונה שאר שהשדה הוא שלו משום זה נהנה וזה לא אסר חייב לתת בשותות לאבנו שיהי' שקט ושלון בשלו וכמ"ם תו"מ סי' ס' סמ"ע סקכ"ה ום"ך סקל"ד. וכ"כ תוס' ב"ב ע"ז ע"א ד"ה תוזר בשאר שהקשו כיון שאין מזיק לו כלום כין במחנה כין באבר נכחוב לו ואי' דמשמיד לפי שפ"י שאר יגא הקול שאבר אי שגתן ולא יגוו לו כל כך בדגון וכ"כ רי"ף שם ושמ"ע רמ"ג סק"ם. ומש"ה מחהני של אבני מלואים ל"ב סקי"ח שהביא חשו' בע"ז אמי שגשא אלמנה והשחירה לנפשה שר קלוב שלא יהי' לבעלה בו חלק וקנה קנין ע"ז ואחר הנשואים בקשה מבעלה שיתן לה בחוב ואחוב שאין לו חלק בזה ואתן בשלם והשיב הע"ז שהדין עמה אי שאם קנין לבאיבה עומד. והקשה האב"ם עליו דאפי' אם הקנין מועיל מ"מ אם מוחה מלבחוב אין כותבים בע"ב וכמ"ש בחו"מ סי' ל"ם ס"ד. ולק"מ דשאני החם דיכול למחות משום דיש לו פסידא וכמ"ש הרשבוים בב"ל ובשמ"ע סי' ע"ג ו' אבל הכא שאין לו היזק אם יכתוב שפילם ח"ש ול"ש דליפסי עלי' שאר ורק שמשקם ואינו רוצה להבעות אוהה בכתב שפיר קאמר הע"ז דכופים אותו. וכן כ' מהרי"ט ח"ב חו"מ ס"ם כ"ם דאמ"ג דאמרי' דאין כופים ר"ג למכור ה"ם משום דאמר לח זילותייכי בעיגא שעושים אותו כחוכר שדות אבל כופים אותו ליתן שאר הוראה שהשדה שייכה לבעלי' משום דליבא נפ זילותה. וכן כ"כ קמ"ב ע"ח וכחו"מ שי' ג"ג אם המלוה רוצה לשנות השאר של מנה על שנים של חמשים אי להיפוך אין עומעים לו שיש משום שיוכל להזיק היזק ש"כ לגוה כמ"ם בגמ' ניחא לי' ללוה כ"ה דליפטוס שאר' אי כדי שלא יכוף לפרעו אבל לוגה כן היו כופים משום דז"ג וחה לא אסר:

וברדב"ן ח"ח סי' קי"ו נשחל במי שים לו שע"ח על חבבו ודוחה שיבעית לו גם בערכאות כדי שיהי' בעות יותר ומניח ח' כרמב"ם שעל הלוה לחת לו גם בעותות בערכאות אם ים לחוש שמא לא יליית דינא. ואך בחגלי שלא יהי' היזק להלוה ש"ז וכ"ה בשו"ת הר"י מינא"ם בחובן נשא לאיה וכחב לה בחובה וים קיא לו הקרקעות ותשטה שמא יתחרט לה הקרקעות ובקשה ממנו שיבעית לה אם בחובתה בערכאות כדי שלא יוכל למכור הקרקעותיו והשיב שכופים אותו ש"ז שיעיד על שטרו בערכאות הוחיל ואין עליו חזק היזק. הכלל העולה אם ימלא דרך חהי' בעותה בו לאיה מבלי שיתשך לחובן חזק בהחבעתו בערכאותיהם אז מבריחים את לחובן בעשות זה. עכ"ל. וכ' בהרמב"ם שהביא לדב"ז משמו למד את הדבר מרבו הר"י מינא"ם. ולחיתי בבאר היטב שה"ע ס"ק כ"ב בשם ביב"ם דשל כתובה אין כופים אותו ליתן בעחון משום דלא ניתנה לגבות מחיים. ול"ל לומר כן דהא הר"י מינא"ם כתב דאפי' בחובה מבריחים שיהו להבקאה. ועיינתי בריב"ם סי' ל"ח ושם כ' רק דא"ל להשלים משלשלין או משות ושיעו משום דים לו פסידא דשמא לריך לשם אבל בשותות שאין לו היזק ודאי דלריך ליתן. ול"ב כ"ה בב"ד שהמחובים הם שותפים ושל שניהם מושל הולאות הכלי' ומשחפים שאין לכוף את אחד מהם לשלם הכל ואח"ב לחבוע את השני אם הוא מפחד שאח"ב לא ישלם לו והלא אין לאבי החתן שום הפסד בדבר אם ישלם שע"ח ע"ז ואין זה כושם ומשפ"ם בכל יום שאנשים משלישים שע"ח לבעותות של עניהם. וגדולה מזו ראיתי בשם ת' השיב מבה יו"ד סי"ב מ"ח שאם החתן רולם בשותות על שטת המחוות שבבעית לו מחותנו וממיתתו ממלן שיוכל לגבות אבר שבדוך אף אלא האבי בהאנשים שעליו ליתן לו בשותות. ואע"פ שאם הי' יכול לומר שהי' כוונתו ליתן מחומת אם יהי' בבח לבל לא להבעית ש"ז של ימים רבים. מ"מ הכא שאלו החחונה תהי' בשוך חודם ימים ואז יהי' עליו לשלם חלקו. ומה שכתב לי' אם ישלים שחה שע"ח ש"ז אם אין כוונתו לרמחות לה חבבו:

ועי' בחו"מ סי' ל"ג סמ"ו ומ"ז (ובשפל קמ"ו סל"ז סל"ח). והנה בשע"י שני שיהפים שאחד מהם נתן שטר ערבות לשנים מעבין בשותפות ואח"כ חלקו לריך השני לעשות שטר לשותפי שאם ילמיך לשלם לשנים שיגרש לו חלקו משום שגם השותף נתן שטר ובשע"ז אם ירלו שותף ו' שהעבי"ם יזכור את השעות ויחבע ממנו ואילה משיחשו שע"ח ש"ז אינו לריך לחת לו מפני שגם הוא לא חתם שטר ש"ז. וכמ"ש שמ"ע קפ"ו סקע"ח. ואין להוכיח משם לשובחא דיון דל"ל לחת לשותפו שטר כיון שגם אחר לא נתן שטר לבבע"ח. אך ז"א דשא"ה משום דכל העיון פשם ש"ל שאת העבוים לא יזכור השעות ולא יתבעו כלל וכמ"ם שיושב ל"ב סקכ"ם

סקכ"ה ובסמ"ע שם שהדבר פ' נעלם מהטכו"ס וקיוב לודחי שלח יגלה לו לעולם משח"כ הכא דהחיוב ברור ואין לו שום מפלט ממנו . וגם הלא עסק הרא"ש דעליו להודות בפני עדים ויעשו לו שטר הודאה וכמ"ש בחו"מ שם. והחילוק למ"ש מוחנים לו שטר הודאה ולא שטר חוב היינו משום דשמ"מ יהי' פכירא לקוחות וכמ"ש ס"ז סי' ל"נ וכ"כ בחומים סקל"ח מדעת עלמו ועיי"ש בחומים בקט"ו מה שהניה בל"ע . וח"כ מבואר דאי ליח פכירא על השוחף ליתן לחברו בטוחות ומכ"ש בל"ד דמבקש רק שיעלים לו ביד אחר . וכ"כ ב"ח בק"ו סכ"ח דאם הגיע כיף זמן השוחפות ומחיירא ל' שישמיט חברו ח"ש מלפרוע חלקו בחוב חייב להניח מכסן ביד שלים המרוצה לשניהם שיהא בטוח מחברו שישלם חלקו בחוב . ופשימא דל"ד עדיף מכל אלה הדינים שהבאתי דבכל עובדות אלו בבר נעשה מעשה ודיעבד הוא שהשוחף בבר אחם שטר וירא שמא שוחפו לא יתן חלקו . יכול לומר לו שוחפו אלא עתה אינו עתה אתן מעות כשיבא הזמן שתלמיך להוליא מעות ושלם אתן חלקי מ"מ כופים אותו ליתן שטר כ"ש הכא שניהם שוחפים בחוב זה של משמני החמוצה וכלי"ן לכוף אח אחד מהם לכחלה להוליא כל המעות ולחזור ולחבוע ח"כ משוחפו המחלה ויהא נוטף ח"כ חפן להחמיך שחשכור אני הפועלים על אחריותי שמא ח"כ לא חשלם לי ופ"כ אז אתן לי חלקך או השלם לי בחתן ע"ז ברור כשתם שהדין עמו :

סימן קב .

א) **ראובן** מכר ללוי שט"ח שיש לו על שמעון . ושמעון טוען פרוע או אמנה או חנאי ולא נתקיים ההנאי אין לוי נוכה משמעון עד שישבע ראובן אם טוען שמעון חשתבע לי כמ"ש בחו"מ סי"ו וסע"ו ופי' ס"ך שם ל"נ . ואם ראובן מודה שנפרע לוי חוזר רק עליו . אך עי' ס"ך סי' נ' סק"ז דבממרני כיון דשכיח למכרם צריך הלוה לשלם להלוקח מה שנתן מפני חקנת השוק וכמ"ש בסי' שנ"ו . ומ"ש טוח"מ ס' ל"ש בשטרות חקנת השוק שייט רק משום דלא שכיח . ות"ל ד"ה בשטרות ניה"ז דשכיח שנ"ל בהם צ"ך חב"ש . ומ"מ י"ל כיון דיש חקנת הגאונים שחסור לקנות שט"ח בלי דעת לוה כמ"ש בה"מ ס"ם ק"ן . ובהיכור ודאי דלא צ"ך הקב"ש . וגם עי' חומים סי' נ' סקי"ו שהקי על ס"ך דחתן מפיס ואפי' בממרני דשכיחי י"ל דאין חקב"ש דלא פלוג . (ועי' כרי בשמים ח"ב כלי"ו שכ' דחקנת הגאונים הנ"ל לא נחפשטה בחדינתנו) ועי' ס' דברי מלכיאל ח"ד סי' קמ"ט :

ב) **ראובן** הי' לו שט"ח על שמעון . וראובן הי' חייב ללוי בעד סחורה ונתן ללוי שט"ח של שמעון ואחם אח שמו מלד שטרי אחימה חלקה כחנאי ולא בהב למפלה על אחימה שום דבר . אך לוי בחב למפלה על אחימה ראובן ערבות מראובן אם שמעון לא ישלם . ואח"ב לא שילם שמעון . וראובן טוען אפ"פ אחחמי שמי . הוא דין לשנין זה למען חוכל לנבות משמעון . ולא יוכל לומר בדיעבד לאו בע"ד דידי אח . אבל לא דברט שאהי' ערב בעדו . הדין עם לוי . ה) ע' ב"ח חו"מ ס"ע דאם נתן פלוס למלוה אחימה והמלוה בחב שך שרוצה נוכה בו ומדמי לא לסי' מ"ה סי"ג דאפי' בידוע שהיו ודפ לקרוח מ"מ מחייב הוא בכל הכחוב בו כיון שבאחימה של עלמו וגמר בדעתו להחחייב בכל אשר יאחר .

ורק אם בא לפני ב"ד האחימה חלקה אז אינו נוכה כלום . וגם בזה דעם בחע"ס סי' מ"ח וחשו' פי יהושע ובכר הכרמל מובא דברי נאונים מ"ש י"ב דמכני ות"ב בימ"ו כיון שהאמין לו אחימחו הי' יכול לבחוב גם ערבות . ב) וגם ע' דבמכירה שטר הלא לריך לכחוב קבה לך וכו' ומסירה לבד לא מהני רק בזירע טוי בקבה לך וכו' משום דינא דמלכותא בח"ם חחם סופר חי"ח ו' . ות"ב אי נימא דאחימה חלקה לא מהני ת"ב לא נקבה בלל השטר ללוי ואין לומר דהאחימה מהני לגוף המכירה ולא להערבות כיון דמדין המלכות מהני באחם לבל דבר :

סימן קג .

שותפים בנים ואלי' ונפל הגג אין בעל הבים חייב לסייע לבעל העלי' בח"ם קס"ד רמ"ח ס"ח וב"ח חייב לחקן בשלו . אך עיי"ש נה"מ סק"ב שאי' על קו' סמ"ע קל"ב ס"ו מסחירת הרמ"ח שם בשם הריב"ם דבל הניזק לחקן שלא יוזק . כי דוקא בחלקו הדין כן שמוטל על בעל העלי' חיקון הגג משום דלדעחא דהכי חלקו ומש"ה כ' דאם זכו בנכסי הגר זה בנים וזה בעלי' אין להאמ על חברו כלום דלא נשחעבדו זל"ז כלל . ות"ב ה"ה בניד דאחד קנה בים ואחד עלי' ג"ב דדין כן דאין בעל העלי' חייב לחקן אח הגג לבדו . ול"ע למה נקט הנה"מ דק בזכו מן ההפקר ולא באופן דשכיח בקנו . ואי נימא כן דגם בקנו בהו"ש אין בעה"ב כופה אח בעל העלי' לחקן אח הגג . מ"מ אם בעל העלי' מיקן אח הגג במעותיו לכאורה אין בעה"ב חייב אח"ב לסייע לו בח"ם רס"ד ס"ד ורמ"ח דאם בשכילו לבדו הי' לריך להוליאות אלו אינו חייב ליחן לו כלום דזה נהנה וזה אינו חסר והי' הם אומם הוליאות עלמם על הגג בשביל עלמו . אך עי' בה"מ קע"ח ס"ג דאף דינא דרמ"ח מיירי שלא נחפשו על עניו אחד ואפשר לפלול עלמו בלי חברו אבל כשנחפשו על עניו ח' וא"א לפלול עלמו אלא השני כופה לחברו ליחן חלקו ומש"ה כל דבר שהוא מוכרח לשניהם ואין הא' רולה לעשותו יכול השני לכפותו ולדבריו שם ה"ה בכל דשוא מובח שניהם וא"א להקן אח הגג בעד עלמו בלבד ובהכרח שנם השני יהי' לו לאומו חועלח ל"ש זה נהנה וזה לא חסר וחייב בעה"ב ליחן לו מה שעולה על חלקו :

סימן קד .

לכבוד הרב הגדול מ' שאלתיאל נ"י דוסיץ מצה .

על דבר עובדא זו של מלרטא . שאחר שנמלך המשכיר בהשוכר אח החנות אם רולה לשכרה על לבנה והשיב לו כי יוכל להשכירה לאחר וכן עשה והשכירה לאחר בקנין נמור . אחר חיזה שבועות חזר בו השוכר הראשון וממלן להמחיק ל"ש מחנותו . והמשכיר חומר כי אין לו גם"ח בין ראשון לשני ושוא מרוצה שהשוכר הראשון ישאר בה . והנה דבר זה מוכח בפח"ש קע"ה סקי"ח בשם חמדח שלמה דהדין עם השוכר הראשון כיון דעיקר טעם הדין דנמלך דהוי כמו אחרת ואייבי אז משום טובת המוכר ומש"ה אלו בו ויוכל לומר שהוא רולה בו ולא אבד המלון זכותו אם שמוכר מרוצה בו

ע"ש . ולפנ"ד נראה כי הין הלכה כדבריו . עי' כ"מ ק"ע ע"ח להה לחלוק כי' ול"ל לחזול לחזון ול"ל זכון לריך למקני מינ' וכי רש"י דחי לה קאה מינ' הלי לחמר משטה הייתי כך כדי להעמידה על דמים הרחוים לה . לכל היכח דלה ציך משטה ל"ל קנין ויביאו משום דמחילה ל"ל קנין . וא"ב לדעת רש"י חם נמלך המוכר בהמלון ד"ל משטה הני כך ומיפיל מחילתו בלי קנין . חם כפם ר' מחל ואחר לה כשיעה ומכר לחים לחר הין הקנין יכול עוד להבטל לפי' חם המוכר חוזר בו ונחרלה עתה להמלון דכבר מחל לח זכותו . וכ"כ כי' מחודם ה' בשם הרשב"ח דמחילה המלון ל"ל קנין :

אך ים מקום לדברי החמדת שלמה פ"ב הל' שכתב דמש"ה לריך למקני מינ' משום דחשבי' להמלון כחלו ים לו קנין קלת בגופו של קרקע . ולפיטה זו מש"ה נמלך המוכר ל"ל קנין כמ"ש הנ"ב לחבי ס' כ"ב דלה נרע מחמר לחיל וחטרה וחייבי זוז דלה נעבי' לי' משום פסידת דמוכר . חבל חלו לה ה' פסידת דמוכר לה ה' מהני מחילה בלי קנין . ולפיטה זו קשה למה בכטיף ל"ב חם שהה המלון שיטור שלך ויביה מעות ויחבטנו כדין ולה חבטו ליכך זכותו ועי' ברחשונים מובח כי' וכמ"ש ס"ק ל"ז שב' משום מחילה והה לה ה' קנין . ול"ל דעיקר הטעם הוח דבל זמן לריך לה הקנו חכמים כלל חקנה מלרנות משום פסידת דמוכר . לך לפי' לפיטה זו הה לחרנו בגמ' מוכר כל שכפיו לחחר ליח כה משום דיעת דבר מלרה וכן למכור ברחוק ולנהול בקרוב וכן זוזי מבי ומקילי וכל מקום פסידה . וכיון דחמרי' ליח כה משום דיעת דבר מלרה מוכח דלה ציך כזה כלל דין מלרנות ולפי' חם המוכר מהלה הין לו כח לבטל קנין הלוקח . וגם ל' דה"ה דמהני בהמוכר חומר שמרוצה להמלון היינו משום שיכול לומר כיון דרק משום פסידת דמוכר לחרו בהיזיל ידיעת וכדומה דחין כזה מלרנות . ולי חפשי בהקנה חכמים . וידוע מ"ש מרדכי בשובות פ"ג סי' רפ"ז דבמקום פסידה דחחריני ח"י לו ח"ח בהקנה וכ"ב שם דל"ח ח"ח בהקנה להוליח מחברו . והכח נמי דפסידה דלוקח הוח ולהוליח מקחו מידו כודחי הין משנת המוכר ה"ח בהקנה בלים :

וביד שהביח החמדת שלמה דחי' מהביחה סי' כ"ז נבי מכר כל שכפיו לחחד שב' דחם המוכר מחלה מהני . י' שחני החם דלח גילה המוכר דעתו דקפידת הוח לו וכולה למכור רק כל שכפיו דוקח לחחד . ומ"ש בגמ' דלים בה דיעת דבר מלרה היינו בחושן חם המוכר מקפיד חבל חילו הניד המוכר כי קפידת הוח לו ומכר לחחר . כודחי שהינו יכול טוד לחזור בו ול"ב בעיון החמדת שלמה דעמלך בו המוכר ומכר לחחר משום דחמר לח בעינה בלה דעתו וכבה"ג לית כי' משום מלרנות הי' יכול לבטל קנין הלוקח :

וגם הלה דין הנ"ב הטרי זה נעשה בש"ם ומליבו להיפוך בחולדות חדם לרשב"ח סי' ש"ה ו"ל ומשהברה דחפי' יחמר שכשיו המוכר בן המלר נח לי כרחשון חש"ה חין כך בלום לפי שלח הקנו חלח כמה שיין דרך המוכרים להקפיד חבל במקום שדרך המוכרים להקפיד הוי קפידת יבזה לח מקנו ויפי' נחרלה המוכר לחחר מיכן שכ"ל (ושברת רשב"ם ב' דהיה משום פסידת דחחריני) . ות"ב כיון דדעת רש"י הנ"ל ודעת רשב"ח דלח כהנה"ח . ובעיון החמד"ש י"ל שגם ההנה"ח מודה כמ"ש . בודחי שלין הדין כהחמד"ש . ושבשתי בספרים ומלחתי שדומים חת דין החמד"ש . ע' שמודי שם להנ"ל חברסם בחוליל ז"ל סי' כ"ודבדרי מלכיחל ח"ח ל"ב לוח י' וח"ג סי' קל"ז ובדברי מלכיחל כ' דחם נמלך המוכר במלון וחח"כ מכר לחחר חפי' בכסף לבד שחינו קנין רק למי שפרע מ"מ חין המוכר יכול לחזור בו :

ובניך חון הטעם הנ"ל דנמלך בו . עוד בבר מבחו ימים רבים מימי השבירות השר ולח הבע השוכר הרחטון חת השני לדין בפל זבותו וחף דמשמע מש"ס פל"ב דבבי' דוקח שהחזיק השני בקרקע . והבח מדן לח החזיק . נרחה דלחו דוקח ופיקר הלוי רק בפה שפי' מפורפס ומנלה שעבר השני וכמ"ש בסיפח שם חבל חם לקחה בלעטה לח ליבד זבותו עד שיתפרפס המבר . וגם בר מן דין חה הבח השולר הרחטון סילק ח"ש בכתב ידו מן הדירה ופסיפח דבתב סילוק הוי בקנין וכמ"ש בד"ג סי' ס' סק"ד בשם בעה"ג עי"ש :

סימן קה .

לבבוד גיסי הרב הגאון מ' יצחק נ"י אבד"ק זרנאווצא :

על דבר משפט שבח לפניו . שלשה הנשים ים להם חוב ח' בשוטות חלל שר ח' והש"ח על שם לחד מהם . והשוחפים דוחקים חותו כי יביח חת השר נפליים על חומו לו כי יכחוב להם חלקם מה שים להם בהשטר על שמם בערכחות והם ינבו ממנו . והוח חשיב כי היטו יכול לענום חת השר ע"י ב"ד שלהם כי כל פרנסתו מהשר והוח המבנים והמוליה חלנו . וחם יביחנו בפליים . חו כי יכחוב להם חלקם ומבחו הם ילכו בערכחות . חו יחבד פרנסתו ל' והביח כ"ח מדין נוד חו חנוד בשטרות ובשוחפין . וחח"ב כי' זה ממש דין ע"ח רח"ש בחו"מ קט"ו ל"ח בהג"ה וסח"ז שוחפין שבי' להם חוב חלל שר ח' שחחד מהם דר החתיו וחברו טוען שהוח יחבע חת הכוב והוח חומר שמחילה מן השר הדין עמו . חך שדלח כ" נרחה ע"ש מה שהביח מס' ערוך השלחן שפי' בדברי הרח"ש כי שם מיירי דוקח היכח שאם השוחף השני יכול להבטו בערכחות . חו חין השוחף שעשה החוב חייב להבטו חה השר . חבל חם חין השוחף השני יכול לנבות והוב יבי' חבוד לנמרי . חו חין חולח שרעתה שוטרו מלחבטו :

הנה הה דלח חמרי' נוד חו הנוד בשוחפים . לח ציך כחן בנ"ד שפמ"ש רח"ש כ"ב פרק ח' ס' נ"ח דחפי' בשוחפים חם נולד להם בנה חדשה לכ"ש חמרי' נח"ח ח"ב הבח כיון שהשוחף שהשח"ח על שמו ממלח לחבוע חת השר . ודחי דיכולים לומר לו נח"ח . דכי ס"ד דנשחחפו בשטר שמו הדשתח דהכי שלח יבנו חה החוב לעולם . וכן בשטרות הלבה כרח"ש דחמרי' נוד חו חנוד כמ"ש ציך ס' ס"ו ותומים :

אך הה הבח ממש דין שו"ת הרח"ש הנ"ל . ודברי טרוך השלחן לח שמיש לי ותימה נרחים . דהה בשו"ת הרח"ש כי' השטר על לחד לבדו וח"ב לח פי' פשני יכול לחבוע חת החוב בלי שהשוחף יכחבנו על שמו . וכיון שהוח יבח מן השר לחבטו . כמו כן יבח לחת כחי לשוחפו כיון דמנירח דילי' ינום שוחפו חת החדון . וע"ב לפי' החוב יפי' חבוד לנמרי מ"ח פשוט לנום חומו כיון דחמום הוח . ולכחורה לפי מ"ש נ"מ קט"ו דחם כשטר והי' יבח מהשר לחבטו חין לך פושט נדול מזה דפי' לו לחודיע לשוחפו

לשותפו שהוא ת"י לתובעו וכשלא כודעו הרי הזיקו בידים ת"כ הכא נמי כיון דידע השותף מתחלה קן למה עשה הסע"מ על שמו. לך ז"ל דהא גם השותפים שלו ידעו מזה שהוא מחת השר ולמה נתרלו שיעשה הסע"מ על שמו ופ"כ שגם הוא ושם היו שבורים שלם רק יהי' להם שפ"מ עליו ישלם מעלמו כלי גיסה. ובכה"מ הא מפורש שהשותף השני לא ידע מזה שבעל השער ירא לגנוב. וכלא זה כיון שכ' שהחוב כבר הי' נעשה וחבעו את השר ומיתן לשלם וכקבו ממנו שפ"מ יתן להם סע"מ על שם שותף זה. ת"כ לא שייך להם על ידו שום היזק דהא לא נתחדש מהה שום דבר והכא שהי' להם מהלה יש להם גם מכשיו:

ודוקא לפי מה שכ' תוס' ב"ק כ"ו ע"א ד"ה כגון ורא"ם שם ושות"ת ס"ג וב"י רים הס' בשם ת' הרשב"א ות' רמ"א ק"ו ושך שם סק"ו ונה"מ סק"ה דשומר שכר שעור רק אם הי' החוגם על הפקדון ולא בחוגם נופו וא"כ הכא אי נימא דהוי חוגם רק על נוף השומר דהא יכול לגבות את החוב ולא שהשר יזיק לו בממונו. מ"מ ניחא דין זה כי בשו"ת הרא"ם מפורש שפי' שומר חנם. והיינו כיון שהשותפו לא הי' לו שום מין שחיבה בשע"מ זה רק הוא לבדו מש"ה הוי רק ס"מ וכש"מ גם בחוגם נופו לבד פשוט. וא"כ גם בנ"ד ניחא. אבל הרמ"א קפ"ו י"א שכ' רשונן ושמעון שותפין הי' להם חוב וכו'. ומשמע לה שמוני שפי' בחופן שהם שותפין בכל מעשיהם דהא שומרי שכר הם זה לזה כמ"ש ב"ב מ"ב ע"ב ושם בסוף ח'. וקשה הא ס"ם לריך שיהי' החוגם דוקא על הפקדון. לך ל' דבחתת בשובדת זו הוי החוגם על נוף הפקדון עלמו. דהא פיקר החוגם בא רק על השער שהשר חוגמו לפערו מחוכו. ומה"ם עליו שהם יגבה ממנו חוכו יפטידנו ממון מש"ה פשוט גם בש"ם:

אך תימא לפמ"ש ס"ך שפ"ח כ"ב דגם חוגם ממון הוי חוגם. ניחא הכא שפי' הי' מחזיר החזיר מעכון פשוט כמ"ש קלה"ח סק"ד. אך לפמ"ש רמ"א שם ס"ב דחוגם ממון לא הוי חוגם רק חוגם נפשות דוקא ת"כ בגדון זה שמפורש בשו"ת הרא"ם דיש לו עלה לדור במקום אחר שיהו מחת ממלה השר אלה שי"כ יוכל להיות שלא יפי' לו פרעסה ת"כ למה פומרו הרא"ם משמירה פ"י חוגם זה. ואפי' נימא דס"ת פשוט שם בחוגם ממון ובשובדת הרא"ם ס"ת הוי כמ"ש מ"ת ק' של רמ"א שהביא דין זה בכל שותפין דעלמא שפ"ם שם הם ולמה פשוט בחוגם ממון. ונראה פ"פ ח"ם חוס' ב"ק קי"ז ע"ב ד"ה ואי ורא"ם שם בשמ דכשמ דבשני דגבי שומר שפי' נשא ונתן ביד פשוט דהוי בחלו התנה בפירוש שהיו מקבל עליו שמירה מעולה יותר מממון עלמו וכמ"ש בניחור יותר מממנו. הרי דשומר קיל מהיום דעלמא לענין זה. ד"ל ל"ל דמהכי סברת ו' נב לענין חוגם ממון. דהמ"ל דבהיום שחר היו חוגם מ"ת בשומר פשוט כיון דהם תירם בשלו הי' מליל ח"ם בממון ע"כ פשוט גם בפקדון. ואף שבמלחמות שם כ' דהפ' בשומר לא מהני חוגם ממון. מ"מ ל"ל היינו בנשא וגהן ביד אז בני חוגם נפשות אבל אם הי' מרתי לפיבותא. ת) שומר. כ) ורק הרמה ולא נוא לא הי' גם חוגם ממון. ומש"ה בת' הרא"ם שמשון מע' אי פושה בממוך כמו בממוני. ע"ז שפיר כ' הא"ם שהדין פמו. ולפן בנ"ד שעור שהוקף שפי' הי'

שומר שכר ע"י חוגם זה שייך להפסיד פרעסתו:

וקשה לי על מרדכי ב"ק מובא שפ"ת ס"ד בהג"ה אם חגם השר לפטור החוב פטור משום דלא הוי כמו"ל ביד. הא נראה מחוך המובדת שהי' חוגם נפשות וגם הא ע"כ מיירי בחוגם נפשות דהא המרדכי והמה"ם ס"ל חוגם ממון לא הוי חוגם כמ"ש ס"ב בהג"ה וא"כ כיון דשותפים שותרים הם אפי' ט"ל ביד פטור כמ"ש שום' ורא"ם ב"ק בשם דבשם:

ועוד נראה הכא אפי' אלו לא הי' החוגם על הפקדון רק חוגם על נוף השומר שכר ואפי' למ"ד החוגם ממון לא הוי חוגם. מ"מ כ"ד ניחא כיון דאין בשמירת דין שמירה כמ"ש סי' ס"ו. ואף דאם מחזיר שכר ללוה חייב משום מזיק כמ"ש סי' שפ"ו ס"ג בשם רשב"א מ"מ כל זה היכא שהחזיר שכר שהזיק בידים אבל הכא דהיו מחזיר את השכר אלא בשוא"ת היו נוגע את הלוה אף שע"ז החוב נאבד מ"מ פשוט דהוי נרמה בשלמא:

אלא שים לדון דמבואר בשחובות פ"ה ע"א בשובדת דסטראי דהשלית חייב משני שלא לקח את השכר אף דהוא רק נרמה וע"כ דשלית חייב אפי' בנרם וכן כל שומרים דחייבים בפשיעה אע"פ שהיו אלא נרמה כמ"ש בי' תו"מ סי' ס"ו (ושתרשת קכ"ה.) בשם ריטב"א וכן בשותפים דשומרים הם וחייבים וכמ"ש קע"ו ס"י סי"ת י"ד וכולם היום אלא נרמה וכ"כ חבואת שור י"ת סקכ"ד ותחת סופר תו"מ ק"מ ושער משפט סי' ד"ן סק"כ (ועי' בנה"מ ל"ת סק"כ כתב בשמלחי מש"ה חייב דפשע בידים שלא הי' לו ליתן פשעום להמלוה וכ"כ שער משפט סי' ס"ו ס"ק ל"ב. ובחב"ם הל' דומה תירון זה. אך מלשוני בר"ן נימין כ"ם ע"א ד"ה תדיל בשם הרמב"ן דל"ל כשומר חן משום לכשהלה ומיהו אם לא החזיר לי את השכר חהא חייב לי בשם כשומר שפשע בכל והוא כדברי הרא"ם ושער משפט). וא"כ הכא בנ"ד דשותף הוי שומר חייב אפי' על נרמה. ושער משפט הל' שכ' דבשמרות כיון דלא בהו שמירה פטור נרמה ניהא. אבל ע' ת"ם סי' הל' דכ' אפי' בשכר חייב שומר בנרמה. ול"ל משום דהכא חוגם הוא כמ"ש לעיל. ושער משפט דס"ל דשומר פטור בשמרות בנרמה ק' למה הולרך הרא"ם לפטרו משום חוגם הא בלא"ה פטור דנרמה בשלמא היא. ול"ל דמשפט נרמה אף דדיבבד פטור מ"מ לכתחלה אסור לנרום פיזק ופ"ז דן הרא"ם מלד חוגם ומש"ה אין עליו דין אפי' לכתחלה. וא"כ הכא פשיטא דאין השותף חייב לתבוע את השר ולהפסיד ערעמתו. ואפי' לפמ"ש שער משפט סי' ס"ו ל"כ דשותפין הם שומרים על נוף המעות וחייבים בפשיעת השער מ"מ כ"ז במקום דהי' המעות בידו מש"כ הכא אלא הי' מעולם המעות תחת ידו. פשיטא דאין לחייבו ע"ז שהיו נותם את השר אף שפ"ז יכא החוב לידי פשידה. (ושער פקפק ל' מש"ת מי' נזקין י"ח בשום שפיו ממוסכן לרשונן ושמעון והפקידוהו ביד נכרי. והשתילו שמעון בלי ידיעת שותפו ללוי ואלם דשמעון חייב אפי' שהזיק שעבודו על רשונן והכא נמי הוא מזיק שיעבודו. מה החלוס הזה. השו"ת מי' הוא דין מפורש כאן קפ"ו מ"ב. ופשוט משום שותף שפיזם אלא מדעת חבירו והשתיל אלא בדשות ולכן אם הי' פיזק חייב אבל אם הי' שייך לכאן דשו"ת הוא. וכל מזיק שעבודו פיטו רק אם עושה מעשה. והכאי רושם מקומות ממזיק שעבודו בל תצרו: ב"ק ל"ב ע"ב ניחין מ"ת מ"ת, רמב"ם פ"ו מהלכ' סי"ת ורחב"ד, חו"מ ס"ו, קלה"ת ל"ז. פ"ו ס"ה. ק"ד ס"ת

ס"ך סק"ג . ק"ז ס"ד . קי"ז ס"ו . שפ"ו ס"ך י"ב וקלה"ת כ' . ת"ז ס"ב בהג"ה . ולכאורה ל"ע דלהכ"ד סותר ת"ש מפ"ז מחובל לעות"מ ק"ד סע"ו מש"ו) :

סימן קו .

לכבוד הרב המאה"ג החו"ב מ' יצחק פלטיאל נ"י דומ"ץ בק"ק עלקוש :

אודות שלשה שותפים ברחיים . וזה לשון שכר רחוכן חלק לוי והי' לו ג' חלקים ולשמעון חלק א' . לה"כ נעשה סכסוכים ביניהם וכתו לד"ת ועורר הדיין שהי' מלד שמעון למחות ברחוכן שלא ישכור חלק לוי ע"פ דכרי הה"מ הקי"ו ס"ק כ"ג שחולק על הש"ך שם שכ' טעם הדין דשותפים הרכה אין א' יכול להסחלק רק מדעת כולם היינו משום שמא יהי' הפסד בעסק . ולפ"ז אם רולה לעשר שלמו שיהי' חל עליו ההפסד יכול להסחלק . והנה"מ כ' דמכואר כשו"ת הרא"ש כלל פ"ט סי' ע"ו דאפי' אם מקכל ע"ש חלק השני אפי' להפסד היינו יכול להסחלק כלי דעת כולם מטעם כי יגרום הפסד להשתדיים כשכיל שיתמעטו המתעסקים . ודעת כ"ת דאין לעכב על רחוכן לשכור חלק לוי וכ' תלחא כטעמא לחלק כדכר :

תמים דעים עמו אלי כזה . הגה במקום הדין כשו"ת הרא"ש הנ"ל ליתא שום דכר מעשן מתעסקים ולא תידם מחומה רק ת"ש כ"מ ק"ה ע"ח הכי כי הכי דאכדי מיסקא וכו' אי ל"ל נפלוג רווחא וכו' ואי אמי לך פסידא דרישא כהדך ל"ל אלא מלא דכי הדדעדיף וה"ה מלא דאכעה . ומשם שם מיירי שהי' קכיעת זמן לשותפות וכהוך הזמן . ופ"ב ת"ח לו להסחלק לפני הזמן . ואיני מכין מה הקשה הש"ך ס"ק כ"ח על דין זה מסי"ת דיכול לחלוק כלי דעת חכרו . ומהלק כין לחלוק דיכול וכין להסחלק דאינו יכול . דכ' דאין כאן שום סחירה דכסי"ת מיירי כשלש זמן שקכעו . אי שלא הי' כי שום קכיעות זמן וכהה"ג יכול אפי' להסחלק . אלא שמ"מ דכרי הה"מ מוסכרים כמעמא דאמ"ש שהגיע הזמן ויכול לחלוק ולא שייך כעם מלא . מ"מ אם הסחורה נשארה ונריכה למתעסקים יכול השותף הנשאר למחות כיד שותפו שהוא לא יקנה חלק שותפו הכני כלי דעת שותף השלישי כי ע"י חסרון המתעסק יהי' הפסד . ומשום זה נכלל כלל מ"ש למעלה כסעיף י' שאין השותף רשאי להתעסק כסחורה אחרת כיון שקיכל עליו להתעסק תמיד רק כעין השותפות . ומ"ש כאן רק משום מלא ולא מפני חסרון ההתעסקות . ול דמיירי אפי' כדכר שאין נריך למעקים כלל . או משום כיון שאמר אי אמי לך פסידא דרישא כהדך ל"ל שלא לו נם כעד הפסד זה של חסרון המתעסק . אלא ודאי דטעם זה של הכיון מתעסק מדיף יותר משעם מלא דכי הרי שאין מוכ ליסחלל אלא שמ"מ לדעת כני אדם הוי קפידא :

אבל כל זה לא שייך רק כעסק שכל א' מהשותפים התחייב ת"ח לעסוק תמיד רק כעסק זה ואסור לו לעסוק כעסק אחר אז שפיר יל דאינו רשאי לשכור חלק שותפו כלי רשות השותף השלישי . אלא כל"ד שים להם רחיים כשותפות ורשות לכל א' מהם לסחור ולעסוק כרלונו ככל עסק מה שיכפת לו לשמעון אם רחוכן שוכר חלק לוי . כיון שכלל"ש אין על רחוכן שום חוב לעסוק כרחיים . ואם לפעמים מצניח רחוכן מהם שלו' , ת"ב כשיהי' לו פי שנים הלח יצניח כהצחם יתירה . נם לא מוניו ס' זו של הנה"מ רק כשותפים כמשלשין שהיה לזחן ויש יום אחר הכלה וחכטל כשיחפות . אכל לא כקרקע שהיה שותפות עולמית וכי ס"ד שלוי היה יכול למכור אם חלקו לאחר למי שירלה וה"ה לרחוכן שותפו . ופשיטא שכמו שיכול למכור כן יכול להשכיר לו דהא אין לשותפו שום רשותא והשכד כשכירות משכיר לרחוכן יותר מכמכירה :

בזה שכתב כ"ת עשם ת' להחיר ללוי להשכיר חלקו לרחוכן . משום דלוי הוא אים דחוק ואם לא ישכיר לא יהי' לו מעות של תקונים הנחולים לרחיים . זה אינו מועיל דאי נימא דאסור וכן הי' כחנאי מהחלה . מה לו לשחון כהפסדו של לוי . דלא כשכיל ריוקו של לוי יוכל לוי לכטל חנאו עם שמעון :

מזה מיושי כזה כי לי כי מ"ש כי"מ ק"ה ע"ח ד"ה אמר המחכר דשותפים יכולים לחזור דלא נדמי מפיטל . הכוונה כמ"ש חוס' שם ד"ה הכי דרק המקכל יכול לחזור כי עד הנותן . ות"ש כנמ' כי תרי הוינו המקכל והנותן . אכל אינו חולק כלל על מ"ש הרמכ"ם פ"ד משותפין ה"ד דשני שותפים מהעסקים אינם יכולים לחזור כם . ופלא על כי' קע"ו מחו' ע"ו שעשה מחלוקת כינם וכן מ"ש כי' שם כדעת הרא"ש שם"ל שיכולים לחזור ת"ח לומר כן דכשו"ת הרא"ש הנ"ל מפורש להיפך :

סימן קו .

לכבוד ניסי יקירא הרב הגאון מ' יצחק נ"י אבוהב זרנאווצא :

עיד המשפט כין שותפי כית הטרף חודות תשלומי הפייערקאסט . ברחוכן הי' לו חלי הכית ומניע לו מחלית הפייערקאסט . ופחה נרשם רק ס"ע רו"כ . וכעד שמעון ולוי שותפי חלק השני ים שלה מאות רו"כ . ורחוכן טוען כי יגרמו מחלקם ויחנו לו . הגה אינני יכול לנטות כפרטי הדכר כיון כי נכתב מחני אם החכרה הודיעה לרחוכן כמה עליו לשלם ככל שנה . כי הלא החשלומים הם לפי ערך השומת . וא"כ לפ"ז ידע זה היום כמה יעלה על חלקו . ונם אם כמשך הרבה שנים החחרונים אחר השני שעשה כהחלוקה שלם רחוכן מחלית הערך כמחחלה :

אך כדרך כלל . לענ"ד שיין לרחוכן עשה על שמעון ולוי אם החכרה משלמת להם יותר מהמניע לפי חשכון . ולא כעלי דכרים שלו הם . כיון שאף אם לא חשלם להשותפים יותר מכפי העולה על מחלית כוף כוף לא חשלם לרחוכן יותר מכפי שהוא רשום חלש . כיון שכל אחד ואחד הוא פרק כפני עלמו ואינם חלטרפים ומטורכים יחד ת"ב אין חכרוגו כזה על ידי הנחתם והוי ככל זה נהנה וזה לא חסר שפטור כמ"ש ב"ק כ' ע"ב ואינו משלם כעד הנחתו . ועי' ב"ב נ"ד ע"ב נלפי מכוא"ם הרי הן כמדכר וכו' וכ' רשב"ם ותוס' ד"ה וישראל ורא"ש סי' ס"ה דאין נרין השני לשלם לרחוכן . ור"ת מוכח כרא"ש דחולק ום"ל דמחזיר המעות היינו משום דים לו זכי' על המעות כחורת חשכון . אלא שדעת רמב"ן כחידושיו וכ"כ ה"ה פ"ה מזכי' משמו דמחזיר המעות משום דמשחרבי לי' . ונקשה על הרשכוחים הנ"ל מה יענו להה דמשחרבי . הה ליחה כן כב"מ ע"ב נבי פקדון דכשוחת וכחולין

קל"ח ע"ח לגם המלך נורמו בחובו דחייב לעצר מצוה דמשהרשי לי'. לפ"ב דס"ל דדוקא היכא דהיזק ע"י חסרון של חברו שהפסיד כשוחה שלו וכן בחולין שהכהן נחסר במעשר לז חייב. לבל הכא כיון שבלה"ה כבר הפקיר הרחמן מעותיו בנחיתו לעכו"ם ושוב לא בא ההיזק ומשהרשי על ידי חסרון ממון חבירו כיון שלפי' לם לא יחזיק בה השני כבר הוא הפקר מש"ה פטור. ורמב"ן ס"ל דזה הוי חסר כיון שע"י מצותו של הרחמן זיכה הוא בשדה ולולא שהחזיק בה הוא יכי' נשאר השדה לעולם רחמן מש"ה חייב להחזיר המעות לבל במשהרשי לי' כלי חסרון לכ"ע פטור. וכן מפורש בשכורות ל"ז ע"ח בכור ולימא לי' מאי לפסדתיך לפ"ג דמשהרשי לי' ונהנה בהכילתו דהא אין נפשו קלה בהם. לפ"ב דכיון דחברו אינו חסר לפי' משהרשי לי' פטור. ומש"ה בחו"מ סי' ש"ב סמ"ד (וכ"ם ס"ם) דין מהרי"ם מרוטנבורג מי שהי' לו משכון ביד נכרי וחפ"ב לוה ישראל לחר נ"ב ע"ז המשכון ונשרף פטור השני לשלם להרחמן לפ"ג דמשהרשי לי' שנפטר מחובו דיכול לומר מעמ"ה הוא דרחימו עלי. והיינו דלא ע"י הגחתו של השני בא חסרון הרחמן כיון דבלחו הבי הי' נשרף המשכון:

ואף שהעתר מפסק ס"ק ל"ט הקשה על דין מהרי"ם מהוסי' ב"ק ע"ב ד"ה הא לחבניה דל' דמש"ה בכתובות ל' ט"ב בהאב לו חברו בניה הבליעה חייב לף שלם הי' מחזיר לף שור מידי. דמ"מ זה נהנה מחמת ההפרון שים לחברו מחלה ול"ב בגדון דידן י"ל כן שהוחפים מרויחים ע"י חסרון רחובן שהי' לו מקודם. לף ע"י"ם שהביא דחיתה להפוך בחו"מ שם"ג ס"י בהג"ה שכ שלקח בית רחובן שם דר בו בחעון פטור לף שב"ב נחסר הרחעון מחלה. ותי' שלש"ה שהחסרון הי' מכבר והנהה בזה לחר זמן רב משל"ב בכתובות ההנהה היא מקרוב. והכא נמי חסרון רחובן הי' בזמני פרעון כשעומד הבית. והשתח של שעון ולוי בזה רק עזה לחר הפרפה. ונם י"ל דהכא לאב תלוים כלל לחד בחברו. ולחי' אלו לא הי' רחובן חשלם כל כך היו הפוהפים הלחרים ניבים נ"ב לח לחשר להם כפי הרשימה:

ומה שכתב העתר מפסק בסוף הדבור שם שמלח במהרי"ם ח"ח קכ"ד בנפקד שחנסו ממנו הפקדון עבור חובו של הנפקד שחייב לשלם מה שהנה. לינו ענין לנדון זה. דהתם הוי דין פשום של זה שהנה וזה חסר. ומהרי"ם מחדש רק דלא לחמרי' בזה דין פורע חובו של חברו דמברית אלי הוא ופטור. כיון שרחינו שהנע"ח חפס הפקדון ל"ב לא הי' חחפיים. ולינו חבין מה הביא העתר מפסק ממהרי"ם לדין של מהר"ם בנשרף המשכון. דהא התם במהרי"ם הוי חסר חמם ועי' חסרונו שהנה חברו. וגם דברי מהרי"ם ל"ע למה בגדון שלו מקרי שהנה. לף שהמלוה לא הי' מחפיים וכי' נשאר בעל חוב. מ"מ כיון שפם בלי זה יש של הנפקד קל רשו ועשים בניס מנקשים לו ואין לו לשלם ל"ב מה שהנה יש לו במה שהמלוה חפס הפקדון בעד חובו. הא ס"ם נשאר לוה לי' ולא ישלם:

ואין לדון לחייב לה השוחפים ע"פ מ"ם בכתובות ל"ח ע"ב בדבר שים לו קלבה הם פוסיפו חולקים בשליח עם בעל המעות וב' רש"י מפוש דהוי ספק למי נחטון הגותן. והב"ה לפרי כ' מפוש דל"ל מל שניהם גורם. לבל שימח ריב"ף מפוש דבהא בשליח שהנה ע"י בעל הממון חולק עמו וב"ב חוש' שם ד"ה חר"ם מפש ר"ם וב"ב ש"ך קע"ג י"ב ופ"ו דפיקה כשו' ו. ל"ב

בכה נמי ניחח כיון דחמון רחובן גרם להם בהנה ומשחרשי להם. מל שחעון ולוי לחח לו חלק מהריות. לך ז"ח דפשיטא דלא לחמרי' כן רק בשליח כיון דנחית לעשות משלחו. לבל במקום שהינו ענין שליחות לא מלינו דבר זה. ולהי' ממחני' ב"מ ל"ה ע"ב השובר פרה והשולה לחחר ימחה כדרכה דס"ל לח"ק דהשולח משלם להשובר ולא לחמרי' דלריך לשלם מחליחה להמשכיר כיון דבא לו הנחה ע"י פרחו של חברו וע"ב דרך בשליח לחמרי' כן. ועי' חי' רי"ח שם. ומש"ה בחו"מ ל"ב ז' בהג"ה לם חרוים הנפקד בחעות לפי' לם לא הי' לו רשות להשחמש בהם ל"ל ליחן מן הריות להמפקיד לע"ב דחעות של הנפקד נרמו ומשחרשי. וה"ב בנ"ד. ובשנם די"ל דהכא לא שכיח נמי ניחח כיון דחמון רחובן גרם להם הנחה ומשחרשי להם. מל שחעון ולוי לחח לו חלק מהריות. לך ז"ח דפשיטא דלא לחמרי' כן רק בשליח כיון דנחית לעשות משלחו. לבל במקום שהינו ענין שליחות לא מלינו דבר זה. ולהי' ממחני' ב"מ ל"ה ע"ב השובר פרה והשולה לחחר ימחה כדרכה דס"ל לח"ק דהשולח משלם להשובר ולא לחמרי' דלריך לשלם מחליחה להמשכיר כיון דבא לו הנחה ע"י פרחו של חברו וע"ב דרך בשליח לחמרי' כן. ועי' חי' רי"ח שם. ומש"ה בחו"מ ל"ב ז' בהג"ה לם חרוים הנפקד בחעות לפי' לם לא הי' לו רשות להשחמש בהם ל"ל ליחן מן הריות להמפקיד לע"ב דחעות של הנפקד נרמו ומשחרשי. וה"ב בנ"ד. ובשנם די"ל דהכא לא

מעות רחובן נרמו כלל:

והנה בספרי מנדים יו"ד ק"ם ס"ז ל' כתב חחיכת הי' של רחובן שנחערבה בחרי של שחעון וכו' ומיהו בהיסורי לכילה דשם בעלים עלי ודלי דחייב לשלם לי' דמי חחיכה מעלית ע"י"ם ומבואר דבלי' לכילה שנחערב לריך לשלם לחבירו דמי חחיכה כשרה. וזה כביר כ' לי הרב החריף ובקי מ' שמואל לחהן פרדם כי' לחמוה טעמא מלי ולמה ירויח רחובן דלפ"ם דשעון מוחר לחכול החיכור כיון שנחבטל מ"מ למה ישלם לרחובן הא בלא החערובות לא הי' שוה רק דמי טרפה. ובודלי דלין שום טעם לומר דלין לו לברויח בממון חבירו כיון דממון לא בעל ומשחרשי לי'. דהא חבירו לא חסר מידי. והביא מרש"י בכורות כ"ב ע"ב ד"ה חעלה סלה חרומה ממלה שפלה לק' וכו' וחכמים חומרים חעלה וחלכל נקודים שכ' ומשום נזלה יתן דמים לכהן לו יריס סלה וחלכל לכקנים ומשמע מרש"י דלריך ליתן לו דמי חומה סלה מה שפש חקידם החערובות להסקה לף שהבעלים חוהדים לחכול נם שפלה מ"מ חינו לריך לשלם דמי כלה מעלית וכ"ב ברוך פשם שער ההערובות דין ג' פ"ה ומסיק דלא כפמ"ג. ונם קק מבריחות כ"ד ע"ח שור הנסקל שהוחמו עדיו כל החחזיק זכה וכו' וחוס' ד"ה דל"ל הקשו לר"ח השובר דנרבע חינו לחכור בהנלה והכלי משמע שחסור בהנלה מדקחמר כל המחזיק זכה ומ"ד דודלי מוחר והא דכל המחזיק זכה היינו שזכה בו בדמי השור מה שעשה בחייו יוחר מלחחר מיחה דלא לפקדי' רק שיעשה לו מיחת כ"ד לבל לא מדמי הנבלה מכ"ל והא החם הוחר בשור דהא פוזמו עדיו ומ"מ בחנו פיס' דהמחזיק זכה בדמי השור מה שעשה בחייו יוחר מלחחר מיחה היינו היכור לכילה לבל דמי פנבלה לא זכה דלא הפקיר וכן בגדון הפמ"ג הי' לכילה שבחיכה כבר הפקיר ולמה לריך לשלם דמי מפיכה מעלית:

ונראה דהשך יו"ד ק"ם ס"ק כ"ז מקשה על הדין שם מכר לו לי' דרבנן שם לכלו כלוקח אין המוכר מחזיר כלום למה לא יחזיר מה שקיבל יותר מדמי הטרפה שהוא חייב מדינא. ולף דלחי' דרבנן לא שייך שנפשו של לחד חוחה מן החיסור מ"מ ל"ל לשלם יותר מדמי טרפה. ול"ב הכא נמי לחמ"ם שנחערב ובהיתר לבל מ"מ ל"ל לשלם יותר מדמי שוי' לבל חבירו כלשר כיחה בפני עלמה. לך בנה"מ רל"ד סק"נ כ' כיון דלחי' דרבנן בשוגג ל"ל כפרה וחוי להחוכל כלנו לבל כשר ומש"ה צריך לשלם כל דמי המחנו כמ"ש ב"ק כ' ע"ב בזה נהנה וזש חסר מועט מלגלגין עליו לח בבל. ולדעתו כ' שעיר המ"נ דמשלם דמי חחיכה מעלית כיון דנשנם נה נהנה כשרה וחבניו חסר מועט. ולח ק' מפוש כריחות דהשם לא צריך לחי ס' דחסר מעט מלגלגין

הכל כיון דהפקיר מה שזה יוהר מדמי הגבלה משמ"כ הכא דל"ם הפקר דהא לין לו כה יוהר מדמי פשרפה. ומ"ם מרש"י בכורות. י"ל דמשלם דמי מולין לא דמי הרומה:

אך לכאורה דברי נה"מ תמוהים מאד כי לין שום טעם שעליו למלם יוהר מדמי שווי של החפן ולא דמי כלל לב"ק כ' ע"ב משום שתוריתא דמשיתא. וכן תו' כ"ת ע"ת ד"ה ויבני ותו"ם שם"ג ס"ז. דשתי החם דשוה שבירות החלר כל הדמים שהות משלם אלא שמפני דעתו של זה הבע"ב שלינו רולה להשבירו פעור והוי כאלו מחל לו. וז"ל תמרי' דה"מ הוא מוחל אם לין לו שום תכרון אבל אם יש בו אפי' מכרון מועט שוב לינו מוחל ומש"ה שפיר מגלגלין את הכל. היינו כל דמי שווי החלר והוי כאלר דקיימא לאגרת. משמ"כ הכא שאין אלו נדעת בעלים. ולכל הפולם לין המרשה שזה יוהר אין ס"ד שישלם יוהר ממחירו. ומ' הג"ה אשרי ע"ז פ"ה סי' ל' סוף ההג"ה שכ' ואם היא מחיבת נבלה ה"ל לזהות כלום אך אם של ישראל אחר היא יפרע לו דמים. ומפשטות הלשון מוכח דאינו משלם אלא מחיר הגבלה כדמשיקרא. וגם ממקומו הוא מוכרע ומפורש להפוך בבכורות ל"ז ע"א דשב"א אומר דברים שאין הגשם קלה יכה את הדמים וכ' רש"י והוא יפול קלת. והיינו דמים שבי' שזה להמוכר ומקשה ולימא לי' מאי לפסדאך ומשני דמיירי שים לו תכרון במקלת ומ"מ אמרי' דק יכה אבל אינו משלם כל דמי הנאתו. וכן תמוה מ"ם ח"ם חו"מ ק"פ לאחר קו' ע"ך הל"ל דמש"ה אין המוכר מחזיר היתרון דעכ"פ משהרש לי' להאוכל שהשביע רעבונו כאלו אכל כשרות. ואיך יפרעם מ"ם ולימא לי' מאי לפסדאך. הרי דאין משגיחים על הנאתו אם הכרו אינו מסר שמ"ם לעיל:

שוב ראיתי שם' נה"מ מפורש בתוב' כתובות ל' ע"ב ד"ה לא לריכא בתחב לו תכרו חלב. דאע"נ שמהה נתקלקלה ואינה שוה פרוטה מ"מ כיון דשוה כל שהות מתחייב בכל כמ"ם בב"ק. הרי דאף דהתחיבה אין לה שווי יותר מ"מ משלם דמי כל הנאתו. ומיך לומר דהתום' אין מפרשים בבכורות כפרש"י דיבבה הדמים היינו שיטול מעט אלא ס"ל יבבה היינו שנשאר אצל המוכר ואינו מחזיר להם כלום. אך בתחת הטעם קשה להבין כ"ל. ובשמי ורהה במהרי"ם אלגזי שם ד"ה ואחר שהביא מהגה אפשים ס' תונאה סי' כ"ו שכתב ראי' להש"ך מהום' בתובות כ"ל ותמה עליהם מכח בסברא. ומהרי"ט ד"ה ותולם. וד"ה ולעניו דינא. וד"ה והגה פרי"ם. וד"ה וראיתי כ' ג"כ כדברי נה"מ דמשלם כל הנאתו. ועי"ש בד"ה עוד כ' הרב שמחזק קו' המ"ח. ולפי מה שהעתתי למעלה את הקושי' אין די כאר בתירוצו והתמי' קמה גם נגבה:

והנה לכאורה יש לומר עוד טעם לפטור את השותפים מלשלם לראובן אף אי נימא דמשתרש להם על ידי מעותיו. ע"פ מ"ש תוס' ב"ק ק"ל ע"ת ד"ה תו דאינו מיבב אם נהנה פ"י מעות תברו רק אם הבהמה כאה פ"י מפשיו או פ"י מעשה בהמתו. ומש"ה תמה בגמ' סי' רל"ו סק"ז על דין רגמ"ה שבתום' ב"ק ל"ת ע"ת ד"ה ת"ג והת"ש שהבעלים לריכים לשלם לגולה מן האש מה שהנהו. וכן קיי"ל שם ס"ת וכ' דדוקא אם נתכוון להשביח לתברו אז חייב לשלם לו אבל אם קאמר לעלמו אפי' בשוגג אף שממון תברו נבבת על ידו פטור. ת"ל הכא נמי כיון דההנאה לא על ידי מעשיהם באה רק התברה משלמת להם. אף דמשתרש פטורים:

אך בחמת הא ליתא. דת"ל מה מקשה ב"מ ס"ב והא קא משתרש לי'. ניחא ג"כ הא הוא בעלמו לא נתן הבשות בשבר רק אים אחר עשה כן אלא ברלונו ומה תכפת לן דמשתרש לי'. וכן בתולין קי"ל ע"ת דמשני שת"ל דמשתרש לי' למה תייב על הנאת פריטת תובו הא המלך אסרו והוה לא מדידי עביד וכן ב"מ ס"ו ע"ת השוכר את הפועל וכו' ותוזר ונוטל מבעה"ב מה שההניה לע"ג ההנאה לא בלה ס"י מעשיו. ת"ל דהיכא דבהנה והשתון בעין אלו אין נפ"מ אין בת לידו אם הוא בעלמו עשה או נעשה אפי' ס"י קוף בעלמא ס"ם אייך משתרש רק דוקא ההם כ' תוס' כן כיון דאין שבח ממנין ע"ג הלמר ואין שום דבר של תברו בעין אלא רק הנאה גרידא. אז נרוך שיני ס"י מעשיו או מעשה ממונו. וא"ב בדין רגמ"ה כיון שהשבח בעין דמשיב לו השדה ומרויח מה שהי' נרוך ליתן לבעה"ם כדי שיחזירנו לו

ודאי דחייב לשלם ודברי נה"מ המוכים:

ואין לומר כיון דים לראובן חוב על החבירה שמגיע לו מהם טוד שכום מעות. והחברה שילמה בעצות להשופפים יותר מכפי המגיע להם ויש לשלם טודף. ת"ל יכול ראובן לגבות מהשותפים מוכו משום שיעבודא דר"ל דשייך גבי כמ"ם בא"ת ס' פ"ו סעיף ה' והומים ס"ק י"ג. ז"ל דאם החברה שילמה להם בטעות. זכו הם בהעות אלו היו עכו"ם גמורים כמ"ש חו"מ שמ"ת ה'. וכמ"ש תומים פ"ו בקי"ג וגה"מ קל"ד ז' כיון דהפקעת הלוואתו מותר מיקף כשהגיע תעות עכו"ם ליד ישראל פקע שעבודו ות"י להשתעבד לישראל המלוה של העכו"ם ומי' שו"ת תכ"ל סי' ס"ת. וגם מיקר נראה דהשותפים בדין הם לוקחים כל מה שהחברה קונעת ומשלמת להם כיון שנכנסו ע"פ תנאים שלה וכל מה שמשלמים הוי תמונס ע"פ תוקס וכמ"ש כ"ב ע' ע"ת בי תרי שבתי וכו' ותו"מ רל"ת סכ"ת וכיו"ב כ' שבות יעקב ח"ת סי' קל"ת נבי ח"כ שכ' בשם וומבסיל דשבע דתמרי' כיון שקיבל עליו לפרוע כמנכ בשותפים כך הוא דינו:

סימן קח.

אחד סי' לו חזקה בתניות של הרעטוז שנים רבות ותת"כ נשתרה תשתו תלמנם וכיתה תגל נגה שמטון. ושילם הוא להבער דמי שבירות בתעות. תת"כ נשתלה תמו. ומזו זה ממשים שמה שהבן משלם שבירות. ומשביחה לתתיו השמי ופתה בת שמטון למכור זכות מזקתו לתחר והתת בתחר מערער ותובע תלקו מזכות החזקה:

והנה י"ל דכל זכות חזקה זו הוי דבר שאין בו ממש להורים ולמכור וכמ"ם סי' ר"י ס'. ריע כ"ת וס"ם ר"ע. והמקור מב"ב קמ"ת ע"ת והנ"ה מרדכי סוף ב"ב. ותף דש"ך ר"ע סק"ד כתב דהיכא שהות בידו יכול להורים גם מיבה הגאה. אך מי' קלה"ת שם בשם ש"ה שחולק ע"ז וגם הת בכת היורם בת להוליא מתתיו המוחזק בה. ומלתתי שב"ב שם' בלעות בביה בסוף ס' בית מחיר תב"ע סי' ו' בשם דיני ליסת דחזקה זו הוי דבר שאין בה ממש וב"ב שו"ת ר"י בהן ת"ת תו"מ כ"ז דת"י להורים לבניו וכן דעת הרב העזול סי' י"ת וכן דעת העזול בתשו' בית שלמה תו"מ סי' ק' ק"ת. אך המחבר חולק עליו וכ' דמנהג ב"ד דמוכרים ומורישים חזקות. ובאמת בדבר הזה מחלוקת קדמונים. במהרי"ם ת"ב תו"ם לי' בתב דחזקה הוי דבר של ממש ויכולים להוריש

ומדמי לה לסוסקא בנדרים (מ"ז.) וכתב"ם הכ"ן סס חכל מ' רמ"ח מפלגו כי כ"ז כ' להיפוך דהלו בי' נדין המלכות שלין המסכיר יכול לכלק חת השוכר מחזקתו חו כי' דמי לסוסקא חבל כיון שמדינת המלוכה יכול לסלקו חין כה מחש. ונס נרחה דהת חפי' נדיני ישרחל חין על הנכרי המסכיר שום דין ותיכור ומוהר לו להסכיר ליסרחל חחר רק שים לפי' על ישרחל השוכר להשת נגוד המחזיק השוכר הרחשון. ועי' ס"ז ומק"ח כי' ס"ג סק"ז דמכירת חורכנדת הוי דכר שח"כ ממש ומהכי רק מדינת דמלכותח:

והנה סס דין החזקות כקרקע לו כמטלטלין. עי' ס"ז סה"ע ק' כק"ד מוכח כ"פ סס י"ג דהוי מטלטלין וכ"כ ש"ך חו"מ קמ"ב ס"ק לחין כהם חלרנות וכ' נ"כ משום דדינם כמטלטלין חבל ש"ך ליה סק"ב כ' חזקת חנות כקרקע וכ"פ ל' ל"ח כחב שי דעות ועי' סח"פ סס י"ג נשם יעוסב יפקב שחין הכרעה כדבר וכוון לפשר וכ"כ בללעות הבית נשם ב"מ סי' ו'. וע"כ כפף בחזקה לי סם קרקע סס בחזקת מרח קמח. ולי מטלטלין חין מוליחים מן המוחזק השוכר השני. חך נ"ד חין נפ"מ דחפי' לי נימח דדין הת' כקרקע מ"מ ר' שמעון הוח המוחזק דהת הוח יורש ומרח קמח. וגס נרחה כיון דהוי ספק נדין לי סס קרקע חו מטלטלין לח ש"ך חזקת מרח קמח נספיקת דדינח כמ"ש רשב"ם ב"ב ל"ב ע"ב ותי"ש תוד"ה והלכתח וכ"כ מל"מ פ"ז מסכירות ה"כ (וירוע מ"ש ר"ן קדושין גבי נתן הוח ותמרה היח למה ליה' מדינן ופר"ח ק"י כללי ס"ס כלל ל' ופמ"נ הקדמה לסריסות וסי' י"ח ש"ד ל' וחב"ש ל' סק"ח). וגס הת משמת דכל ספק מי שיושב נה הוי מחזק נגד מי שים לו זכות בחזקה וכמ"ש קע"ב מ"ה דהלוקח מוחזק עד שמלין וכ' מהר"ם חלשך סי' ס"ז דחקנת חזקה ודחי לח עדיפת ממלרנות. ומשם הדבר משום דספק בחזקה מעמידים על ד"ת וכמ"ש מהרי"ם ח"ב יו"ד מ' וחו"מ סי' ס"ז (וק' לי על מהרי"ם ח"ב חו"מ ל' שפלפל בשו"ת בין מי שחובש מכח זכות חזקה ובין מי שיושב בה ולח כפיר מזה שכ' כשלמו דספק בחקנה חינו יכול להוליח ממי שזוכה בה חפי' לי נימח דחזקות ד"ח להוליח מספק ממי שיושב בה חפי' לי נימח דחזקות דינם כקרקע:

ונראה דכח נב"ד דהתה כשליחי חינו יכול לחכוע דכח ככר מנכו שנים לבוע ושחק מסחמת מחל וכמ"ש מהרי"ם בכ"ל רחם מבר ג' שנים חבד חזקתו (וכ"כ בית שלמה חו"מ ק"נ דמהרי ג' שנים) וכ"כ רמ"ח הו"מ ס"כ קכ"ו בשם מהרי"ק בחזקת יוסב לחחר י"ב חודש. (ופי"ם דים חולקים) ופי' מל"מ פכ"ג מהיסות דבחזקות מכחלק בדיבור בעלמח. וכ"כ מ"ח קנ"נ מ"ם דמהרי יוסב בחזקות וכן הוח בחו"מ קמ"ב ל"ב במלרנות דחם רלה ושחק חבד זכותו וכ"כ בנמ"נ חו"מ ל"ם חם לח חבע חבד חזקתו:

ולא קשה לי נימח דחזקות חלו דינם כקרקע הת לח מכני מחילה בקרקע כמ"ש חו"מ רמ"ח ס"ג וכן לח מכני יוסב בקרקע כמ"ש בנמ' וחו"מ שפ"ח ר' דקרקע חינה עגלה. חך כמה חסוכות בדבר. ו) עי' חס"ח כ"ב כ"ת ע"ב דמיעבודים על קרקע שים לסס חזקה נקנין במחילה. כ) יל"ך כי' כחקנה מחת לה שיושל במחזקות חלו יוסב ומחילה. נ) שפמ"ם חו"ס ל' ע"ב ד"ה וקרקע בשם ירושלמי דמחזקת שם סכשלים מכני יוסב וכשוח חמרים שם כי' דהוי ספיקת דדינח ומכ"ם לין מוליחים מיד המוחזק וכפ"ז כ"ז ש"ח חיחת ד"ב חוכ כוי כמחקה. ד) נס לפמ"ם נכ"מ שב"ג ח' ושפ"ח כל כמשם דיוסב לח מכני

בקרקע משום דיכול להקדיסה וחזקות חלו כיון דלי' להקדיסם כיון דדעת הרבה פוסקים דסס מטלטלין ושפיר מכני נס יוסב. ה) ויל עוד דהוי ס"ס שמא מכני יוסב בקרקע כמ"ם ש"ך שפ"ח בשם חו' ורח"ם כ"ב מ"ד ע"ח ושמח חזקות חלו סס מטלטלין:

ועי' חו"מ ק"מ ס"ב שי דפ"ח בחזקת שלם שנים לי לריך ליעיין ועי' שער משפט ס"ב דמשמע שן מוליחים חוחו:

סימן קט.

הנה כדבר הרגיל. ודלי נכל המינים ים יכוסה כמ"ם רמב"ם פ"ד מכלי המקדש ה"כ ופ"ח ממלכים פ"ז וריטב"ח ספ"ב דמכות והוספתח שקלים פ"ב גבי חמרכלין. חלח נכחב הרגיל כ' רשב"ם מוכח חב"ח ס"ס כ"ג דחין יכוסה וכ"כ בשערה מחמרות חכל כרמ"ח יו"ד סוף סי' רמ"ה כחב דחפי' בכחב תורה נמו יוכסו ועי' בח"ם חו"מ י"ב שהי' דעתו כרשב"ם חכל נסי' י"ג חזר בו ומסיק כרמ"ח דמכחיו חין הרגיל מיני קדושה לבד רק הרב הוח מסופנד לקבל לעשות לריכים בשכר ולח נרע מב"ן וחמו מפני שהוח למדן מגרע נרע. ועי"ש נסי' י"ב שהביח רחי' דל"ם יכוסה בשיחת החזרה מ"ר פ' פחם פ"ם יפקוד ה' חלקי הרוחות שפי' שכוך משב שכניו יכבו מקומו ונוטלים שרוחו ל"ל שקב"ה לח כמו שחמה שכוך הרבה שרהך יהושע והרבה חלק לך כשוך וכו' נוכר חלגה יחכל פרי'. ומשמע היו כני משב רחוים ומ"מ נחמנה יכושב חחתיו חפ"ח דבכחב תורה חין נמו קודם. ורחיתי בשם חפי' חו"ח ו' שדוחה דבריו דמש"ב לח היו בניו רחוים משום נב' מקרא חחיך וסם לח כי' חמס מישרחל שביחה נח יחכו. חלח דגס חביו מישרחל כני כמ"ם חו' פ' מלות חליכה. חבל לדעת חר סוסה מ"ח דלח כני בחביו מישרחל לבד ל"ל כחי' ו"ח חו"מ ל' דוקח בחחלת הישוב כמלך רחשון כפי' מקרב לחיך חבל היכח דהמלכות יושב לו כשר חף שחין חמו מישרחל. וח"ל הכח שפי' כשר משב שכניו יכבו נדולתו ס"ח משום יושב מכחו דחל"ח פסולים דהח חין חמס מישרחל, וזה ימים רבים חמרתי בסמיכות לפ' יפקוד ה' לפרשת פנחס. וגס מה שפי' פנחס בן חלמר לפי שביו בשבטים מבזים חותו בריחתם בן שמי וכו' לכך בח ויחבו חחר חהרן. בח מה ק"ל הלח גס סס ידשו שהוח בן בנו של חהרן. חלח ל' שסס משם שחיט רחוי לעבולה מפני שהוח בן פומי וכו' וחין חמו מישרחל. חך כחמת כדין דגס חביו לחוד מישרחל לי כמ"ם חוס' יבמות ק"ב ע"ח ד"ה לענין וזה שבח בכחוב ויחבו חחר חהרן דחין נפ"מ נחמו ובלר ביחוס חביו לבד. ולכן מחה שבשפק כדין שדי בחביו מישרחל כ' סבור משב שכניו יכבו חת נדולתו חפ"ח שחין חמס מישרחל עד שחמר לו ה' קח לך חת יהושע משום בעור מחשב יחכל פרי':

ועי' רחב"ד מלכים פ"ח סחלו כי' יבעשם מלך כשר וכניו כשרים לח כיפה מלכות פוסקת מזרעו חבל כיפה שני למלכות בית דוד כגון קיסר ופלני קיסר כמ"ם שבורין ל"ם ע"ב וקשה למה חמרי בסוריות י"ח ע"ב דמלכי ישרחל מביחים לעלמם קרבן שפיר ב"ם חשר נשיח יחפח הח חמרי' שם דכמי שחין על נביו חלגה כ' חלקיו ומ"ש ח"ל כ' חייח לרבי דשמוד דסרי לרשך נבנל. ומכח נמי הח מלכי בית דוד נדולים מכם ומם כך פלני קיסר:

ונראה דהכן זוקה כהרכנות לפי' הס"י מחלוקת דהרמב"ם נה' מלכים לה' חילק ולפ' דכוותיה שם ליתא דלי' ליכא מחלוקת כפי מציאה דס"ק הוא וכניו נקרא ישראל בזמן שעלות בישראל קרינן בי' הוא וכניו לכל מחלוקת ל"ק כי' הוא וכניו. מ"מ י"ל דהירושה לא כמלה תע"פ שים מחלוקת אלא לנבי מלך כפי מציאה. וגם כפי' המצויות לרמב"ם רפ"ה כריתות מפרש דמיירי הס"י מחלוקת כין הכנים מ' מהם ימלוך וכמו כתדוני: ואינם מכטלים לה יוחנן כמו לו"י כדכריהם מטם כיון דלינם מכטלים מלות התורה דהה שניהם הם כני המלך לכל י"ל דלה המחלוקת היא בלד ה' ממלינים כמנו לנמרי וחפלים כלים לחר לו לין כדכריהם מטם כיון דלומרים עד התורה וכמ"ש כפלה פ"ד מ"ח לפי' ל"ט לומרים לחלק ולחד לומר לכוו לזה שומעים שחר כהלכה. ולפ' דלפ"ז למה מצחו לה יוחנן מפני מחלי' הה כעחלי' כי' מענמה שלה כדין. גרלה שם לה כי' כלל מחלוקת והה דמצחו לה יוחנן מפני הפרסום שחזר מלכות בית דוד לחיתו:

ב) ואודות הרב שים לו כח ס"ק התמלה להיות מפלת הרכנות שלו פרוסה על פיר לחרת לכל היו מורה הוראות שם לה יכולים הקהל לסלקו שם היו מקובל עליהם לו נימת שחם קבלה היה לפולם. לין להכיה דלי' מחחם סופר חו"ח ר"ם ר"ו דלין יכולים לסלק לרב. דשל"ה דהוה מורה הוראות ופוסק כמלחכת הקודש. לף ר' שחלוי כמחלוקת לי שהם הוה לפולם וקי"ל כרש"ם דלינו לפולם כמ"ם ס"ם קס"ג קבל שפטרו לי' מחכים יכולים לומר שלה פטרוהו רק לגבה וכן כפרי ריב ובפרי ס' ס"ג. ולף שכ' תומים סי' ס' סק"ת דלה נדר לזון לת פני כ"ם מודו דחייב לזונו תמיד דסו"ל חורת נדר דכפיך זו לדקה ושחם נדרים להחמיר. כיינו לי קיבל עליו כחורת נדקה לבל בבת דשכרוהו לפופל לין נפ"מ בין פני לפטיר, לף פי' פחחי חפו' סי' ס' סק"ו בשם מים חיים דנם הרש"ם דס"ל כהם לינו לפולם מ"מ מודה בקבלו לי' להיות ש"ב דהמנב הוה כ"ו שלה נמלה בו פבול שלין מפכירים לוחו ומשמע פ"ד במנב נחפו ופי' פמ"נ לו"ת לבל ס"ם כ"נ בש"ן שהם כל ימי חייו ופי' לו"ח שם בשם כלבו קבל שנכנו למנות פרנסים לזמן וכו' לפי' לה קבעו להם זמן שחנן כפירושן מלחר שנכנו כך מכ"ל הה חלו לה כי' המנב בן כי' שחמת לפולם. וי"ל עוד כמ"ש שבות יעקב ח"ל קנ"ו נפי שטרות דהם כ' בו פ"ם משפט השטרות (חשכיל דשכם) דמלי משום דנקנם ונחלייב כחיוב זה כ"ש י"ל כיון דחחתו בקבל על קלנסטנם שלו נקנסו בחיוב החמלה. ובחמלה לינה מסלקה לת הרב זולתי הס לשהכחת כי' שחיפת. ול"ע:

סימן קי.

להרה"נ הפוגרסם מ' מ ש ה פעריצמומר נ"י מו"ץ ב ל א ז:

כבלתי מכחבו לשר כ"ם נת נמו"ם של בלבב של חשובתי בגדפסה נשפרי סי' ל"ת להמיר לשכור חנות מנכרי לף שפי"ז יפלק הנכרי לת ביזרלל כדר כחנותו בפניה כי הנכרי יקח לת החנות בפיה לעולם. וכבודו דעתו לחסור. ועל שלשה עמודים חמך לת יסודו. חדל דהטרמה הוה זו שטרים של מר"ן

שלל להסיג גבול בשכירות כהים ופ"ז מביל רלוה מבפרים דהטרמה לסורה במלרנות ומוסיף דהטרמה חמורה ממוד כמ"ם בבילה י"ז ע"ב נבי טרופי חבשילן. ושנית דלכור לירד לחיי חכרו ולפסוק לו מיוחל וכבל פ"י שביכר לת חנות הנכרי והנכרי יקח לשלמו חנות המוטרת ליזרלל לין לך פסוק חיות נדול מזה. ושלישית פ"ם מ"ם בב"מ ק"ח ע"ב זכין לנכרי משחה"י לי' עד דמקבל עליו כל תונסי דלחי מחמח' ומכ"ם הכל דנדחה ביזרלל חיכף לנמרי מחנוחו ודלי דלסור:

על דעתי לני טומד והדין כרור בפיני להיתר ולבל לל פמק יהוסנס של סדר הפנוהיו לחת לחת. כרלם לשר כחב דהטרמה לסורה ומתה כי הנלחי בספרי מרי"ם שם"ם רק לת בריצ"ל מה שהשפ"ל נותן פעם לנכרי ר' נעמלי נחון שיוהב להעכים והשמטי לת הסיפל מ"ם ריב"ם שכל הפוסקים דחו לת דכרי הנחון ומתילה קם דינל דלסור להעכים, חלל להעלל לך פלחה של דעתו שלני סובר דמוהר להעכים ולכתל מלרנות. ולמה הפלים עין מזה שהכחתי שם דכרי הנמ' חזו' לי עדים וכו' ולי לל לסרוך קל מעדים ופסק הש"ע קפ"ה דלינו יכול להעכים. וכחבתי שת"ם העיטור כשם רש"י כחובות מ"ד ע"ב דיכול להעכים מחוב דבב"מ ק"ח ע"ל מפורש דלסור ולי"ב מה בלע בדברי רשב"ל שם הם נגד הנמ'. וגם לין נחה דעתי בטעמו של הרשב"ל ומה בוסיף הרשב"ל על רש"י ור' נעמלי נחון:

אבל הדברים נלוים מפורשים דבחבתי שרשב"ל מפרש שכ' לו שבר שכ' של מחנה כיינו שהמנו כך שהם יפרער המלרן עלין לו מהי בחתם מחנה ולל מכר וזה שרי לדברי הכל. שפשי שכ' ריב"ם שהחרונים דחו דכרי הנחון היינו משום דס"ל שרשם הנחון שמוחר להעכים ולינה שבר מחנה כדי לרמחות לת המלרנים לבל בחתם היל מכירה ופ"ז חלקו עליו. לבל הם בחתם כוונתם שהם יפרערו המלרנים תהי' מחנה ולל יקח מחנו דמים לו לד"ה שרי וכמו שמבחר בחר ביסב המהרי"ם ח"ב סי' ס"ו כוונת דכרי רשב"ל. ולפ"ב ק"ו וכ"ם בנ"ד שהן כוונת ביזרלל להעכים לשכיר לת חנות ביזרלל כלל חלל שעוכר בחתי חנות בנכרי לת שפ"י יונרם ביזה ליזרלל לין זו בטרמה. ודחוי מוסב משטחו בדבר של ביטר. וכיוצה בו כ' כלחמי תודה סי' נ' נבי חיסור שבת וז"ל כי מה שהעם שכותב וכוה יש בנפפי' שבשכירות שפורש השוכן למשכיר הוה מחתת החוספות שכוסיף ישראל של לומנוחו יוחר מחה שפשה עד פחה מה לנו ולנרה לם שנוי משחרתי לי זוה מלד לחר וכו' לפי' חימת שביזרלל מוסיף של שכירות השוכן נכדי שיוכל הוה לשכור החנות ס"ם החמת לנוי היל מוכרת וכוה נשל החנות שכ"ל וכיוצ כש"ב דין לין דהחמת כן הוה והשכירות משני פ"ע דין לין זו בטרמה. ומשלה לין מרן כלל לכל מה שבניל מפפרים דהטרמה לסורה, דזה שבימת ויהודם ומוד לקרל הלה זיל קרי ומפורש בנמ' וש"ם ומי לל ידע וחת ולחשם מרת כלי נברל. רק כל זה דהטרמה לסורה לם הוה שפשה רמחות ולוקה לשלמו לת מה שפייך למגדן לבל שמדן זה לינה הטרמה דשוה בשיטר עופה ושוכר רק לת חנות הנכרי. ופ"ם כ"ת דהכחתי בשם רש"י כחיבות דמי לחצרוחי לקבל שטר מפנה ולהלנים של מכר ובדש"י ליתל כלל. לחתיהה כלל לחרתי דבר בשם לוחרו בטפטפ"ם. ומטעור שפשיל שם רבי' שלזה כוונתו עץ

דס"י דידן ולא מל לית לחר ונתן עלי כמל כמצוי שמסתמא הי' לו גירסא זו כרס"י:

ועל הסגיה תצר בא לדון מנד דפסק' לחיותי'. הגה כב"ב כ"ת ע"ב ס"י ר"ה דבר מבואר מעכב לחבירי' דת"ל קפסקה לחיותי ולא קיי"ל כחו"מ קל"ו כן. אלא שהמרדכי שם מביא שיטת לביאסף מי שדר במבוי אלל כופו הסחום לסור ליסראל לעשות לו חנות כלפי לד הפתח שלין הקונה יכול לכוא לחנות חכרו אם לא שיעבור לפני חנותו. וכב"י כ' שזה לדעת ר' הונא ולין הלכה כמותו והשתיק דעתו בש"ע. ולפ שבשו"ת רמ"א סי' י' בעובדא דקנין בפני רמב"ם ממר"ם פדווחה הביא דעתו וכ' דלפ דלין הלכה כר"ה מ"מ בדבר דבחי הזיקא כגון הכא גבי מבוי שבודאי יזיק לו כ"מ מודו דהלכה כר"ה. ע"מ כ' בבית לפרי חו"מ כ"ו ד"ה לחנם שלין דעתו לפסוק כן ורלי' דלא הביא לית שיטתו בהגהות רמ"א בש"ע. ולפ"ז דבשו"ת הביאו לא כתב אלא שים להתייצב בדבר ול"ל שים לגדר ולהלדיק הלדיק דמעיקרא במהר"ם פדווחה ע"ש דתלדד ומהפך בזכותו כל מה דלפשר לבל בהגיע תור הלכה למעשה לית רלה להקום הלכה בזה בש"ע שלו. אלא שכמה לחרונים ס"ל כן דבמקום דהוי בחי היזיקא הלכה כלביאסף ועפ"ז יש לומר בנ"ד שלסור לשבור חנות הגכרי אם בחיר שעי"ז יסלק הגכרי לת בשוכר הרחבון. ובזה אם נחשיב שלסור לעשות כן ל"ב לין תילוק בין ישראל לגכרי ולפי' בש"ב ישראל לסור לשבור חנותו אם מ"ב יקח הבש"ב לעלמו לת החנות בשני'. ולשמועם בשעה חדת כי לא נשמע כדבר הזה מבואר:

אך נלחת הת בורכת. דאם נימת כן למה הולרך ר"נ לחדש שלא לשבור חנות ישראל מגכרי הת ע"פ שי' בחביאסף מדינת לסור דפסקה לחיותי' ולפ שים לחרן שהולרך לחדש לפי' אם יש לישראל מהחנות מ"מ לסור עד כלות שנה. אך לית יש לפרש מ"ש רדב"ז בי' ת"ג שכ' שההקנה לא היתה רק על שכירות לבל לא היתה ההקנה שלא יקנה מנוי בית שדר בו יהודי וב"ב רשד"ם רכ"ת ודייק בלשון בחקנה שלא מכר ב: קנין לכן רק שכירות לסורה וכן מי' בת' רס"ל סי' ל"ו דלית בחורדעת חר"ג שלא חיקן רק בבית וחנות. וקשה נהי שלא בי' ההקנה ע"ז לבל הת לסור בלא"ה ע"פ בחביאסף דפסקה לחיותי' ובבי הזיקא. וכן מ"ש חכם סופר חו"מ ק"ד שר"ג לא הפקיר נכסיו ולא בימל קיימו אלא שים בו לסור לבד ולפי נימת דבריך בו דין לביאסף הת דין ממון הוא ובבי הזיקא. אלא הדבר ברור דלא שייך דין לביאסף אלא בחנות שהוא קבוע שלו לבל מי שבוכר החנות לזמן ובא חבירו ושוכר לת החנות לחר שבלה זמן הרחבון לין זה שייכות לדין לביאסף דהא לין להרחבון זכות בחנות לחר הזמן. ונם פשוט כיון דהרשות לבש"ב לסלקו מהחנות שוב לין זה בבי הזיקא כלל מה שישראל לחר שעשה כיון דהמשכיר מ' יכול לעשות זאת בהיתר. ולכן לפי נ"ד ליכא משום חר"ג לין לחוש בזה משום דין הביאסף:

ויש לכתוב דלפי' חב"ב כ"ה ע"ב דקי"ל כר' יוסי שחש"פ שהבור קודמת לחיבן לית יקון בזה חופר בחוך שלו ושם כ"ב ע"ב מקשה על ר' יוסי מחחני' ומשני מודה ר' יוסי בגירי דילי' זימין דכהדי דמנח לי' יחבח בחיר וקפלה לבל לח לחבי בעמדת הסולם קפלה בגמ' שרי משום דעושה בתוך שלו כ"ג בשכירת החנות שלא בירחו לא הוסיף לסור חדש. אלא כיון שעל לוחה דירה עלמה מ' שיך דינא דבר מלרת בש"ם ע"ז קש"ה וכש"ע ולי"ז ע"ז בא ר"ג לחזק לת החנות בשכירות ביחר שלח ובחוקף דיש בזה חרם ואסור לפי' להוסיף מעות ולפי' יולא השוכר ממהגלה ישכירנה לאחר עד כלות שנה ובכל רק חולדה דמלרטא. ות"ב כל זה בלוחה דירה עלמה דשיך עלי' דין מלרטא לבל בדירה לאחרת דל"ש עלי' משנה מלרטא דקי"ל דאין בשכירות מלרטא אין בזה תר"ג כלל. ולפ דמהר"ם פדווחה שמובא ברמ"א ס"ז למד מחר"ג בדירה דש"ה חזקה כלוחה ומובא מזה דאין המעם משום מלרטא דהא כ' ש"ך קש"ם ס"ק ס"ח דאין בחזקות דין מלרטא. הגה אין בדבר ברור כי בבה"ג ק"מ כ' להיפוך דיש בחזקות דין מלרטא. ונם אין בספרים המלויים בש"ך חללי ולולי שכוונה דאין בחזקות דין מלרטא למי שהוא שכן קבוע בדירה בסמוכה לבל יש"ל דמי שמוחזק בחזקות חלו יש לו שפיר מעמת מלרטא על לוחה החזקה עלמה ומש"ה בחזק' ההלוחה שייך תר"ג משום מלרטא. ומשנתי לומר דדין זה לי יש מלרטא בחזקות חלו לי יש לחזקות חלו דין קרקע או מטלטלין דרק לם הם מטלטלין אין בהם מלרטא כיון שבמטלטלים אין דין מלרטא לבל אם יש להם דין קרקע שייך בהם מלרטא וידוע מ"ש מהרי"ט ח"ב סי' ל' דדינם כקרקע ועי' כ"ם ת"ש סי' ל' סק"ל. לך דוחק לומר כן דהש"ך הל"ה סק"ב כתב חזקת חנות כקרקע ומ"מ כתן כ' דל"ש בהם מלרטא:

וכאשר דברתי בזה עם בנחון בקדום מלסטרלוגא שליט"א שייך לי שב קו' סה"מ הל"ז לתה הולרך ר"נ לחדש הת בלא"ה שייך מלרטא דיל דלא שייך מלרטא בגוי ע"פ מ"ש רא"ש ב"מ פ"ט סי' כ"ג דהקונה הוי שלית במלרן. וכבה אין שליחות לגוי מש"ה חוס' ב"מ ע"ת ע"ב ד"ה מלחו דאין לישראל שליח של ישראל המלוה הזוכה רק של הגבאי המזכה וע"כ המעם משום דבעי שליחו של בעל שמעון כמ"ש כ"י ב"מ ע"ת ע"ת והבת נמי לת יוכל השוכר להיות שליחו של ישראל רק של הגכרי ואין שליחות לגכרי:

אך לפום ריהטא נראה כן. חדא דלטו מי לית שליחות בשל דין מלכות. הרא"ש כ' דהוי שליחו של המלכות משום כיון דשייך מלכות מש"ה יש שליחות. אבל לית המלכות תלוי' בשליחות ואם נכנסי ל"ש שליחות מ"מ מלכות שייכא. ומה כי הכא שייך מנו דזכי לנפשי' וכ"ש דה"ה לאוזן רבין כתב דמש"ה מהני לזכות בשליחה בעד אחר אע"נ דליכא בשל המלכות. משום מנו דזכי לנפשי' וה"נ יכול השוכר לזכות לעלמו. ואם תאמר דלטו יכול לזכות ולשכור לעלמו משום ליכור מלכות דודאי לכתחלה שייך ליכור מלכות גם בנוי דהא בכ"מ ק"ם ע"כ לאמר רק משום דא"ל מרי לכרמי. אך ס"ם כיון דדיעבד אי שכר לעלמו מהני שייך בזה מנו דזכי לנפשי' וכמ"ש חוס' קדושין ס"ד ע"כ ד"ה רבי דאע"נ דאסור לגרש בגט יש מ"מ כיון דדיעבד מהני תניא כידו. וא"כ ממ"נ אי נימא דמש"ה אי משר על דינא דשר מלכות אי שביד לית מכני הוא משום ס' רא"ם בכל דעשה שליחו של המלכות וא"כ בנוי דל"ם שליחות. ודיעבד מהני. שייך שפיר מנו דזכי לנפשי' וא"כ יכול להיות השני שליחו של ישראל דאסון אע"ם שליחו בשל הממון. ואי לית תלוי דין הדיעבד בס' רא"ם בשליחות (וכמו שהאמת כן) א"כ אפי' בנכרי שייך מלכות אפי' דיעבד וא"ל לאר"נ. ואי נימא דנש"מ דלריך שטר קנין אחר ולא סגי בקנין הראשון כיון דחיטו שליחו של ראשון. זו היא נפ"מ גדולה להלריך לעשות חרס והקנה בשביל זה. ומפורש בחוס' כ"מ ע"ב ע"כ ד"ה נשר דאפי' דיעבד שייך מלכות בנוי כמו בישראל:

וגם ודאי דלא שייך מ"ם חוס' שחיטו שליחו של בישראל הזוכה רק ההם בחוב שלין בישראל השני טעון לנכרי כלום. אבל אם נותן ל"ו מטות הנכרי מזכה בעד מי שהממון שלו וכמ"ש מחכה לתגרים שלוחין סי' ט"ו דאפי' לא הודיע לנכרי מ"מ דעתו לזכות לבעל המטות. ואע"פ שהכא לא נתן הכר מלרת מטות להשוכר ול"ם לומר שהנכרי דעתו לזכות לבעל המטות. אך הא גם בישראל ק' לית כהב הרא"ם דהוי שלוחו הא לא נתן לו מטות אע"כ דחשיב כאלו נתן לו מטות ה"נ בנכרי. ומפורש דמזכה למי שנתן במטות ברש"י קדושין כ"ג ע"א בסף הקבלה רבו נרמת לו מ"ם ובמא"ח מביא דבריו. ומ"ם בר"ן. ועי' תומים ק"ה סק"ד בכל הקיצים מכמי ס"י שלית לקמוה מנוי:

וידוע דבירושלמי דמתי ספ"ו דלא כחוס' הנ"ל בחומר לפועל לא ולקח בכר ואני טוען דמים ה"ר זפירת נעשה בחנוני שליחו של בעה"ב לזכות לפועל ברי דנעשה שליחו של הזוכה ולא של בעל החמון. וכן בחא"ח ה' זכי' סי' ל"ג מביא בשל פוסקים החולקים על חוס'. וכן בחס"ז ב"מ ע"א בשם ריטב"א כ' דהוי שליחו של בישראל וכן ג' דעת רמב"ם פ"ה ממלוה ה"ד שכתב דאם העמידו אצל ישראל בדי זו רביח קלילה וע"כ משום דזוכה בעד בישראל ונעשה שליחו ופי' סו"ח רשק"ח הנ"מ ה"ה ומ"מ ובקה"ח קכ"נ סק"נ וס"ם קס"נ וקע"ב סק"כ שכ' בדעת חוס' וכביח ראי' ממשמד שלשון. וכן כ' ראי' זו רשק"ח ודלא כט"ב שהביא מחוס' זה דמשמד שלשון ראי' להפוך:

ועיי' שם תרי' מ"ם ס"ה בעובדא דשוכר מנוי שכי נ"כ דהשוכר הוי שליחו של שוכר רחנון בשל בחזקה וזכה מלד כר מכרת ואע"נ דאין שליחות לנוי מ"מ הא הוי שלוחו של בישראל השוכר הראשון:

ויל"ך עוד דהא קיי"ל בחו"מ מ"ה סי"ז ישראל הבא מכח נכרי הוי כמוהו אפי' למעליותא ומש"ה נוכל בשטר שעדיו מרוחקים כ' שיטות וכ"כ רמ"א ס"ם שם"ם וכ"כ בנתיב זה רדב"ז סי' ת"נ דישראל הבא מכח נכרי שקנה ממנו בית יכול להוליא לא בישראל הדר בו מיד ואי"ל להמחיק שנה כי היכא שהי' הנכרי יכול להוליאו מיד ואי"כ ה"נ ישראל זה שבכר דירה מהנכרי לא נרע מהנכרי המשכיר שהי' לו רשות לעשות חנות בהדירה ואף דאל תוהה דירה עלמה שדר בה בישראל אין תומרים ישראל הבא מכח נכרי הוא כמוהו. משום דש"ז הי' חקנת ר"נ אבל לנבי דירה השני שלא מליט חקנה עלי' הרי הוא כמוהו:

ועיי' ים"ם קידושין פ"נ סי' כ' שכתב אפי' עומד רנפ"ה בפניו לית שייך חרס והקנה כמה שיכול נוי נ"כ להקדימו כי הי' הקנאו רק בבית שלין דרכם לשכור בחים כאשר בפוא"ר יושבים לבטח בנחלם לבוחח שלהם וכן חרס היסוב שלא יקפח מחייחו נ"כ לית יהא מהנוי ועיי"ם בסוף הסימן שכ' וכי טיפס. הוא שלא ידע מאחר שנוי יכול להקדימו ל"כ ממילא ישראל לא נרע וכן מיי"ם שכ' טעם המחירים במערופית דאין ההיזק ברור שמא לא יפא ויתן הנכרי עמו ל"כ בזפ"ז דדרך נכרים לשכור חניות לא שייך כלל חב"ג ואף שקשה להחיר בחומה חנות מ"מ פשיטא שבחנות אחרת. שיסוד גדול הוא ואין בזה חפש כלל:

ועיי' בדברי גאונים כלל כ"ו דין נ' בשם שכור לאחרים בחייט שדר בחנות הנכרי בשחשות עמו שיכול ישראל אחר לשכרה אף שמזיק לו וכתב דהרי זה דומה למי שכבר בית ל' בחלר הנכרי דאין לו חזקה בשאר הבתים. ומ"כ דמייתי דאף שפ"ז שכור שים אחר בשאר הבתים מבטילים אף בשוכר הראשון נם מבית שהי' מושכר לו ויש לו ה"ק פ"ז דל"כ אין המשל דומה למשל דש"ה דהתיים י"ל לו היזק כי פ"כ מסלקים לחומו. אע"כ דאף שמסלקים לחומו מ"מ כיון דהשני ליט שוכר אח דירתו אלא דירה אחרת ליט לן בה:

ועיי' בשו"ת רפק"א ס"ם קנ"א שמלדיק דין מבריכ"ל כמי שהחזיק בלוכר על חברו ובא להנבי' יוחר דהוי כפיקח דדינא אם זה נכלל בכלל החזקה והחיר מהריב"ל כיון דעושה בשלו ובפק אם היזק זה אשור וגרלה ד"ל עדיף יותר וכמ"ש בספרי דכחבו העוסקים דאין בחקנת החזקות אלא מה שאמרו בפה והבו דלא לוסיף וכמו שדייקו דרק שבירות השור ולא קנין וכ"כ שפ לדקה ח"מ השמטות ל"ה לענין דיעבד דכל היכא שלא נחפרש בחקנה שהיא אפי' דיעבד אין להוסיף עלי':

ומה שכחבתי ופסק חר"נ בהשנת נבול לקולא והביא במכחבי דרשד"ם רכ"ח כחב בפה שלפה שמודי עולם הרמ"א והט"ב והשו' הרי"ם:

סימן קיא.

הרב הנ' המפורסם מ' חר"י נ"י אבד"ק פ"ר:

מי שים לו פרעסחאלים בשכירות מאדון א' ובא א' והציע נבולו ושכרה מהאדון בחוך זמן שכירות הראשון מכלות זמני והלאה ואוסיף מעות על דמי השכירות. והראשון ים לו חובות רבים בהעבה של היחה אלפים רו"ב. יש בזה לדון. ו) מלד שני המהפך בחורה (קדושין נ"ם ע"א ואהדרין

וסנהדרין פ"ח ע"ח). ב) דינא דבר מלרא (ב"מ ק"ח ע"ח) ג) תר"ג שלח להציג נגיל (תו"מ רל"ז ועי' שם סי' קג"ו):

הנה תר"ג. ודלי דמייך כזה. ולפ דתר"ג כי' רק בשכירות בית כבר כ' מהר"ם פדווה מובא רמ"א רל"ז דה"ב בהלוה. ועי"ש בסו"ס סי' ס"ח דמיבר חלוי אם יש לו הוללות ומובות רבים. ובתר"ג לא מבני המעבה שלין החדון חפן להשכירה להרחמן ולפי' אם היא פנוי' הסור. ועי' דברי נחומים דלריך שחהי' פנוי' שלם שנים. ולפי' אם אחר הרחמן להגוי שממלן לשכרה מ"מ לסיר מי' ד"ג כלל כ"ו סק"ו בשם רשד"ם. ומכ"ש בג"ד שהחדון רלה הוספה והאי הוסיף. ומ"מ מלד תר"ג הוי רק לימור ומכריזים עליו בשבב"ש כמ"ש רוקח מובא יש"ש דפ"ג דקדושין אבל אין מוליחים מידו כמ"ש פמ"ש רל"ז בשם תו"ה ותש"ם תו"מ ק"ד שלא אחרי' בזה מביד לא מבני. ומ"מ עי' דברי מלכיאל ח"ח תו"מ ל"ח סק"ג דיל דמוליחים מידו מלד כפי' וכמו בנשא שחי נשים וכמו בכל אי' דרבנן. גם עי' ד"ג כלל כ"ז סי' ב' ובית שלמה תו"מ ק"ג שב' דיל גם דימבד מוליחים:

ויל דמייך כזה גם אי' מני המהפך בחרדה דמייך אפי' אם מצא גבולו אחר כלות זמנו כמ"ש ד"ג כלל כ"ז מ' וי"ג. ועי' יש"ש רפ"ג דקדושין דיל כן אם היה עסק גדול ויש לו חובות דיל שבי' בעזה שאחר לא יסיג גבולו מפני תר"ג. ולפ שמבואר רפ"ג דקדושין בירב ורבה בב"מ ורבין מסידא דהיכא דלא יהבי להרחמן אין בו רמאות אם לקחו השני למעלה וג' דה"ה דאין בו דין מני המהפך וכ"כ תוס' שם במלמד דאם בא"ב ממלן בו אין איסור על השני. ול כל זה מיירי אם מעלמו היגו אפן בהרחמן. משא"כ אם דברי אחוי של השני גרמו לזה. ודאי דהשיחויים והגרמא אלה הם בכלל דין מני המהפך בחרדה וכו':

וגם נראה דמייך הכא דינא דבר מלרא דאיהא אפי' בגוי היכא דל"ם טעם אחרי אחרתי מיקר כמ"ש תוס' ב"מ ע"ג ע"ב ד"ה נטר ובשכירות אחוה בית עלמו שייך בר מלרא כמ"ש ע"ז ס"ם קע"ב וב"מ שם וסי' רל"ז. ואע"פ שהגוי ממלן להשכירה להרחמן אם אינו אומר טעם הרחה לב"ד אמיתי בודאי שייך מלרטת דדוקא בית או פסידא אז ל"ם מלרטת כמ"ש קע"ה ס"ו בבא"ב וס"ח. כ"ג. ב"ד. ב"ח. ל"ח. ומ"ש פמ"ש כ"ח בשם שבו"י שיכול המשכיר לטעון כן. היינו דוקא אם מוסן מעבה בית בה ממשות שהשני נח לו דחל"ש למה הלריכו בית או פסידא. ועי' ס"ם קע"ה בשם ר"י שוכן. וכיון בית מלרטת. אם הרחמן נחוש לחת הוספה שמחן השני הפרטפאלים שייכה להרחמן. ואם הרחמן ממלן בה מכ"ם יש עליו תר"ג. כ"ז כחבתי בקלרה רק בעונג למעין דינא:

סימן קיב.

בעניין שטרי גבולות בחיזה חופן קונים חותם. הנה אם נתן הלוקח כסף מחיר הגובל והמוכר כתב לח שמו על הגובל ודאי דקנה דהוי קנין סמוחתא ממש דכן המנהג בגובלות אם יש חיזה שותפים בגובל אחד ואי אפשר למסרו לכולם לכחוב כ"א אם שמו על גובל. ואפי' אם לא נתן כסף אלא כתב לח שמו אלא לבד יל ג"כ דמהני. אך אם לא כתב לח שמו אלא שנתן כסף לבד. אם לא הי' עוד הגובל ביד המוכר והלוקח נתן לו מעות לקנות גובל בעדו או בעד שניהם ודאי דהוי קנין גמור וכ"ש בכל שליחות ושותפות וכמ"ש תו"מ קפ"נ ס"ח ועוד עי"ש. ואם אחרי שכי' הגובל ביד המוכר נתן הלוקח לח המעות ודאי דמעות אין קונות רק למי שפרע כמו בכל המקלטלים:

וראיתי כמ' בשמים רחם סי' ס' שפוסק להיפוך דמעות קונות בגובלות וכן כ' שם בשם הגאון מלבוב בעל השואל ומשיב. וכ"כ בס' בחר מטה דף ל"ז ע"ב וכ"כ בס' תרשיש שוהם סי' ק"ו. וכ"ח מהם בח בשעה אחר. ומ"מ לפענ"ד אין נראה כן. ח) דהנה מ"ש בשמים רחם ע"פ מ"ש רמ"ח תו"מ קע"ו סי"נ בשותפים דאין לריכים קנין ה"ג אם קנה אחד מהם חלי גובל אלו הוי שניהם שותפים מהני אלי קנין. וזה אינו דכל הטעם שם משום דיודי דבעי למקני נמ"ר ומקני והכא הלוקח רולה רק לקנות ואינו בח להקנות כלל. ודמי למ"ש רמ"א שם בסוף ההג"ה במי שנותן לחברו מחלית שכר מיסקא ומחנה שיתן לו כל הרווחים דאינו נקנה אלא בקנין גמור. גם שם בשותפים שחי דכ"ח נעשה שניהם ופועל לחברו כמ"ש הג"ה מיי' פ"ד משותפים כ"ב משא"כ הכא דקונה הגובל אינו עושה דבר אין לו בעה לעסוק שיהי' עליו שיכות שם פועל. גם מה שמביא ע"ז רחי' מדברי רא"ם קדושין י"ג גבי טבעת שאולה דמסחמא נתן לו במחנה ע"מ להחזיר כ"ג כוונתו בע"מ שמוכר לו חלי הגובל שיהי' בחופן המועיל שיהיו שותפים שניהם בריוח י"ל דרק למען מנוח כ' רא"ם דמהני לבל לא לקנין ממון. כ) ומ"ש בשמים רחם שם השואל ומשיב דמהני משום דהגובל הוא מסחים ג"כ היחה בהשנחה של שניהם יחד גם על הלוקח. ודאי אין דברים מוכיח כלל. נ) ומ"ש בחר משהלוות מ' דאם אי' לו ללוקח חוב חלל המוכר בעד גובלו שנבה חללו מקודם נקנין ולא החזיר לו המעות ומכר לו בעד חובו גובל אחר קנה דהוי כהחלף דמי שור בפרה וכמ"ש סי' קל"ם ס"ב. ול"ל דהתם בטעם דמהני משום דהוי מלחא דלא שכיחא כמ"ש ב"מ מ"ו מ"ז ולא נזדו דבבן גד דנשרפו חיפך משא"כ הכא דבן דרך בסוחרים בגובלות תמיד ליתן להקונה בעד הגובל שזכה בקנין גובל חדש אחר. ד) ומ"ש תר"ם דל"ם הכא נשרפו חיפך בעלי. דאפי' אם יבוא הגובל ישנו נ"כ חשלומים בהדירקליא בעד מה שזכה בגובל. ול"כ מעות קונה כי לא שייך בפקעא קנין משום נשרפו חיפך. וזיל דמ"ש לא בנקל ישנו חשלומי הגובל אם אין בידו נוף הגובל ועריך הוללות ויניעות וממחנת זמן ושייך נ"כ משם נשרפו חיפך. וגם הא הש"ך קל"ח סק"ם וגמ"ם סק"ד וכל האחרונים פסקו דחמיד מעות חינם קונות אפי' היכא דלא שייך גז' נשרפו חיפך דלא פלוג רבנן:

סימן קיג.

לכבוד הרב התריף ובקי זיר מ' יצחק פאיר נ"י מו"ץ בפה:

אשר כ"ת נשא ונתן בשלכה אם מוסר לאחד הסוחרים לסוזל סחורתו מן השער הקבוע מפס וכסוחרים האחרים לוסקים עליו כי הוא מפסיד פרנסתם:

ראיתי דברי הפנים מאירות מובא בשפתי חכמים תו"מ

מ"ת קנ"ו סק"ח ורכ"ח סק"כ שכתב דאפי' כשהלוקחים הם שרואים לחזור מקח רק במקום שיש לוקחי פירות אז שרי דמי"ז יכילו פירותיהם למכור ויוזל השער לכל אי לא"ה לא. ומכ"ש כשהלוקחים עכו"ם. ויסודו מכ"מ ס' ע"כ מקום מרווח להרעה ופרש"י מקום לוקחי פירות. ולעני"ד מ"ש המוב דהכא לריך להכין שם כנ"מ דמוקמה על הא דלא יפחית לה השער וחכמים לומרים זכור לטוב מ"ט דרבנן. מה קו' הא בהחלה הקשה על ריש דקליות והגוזים מ"ט דרבנן ומי' דמ"ל להא מפלינהו לחנוזי וכו' וזה השעם שיך נ"כ בהוזלת השער נמי. אלא י' שכוונת הקושיא מ"ט דרבנן הוא. משום דכריעת דמחני' קהני י' יכודה אומר לא יחלק וכו' וחכמים מחירים. וכסיפא לא יבור וכו' וחכמים מחירים. וכדין זה לא חני וחכמים מחירים אלא וחכ"א זכור לטוב. ופ"ז מקשה מ"ט דרבנן הכא. אלא די שמחר אלא זכור טוב לטוב מה מעליותא. ופ"ז מי' משום דמרווח להרעה והיינו ס"ם פי' רש"י משום לוקחי פירות לכן הוא זכור לטיב. שנורם זול בעולם. וכל זה לריך שיהי' זכור לטוב. אבל לנוף בפיהר אין לריך בשעם מרווח להרעה. ולכאורה ק' מ"ט לריך לשעם לוקחי פירות. למה לא נימא דזכור לטוב משום טובת הלוקחים דהם מרוכים הרבה מהמוכרים. ועוכחם מכריע היוק של מוכח המוכרים לך י"ל משום דמהני' סחמא קתני ואפי' במקום שהקונים עכו"ם. ומ"מ זכור לטוב משום שכל לוקחי פירות יתכרו בזול וזה יגרום טובת הכלל לפי' לעיר אחרת. ולכן הרי"ף לקח שכריעת מכיח פשם חכמים מהירים אלא מפלינהו וכו' מ"מ משם זה דמרווח להרעה השמ"ם משום דהיינו ס"ם לענין דינא. וכן מכחמ"ם פי"ח מהכירה ה"ד כ' ופותח משער שבשוק כדי להרבות במקומים ממנו וכ"כ טוש"ע רכ"ח ס"ח יכול למכור בזול יותר מהשער כדי שיקנו ממנו. הרי שבשביל טובת המוכר עלמו מותר. והיינו כיון שהשמיעו לך דזכור לטוב ל"ל לטעם דמרווח להרעה. ואסחמא כתבו דמותר תמיד ואפילו בלוקחים עכו"ם נמי. וכ"כ רי"ו מובא רמ"א קנ"ו סס"ב שאם רולה להוזיל בהלואת עכו"ם שרי:

ולא עוד אלא שאסיפת הרי"ף מינה"ם שהיכא שמוזיל ללוקחים ישראל אפי' לכר מחא לחבריה לא מלי מעכב. וכן ק"ל תו"מ קנ"ו ס"ו בהג"ה. וכמי' רמב"ן ב"ב כ"ב ע"ל ד"ה זילו מקשה עליו מסוגיא זו דב"מ דס"ב לא שרו חכמים אלא בבן עיר משום דל"ל לחזל וזבן ס"ם. והנה הרי"ף מינה"ם לא מיירי בפירות אלא בקלי של טובדא דב"ב שם דהני פמורלי (מוכרי למר) כמ"ם בני'. ובמרדכי שם מובא בשם ר"י על הני דקולאי (מוכרי סלים או יוכות) וא"כ למה לא מקשה הדמב"ן עליו דדוקא בפירות שרי דשייך מרווח להרעה ולא בלמר ובסלים אפ"כ דלאו דוקא. ובהמת לפי' הרי' מנה"מ דטובת הלוקחים מועיל אפי' בכר מחא לחבריה י"ל דזה פי' הגמ' לדידי' מרווח להרעה:

ואפי' לדברי הפמ"ח. כ' דוקא ההם שרי' שער קבוע מהמחלה. וגם ההם עיקר הדיון שהיו הקונים רק עכו"ם. ובי' מוכר לבני כפר אחר שונע בענין מערופית. מה"כ בא"ד שונע לקונים ישראל אסיפת דמוחר. וג' שם זכור לטוב:

סימן קיד.

לכבוד הרב החריף מ' צ ב י ה י ד ש נ"י דיין ומו"ץ ב ב ל א נ ע ט ש:

עיד יקרתו לודות מי שנתן בשער מחנה לבנו מקום בנהכ"נ. ובשעת הוא תיערער שהי' לנים בדבר מפני שמחוהגו תותן בני רלה לוהק לת השדוך והוברת לכהיב לבנו לת המקום בנהכ"נ ופי"ז נהרלה מחו' להסיח לה בהו לבני. וגם טוען שבתו יוסבת נ"כ שם במקום ההוא זה עשר שנים לחר השער והוא רולה שחשב שם תמיד כיון שגילה דעתו כן בשעת השער שכן הוא רלונו. (ולחי' מוחב בה בשה). וגם לומר שגם לשתו שתחתה לז על השער מחנה היתה לטוסף מעשם בנ"ל והוא בעלמו בשה לותה שהחתום:

הנה מ"ם כ"ת לדון בדבר שביתה פשרה בהוגם לינני מבין כי מ"ל לם הי' הדין שמחותו לה כי יכול לז לבטל לת השדוך ולעשות שם בתו שדוך תחר ל"ב לה ה' לחום כלל לבתוב לבנו שער מהנה ומה שנתן לו עשה ברלונו הטוב. ולם כי' מעשה שמחותו הוא גבריה דלא ל"ת דינא וכי' ירא ממנו שינתק לת השדוך לפי' שלא כדין ומפני כך הוברת לכתוב לו לת המקום ל"ב לין זו פשרה כלל רק מחנה בחוגם ותלוהו וביב ובטלה. ולם ס"ם כדין כי' השדוך בטל ופי' מחנה זו פטל לגל מחו' לקיים לת השדוך ל"ב לינה לוגם יש כתן ומה בין זה לכל נדוניא שנותן ההב לבנו לו לבתו. ולא דמי למ"ש בב"ב מ' ע"ב היינו גברא דאזל לקדושי ליתמא לומרה לי לי לבתך לי כולהו נכסיך הוינא לך וכו' דלמרי' דהמהנה בטלה דמחמת חוגם הוא. דשאני התם דיניב לבתו מחנה טמירתא ומוכחת מילתא דמחמת חוגמא כתב לה. הת אלו לא עשה מעשה מחלה לא הוי חוגם וכמ"ש בחו"מ רמ"ב ס"י. ואפי' לשיטת ר"ת מובא בטור שם דס"ל דחמיד הוי חוגם. של"ב דלמרי' יכלו מקשו ולגם דמה לי חוגם לגם לחר לו חוגם יכלו. לבל בכל דלכיו נתן המהנה הוי בכל נדוניות ומתנות:

ומצד גלוי דעתו שתפן שגם כתו תשב על המקום. נראה דגם לא נלב דעתו לפני בעו רק לפני לנשים לחרים לינו יכול לבטל מ"ב לת השער. ובפרט שודאי כתב בשער בכל לשון המועיל בלי שום סיוע. ולשר יבלה שנים רבות שם לא הוי חזקה. לא משום שב' ב"ב כ"ט ע"ב בשכוני גוואי הולי ולכן ל"ה חזקה. דזה לא מבטל רק שם טוען המחזיק כולו שלי לבל י"ל דהוי חזקה לשוחפות ולחשמים שוה כמו שיבלה עד שנה שמו וכתים קלה"ת ק"ת סק"ג. מ"מ בכל שהיה לחוחו י"ל שלא הקפיד עלי' ביחיבה וכתים בחתני' ב"ב מ"ב ע"ל לא לחים חזקה בנכסי לחמו וכו' וכתו"ת קמ"ט ס"ו בהג"ה ה"ה בשלר קרובים שחיים מקפידים זה על זה לפי רחוק הדיניים ופי"ם במקום בהכ"ם בתמ"ת ס"ת בשם פסקי מהרח"י וב"ך וגה"מ:

ומ"ש כ"ת דגם לשתו שתחתה על השער היתה לטוסה. הנה לם המקום הי' שלו אלא שהניח מרלונו לת לשתו לשבת שם ודאי דהי' יכול למכור ולימן לאחר כלי רשותה וכמו שכ' בתו"מ ל"ז כ"ג דמקומות בהכנ"ם בטל תוב נובה מהם ומדכתב סחמא מוכח דאפי' מהקום שבעזרת נשים נמי. והיינו דאמרי' שלא הקנה לאשתו לשם מתנה אלא שהניח לותה לשבת שם וכתו בשדי שבת ויו"ט כמ"ש שם סעיף כ"ו דשם שלו ואפי' לים

תולקים

תולקים ח"מ י"ל דדמי לחכשיטין דכ"ע תודו ס"י"ם. תלה תפי' הס הי' המקום חביב אבי' מ"מ כיון שהחמה ואין עדים ע"ז שביתה הוסה פשיטא דאין בעלה נאמן על כך. ולכאורה יש לדון על השבר אם חחמה לחר בעלה כח"ם כ"כ מ"ע ס"ב לקח מן החים וחזר ולקח מן החשה חקחו בעל ד"ל נחת רוח עשיתי לבעלי. אך ע' כ"ם ה"ה כ' פקי"ח דהייט דוקא אם סופנת כן וא"כ הכא שחמה ולא סענה כך אין זה כלום וגם אם לא הכניסה לח המקומות בחחריות בעלה הוי נכסי מלוג ובכ"מ לא מלי למימר כ"ר עשיתי וכדקי"ל שם ל' סע"ז. ס"ם כל זה יחקור כ"ח אך הי' טובדת ויוליח משפטם לאור:

ב) **ואודות** חה שכותבים בדיניהם כחובה לפני בקדושין שבקרא לינטרליזיט. הגה כבר הק' בחות יאיר למה מהני דהכ"ן ריש בכותב (ורמ"ח ה"ם ל"ב ס"ח) כתב דרק בכותב ועודה תרוסה מבני סילוק חשום דבעלה שיך קלח בנכסים לבל קידם לירושין לא חבני סילוק דהוי דשלב"ל. וכ"כ בשו"ת הכ"ן סי' כ"ג מובא חו"מ ר"ט סס"ד דח"י למחול דשלב"ל. ולף שבחו"מ ר"ע ס"ח חביא רמ"ח בשם מרדכי ריש הכותב מבני סלוק דשלב"ל שא"ה דהחשה שייכה בנכסים כמ"ש סח"ע שם. ודברי ט"ז שם ס"ד שקודם שזכה ודאי יכול לסלק ה"ע ל"ש רב דהם עד שו"ח כ"ן ור"ן ריש הכותב הנ"ל. דכל רלייחו של שו"ח הכ"ן לחה לא מהני חחילה על שער מלוחר. ולדברי הט"ז הח יש עלה לסלק ח"ש. וכדברי הט"ז כ"כ נחלת שבעה סי' כ' חות כ' ופירש בדברי הכ"ן דמ"ש דקודם לירושין כיון דאין לו שייכות בנכסים סילוקו לאו כלום. היינו דח"ל סילוק כלל חפני שלא בח לידו עדיין. אבל הלא מפורש דאין הבעל כן וכ"כ ש"ך כי' ס"ו ס"ק קל"ד דלא מבני סילוק:

ומ"ש אי' פחחי חשובה הה"ם ל"ב בשם ישועת יעקב וח"ם הה"ם ח"ב קס"ו דלחר שדוכים הוי נ"ב עבידי דחחי ומהני סילוק וכן אי' יעלח חן סי' כ"ג דהוי כהגלי בשעת קדושין. וכן י"ל כיון דמ"ם רוב הגדן מושלם כיד שלים הוי נ"ב כעבידי דחחי ואי' רמ"ח הה"ם כ"ג. וכן י"ל כיון דמהני בערכאותיהם וכמ"ש מק"ח סי' ח"ב דמה שהוח קנין בדיניהם מהני חפי' בדשלב"ל ואי' מב"ם ח"ח סי' ס"ט שכ"כ דלא נרעח מחוב דשלמח שמחויב לקיים כל ההנאים הכחובים שם:

סימן קטו.

עובדא הוה. לחד מכר לחבדו שלש מאות טשרים וחמשה כור חמים (ריבה חטים לבנות. ושבעים כור שחמחית) בשטר להעמיד לו לזמן. והעמיד בחוך הזמן פחות שבעים כור לבנות. ומופן הלוקח. ת) שחיו רולה לקבל ממנו חת השבעים כור המוחרים מפני שעבר הזמן. ב) גם שחמחית זולה מלבנות. והוח קנה שבעים כור שחמחית במקח הזה שם יחן לו רב"ה כור לבנות. וכיון שחסר לו שבעים כור לבנות רולה להחזיר לו לפי ערך כמה שעולה חטים שחמחית. ג) גם מופן שרולה להחזיר לו כל החטים שלקח כיון שלח העמיד לו כל החטים בחוך הזמן. ואומר שחש"פ שלקח החטים מהבעלי בנלות. הניחם חללו רק בחורת פקדון שלח הי' יכול לנוות להוכילם בחזרה חיזה פרכחות ולהזיק לו דמי ההובלה. ד) ומופן עוד כי י"ם כור לבנות השעיד כבר לחר זמן. ה) גם יש בחוך החטים ג"ז כור לבנות חרוכות קלי שהם חטים גרופות וממחן לקבלם:

הנה לחר זמן הכהוב בהקונטרחקט חין הלוקח לריך לקבל החטים. דידוע שהזמן הוח טיקר גדול חפני שדרך הסוחרים להשהות. ואפי' חם לח חבש הלוקח חת המוכר להעמידם לו לזמן ואע"ג דבסמ"ש ס"ג סקי"ם ומ"ך סקכ"ו כחבו דבבי חביבה. אבל ס"ז שם ויו"ד רל"ח ט"ו ואמרי בינה חו"מ ס"ג וקלה"ח חולקים דלא בעי חביבה. וגם מקור דין סמ"ע מהרח"ם מיימי אין בפרעון חוב דים חיוב רק על לחד ליחן ובבי אין עליו חיוב ומ"ה כיון דלא חבעו לחמרי' דנחלה להחזיר הזמן לבל במקח שזה חייב ליחן המקח וזה חייב לשלם לו כפי שהחנו ודאי דח"ל חביבה. וגם י"ל דהרח"ם רק מלד ספק לחר דבבי חביבה אבל לא לחייב לח חברו מלד ודאי. וגם עי' שער משפט ס"ג סקי"ד בבעיר לחרת ל"ל חביבה והכא הוי המוכר מעיר לחברת. וגם י"ל דדין רח"ם שיך רק בפרעון חוב שאין לו נפ"מ חחי ישלם ולחמרי' חלוה חבעו לחלוה להחזיר לבל לא במו"מ שנפ"מ נדולה בהזמן. ועי' ט"ז יו"ד רל"ו סקי"נ שיש הילוק אם הזמן הוח חנאי עקרי או אם עבר הזמן בשל העסק ונה"ב חולק. וי"ל במו"מ בוה"ז הזמן הוח חנאי עקרי ואין מקבלים לחר זמן ובוי כיביד המובח בס"ז. ולף ש"ל דוקא אם החנה שיקח רק בחוך הזמן אז הלוי בזמן חשח"ב הכא מ"מ כ' כיון שקבע זמן בהקונטרחקט הוי כהחנה. וכ"כ מבים מחיר מובח פמ"ם חו"מ ר"ז סק"ב ובית חפרים:

ואף שלא הי' חנאי בשול שלח"ב לא יקבל. עי' בה"מ ר"ז חי' ד' דבמשלשלין ל"ב ת"ב וב"ב דשד"ם חו"מ של"ז והביב משה ל"נ. ונם חלחדת מהני בחשלשלין חלל הלוקח כמ"ם ט"ז ר"ז ופמ"ם סק"ו:

ומין החביב חרוכות לא הי' לריך הלוקח לקבל חפי' בשוים דהוי מקח טעות כמ"ם חו"מ רל"נ ממחני' ב"ב פ"נ ע"ב יפות ומעלאו רעות. ותדומות ולבנות מפורש שם דהוי שני מינים ובביהם יכולים לחזור בם:

ומ"מ נרחה דמה שלקח חינו יכול לחזור כיון דחין ע"ז חומנת שהקונה הי' לריך דוקא כל החטים ביחד ואפי' מקלחם הוח רניל לקנות. גם הח חמר סחה בסלע דים שם בקונטרחקט חקח של כל כור ואי' חו"מ סי' ר' ס"ז ומחנה לפרים ה' משיבה סי' ח'. אך י"מ כור שבניח לחר הזמן י"ל דיכול הקונה להחזיר ותב"ם שקבלם נאמן שהי' בחורת פקדון, גם טענחו להחזיר שחמחית לפי ערך ודאי דהדין עם הקונה:

סימן קטז.

דין לפני ד"ח לחד מכר לחבדו קטניות והקונה הוח מוכר לבע"ב לאחרים. ואחר שחי שבועות החזירם הקונה בחחרו כי הם בחושים ואינם טוים כלום (והקונה הוח מוחזק במעות. כי חע"פ שמילם מחיר הקטניות אך הוח חייב להמוכר ממון אחר) והנה ע"פ פשוט כיון שהוח טוס במקח חוזר לטולם ואין בו שיעור כדי שיהלה לחנך או לקיומו כמ"ש רי"ף ורח"ם ב"מ בשם ר' האי נחון וחו"מ רל"ב ס"נ. אך יש לדון מכח דברי ב"ה פ"ו מחביבה ה"נ שאם הי' דבר שיכול הלוקח להבחינו לחלקה ולא הקפיד לפשות כן חינו חוזר והוכח סמ"ע

כתן וכתי כתי הי' יכול לבטל התקנות וכי' רואה שכם מקולקלים ומ"מ ג' יכול להזור. הלא סדין ה"ה לימנו מיכסכ. עי' מל"מ שם שברמב"ם לא ס"ל כן. וכ"כ בעו"ת בית מחיר ת"ס סי' ו' בשחטו' מהריט"ן חולק וכן בהלי"מ וכ"כ בשבות יעקב ח"ג סי' קס"ט בשם מהריט"ל ורמ"ח ודברי נחומים סי' ו' חוה ט"ו בשם רשד"ם שפ"ה ובאחר מים חיים י"ז ושם חוה כ"ג בשם שו"ת פ"מ ח"ב סי' כ"ה וכ"כ שו"ת מהר"ם שיק חו"מ סי' ל"ג. ובחמת שהפלה עצום דכמעט בכל דבר שים בו חום יש לומר שהי' יכול להבחינו ומ"מ כמה דינים בחומים דהוי מקח טעות. וגם הלא מפורש להיפוך ברמב"ם פט"ז ממכירה ס"ח וחו"מ רל"ב י"ח גבי לח הוי לי' ככי וביני דכ' הרמב"ם דשם הי' המוכר סרסור שלימו משהה המקח עמו דהחזק של הלוקח מפני שהי' של הלוקח לבדוק השור כפ"ם ולהחזירו לו קודם שימות. ואפי' בדין סרסור חולק הרמ"ם כמ"ש בהגה"ה. הכי לך דהא דיכול להבחינו מהני לרמב"ם רק בסרסור ולרמ"ם לא מהני כלל. וגם ק' מחוס' בכורות י"נ ע"ב ד"ה דיין דכתבו על הא דאמרי' שם דיין דיכיב זוזי אבעי לי' לעיוני והדר ממשך. דאע"ג דשאר מקח טעות לא אמרי' הכי שאני לוקח נרועאות מיד שכו"ס דאיבעי לי' להסוקי לדעתא טפי שמא יש בהן שכו"ס. ומפורש דבכ"ד מק"ס חוזר אף דאבעי לי' לעיוני. וכן מוכח בחוס' כתובות נ"ח ע"ב ד"ה הניהו שכ' בשם ר' אלי' דוקא בחומים דאיכא לאהנויי מדאמן מבוא להמוכר ולא בדק אחריהם שכר וקיבל אבל אי ליכא להו קלא אף דיכול להבחין ומתן מעות לא אמרינן:

וגם נראה דה"ה מיירי רק בים חוס במקח שמפחיתו מדמיו ולא נפסד לגמרי אז אמרי' מדהי' יכול להבחינו ולא הבחין אמרינן גם על פחות אבל בל"ד שהקטניות אינם שוים כלום ודאי דלא אמר וכ"כ חוס' בכתובות ס"ב ע"ב ד"ה ס"מ דאע"ג דשאר חומים לריכה גם מ"מ בעלמא מיילוניות מ"ל גם וכ"כ חוס' בים יבמות דדוקא שאר חומים אינה דאחיל אבל מיילוניות שום אדם אין חוחל וסיים משום דאין אשה אלא לבנים והוי נפסד לגמרי. ועפ"י חלוק זה יש להסור מה שהבאתי לעיל דאי' חוס' בכורות גבי נרועאות והוס' כתובות גבי עבד לבעים מזוין או מוכתב למלכות דאע"ג דיכול להבחין לא אחיל דיל שאי"ה משום דנפסד לגמרי דשכו"ס ועבד ליבעים לא חזי לאידי. וזה נראה הטעם מ"ש בד"ג סי' ו' חוה ט"ו בשם רשד"ם דאפי' לדעת ה"ה הייט דוקא אם המוכר מכר לו סתם אבל אם המוכר אמר לו בפשוט המכר שהסחורה היא טובה ואין בה חוס גם ה"ה מודה שיכול לחזור מפני שסמך על המוכר להכי לא הבחינה. וס"ל כיון דנפסד לגמרי ואפי' לא פי' לו המוכר שהסחורה טובה הוי כפירש דאלא למאי קבעי לה וקוזה חוקה. וכ"כ נ"מ רל"ב סק"ח דאם נתלה מין אחר ל"ם יכול להבחין ואמיד חוזר וכל"ד דנפסד לגמרי ואפי' דמי שכ"פ למין אחר ולא אחל:

וגם מי' שבות יעקב מ"נ סי' קס"ט דאפי' ה"ה שיכול להבחינו הייט טרם נמר המקח וזה מ"ש ה"ה לאלתר אבל אם כבר נגמר המקח ונתגלה בו חוס אף אם אח"כ שתק זמן מה יכול לחזור בו. והנה בכ"י רל"ב כ' גבי בילים מוזרות דל"ה יכול להבחינם כיון דלריך לבשלם ובחינה הייט דוקא כשו שהוח בעין אבל ביטול וא"כ ה"ה הכא בקטניות דלא מקרי יכול להבחינם. וע"פ דברי הבנין יעקב מיושב קו' אחל"מ על ה"ה דהרמב"ם לא ס"ל כן מדכ' יהוח אלא בשתמם בו אחר שראה החוס משמע דאפי' ראה החוס ושתק חוזר. ולק"מ דאם לא שתמם אף שהי' יכול להחזיר נמר המקח להבחין אפיר אינו יכול לחזור בו:

ועוד בנה"מ סק"ח כתב דבעי' מרווייהו יכול להבחינו ונם שתמם בו אז מחל ובכתי נראה דלא מקרי שתמם אף שאכר להחדיש אינה ליטרות כיון דהי' יכול להחזיר החוחר ואף דד"ג סי' ו' חוה ט' כתב בשם הרשב"ח וזכל"ח דאכר מקלת מן הסחורה מקרי שתמם. לא מוכח כן מהא בשלא בפני ר' דכ"ח אפיר אכירה בפני עלמו וכ"כ בית שלמה חו"מ סי' ס"ב וכ"כ שו"ת מהרי"ו הלוי ח"ב סי' כ"ט. ועי' בית שלמה שם וסי' ל"ד מקשה מחומים למה אם הבטל מבית ראי' דהיו בה עד שלא התהרם פעור נימא שהי' יכול להבחין. ואינו מכין דהא בשעה תופה לא הי' יכול להבחין על חומים שבסחר:

ועוד דהא הכא הלוקח מוחזק ויכול לומר לא נחרלתי כמנו דאינו מייב כלום וכמ"ש הגי"א לבבי ס"ח פ"ד סי' ט"ו ופלפולא חריפתא שם וש"ך רכ"ז סק"ד גבי שהה אחר אירתה לאנר ועי' פמ"ג שם סק"ב דיכול לומר קים לי. ואפי' לקה"ח סק"נ שכ' דאינו נאמן דהוי מנו במקום חזקה. ונם עי' ב"ש ה"ט ל"נ כ"נ ובית מאיר דל"מ מנו במקום חזקה. מ"מ ודאי דאין החזקות שוות ובפרט הכא דהבנה מולקים על דין ה"ה וסוברים דלא מחל אף שהי' יכול להבחין:

ואם יש ספק מתי נולד המום. עי' חו"מ רל"ב ס"ק וכמ"ש. יפסיד דאם יש הבחנה ביניהם ושתה הלוקח מוחזק דנשבע היסה וכן ביטול להפוך על המוכר:

ענינים שונים בשש ופוסקים:

סימן קיז.

לכבוד ש"ב הרב הנאון מ' יעקב אורנר נ"י אבד"ק נאשעלסק:

קבלתי בשמחה הס' נפש יהונתן מבנתון רביט בשל הקומים ז"ל עם הנשות מכ"ת ליון לנפש והם מלאים זיו בחריפות וברקיות. ורחיתי בפתח בשער אחר הקשה כ"ת להגה"ק מאסטרלוולי שליט"א על רש"י יבמות ס"ט ע"ב ד"ה תהא שכ' דבת כהן שנישא לישראל ומת ואם הוכר עוברה תהא מקולקלת למפרע אם תלכה תרומה לשלם קרן וחומש. וחמה בלא הוא נגד מאכה מפורשת בפ"ז מ"ב תרומות בת כהן שנישא לישראל ואכלה תרומה משלמת את הקרן ואינה משלמת את החומש. וביאת קושית חמורא וכבר עמד ע"ז במראה הפנים יבמות פ"ז ה"ד. ובפרשת דרכים דרך פקודיך ובשערוך לנר. יבמות שם:

ונ"ל דאף דכ"ש שנישא לישראל אינה משלמת חומש משום דלא מקרי זרה מ"מ משוברת נרפה משום דאשתני נופא ועובר ירך אמו. והולד ודאי זר הוא. ומש"ה הכא ביבמות רש"י כ' כן לאביי שהקשה אי בבי חיתא סיפא ואביי ס"ל דעובר ירך אמו כמ"ש מהר"ם פ"ף (ב"ק מ"ז.) ד"ה שמתא ומש"ה שפיר מייבת בחומש. והא דירושלמי יבמות פ"ז ה"ד ר' זירא ס"ל דיש לה בנים נרע ממשוברת י"ל דר"ז ס"ל עובר לאו ירך אמו כדס"ל לחכמים (תמורה ל:) ואף שבי' חוס' ב"ק מ"ז ע"ב ד"ה מ"ט דסיכא שהולד בעלמו נהנה ודאי ירך אמו מ"מ י"ל דסירושלמי אין דעתו כן. ודוחק מ"ש לח"מ פ"ז

מעכדים ה"ה דיק עובר ירך אמו אצל אין החס עוברת אחר העובר וכ"כ שכו"י ח"ח ס' ע"נ. ולדבריהם ח"ש לומר דהיא חייבת חומש משום הולד. מ"מ סברה לח"מ מחודשת ואין לה מקור ורחי' להיפוך מכ"ק ע"ח ע"ב מכר חון מעוברה דלמ"ד ירך אמו הוי איזר הרי שעוברת החס אחר העובר ואינו משלם דו"ה. ומ"ש שכו"י רחי' מחמורה י' ע"ב האומר מה שבמעי' דאסורה בעבודה רק מדרבנן. וק' לי עובר ירך אמו ימשול מדאו' ניון דהעובר הקדם אלא ע"כ משום דהבהמה אינה עוברת אחר העובר י"ל דהחס קאי למ"ד עובר לאו ירך אמו:

ומה שהק' שם בגהכ"ד מהכשרהוולי שליט"א לרש"י חולין קל"ד ע"א דהיכא דים עובר מיחה לא מהני חזקה מה מק' בימות שם ולחרומה לא חייש' שמא עיברה והחניא ה"ז ניחך שעה אחת קודם לחיתוי אסורה לאכול בחרומה מיד הא י"ל שאני הכא דכיון דאינה משלמת חומש כ' רדב"ז דאינה בחיתה מוקמי' לחזקה. מהש"ב בהר"ז ניחך דהיא בת ישראל ואם מה בעלה היא זה וחייבת מיחה על חרומה ולכך חשבו לפסק ולא חוקמי' לחזקה. הגה לפמ"ש בחמת גם הכא חייבת מיחה כיון שהיא מעוברת. אך נראה דבסוגיא זו הא בלח"ה קשה מה מקשה הר"ז ניחך וכו' הא החס שאני דהחשם הוא על להבא שמא ימות ויחיי' ול"מ חזקה להכא וכמו שאמרי רבא בגיטין (כ"ח.) שמא מת לי"ת שמא ימות מייתי' לכל הכא מוקמי' לחזקה דאינה מעוברת. ועכ"ל דהסוגיא דהכא חזלא לגיבא דחכמי בגיטין שם דלית לי' חילוק זה דלהכא ולחכמי שוב לק"מ דהוא בחולין אינו מחלק בין לאו למיתה ואפי' במיתה מהני לדידי' חזקה. וכזה ניחא בימות ל' ע"ב דקאמר ואלו בגידולין בעק קרוב לו וכו' לא קאמי' אמר רבא אשה זו בחזקת היתר וכו' ול"ל אבל ה"ה בקידושין אמי אימת אשה זו בחזקת היתר ליכם עומדת וכו' ולרש"י הכ"ל מה קו' דבגידולין ניך ח' היתר כיון דחי' יאמה לשוק אינו אלא לחי' לאו מהני שפיר חזקה משל"כ בקידושין אי ל"ש נבה יבום הוי אשת אח אלא במקום מצוה ויש בה אי' כרת מש"ה אין החזקה מועלת אך אבל לשימתו שפיר מקשה בן דהוה ליה לי' חילוק זה:

אך עיקר מה שבגה בגהון שליט"א על יסוד זה דבמיחה ל"מ חזקה. עי"ש מש"כ על רדב"ז בפי' על רמב"ם פ"ח מחרומות ה"ח והביא חו' יבמות ס"ח ע"ח סד"ה ריש שכתבו דספק בן חשעה יוסל בביאתו ולא מוקמינן לי' לחזקה קמייתא דהוי פחות מבן ט' משום דאלי' בתר חזקה דהשתא שהוא בן ט' וחזקה קמייתא לחערב. והדברים מופלאים דהא בכ"ד ח' דהשתא ליכא כלום נגד חזקה דמעיקרא כמו שפק' מהרי"ב ח"ח סי' מ"ח. ואחר הגהון ש' דקדושין (ע"ח.) פליגי בזה רב ושמואל דרב ס"ל הרי היא בוגרת לפניו ושמואל חולק. ומש"ה לרב ס"ל בסנהדרין פ"נ ע"ח דזר שאכל תרומה ליכ במיחה ניחא ס"ל חזקה דהשתא עדיף. ולשמואל דמספקא ל"ל כהלכה דזר בחרומה במיחה הטעם הכא משום דבמיחה ל"מ חזקה דמעיקרא. ואני שמעתי ולא אבין דהא אין לך ליסור מיחה יותר משם בחלוקת רו"ם דהוי ח"ח ומ"מ מבני לרב חזקה דהשתא לבטל קידושי החס. וכן משם שמואל הוא רק משום חרתי לרישותא כמ"ש שם לכל חזקה מבני. וכן מבואר לפיוק בהרומה עלמא דחם כלך בעלה למדינת הים חוכלם בהרומה משום חזקה מי. ורבא עלמו שכ' רש"י בחולין בן לדשתו. פירש מהרי' וז בגיטין כ"ח ע"ב משום חזקה מי וגם רבא אמר כיבמות ס"ב ע"ח דל"ש ליסור לאו וכרת:

סימן קיח.

להחריף ובקי מובא זיר מו"ה א ב ו ש הכהן נ"י:

א) **אשר** לחתר עם הספר להקשות על פמ"ג לו"ח מר"ה הבל ב' שכ' על רמ"א דלוקחין למעוברת ב' העגולים וכ' מג"א כלומר הרגנול ותרגולת ופי' הפמ"ג פשה כלומר דלא היתת הרגולים זכרים שמא יולד תחומים ב' זכרים ונופלין נשרדים לריכים כפרה לכ"ח הבל ב' נקבות עובר ירך אמו די בכפרה אחת תרגולת להם ולה עכ"ל. מבואר מדברין דמש"ה חס ולדה נקבה שני כפרה לחת לה ולעוברה לף דנופלין נפרדים לריך כפרה לכ"ח משום דעובר ירך אמו משל"כ חס ולדי' זכרים לה שני בכפרת החס לבניהם משום דעובר ירך אמו דכולדות זכרים לה לאבי' דהם ירך החס. ותמהת עליו מהיר ל"ח ע"ח בשי ר' ירמי' עובר במעי אשה הוי בלגלין אז לא כיון דח"מ עובר ירך אמו נופל היא וכו' ושם ח"ח להכיר חס הולד זכר לו נקבה דהא אין לקב משמת עד שנרקב כל המת וא"כ דלמה הוה הולד זכר ולא מי' ירך אמו כלל. וכן הק' מחמורה כיב ע"ח לרי' הפרים חטאת מעוברת וילדה בלה בה מהפר וכו' מחיב ר"ח היא שלמים וולדה עולה ה"ז ולד שלמים וחש"ד חס שיצו משוייר ה"ז ולד שלמים וכו' וק' לפמ"ג הא ולדה עולה ומולה היא בחה אלא מן הזכרים ובזכר עובר לאו יבך אמו. ל"ק דדוקא לענין כפרה כ' פמ"ג כן דהזכר לריך כפרה אחרת וחס נבנה בבטן המלחה ונראה שזכר הוא. הכי אפשר לומר שהוא חלק נקבה ומש"ה כמת אין נפ"מ לענין טומחה בין זכר לנקבה וכן בחמורה מה נפ"מ לענין קדושה בין זכר לנקבה והלא בר"מ עלמו מבואר כן דלמעוברת ליקחין תרגול ולמה לא יחת עובר ירך אמו אע"כ משום דחלוקים הם לענין כפרה וכן מורה פשטות דברי הרוקח מובא תג"ח שמ"ג כ' דמחיר לאחת בהן מעוברת לכנום לאוהל המת משום ס"ם אבל לא עלה על הדעת לומר אחין ליכור טומחה כלל משום שאינו בהן שהוא ירך אמו והוי בבהמה. ומש"כ רשכ"ח יבמות מ"ז ע"ב ד"ה נתרפא שכ' ואח"ת למה אין מעבילים אותו קודם שיחול וכו' פי' לפרושו אליבא דמאן דדחי ואחר עובר לאו ירך אמו וכו' אבל למ"ד עובר ירך אמו ליכא רחי' מהחם כלל אע"ל ומבואר דאי עובר ירך אמו הוא הזכר כשהוא במעי אמו חשיב נקבה כמוהה וצבי בטבילה לפני המילה. דברים שבטו מאני ולש"ם רב:

ב) **ובש** על דברי לח"מ פ"ז מעכדים ה"ה בטעם פסקו של הרמב"ם בכותב לפפחתו מעוברת הרי הא בת חורין וולדך עבד דבריו קיימין ולא כוי בחשחרר חלי שפחה דהעובר בטל לגבי אמו ואין כיח בוגרת אחר העובר וכ"כ פרישה וב"ח ופ"ז ופ"ך יו"ד רס"ז בסיף ס"ח ושכו"י ח"ח ע"ג. ותמהת פ"ז מרש"י זכחים ל"ב ע"ח ד"ה לח דכ' פיגל בשליל לח נחפגל הזבח משום דבכר שאין דרכו לאכול הוא דרובא דחיישי לח אכלי שליל. ולדבריהם למה לי' לרש"י טעם זה תיפוק לי' דחיי' אם נחפגל בשליל ג"כ לח נחפגל הזבח דאין הזבח עובר אחר השליל דהחם חינה עוברת אחר העובר ומוכח דלח ס"ל לרש"י חילוק זה. לק"מ כי נחמת בחפלרת ישראל שם אות כ"ם מפרש כן דברי רש"י.

שכ' ד"ה לא פיגל משום דלאו נופי' דזיבחא הוא היינו דלא לחמרי' דנשדי אם כמר וולד דלעולם אם עיקר ופי' מ' דמק"ת במצעיות שם. וכ"כ הפ"י תמורה פ"ה תוא מ' ופ"ו תוא ל"ו. (ופי' לעיל ס' ק"י):

ג) **ואשר** תקרא דוקא כשילה הטובר מתני' אם תו ל"ל טובר לאו ירך לחמו לחכל כל זמן שהטובר בפנים לכ"ע טובר ירך לחמו. והכתה לטון פי' המצעיות לרמב"ם ספ"ו המורה ואם היתה הבהמה הזאת מטוברת ופיה מריבה רש"י טובר ירך לחמו וחכמים לין לומרים כן עליו לחר שילה ונפרד ממנו ולפיכך מותר לנבי המזבח. הרי דוקא משום שנפרד ממנו לא הוי ירך לחמו אף שהמו דנים עליו למפרע כשהי' בחמי לחמו לחכל אם דנין עליו כשטולמו בחמי האם טובר ירך לחמו לכ"ע. ופירשת כן דבכי רמב"ם פ"ב משחיטה ה"י מותר לשחוט לת המטוברת טובר ירך לחמו ותמהו עליו דלחמו למ"ד לאו ירך לחמו לחטור לשחוט מטוברת וזה לא שמעו ולפי הנ"ל ניחת דכשדנים על הולד כשהוא בחמי לחמו לכ"ע ירך לחמו הוא, הנה לפי דבריך יתורן מ"ם רמב"ם פ"ל מפרה ה"ז עלה עלי' זכר פטולה ולא"ל שהמטוברת פטולה והיינו דמטוברת פטולה משום דשלה עלי' זכר. ולא דלה לפרש כר"ם רפ"ב דפרה דתולה מחלוקת במטוברת כדין טובר ירך לחמו דר"ת דמכשיר במטוברת לפחמי' דלחמר בחולין ל"ת ירך לחמו והוי כנופה דפרה וחכמים פיטלין משום דלאו ירך לחמו והוי תולין גמורים. חלת משום דבפנים כולהו מודו דירך לחמו הוא לכך לחמר טעם לחר. לך יסוד זה מרמב"ם בחומו ולת כמו הוא תלוש דהת לת הולרך כלל לטעם זה שם משום ירך לחמו דכלא"ה כל זמן שלה יצא לחויר העולם לת מקרי הוי"ב והמוה למה נקט טעם משום דירך לחמו הוא. ומה שהכתה עוד רתי' דבפנים הכל מודים מערכין ז' ע"ת כתשה שילה ליהרג תין ממתינים לה עד שחלד ופריך בגמ' פשיטת נופה היא, וק' דמה פשיטות הת לתמריך לתשמעינן דטובר ירך לחמו לחרכה קשה למ"ד טובר לאו ירך לחמו לחמי תין ממתינין לה עד שחלד, ולהנ"ל פריך שפיר דכשודו בחמי האם לכ"ע ירך לחמו ופשיטת דהולד נהרג טמה כשהולד עדיין בחמי האם. ועי' הו' סנהדרין פ' ע"ב ד"ה טובר שהק' מערכין מה פריך פשיטת וכי דלת ס"ל כפי' המצעיות הנ"ל ע"כ דבריך:

אי תשבר לומר כן דהפי' נקו' בגמ' פשיטת הוא משום דטובר ירך לחמו דא"כ מה תירלה בגמ' לילפריך סד"ת הוחיל וכי כתשר יצים עליו בשל האשה ממונת דכשל הוא ולא ליפקדי מיני קמ"ל. הת האשה ודאי ממונת דכשל ומ"מ אם ממיתת מיתה כורגים תומה ואין מוצאים לחיבוד ממנו. ונם כטובר כמוהה ומה ס"ד דלא נהרוג אח הטובר הת לא מדיק מתה, תא"כ דהקו' פשיטת הי' תפי' אי טובר לאו ירך לחמו וכמ"ש ר"ן תולין נ"ח ע"ת שכיון שהיא ממיתת מיתה אין מעמיס אח דינה ואין מוצאים לולד כיון שלה יצא לחויר העולם, וכ"כ רמב"ם פ"ב מסנהדרין ה"ד משום שמי הדין. והפי' אף שנראה שים לחיבור שחיתת זרע כטוברין וכמ"ש נם הגאה"ק בס' זכוחת דאברהם ז"ל, תו נם משום דאף דישראל פטור על העוברין ומ"מ ודאי שאין נכון להחלה להרוג טובר כיון דבן נח נהרג על העוברין ומי לימא מידי, ומ"מ כיון דטובר היא ותלוי בה לחבור לעמות דינה, ותי' דסד"ת דממונת דבעל, וכ"ז אי טובר לאו ירך לחמו לריך קשה דנם שניהם לחבל אי טובר ירך לחמו ל"ל קרא דלא ס"ד לחוש להפסד ממונו. ות"כ מוכת מכאן דאפי' כ"ז שהוא בפנים ג"כ ל"ל דלאו ירך לחמו, ונוה כ' לישב קו' תום' סוטה כ"ו ע"ת מטוברת עלמו תו שותת וכו' ורש"י ולא לחמרי' לת נקטלי' לולד והקשה תוס' למה נקטלי' נמתין עד שחלד דדוקא החם ותתו נם שניהם רבי קרא לי' לת"ה ממונת דבעל היא ולא קטלי' לי'. ולפמ"ש לתעלה דאי טובר ירך לחמו ת"ל קרא ל"ל כיון דבריתת זו היא לחכמים המולקים על ר"מ ודם ס"ל טובר ירך לחמו בחולין ע"ב ע"ת (ועי' בחלת כרופים) וכן כ' לעיל קאי שם בכוריהת ור"ת ס"ל תולין (נת.) דטובר ירך לחמו ומש"ה לדידהו שפיר שותת ואין ממתינין כיון דנופה היא. ובלעדי זה י"ל דקרא רבי על כל דוכתי דמיתה ולאו דוקא בנוהפת דמתני' מרכין סתמת תני האשה שילה ליהרג משום בכל נוולי שחייבת מיתה ושוטת אין ממתינין עד שחלד. ופי' מל"מ פ"ב מסוטה ה"ז שמק' הת עצמה דאין ממתינין כ' רמב"ם משום עמי הדין ות"ב בסוטה דלת נגמר דינה למה מקרן למטוברת. וי"ל דהכת שייך כדי שלת יכעל הבעל נתי' סוטה. ומ"ם שם דלסוס' תפי' תם אין רולה הבעל להמתין מ"ת ממתין. עפ"י דבריהם נ' דמיירי רק משום פסידת דידי' תכל תם הוא מוסל ומתרלה מקרים לוטה מיד:

ד) **ועל** החקירה בהת דאם תיטו שב מידיעתו תיטו מביא קרבן על שנגמו אם דוקא בהשתה הוא משום דיש לימוד ע"ז תשר לת השתה בשגגה ואשם, תו נם בשאר קרבנות. והכתה דכרי מגחת חגוך מטה קכ"ז דדוקא בהעלת אחרי' הכי, הנה לדעתו מיושב קושית ביה תברהם מהגחון משטעכתווי ז"ל במתני' פשחים ל"ת ע"ב התוכל תרומת תמן בפסח בשוגג משלם קרן וחומש בחוזר פטור מחשלומין ופרש"י בשוגג שעשה בתרומה תפי' הזיד בחמן, וקק' הת תיטו שב מידיעתו דהת תשוד לדבר חמור הוא תשוד לקל ותמן חמור שכן משוח כרת. ולמה משלם חומש על התרומה, ולהמלית ל"ק דבחומש לא תכפת לן דתיטו שב מידיעתו. חך הלא מפורש להיפוך בהדם"ת פשחים (כט.) תוד"ה ר' נחוניא דכ' דשגג בהקדש פטור מקרבן מעילה משום דהזיד בחמן ולא שב מידיעתו. והת דכ' רש"י שם ד"ה תת דמיירי שהזיד בחמן ות"מ משל י"ל כש"ם היא תברהם בתרומה דמ"מ תלו יצא שהיא תרומה הי' שב דתיטו רולה לעבור על שני ליסורים, ותמילא לא ק' קו' מכרש"ת משבת ל"ד ע"ת שגג בחוכלין והזיד בכלי והק' תו' שבת דתיטו שב מידיעתו כיון שהזיד בחמר מהם דשא"ה דהם ליסור ר' דשבת. ומה שהכתה תיו' שבועות י"ז ע"ת ד"ה פימת. לין רתי' נגד המל"ת בהתם בקרבן עולה ויורד המחת היא. וכן ת"ם מרמב"ם פ"ג משבועות נשבע על הבכר ומלטער עלי' שב' שפטור מקרבן משום שתיטו שב מידיעתו התם שבועת כמוי דחמחת. וכן בהשם תלוי בפי' שב מידיעתו דמשרש בו (ויקרא ה'. י"ז) תשב לא תעשה:

וחמישה דל"ל דס"ל שבת ס"ם ע"ת דקרבן תיטו תייב עד שיגוע בלמו וכרת ואם תיטו שוגג בלמו ת"ת בקרבן ולדעתו בפי' שב' שב מידיעתו מבלמו לבד דאם תיטו שב מידיעת בלמו רק אם מודע לו עם בכרת ל"ה שוגג על בלמו ומש"ה אף שאין עשה דוחה ל"ת שים בה כרת מ"מ אם עשה בשוגג המוה שלא ידע שים כאן עבודה ואח"ב מודע לו שעשה עבודה של כרת מ"מ ת"ת קרבן על שגגתו ס"ם דעת ריב"ח תולין קמ"ת ע"ת דהל"ת נדחה וה"ה בל"ת ש"ב כרת בלמו נדחה וא"ב לת הוי שב מידיעתו על בלמו דאפי' אם ידע מבלמו מ"מ הי' עושה המלוה ועובר על הל"ת עב"ד, הגה בחמת בלא"ה פעור מקרבן משום דהוי פעם בדבר מלוס

וכעה מלוה לך זה ח"ל לומר דמשום דס"ל שנג בלאו לריך סיסוב מידיעתו ע"י הלאו לבד דמה נפ"מ הס הוא שב ע"י חומרת דכרת ס"ם הוי שב מידיעתו וכ"כ דו"ח לרעק"ה מערכה כ' לוח נ' שמחק קו' חוס' שבת ל"נ ע"ב דכיון שהזיד בכלי לא מקרי שב מידיעתו ואחלי חייב חטאת על האוכלין. ואי' דיל דהזיד באוכלין בלאו ושגג בכרת דאינו חייב העלאת על האוכלין ויל דקאי לר"ל דס"ל דאינו חייב עד שיעבור בלאו הכי הוי שב מידיעתו ע"י הכרת:

ה) **כ"ש** על רדב"ז מובא מלי"מ פ"י מנזירין הי"ח דכגדה ל"ה חזקה ח"ח עשה בב"ז. והתבני מלואים ל"נ כה"ה מביא דרשב"ח בהשובה חולק ע"ז ובהבא דרשב"ח כותב ח"ם מנזירין פ"ח ע"ב ד"ה ולי"ם דלא יהיה ה"ב מלא בה עבות דבר ומ"ה כיון דבלאה עשה ליכור אם יחזור ויעלה אחר שנרשה ומ"ה ל"ה אין אדם עבב"ז. לא עיילת היטב כי רשב"ח לא כתב רק דממלן ליעלה דמזוהמת בציעו אבל לא כיון דעשה בלאה"ה ליכור, ועי' הו' ניסין ע"ם ע"ב ד"ה ב"ם. וכן מה שכתבת דפליגי בזה ר"י ור"ם שבועות ל"ו ע"ב בתוכ שבועה שאין לך בידי ולא לך ולא לך. וביאור דר"י לעו לומר דשבועה דלאו חזוק אבל בריעי לא מחזקי' לך ר"י סובר כיון דאפי' נאמר דלא ר"י כוונתו רק על ה' נ"ב נשבע לשקר ל"ם לחזוק אבל וכו' ור"ם ס"ל דאפי' בכה"נ לא מחזקינן אבל בריעי והבאת מירושלמי פ"ד דנזיר ה"ג תמן הגיגן וכו'. ולדמה היכי ענין לזה כלל דבקדושין ונדרים מיירי פלוגתא זו גם לענין דברים שאין בם היכיר כלל והמחלוקת רק בפי' הלשון. ועי' בה"ט ה"ם קמ"ת סק"ב וס"ק בזה בחירה. ואחת שבדברי רדב"ז כ' בה"ה פ"ד ה"ו מגחלות שב' דמ"ה שפק דמב"ם דבבא על שבאתו הולך עבד ול"ת דמסהמת שיהרה דאין אדם עושה בב"ז. כיון דאפי' אם שהרה לא הוי קדושין ות"ב בלאה"ה עשה ליסור ל"ם חזקה. ועי' ה"ד סי' ר"ם ופת"ם ה"ט סי' כ"ו סק"ב. ויש לעיין אם חזקה זו דאין אדם עובה בב"ז הוי חזקת כשרות ת"ב למה כ' דמב"ם פ"י מנדרים ה"ט דוק בלשונו אמרו ולא בשאר מה נפ"מ:

ו) **והכירתך** אם נזרי חזיל נזרות בדבר שאין בו לאו רק ת"ל עשה והבאת הוי מצות כ"ת ע"ת ד"ה והא. וכתבת לתלק בין נזרה שמא יעבור בשוה"ל ל"ת בתי' עשה. אבל היכא שהעשה שיעבור בקום ועשה נזרי' ומב"ה כוכה נ' ע"ת נזרה שמא ימשוך אחר שלאו הוי קו"ע. ור"ת ורי' כוכה י"ד ע"אדפליגי אי מכככין בנסרים משום נזרת תקרה פליגי בזה דר"ת ס"ל נזרו נזרה בביטול מ"ע ורי' כ"ל דל"נ ואזלי לשיטתם שם (כ"נ.) אם עשאה לבהמה דופן לסוכה ר"ת פוסל דנזר בתי' עשה שמא תכרת או שמא תמות. ורי' לשיטתו מכשיר עכ"ד. תי' מה בין נזרת תקרה לבין נזרה שמא ימשוך אחר שלאו דהכל מודים. ויל דתרוייהו קום ועשה ניהו מה שיהכל תון לסוכה וכ"כ הפת"ם וזה ימים רבים אחר הקשיתי ע"ז מפסחים מחני' סוכה כ"ב ע"ב ברהם החילן ואין עולים לה ביו"ם דהוי נזרה דרבנן וסיימו דים כת לחכמים לבטלו בשוה"ת ממלות סוכה ואין מבואר דאסור לו לחכול תון לסוכה מוכת דאכילה תון לסוכה שוה"ת דאל"כ לא הי' כת גיד חמים לבטל מ"ע דאורייתא בקום ועשה:

ודנה ותאי דמלינו הרבה נזרות בסוכה אף דרק ביטול מ"ע הוא. ומ"ם דר"ת ורי' פליגי בזה ו"ת

דבמתני' י"ב ע"ת בחבילי קש שהוא משום נזרת תואר לא שלינ ר"י להחיר ועי' שבת ט' ע"ב לא יצב אדם לפני הספר סמוך למנחה וכו' וכל הני ביטול מ"ע דאפלה ונזרי' וכן תר"י ריש ברכות לא יקרא ק"ם אחר תלות לילה משום נזרה ביטול ק"ם לנמרי נ"ב נזרה במ"ע. ובמ"ק ת' ע"ב טעמא דאין משתיס נעים במועד ר' יאחק נפחת אחר משום ביטול פו"ר ושם (י"ד.) ואחר כל אדם מ"ם האורים לגלח במועד כדי שלא יבוא לרגל כשהוא מגוול. ורן בילה רפ"ב ד"ה אחר רבא כדי שיבור. וכולהו נזרות ביטיל מ"ע. ובאמת גם מסקנת חוס' מצות כן במ"ם ה' ע"ב ד"ה האיר דנוזרים משום מ"ע ואפי' בתי' הבנה דרבנן. ועי' פמ"ג הו"ח ח' מ"ז סק"ח וסי' ט' לשל ז' ובאמת אדם פשח סי' ת'. וע"ב הא שב' דגול מרבבה ט' מג"א סק"ב דלעשות לילית מצי אין כאן משום רק שוא"ה וביטל מ"ע ולא נזרו. אין כוונתו לכללא. רק בעניין פרטי זה לא נזרו:

ז) **אי** כפק עשה דוחה כ' לא תעשה ס"ע ה' עו מלה נבי לה יעמא מעמא הוא על הודאי ואינו מעמא על הספק הק' ל"י פשיטא דכפיקא דאו' לחומרא ומאי לילטרך קרא והי' בחידושי אגדות שם משום דאיכא הכא מלוה להעמא לקדושים והו"א דכפיקא לחומרא ויעמא קמ"ל הרי דדבר זה במחלוקה שנו' דלהגי' ספק אינו דוחה ולחי' אגבי שם דוחה. וכן כ' מהרי"ם ח"ב יו"ד ח' שב' שם ואם יש להוכיח מבילה ת' ע"ב כוי אין מכרין את דמו ומפרש דבה דאפי' כירה דעתו על הודאי ואין דעתו על הספק הלכך מוקלה הוא ואי כ"ד כפיקא דאו' לחומרא אמאי אין דעתו על הספק הרי אינ לכוות עכ"ד הרי דספק מ"ע דוחה נ"ב לל"ת וכן כ' שם בעומאה כתי' אגבי שם כיון דלא יעמא מלוה סד"ת מכפק נמי נחייר עלי' דלעמא לא קמ"ל. ועי' פמ"ג אורח שד"ם מ"ז ח' דאינו דוחה יו' משום דאזיל לשיטתו דס"ל דספק מלית עשה אינו מכ"ת לחומרא וכמ"ם או"ח י"ז אבל סק"ב. אך הלא מהרי"ם ואח"ם אין דעתם כן. ועי' מג"א רכ"ע סק"א למנין להאכיל לקטן איסור עשה קל וכ"כ בתע"א סק"ז והרמ"ז סק"ב, וכבי' תר"ם סק"ג כ' להפוך דאין להקל לקטן לאכול אין לסיכה. ועי' מבליס בעיטים סו"ת סי' ד' מ"ם על שבת קל"ה ע"א דר' אליעזר לשיטתו בערובין ק' ע"א דקוס ועשה עדיף ומ"ה לדידי' ספק עשה אלים ובו סד"ד דמספק יחה:

סימן קיח.

אשר הקשה כ"ת לשיטת הפוסקים ביבמות מ"ז ע"ב דעבילה ואח"כ מילה לא מהני בנר ת"כ מעוברת שהנייתה לריך בנה להתנייר ולמה ליהא ביבמות ני"ז ע"ב דבהורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה חייבים משום חבת אח היא כיון שנולד הוי נוי ולאחר המילה יעשה ישראל ת"כ בקטן שנולד דמי. הנה ודאי לחום' יבמות מ"ז ע"ב דהיבור לריך רק מבילה לנרות בנקבה אבל בשנולד ישראל הוא וכ"כ כ"י בשם הרא"ם ל"ק אך תמוה להרב"ח שם שכ' דהא דאמרי' בנה ת"ל מבילה היינו וולדה והפי' בתה אבל בנה לריך מילה ומבילה. ויל דביבמות מ"ת ע"ת רולה לאוקמה למימרת דרבה דבנה ת"ל מבילה אף למ"ד מוכר לאו ירך אמו אבל בריאתה זו דחייבים משום חבת אח היא להלכה דמוכר ירך אמו ואע"ג שנולד בוס נירות דהוי ישראל אחר. או אולי ויל דאפי' נר שנולד מישראלית לא הוי קטן

לכבוד ידידי הרב הגאון המובהק המפורסם לתהלה
מ' אלי' ליפשיץ נ"י אבד"ק נדושא:

אשר הקשה ממכת"ה נ"י על הא דחלב מרפה אסור
וכמ"ש במחני' חולין קט"ז ע"ב כשרה שיקה
מן הטרפה קיבתה לסורה. הא החלב אינו בכלל טרפה
כמ"ש פמ"נ פתיחה לתליתה דגם הדם אינו בכלל. תלת
כמ"ש טי"פ סי' פ"ח בסק"ז דהא דמ"ד דחלב לסור מטום
חבר מן החי היינו מטום המחלים לחסור לירן וכ"ה
חלב דחתי מחכמה"ח ומכ"ה בטרפה נמי החלב חסור
מטום שיולת מבשר טרפה. ות"כ הקשה כיון דעל הבשר
לא חל לי' טרפה דאין לחסור חל על לי' תבמה"ח אין
חל על החלב היולת מן הבשר לי' טרפה:

נראה לי בפשיטות מטום דאף דאין לחסור חל על
לי' מ"מ היינו רק לענין מלקות אבל לחסור
דתורייתא ים וכמ"ש ביבמות ל"ב ע"ב חמלה לני עליו
כאלו עשה ב' ואינו חייב אלא אחת מאי נפ"מ לקוברו
בין רשעים גמורים. ומכ"ה הי' רמי על הבהמה בחיי'
לחסור טרפה. וכ"כ פמ"נ פתיחה לכ' פשט פ"ד חוט
ט"ז וכבמה דוכתי. וע"ל שחט"פ שכ' פמ"נ שבשר
זה חלוי במחלוקת ר' יוסי ור' שמעון שם דלר"ש
דאין קוברים אותו אבל ל"ג אין כאן לחסור כלל מ"מ
י"ל דגם ר' שמעון מודה שם עליו שני לחסורים
אלא כיון שם"ם לא מחייב אלא חדא אין לקברו בין
רשעים גמורים וב"כ חוס' שם ד"ה בין דגם לר"ש ים
בשברה זו שני לחסורים. ולדינא אין נפ"מ בדשת ר'
שמעון כיון דר"י ורש"י פסקה כר' יוסי. ולך כ"ש ומחיירים
הגלות לחמין לניכא תי' ברכה (יבמות י"ג ע"ב) דפשטא
מטום דאין לי' חל על לחסור מ"כ דאין לפי' לחסור כלל
ומכ"ה לא מקרי חשת אח וכזה ניחא מ"ש חוס' שם
ד"ה דלא דהקשו כיון דאמות אשה לא חל לחייבם שרוב
נופה ומי' דמיחלי חלי וקלי לי' פקע לי' חשת אח אחי ואיל.
ותמה מהרש"א הא קושיתם ותירולם היא גמ' סרוכה
יבמות ל"ב ע"א וכן תי' ר' אחי שם. לך נ' דהי' מקום
לומר דהא דאמרי' דאי' אחות אשה מחלת חלי היינו
רק למ"ד דאף דאין אחש"א מ"מ הייב למלקות אבל ים עליו
חלות לחסור. אבל לנ"ם דס"ל דאין כאן שום לחסור לא
שייך לומר מיחלה ע"ז תידטו דכ"ש מודים דאמרי' מיחלת
חלי. וכיון שפק מעכ"ת ע"ז מכוניח זו. דעריך כיון
דאמות אשה לא חיל אחייבם יבומי ואם נאמר דפכ"פ
חל לענין לחסור אין אחייבם. ל"ק דפשיטא דאף דים
לחסור מ"מ עשה דיבום דוחה לחסור זה. ומה שפק
מעכ"ת מפשטים ל"ה ע"ב נבי מלה של שבל ולחסורת
דאמן להיכא חזלת ומכי ר"ם הוא דאין אחש"א ומכואר
דלא חל גם לענין לחסור דאל"כ הא לא חזלת לי' דאמן.
נראה דאף דשאר לחסור אמן מ"מ מ"מ דמלה בעי דוקא
בדבר שים בחמורו לאו דמלקות וכמ"ש בדוך עשה שאר
מדל"ת פ"ד:

ומהריט קדושין ע"מ ט"ח במ"ם אחר ובא אלי'
פשחה חלבה הק' היכא חיל לי' זונה
למשוי לה חלבה ולי' דאם אחרו בו מטום חלמנה חייב.
והיינו כיון דפשיטא לי' כל"ל לחיסור ים הוסף עוד דאם
לא אחרו בו אל לחיסור הראשון רק אל השני חייב.
ובשטה"מ פי"ז מה"ל הקשה עליו מסנהדרין ז"ח ע"א
בחמורו ומשנים לשם ים דמקשה ר' אחא בר אחבה לרבא
לימן

לידון נמי לחומי ל"ל דהא מודה ר' יוסי בחיסור מוסיף וכ' תוס' שם דאם התרו בו משום ל"ת ולא התרו בו משום תמותו. ולדברי לחמי הולכך לומר דמודה כחי' מוסיף דהא לחפי' כלא חי' מוסיף נ"כ אם התרו בו על הבני לבד מיבב. וכן מלחמי בפו"מ סי' קכ"ג למחן דל"ל חי' מוסיף תע"ב דהתרו בו משום ל"ת ולא משום תמותו פטור:

ונ"ל לייבב כמו דלחמרי בכוונות ל"ה ע"ח דחייבי מיתות שונגים לכ"ע פטורים מחשלומים כמויד וכיוי כתובות פ"ג ד"ח על כל שבולת ושבולת ים בה התרחת מיתה. והייט דמויד ולא לחתרו בי' מדיף טוד משונג. ל"ב דוקא בחיוב מיתה דאין נפ"מ בין לחתרו לו לא לחתרו ותמיד פוטר מחשלומים לכן לחחפ"ת כיון שים בהן חיוב מיתה אין בחי יכול לחול ולכן בחמותו ומשים ל"ח חי לאו חי' מוסיף לחפי' לא ההתרו בו על הרחשון רק על הבני פטור. ובפרט דהמ"ד בסנהדרין הוא רבא שהביב כן לר' לחדא וכן ביבמות ל"ב ע"ב לרבא הקשה כן ורבא חי' ס"ו לקבלו בין בשים נמורים וכן כי לחחא דבין ל"ל יוחן חי' כן. ורבא ורבין הם בעלי דבריס בכתובות ל"ה ע"ח דבמיתה אין נפ"מ בין שונג למויד. לבל החם בקידושין ע"ז ע"ב בחללה ולחמותו דמיבי בחייבי כרת או לאוין ודאי דר' לחבי ס"ל כר' יוחנן דשונגים חייבים ובפיר יש לומר דאם לא לחתרו בו על הרחשון חייב על הבני:

ומה שהקשה עוד בשער המלך עליו מחולין קי"ג ע"ב בישל חלב בחלב מר לחמר חדא ומר לחמר חדא וכ' רש"י שם מ"ד אינו לוקה לחי לחכילה דאם לא התרו בי משום לחכילת חלב אלא משום בל"ת אינו לוקה לבל"ת דאין לחפ"ת. ל"ל שכל סברת מברי"ם צ"ל רק למ"ד לחיסור מוסיף חל. והייט משום דס"ל לחיסור הבני יבמי לענין לחיסורה המיד וכן אם לא התרו בו על הרחשון חייב על הבני ולכן יש כח בחיסור מוסיף להוסיף עוד למלקות. לבל מ"ד דלא חל שום חיסורה ודאי גבם לחפי' חי מוסיף אינו חל וביון דמ"ד שם דלא לקי ס"ל דלחפי' בל"ת דבוה חיסור מוסיף נ"ב לחחפ"ת מ"ב דס"ל דאין שום חיסור ואין לבבי שום בח לחול ומב"ה לחפי' לא התרו בו על הרחשון רק על בל"ת אינו לוקה:

ומ"ש לחך דמברי"ם יחידאי בדינו לבל על מיקר יסודו של בפמ"ג דחיסור יש תמיד אין תולק. וקשה לי על בפמ"ג אם בפמיהא לפסח שהקשה על ש"ך יו"ד ר"ם סק"ם שבתב דאם נשנג על נבילה דאין חל וכשחלה לחב"ב ל"ל להחיר שבועתו ותהא עליו בה חיסור שבועה רבים עליו. ולבאורה לענין דין זה לחפי' אם לא נחדש דחיסור רבים עליו חי' יכול להקשות על הש"ך דחיסור שבועה מיהלה חלי וכמו חי' מרפה לחר שנשחפה שפקע חי' לבר מן התי דב"ם מודים דחל וכמו לב"ם בנדרת מרוה דס"ל דאין שום חיסור חל ות"ת לחמרי מחלה חלי. ופשיטא דר' לחי ביבמות ל"ב ע"ח לא חידש בלל בך דמחלה חלי דאחת מודע חלי' מרפה דאפי' ר"ל דס"ל בחולין דלא חל מפיים מ"ת לא שלחה על הדמת שלא יחול לחר שחיפה ופ"ב משום מחלה הלי לך בבח לא ידעט שמי"ז נשאר חי' לחת לח ע"ז חידש ר' לחי לחיסור שיחזור ויבא לחיסור לחחא (ע"ז הביבי הרב הגדול כ"י דמחלה חלי לא לחמרי' רק בשאר חיסורים משי"ב נבי חיסור שבועה דכיון דבשעה שהולין השבועה מפיו לא מלי לחול שוב גם לח"ב חינה חלה כיון דאז

לא נשבע ועי' בשפ"מ דמשורש כן להדיא מב"ל):

ומה שהקשה מבב"ה מפי' המשניות לרמב"ם בכריתות בנקודה הנפלחה דבב"ח לא הוי חי' הגחה מוסיף דפ"ז חנו דיבים דאם נאמר דלא חל על לחכילה ממילא גם בהגחה מיותר. ומוכח דאם לחחפ"ת לא חל בלל אף לחי' נדידה דחל"ב כיון שים חי' לחכילה למה לא חל חי' הגחה. ודחי כוונת רמב"ם דלענין שיחול חיסור על הגחה בעי' שיבי' בחכילה לאו מפורש ולא חיסור בפלמת. וידוע שדברי רמב"ם שם קשים להבין ול"ע הב' ובפרט מה שהביח רחי' מבשר טמחה דמותר בהגחה. ומחוה דהח חינו טנין לחחחפ"ת דאפי' שחולין קי"ב ע"ב דחיח לי' דחל על חיסור ומ"מ בטמחה מותר בהגחה מדבחיב נדי כמ"ש שם:

והנה לפי מה דקי"ל בשמה בחי' לאו לחברים עומדת ל"ק דשפיר חל חי' מרפה. ומה שהק' כ"ח הלא מדיין חינו מיושב לפי' רש"י חולין קי"ב ע"ב ד"ה רבי דאפי' למ"ד לאו לחברים עומדת מ"מ עומדת לבשר מן החי ואין חי' מרפה חל על חיסור בשר מן החי. ונם הח ים עשה שחינה זבוחה וכמ"ש חוס' שבועות כ"ד ע"ח ד"ה החוכל. והנה מ"ם מחיסור שחינו זבוח לא עלי תלוחתו כי היח בלח"ה קו' חוס' שבועות חיך חלי לחול בהמח"ת על חיסור חינו זבוח. ומ"ש מפי' רש"י דלבשר עומדת. פנה בחוס' חולין קי"ב ע"ב ד"ה שאין הקטן קו' תמורה עליו דקאמר לר"ל חינו מיב חלא לחחת משום מרפה משום דשבר לאו לחברים עומדת וק' לחיב ג"ב משום בשר מן החי:

ונראה דרש"י לחמר כן רק לרבי דס"ל נמל נשור שאין בו כזית ואבלו פטור משום דבל שטוף חינו קרוי שבר ומ"מ בשר מקרי בחי' ולא משום דלחחיבת בשר עומדת דא"ל בלל לבא משום חחיבת בשר. דבשלמא חבר מקרי רק אם נחלק ופירש חבל בשר בלא חמיד הוא בשר לחפי' לא פירש. ואף דר' יוחנן ס"ל דבשר בשדה זה בשר מן החי והייט משום שפירש ממקומו. חבל רבי ס"ל בר"ל לילף במה"ח מקרא לא חחבל הנפש עם הבשר ואב"א ל"ל שיהי' פירש. ור"ל סל בין דבשר וחבר בשיבי בחד קרא מב"ה בחו שפטור על חבר אם לא פי' בן פטור על בשר אף דבשר מקרי חמיד לחפי' לא פירש. ור' יוחנן בין דס"ל דבשר ופרשה בבשר לילף מבשר בשדה מב"ה פוטר בבשר דאינו עומד לחחיבת בבל לחברים ס"ל דעומדת. וממילא לר"ל לק"מ דלדידי' שפיר פטור גם על בשר מן החי. ונם בלא"ה פי' ברוך טעם שבר בכולל דין ל' דגם רש"י ס"ל דחיב עומדת לחחיבת בשר ומפרש פי' לחר בדבריו:

וי"ל עוד דמב"ה חל חי' מרפה על חי' לבמב"ח משום דהוי חיסור מוסיף לענין נבוה דמחחלה פיפה מוחרת לנבוה ומבעיו בשנפרפה לפורה. ומ"ז שקשה מבב"ח דזה חינו פשום לנבוה הוי מוסיף וכמ"ש בשפ"מ פ"ז מהל"ב. ונם לוך יהורן למוצח קיימי בבחמת בפלת מום: **והנה** הלח להרמב"ם דשוסק דלחו לחברים עומדת לק"מ דחי' מרפה קדוש. ולבי"ת החולקים מב"ם ול"ל דס"ל דמרפה מוסיף לנבוה וכמו שכ' שפ"מ בן בשם תום'. ומה זו בשנה דיש חולקים מ"ז. ומ"ש כ"ת מבפל תום' היח קו' רשק"ח בגליון זבחים ף' פ"ח על תום' שם שכ' דנפלה הוי חי' מוסיף על חלב מה מוסיף הוי בנפלה ואי דנאסר לנבוה הא בבחמה בפלת שום דל"מ לנבוה לא הוי מוסיף. וב"ב בשרת ס"ם קס"ם. לך

ג"ל לישב הקושיא ד"ל הפי' בבעל חוב הוי מוסיף עשה"ב ביומא כ"ד ע"ח משחתם בהם בעלייתו הוא דלא מלו הא ע"י תערובות מלו וכדתנן ר"ח לומר להם קרב הרחץ של ר' מהם יקריבו כל הרחצין כולן ועי"ש בהו' ד"ה הא דנם רבנן שרו מדהו' וכ"כ חו' יבמות ועי' חוס' זבחים ע"ד ע"ח ד"ה רב דבעל ע"י הערובות חד כתר. וגראה דהפי' לכתחילה מותר לערב בעל חוב בהחר. אבל ר' טרפה ודאי דלא בעל חד בחד דלא מליגי ליחוד ע"ז והוי ככל האיסורים ותע"ה הוי מוסיף דבתחלה כשבי' בעל חוב ר' יכול לערבו חד בחד והי' מרובה למזבח ובעבד כשנטרפה לסור:

וגם עיקר הדבר ליגו ברור הגלי וי"ל כיון דהמיד ליכור טרפה מוסיף לענין נסוח על אבר מן החי. הפי' אם בבהמת בעל חוב זו הין נפ"מ ג"כ מקרי ר' מוסיף כיון דס"ם בדרך כלל. ר' טרפה הוי מוסיף וכמו שהיה בקידושין ע"ז ע"ב הלא זוגה מלי ליכור מוסיף ליח בה אמר רבב"ח הוחיל ושם זוגו פוסל ביבמות וכ' רש"י הוחיל שהלו זוגה מחמיו נאסרה על בעלה ה"ל תע"ג דהלי זוגו לגו החת בעלה היה מיהו שם זוגו משכחן בי' מוסיף בעלמא. וכ"כ שם טרפה הוי מוסיף תע"ג דבגדון פרטי זה בבעל חוב הין נפ"מ:

ולכאורה קשה על סברת זו מכריתות י"ד ע"ב מלי ליכור מוסיף ליכא הכא דליכא ברית לבבה ומזה למד הרמב"ם פ"ד מנגעות ה"ג כל הלו שחיסר העורה עליהן בלי' מוסיף לריך שיהיו החסרים מלוים בעולם כדי שהיסר עליהן חבל שם חיין מלוין ל"ל הוחיל הלו ר' לזה בנים הו לחים היתה נהסרה עליהן וכו' שברי הין שם שחה לה בן ולה חת. וג"ל דשאני כחם דחשה זו הין לה שיכות עם כל הנשים שבעולם ומובדה זו היא עובדה פרטית. והליכור הוי מוסיף בשביל מעשה שנעשה בה שפיר בעי' שהנשים שחל עליהם ההוספה יהיו בעולם ויהין הומרים הלו היו לזו בנים וכו' משל"ה הכא דליכור טרפה שהיא שוה בכל בהמות בעולם הוי מוסיף של אבר מן החי לא בשביל מעשה שנחתדש בבהמה לחת רק מפני שכל טרפה מוסיף לענוב י"ל שפיר הפי' שם בבהמה זו הין נפ"מ מקרי מוסיף:

אך כל תירולים הלו לדידן. אבל לר"ל דס"ל בחולין ק"נ ע"ח דטרפה ליכו חל לחבר מה"ת קשה הין יפרנס משנה דכשרה ניקה מן הטרפה דחסורה משום טרפה. ודוחק לומר דמחני' לחיה בדבי דס"ל להו להברים עומדת ור"ל דס"ל להברים עומדת כר' אליעזר ב"ר שמעון לא ס"ל כמחני' דהא לא מליגו בש"ם חולק על מחני' דחלב טרפה חסור. וג"ל כמ"ש בחי' רחשון דלחחת"ל הוא רק לענין שוגג אבל ליסור גרידא ים. אף דחחני' מיירי בטרפה מן הבשן דהוי ליסור בבת לחת:

ועוד גראה לי דהא ודאי לדידן דקי"ל להו להברים עומדת ח"ל לומר כמ"ש כו"פ פ"ח דהא דס"ד דים בחלב לי' לחה"ת הוא משום קרא דבמחים דיולא מבשר. דהא כיון דלהו להברים הין שום לי' לחה"ת וע"ב דהחלב בעלמו מקרי לחה"ת וכיון דהחורה לחרה דהין בחלב לי' לחה"ת ודאי דחל עליו לי' טרפה, וכמי כן ג"ל לפי' לר"ל דס"ל להברים עומדת מ"ת ג"כ ליח לי' דאי' חלב הוא משום הבמחים רק שהוא עלמו לחה"ת כיון שבותר הו לי' לבר מן החי הין בו אלא ליסור טרפה לבד:

ב) **ומה** שהקשה מעכ"ת בשם ספר לחד על מחני' יבמות פ"ז ע"ב בהשם שהלך נעלה למדינת הים וניסת ולח"כ בח בעלה וכו' ולא זה וזה זכאים בהפרת נדרי' ומשמע שאם נדרה בעוד מביאה קרבן והא הוי חולין בשעה כיון דמדהו' בעלה הרחצין יכול להפר דהיה לחשתו. ושאם מחני' ר"מ ור"מ כ"ל בשאים כ"ב ע"ל חולין שאשהטו בעזרה דהו' ונם בלחת הין נפ"מ בדין חולין בעזרה כי קו' זו קשה על כל נדרים דמשמע שנדרה קיים מדהו' ואם תעביר על זו הלקה:

הנה הין ספק בדבר כי במחני' תניב ריק חומריה דרבנן אבל פשיטא דהיה מביאה קרבן וכן אם עברה לה חלקה וכדלחיתה שם דהולד ממזר מיה ומזה ולחרו בגמ' שם פ"ט ע"ב הלא מרחצין לחתי לשמו היה וישראל מעליא הוא ושרינן לי' בממזרת ל"ל הכי לחמר שמואל לסור בממזרה ולחתי קרי לי' ממזר לחיכרו בבת ישראל. וה"ה בדין זה וכ"כ חוס' פ"ב ע"ל ד"ה ודאי דרק מדרבנן הינו יכול הרחצן להפר. אבל הרשב"ל ל' ע"ב ד"ה כדי כתב דכיון דל"ר פוסק כל העומדת על דעה בעלה כיה עומדת והכל כיון דלמיפק קיימת הינה עומדת על דפקו וא"כ כיבר דמדהו' לי' להפר דלא כהוס' ולדידי' שוב ל"ק כלל. ולשיטתו ניחא מ"ש שם ל"ל ע"ל ר' אליעזר לא מודה לר"ש דס"ל דהרחצן זכאי במליחה ובמשמ"י ובהפרת נדרי' דמליחה ומעשה ידי' דממונא לא קנים אבל ביאה דאיסורא קנים וקשה הא הפרת נדרי' היא ג"כ ליסורא ולא קנים דקאמר דזוכה בהפרת נדרי' ומה לולמא דביאה דקנים. אלא משום דעל דעת בעלה עומדת מש"ה קל האיסור ושלי להפר. והא דאמר בקידושין ג' ע"ב בעבודי' בית אבי' בהפרת נדרים הוא דכתיב וכ"ת נילף מיני' מחיצת מליסורא לא נילף הני דקרי לה ליסורא. ההם ניחא דלקולא קאמר לה דממון תמור מליסור זה ואין רלי' מהא דקיימא בדשות אבי' לנדרים עזכה גם בממונא:

ואדרבה קשה דהא מוכח מגיטין פ"ג ע"ב דגם הא דאב מיפר ג"כ בשעם משום דעומדת על דעהו דאמר שם דלא מליגו זה לוסר וזה מחיר ואקשה מאשה דעומדת ובעל מיפר ומשני כדי שאשם כל העומדת וכו' ואי נימא דהפרת האב היינו משום זה הדרה קו' מליגו זה לוסר וזה מחיר וא"כ קשה למה לריך הכא בקדושין לומר ממונא מליסורא לא נילף הפי' כי' ליסור חמור מממון ג"כ אין רלי' מהפרת נדרים דאבי' מיפר משום דעומדת על דעתו ול"ע:

סימן קכא.

עיד קושיית מר ביבמות פ"ח ע"ב מחיב רבא מין שאם לא היה דפנו ח"ל וקדשתו היכי דמי וכו' הלא לאו דניסת לאחד מעבדי' ואקאמרה בדי לי וקאמי דפנו הלמא מפקינן לה מיני'. הא הוי אנוסה כיון שבאו ב' עדים שאת בעלה ולעיל ל"ו ע"ב ר' שמח ס"ל אשת ישראל שנאנסה אסורה לכהונה ושם אמר רבא אשת כהן שנאנסה בעלה לוקה אלי' משום זונה ולאיכא דאמרי לוקה משום טומאה הלא משום זונה וכ' בעבל החוא דהך ת"ד חולק על ר' שמח דרק אשת כהן שנאנסה הוי זונה אבל אשת ישראל שנאנסה מותרת לכהן. ות"ב לגירסתנו בהם דמ"ד הוא רבא, למה מוקי רבא שכא

כך נרייהה דדפנו בחופן זה דהוי חנוסה הא הוה ס"ל דמותרת לכהן:

ג"ל לייסב. ה) דה"ה ספ"ח מה' ח"כ הקשה למה לרבה לוקה על לאו אחר אשר הוטמאה הא הוי לאו שבכללות ורבה הא ס"ל דאין לוקים על לאו שבכללות וה' דרבה שם כ"ו ע"ב אליבא דרבה מתרץ לה ולי' לא ס"ל. וה"כ כיון דהתם רק אליבא דרבה קאמר י"ל בחתם דהוא בעלמו ס"ל כהלכה דנחנסה חסורה לכהן. ו) והו הלא ביבמות ל"ה ע"ח רבה ס"ל כר' שם דמתרץ למתני' אליבי' וע"ב דהדר בי' רבה וכ"כ בעה"מ בעלמו דמשם מבואר דרבה ס"ל כר' שם:

נ) ועוד נראה דבשו"ת חכם צבי סי' ב' כ' דר' מנחם ב"ר יוסי דס"ל חלה רק מדרבנן הוה ועי"ש (פ"ח:) דמסיק דוקדשתו קלי כוותי' וס"ל דחסמכתה בעלמא היא. וה"כ נם בס"ד דרבה י"ל נ"כ כן דהא דדפנו יהוי זונה הוא רק מדרבנן. וה"כ ל"ק דבדף כ"ו ע"ב קאמר רבה רק דחיטו לוקה על' משום זונה אבל י"ל דחיסור דרבנן ים. וכמו שמפורש במהני' פ"ז ע"ב ברישא בחו ואחמרו לה מה בעלך בע"ח דנפשלה מן הכהונה. תע"ב דאפי' ע"י ע"ח הוי חנוסה אסורה לכהן אבל לע"י הבעה"מ דהך מ"ד דאחת כהן שנחנסה חולק על ר' שם אין יפרנס למתני' דידן דנפשלה מן הכהונה וס"ל דרבנן פסלוה. ומש"ה ניחא דר' שם לא מייתי לה' מתני' דכאן. ומש"ה נם הכא י"ל דהוי לי' דרבנן. ואף דבע"ח ניחא דשיך קנס מדרבנן אבל הכא דמיירי בעדים וע"ם קנס. מ"מ י"ל דרבנן נזרו תמיד. ותע"נ דבמתני' ליתא דנפשלה מן הכהונה רק ברישא בניסא בע"ח. מ"מ הלא בחמת אליבא דהלכתא דקי"ל כר' שם דנחנסה אסורה לכהן ל"ל דנם בסיפא בחני עדים הדין כן ה"כ י"ל דנם לרבה מדרבנן מודה דחנוסה אסורה לכהן. וכל דלייתו מוקדשתו רק להסמכתא לאיסור זונה דרבנן. (ול"ע לר' שם למה ליתא דין זה דנפשלה מן הכהונה רק ברישא בניסא בע"ח):

ד) עוד קשה על דשבי לומר דאף דבחנוסא ס"ל לליבשה בחרת בדף (ניו ע"ב) דמוהרת לכהן מ"מ בשוננת י"ל דפסולה. דדוקא בחנוסה דחיטו מפשה כלל אז לא תשיב מידי ומוהרת לכהן אבל בשוננת דמייבא בקרבן ומקרי מעשה שפיר מקרי זונה. ובזה הא דזינתה שינג מוהרת לכפלה ישראל מפורש מהני' יבמות ל"ג ע"ב ובנחלת ע"ם תרי שוננת היא דהא מייבא בקרבן כמ"ש במהני' זו לא ניחא ע"ם ב"ד הלא ומייבא בקרבן. וי"ל בכה"נ נם רבה מודה דמקרי זונה. ומש"ה מוקי לקרא דוקדשתו דפנו בכה"נ. ובזה ניחא בחירא הסוגיא מדף כ"ו ע"ב לגירסא רבה דמחולק על ר' שם לפי' בעה"מ ובדף ל"ה ע"ח ס"ל כוותי'. דהתם סוף ד' אחין מייבי בשוננת ומש"ה ס"ל דחסורה בחרומה משום זונה:

ואשר הקשה כ"ת קושיא מוסכלא בניטין פ"ו ע"ב דמקשה בג' נימין פסולין ותי' לימרה לה הלה לרחה לחי' ליבומי ומשני התינח ואין בכך כלום דחשתא דרבנן היא. הא תוס' ב"ב ע"ם ע"ב ד"ה לימור הקשו במקדש לאחר שימלין לך יבמך למה מקודשת לר' מאיר הא לא הוי עבידא דאחי דשמא ייבם אחים ואי' משום דחלות חליצה קודמת לי"ב דמייבי בחולצת ולא מחייבת. ולי"ל לחי' בהרת מה משני הכא מחייבת. הא אם התינח לא יהי' עבידא דאחי וק' למ"ד במקדש אחר שיחלוץ יבוך מקודשת והכא משני חליצה דרב דאחר לא חלה. ורב הא ס"ל כר"מ דסלכ"ל:

ונראה דהלא אין הפי' בגמ' דמק' אי אמרת לא חלה לרחה להי' ליבומי שכולם ייבמו חלה שיכול להיות שיקרה מקרה שיאמרו לא חלה שאחר ייבם. וכן מוכח מרש"י ד"ה התינח לכל הרוב בודאי ידעו הדין שאסור להתייבם ואחזוקי אינשי לא נמיאי לא מחזק' וה"כ שפיר הוי עבידא דאחי. דע"י המיטוט שייבמו עוד לא יהא מנדר שכיח. ומדע דבפירוש דקל דמפורש דהוי עבידי דאחי אע"פ שים מיטוט שבפירוש מסתדפים וכמה סבות ומקרים מלוים ומ"מ הולכים אחר רובא:

וי"ל עוד דמו' ב"ב שכ' בהיתון קמח דהוי עבידא דאחי משום דחליצה קודמת כאחת שאול יבמות ל"ט ע"ב ותי' שני כאחד לרבנן דס"ל מצוה יבום קודם. וה"כ הכא דקאי לרב דס"ל יבמות ל"ם ע"ב ספ"י פי' ר"ח דאין כיוצא בזה"ז כאחת שאול שפיר ה"ל לאי' השני. והוי המיד עבידי דאחי:

וגם אין בהיר לם הוס' ב"ב קאי גם על הני דמדרבנן אינם מחייבות כהני ב' גיטין. דה"ל ע"פ מ"ם ס"ה רים לישות דל"ם הז' שבירת בחי' דרבנן ולא הוי ע"ז עבידי דאחי. ומוס' קאי רק על מה שמדאו' אסורות להתייבם. וקאמר כתך לזה דרב ס"ל יבמות כ"ז ע"ב בחיסור זיקה דרבנן קורת בה בשעת נפילה יבמ"ל יבא עלי' ול"ם:

ומדי שייבמי פזה נפלאתי על קו' הגמ' ותי' לא חלה לאי לייבומי. ודקאמרי מה קאמרי והא נם בס"ד ידע דאי' יבום הוי רק מדרבנן ומה מקשה. ול"ל כי מתחלה אי' ס"ד דאיסור היבום הוא כמו שנזרו דלא תנשא בנם זה. ה"נ נזרו שלא תתייבם משום דהוי לרת ערוה. ומ"ז הקשה דאדרבה מ"ז דלא חלה יבאו לייבם. ומ"ז אי' דחכמים לא נזרו על היבום אלא כל השם היבום דיאמרו לרת ערוה מתייבמת וכמ"ם רש"י יבמות ל' ע"ב ד"ה ים עליו עדים ומש"ה אדרבה כיון דלא חלה מש"ה לא תקשה לן כלל אם התייבם דאין השם שמא יאמרו וכו' כיון דאחי דהכא לא חלה ומ"ב דאיכא לרת ערוה אזה כלל וזה הפי' התייבם וכו' ל"ל היא הנותנת כיון דלא חלה שפיר מותרת להתייבם. וי"ל דחכמים הוציא רש"י ביבמות משם זה ולא פי' הכמו שנזרו על הנשואין ק נזרו על היבום:

סימן קכב.

לכבוד ידידי הרב החריף יקר רוח איש תבונה מ' חיים שמעון לנדא נ"י:

אשר העיר בספרי סיניא מ' חשבר לנמלם על מה שכתבתי שם דדעת רמב"ם ורש"י דחי"ת לנמלם היינו שתיני במליאות כלל שיהי' מלומלם ופ"ז השיג כבודו די"ל דהרמב"ם הפך לשון הגמ' ח"ת לנמלם ובגמ' ה' ע"ב מי חשבר שלא נע היינו קרוב לודאי כמ"ם תום' שם וי"ל ה"נ כוונת רמב"ם כן. הגה ודאי שפשטן של דברים הם כמו שכתבתי וכן שיטת הום' מולין כ"ת ע"ב ד"ה

לפי שבגמלא מכוון כיון שני עיירות דלפי' קמח לחי שפיר דלמלט ח"ת לגמלט שיהיו שוים וכמ"ש מהרש"ל פירובין ו' ע"ח ועי' ש"ך יו"ד ס"י סק"ל שכ' לדעת רמב"ם דהכלה שלקח הכהן הוי רק ספק נכור ולפי ניחא דלפשר שילחו כלחד הו"ל להיות נכור ולפי שם"ם שמא ילחו כלחד ושמא ילח הוא החלה וכ"ם הוי ודלפי' לעיכ מצוה דלהרמב"ם לין במלילות שילחו כלחד. והרמב"ם לח הפם לשון הגמ' כי בגמ' יש לפרש דח"ת לגמלט היינו דלין יכולים לסמוך על מרלה עיניו. לבל הרמב"ם שיבה ולידם דח"ת בשולם שיהי' מלומלם. ולפי' לפמ"ש כ"ת דלפי' לפשר הפי קרוב לודלי. ל"י מה הועיל להרן קושיית מפרון כעומד. סוף סוף לפי' קרוב לידלי שיהיה שוים ומחלימים למה מוהר. ובלחת י"ל דהרמב"ם לח הפם כללה כייל לכל מה דלישה ח"ת לגמלט דלינו במלילות שיהי' כלחד חלה דוקה הכה בלידת הלומים שמני ולדוה לה יהכן ע"ם פנם הילידה שיולדו כלחד יבודלי לחד קדם לחבכו לבל מניעים לחרים חולי יכולים להיות שוים:

ובי"ש כבודו לחרן קו' על פרון כעומד. ד"ל רמב"ם כ"ל כפ' רפשר רפשר"ח בפם רלב"ד ערובין ט"ז דמדלו' לפי' פרון מרובה משומד שרי והכה בגזרה דרבנן פליני ובדרבנן לפשר לגמלט ומ"ש בזה קו' חות יליר קל"ב חות י' על הרמב"ם ד"ל דלין מלוקת בהללמ"ם לה בפרון כעומד הוי הל"ת ומליו מלוקת ולמ"ם ניחל:

אין לזה יכוד ול' הרמב"ם פמ"ז הט"ז פרון מרובה לינה מלילה וסיים ט"ז בה"ת דבל הטיטורים החלו הללמ"ם הן ומפורש דס"ל דמדחורייתל הוה. וכן בהוס' חולין כ"ת ע"ב מבואר דלימור מן ההורה היל דכתבו דהם ח"ת לגמלט היכי שרי' בפרון כעומד מכפק וכן כתבו שם לח"ב מפורש דהכה שרינ לפי' בלי' דלו' וכן נבי פרון כעומד. וכ"ב בתוס' ערובין ט"ז ע"ב ד"ה והלכתל מיי"ם שבהבו ושמל ים לחלק בין מחילות לימור ומתחלה ולל כ' פשום מבום דהכה דרבנן הוה לבן פרון כעומד מוחר:

ומ"ש כ"ת דהרמב"ם שכ' בפ"ו דבכורות לו בשחטה עם לידתו היינו בתוך לליתו כמו בשבת שלשה דברים לריך לדם לומר עם תשיבה ובפי' לפני תשיבה והי"ב בתוך לליתו של לח"ב ול"ב דבריו מתלימים עם מ"ם פ"ג מלי' מוכח. ודלי עם ח"ת לפרש פי' לחר לחבל הכה כיון ששיבה מלטון מחני' שלח"ב ילדה וכתב עם לידתו מוכח דדוקה קלמר. ונם למה בה' לי' מזבח כ' ולח"ב ילדה והכה קלמר עם לידתו. ונם ק' לפי' כ"מ ומהר"י קורקוס דמולד לחר מיתה היינו יולד דופן ולם טולד כיחד לינו יולד דופן למה תשב רמב"ם פ"ו מבכורות לחרתי יולד דופן ומולד לחר מיתה לפ"ב דמיירי דמולד כיחד עם המיתה. ולפ דבבשרי לל כתבתי כן לך לפי' כ"מ ומהרי"ק ח"ת לפרש כן:

ומ"ש כ' על מה שתמהתי על תי' תוס' חולין ל"ת ע"ב ד"ה חלה דלל"ת לפשריך לם יבל חלי' והקשיתי דלפי' בלה חלי' לסור מס"ם שמל מהה לתו בריטה. ושמל כי' המיתה והלידה בבת לחת. ולמה כבודו עלי דהלה זה קושי' תוס' מרובין פ"ו ע"ב ד"ה פרון למה לומרין דתם לתו מספיקל היתי לסור דלמל מתה לתו והדר ילדתי' וכו"ל יולד דופן וזה ג"ב כוונתם בחולין:

כוונתי דהלה לריך להבין מה הקשו תוס' דבלה"ה לסור מלד ודלי. לפ"ב דהתוס' הקשו דנם מתה שים קרל תחת לתו כיון דס"ם לי לתשב לגמלט הוי דק שפך לימור דלמל נולד קודם מיתה וה"ב מה יחדון בהקדל דבלה"ה הי' לסור מספק. וע"ז ת' דמתה הוי ודלי לימור לם יבל חלי'. ופ"ז תתהי דמתה לחר שים קרל לחסור לם נתו כלחד שוב לפי' בלה חלי' לסור ודלי מסום שפך ספיקל מש"ב חלו לל לי' קרל דתתח לתו הי' מוחר דהי' ס"ם להיחר שמל מולד תחלה ושמל הי' בבת לחת. וזה ק' מלד למה כ' תוס' דבלה קרל לי' לסור מספק לם יש ס"ם להיתר:

ובי"ש כבודו דמוכח דמת הרמב"ם דתוס' ס"ל סה"ת מה"ת לתוסרת לבן שפיר מקשו ל"ל קרל לבל הרמב"ם לשיטתו דמה"ת לקולל שפיר לשבך קרל. והלית מס' יוסף דמת להנהון מלכוב רלי' מבלן דשיטת תו' מה"ת לתומרת עכ"ד. לפמ"ם ח"ד וכל כלתבונים דהיכל דהיתר מפורש סדי' מה"ת לתומרת לכ"ע לינה רלי' דהכל נמי דכתיב כי יולד פרט ליולד דופן וכבי' לידה ודלית ממילל שפך יולד דופן לסור. ולכאורה קשה לם מסיים חזקת חי שנולד מחחלה לך ים ליתר משני ים כעבדה חזקת חולין ולינו רלוי לקרבן:

ואשר חמהתי שם בתות ב' על המב"ם שכ' שמנים ששחטו חו"ב הוי בידי לדם וכ' כ"ת לתרן דבריו ע"פ מ"ם בס' לור זרוע ה' מרובין סי' קכ"ד דלם נתכוונו להפיד ביתר לף ד"ת לברר לח"ב הוי בידי"ת עכ"ד הגה החב"ם כתב כן לדפת תוס' ותו' בבורות י"ז ע"ב כהבו מפורש דבפרו בבת לחת הוי בידי שים וכן לגמ"ד רלי' משבועות ל"ב ע"ל דמוקי בפרו שייהם בלחת כר' יוסי הגלילי דוקל. הל י"ל דמיירי בנתביזו לבפור בב"ת ולפי' בדבבן. לפ"ב בבל שחין יכולים לברר לח"ב הוי בידן שמים:

ומ"ש בבודו על לשר תמהתי בבל השיטורים למה לל ניחל ד"ת לגמלט ובבי יותר משיטור ובתבתי דל"ל במ"ם בבבורות י"ז ע"ב ליחמנ לחר שביד בבל היבי דלי למיעבד כ"ב כיון דהלגמ"ם כ' על שיטורים כי' הכוונה שיטור לפי רלות עיניו ולף שבלחת ליטו מלומלם. ופ"ז השיב מעל' דהתוס' בבורות י"ז ע"ב ד"ה לפשר בתבו להיפך דז"ל שם ולין לומר דקרי פרק בעומד בשומה בשומה לבו שבן שוין לפ"ב דשמל לין שוין וכו' דליפוק לי' דבלה"ה הי' לסור מספק דשמל שיר רובל מב"ל הרי דלתתו לבברל זו דהחורה נתנה לנו השיטורים בפי דפתבו ומה זה שכ' ליפוק לי' דבלה"ה לסור. הל לם לבו רולים שבם שוים מוהר ולחלי לסור מספק שמל שיר רובל דהל החורה לחמרה בן. לפ"ב דס"ל לתוס' דב"ה דמלי למיעבד בלי ספק ונמנום בלל לריך בן ומספק לסור וכן בבל השיטורים לריך להיום מרוחים ושוחקים. רק בבהמ"ק דבמו שלסור לפחות בן לסור להוסיף ולין עלה לחרי רחמנל לחמר שביד לו מבום דבלי קרל בבל בבתב וכו':

הנה קושיתי על בל שטורי תורה לינה לשיטת תוס' בלל דהל חר ס"ל דלפשר לגמלט בידי לדם ויבולים למדוד ול"ל שיטור מרוות. ונם ח"ת לומר דבפי' שיטור יותר נדול במ"ם בספרי בשם מבני' פ"ז בלים ומקוואות פ"ז. ולף לרמב"ם דס"ל לפי' בידי לדם ח"ת לגמלט קשה מה יעשה לשיטורים ופ"ב בתבתי מבום רחמנל לחמר שביד. ונם בפרון בעומד יפרש רמב"ם בשדומה לתו ס"י מדידה שהם שוים וכתו בבל שיטורי תורה. ולל קשה לדידי' קושי' תוס' דל"ב למה לחמר בחולק מ"ם רחמנל נדול דוכל לפשוק לי' דלסור מספק שמל נפרן בבוב. דז"ל דבתו שבי' ניחל לבוס' דיק רל' מבלן

דלמצר למלט ול"ק להו דהה השני פליג וס"ל ח"ת למלט כיון דהלכה כן מכחמת גם השני ס"ל כן. ה"נ אין כברת לומר דהמ"ד המחלק יחלוק על דבר זה דהחורה תלחה לתרחה אין לחדם כמו בכל שיעורים. ובודאי שניהם מודים בזה. ולכן ל"ל רק משום נדור רובא. ונם למסקנת דכ' היכי כמי ר"ם דיש כ' לדדים להחיר בלח"ה מיושב קו' חוס' למה לח פליג משום שמא לח הי' רוב וכן ניחמ דמת רמב"ם כר"ם משום שני לדדים להחיר וכמ"ש נספרי. והי' מקום לומר נם בכל השיעורים דהייב משום ס"ם שמא יומר ושמא הוח כשיעור ומ"מ נרחה דמוי חיכח לכרורי דיכול ליקח שיעור יומר נדול:

ומ"ש כ"ח על קושייתי בחות נ' על הרמב"ם פע"ז מכלים ה"כ בשבלח דמ"ה טהורים ע"פ רחב"ד ח"כ שמיני פרשה ז פסקה נ' דשיעורי שברי כלי חרס הם לפי מה שרחו בהם מנהג חשחים ומ"ה בשבלח שהלקה לשנים טהורה משום דרחו שהעולם טהגים שמשליכים חומם דחינה רחויי טוד לכלום. עי' רחב"ד בשלמו בפרוש שם שכ' דכללי חרס שניהם ממחים. ופי' ה"ב הוח מחומו הרחב"ד ע"ש בחומו מין שהביח פירושו לח"כ. נם חידוש כזה פו"ל לרמב"ם לפרש המשם ולח לסהום:

ובאותו מין כחבתי נם לשחרי הנחון מו"ה יעקב שליט"ח חבד"ק נחטלקה. מ"ש כ"ח לחרן דברי כ"מ ומהרי"ק קוקים בע"ג מ"י מזכח ה"ח שכוונהו לדברי חוי"ם ע"ם מבכורות מ"ד. נחמה כי רחיתי חז חת החוי"ם והוח שפיר קחמר דכיון דקי"ל ח"ת למלט רק קרח מיירי הם יבח חלי' כמ"ם חוס' חולין ל"ח ע"ב מש"ה הובח בחחני' רק במקום חחד כיון שלח שכיח לכל רמב"ם וס"ל דחי לחשבר כלל שיכי' מלומלם חין זה תירון חליבי' דלדידי' לח משכחת לה:

ומ"ש כ"ח דחי משכחת מולד בנמר לידה ולח יהי' יולח דופן ק' דיתרן בנמ' דקרח דחתח חמו מיירי בן וכן כ' כי מרש"י שם לח משמע כן. לק"מ כי לגי פירשתי שם דזה כוונת חי' נמ' זה פי' למיחה וכו' ומי' בהשמטות ותקונים:

ומ"ש כ"ח על כל השיעורים כזית וכביצה דל"ת ח"ת למלט. ומי' דל"ת ח"ת למלט רק בשני דברים שיהיו שוים ממש זה כזה כגון בילחי כ' רחשים כחחד חו בגמלח בין כ' עירות שילמלמו שיכי' שוה לעיר זו ממש כמו לעיר שני וכן בכל מה שמכר בגמ' לחבל למדוד שיעור כזית חו כילה חו בממוד פ' ובכוורת פשימת דטוכל למדוד ולמלט. הנה לבד מה שהפלי' שכח נבי זבים כוורת וגל"ת פסחים ל"נ ע"ב לח כחבו כן תי"ם. חך הלח נם בכל השיעורים נריכים למדוד עד דבר חחר כמו בשיעור כזית שיכי' החיסור נדול כ"כ בשיעור הזית וכן בכילה וכו'. ושם יחמר. ס"ם חין לנו נפ"מ רק בל דבר חחד. מ"מ מה טעם לחלוק זה חי נימח דשום שלמו טעמה ושיש מכחין דבר לחמתו:

ומ"ש כ"ח על קו' נסוף חות ח' על רשב"ח יכחות ל"ד ע"ח דח"ת למלט שהביחו כולם בגמ' ח'. ובשיב כ"ח דכיון דכל חד הות בחזקה נדול מלפרת דסמכי' בל חזקה זו להקל דמכיח קרבן ובלבל ח"כ ממילח נמשים נדולים מלפרת בגמ' ח' דהרי החזקה של כולם נעשה חיבה מלפרת ונכי ח"ת למלט זמן בכחת שנרות בגמ' ח' לבל זמן בחזקה היח בגמ' ח' ושפיר חיילי בל התיבורים בבית. יפה השיב להלדיק חת הלדוק ופי' ישועות ישרחל ל"ב סק"ח. חמ"ם ס"ל דכל המשם דמלפרת נעשה נדול. מפני שרוב השנרות לבח מלפרת כמ"ש חוס' נדה כ' ע"ב ד"ה השחח וזה שייך היכח שנים בל ח' לבל בשניהם בל"ח הה ח"ת למלט שבביחו בל"ח בגמ' ח':

סימן קכג.

לכבוד ידידי הרב הנדול נ"י ע"ה פה"ח מ' א ל ט ד שי' אבד"ק ח א ד ל י:

בת"ה הניח לחבר בחבתי בספרי סוניח כ' חות כ' לחמוה בל מהרשד"ם יו"ד סי' קל"ו שכ' שחם הודה שמבר חיבו נחתן מבום נחתן חדם מע"ר. ומה הוי לחיוב ממון ובימה שמחייב ח"ם ממון מחתן בחתי בחהני' לחובות מ"ח ע"ח פחיתי בחו של פלוני מחלם בוחם ופנם פ"ם מלמו ובוד בבחה דולמי. וכ' ב"ח שרחה בנוף ס' מהרשד"ם ועובדח בבי חוס רחובן ושמעון היו להם מחלוקת ובחפם רחובן למלבות ופרע קנם ולוי הי' קרובו של שמעון ובחב לוי לשמעון שפנם שפרע רחובן הי' בל ידי שבוח הלעין בל רחובן. ואם שמעון ישחדל לבלות לוזה מבחב מהדיין מפירו יפעול עוד שרחובן ישלם עוד ממון הרבה. ואח"ב חבע רחובן לוי שישלם לו ההיזק שנרם לו במלבוות. ולוי בשיב שאפ"ם שבחב בן למלוה תן בפיבי שמעון לבל בחמת להד"ם ועי"ז פסק מהרשד"ם דאפי' אם לא נתן אמלה לדבריו נאמן ביון שאין לחדם מע"ר נאמה שמה שכ' דברים בפלים הם ובפרט שאין בחן עדים באמה הזית מב"ד ואי"ב שא"ם שהי' פטור בלא"ה מפני שלא בי' הודאה המועילה בלל בב"ד הלא מפני שהי' מקום לקנסו שלא מן הדין. פ"ז נאי מהרשד"ם שאין לחדם מע"ר ודבריו בפלים לבך אין קונסים אותו זה תוכן דברי ב"ת ש':

והנה אמת הדבר בי אז לא ראיתי בנוף מהרשד"ם אלא דרך בברבי שהבאתי דבריו במו שב' בספרי. אך בעת פיינתי שם ומ"ם ליבני רוחה רמו לפירוש מר. ורשד"ם סוברו רק משום טעם דאחמפ"ל. ומ"ם ב"ח שבתב בן להוליח מדין קנס. יעו"ם דמיירי מלד מדת הדין ולא מקנסא. ואו דמלד קנס אפי' אם דברי המבתב בפלים ואמר רק מהחלה שמסר בדי להחפאר נמי יש לקונסו במ"ם רשד"ם בראש דבריו. ואף שודאי דבריו ז"ל ל"ם בלא"ה בי נם בממון אינו חייב ע"פ מבתב שבותב לאיש אחר ואין זו סודאה בלל. ונם למה בי' דאומר בתבתי אבל באמת לא עשיתי מאומה בין דס"ל דאינו נאמן משום אאמפ"ל אפי' מדין עומד בסודאתו נמי פטור. ומה שהלינ בי"ת בשבתו של המהרשד"ם שהוא אחד מן השרים הראשונים, אאפלא בי מי בפר לי ידע זאת ובודאי שדעתו ריבה מדעתי בתריבי ים הנדול. אך תורה היא ויש דשות לאפל ולע"ם אינו יודע במה נאמן לאחן דבריו:

ומ"ש בי"ת ש' מרמב"ם פ"ח מאובל ומזיק והובח ברשד"ם שם שכ' שבראה מעלמו. הרי שרשד"ם מביא בעלמו בחומו סי' דין זה שאחמן לחייב ח"ם ע"פ הודאת עלמו. לפוס ריישא בתב בן. בי אפי' בראה מעלמו היינו מ"ם בי"ק קס"ו ע"ב דאחמי אחויי אבל שמיעת שהיו עדים ס"ו שמסר אח חבירו:

ומה שהקשה בי"ת על מהרשד"ם מדוע לא בזיק שפטור אם הודה שמסר משום מודם בקנס. ואף שדוש

מ"ם רמ"ח כפי' שפ"ת דאה הודה שמסר חייב וכ"כ הש"ך ופי' הטעם דבקנס דרבנן ל"ח מודה בקנס פטור. אך עכ"פ כיון שגמלת חבילות פוסקים שפוסקים דמודה בקנס פטור אפי' בקנס דרבנן ובהוכח הרמב"ם ת"כ מדוע שהם הרשד"ם ולא דיבר מזה כלל דהפסק הוא כן דמודה בקנס דרבנן חייב. ול"ק כי אפי' הפוסקים דס"ל דמודה בקנס דרבנן פטור מ"מ במסור ס"ל דחייב דדינא הוא ולא קבלה וכמ"ש ש"ך פי' ס"ק כ' מוכח כש"ך שפ"ת סקנ"ח ועי' רמ"א ס"ס שפ"ו ס' נ"כ כן. ולו דס"ל לרשד"ם כרמב"ן מוכח ברית"ם שפ"ק דב"ק דמודה בקנס בזה"ז היינו פטור אף בב"ד:

והנה לחקירה זו בקנס דרבנן אי פטור כמודה יש לראי' מכ"ק קפ"ז ע"ב בהאי הכירה דחיטי דרים גלוסא חייבי' ר' נחמן לשלומי ת"ל ר"ה לר"נ דינא הוא קסת"ל ר' יוסף מאי נפ"מ לך מיני' וכו' ופי' חס"ז בשם רחב"ד דבדין זה דמסור גמרי' מיני' אפי' קסת"ל שתין למדים ממנו דינא דגרמי תחרים. וק' מה שהל מאי נפ"מ הא נפ"מ פשוט אם יודה דאי קסת"ל פטור לשיטות החולקים על רמב"ן וס"ל דגם בזה"ז ש"ך דין מודה בקנס הע"כ כשיטת ר' תלינדור במרדכי ב"ק פ"י ס' ק"פ דבקנס דרבנן חייב כמודה:

מה שהזכיר כ"ת אם כותב הודאה בשטר אם יכול השטר לבא לפני ב"ד אי אמרי' דהוי הודאה כמ"ש עדים החתומים על השטר שמקבלים עדותם בב"ד דמי. עי' שם ברשד"ם תה"ש סי' ח' וסי' כ' בשנין כזה:

סימן קכד.

לכבוד ידידי החריף ס הר"א נ"י:

א) **עיד** מה שהקשו לי בפ"ז כ"ת ע"ב דשבע"ת לא יאכיל אדם מרחלו לנכרי וכו' אבל לבותי שרי. הא יש חשש שילוה בכותי לנכרי לעבור בשבת דמשך על היסור דרבנן אמירה לנכרי. וגם יש חשש לפני עור (דאין זה לפני דלפני כמ"ש תוס' פ"ז ע"ז ע"ב דבישראל הוי תמיד רק לפני) ואין לומר דכותי ליח לי' דרש אחת גם אחת מה אחת בני בריח אף שלומכם כ"ב וס"ל דיש שלימות גם לנכרי. דגראה דכל מנין שלוחו של אדם כמותו ליח לה לבותים כיון דאחיח מדרשת ואין מפורש. וי"ל דא"כ בודאי הכותי יעמוד על הפופלים כיון דאיסור ודבר דבר ל"ל וא"כ ירחו הכל שאין העבודה של ישראל כיון דכל יומות הבבוס הכותי עושה בשלמו ובשבת הוא מגלת על הפופלים. אך ק' ס"ם יהי' אי' לפ"ע. ואולי י"ל דשבת אחזוק אפי' דגרעבן כמ"ש בריש חולין דרשב"ג ס"ל אפ"ג דלא כתיב לי אחזוק סמכי' עליהם והפי' דמחזיקים גם בדרבנן בכמה מניעים וכ"כ פי' ניסין שם. והכא המ"ד הוא רשב"ג (ול"ע מ"ש בגדה כ"ז ע"א דהחומין ליח להו וי"ל החומין שאני דל"ל מיקר בדהו'.) או דובר דבר כיון דכתיב החזיקו כמ"ש מה שם גבי ליון קבר כיון דכתיב מזבר זכירי ופי' תו' ר"ה כ"ב ע"ב דדרשי אחם ואפי' מוסעים ותו' ניסין כ"ה ע"א סוף הדיבור דדרשי ואכלה. ול"ע מ"ש שם כותי לימור מביד מלחה בחוה"מ ופי' בחוה"מ אחן נמי מבדי'. ומש ס"ד ודקאמרי לה מה קאמרי:

ובאותו מנין המבואר על מ"ש שם מה לריח משום שנק' על שמו מיפוק לי' משום לפני עור ואפי' הדא ובור קאמר אחד משום שנקראת ע"ש וכו'. ובקצה הנקט הטעל שנק' על שמו ושכיח העיקר דאפי' היכא דיודע שלא יחשדוהו מ"מ אסור משום לפני עור וכמ"ש ריטב"א. וי"ל דלכאורה לא שיך בכותי אחד דלמה אינו עושה הישראל בעלמו בחוה"מ כיון דגם בכותי יש אי' דאו' לפ"ע וגם שלית לדבר עבירה אסור אחד' כמ"ש בדיני שמים חייב. וגם היכא דמוחזק לעבור ים דעות דהוי שלית ול"ח אלב"ע כמ"ש רמ"א תו"מ ס"ם שפ"ת. ואי"כ כיון דאין הישראל עושה בעלמו מסחחת דלא לוה אח הכותי לעשות ומ"מ יש אחד כי מ"מ קיל ע"י שלית מלעבור בעלמו ולכן זה הוי מיזוס אפ"ע שים בזה אי' לפ"ע אפי' הכותי מ"מ יש בזה אחד וז"ם חדא ועוד דהעיקר מסמיעא הך חדא שש"ך בזה שנקראת על שמו:

ב) **שבועות** כ"ב ע"ב בעי ר' אחי מיר שאחר שבועה שלא אוכל אראן בכמה כיון דכתיב אי' דאו' כי אקשבע אקשבע אהיחרא משחבע וכו' ורמב"ם פ"ה מהבועות ה"ט פסק שאין דעתו בשבועתו אלא על כזית שהוא מיצטע עליו כדי לזרז אי"ע ולהרחיק יון העבירה והק' עליו הלח"מ דהא בגמ' מוכח להיפך דמשחבע אהחיכא. והק' ידידי הגאון מ' יוסף לעוויכשטיין ז"ל בבד"ק סעריהלק בס' בחי' סי' פ"ז לס' רמב"ם מ"ש שם כ"נ ע"ב בשלמא ר"י ל"ח כר"ל משום דמוקי לה כר"ה אלא ר"ל מ"ע ל"ח כר"י וכ' חוס' ד"ה דמוקי לה וא"ח לוקי במפרש ודה. וי"ל דאי בחפרש לא מחוקמא מחני' כר"ע דהא משמע הא בחם פטור מכ"ל ולדעת רמב"ם הדק"ל ולוקמי ר"י במפרש א"ם ולכ"ע דליכא לחרן דל"ש הדיוק כא שחמא פטור אלא כר"ע. דז"א דק"כ ל"ח ל"ש דאוסר עלמו בכ"ם רק אם נשבע אלא לאכול דבר היחל ואיחא למימר דמשחמא דעחו כמי אכ"ם. אבל הכא דמיירי בני נבלה אף ר"ע מודה דכדי לזרז עלמו מהאיסור דעחו אכזית. ועי"ש מה שחי':

ולי נראה דל"ח שבועה זו דלזרוז ה' כוונחו רק על כזית. נגד לשון בני אדם. וכיון דלר"ע לשון בני אדם אלא אוכל הוא בכל שהוא. אמרי' אפי' בהיסור שבועתו אלא אוכל על כ"ם. משא"כ לדידן דבכל דוכחי בכזית אלא שבחרון כפק הוא מה כוונחו אז מועיל ס' זרוזי שיהי' בכזית כמו בכל דבר שבפולם:

ג) **שם** כ"ד ע"ב מוקי בגמ' מאני' דים אוכל אכילה א' וכו' דהא דחייב אחם מפילות מיירי בבבור דקדושתו מרחם והקשית על רמב"ן ב"ב פ"ם ע"ח שכ' דאין מופלים במה שבאוכן אפ"ג דקנה אגר להקדם מ"מ אין מפילה בזכייתה. ועי' קלא"ח ר' סק"ח דשמעו משום דאין מפילה אלא בהקדם שהוקדם ע"י אדם אבל זה שהיו קדום ע"י דעת אחרת מקנה אלא ממילא זכי הקדם בחורת אגר אין מופלים בה ואחת שכן מפורש בחס"ז שם דמה דקדים ממילא אין מפילה וא"כ למה יש מפילה בבבור דקדום מאליו. וכ"ל דשמעו דל"ם מפילה אלא בדבר שהקדם זוכה מפני שהוא בקדם ואלו הי' הדיוט לא הי' זוכה ומש"ה בחגר דזוכה משום קנין ואפי' הדיוט זוכה בכל דבר המונח בחגר ל"ם מפילה אבל בבור הא עיקרו משום הקדושה זכי לי'. ופוי"ל כמין מ"ם מלוה הכחובה בחורה בכחובה בשטר דמיח ה"נ בבור דמפורש בחורה שקדום אלים יותר והוי להקדישו בעלמו. גם בבור אף דקדים מאליו מ"מ הא מלוה שיקדישנו בפליו כמ"ם מרכין סוף דף כ"ם:

ד) **שם** כ"ה ע"ח תוד"ה חומר כתבו דנריכי תרי קרתי מיין ומכר זיר לאסור יין מנזה וכי ידור נדר לה' סנדרים חלים על דבר מנזה דמנדרים לא ילפי' מזיר דהוי"ח נדרים שתי דהוי ת' תפלת מחי"כ מזיר שחוכר עלמו על היין. ובקצי תבס ת' דכלח"ה תלטריך מיין ומכר זיר דתי לא כ' הי' ס"ד דיין מנזה מוהר כמ"ם בנזיר מ"ד ע"ח ק"ו מנזומה שכותרת הוחרה מכללה יין שתינו כוחר תינו דין שיוחר מכללו:

ונ"ל דלכ"ד שם דנזיר לא קתי רק על יין דשות ולא על מלוה משום הק"ו. ק' מ"ם מנדרים דחיילי נם על דבר מנזה יע"ב דזה התילוק דנדרים הוי ליכור הפלח ונזיר ת' נברה וכמ"ם נדרים מ"ז ע"ב מ"ם נדר מבניעה ותי' דנדר ת' תפלח וכמ"ם הרן שם דסברת היח והן הן דברי התוס':

סימן קכה.

אשר הדרת כ"ה בליט"ח עלה ונסתפק בחים מנוגע ת' בעי דוקא ובא לו והוכח לל הכהן. תו הפי' הם תינו בח לשחול חת הכהן כלל. מ"מ חם הכהן היחה בי נגע מוטל עליו להניד משפטו:

הנה בהורח כהנים הזרים פרשה נ' סעיף ע"ח קרחו לו לרחות נגע ת' ולחת בי נגע לחר מיון שהוח זקוק לו וכו' מוכח דמשלחו בלי קריחה חין לריך לרחות הם ים בי נגע. חך מזה חין רחי' הם רחה שם בן נגע המטמח שחין עליו חיוב לעטחו:

ועי' רמב"ן ריש הזרים דמשמ"ה לא נכתב דבר חל בני ישרחל בפ' זו כי הכהנים ברחוחם הטמחים יכריחום להסגר ולהטהר. ולכחורה משמע חפי' חין הישרחל המנוגע שיחל חת הכהן מ"מ חם הכהן רוחה חת הנגע מוטל עליו לעשות כמשפט ולכן לא כ' דבר חל בני ישרחל כיון דסיקר הלוי בכהן ואפי' חם הישרחל מעלב ואינו בח לבחול מ"מ על הכהן לעשות לו לטמחו. חך ע"פ החמת נרחה שחין הפי' כן. כיון דמ"ם ודחי מלות עשה של המנוגע לבא חל הכהן כמ"ם ובא. ורמב"ן בעלמו כתב בפ' הלה דהמוגע להרחות נגעו לכהן טובר בל"ת דבשמר בנגע הנרעת ת"כ הלה חלו בישרחל דלריך לבא חל הכהן. ולמה לא כ' דבר חל בני ישרחל. חלח ודחי שחין כוונת רמב"ן על קודם שבח חל הכהן חלח חחר שבח והרחה חת נגעו חז חין חלוי עוד בישרחל רק חז העיקר הוח הכהן:

אך מ"מ כודחי כמ"ם חורה והיכח חל הכהן וכ' רח"ם נגעים פ"ג מ"ב דמוטל על ב"ד לכוף חיתו להכיחו חלינו חע"ג דמה נכך הח הָם ים בי נגע מ"מ כל זמן שלח לחר הכהן חינו ממה. מ"מ ל"ל דכן הי' רלון החורה שיהיר כל חחד מנגעיו ולח יהיו בי. (ומ"ת כיון דסיקר שוף בלי חמירת הכהן חינו ממת יכולים לחכות עד שיעברו ימי הרנל חו ימי המשמה כמ"ם מ"ק ז' ע"ב ואפי' ת' שבעת ימי המשמה דרבנן מ"מ הוי ק"ו מדבר כרשות כמ"ם רבי שם ת"ל הרי חומר ומוה הכהן ופטו וכו' חם ממחינים לו לדבר הרשות כ"ם לדבר מנוה. ולר' יהודה דמפיק לחכן ורבל מקרח דביום הרחות ים יום שחין שם רוחה. י"ל שבוחתו כחתן דוקח של יום החתונה דהוי דחו' ומיוסד קו' פי יכוסה בקונסדם לחכון כחובות ד' ע"ח ד"ה ונוהג דמכחן מסמע דכל שבעת ימי המשתה דחו'. וכל זה כחתן וכרבל דים שלה לרחות הנגע לחר כן ולח ידחה לנמרי לכל בבהן נדול חף דהוי כרבל כמ"ם מ"ק י"ד ע"ב מ"מ כיון דשחר תמיד בטומחתו לכן רוחים נגעו) ומעשם זה שלמו דב"ד מחויבים להפריעו נם הכהן מנוה להפריעו מחבעול דכוונת התורה הי' שבני ישרחל לא יהיו ממנעים. ונם פשיטא דנם הכהן בכלל כ"ד הוח:

ונראה עוד דמוטל על הכהן להניד לו משפטי כדי להלילו מחבעול לאו דקלילת בהרת לפמ"ם חוס' שבועות ד' ע"ח דאינו עובר רק בנגעים מחחים. ואפי' לפני רחיית הכהן מקרי נגעים ממחים למנין זה וכמעורם נגעים פ"ז מ"ד החולם ס' טומחה עובר עד שלח בח הלל הכהן. ואם לא ידע המוגע שזה הנגע טמא יבעול בקלילה. ואפי' לפשיטות לשון נמ' שבת קל"ב ע"ב ורש"י ותוס"ם רפ"י מכילתא לרשת דאפי' בנגעים מהורים מיבר. מ"מ מלוה עליו לומר לו שזה הוח נגע. כי הח יובל הלים לחבוש שחין זה נגע כלל. דמכ"ם חף שעובר בקלילת נגעים מהורים מ"מ בע"פ בעי' ס"ל' מכלל הנגעים וכמ"ם שבועות ד' ע"ח ע"ש:

ובאמת יפלח לפשמה זו דאפי' כמהורים ים לחו זה. הח במתני' נגעים הכ"ל לימח רק חולם סימני טומחה. חם לא שלחר שהם שני דינים. ת) קיל כל הנגע חפי' עהור נמי עובר בל"ה וזה מ"ם שבת קל"ב ע"ב ותכיות כ"ב ע"ח. ב) חולם שערות והיינו מחני' נגעים. בעי' סי' טומחה דוקח. חך לפ"ז קשה למה נשתמ במתני' דין זה דכהרתי. ופשוט דנם בזמן הזה הפ"ם שחין כהן מיחם עובד דוק קלילת בהרת כמ"ם בחוך הקפ"ד ויו"ד רס"ו ס"ח לענין מילה בלרעת:

ואין קושיח מזבחים ק"ב ע"ח תוד"ה חני מ"ם בספרי שחתר חהרן למשה נמלינה מפסיד לחתונו שחינו יכול להסניד ולטמחה לפני שחין חדם רוחה נגעי קרובו והקבי הים' בתה הי' מפסידה כיון שחין קריב יוכל לרחות חשחר טהורה. ולכחורה לפמ"ם סוף סוף הטומחה בעלמה מכשול היח חפי' בלי חמירת כהן. חך ל' דכל ענין המכשלה הוח רק חם ים כהן שיכול לרחות חת הנגע חו נוחה חורה להסיר הטומחה מ"י הכהן. חבל הם ין כהן בעולם ותי חשער לבא לידי טומחה שפיר ין כחן חסרון ותין שיך ענין טומחה כלל. ועי' בי' הטור על החורה בפ' בשלוחך שתי' קו' התוס' דמ"מ חולי היה וכני חדם ירחיקו לחוחה:

ובענין זה קשה לי במ"ק ז' ע"ב למימרח דבכהן הליח מילחח ין וכי' יפי' רש"י. הנה זה ניחח לר' יוסי דבריה לכהן שלח לרחות חבל לר"מ דרוחה ישוהק ין שים ילפיחח משם דחיחח רק ים יוס שחין חחה רוחה חבל מלן דיכול לשחוק. ונם חינו מבין מה שהקשה חוס' ד"ה ים לר"מ למה חינו רוחה להקל. הח ודחי ר"מ דס"ל במתני' רוחים נגעים להקל ליח לי' לך דים יום שחין חהה רוחה ורק ר' יהודה הני לה והוח בכלל חפשים בחתני' שחומרים לא להקל ולא להחמיר:

סימן קכו.

להרב החריף ובקי מ' צבי הירש ראבינאוויטש נ"י:

א) **עד** מה שחמה כבודו בפני יהושע ניתין י"ז ע"ח שכקשה מה הועילו חכמים בתקנתם זמן ניטין שלא יחפה על כ"ח. הא החפה שחמרה גרשתני נחמנת ותוכל להגיל ל"ע ממיחה כחמרה גרשתני ומסיקה לא קחלי' לה וחי' משום דלריכה שהחיר ל"ע למיחה וחחמר חעפ"כ ל"כ כבר הודיע שהיח ל"ח ושוב חינה נחמנת לומר גרשתני חם לח בגע בידה והקשה מה זה חי' לר' יוסי ב"ר יסודה (בבהדרין מ"ח ע"ח) דחפה חברה ל"ל בחרחה. הבה עיקר קו' פ"י ל"ק כי הלח חם זנחה לחני' פעו' היח פרולה. וכ' מהדכי קדושין פ"ד סי' חקמ"ב ושו"ח מיי' נשים ז' דבזמן הזה שיש פרולות חין להחמינם וכ"כ כ"י חה"ע סי' י"ז בשם ח"ח וקל"ד ס"ז. וגם כח מפורש בשור קל"ב שחם זנחה חינה נחמנת וכמ"ש בב"ש י"ז סק"ז וכמ"ש חוס' יבמות קט"ז ע"ח סד"ה ולהימה ורח"ש שם שחם כוונחה לבקש חיזה דבר חון הגם חינה נחמנת. חך חפי' לחי' פ"י חיני יודע מה קו' דהח לחני' לר' יוסי ב"ר יהודה יש עלה להחרות בה חם יש חשש שחחמר גרשתני והח דקחמר בסנהדרין שם דהכנסת חם היחה חברה בלי החרחה. מייני חם זנחה ב"ש ולח משנה גרשתני. והלח לפמ"ש שם דחם זנחה פעם ל' שמורה דהעדים יכולים לומר לחסרה על בעלה בחני. וק' לך סבר ר' יוסי לפעמים ממיחה חם זנחה וח"כ חו דלח חיישי' לכך במיעוט. חו דכחמת חם זנחה פעם ל' נחרה בה. חו לפמ"ש רח"ש ניטין ס"ב סי' ה' דימפה על בח לחוחו דוקח. ל"ק דהחם מיירי בחשב חברה רחוקה:

ומה שהק' כ' מפני רוב מכות דהיכח שהי' יכול לפטור ל"ע בטענתו לח שלח מבן. לח כח החיוב מ"ע המדים והו"ל עדות שחין לחה יכול להזימה ל"ב ה"ג לפי' דזנחה וחזרה וזינחה היכח מקטלח לי' יכולה לומר גרשתני ולפי' לי לח לחמרה מ"מ לין כחן עדות. לח מיין יפה בחוס' מכות ובפ"ב. כי חדרכה חו' שם ב' ע"ח סד"ה מעידין מי' להפוך דלפ שהי' יכול לומר לח כרבמיו שוב חלח מיד מ"מ לם שחק שחיקה כהודלה וכ"כ רמב"ם פ"ב מבטועות ה"ב שלם בשם שלח יהלל היום ולכל לפ שהי' יכול למבון שהי' בלבו שלח לעת היום מ"מ לם לח מבן ח"ב וכמ"ש בספרי פינית לחמע"כ שי"ב:

ב) **ואשר** הודיעני מה שעלה על דעתו לחרן דברי ר"ן ע"ז ס"ו ע"ח מ"ב דלח שמעו שבח עלים בחבטל חלח בפח וטוח עבד משנה שלימה בתקומה פ"ג דעדלה חבטל שבשלו בקליפי עדלה יהלק. והחמיהה גדולה מחד וכבר הממנו עליו בחי' חלם סופר ע"ז ובברכי יוסף קמ"ב חוח ל'. ומה שחי' כבודו פ"ם מ"ם בחבני מלואים סי' ז' דקדבה חין הגורס טוה להעלים וח"כ לשור רק משום דהוי נודם ל'. ולח משום שבח עלים. ח"ח לומר כן דחיך יפרכם הח דמבטל בשבח למה לינו ל סור משום נודם ל' של ליסיר ולדעת ברי"ן דים שבח עלים לפי' בלשורים שליכם לפי"ב. ל"ב נם נודם לחד לשור. ודמה בינו לבין ים שבח עלים. והחבני מלואים לח בחב כן לדעת ברי"ן רק לחרן דברי הפ"ח והרמב"ם והם בח לח ס"ל ברי"ן. ופי' חלם סופר שם דכ' להפיך דבישול הוי זוז"ב בלם והקדבה יותר מבלפי'. דבחטור בח לחטור חלם מהלם ולח בלבי מלואים. חך דבריו ל"ב מ"ם דחי זוז"ב מותר ליבח שבח עלים. ולח מלינו בנמ' דחלוי בזה. ובשום לפי' לי זוז"ב שרי מ"ם ים שבח עלים לוסר עיי"ם בפסחים ובשפה"מ ב' חמן. והנה מלשון נמ' פסחים ב"ו ע"ב בשלה פ"ב נחלים מוכח דחין בפ"ח בין בישול לחפי' שהחיל בחפי' ובים בישול. חך רש"י ב' דקלי על פה וקבי' לחפי' בישול ובמ ויבשלו חת הפסח. ורלימי בשהי' הלוי ח"ח קפ"ח מה שב' לחרן חת הר"ן ודבריו נכונים. וכמדומה לי שבן חי' גם בברכי יוסף ושין הס' לחי. חך מ"ם בשהי' הלוי בחי' בחרת דר"ן מפרש מ"ם חבטיל שבשלו קלי לקדבה זה דוחק דהח מפורש בריטה הבטיל. וגם למה ב' ר"ן בשו"ת ס' ע' דמסיפת פריך ולח מריטה הח גם בריטה קשה למה ילהק ולמה לח בטל. חך הפשוט דמריטה ל"ק דיל דמיירי שלח ב' רוב נגד קליפי שלה:

והנני נזה להשחיק לו מה שזה ימים רבים כ' לי הגיון ב' חיים בהלין שלימ"ח לפרש לשון הרחב"ם פע"ז מה' מלכלות חסורות ס"ב וכ"ח והכ"ב שהבטיל ב' פעמים דין ל'. בה"ב כחב בגד שבשלו בקליפי שלה ישרף וכן חבטיל שבשלו בקליפי שלה ופת שחפחה בקליפי שלה חו בה"ב ישרף החבטיל והפת שהרי הניחו ניכרת בהן. ובה"ח ב' וכן בגד שחרג בו חלח הסיח שבשלו וכו' נחערבו סמני שלה וכו' מי לבע וכו'. בה"ב חטור שהסיקו בקליפי שלה ובה"ב בין חדם בין יין יון וכו' ואם בישל בו קודם שיון בין פת בין חבטיל ס"ז חסור בהנחה ים שבח עלי חי' בפת חו בחבטיל שכ"ל. וקשה בה"ב ב' הטעם משי שהניחו מיכרת ובה"ב בשל זה הדין שחם לישל בו קודם שיון בין פת בין חבטיל ס"ז חסור בהנחה וב' טעם חחר משום שבח עלים. גם בה"ב וב"ח מדבר מדין לבע ובה"ב מדבר משבח עלים. ומ"ב כחב הגחון ש' לפרש שבה"ב מדבר רק בדיני לבע. וחחר שהקדיש בגד שבשלו בקליפי שלה ישרף ב' חיכף וכן חבטיל שבשלו בקליפי שלה (פי' שבשלו בקליפי שלה. כלשון החשנה בל בשבר חסור לבשל בחלב. והייט לבשל בשבר עם בחלב ביחד וכן בבוונה כאן שבשלו ביחד עם קליפי שלה בלובעים) ופת שחפחה בקליפי שלה (פי' שעירב בה קליפי שלם לבבע. כחו שמערבים ברכוס בפת) ישרף בחבטיל והפת. ופ"ז לודק הטעם. שהרי הניחו ניכרת וחזוחח מלחת היח. וכן בה"ח מדבר עוד מדיני לבע. חח"כ בה"ב מדבר בדין שבח עלים. והחחיל חטור שהסיקו וכו' ואם בישל בו וכו' וכאן ל"ש לוחו הטעם הרחשון שהרי כאן אין ההלה ניכרת חלח משני שבח עלים. ודברי הרמב"ם מיושבים בלשון משנחנו. רפ"ב דשלה משנה ח' בגד שבשלו וכו'. מ"ב בלובע וכו'. מ"ד חבטיל שבשלו בקליפי וכו'. מ"ה חטור שהסיקו. וק' למה חילק רבי דין שבח עלים בשני משניות ולח בללם במשנה ח' והכי בוע למיחני. חטור שהסיקו בקליפי שלה ושפה בו חת הפח או שבישל בו חת החבטיל. גם למה במשנה ד' החחיל. חבטיל שבשלו בקליפי שלה ולח הקדים הגור שהסיקו בקליפי שלה. ובמ"ה הקדים חטור וכו' ולח הני גם במ"ה בקברה פת שחפחה בקליפי שלה ובברי ר' בשליל בל' במשנה שיות בל' הרמב"ם מחם. שחחלת הפרק מחחיל בגד שבשלו בקליפי שלה: וגם בח"ב חבגד בדין לבישה בלובע מלח הסיח וחבב דחלת בה"ב בלובע מלח הסיח וכו' שבה לנו משנה ג'

התורת וכו' ותו"ב שנה מ"ד נ"ב נדין לגביה תכשיל שכשלו וכו' פי' שנכשלו ע"י שכשלו ביחד עם קליפי עולה כמו כשר שנשלו בחלב והוה דין חוזחא. ותו"ב מ"ה מחמיל דין שנה עליס פ"ב הקדימה המשנה ל' חטר שהסיקוהו בקליפי עולה. וכפי סדר המשנה כן הוה סדר הרמב"ס אלא שהרמב"ס למד פה מחכשיל לענין ל' יבש ולמד תכשיל מפה לענין ל' שנה עליס וכ' גס כאי' יבש גס בחי' שנה עליס שדינס שוה בפה ובתכשיל:

ובזה יבואר מ"ש זכחים ס"ט ע"א אמור רבנן בשעמת אלא וכו' ופרש"י מילי דלא חלי בשעמת אלא בחזוחא כגון לענין מבילה מקוה. וחמוה דהא בדיני תערובות אי"ה עסקי' ומה' מנין פסול מקוה לכאן. אבל לפי הפי' בדעת הרמב"ס שפיר אמור רבנן לענין תערובות אי' בחזוחא והיא משנה שלימה:

וכ' לייסב שפי"ז גס הקו' על הר"ן ע"ז הל"ל דאשחמיטתי' משנה פ"ג דעדלה. די"ל דגס הר"ן מפרש משנה זו כרמב"ס אלא שנזה הר"ן חולק על הרמב"ס שלמד תכשיל מפה לענין ליסור שנה עליס. והר"ן כוכר. דמדשנה החנא לתכשיל דאייתי בי' לעיל כמ"ד לענין אי' לגיסה ונקט דין שנה עליס בפה ולא בתכשיל דאייתי בי'. מזה למד הר"ן דאין אי' שנה עליס אלא בפה ולא בתכשיל. אבל כ' לדחות פי' זה דבאי' הר"ן ע' שהביא הירושלמי על משנה זו דמוקים לה בקדרה בקדרות ומוכח שם דר"ן מפרש משנה זו בליסור שנה עליס אבל דעת הרמב"ס ברורה. ומבואר דיש אי' חזוחא גס בתכשיל ובפת דלא כהמחת יעקב הובא פמ"ג יו"ד ק' מ"ז א'. ובגליון ש' סיים כי לפ"ז מפי' זה הוא עוד כל הרישונים והאחרונים שכולם פירשו מ"ד דעדלה ג"כ לענין שנה עליס. מ"מ הרמב"ס אינו משועבד לכל פירושי זולתו. והאמת יורה דרכו:

סימן קכז.

א) **על** קושייתו למה השמיט הרמב"ס דשומרת יבם של אביו מוכר בלתו דולת יגלה כגף אביו כמ"ש ביבמות ד' ע"א לרבנן. הנה ממיכה חזקה היא. ולירושלמי יבמות רפ"ו דלר' יהודה דמוקי לה בחטסת אביו מ"מ לא לקי כ"ש י"ל גס לרבנן דמוקי בשומרת יבם ג"כ לא לקי ומ"מ אמרו ע"ז לשבור עליו בשני לאוים אע"ג כ"ש ע"ב מאה אם כבר מוכר בכמה לאוים אע"ג דאין מלקוח ומ"מ אין זה חי' דמעשה זה השמיטו הרמב"ס כיון דאין נפ"מ לענין מלקוח. דהא פי"ד ממכירה הע"ז הביא בגר בן. ופי' יד מלאכי שמ"ז דמביא ראי' דאמרי' לשבור עליו בשני לאוין אפי' אין בו מלקוח מכאן דקאמר ביבמות ל"ז ע"א דלא יגלה כנף קאי על שומרת יבם והיא דודתו. וידוע שאם בא על דודתו אם יש עדים והתראה חייב מיתה ואי ליכא עדים חייב כרם וכיון שכן אין מלקוח בלאו זה אם מלד שחייב מיתה ובוא"ל לאו שניתן לאזהרת מיתה כ"ד ואין לוקין ואם מלד שהרה שאין לוקין על לאו שניתן לאזהרת כרת כמ"ש הרמב"ם פי' המצוות רפ"נ מכות ותפ"ה קאמר לשבור עליו בשני לאוין. ודבריו תמוהים כי מ"ש בדודתו מיתה נגד המפורש בקרא. וכן מ"ש דבחייבי כריתות אין לוקין מפורש ברמב"ם רפי"ח ורפ"ט מסאכדרין לפיוק דכל מ"ש

לוקים. ואולי י"ל דרמב"ם מפרש בירושלמי דיבמות פי' אחר לרבנן דהלאו לא קאי על שומרת יבם פיי"ם:

ומה שהקשה שם ביבמות ל"ז ע"א דאמני לשבור עלי' בשלשה לאוים. לרמב"ם רפ"ח מאישות דשבועל אשה בלא קדושין לוקה משום קדשה ל"ב ים ארבע לאוים. לק"מ. ל) לפמ"ש רמב"ם פ"ב מטמרא פי"ז דטעם האיסור בזונה פנוי' משום גרם שחמלת האחין זה ונמלת החב נושא כהו ואת נושא לאחותו. ל"ב הכא כיון דבלא"ה יש איסור דודתו ובודאי לא יעבור ל"ב לא הולרכה תורה לגזור עוד על קדשה. ולפי טעם זה בכל ביאה אסורה ל"ם אי' קדשה. כ) גס י"ל לפמ"ש דאיסור לשבור עליו בשלשה, הכוונה לאפשוי לאחי אבל קאי גס על אחיבמה וכמ"ש יד מלאכי שמ"א פיי"ם. ג) פי' חלקת מחוקק וב"ש ר"ס כ"ו ולאם משנה פ"ד מלכים ה"ד ומהרי"ט חי' על ריי"ף קדושין כולם מסכימים דדעת רמב"ם כמ"ש פ"ב מעשרה דאין לוקה משום קדשה רק במופקרת אבל במיוחדת לו אין אי' והכא בשומרת יבם מיירי במיוחדת:

ב) **בבלאים** פ"ב מ"ז בי' רחק חור חציס ככנס בחוך של שוערים מוחר מפני שהוא ברחה כפוף שדהו. והקשה שם בהלכחא נבירחא לחפלחא ישראל לפמ"ש ב"י או"ח רמ"ד ופ"ז רמ"א אי' כשם ה"ה והר"ן אלא החירו חכמים בחשד למלוה בחריסות אלא כשהחמה הוא כן שאם יחקרו בדבר ימלאו שכן הוא שהעדל חולק בפירוש אבל כשבעלים טוענים בפירוש אין הולים בחריסות מפני שאקר הוא. ל"ב הכא נמי למה מוחר מפני שיאלו שבשוערים הם של חברו הא כשיחקרו יהודע שאם אלו ויחזדוהו שזרע בשפולת יד. ושמעתי, שהגאון מקנעסח ז"ל לגלג ע"ז ואמר דמ"ם בכלאים מרחיק עין הוא שונא מכל דוכחי והוא לשון מושאל ואין הכוונה משום חשד כלל. אלא שחכמים חסרו מה שלפי רחיית העין נרחה כזרוע ביחד דומה בכלאים. ומש"ה אם נרחה כפוף שדהו של חברו ואינו נרחה כשדהו זרוע כלאים לא חסרו ולא מלאתי שום רמז לדבריו. חדרבה מפורש להפוך דמרחיק עין כתן הוא משום חשד בכלל דוכחי כמ"ש רמב"ם פ"ב כלאים ה"ז בזורע שדהו מין מן במינים וכשילמח רחה בו כלאים וכו' מפני מרחיק העין שמא יאמרו כלאים זרע בכוונה וכ"כ חום' ב"ק פ"ח ע"א ד"ה אין נבי חלחין דפיכא דניחא לי' מיבווהו חכמים לפקור אלא יחשדוהו שזרעם וכן מפורש יו"ד רל"ז ס"ח וס"ם דמ"ש הוא חשד ממש. אלא דלק"מ דשאני החם בשבח שים מקום לחשד כיון שרואים שעובדים עבודה בשדהו של ישראל ולריכים במה לחלוח להוליח מידי חשד לכך אמרי' אחין חריסות חיכון מספיק כיון שאם יחקרו יהודעו שעקר הוא. מש"כ הכא כיון שנרחה בקלה שדהו של חברו אין מקום לחשד ולא יבאו לחקור כלל בדבר ומי' מברש"ח שבח ק"ל ע"ב רש"י ד"ה ואייחוה מהאי ריעא דפיכא דים לקלוח בחיחר בהיחר הולים דמי ידע שבכלים שבחו בביח וכ"כ חים ממוקים לרחנ"ח סי' ע' והביח רחי' ממחני' ע"ז י"ח ע"ב בזמן שהדרך מיוחדה לחוחו מקום חסור ואם כי' יכול להלך בה למקום אחר מחר דהרוחה יחלה בבחיחת שבולך למקום אחר. ומש"כ הכא דאין שום נרס לחשד דשדה של שוערים היא של חברו:

סימן קכח.

ערב סוכות עה"ר.

לכבוד התריף ובקי ינוק וחכם רוב זעליג שי' בן אחי הגאון אבד"ק בענדין שי'.

יקרתך קבלתי והתענגתי ברחותי והנה נפן לפני וה"ה כפורחת. כי הנך מפלפל בס"ם בשוב עטם. חילך לתוריתא וכחים גבורתך. אך לא תצהי להשיבך כי דמיתך ליונב על שפה מים תדירים נהרות ליתן. מצוות ותהומות יולחים בקעה ובהר. והוא נחם נחת לנקיק מר מדלי. הלא עתך הכרתי והפלתי תוך תחור הגולה אשר כל סתום לא ממטוחו. ולמה זה תשחל לפתי. לך חזקו עלי דבריך שנית. ולבל מחמר כי נקלה כבודך בעיני בגי להשיב בקלרה לנחת ידי מובה. להרחות כי דגלי עליך מהבה:

א) **אשר** המה כ' על תוס' ריש כ"ק ד"ה ולא שהביאו רש"י ממכילתא דאין עושים במתון מן הדין והקשו על מהני' הלא הרי הטור וכו'. הא כ"מ לד: תמרי במערבא ק"ו ומה נגבה שקדובה לאוכל מחלב וכו' הרי דעושים במתון מה"ד.

בדרבה מקומות מלינו כן. עי' סנהדרין נ: ק"ו נד"ל תולי' בחר רובא נג"מ לא כ"ם. ושם עו: רבינא מתייב ק"ו ומה רועת ובו' וב"ק סנ: וכ"ת ליתי בק"ו מעומן פשנה נגב ושם נד: ת"ל לא לכהוב רחמנא שנים ישלם כנגב וכו' ועוד כחלה. אך כוונה הוא דמפורש נפ בחשיבה הכא כן. ועי' תמ"ז כאן דאין קו' ממכילתא דדוקא נגי כור שחידוש הוא דליגו ברשותו לכך אין עושים בו מה"ד. אבל לא יתורן כזה קו' הנהוה ר"ת ממכילתא בטביחה דנ"כ אין עושים מה"ד. ואולי מבוש דו"ה קנס הוי. וע' דטעם נמלא בידן כמהרש"ל סנהדרין ס"ד דלכן אין עושם מה"ד דלא כני בעושם קל ומש"ה במתון עושים דל"ם טעם זה דס"ם לגיגו חייב יותר משהזיק. ומכילתא דס"ל דנם במתון תשמה"ד. מבוש שמא יהי' פרכא על הק"ו. אך בהליכות עולם שער ד' כ' טעם זה וימ"מ ס"ל דבמתון עושים מה"ד. וע"ל דבמתון אין לחוש משום דאיתא בחזרה. ועי' תוס' ב"ק ד: ד"ה ועדיש דל' דפליגי בזה ריב"ל ור"י:

ב) **ומיש** ביבמות נ: למר ופשחים ל"ל ס"מ לאפנויי. הא י"ל לכך כ' שיהיו כ' כתובים הבאים כא. בנגעים ושטנו. לאפוקי מתנא דבי ר"י ודוקא בהני תרי כעי למר ופשחים ולא בשלמא. לא ק' כי הכא קאי לר' יהודה דדרים כתובים במשנה תורה ור"י ס"ל (סנהדרין סו:) דשני כתובים מלמדים:

ג) **והערתך** בקדושין ד. מה ראי' ממאן שסרבו מאן לאין שיכול להיות בלא י'. ל"ק כי גדולי המדקדקים אמרו שכל הסרבים הם רק בני שתי לוחיות ובפרט לוחם שים בהם לוחיות ואי' הם נוספים ולכן מאן ואין אחדים הם ושרבן מאן ושלילה:

ד) **ובניש** על רש"י קדושין מ. שכ' דשלות הקן הוי רק עוב לשמים ולא לבריות. ל"ק מי' יראו פחה פ"ת ה"ת עין תלמ לאכ. ואכזו ליקחת אם שלות הקן לא תקח למען ייטב לך. הנה"מ מצלי ל' י"ו. דהכוונה ע"פ סוזר שבלשיר לוטקח ומפלת שלמה ליש וכ' מליב זו לאכזריות. ועי' מכ"ל פ"נ ופ"ם יו"ד רל"ב ת' בשם תוי"

דחיוב לשלח הבנים וא"י להניחם כמו שהם אם הבנים וא"כ לינו מקום רחמנות:

סימן קכט.

ראיתי בס' שו"ת ויתי יצחק מב"ד בגחב"ד לונדרלנן שליט"א תו"מ סי' כ' מביא קו' נדולה על הומיס ל"ח שב' בכהונות לנ. גבי שדים זוממים לאו בני החרפה ניהו. דלמלקות ת"ל שיחיר ח"ע רק במיתה. והוא פלא דמפורש להפוך בסנהדרין פח: החרו בו ושחק וכו' ורש"י שם דכיון שנחק לא לקי דלא החיר עלמו וכ"כ הוב' תמורה ו: ד"ה חלא. ורמב"ם פי"ח מסנהדרין ה"ב ולח"מ פי"ב ה"ב וכן מק' בש"ם קפ"ה הק"ח על מש"ם שב' ג"כ כהומיס. ושוב ראיתי קו' זו בשו"ת בכורי שלמה להגחון מהר"ם שליט"א מלונדקוב ח"ד סי' י"ד אות נ':

ולחומר הנושא. כ' לומר דהמלה"ר כוללת ה"ם אות ת' כ' הת דבעי' שיחיר ח"ע הוא רק אי ה"ם לא הוי החרפה. וב"כ שו"מ מהד"ד מ"נ סי' ד'. והנו"ב מ"ב תה"ע ע"ז כ' דבמיתה כ"ע ס"ל דהת"ם ל"ש החרפה (ובנכוני שלמה ח"ד סי' י"נ מביא ראי' טובה לנו"ב מהוש' שבת ד. נבי רדיה הפת שהקשו לוך לחי לחייב הקילה הת ה"ם היא. ומה קו' הת קיי"ל ה"ם שמה החרפה לע"כ דבמיתה הכל מודים דלא הוי החרפה. ויש להוסיף עוד ע"פ מ"ש בספרי ח"ת שו"ת י"ד ד"ה והי' כ"ל דהחרפת ספק אי הוי החרפה תלוי במחלוקת אי סד"ת מה"ת לחומרא. וכיון דהכא ר' אמי אמר לעולם במזיד וקודם שיבא ליבי אי' סקילה ור' אסי ס"ל בכריתות יח. סד"ת לחומרא דמחייב אשם תלוי בחיכה ח'. ולבילו' ה"ם שמא החרפה לע"כ דמיתה שלני. לך בסי' ע"ו הק' בכ"ם על הנו"ב מחולין סב: דמק' דר' יהודה נבי לכל מזה כזית דליקה בה"ם. הת בעי' לי' דה"ם לא הוי החרפה נבי בכה את זה וכו'. הת החם במיתה ומש"ה ל"ה החרפה. לע"כ דאין תילוק ולק"ל דזה אי' הנמרא דפשי חנא כ"ל כלידך חנא דבי יהודה. היינו דס"ל דהכא במלקות הוי החרפה כמו בנותר. ובהכה את זה וכו' דפטור משום דבמיתה שלני. לך בחמת הנו"ב בשלמו מביא סוגיא זו שם סוף ד"ה ויותר וכ' דקאי לר"ל עיי"ש). ולע"כ י"ל כיון דבשבועות נ: ס"ל לר' יוחנן דה"ם הוי החרפה. וביבמות לו. אמר רבא הלכתא כר' יוחנן לגבי ר"ל תון בהני תלת. וכ"כ ריטב"א קדושין ע"ת. דרבא דאמר קידש לוקה אף דה"ם היא שמא לא בעיל מ"מ שמא החרפה. ועי' רשב"א שבועות מז: בעי רבא גריך שהי למלקות ואפשר למ"ד ה"ם שמא החרפה. וכ"כ ח"מ יו"ד ע' דרבא ס"ל דהוי החרפה. ונם לפת"ם לעיל דחלי אי סד"ת מה"ת לחומרא ורבא הא ס"ל מה"ת לחומרא כמ"ם ס"ם ס"ת פ"ד. ולע"כ ניחא דשם בכתובות לנ. רבא הוא בעל המחמר ולעיל' כ' התוספים דל"ל שיחיר ח"ע למלקות כיון דה"ם ג"כ מהני. ומיושב קו' הוס' ד"ה ניחרי דמק' הת ה"ם היא. ורק במיתה לריך שיחיר עלמו דבמיתה נם ר' יוחנן ס"ל דהת"ם ל"ש החרפה. ובשיטת הרמב"ם בהחרפת ספק יש מבוכה חיך ס"ל: **ועיי'** לח"מ פ"ת מק"ם ה"ם שדעת הרמב"ם דלא שמה החרפה. וכ' בשותם על הממן לוקה מיירי בחומר יודע לחי שים חמן לא' מן החבורה. וכפי דבריו מיושב קו' שחנ"ת סי' ס"ז למם לוקה הת ה"ם שמא ביטל לת החמן. וי"ל שקיבל עליו החרפה ולחמר יודע לחי. לינו

נהמן לח"כ לומר שנטלו וכמ"ש רמב"ם פ"ב דשכועות הי"ב שאם קיבל עליו התרוה ולא טען שטענה. לח"כ אין שומעין לו. וכ"כ לחרן פמ"ג בחיבה לה' פסחים ח"ח פ"ח לות ד' שכיון שקבל ההתרוה אינו נאמן להחזל ולומר שנשלו וכ"כ גו"כ ח"כ לות כי' ס"ח שאם מחרים בו וקבל ההרוה ולא העיד שנשלו אין זה כפק כלל. וזה מיושב הקו' המובאה בס' כאר משה להג' מקובלן שליט"א כי' מ"ו (דף מג.) על הרמב"ם שמלך שהרבה לו כסף וזהב לוקה הא ס"ם היא שמא הפקיר ומדאו' הפקר ל"ל נפני נ'. ועיי"ש מה שהי' הנאון המחבר בעוד עמם. לך עפי"ז פשוט ניחא דבלח"ה לריך להבין מי יודע אם כסף וזהב זה להרווחה הוא ולאבור. דלמא הרבה לו להספיק דמוהר כמ"ש מחני' כנהדרין כ"ח: ומ"כ ל"ל כיון דמקבל עליו ההתרוה ולומר ע"מ כן ל"י לח"כ לומר שלריך לו להספיק. והי"כ ניחא נאמן לומר שהפקידו:

ועל פי זה ניחא מ"ש בס' חמדת ישראל להנאון מדוואהרט שליט"א (פ"כ:) דלפי' להחומים דל"ל במלקות שיחיר ל"ע מעיקרא פר. לישבית להו ה"ז ניתך ע"מ שחלכלי בשר הזיר וכו' רבא לאמר לחפשר דחלכלה ולקיא. והק' הרי בידה שלא לקבל ע"ע ההתרוה ולא חלקה אע"כ לחומים. ועיי"ש מה שהלריך בזה בדפח"ת. לך עפי"ז אין לפי' דבבא לשיטתו דה"ם שמה התרוה מה"ה ל"ל שיחיר עלמו. אלא שבניו חמוהים. דהא קבלת התרוה והחיר עלמו הם בני בנים חלוקים. כמ"ש סנהדרין מ: ורק על החיר עלמו כ' חומים דל"ל במלקות. מבל' יומת המת ויקלי בחיה דוקא. אבל קבלת התרוה שיאמר יודע אני שם במלקות לריך. וה"כ למה ודאי לקיא. אלא בידה שלא לומר יודעת אני. ואף לאמרי' כנהדרין פח: החרו בו ובחק וכו' דגם בשחיקה הוי קבלת התרוה עי' רש"י שם שלריך שהרוה בעלמו שמקבל ההתרוה. אבל אין השחיקה בלבד מחייבתו וה"כ יכולם לאוחיב קרי בחזי' שלא תשמע ההתרוה ולא תלקה:

ועיי"ש בחמדת ישראל שהביא עוד ראי' להחומים משכועות לג. בזיד בפקדון והחרו בו אחי לי לקי. וק' אי לריך שהחיר עלמו אין ילייר בפירה הפקדון דכיון שלאמר ע"מ כן אני עושה ה"כ הוה שהפקדון בידו אע"כ דבמלקות ה"ל החיר עלמו. וכן מלאחי קו' זו בס' יוסף לומן:

והנה ודאי דלא הועיל כלום דס"ם ק' כל הרמב"ם הנ"ל דס"ל דאין חילוק בין מיהה למלקות. אך עפ"י הנ"ל י"ל נ"כ דהכא ר' כהנא הוא בעל הביבעיא ותו' תולין יאי: ד"ה וכ"ת כאבו די"ל דס"ל ס"ם הוי התרוה ולכך ה"ל שיחיר ח"ע. ואף שכ' רש"י דמע"ה לא מבעיא בשבועת העדות משום דאין התרוה ודאי דמי יודע שהם יודעים לו עדות. ככר הק' תוס' עליו דזה לא הוי ס"ם וכ' דשאני עדות שיכולים לומר שכאבו וה"ה לעולם לבא לידי מלקות. וי"ל שזה גם כוונת רש"י מי יודע שהם יודעים. כיינו שיאמרו משאלינן וכ"כ בדברי אמת ריש קומערס ה'. אבל לא משום התרוה בפה:

ולבאורה י"ל כמו שהביא בחומים פי' ל"ד שקכ"פ בשם חי' ר"ן שהקשה על רבה דקאמר דבפירת דברים היא. דלמא היו העדים שהחרו בו קרובים לחובע ואין נאמנים לענין ממון וס"ם להלקותו נאמנים. (וע' חכמת שלמה שכ' בשם דהכא מיירי כן שהיו קרובים דאל"כ אין יכולים להחרות מאחר שהם יודעים שבפקדון אללו יפידו עליו. ולפ"ש אינו מבין דברי קדשו. דלבאורה קושיתו הוא"ק רבא בגמ' בפירת דברים בעלמא היא וכמ"ש רש"י דהם בעלמא יפידו. ול"ב יש להעמיד כן. ומש"ה אע"פ שהחיר עלמו והודה שהפקדון בידו אין נאמנים עליו להוליא ממון להעיד שהודה כן וצ"ע לענין מלקות מהני עדותם שהחיר עלמו. אך זה עיקר. דס"ם כיון שהם אומרים שלא כפר בפקדון כלל אין אפשר להלקותו ולא הוי שבועת הפקדון רק שבועת שקר:

אך עיקר כ'. דהנה א"א לומר כאומים שהוא נגד הרמבו"ם הנ"ל. ונם מ"ש האומים לחלק בין מיהה למלקות. קשה דהא בסנהדרין לג: ילפי' רבא רבא מלקות ומיהה שויה וכ' חוס' כהוכות לה. ד"ה רבא דאפי' כ' יוחנן דס"ל בחייבי מלקות שונגים ובבר אחר דחייב ואחלק בין מיהה למלקות. דוקא החם שנוגע רק לפשוט ממון אבל בשה שנוגע לנוף המלקות כ"ע ס"ל דלפי' רבא (וזה כוונת גו"כ ח"כ דה"ע ע"ז ד"ה ואי' שלא לומר דר"י ור"ל בה"ם לשיטתם אי ילפי' מלקות מיהה ואח"כ חזר בו ע"פ דברי חוס' שלן). וא"כ לענין החיר עלמו שהוא נגוף חיוב המלקות אין לחלק ביניהם. ונם מה בלע בבל שלה. אלא החומים בעלמו חזר בו וכ' בפי' ל"ב סק"ח לפסיטות דנם במלקות בעי' שיחיר עלמו. וא"כ ק' מאד קו' החומים בבחובות לג. אין שייך החרוה בעדים דאם החיר ח"ע ואחרו ע"מ כן אמו מעידים לחיוב מיהה ח"כ הודו שמעידים שקר ואין כאן עדות וכמו כן ק' קו' הנ"ל משבועת הפקדון. וג' דהנה בסנהדרין כד. לאמרי' פשיר עלמו לבבל' פשור זו עבודתו תע"ג דמכוון לבווי ודעת רמב"ם דקאי רק להיוב חטאת אבל רש"י שם כ' דבמזיד חייב מיהה וכ"ד רבינו מובא בב"מ פ"ה מיבוה"ת ה"ד וכ' תע"ג דודאי יושפה הוא דמחכוון לבזוח אע"פ שקבל עליו החרוה דסבור דההרחתם בטל אע"פ חייב הרי שאף שלדעת עלמו הוא פשור והוא כובר שהחמת אחו והעדים בשקר מעיים אותו וא"כ לא החיר ח"ע מ"מ כיון שהשיב שאם כדבריהם כן הוא יחחייב מקרי החיר עלמו. והכא נמי י"ל שאף שהעדים אומרים שמעידים אמת מ"מ אם ההרו בם שאם יזיזום יחחייבו מיהה והם מעיזים שמקבלים ע"ע כן שאם יזימו אותם יחחייבו. מקרי זה החיר עלמו למיהה. וכן בפקדון אף שהוא מכחיש שאין בפקדון אללו מ"מ אם העדי' מהרים בו שיבאו עדים ממקים קדוב שיודעים שיא החפץ שביבו הוא הפקדון והוא נשבע לשקר והוא מעיז שמקבל ע"ע שאם יבאו עדים יחחייב מלקות אף שבפק הוא אם יבאו עדים מ"מ כיון שהחרו בו שאם יבאו יחחייב מקרי החיר עלמו. ופי' נליון הש"ם להגרצ"ח ונס"ם חי' הגיק פי' ה' שכ' דאין לומר דהוי ס"ם דהמוחרה מסופק שמא לא יבאו העדים כיון דהשבועה ודאי אף שהשבוע הוא בשוגג לא מקרי ס"ם (אף שרחיוחו מהום' יבמות פ. חמוה דשא"ה דאמרי' חנלחי מילחא למפרע) ה"כ י"ל ס"ם לענין החיר עלמו דכאופן זה הוי החיר עלמו. וכפרש בפקדון שם החרו בו שהעדים עומדים בשוק מוכנים דאין חוששין למיחה בזמן מושע. וכודאי יבאו דמ"ם לפ"ד. ונם כאופן שאין חשש שמא יפשלו וכמ"ם למ"ח פ"י משכועות בפ"ו לייבב דברי הרמב"ם שם. וכיון שע"פ רוב יבאו ויפידו הוי החיר עלמו וכמ"ש חוס' נדה מו: דכיון דרוב מביאים שעורה בומנם הוי החרחת ודאי וכ"כ בניעים לג. ד"ה ואפקמיהו דרוב אין מנרשים בשוחיבם ומבטלים אח"כ אח הנם. ה"ל מהני הרוא לענין החיר עלמו:

סימן קל (שייך ליו"ד)

שאלה פוריס ע"א.

אודות שלחו בסרכא נריחה לטרפם בכבד. ובסירה השו"כ בנקל כלאחר יד. ורלה כי הקרומים שלמים אך לא הי' נדיקה נפיחה. והאריך כ"ת להחיר והביא מ"ם האחרונים בזה.

יפה הורה. ולפ דאין רלוי מכוי ל"ם ס"ה בספק ברכה אי נגב או בחוך וכן בשם"ז בשני בודקין מכחישים זא"ז ועי' ס"ז בקכ"ב וע"ך סקמ"ב. דשלוי החם שאין רפוחה לפניו. ומשל"כ הכא דים ברכה ולריך בדיקה להוליא מדי. ספק וכמ"ם ס"ז בק"ח גבי גגלד. וכן מוכח לכאורה מרמב"ם פי"ח מטמחה הי"ח והי"ג דרק חם לא הי' בה רפוחה ובא כלב ונטלה והלך לו מיחרת וכ"כ ר"ן רלוי מנקב במקום משמום יד השבח ושם אין רפוחה. מ"מ כ"ז חם לא רלו שהיו הקרומים שלמים אלא הכא שהי' נדיקה רלוי אלא שחבר נפיחה כבר וכמ"ם נשטח שאול מוכח פמ"ם ל"ם ה' ושם סק"י בשם חכ"י ושכו"י וסי' ל"ו סק"כ דמקילים בברכה בלי נפיחה. וכ"כ פמ"נ ל"ו מ"ז ז' ול"ם מ"ז ו' י"ב ושפ"ד ל"ד וחולק על חכ"ם ל"ם כ"ד. וכ"כ לכ"ם שם קל"ח וק"נ:

ואף שכ' כמה אחרונים דכל זה במיטוך אבל בקליפה שלנו הנפיחה מעכבת. אך כם' חפארת לבי יו"ד ד' כחב שקליפה שלנו הוא כוח המישוך שזכר הלח"ח והוא מנפג הברלנוי שבבי' שפרקי מעל הריאה וכן ידועים דברי בעל חכל"ה בשו"ה בס"ם נחלח יעקב שאין חילוק. ובפרם בל"ד בברכה לחקוס שאין הנקב פוסל. וכן רלוחי בשם שו"ח הרש"ם מ"ב בהנהות לדע"ח ס"ק כ"ב בשם כחי' לרבינו בעל ס"ם הרב ז"ל שמיקל אפי' בקליפה בברכה לשומן אי נאבדה בלי נפיחה. ונם הביקר שהביה בנחת ובקלות פסיפת בלא יגרע ממיטוך. ושוב מלאתי מתה בשחת בי סי' ק"כ וחם הברכה הלכה בקלות יש להקל נם בקליפה שלנו וכ' כן בשם ד"ק וכ"כ ברה"ם לפרים ל"ם בשיף קי"ח אות קמ"ד עי"ש. וכ"כ מנחת יוסף ל"ם סעיף ח':

ואשר הביא דים בברכה שפך שמא ניקב רק קרוס העליון וכמ"ם בחו"כ ל"ד מוכח חב"ם ס"ם ל"ם פמ"נ פחיחה ל"ם ד"ם וים לחקור. רלוחי בעין ילחק סי' ס' לוח י"ב שמדקדק די"ל דנם לעת רמב"ם כן. ולפלח כי מפורש כן ברמב"ם פי"ח שחיפה ס"ו שכ' שמא ניקב רק הקרוס העליון:

ובשני רש"י. לפ דפשטות לשונו חולין מ"ח: ד"ה מרפשת מנוחר ברכה ודלוי נקב מ"מ י"ל שכוונחו רק קרוב לודאי. ומ"ם שפיר מלטרף לס"ם לפ דספק ברחשון שמא לא ניקב הוי נגד הרוב. וכמ"ם רשב"ח מוכח ס"ז יו"ד פ"ד בקי"ז. וכ"כ ס"ם קפ"ג סק"ב וכוד בכמה דוכחי:

(ב) **ועיד** כי"ם ממויפול שחיחים לפעמים מן הגלוחיח. ואפי' חם שופכים לחוכו ושוחים. מ"מ בלא לריך הגלוחיח שבילה כדין כלי גוי. ומ"מ חין המנהג כן להטביל. יש לנדד להחיר מפני טעמים אלו. (ת) בי' יד חפריס יו"ד ק"כ בשם חב"י דגלוחיח חין נקרח כלי שעודה כיון דאין דרך לשחות ממנו. ואף בל"ם דשוד כ' נס גלוחיח וכן ד"מ שם בשם מרדכי. (ב) בי' פר"ח ק"כ כ"ב דישרחל שקנה מנוי כלים להחורה מוחר להביחם בו ערלי. בלי טבילה. וה"נ י"ל דמקרי ג"כ להחורה כיון שחוזר ומוכר הגלוחיח להמויפול. ודרך מרחי הוא כיון שלח נשחר הגלוחיח חלל הקונה להמיחה. (ג) י"ל דהוי רק כשחלה מנוי דח"ל שבילי. כיון דהמיד מחזירה להמויפול. והא שאבלם מחיר הגלוחיח. י"ל דהוי רק לבטוחח דחל"ב לח יחעניו בו. וכיון דלב"ע מבילה זכוכיח רק דרבנן יש להמוך פ"ז. ודמיון לזה במכירת חתן שחין סופלים הכלים לחר הפבח. משום דחיכף חוזר ומוכרו הנוי לישרחל.

סימן קלא ((שייך ליו"ד).

לכבוד הרב המאה"ג ע"ה פה"ח ס' דוד כרדכי נ"י באנהארם אבר"ק אשע"ק.

עיד העובדה. בכור שור שנוף חלל כהן. ובכרי הביל בו חום פ"י מרוס. וכפי דברי בעליו שבה הבכרי חום בלי ידיעחו. פ"פ פקולח נכרי הוא. לפי שהשור לפני הסרוס הי' פרה וחזיק ועשה לו הפסד פעמים רבות בחבואחיו. והנה כהנים חבודים להטיל חום בבכור ואינם נאמנים ע"ז כמ"ם בנמ' ויו"ד ש"ד. והביא כ"ח בשם בית שלמה דרק לכמיל חים בבכור חמידי. אבל לא על סרוס שהוא לי' דאו' לפי' בבהמות חולין. וכ' דים לבחוך למכרו לבנו השוחף עמו ברחיים. כי בשו"ח בריח הבדים יו"ד סי' י"ד לוח ח' כ' דנם בקרי פסולים לא חמידי. ונם לידד דס"ל דהני רק קפק בכוכ"כ י"ל שפשה שער מכירה לטיון אי' שבח ומכרו כל שבהמות ונם הבטר מזה:

הנה מ"ם כ"ח כי מרי לא חמידי. ז"ל דאם הם שוחפים בירו יבמות קפ"ב מקח דרבו להשפלם וכמ"ם רי"ף ורא"ם שם עדים החוחמים על מקח רק א' יכול לקנוח אבל לא אביהם. וכן מרבין בב. שב"ח שהקדים כל נכסיו ואחר מנה לפ' בידי נאמן דא"א חיפח ולא לו. אבל אלו סי' השב"ח נוגע לא הי' נאמן אף שאחרי הם פשב"ח והטעה בו כיון דב' נוגעים בדבר. וכן בחו"מ סי' ס"ו כ"א אם מכרו לשנים חייבי. וק' לי בבכורות לא. בל הבכורות וכו' אין מבל אלמו בחלי מפקי' וכו' אלא בחלחה ואי חמידי. הא י"ל דמיירי בחלחה שבולם שוחפים בבכור:

וביח כ' לי שזה קו' פמ"ם יו"ד סי"ב ומשום זה מסיק בחמת דחרי אפי' הם שוחפים לא חמידי. עיינתי שם ולא מלאתי מקור לזה. ומ"ם כ' דרק להחלה חיפם בירו' על שנים ולא בדיבבד ורלוי מקדושין מג: דהשלוחים היו נאמנים לענין ממון אף דים חפם בניהם. וכן בחו"מ קכ"ח ס' אם הם שני בלוחים והמשלח מודה להם נאמנים נגד המלוה. פשוט דאין חילוק בין ס' לב'. ההם בירו' רק להחלם אסרו כמ"ם אם"ע י"ב ס"ח. אבל הבח בבכור שהבהן חינו נאמן ואפי' דיעבד אסיר אפי' בחרי דינא הכי. ושם בקדושין בשליח בשפה מד. אין שליחם חפד כמ"ם מבו די"ל להדדיבו ללוה. וכן בחו"מ קכ"ח אינם נוגעים בלל כיון דהלוה סי' עמם. ושם בכל מדיס שמוליחים ממן על פיהם ואין חופפים שמא הם שוחפים עם המוכר. ומה זה מנין לכ"ד בבכור שהבהנים חבודים בדבר:

אך הכהן הגיד לי כי בנו חינכו שוחק עמו בבהמות ופי' יכול להעיד כדבר. אך בנו חינכו יודע מחומה להעיד אך נעשה בסרום. וגם מ"ם כ' ד"ל בנם הבכור נמכר בשער המכירה. אחר לי שאין דרכו למכור רק הסוסים ולא הבהמות האחרות וא"כ אין כאן ספק:

וב' כי אע"פ שלשון מחני' בכורות לה. כל המומין הרשומין בכאן בידי אדם רובי בהמים חיסם נחמנים. אינו מחלק בין מום למום. מ"מ מלד הס' נכון מאד מ"ם בית שלמה יו"ד ת"כ ס"ק ד"ד להחיר בסירום. ועיקר כ' דשייך לה שביק החירא והכיל לישורא. כיון שהי' יכול לנווח לגוי להטיל מום אחר דהוי רק אי' דרבנן כזה"ז. למה לו לנווח על סירום שהוא אי' דאו'. וגם עובר על לפ"ז לדעת ר' חדקא ושי' בית שמואל ס"ז דים להחמיר כן. ואי' סירום ידוע לכל. ואף ס"ל שהוא מום לגוי מ' שיאמר לאחר מ"מ חים המוני כזה אי' חלוקים אלה (ופסיטא דבכבור אפי' ע"י גוי לגוי אחר אסור להטיל מום וכרא"ם ב"מ ג. תחומר קדשים. או כיון דהכא גרמא לאסור מדאו' בכבורות לה. שלא יניח דבלה ובלק. ואפי' ע"י כ' נכרים מ"מ גרמא הוי). ואפי' בחי' קל נגד תאור שייך הך דלא שביק החירא כמ"ש רש"י חולין ד: ד"ה מפני שהן מחליפין:

ועל החשם שמא יחי' טרפה ובעי קבורה וב"כ ביו"ד ס"ז ס"ב בהג"ה שביב למכרו לגוי קודם שחיטה והביא מ"ם ש"ך שם וחי' רמק"ח בשם חב"ל לאי' ואפי' ע"מ שישחטנו הגוי לפניו לאסור. וחס"ו ס"ד ס"ג מחיר לשחטו ולמכרו לפני בדיקת הריאה. ותמה עליו שהוא נגד מ"ש ים"ם מוכח ש"ך ס"ו בק"ז שאסור למכרו לגוי מבזיון קדשים. ומה גם שהח"ל העלה ג"כ לאי'. והמליץ כ"ת שבעליו יאסר בנדר את הבשר בהנאה על כל ישראל ובאכילה על עלמו ובאופן שלא יועיל החרם ויהי' דינו כחלב שמותר למכרו לגוי:

הנה מה שמדמה נדר לחלב ל"ד כלל. כי הלא הדין דבכור טרפה אסור לגוי כמ"ש מחני' זבחים קנ: ותו' ד"ה אר"מ ושם ע"ש: ד"ה פסק מהרי"ו ומשמע מקום ואכלה ולא לכלביך. וא"כ לריך ביאור למה חלב מותר לגוי כרמב"ן בכורות לא: ורא"ם בשם רמב"ן ור"י. ואפי' לב"ש דבשר אסור לגוי מ"מ חלב מיתר וקיל טור מבשר דבשר אסור בחעלין וחלב מותר. מה בשחנה חלב מטרפה. וע' (ה) דמה שמעולם לינו רלוי להכילה ישראל לא קאי עליו כלל "ואכלה" כיון שא"א לאכלו. ולכן חלב מותר למכרו לגוי. (ב) רק מה שהוא מין המותר לאכול. אז אם הוא בחמת מותר עמה. כבשר בשר. אין חשם למכור לגוי. כיון דמחקיים בו ואכלה. או רלוי להחקיים בו. (ג) אבל בשר טרפה דהוא ממין בשר המותר וקאי עליו ואכלה. ומ"מ א"י לאכלו משום טרפה. או שייך בו בחי' ואכלה ולא לכלבים. וא"כ נדר הוי כ"ש מטרפה כיון דהוא תמיד ממין המותר אף שעמה אסר עליו בנדר יש בו אי' ולא לכלבים ואסור למכרו לגוי:

וגם לפי מ"ש מהרי"ם חלגז פ"ה הות מ"כ ד"ה והנה הרב בשם הרשבוניס בשעם סיחר מכירת חלב לגוי. משום שבי' רלוי להיות מותר אפי' לישראל מדב' כלבי וכחיל אלא שאסר מדב' "אך" והיינו דוקא לישראל אבל לגוי כדקאי קאי. וא"א לאסרו משום ואכלה ולא לכלבים כיון דהותר בפי' ולא אתי בחי' של אך ומוליא מהיתר של כלבי וכחיל: אבל מה דמיון נדר לחלב שאין ע"י היתר מפורש. ושפיר כשאסר הבשר לישראל משום נדרו אסור גם לגוי כטרפה:

ומ"ש דבנדר ל"ם בזיון קדשים. ז"א דחלב שאני דאלתר תטעבר ושם השעם כמ"ם בכורות סוף לא: דאין לחלב תשיבות מחיים אבל בשר דים לו תשיבות ולאי דים בו בזיון קדשים. וגם י"ל דוקא בחלב ל"ם בזיון כיון דכ"ם יודעים דחלב הוא ול"ם בו מרחית עין דבזיון משא"כ בבשר דאין הרואה יודע שאכרו עליו בנדר:

והעיקר ג"ל בב"ד דהפ"מ הוא ים לסמוך על החי"ם הרחוי לסמוך עליו אפי' אלא בשעה"ד להחיר למכרו לגוי קודם בדיקת הריאה. ומ"ם כ' דבח"ן מפורש לאיסור וכוונתו על מ"ש שם דאסור למכרו לגוי אפי' ע"מ שישחטנו הגוי לפניו. יעיין שם דאפי' היא שהגוי יעבירנו וע"ז קאמר דאע"ג דלא שייך החשש הרחוק אבר הקשה דשמא ימכרנו לישראל מ"מ אסור. אבל אם ישחטנו בחיטה כשרה אין שם לאיסור. וי"ל דלכן לא חש הח"ם להא דיש"ם לבזיון קדשים כיון שבדמב"ם פ"ח מבכורות ה"ג כ' אם מוכרו או מאכילו למי שירלה אפי' לגוי יפשטנו לשלו מיכף דמוכרו לגוי. וכן מפורש בחיוק שלג דמיכרו אפילו חי לגוי. ורלוחי בשו"ת מהד"ג ח"ח ל"ב שמחיר למכור בשר לחורייס לגוי יש לחין שלה לחרחם ל"ה בזיון קדשים. שהוא ג"כ מחיר נגד דברי יש"ם הנ"ל דה"ח ביש"ם ג"כ עושה כן מפני ההכרח. אך נגד ס' פשי"מ מפורש להפוך ברמב"ן ל"ח: בשם הה"ג דחלב מוכר לגוי משום דלא חזי לישראל לא עביד מצלה ומניח רלוי ממעבר בשמה. ואינו מחיר פשום משום דאסור לישראל ואין לו שלם לחרם ל"ה בזיון קדשים וא"כ דאין זה נפ"מ. עוב מלאתי בבית שלמה יו"ד ס"ם קל"ם הקשה על ח"ם הנ"ל. ומ"מ מניח בשם הג"ר שענדר מרגליות ז"ל להיחר כמ"ש:

שימן קלב. (שייך לאה"ע).

לכבוד אחי וראש הגאון מופת הדור מ' ישכר בעריש נ"י האבר"ק בענדין.

אקדמה פניו כאודה על ספר התורה אלא הדברים דברי ישכר אשר אלאת לי ערכה. ויחן לי מהלכים בין העומדים חרוש על הלומות. ואף כי עוד לא רלחי כל ביה נכחה. כי המלחמה מרובה ותשובה. רב ועלום דברו. הגבה למעלה גדולים חקרי לב. מי זה בא מרכבות קודם רכב אלקים רבותים. ויבן לו מגדל ורחבו בשמים. ויולית רוח חיים מאולרותיו. רוח אלקים מרחפת בחלרותיו. ומלא ברכית ה' על כל גדוקיו. וילא כברק חלו יהלכו כן ברק החירו ברקיו אור בשעשועיו. והוא עומד בין ההדסים מחהלך בחוך חבני חם שים עבור. שם הבדולה וחבן פשוסם. שם כל בלי עדן חרוי אל מה עלמו רחשיסם. עפי' שפיר ואבני' שניח בבית ה' שעולים. ומלאו פני הבל חבובה פרים קודש בלולים. שם מעין פיולח מביח ה' מעלח מביעים בחלים. שם לוה ה' אח הברכה. על הרבי ליון המלויים בהלכה. שם בויום חיום מקום ממלוות הלבחח בבירחח הליכות עולם לו.—בכ"ח מעמחי בקלה המעה מיערח הדבש. ולאות הבני רוסם אחד אחוז אשר רחם לבי דבר טוב.

בבפרן דמר מי' קמ"ם נשחל בחים שחיתי לעלות

לחי ותסתו מסרבת לי פטור מכתובתה והדר"ג תפלפל בזה בתרוכה. לענין דינא לענ"ד לינני רוחה ביה לזוז מהגמ' ופ"ב ע"ה דכופים לוחה ואם מסרבת תנדה כתובתה, כי כוה"ג ליכא סכנה נדרכים. וגבל יום לחלפים בלינות יהלכון לף לקלוי תרן ולין שום פנב. ולף לתרן ישראל כי קרוב הוא. ועי' ר"ם בחום' כתובות קי: דשכבו לין מלוה לדור בלי. וי"ל דלין כוונתו כלל על דין זה דלין כופים לוחה חלת דעתו בדרך כלל שלין העלי לל"י מלוה כ"ב לחומר הסמירה דקרוב לודאי שלא יכול להזהר לקיים מלות התרן ושלה טובה קמ"ל לבל מ"מ אם הוא רולה לעלות ומוצן שקים לי' בנפשי' שיהי' זהיר. מה לה ולו ולין היא בשרבות עלי' ומתוכח לעלות עמו. ומש"ה לא הוכח שיתהו בש"ם כיון דלדין זה לין נפ"מ. לו לף אם ר"ת קלי על דין זה מ"מ כיון דלא הוכח בש"ם לין הלכה כמותו וכמ"ש מהרי"ט בחי' כתובות ותי"ב יו"ד כ"ם. וסוף סוף לין לל תדם בזמנו ידין הגמ' קלי:

ואשר הביא הד"ג שי' רמב"ן בנוספות לס' המלות ד' שיטוב לי' מלוה. והמגלת תסתר הלדיק לת הרמב"ם שלא מנה זה. משום דלינה נוהגת עד יומות המשיח. והמהי עליו הת הרבה מלות מנה הרמב"ם שלינם נוהגות בזה"ז. ותי' הדר"ג דכיונתו דלפי' בשיבת משיח לינה מלוה עליהו לשוב לל"י רק הות הבטחה שה' ית' יביב לותנו לתרלנו:

הנה דברי מג"ת המוהים לפל"ד. כי מה בכך כי ה' הבטיח שבי' מהבטחה שלא תהרה בתורה כי לך ולזרעך וכו'. והבלתי לחבס לל התרן וכו' וכו' ומ"מ היתה יטוב התרן מלוה כמ"ש ויטבת בה. ותו מה בין זה לענין בהמ"ק דכ' רמ"י ר"ה ל. ותו' שבועות טו: שינוה משמים ומ"מ נמנה למ"ע ופ"ב דנשים ענין לחר ולין בם מולית מידי תוכת מ"ע ומב"ם ביטוב התרן דלף לי ניחת דחללת ההבלה תהי' ע"י ה' מ"מ יש לת"ב בכל יום מלוה ביטיבה. וגם לי נתפוס דלם בבשו בני התרן בבר נתקיימה המלוה לף לם לת"ב יזבוה. לת הי' לריך המג"ת להביב על רמב"ן להביא רלי' מהת שלא יבלו נחומה. רק לומר פשוט דבבר נתקיים המלוה בביה ראשון ובביה שני. וב"ב דמוכה רמב"ן דמלות ויבבתם בם תיו יולת בזה שבובם ויושב בה פ"ת שלא מ"ם הות לבבת בה תמיד ת"ב מה בבך דהשביעם ה' לת ישראל והתשובה שלו הות ובליו להביב לת שביתנו ס"ם לפי' לם בהתחלה לין עליהו לעשות בל פעולה מ"מ לחרי בות תשיח וגשב בתרן לשוב למו למזבה ובבל יום שגשב בה מקיימים מ"ע ויבבתם בה:

ודוץ מזה ל"י מה הביא המג"ת מהת דהשבעתי לתבם. דשם הפי' דהי' ס"ד משום יטוב ת"י דמלוה רבה היא. ומלוה דרבים וכוללת מלות רבות. דשות להם להחמיר להשתדל לקיימה לפי' בקלים שבנה להלתם עם תוס"ב. ע"ז לתרו בגמ' דהשביעם ה' שלסור לקיים מלוה זו בס"ב לבל לם לין פרץ ולוחה ויקי' לבם דשיון מתוס"ב לעלות לל"י לין שום תוכחה מבלן דלין יולת. ופטורים ממ"ב זו. להמהה.

ואולי י"ל בטעם השמטת הרמב"ם בם"ם יבמות פב: לפי' יוסי שליטית לין להם ופרט"י דלת בני למהדר ותירתת דירושה שומדת היא. וה"ב ס"ל לרמב"ם כיון דחזקה על מורת הוי לעולם בם"ם סס"ו מבהב"ת ל"ב לין טור מליה בבנוס דבלה"ה בבר היא שלנו. (ועי' ב"ם שמ"ב מה לולמת דחזקה לחודה מחזקה עם בנוס. ולבחורה לחרבי לחרן בה: בשלהי חת"ב בשלת הרופים סוגיא ק"ב לות ע' דים תלוק בין בבוס בחוכם למחנה. לף שבחי ולתה בי לין זה נכון דפשיטא לם רומי הי' כובשה מיד פרס דהי' נקנה לרומי דבבוס קונה בש"ם ניטין לת. ומדוע יפה בחנו ע"י מחנת כורס יותר מתלו הי' ביד כורס עלמו. ס"ם עיין תמיד להבוכם החחרון):

בוש הד"ג בטעם רש"י ברבות בי: דנשים פטורין מבהת"ז דלת נטלו חלק בתרן והק' תוס' מ"ם מבהנים ולוים דחייבים. וי"ל דבהנים ולוים יצתם בברבת התרן משום דבני בבוס ניתהו ונשים שחי דחסורים לבבוס בש"ם תוקלום ע"פ לת יהי' בלי גבר. מ"ם מחרנוס. בן היא בגזיר ב"ש. ראב"י תומר מניין שלא הלת אשה בבלי זיין וכו' ומ"מ י"ל שלין זה פשטת דקרא דתו' רק תסמבתת ובמלחמת תובה שרי. ומ"ם בבהנים. ק' ת"ב למה נפ"ה דמע"ם מי"ד ר' יוסי תומר בהנים מהודים מפני שים להב מרי מנרש וב"ב דמב"ם בבורים פ"ד ה"נ וע"ב דלולת בן מפני שחופס במלחמה לת מקרי שים להם חלק בתרן. (ובמל"מ שם תמה למה לת שבי בהנים הך טעם דנרים משום חב המון ניים ותי' בשם בפ"ת משום דלע"ל יהי' לנרים חלק. והמה לפי הת בב"ב הבב. ליתת דגם שבט לוי יתלו לפ"ל וב"ם יחזקאל מ"ת שעד לוי תמד):

ומיש הד"ג די"ל שי' תוס' ברבות שם בתרבי בפ"ז דנישין דבהנים לת היו במלחמה. ומקשה עליו מתתני' סוטה מ"ג. תלחמה לב"ג נו"ם לבהן הדיוט לת הי' חוזר מפירבי המלחמה תלמת דבהן הי' במלחמה. ועל לפי' מרדבי, מבהן ניפת אחור. מק' מקידושין מת. למה לת פשטו משם דבהן מוחר ניפ"ת וב' דר"ם לשיטתו. ולתשקנת דבהן מוחר ניפ"ת דברי מרדבי תמוהים:

איבני מבין בלל. דלפי הבנת מר פי' המרדבי. אין לפי' ההרדבי מיפ"ת שום פי' וכלפי לייא. ואולי דברי מר נבחנו בקלור. והבה בוונת מרדבי. דלי ניחת דשבם לוי היו חייבים לנחת לנבת בכל ישראל. ות"ב מבחתת אם נתמרה בתורה פ' יפ"ת קלי נם על שבם לוי והבהנים בם"ם בקדושין פ"ת. והלת פנחם הי' ממשם. לף ס"ל דפיתו לבם לת קלי עליו רק על ישראלים מ"ם כיון שהי' פנחם עמהם ונתמר החיו לבם בלי יולת מן הבלל היו בתלו נתמר בפי' שמותר לפנחם. הבי נמי ביון דתמיד היו הבהנים במלחמה. ס"ב היתר יפ"ת קלי עליהם ות"ב אין שייך להסתפק בהן מה ביפ"ת ביון דהוי בתפולם התירו בקרא. וב"ם מרדבי דת"ב מה שתל התלמוד בהן מה ביפ"ת. תיפוק לי' דבהן הי' עמהם במלחמה (זהו בבתוב בפי' להיתר) תלת הי ניחת דשבט לוי לת היו חייבים להלחם ת"ב אין הבבת להיתר זה ורתית נשבי קלי עליהם. תז בתפקו בגמ' תם תירב לפעמים מקרה שמרלינו נבבם בהן למלחמה הי הי' מותר בי"ת. ובפ"ז י"ל הקו' מתתני' סימה הל"ל דרש"י כ' בן ימות שתם ישתר בדלי הות שימות ת"ב תם דרש"י הי' הדין נותן שיתזור מעירבי המלחמה תסור בו להשתר שם תם תם רולה ות"ב תם במקרה הי' בהן במלחמה ונשת נרושה תינו מבלל החחרים וממילת תם התניב להלחם מותר לו להשתר במלחמה:

ומיש מר תתי למה לת עשטו מקדושין שת. דבהן מותר בי"ת. ת"י בבוונם דשם מיירי בניורים פמשם

מג' שנים ומש רחי' לגדולה וכיולה רחשובה בניותם. ומ"ם דר"ם לשיטתו כוכחים קח. דפנחס הי' כהן. תמנס כן הוח ויש להוסיף דהח דלח קחתר שם שח. וכרכן ס"ל דחין רחי' מפנחס משום דלח הי' כהן. כי רכנן דפליגי היינו ר' יהודה כח"ם כחתני' שר. ר"י תוכרו ובנמ' שם דהוח חולק על דין זה דניורה פחות מג'. וכזכחים שם ר"י הוח שיטה ח' שם ר"ם דפנחס הי' כהן. וע"כ ל"ל כחיו לכם למכידה. לך מ"ם מר דנקדושין כח: שפיר ניהפך שם פנחס הי' כהן. חין מוכן דחף שם פנחס הי' כהן מ"מ הח כמדין הרגו כל הכשים ולח הוקרה יפ"ח. וחף הי לח הי' כהן. מ"מ י"ל דכהן מוחר ביפ"ח הי לקלע כמלחמה ולח חלי זכ"ז כלל:

והנה לידות שפק המרדכי הי כשים היו כמלחמה. כרש"י משות שם שפרי לכל משות ישרחל לרכות שכם לוי. וכן מוכח נדפ"י ח' כ"ח (ו) ולוי וכנימין לח פקד כחוכם כי נהשב דכר המלך. ולילח כן הי' מוטה נס חת הלוים ורק פילה מלח. לף שהי' כפקודה למטות רק יולחי לכח כמ"ם שם שולף חרב הרי כי נס שכם לוי יולחו נלכח. וכ"כ רד"ק שמוחל כ' כג (כ) לגל בניהו בן יהוידע שהי' כהן שלחם כחויבי ה' מלינ היה ונס כשים יולחו למלחמה ומכיח רחי' מפנחס כמלחמת מדין וכ"כ כמלכים ח' כ' (כ"ה) ולדכריו י"ל ויפשך שמוחל חת חנג חפ"ם שהי' נזיר ימים וחסור כטומחה מ"מ למלוה מוחר (וק' כנזיר ד: כשיטת דדייק דמוחר להטמח דכ' כלחי החזור, ועוד, דלמח החס שחי להקשה מחויבי ה' מוחר. ול"ל דכיון שלח הי' כמלחמה לח הי' מלוס להרוג פלשתים) וכ"כ מחנוך הקכ"ה הקפ"ז הקכ"ז שכ' נוסף כזכרים ולח כ' שחינו נוהג נשכם לוי:

אך יש רחיות להפוך. כרחש כמדכר כל יולח לכח כישרחל הפי' הפשוט לכח כמלחמה ולח מנה עמהם שכם לוי. ומ"ם כשכיה מחן מצינו קחינו כ' כמד' כרחשית ל"ם ורש"י כרכה דקחי על חשחוחים משום דח"ח לפרש כפשיטו דחינם כני מלחמה. והיינו משום דעל כשים מוטל העכודה ועל הלוים מ"ע ושכד הלוי ולח יכלו להלחם. וכן מוכח כיהושע ה' וזה הדכר חשר מל יהושע וכו' כל חנשי המלחמה מחו. ושם ו' עד תום כל הגוי חנשי המלחמה. ומפורש כי כל חנשי המלחמה מחו. וכ"כ קש"ח: חיחת לח נגזרה נגזרם על שכם לוי וכ"כ כמדכר רכה פ"ח וכחיכוח פ"נ וכ"כ רש"י שלח (יד כח) ורמכ"ן פנחס פ' חלה פקודי (ולחרכנחל כ"ו ס"ב שכ' דלוים מחו נ"כ כמדכר הוח נגד הנמ'). ומ"כ לוף כ' כיהושע כי כל חנשי המלחמה מחו וע"כ דלוי לח יולח כמלחמה. ופי' רש"י כרכה וכריכך יעלוהו שכשם לוי מלו כניהם כמדכר וכ"כ רד"ק יהושע ה' כ' כשם דרש חכמים. והייט דניכחות עכ. המשם דלח נשיב דום לפונים משום דנזופים היו מעכל לו ממרגלים. והלוים שלח היו כשנל ומרגלים ולח נגזרה נזרה עליהם לח היו מזופים ומלו. לף לפ"ש לח חדש מקור לדכרי רש"י ורד"ק כמילה. וכמד' שמות י"ם ו' לחיחת רק שכשם לוי שזרו כריח מילה כמלרים וכן כמד' רכה פ"נ ד' ככוסרות ופפ"ו פ':

וכ"כ רמכ"ם פי"נ מהמיסה הי"כ דשכם לוי חין מוכרים מלחמה כשלח ישרחל. וכ"כ חכרכנחל מטות דלוים לח יולו למלחמה משום שחין להם חלק כחרן ופנחס לח חלה להרוג רק להחזיק כלי הקודש (דכריו נגד מ"ם כספרי שם דכמדין יולו הלוים למלחמה):

ומ"ם כ' לי דלף דלח נחנו כללו יולחי לכח. כ"ז מג' שנים ומש רחי' לגדולה וכיולה רחשונה כניותם. ומ"ם דר"ם לשיטתו כוכחים קח. דפנחס הי' כהן. תמנס כן הוח ויש להוסיף דהח דלח קחתר שם שח. וכרכן ס"ל דחין רחי' מפנחס משום דלח הי' כהן. וכזה ניחח מה דק' לי על לוח דלח יהי' לוים חלק ככזה כיון שחינם יולחים נלכח מה ס"ד שמנינ להם חלק והלח נחל הוח. חם לח שנחמר שכ"פ הי' עליהם חיוב לחקן חת הדרכים ולספק מים ומזון לו לשחור חת הכלים ושייך להם חלק כחלק כח"ם כחלק היוצא על הכלים. והוח מיחי חכרהם כח"ם מדרש לך ודיינת ככי כח"ם רמכ"ם פ"ד ממלכים ה"ם. חלכל יוהר כ' דהלוי כזה קלי על מלחמת מלוה דהלוים יולחים כלכח ומ"ם חין להם חלק כשלל:

וכן לי כיון דחסור להם ליטול חלק כנזה ח"כ חפי' לרמכ"ן משות וכן כוחחנן שהוחר להם קדלי דחזירי חפי' חפשר להם נחכילת היחר משום דהוחר כשלל. היינו דוקח כישרחלים שפייך כהו וחכלת חת שלל חויכיך חכל לח כלויה דלח שייכי כשלל וח"כ מה מק' כחולין ס"ז. על חיכשי' דר' ירמי' חכרי כ"ל וכו' חימת וכו' כשמח דכר עמח השחרי להו. הח י"ל דמסופק על שכם לוי שלח הוחר להם דכר חיסור מה דין כשר נחירה שהכיחו לחרן. וכמו כן ק' על כשים דלחו כני כנום ניהנו י"ל דחסורים כשר נחירה ול"ע. וכן כללו ק' לי מדוע לח נמנה לח"ע ללחת למלחמה חם יבח לר עליהם:

(ב) **בשים** קש"ד דחה הדפ"נ מה שכחכתי כספרי כוניח פ"ו על קו' נמ"ל מניטין מ"ח: דחין רכו שני חייב לשחרכו מנס ול"ח דכופים על מדת סדים. ותילתי דחין ההיזק כרוב שרכו שני יוכל לומר שלח יוחיל עליו לעז. ודק' מר מקדושין פ: נעני נר מיכי כרמות רוחי' לח שקיל נעטח דחרוחח לעלמח דקורלו רמות רוח שליט משחדל להסיר חרפה מעשפחתו. חיני מכין דשם הפי' שהחזיק ח"ש ליפרחל להחכחם למולדתו שהוח שכד ולכן מחן לקחת שחרור כדי שלח יהפרסם שפי' עכד ושפה חיסור מפני נחוחו:

שימן קלג (שיך לחפ"ם).

לכבוד הרב הגדול וכו' ס' יצחק דוד שפירא נ"י אבד"ק איוואנסק:

בדבר שחלת מר חודות נס הנשלח מחמטריקח וסדרו שם החשכ מנדוח רחל דמהקריח מנדוח. והחשכ מעריכה "נקרחה כשמי השמים. לך חח"כ שם רחל נשחקש לנמרי. ונקרחת כפי כל רק מנדוח. לך כנחכי החנחים שלה נזכרה כשמי שמיח' וכן כשנולחים שחקלות לנדיקים מזכירים חותה כשמי השמות. והכחוכה מלכדה. וכ"ח כוחב שהוח מקום פנין שהכשל יחמן לשלוח נס וכ"ח חחר כי נס זה כגם שלח נקטו והשחדלות ויגיעה רכה:

הנה חם שינה חת שמו וכשב נגם שם חחר דעה רמכ"ם פ"נ מגירושין הי"ד דמיחו' פשוט וכ"כ סום"ע קכ"ם ס"נ. וכ"ם סק"ב מכיח כשם חיש' ומכרש"ח נימין (כ'.) דפשוט רק מדרכנן. ולף חם כחב חח"כ וכל סום פשוט כמ"ם רמכ"ם וש"ע שם. ועי' שו"ת רח"ם כלל י"ד ד' דהמקור הוח מירושלמי הגט עלמך דהוה שמי' רחובן ואפיק שמי' שמעון וכו'. ופירושו מוקשה להכין. ולכאורה י"ל דיקח חם כ' וכל סום חו פשוט חבל חינה שמו וכחב כפיכום גם חת שמו הלמיטי כשר כמ"ם רמכ"ן ניטין ל"ד ע"כ גכי שם פפל ופיקר דחם שי

השמות כתובים בפ' חפי' כתב שם טפל בתחלה כשר וכ"כ בח' ר"ן שם וכ"כ ה"ה פ"ג מגירושין בשם ריב"ם סי' מ"ג. ותפי' להשב"ה שם דהוכר הם כ' דמחקתי על שם העיקר והיינו פ"פ ס' ר"ת דמשרש נגמ' ולא שרשה וכל שום שים לב שכתב שרה דמחקינהו מרים. מ"מ נרהה דרק לכתחלה אסור אבל דיעבד כשר וכ"כ פמ"ג סק"ו בשם כית מהיר ונע מקובר. וה"נ נבי שיה שמו י"ל דכן הוא. אך נרהה מ"מ לדיוק דבס"ב הניח כתב שם טפל וכ' כל שום שים לו פסול ותח"כ בסעיף ג' כתב טוד הפעם דשינה בהו הב"ש שכ' וכל שם הינו נם ולכאורה סעיף זה מיותר הוא והוא ק"ו מסעיף כ' דהם בשם טפל פסול מכ"ש בשינה שמו. ולפ"כ דוה החילוק ביניהם. ובס"ב בשם טפל סיים בס"ע דהם כ' נם שם העיקרי תפי' בלשון דמחקתי כבר והכא בס"ג השמיט בס"ע דבר זה. ופ"כ ליון דשינה שמו אף הם כוהב מפורש נם שם העיקר מ"מ פסול. ואף שים להרן דמס"ב הניח סעיף ג'. דבס"ב פסול רק תדרבן יהכא בס"ג פסול מדלו' כמ"ם הינו נם. מ"מ ודאי בדפח ס"ע כן בשינה שמו אף הם יכתוב נם שם כעיקר פסול. וכ"כ בית נימין ס"ד סי' ס"ו סי"ב:

ואם כתב שם שרי' לו מעריסה הלא שנשתקע לנתרי פסול משום לפז כמ"ם ב"ב הקי"ט הק"י בשם סקל"ו וכ"כ ט"ז תינוק אלפ"ע קי"ז דתפי' נשתקע לנמרי אין השם נפל להיות נקרא שמו שם וכו' הלא שבישראל פסול שיאמרו בהוח אחר. ואפי' כתב פה נשתקע נם שמו של עכשיו כ' בב"ש בקל"ו בשם הלבוש דפסול (וכמ"ש בפמ"ג מקי"ד). וכלמת שכ"כ נם בב"י שם. מי שנקרא חיים ותח"כ קורים לו בינתם אין כותבים הלא בינתם ואם כתב נם שם חיים חשמש מחוך הקונטרסים נבי אשה ששמה רבקה ובשעה לחנה דחינה מנורשת שכ"ל:

אך דבני מרן מוקפ"ם לי מחד. דבקונטרסים שבניח למעלה כי עובדת ששמה כי' מעריסה רבקה ובשעה מחמת חולי ונקרחת חנה וכל העולם קורים לה רבקה כמחחלה שאין לכתוב שם חנה בנט כלל. ות"ל דשקי החם בשם חנה הוא שם שניתן לה מחדש ולא נקרחת בו בשם לידחה וכיון שהיכף נשתקע ולא קראו לוחה בו לכן פסול הם נכתב. משל"כ שם שרי' לה מעריסה י"ל אף שחה נשתקע מ"מ יכולים לכתבו. ואו דגם שם בשם חנה ליחת בקונטרסים דהם נכתב פסול כדיעבד אלא שלכחחלה אין לכתבו. ואו ק' דב"י סוחר ר"ם דמיד אחר דין זה של חיים כינתם בניח מי שנשתנה שמו והוקבע לו שם שני ונשתקע ממנו שם ראשון כ' מחוך הקונטרסים שלריך לכחוב כ' נימין וכו' ומדברי מהרי"ק שורש פ"ו כ' קלח שחטפ"י שהיו ביכר כלל בשם ראשון כותבים שם ראשון ופל שם השני כותבים דמחקתי וכו' עכ"ל. פרי שרשתו כאן שאין חשם הם כ' נם שם השנשתקע. ואף שים לייש בדוחק שהכא מיירי הם לא נשתקע לנמרי ופורחח קורים אותו עדיין בשמו הראשון. מ"מ יותר נרהה שבב"י לא בירחו לי' מלחח לפסול בדיעבד הם כתב נם שם השנשתקע ובפ"ב הלא בינתם:

והנה בב"ש שמות נשים כ' נבי לפורה מביח בשם מהר"ם מינץ דלריך לכחוב נם שם השנשתקע. אך מ' מיב נימין שם שאין השי' כן במהר"ם מינץ. אך מלחתי בית"ש נימין פ"ד סי' ע"ו שכ' בשנשתקע שם

הלידה הם כתב נם שם שכשיו הף בשאין דמחקתי כשר וכיינו ממש בנ"ד. וכ"כ בס' חק"ש סי' קע"ג הם בשחקע שם ראשון ונכתב בשם שני בשמות מכשיר דיעבד:

ויש לומר דגם הב"י נבי חיים כיבנם דפסל. יחה בנ"ד להכשיר. דדוקא היכא שהי' לו מעריסה שם אחד ונשתקע ונקבע לו שם חדש אז הם נכתב שם שנשתקע פסול כיון דשם ראשון נשתקע לנמרי. משל"כ הכא שנקרחה מעריסה מנדוע רחל הף שנשתקע מחנה שם רחל מ"מ כיון שבניהם הם שם אחד ונכתב לו נחבטל שחה ראשון לנמרי רק מחלית השם לכן שפיר הם נכתב נם רחל הינו פוסל וכמ"ש הרחל"ח ח"ח סי' ל"ג מוכח דבני לחת סי' ז' (דפים ה"ם י"ח ע"כ) על מ"ש ריח"ו שלריך לכחוב שני שמותיו. דהיכא שבני השמות כתו לו מחקום שכוח דר בו בוחיל והוחיק בכ' שמות ולא ניכר חלא כאחד מהם הי"ל כמגרש בחלי השם וכעין זה נפ"ג לקומי שמות סעיף כ' הם י"ם לו שני שמות לכרהם יאחז ובפי כל לא נקרא רק בא'. הוי קלור השם מבניהם ולי לכחוב לכרהם יאחז (ולף שהשם הרי' הח"ע סי' ס"ח וע"ג חולק על הפ"ג בזה. מ"מ הוי סניף לב"ד):

ויש לדף בנדון זה דעת כמה פוסקים דשם שנשתקע מקריחה מ"מ הם לא נשתקע מיניפה לא מקרי נשתקע והט"ע דלכאו' מוכח להיפוך מב"ם הקל"ו דמביח רש"י דאין לכחוב נשתקע מרש"י שכח ל"ו ע"ב ד"ה לניטי נשים דכ' בנבל בורסיף דהם שינה שם מיני שכול. ומסתמח כמו שכ' שפי יפת דהורסיף לפניט שמה נבל כן הי' נוהג נם לנשים לחריט שמה הרחמן ומ"מ חשיב לה נשתקע הרי דחלוי בקריחה. אך ריישי דבר פלא כשו"ת הריב"ם חלפ"ע ל"ה שכ' דלקבלה משם מוכח להיפוך דלריך לכחוב נם נשתקע דחנו הגאון שם דשכשיו. הא זה יחוש. ע"כ מלא נפ"מ מה שכ' נקבע מחחלה. לפ"כ דלריך לכחוב נם שכ הקודם פי"ם. ויש לומר דכלמת נשתקע נמור אין לכחוב. אך החם שאני משום שכ' נודע לרבים נם שכיר הרחמן ולא נשתקע מיניפה לא הוי נשתקע. ע"כ הכא נמי כיון שכחבו בהחתים וכן בשפחקוחת שמי שמוחי'. שפיר לא הוי נשתקע מיניפה ולא שייך למו שיאמרו שאין זו המחנרשת כיון שיודע לכמה חנשים שהיה נקריחה בשמי שמוחי'. ופי' חי' חכמי שם מיקל בשם שנכתב בכחובה דלא חשיב נשתקע. וכ"ש בחנים דמה נפ"מ. וכן פי"ם בשי' ק"ד דשם שנכתב בשפחקוחת מלילו מידי נשתקע. ופ"כ דמחי מסה להניר ליחן הנט כזה במקום מנון. ובחופן שם יסכים לזה רב מובהק מחכמי ישרחל.

סימן קלד (שייך לחה"ע).

לכבוד ידידי הנאון הנדול מ' יוסף לעווינשטיין שי' האבד"ק סטראצק.

בספרי חלק ו' סו"ת סי' כ"נ סוף חוח ס' ד"ם ומ"ם הבחחי בשמו שנידד להקל שם נחשה משונע וכשפ משום חומרת דחדשחת דהכי לא נהקדשה. והנה בשעות נשמע בסיקר דשובדה הוי שמשונע הי' לו מוס שלא שי' רחוי לחיוחת כלל. ולכן דן כ"נ חומרת א"ז

והנה מקור הדבר ב"ק (ק"י:) יבמה שנפלה לפני מוכח שמין חיפוח בלא חלינה דחדשחת דהכי לא הקדשה

מלמ"ם וחי' ליחתא בכל דהו ניחא לה משום מן דו וכ' מרדכי יבמות פ"ד סי' ל' בשם הגאונים דאם נפלה לפני יבם מומר ח"ל חליצה דוקא כמוכה שחין שייך מן דו דים לה ע"כ בשל כל דהו מ"ה כמומר דאין ספרי דלא ניחא לה להחיבם לו כי יבניגה על דם. וכבג"מ מרדכי דחה רחי' זו משום דכ' חוס' כ"ק דניחמה מן הגאונים ל"ם תומדנא ופסיב פ"ז בגו"כ קמח תה"ם כי' פ"ת דחוס' כ' כן רק לגבי מוכה שחין חכל כמומר דל"ם נכי ניחא בכל דהו לפי' מן הגאונים שייך תומדנא. וכדבי בגו"כ מפורש בב"ת קנ"ז ד"ה כ' ר' שרירא וכ"כ שו"ת רי"ך בית ט'. ולכחורה מה הק' בבג"מ מרדכי על רחי' מהר"ם מדבי החוס'. הלא גם הגמ' מסיק דלא הוי תומדנא חלא שדעת מהר"ם דמומר גרע. מ"כ י"ל דחוס' כהבו כן רק במוכה שחין חכל כמומר לפי' מן הגאונים הוי תומדנא ומה תולמח להקשות מן החוס' יותר מן הגמ':

ונראה דעת מרדכי דק' לו למה מנין ובפ"מ כ' חוס' הך חילוק בין מירוסין לגאונים דגאונים ל"ם תומדנא. הלא ס"ס מסקנת הגמ' דלפי' מירוסין ל"ם תומדנא. ודוחק גדול ליחר דחוס' כחבו כן רק לפ"ד דגמ'. חפ"כ דכוונת חוס' דים חופנים דלא שייך חי' הגמ' דניחח בכל דהו כגון כמומר. ומ"מ גיחחין מבטלין לפי' תומדנא דמומר. ולפ"ז ק' מחד מל גו"כ שכ' דחוס' קלי רק לחוכה שחין. והלא כמוכה שחין ח"ל כלל לחלוק זה דגאונים דלפי' מירוסין לח שייך כו.תומדנא:

ונראה דהדבר חלו נשחי בעמים ס"ם ס"ז דגאונים ל"ם תומדנא. דלפי מ"ם חוס' בפשם משים חיבח ופוכח גאונים ודלי מקדשה נפשה ומחרלית בכל. י"ל כח"ם מרדכי דגם כמומר לח הוי תומדנא. חבל לפמ"ם חס"ז כלן בשם הר"ם דוקא מן המירוסין חמריגן תומדנא חף דחלוי בדעת שניהם משום דלא חיכפת לו לבטל, מה שיבטלו הקידושין חחר מוחו משח"כ בגאונים דלא ישמע לה שיהיו ניחוחין זנות מש"ה כיון דחלוי בדעת שניהם לא הוי תומדנא. י"ל שפיר כיון דתומדנא גדולה מבני לפי' חלוי בדעת כ' כמ"ש בחוכות (מ"ז:) שלא כחב לה חלא ע"מ לכוכבה וכן שם (ל"ג.) זכין ולא חלמריכי לי' זוז וכ"כ מל"מ פ"ו מזכי' פ"ח ד"ה שוב רחיתי להרב פ"ת. ומומר הוי תומדנא גדולה ומהני לפי' חלוי בדעת כ' (וכ"כ ט"ב קמח יו"ד ס"ם ד"ה ומשחה) ולבכי לפי' מן הגאונים ח"ל חליצה וכמ"ש גו"כ:

ומ"מ מה שלומד הרב שי' מכאן דכמו דכמומר שח"י לדוך עמו מבני התומדנא פ"ה וכ"ם נמנון זה שהיו רחוי להיות לחים ל"ם מב למיבם מן דו ו"ל דהוי קידושי טעות. זה היה דלפמ"ם מהר"ם במרדכי יבמות סכ"ל דשחי מוכה שחין דים לה בשל כל דהו משח"כ כמומר. ח"כ מפרש דמ"ם נפ"ק דניחח לה בכל דהו קלי על בעלה. וקשה לך שייך על מוכה שחין דניחח לה בכל דהו הח בממני' כחוכות (מ"ו) מכ"ח בכל מומין מקבלח היח על כורחה חון ממוכה שחין מפני שממקחו וכו' סכנה וע"ל דים חופן לדוך עמו כפרים כמ"ם בגמ' שם שחם חמרם דיירנח בהדי' בספרי שבקי' לה. ולפ שניבמות ד' ליחח דיבמה שנפלה לפני מכ"ם חין חוכמין לוחה. מ"מ י"ל דפרמ"ם פ"ל בפשיטה המוכחה ברמבן וריטב"ח שם (ל"מ:) דלפי' הוח דק שחין כופים לוחה להחיבם חבל גם ל' חין כופים למלוך לה. ומבוחר לפ"ם ח"ח לדוך יחד כלכך כל הלבן מ"מ כיון דיוכבת עמו כפרי חחד ע"ז סב לי למיבם טן דו וניחח לה נזה וחין עוד תומדנא. וכן ל"ל ביטת ת ס' דכחבו דגמ' מייבי מן החירוסין. ות"כ הח דחי' בגמ' דסב לה טן דו לח קלי על בעלה דבח לח נפלח לו כלל חלח על בימם. ות"כ בכי נמי בנפלה דלפ דחינו כר ח"שות ות"י להזדקק לה מ"מ לח שייך תומדנא. דחי' בגמ' דלפי' בכה"ג שחינו רחוי לחיות מ"מ ניחח לה בכל דהו:

ואפי' לפי' רש"י ב"ק דחי' הגמ' טן דו קלי על בעלה לח על בימם דכ' דמינח ניחח לה להחקדם לרחטון שהות שלם על כפק זה שמח ימות מזקק לחתיו. ג"כ חין לומר משים דס"ל דלח שייך טן דו רק חם ים ח"שות ממש. דהח בקדושין (ז'.) פרש"י טן דו וחפי' חינו לה חלח לנוח בעלמח. חלח רש"י חויל לשיטתו ביבמות (ל"ם:) ד"ה חמר רב דיבמה שנפלה לפני מוכה שחין חין מוסמיס חותה. וכופין חותו לחלוץ לה. וכ"כ רשב"ח שם (ד'.) ורמב"ן וריטב"ח (ל"ם.) ות"כ לח יכי' לפי' לנוחח בעלמח ומש"ה ח"ח לפרש דקלי על בימם חלח על בעלה:

ותמוה מחד מ"ם שו"ת מהר"ם סי' תכ"ו שוכח כ"י דה"ם ס"ם ק"מ דחשה שמחיר בעלה מוחר לכל ח' לקבל ניטה דיכות הוח לה לפי דברי הגאונים בימם מומר וכו' חבל רש"י שחולק עליהם שגריכה חליצה ח"כ ס"ל דגם כמומר שייך לומר טן דו וכו' ח"י לקבל ניבה דשמח חינו זכוה לה ע"ל. ונרחה שפי' דעתו דרש"י מפרש דטן דו קלי על בימם. והלא משורש בגמ' דרש"י פי' דחי' בגמ' לח קלי על בימם כלל חלח על בעלה שדרה עמו בחין מחסור דבר. חבל הכח שבעלה מומר מנלן דרש"י חולק ע"ז שלכות הוח לה לנחח ממנו:

והנה סרב שי' ים לו רחי' בפ' חוות יחיר שי' רכ"ח שרלה להכריח להלכה ולח למעשה חם לח שכירה בו שבוח כרים שח"ל גם חבל בשבות יפקב ח"ח כי' ק"ח דוחה דברין ע"י רחוח רבות (וצ"ע פחמי משובה חה"ם מ"ד סק"ה ליין חת המו"י ול"ם שהשמיט חת השבו") וכ"כ בחשב"ן סי' ל' דבשקר לריכה גם חפי' לח שכירה בו. ופי' שבו"י שם שכ' מעם ל' כמ"ם בחובה (ס"ב) שמוסם והולות בשליפה וס"ג כמי שחין לו ג"ח שייך כן דלאו כ"ם ידעי מזה. וכן י"ל משום הנחה שכחובה מחרלית ופשמ"ם חוס' ב"ק בכ"ל דרק בקדושין ים לומדנא משום דחין לה טוד שום מובה. ופי' בגו"כ שניבת חה"ם סי' פ' וקמ"נ בפי' בעלה מומר ל"ם תומדנא ולריכה גם:

סימן קלה (שיך למו"מ).

לכבוד ידידי הרב החריף ובקי ור' מ' שמחה פישל נאלד• קארן נ"י בסלאמניק•

אודות שחלהו בחחד שנגנב לו מעות מקופה של ל"י לי לייב בחחריות. ודעת כ"ת טעה לחיוב מפני דמוחר להשחמש בם. הוי שומר שכר כמ"ש חו"מ רל"ב ס"ו.

הנה מחני' ב"מ מי: דחין שמירה על מעות פקדם דלא הוי לרעתו. חך מעות שייים הוי בכלל רעתו כמ"ש חו"ח רל"ם כלל י"ג סי' ח' ומבית רחי' מ"ק ל"ג. דבפי

קרא לשמור ולא לחלק וכ"כ מרדכי המפקיד רפ"ו ורפ"ז. ועי' מל"מ פ"ד מחלוה הי"ד בתריכות (ומס"ה ל"ם לדון הכא כשנתן המעות לקופה דהוי קנין חלר ככליו שלוקח לף כרשות מוכר אם אין המוכר מקפיד קונה כמ"ש תו"מ סי' ר' ס"ג. אי צריך חלר בהקדש דמחלוקת היא. רשב"ם ב"ב ע"ט. ד"ה ה"ק וחו' ד"ה ואין כ' דהיינו קונה וכ"כ מג"א הנ"ל כ"ג בשם תגודה. ורמב"ן והר"י שם דאפס דקונה אלא שאין בו מעילה. ז"א דהא תעות לדקה אין לו דין הקדש ולכ"ע חלר קונה. ורחי' בורוה מ"מ יח: דר"ג אמר עשור נתון לר"מ ומקומו מוסכר. ועי"ש ר"פ אמר דבי' קנין חלר ומ"מ קונה לענייט):

ומצד לשמור ולא לחלק אין לפעדו הכא. כמ"ש רמ"א ס"ח ו' בשם מרדכי דאם על השומר להשיב המעות להגבאי ולא לחלק בעלמו לעניים חייב. ועי' נה"מ שם ס'. וא"כ הכא נמי על כ"א ליתן מעות לי' שבקופה להגבאי הממונה הוי שומר:

והא דב"ק נב. הי' פעור תע"ג דר' יוסף הגבאי הפקיד אצלו. ע"כ מייתי שר' יוסף ליתו בעלמו יחלק לעניים ולא יפקיד עוד אצלו וכ"כ מה"א שומרים סי' ט"ז: וכ"כ ני' ותס"ז ס"ק קי"ז: בשם רא"ם בתרוקי דפדיון שבוים שנגנבה שפטרו רבא משום דאין לך פד"ם גדול מזה ולא משום לשמור ולא לחלק. מפני שהי' צריך להמוכר לבעלים עלמם:

אבל מרדכי ב"ב פ"ח תק"ג בשם ר"ם תולק דאפי' נבאי נתן לו וצליו להשיב לו מ"מ פעור דאין הפעם משום לממון שאין לו תובעים הפ כמ"ש רמ"י ורחשונים. אלא ניה"כ הוא מקרא דלשמור. וכן מהרי"ט חיו"ד סי' ל"ט מקשה על הך דב"ק הנ"ל דהא מתון שים לו תובעים הוא דצליו להשיב לר' יוסף סי' ופתי' דשני שבא מכחו לא עדיף מרחשון וכיון שר' יוסף סי' פעור גם השומר ממנו פעור. וק' על רמ"א שפתם לחיוב נגד מרדכי ב"ב ומהרי"ט. ומדברי ני' הנ"ל אין סתירה למהרי"ט כמ"ש מח"ת שומרים מ"ו. דשם"ה דהבצלים בעלמם הפקידו אלא אבל נגבאי שפקיד מודה דפעור השומר:

ולכאורה אפי' להפוסרים משום דהוי ממון שאל תובעים. מ"מ חייב לגי"ם כמ"ש תוס' חולין קל: ויו"ד סי' ס"ח. אך ר"ן חולין שם פוסר. והכא דלא הזיק בידים רק פשע יל"ל כ"ש מודו דפעור:

ואיב הכא נגיד ים לגרף דעת מרדכי ב"ב ומהרי"ט דאין חיוב שמירה כמעות עניים אפי' אם צליו להשיב להגבאי. אך מכ"פ יהי' פשק מעות עניים וידוע מחלוקת רחשונים. עי' ר"ן ריש נזירים ויו"ד רנ"ח ב"ג ורע"ב ו' בהג"ה. וס"ס יו"ד ר"מ ממחיר. אך עיקר כ' דקופות ה"י אין שום אדם מקבל פ"ע שמירה כלל דא"כ לא הי' נותן לותם במקום פשות וגלוי שגדולים וקטנים מלויים שם ויד כל קוכל למשמש בם. ואם יגנוב או יאבד אי"כ למה להשיב כיון שאי' מניעם. ופחמת כפי' דעת המותן שכל מה שיתנו הנבאים יקחו. וכמ"ש מתות קט. הרי צלי עולה ע"מ שלא לחתיב בחמריות. וזלחי אם בניח שם גדר קלוב. חו ודאי אם נגנב חייב לפתיר:

סימן כלו. (שייך לחו"מ):

לכבוד הרב המאה"ג ע"ה פה"ח מ' ישראל סאיר הבחן ראפופורט שי' אבד"ק פראג מ ש:

בן בתו הלי ובנדי עירו עם יקרתו תודות מלה רו"כ שהכפיו ומסרו הכסף ביד צלים בעד חים עני ר"ב להשיב בתו הבכירה ומתה ודעת הרוב לפיים בסכום זה להשיב בתו הלעירה. ויש חומרים להשיב בהולה לחרת יהיתה מיוחסת ודעת צלים חומרת לקחת הכסף לעני העיר:

הגה מקור הדין שקלים פפ"ב מוהר עניים לעניים מוהר עני לחוהו עני מוהר שבוי לחוהו שבוי מוהר חמת ליורשיו ובשם הדבר למה לח תחיינן דכוונת הנותן הי' רק למה שצריך למלוה וכמוהר יחזירו לו. מפורש בסנהדרין (מ"ח.) רבח מהרן לשמעי' דכ"ם כזמנה לחו מלחח ה"ק סבר כי בזו לי' לחולי מחיל זילותי' לגבי יורשיה וכו', וכיינו דע"י שמחנה כשבו על שמו נקנה לו ומשום בזיונו הי' דעת המחנדבים להקנות לו הכל הפי' מה שתין לריך. וגם לחביי דס"ל הזמנה מלחח ופליגי אי מה דלח מזי לי' הפיס לו לח. ג"כ לריך לומר משום בזיון דחל"כ מה בכך דלח חפיס. למה הוי ליורשיו ולמה אין מחזירים להנותן. חע"כ דלחביי כ"ש ס"ל חשום בזיון קנה המה ומחל זילותי' ליורשיו ופליגי רק אי בהמוהר הזמנה מלחח. ואף דטעם בזיון אינה בסנהדרין רק בחמה. מ"מ ה"ה גם בחי ומס"ה מוהר שבוי לשבוי ומוהר עני לעני:

ומ"מ אם גבו לגורך מת נחוקה שתין לו ונחלה שים לו מלוק בירושלמי שקלים שם שלריך להחזיר להנותנים ותע"פ דב"כ הי' לו בזיונה. מ"מ דוקא בחוחב המת שלא הי' טעות לחמי' דעת נותן שחהלה בכך לחבל כשהי' בטעות בעל הבחיה. חו חולי יל דכיון שהגלה שלא הי' לריך כלל ובכל יודעים זחת אין עוד בזיון כלל:

ואם גבו לפדיון שבוי ומת מחלוקת הרחשונים. כ"י יו"ד רל"ג בשם רשב"ח כ' דשייך ליורשים דמשעת גוביינא זכה לו גבאי וכ"כ בחי' רשב"ח ח"ח סי' שע"ה וכל שים סיפק ממקום אחר כל מוהבו ליורשיו והייט הפי' לח נעשה המלוה כלל מלוחן המעות וכן דעם השולל בחשובת רח"ם כלל ל"ב סי' ו'. אבל הרח"ם שם חולק דדוקא מוהר שבוי לו כיון דנעשה המלוה ונחקיימה כוונת הנותנים אז המוהר לו אבל אם לא נעשה דבר בהמעות מחזירים להנותנים ותימה על רשב"ח מניין לו ק"ו דלעעמו למה תנן רק מוהר שבוי ומוהר מי הוי למנקט רבותא יוהר דאפי' כל המעות בעין ולא נעשה עוד דבר מ"מ שייך להשבוי ולבעני. ומ"מ ודאי טעם רשב"ח דכמו דמוהר עני לו מטוס בזיון ה"נ הפי' עוד לא נעשה דבר מ"מ כיון שגבו לגרכו נחשבה וקנאו בזה. ולא דמי לגבו בחזקת שתין לו ונחלה שים לו דשח"ה שהי' מעות אבל הכא הלא אח"כ אח ולא שייך לנמ"ל (ועי' מהי"מ ח"ב שניות סי' ע"ע) וגם לפת"ם לעיל שם אין בזיון משא"כ הכא דהבזיון שאחר:

ועוד ני' בסנהדרין שם מקשה למה מוהר המת ליורשיו נימא תלשתח ליורשיו לא יכבי ותי' דמחנה שב"ח מוליח מרשותו בודאי לא על דעת שיחזירו לו כלום

עשה ועוד דכר מועט כ"ש נמר ויכיב . ולכאורה מדלח מקשה על מוהר שכוי ומני רק על יורש המת מוכח דעיקר מקשה למה ליורשיו ולמה לח יעשו לרכי המת ולכנות דימום ולפ"ז לין המ' מוכן דלף חם לין דעת הנותן להחזיר לו מ"מ ס"ם למה לח יעשו נהם לרכי המת . ופ"ב ל' דקושיח קלי גם על שכוי ומני למה שייך המוהר להם כיון דכוונת הנותן הי' רק ללרכי המלוה יחזירו המוהר להנותן . ותי' חדח דחם כבר נעשה המלוה ויש מוהר לין הנותן מדקדק להחזיר לו "כלום" ומקלח מעותיו ונמר ויכיב הכל . ועוד ת' כיון דדבר מועט הוח לינו מקפיד . ונפ"מ בין שני החירולים . עלונחח דרשב"ח ורח"ם הנ"ל . לחי' קשה דוקח חם יש מוהר חו שייך לעני כרח"ם . ולהי' נחרח דעל דבר מועט לינו מקפיד ח"כ חפי' לח נעשה עוד שום דבר מ"מ חם נחנו לין מחזירים כרשב"ח :

ובתשך הרשב"ח סי' שפ"ב (מובח נחו"מ ס"ם ר"י נהג"ה) מי שהשלים כיד חברו מעות לקנות מלכה לקנורח פלוני וחח"כ רולה לחזור בו וכ' דח"י לחזור כי דחברו זכה נעד המה והיינו מהח דמוהר המח ליורשיו חו לעשות דימום ולקשה הח שם הטעם משום דנחנזה נמה שנחנו מרנים לנרכו משח"כ הכח דהי' נדעת יחיד ול"ם נזיון כלל ולמה זכה . לף נרחה דוקח נמוהר המח דח"ל להמעות לנרכו והמלוה כבר נעשה לבן לריכים רק לטעם נזיון . משח"כ הכח לריכים עוד להמלוה ולח נעשה עוד דבר ודחי דח"י לחזור בו . וחפי' למ"ם רשב"ח חקש"נ דל"ח חמיה לנבוה בהקדש מלייט לכל הכח שמסר המעות ניד חברו ודחי דבוי קנין . לף ל"ב לין רח"י כלל ממוהר המח . ושוב רחימי נמחנה לחברים זכי' סי' ל"ח שח"י כוונח הרשב"ח משם מלוה כמ"ש :

והנה כמחלוקת רשב"ח ורח"ם הנ"ל בן היח מחלוקת נמרדכי כחובות פ"ב סי' קע"ו ה' שנדר מעות להשיח יחומה ונפטרה דעת ר' חיים כהן דעשור המהנדר דלח מר חלח מ"מ להשיחה והח מחה וכוה כמ"ש נחשו' רח"ם הנ"ל דחם לח נעשה המלוה מחזירים לנותן . ורחכ"ה חולק דזכו היורשים כיון דהנעים לעני ונעשה נדר ותי' לחזור בו וכוי כמ"ש מוהר המח ליורשיו וב"ב לח פליני ר"מ וכ' נתן נחלח נחפיסה דחכ"ג הח לח"ה לכ"ש ליורשיו חלמח חע"ם שלח נחנו הנותנים לנוכך היורשים מ"מ זכו היורשים מכח המח ואין כל התומדות נוין מכ"ל וכוח כדעת רשב"ח הנ"ל וכ"כ ד"מ יו"ד רכ"נ ד' דעת רח"ם כר"ח . ויל"ד דר' חיים ס"ל כרשב"ח דשני כדין הרשב"ח דכשנבו מרנים לנרכו נחנזה השכוי ומכ"ה לם מח שייך ליורשיו משח"כ הכח דהיח נדעת יחיד ול"ם נזיון נם רשב"ח מודה דלח זכו נו יורשיו . וכזה ניחח מ"ש ד"מ נהג"ש כ"ג ח' ותפשר לומר דלף הרשב"ח מודה לר' חיים וכו' ולכאורה חמוה מחד דהח טעמ הרשב"ח להיפך הוח דזכו נו יורשים כנבו לשכוי ומח לף משום זה נחילוק דכתב ל"ם נזיון . וח"כ שלם טיעות נדבר . ח) ש' רחכ"ה לף שכל המעות כעין ולח נעשה המלוה ולף נחופן דל"ם נזיון מ"מ זכו נו יורשים . כ) ש' רשב"ח דוקח היכח שים נזיון חו זכה . נ) ושי' רח"ם לפי' היכח דשייך נזיון מ"מ לח זכה :

וראי' רחכ"ה ממוהר המח ל"ש דהח הכח לין זה כלל מוהר המח דהח לדעתו ניחומה זכתה נהמתון נחי' לפני הנשוחים . ופשוט דכשמתה שייך ליורש' נכל יכוחה . ומ"ם דר' מחיר ור' נתן לח פליני

חנח נהפיסה דחי' הנחה . לין מוכן דזה ניחח לחני דס"ל הזמנה מלחח פליני חי מה דלח חזי לי' חפים . חכל לדידן דקי"ל כרבח לח פליני כלל נזה פ"ם ול"ל דכוונתו רק לומר דר"מ ור"נ דפליני דחינו שייך ליורשים הוח רק משום דס"ל דכיון דנבו לנורך קבורה יפשו נהם לרכי המת . משח"כ הכח דל"ם זה . כ"פ מודו דשייך ליורשים :

וק' עוד דרחכ"ה מכיח רחי' ממוהר המח דשייך ליורשים חע"נ שהנותנים לח כוונו נעד היורשים הח שח"ה שהמת זכה נו משום דמחנזה כמ"ם נגמ' משח"כ הכח דלין כלן נזיון דהח נדעת יחיד היח . ופ"ב ל' דנמוהר שכוי ומני שייך להם לין נטעם כלל משום דמחנזו . ומש"ה לח הזכירו הרחשונים כלל נטעם נזיון וכ"י מכיח נשם רשב"ח טעם דמשפח נוביימח זכה לו הנחי . חלח נמח שלין לו קנין וזכי' כלל כמ"ם ריש"ף ורח"ם ורשב"ח פ"ק דנימין דמ"ה מי ליחח למקבל כשפה מלן מטוח יחזרו ליורשי משלח ס"ז לחרו נגמ' דמ"מ מה שנוע לנזיון המת זוכה ונקנו לו המעות . חכל נחי ח"ל לטעם נזיון כלל . ושפיר מכיח רחכ"ה רחי' ממוהר המח דחם נמח שלין לו קנין מ"מ ס"י נזיון הוי ליורשיו מכ"ם נחי דזכה נו מיד ושפיר ר"ח ורח"ם ש' לחח . ורחכ"ה ורשב"ח נחדח שיטה קיימו :

והנה ממ"ם נהפ"ם קי"ד ס"ה מירושלמי כחובות פי"ב ה"ח נכח לשמו מהם כבר מחה ולין יורש' יורשים לח המזונח שנחחייב לה . וכן הוח נכ"ב (ק"מ .) כיון דחלו מחה ליח לה ל"ק על רחכ"ה הנ"ל . דדוקח היכח שנדר והחחייב עלמו ממון לף שלמר לנורך נשולים , חז לף שמחה חייב ליחן הממון ליורשים . חכל הכח לח חייב ח"ם מלמן חלח שלוז לזון חוחה ולכן כיון שמחה פקע החיוב . ולכאורה ממ"ם חלקח מחוקף שם פרינ נשם ח' הרשב"ח סי' החק"ם (מובח שם פ"ם קי"ד ומו"מ סי' ס' סס"נ נרמ"ח) שלם כחב לחי מחחייב ליחן מלחים זוז לנורך מזונות ה' שנים ומזה לחר נ' שנים ח"ל לשלם יוחר , כרי לף שחייב עלמו ממון מ"מ פשור . לך על הרשב"ח ל"ק דדוקח נכח ליד נחני ס"ל דמשפח נוביימח זכה לו ומשח"כ הכח שלח הולית עדיין לח המעות מידו , לך ל' חפי' לרחכ"ה דס"ל דנם נמדר להשיח היחומה והמעות עדיין נידו מ"מ חייב . דוקח החם שנים דמדר לדנר מלוה משח"כ הכח דלין כלן מלוה לזון לח נח לשמו וכל החיוב רק משום שקיבל עליו . וכיון שמחה פטור . וכ' שהש"ז שם סק"ז דלומד מכלן לם הנעים ליקן מחנה לחנרו ומח המקבל דלינו לריך לשלם ליורשיו לח מיירי לם הנעים לעני . כיון שהולית הדין מכח לשמו וכבר לח כ' מלוה ולכן המרחה לפרים ל' לדקה סי' ו' שנשחפק נמדר מחנה לעני ומח לי חייב ליורשים לינו מכיח רחי' מבש"ז :

ובהגה מיי' פ"ח מגזלה מוכח נד"מ חו"מ רכ"ב ז' וש"ך שם כ"ח כ' דהדם שניחו לו לחבים כיוס פ"מ להשיח כתו ולח השיחה שחייב להחזיר ומכיח רחי' מכ"ק קי' ע"ב ס"מ כסף מכפר מחנה דחי לח נהדרי' ליורשים דחדמחח דכבי לח יהב . ולריך לייחב לפי' רחכ"ה מהח דכ"ק . וכ' דס"ל רק לם מדר לפם מלוח לדקה לח כ' דעתו לזכות לו מיכף . משח"כ כחם דלף דמסקי' שם דכהנים כמקבלי מעטה ניכו מ"מ כיון דחסורה טוחה ליחן נזל הנר לכהנים ומה שנחתן לימו נוחן מדעתו רק משום דהוי ל' נפרה ולכן חלו לח כ' נחנפר כ' מוזר לו . ובחמת ק' מלן דכסף מנבר מחנה

ולמת נזה"כ כוח דכ' ואיש אשר יתן נכרן לו יכי'.
והרמב"ם בלחמת בשמים הא דמכפר מחלה:

והנה לענין הלכה ביו"ד רנ"ג ס"ז מביא המחבר דעת רשב"ם ורח"ם וכ' דהדעת נוטה לדעת הרא"ם שלא זכו בהם יורשים ופ"ז מביא בהמ"ח רנ"ב דעת ר' חיים כהרא"ם, ומ"ש שם דכחו"מ רנ"ג יש חולקים וכוונתו על מ"ש שם המחבר סעי"ז בשם ריטב"א דאם אמר מעו ר' זוז לנדוניית הם מהם זכו יורשים. ומ"ה כ' רמ"א כחו"מ שם על המחבר דר' חיים חולק ע"ז וס"ל דאם אמר להשיאה ומתה לא זכו היורשים לך לי אפשר לומר כן דהמחבר סובם בש"ס כדעת הרא"ה דהא הכא ביו"ד כ' שהדעת נוטה כרח"ם. ובחו"מ סי' רפ"ג ס"ג מביא רק דעת חסו' רח"ם לבד ולא כ' שיש חולקים. אלא אפ"ה שאני כיון דהלשון מוכיח שאמר הכי כמ"ש בפ"ק דכ"ב ושך בסק"ב דמשמע שיחנו מיד. או משום שאמר לנדוניית כמ"ש ס"ז שם ובנה"מ. וס"ם שם כ' מיהא מלשונו דעיקר כוונתו ליתן לה המעות ומה שהזכיר נדוניית היינו אלא כתיבה מקום ולא לקידה. אבל בכל דוכתי דעת המחבר כרח"ם ור' חיים. ות"ל בנ"ד לא זכו היורשים. ואפי' אלו כ' הנתיים מסכים המעות ליד האב בעלמו לנוכך נשואי בתו ומתה נ"ב חייב להחזיר כמ"ש בהג"ה מיי' הל' ובשו"ת רח"ם ולא זכתה בחמה של השבוי' המפסחת ומ"מ כ' רח"ם ולא זכתה וכ"כ רמ"א יו"ד רנ"ג דאפי' נתנו להכתולה עלמה ומתה המעות מוזרים. ומ"ש בקובץ סי' שנ"ט דביו"ז דמה רא' הרא"ה מירושלמי דמדר למעי דזכה בו. דשא"כ כיון דתוכו המעי הוא בחיים מ"ה זכה. אין הכוונה משום מעלת מי. אלא כיון שש מדיין המלוה יכולה להמקיים דמדר בעד המעי והוא מ'. משא"כ בכה דהמלוה דבשבילה מדר נתבטלה אין שום יחרון אפי' מסר המעות לאחי':

וישנם דאם היו פרנסים ממונים על כל מניני לדקות כי' רשות בידם לעשות בהכסף כרלונם כמ"ש יו"ד רנ"ו ס"ד דשאים לעשות מקופה תמחוי וכו' וכמ"ש יו"ד רנ"ג ס"ו בשם פי' המאירות לרמב"ם. אך הדאזהרם שבזמנו לא נתמנו ע"ז. ומ"מ אלמי כי המלנות יבחרו להם שני חנשים וכ"ה ברא"ם. ובאשר מסכימו כן יקום. (ותידוש כי הדין הזה הוא בכל חלקי הש"ע סי' נ"ג. תו"ח קנ"ג ע"ז ב' ומנ"ח ס'. יו"ד רנ"ג ס"ז. תו"מ רנ"ג סע"ז. תפ"ע כ"ג ד"מ וכ"ם ח'):

סימן קלו.

הגהות לספר חבלים בנעימים חלק א'.

דף ו': אין אדם מעיד: עי' יש"ש כ"ק ס"ח סי' כ"ג ומשפט שלום קפ"ג (כח: כט:):
דף ח. סוף אות ט': עי' שער המשפט סי' ו' סק"ו:
דף ט: סוניא אויר: עי' ירושלמי שבת פ"ח ה"ו ר' וכן מוזכי ור"ע אמרו דבר ר' ואלי רבא פרה פ"י מ"ד ורמב"ם שם מ"ה ובזכיים (נ"ג.) העברת כלי כמחת דמי וחולין כ"ד תויר כלי חרס מחת ונבו טיהור. והא"מ ר' סק"ו. ורמב"ן פ"נ בכורות חות ל"ב ומהרי"ם תלנדי:
דף יג: אות ו' ד"ה בנו"ב: **משפרש** מהני' מכוח (כ"ב:) מת
מתת יזו שפור פוסף לו רעופה פ"ו גולה ופי' (ב"ם לב:)
והייט דריבת מת מת"י הוי חוכם אף שאנו הרופאים. משום שת"ח לו לדעת. וכשיפא פוסף לו רעופה פוי שונג כיון שהי' יכול חז לידע:
דף יד. ד"ה ובש"ם: **וכן** בקדושין (כ"ג.) מה אמה עד שיולית נפ לרשות שאינה שלו ורש"י ד"ה שאינה:
דף יז: ד"ה ועי': **וכן** רמ"א חו"מ סי"ז ס"ג ויש מחירים בהפירה שאינה של קיימת ואין להחיר כפני ע"ה ופ' בבבו' (כב.) חד אמר לאחשה: שם סוף אות ז' ד"ה ומצינו: **וכן** בחולין (קז:) ליק הא דאיכ' לדם חטוכ:
דף כב: אות נ' לעניין בר השחית בתפקר: עי' בפלאה כתובו'
(פ"ב.) ד"ה אלא שכתב נ"ב דנם העלים בשניים הפקר ופי' חוס' דפק"ח בלאים פ"ז ואחדא ישראל מ':
דף כה: ד"ה מקור: **ועי'** ב"ב (מב:) בהמה לפנא ואיבל' דשבנ"ח טהן לו דמי בשתו ודמי ביפא חורחין וכן פי' דשבנ"ח וכו' המוכר סעודה לחברו וקלקלה נותן לו דמי בשתו וכו':
דף כז: בידו. **עי'** ערוכין (ע"ח:) ותו"ח שפ"ב ס"ו מחלוק' רמב"ם ורא"ם ומ"ב חניגא תו"ח ל"ס:
דף כמ. כלי גורל. **עי'** בית שלמה חו"מ סי' מ"ם.
דף לג. הערמה. **ניפורש** דמכני סמרמה נם בדאו' סוף נעשים שני מנורעים שנתערבו קרבנותיהם וכו' אמר להם ר' יהושע יכתוב נכסיו לאחר ויביא קרבן מני. אפ"ם שפשיר שמביא קרבן פני מדאו' לא יצא כמ"ם שם מ"ב וכת"ב. מ"מ מכני הערמה זו לכתוב נכסיו לאחר. ואף דספק הוא שם הביא קרבנו מ"מ לא שייך לומר בפיקא דאו' מפ"ח לקולא. שכל זמן שלא הביא קרבנו הוא בחזקת איסור לאכול בקדשים, ופי' עוד חוס' להלוח פ"ח מוכח בר"ם שם פ"ז מ"נ ובלבד שלא יפרים ואם בפרים הרי אלו ממאים. ויעוש מחלוקת בסוף שומחה לגאת אי הל"מ או מדרבנן עי' רש"י ביצה (י.) ד"ה בוצם (ול"ח.) ד"ה בדאו' ופ"ך יו"ד שפ"ב סק"ב. ועי' ת' מהרש"ם ח"א ל"ב וכ"ו:
דף לו. זיעה. **אי** מהני הנעלה ע"י זיפה עי' מהרש"ם ח"א סי' ל"ב:
דף לח. חזותא. **עי'** רא"ם ורשב"א וריו מוכח כ"י קל"ח בלבם הנפים ורש"י (נדה פ"ו.) נבי כחול ורוקח מוכח כ"י ופ"ז סקי"ז. ותו"ח קפ"ח ס"ב:
דף מא. אות ה'. **עי'** בית שלמה חו"מ סי' נ' ומשפט שלום ר"ם (ג.):
דף מנ. סוף אות ה'. **עי'** נפש מי' יו"ד ר"ם ל"ב:
דף מד: כופים. **עי'** בית שלמה חו"מ ק"ח קי"ב:
דף מח: ד"ה וקשה: **עיו"ש** בפשט לא חומרי' כופים על מדה כדוש. וי"ל מש"ם לריכים לחקנת מרים (ניטין נה.) ולא חמרי' כופים על מ"ם שיטול דמים מסוס דפשט בעלמו. אבל בשוב יש נם בלי הקנת בפנים אין לריך לקפקף בביה. ולפ נראה לף דבקרקף ל"ם חקנת מרים כמ"ם כי' ס"ם שע"ח וס"ם שע"ו ורמ"ח ש"ם ס"ח. מ"מ בשוב ח"ל לסחור הבנין. וצ"ע מל"מ פ"ו מנגבה פי"ח ושפר המשפט ש"ם ח'. דאלי במחלוקת שברמ"ח רפ"ד בנחיל. ולי נ' דאפי' לפי' ריש"ף ורמב"ם שם דאין יכול לקרן המקף. מ"מ שאני החם דלכחלה הוא. ולכחלה ל"ם כופים כמ"ם פחמי חצו' שם"נ סק"נ. אבל הכא שבבר בנה ח"ל לפחות. משום מדה כדוש:

דף טו. אות א'. **וכן** מצורם רש"י שבת (קג.) ד"ה ולא יאמר. דהשולח את חבירו לשכור לו פועלים כשכח עובר על לפני עור תש"ג דתי' דרבנן הוא תמלוא תפלך:

דף טם. סר"ה וכשפר. **וכמ"ש** חוס' חולין (י"ח:) ד"ה ליחוש שהקשו דלמא מיירי קרא דדולת כשרי' קרוס חות מגולה ולהו שהי' שלם ותי' דדיחק להעמיד הפסוק כך. ועי"ע זכחים (ס"ב.) נ' גניחים שלו:

דף נו: בלד סתם לעולם. **עי'** כית שלמה תו"מ סי' י"ג ד"ה ד"ה ו"ה. וסו"ס רש"ס ח"ח לית וכשמ"ד לחברים ו"ד ד"ה (וולנה מ"ו.):

דף נח. ד"ה וכשיך. **עי'** מהם סופר תה"ע ח"ח ס' י"ב סקי' וסק"ח:

דף ס: פרהסיא. **עי'** כית שלמה תו"מ קי"ח:

דף סר: **עי'** מ' מהרי"ח תה"ע סי' ס"ח:

דף סה: ד"ה וכן: **וכן** כ"ק (ג"ח.) כתה עניני תומד ועי' תה"ע קמ"ה ס"ם כהנ"ה

תשו' ר"ח מרוטנבורג דתין לסחוך כזכ"ז מתומרות הרופאים. וי"ל דוקא כזה שייתק מחולי לחולי שקשה להבחין אם מת מחולי הראשון כמ"ש כמ' מיי' שמת לית נשמר מכמה דברים שמחזירים חוהו לחוליו ילא מת מחולי הראשון. ונם דוקא לחומר ערוה חוששים. ורלי' דבחו"מ כ"ג ס"ב כתהנה ס"ת לית הכיא רמ"א חשמ זו. ועי' עוד מענין רופאים כמ' רש"ס ח"ח סי' י"ג וכ"ד:

דף סו. אות ב'. **וכן** מצורם רש"י שבת (קג.) ד"ה ולא יאמר. דהשולח את חבירו לשכור לו פועלים כשכח עובר על לפני עור תש"ג דתי' דרבנן הוא תמלוא תפלך:

דף סם. סר"ה וכשפר. **וכמ"ש** חוס' חולין (י"ח:) ד"ה ליחוש שהקשו דלמא מיירי קרא דדולת כשרי' קרוס חות מגולה ולהו שהי' שלם ותי' דדיחק להעמיד הפסוק כך. ועי"ע זכחים (ס"ב.) נ' גניחים שלו:

דף נו: בלד סתם לעולם. **עי'** כית שלמה תו"מ סי' י"ג ד"ה ד"ה ו"ה. וסו"ס רש"ס ח"ח לית וכשמ"ד לחברים ו"ד ד"ה (וולנה מ"ו.):

דף נח. ד"ה וכשיך. **עי'** מהם סופר תה"ע ח"ח ס' י"ב סקי' וסק"ח:

דף ס: פרהסיא. **עי'** כית שלמה תו"מ קי"ח:

דף סר: **עי'** מ' מהרי"ח תה"ע סי' ס"ח:

דף סה: ד"ה וכן: **וכן** כ"ק (ג"ח.) כתה עניני תומד ועי' תה"ע קמ"ה ס"ם כהנ"ה

תשו' ר"ח מרוטנבורג דתין לסחוך כזכ"ז מתומרות הרופאים. וי"ל דוקא כזה שייתק מחולי לחולי שקשה להבחין אם מת מחולי הראשון כמ"ש כמ' מיי' שמת לית נשמר מכמה דברים שמחזירים חוהו לחוליו ילא מת מחולי הראשון. ונם דוקא לחומר ערוה חוששים. ורלי' דבחו"מ כ"ג ס"ב כתהנה ס"ת לית הכיא רמ"א חשמ זו. ועי' עוד מענין רופאים כמ' רש"ס ח"ח סי' י"ג וכ"ד:

דף פח: בלד שתיקה. **עי'** כית שלמה תו"מ סי' כ"ד ומשפט שלום קצ"ו (יד.):

דף עה. ד"ה וכתשארת ישראל: **עי'** דכרי לחמת (דכרי סופרים) (קיד.) מ"ם ועי' בירושלמי:

דף פ. **עי'** שו"ת מהרי"ח תה"ע קל"ז:

דף צ"א. סר"ה ובאשכול: **וצ"ע** דכהוריות (י"ג.) שעיר עכו"ם קודם לשעיר נשיא מ"ם הלי לכור והלי יחיד הכי דרכים עדיפי מכולך:

דף פר: שו"ת ז' שמן: **עי'** שו"ת רש"ס ח"ח סי' קפ"ג כשמן תרעיני רשפ"ק שכי להחיר חם נשפה כיחוץ מצומר לפסח:

דף צב: שו"ת ט"ו: **עי'** מ' רש"ס ח"ח ע"ח. ע"ם. ז'. השלה שפא ח' ע"ה.

ר"ג. ניה. חרנ"ג. הכי כשמים ח"כ קכ"ח. כי"ל ח"כ י"ם:

דף צו: ד"ה וי"ל: **ועי'** נס רחב"ם פ"כ מכלי המקדש הי"ג כשטשים לוקו טשים פנים כנגד פנים ולחוריהם לחון ומקורו מחד' כמוכר פ"ה כני קכת הלכים פניהם להרון כדי שלא יהן לחור להרון:

דף קח: שו"ת ר"א אות ב' ד"ה ועי"ש: **בב"ש** וק"ן

על נכור בור. פי' ח' מיי' קנין פ"ז שכתב כיון שהיה מקוש ועשית היכך והטיב הכי הוה קרוב למלח שפה:

דף קי. שו"ת ל"נ. **עי'** תשבול ח"ג דף ע' ג

שם בלד ומוסף כתי' בס"ם ח"ח סי' י"ג וכ"ד:

הכלים המאסף בנעימים

רשימת קצת דינים נחוצים

אורח חיים

א) (פי' ל"ב) התפילין ובזוזה מוקף גויל **שני** דינים. (ה) דיבוק
חוט לחוט ופי"ז הימו מוקף גויל. (ב) נקב הגל החוט
לו בחוטו. ובשני דינים הלו לף אם הי' כן בשעה כתיבה מ"מ מוחר להניח (דהייט בנקב. אם יכול לגרור מן הסובי שמלדדי הנקב שיעחר קלף חלק מפסיק) ואין בו משום חק הוכוח. כיון שלא הי' פסולו בגופו (בגדנק. כמ"ש ל"ב י"ח) ולא משום שלא כסדרן (שם כ"ה, מג"א כ"ז. ט"ש הרב ס"ב ט"ז). ומ"מ אם ט"י הדבוק נשחנה לורת חוט יש בו משום חק חוכוח ושלא כסדרן (מג"א כ"ז. ט"ש הרב כ"ח). ואם נעשה אחר"כ. בגדנק. אם לא נרר פסול (ל"ב י"ח) והייט משום חי' רחשון שבכ"י שם. ובנקב אם ניקב אחר"כ ופי"ז הימו מוקף גויל ת"ל שום חיקון (ט"ז ז'. ט"ש הרב י"ט). נקב שחיטו ניכר רק נגד השמש הימו פוסל לענין מוקף
גויל כמ"ש ט"ז ז' וט"ש הרב י"ז:

ושלא כסדרן **כל** מקום שת"ל כחיבה רק מחיקה
לא הוי שלא כסדרן (ל"ב כ"ה.
ט"ש הרב ל') ואפי' היכא דלריך לחיבה מועטה כגון
י' שטל ב' . ע' . ל' . ח' . ע' . ורגל ח' שלישים נוגעים
ואפי' הפירוד ניכר להדיח וחינוק קורח החוח לא הוי
שלא כסדרן (משנה אברהם סי' ל"ח ס"ב. ע"ח: ע"ז:
דלא כפמ"נ) ומ"מ ל' ב' חלוקים לשנים ל' (יג) ב'
(עי) כיון שחלוקים לב' חוחיות אי' לחקן לף שחיוק
קורח החוח והוי שלכ"ם. כ"ף עשוה לך כולך עד
סוף הקלף והימו מוקף גויל. ודאי נורר קלח רגל הכ"ף.
ואין זה שלכ"ם דגרידה אין חשש ואף אם יגרור לא
ישאר כשיעור רגל. ויש עלה לגרור מחחלה את
רחש הכ"ף שיהי' קלר מעט ואח"כ לגרור את הרגל
ממנה:

ואם תוכותו **כל** היכא דנעשי מחיקה הוי ח"ח. מ"ם
שהוחה נדבקה נורר כל המרעוש
ואפי' נעשה הפסול אחר הכחיבה כגלגה עשה דיו לחוך
החוח הוי ח"ח ואין לו חקנה בחו"מ דהוי שלכ"ם (ל"ב
י"ז י"ח). שעוה שנמף על השם מיחר להכירו (משנה
אברהם סי' ל"ו מ"ה. ע. עי' שבו"י ח"ב ד') מג"א
ל"ב כ"ג:

ואינוקי **אם** ספק אם יש שיעור ו' ז' ן' מהני חיקון
ואפי' מהחלת הכחיבה אבל אם ודאי
החוח היה כלורחו לא מהני (ל"ב ט"ז. ט"ש הרב כ"ז
ול') נפסק ופ"ו לשנים מכאה לחיקון חלק החחחון (ס"ז
י') חסר חוח פסול. אם יחר יגרור וימשוך את שלפנ:
אם יכול (מג"א ל"ג ט"ש הרב ל"ה). המברם קולמוס.
עי' מג"א כ"ז. בית שלמה חו"ח ז'. למ"ד בחיך ד'
ונראה שה"ח אם לא נשחנה לורח החוח לנמרי כשר
(עי' משנת אברהם ע"ח). סי' ל"ז ע"ז חו"ח ל"ב ל"ח ומשנת
אברהם סי' ע"ו ל"ד: ופי"ש נחחדש חח"כ):

והשמן **עי'** משנת אברהם סי' ל"ו ס"ב. ובית שלמה
בשם מהר"ל מפראג ורדב"ז ח"ב חק"ו
וכמה פוסקים דלא כרי' האכנדרי ברמ"ח יו"ד רע"ו.
והמיד לנוכך חיקון מוחר למחוק לפי' ניעב רגל ה' רק
מעט, ולפי' כחב בכשרות ונדנק לחי"ב. דלא כט"ב
ב' יו"ד קס"ב:

ב) בהכ"נ. **לחקן** לפני ביהכ"נ רולים העומדים
ליקח הלבנים המקולקלים לבית
המרחן. נרחה דבני בחשבם זמ"ה בחעחד לחבי העיר.
דהייט להכריז בבהכ"נ לחיה פעמים ולה שרי נם לבית
המרחן וכמ"ש קלנ ס"ב. ולהופן למכור ע"י עכו"ם
להחד לח הלבנים ולה יוכל הקונה לעשות בם מה שירלה.
ובשם של כרכים לי שייך פה עי' מג"א קל"נ ט"ז בשם
מ"ב ושי' חדם (ה) לפי' כרכים רשות לזע"ה בזמ"ז
לעשות מה שירלו. (ב) ל"ה כרכים הלה בירידים נדולים
דלהו מעלמל. (נ) מה לבעת לחחורחים בחלוף הלבנים
כיון דהביהכנ"ם נשחרה:

נ) פת הבאה בכסנין. **עי'** קס"ח ס"ז שיטה רמב"ם.
ל' דלם נילוש כמי חורז
לא הוי כסנין דנעי' שיהי' מהוך היטב ועשם הפרי ניכר
בהפת עי' רמ"ח שם. וברוטב למוקין לו פלוימין ודלי
דמהני. לך העיקר לם נרגש מהיקות. (עי' הרי בשמים
ח"ב כ"ה. ורלחי' בשם שערי דעה ח"ח דלם נילוש
כמי שהעש מהני והא ל' ל'). והא מלחי מפורש כמה
יהי' שיעור למוקין במים שיהי' נחשב כסנין. ולענין קדוש
בעי' שיהי' יוחר מחלק שמיח במים. ובכח ל' דעיקר
חלוי לם בטעם נרגש. והלא לדעח המחבר לף מים
מרוכים לם נרגש בטעם הוי כסנין ולפי' לרמ"ח מ"מ
לא הנביל כמה פירות יהי' במים. וי"ל עוד כיון דדרך
העולם כן לעשות פח כסנין בחופן זב ולינם קובעים
עליו לפח נמור הוי כסנין דמ"מ לימו חשוב וכמ"ש
ט"ז קס"ח סק"ו לענין ספק על הק' הב"ח:

ד) ה' שבת. [מיא] (ה) **בעלי** מ"הייזער לריכים
להשניח שהמים
כחוך הקטסיל יחכשלו מע"ם כמלכל כן דרוכלי. היינו
שיהיו רוחחים ממש. ולפ"ם שמבטו"י הוח רוחח מ"מ
לם לח נחכשל מבטו"י ומערה חוחו למים מכושלים
כשבת ועי"ז מחכשלים נם המים הרחשונים לסור כמ"ש
ס"ח דלפי' רוחח לסור לבשלו. (ב) בין טון לחוך
חמין. לו חמין לחוך טון מוחר בכלי שני כמ"ש ס"ח
ס"ב. ובב"ח לפי' חמין לחוך טון לוסר פמ"נ ס"ח
מ"ז ט"ו. ודברי בלבלת שבח בללי הטמנה כ"נ ס"ב
ד"ה וחסור חמוחים. ולערב סטנם כחים, יוב לין
לביעה בחוכלים (ס"ב י"ט כ') ועי' שמ"נ ס"ח מ"ז
ע"ו לוסר לם מחבון לנמוע ועי' כ"ב שע"ח שם
ד'. לכל שמ"נ פחיחה שבח ד"ה עוד רחוי וס"ב לשל
כ"ה לוסר רק לם קלי למכירה ואח"ב הכח שרי וכן מחיר
קע"ע מנחה חדשה קל"נ. ולף דנם מוליד ניח ע"י
סטנם לו לימוני. לך עי' חב"ל דחין ניח בחוכלים.
ולף שבקונטרס לחרון לש"ע הרב חק"ח חבית דעוח
לחיסור

לאיסור אם אין כוונתו לשם מעשה רק לריח. לך כ' דוקא ע"י עישון אסור אבל ע"י מעשה ולימוני שהם אוכלים לכ"ע שרי. (ג) עייה של נכרי אם יש חשש שמא ירבה בשבילו אסור רק אם עושה למכור בעיר שרובה נכרים מוחר (שד"ח אסי"ד בשולי נכרים ז' בשם מזמור לדוד ועי' שבו"י ח"ח או"ח י"ב). (ד) מוחר לערות עייה על ליקער דאין ניצול אחר ניצול (פמ"ג סי"ח מ"ז ס"ו). ולעורות על עלי עי מכ"כ אסור דמבטל כ"ק. לך אם כבר עירו מע"ם והוריקו המים. לז ניכם אין ניצול אחר ניצול. (פמ"ג הנ"ל. וכללות שבת כ"ג ס"ב):

ה) איזה דינים בה' שבת. (א) **שן**. בשבועות נדול יש"ל דמוחר להוליה

גם ע"י ישראל לף דהיה מלאכה דאי' כמ"ש מ"א סכ"ח. (עי' מנחה חדשה קס"ע ל"ב ד' בשם תו"ה ל"ח יש דים שיטים דהוי חולה שים בו סכנה. ועי' פסקי דינים ל"ל סכ"ח דשם רמ"ם דכ"ב לי' טובא הוי מספק כמכה של חלל ומחללין שבת). (ב) העטעסקיס. עי' בהי"ט ס"ח ל"ח בשם פרי לההיר וכ"כ ס"ע הרב שם מ"ד. ופעטכער אם מגור לף שטושהו כיד שרי (מהרי"ל הלוי ח"כ פ"נ) ומקל אם ל"ח בלעדו שרי חיק לעירוב (וסומא לסוד) (ש"ע או"ח ש"ח ו'). ומקל הפלה במקום שהמנהג כן מוהר בחוך העירוב וי"ל ה"ה פרסלין בעורים לבשים (עי' קצה"ע פ"ד מנחת שבת י'). (ג) לסור לחלוה בגד לח נגד האש עד שהיה ש"ס (ש"ח מ"א ל"ז וש"ע הרב ועי' פמ"ג מ"ז ס"ם ס"ק). (ד) פח נכרי שנילפה בשבת לצורך נכרים. בשעת הדחק או לצורך מלוה מוהר (שכ"ה. חו' ע"ז ס"ו ע"ב ורמ"ם ס"פ אין לדין). (ה) ערב בראל כ' דמוחר לפחוי בשבת וכמ"ש שבת קל"ח ע"א מטה וכסא מרפסל ומפלה ואו"ח בסי' ה' ומ"ה ס'):

ו) שבת (א) **גינה** שיש בה זרעים (זרעים מבטלים הדירה ומקרי לישו מוקף לדירה) לף שהיה קטנה מאד מ"מ לסור למעל מהיה להוכה ומהוכה לבית. ובהוכה מוהר למעל אם היה יוהר מבית כלאים. (ב) ונן של לילנות אם מוקף לדירה מוהר למעל בהוכו. וכן מבית לחוכו. (לילנות לא מבטלי דירה) אפי' נדול מאד. ואם לא הוקף לדירה (שהנן קדם לבית) אם יוהר מבית כלאים אסור למעל בו. (ג) אם יש בו נם זרעים אם הם מועם הנן ונם פחות מבית כלאים הוים מבטלים הדירה ומוהר למעל שם (ואפי' ממש לבית ומבית להוכו) ול"ד ללעיל חות ח'. (ד) נינות יוהר מכלאים שיעשם בחוך העירוב. אם יש להם מחילות מיוחדות נראה דאסור למעל בחוכם ואם הם פחוחות לחוך מחילה של טרח הפלה מוהר למעל בעיר ואפשר נם בחוכם (חכ"ל סי' כ"ם דכר שמואל דבעיר לא אמרי' זרעים מבטלים היקף לדירה. ועי' מנחה חדשה סכ"ח ודבריו ל"ע. ועי' בכרי מלכיאל ח"ד סי' נ' שמחדש דאם מקף לדירה אח הבינה מוהר למעל נה ונם מבואים למ"ם פרי חבואה מוהר בבית מהיר שכ"ח. ועי"ש שהקשה מחילות. ופלא כי כן כחב בח"ל):

ז) עירובין. ח) **פרצה** יהירה מעשר לחוח בפי בירת כפחח. ב) אם לא נחרן המבוי כמלואו ובשהר עוד מן הנדר לו פחוח מעשר לחוח ל"ל שום חיקון. חון אם נקבי נה רביב בפרלה לו הה פרלה של ד' עפחים נרע חיקון (שם"ד) ויש להחיר ולומר דחיקון זה ביינו לחי אחד (ח) עי'

לחן העוזר דאם נפחח מבוי יש לוה"פ ל"ל בפרלה זו שום חיקון וכ"כ בית שלמה לוח מ"נ מ"ח מ"ם כ"נ ונחל השכול ח"נ קס"ח. (ב) אם נפרן לכרמלים לכ"ע די בלחי כפמ"נ שם"ם מ"ז ח'. (נ) מנ"ח שם"ב מסופק בחבואות שלנו ו"ל דיעם בחלר דלין מזיק בקיעת רבים. (ד) י"ל כמ"ח סי"ם שם"נ דרבים דוקא שבים רבות. — ואם בחחח לח כוי שם הלוך לרבים לף שלין המקום מלוכלך י"ל דלא מקרי בקעי רבים כמ"ם פמ"נ שם"ה מ"ז ח', ואחל ד'. ואם נפרן במלואו. לז במבוי די בלחי ח' שבניו ורחבו כל שהוא ונבהו י' פפחים. ובחלר כ' לחיים מב' לדדים. ומבואות שלנו מחצרים בחלר (רמ"ח שם"נ כ"ו). ואם הפרלה מפולם מבני ריחות. לז לפ"ז שם"נ י"ח במבואות שלנו דיעם במבוי מפולם דבעי מלד ח' לפ"ם ומלד שני כ' לחיים דאבילות שלנו במבוי לחומרת זו דמחצרים מחיר בשלם מחצרת מבוי והומרת חלר. אבל עי' מבי"ם ח"ח ל"ד וח"ם ח"ו פ"ב ובשמח לדם ע"ח ומבי"ו הלוי ח"ב ק"ח דדין חלר להם. ודי לפי' במפולם בכל לד כ' לחיים דמחצרים רק חומרת חלר ובחלר לין מזיק מפולם וכן טובים:

נ) **לחי** בעי בחוך נ' עפחים לבוחל (שם"נ י'). לוה"פ לף רחוק כשר. עי' ריטב"ח עירובין י' ע"ב כד"ה עושה ושי"ח רעק"ח י"ח ועי' מנחה חדשה סי' ה' ד). לפי' הרחיק ד' עפחים כשר דלא כמ"ח. ד) אם הלוה"פ בחוך נדר מקור חיים מחמיר וח"ם חו"ח ל"ח ולי"ו מקיל ומלרף רק שום היכר כל שהוא לחשלה עיי"ם. ועי' דבכי מלכיאל ח"נ סי' י"ז מחמיר במק"ח. ה) לוה"פ לכ"ע מהני ע"י סיד מחוי כמ"ם חכ"ד ע"ד ועי"ז שם"נ ב' ושמ"ח:

ו) **ברחוב** לחשלח שנו חכל ברחם מנג לחד לחבירו והעחידו לחעה חחת הדרחם קנה מכחן ומכחן של י' עפחים (ולא חחח הנג רק חנולה לחויר כמ"ם ס"ז שכ"נ י"ע לף שבבירו הם נגד עירובין י"ח ע"ב בביאה כח"ם ש"ע הרב שם ושמ"נ ומחל חכסול, ומשם מוכח דאפי' הנג מפסיק כשר):

ז) **ונ"ל** דמוחר להשחידן על כנג שני קנים וטה"פ על נביהן. ורחיתי בשם הי' סי' ל"נ ותוסר חשום דהוי מחילה ע"נ מחילה כח"ם עירובין כ"ד ע"ב דלא מהני. ומ"ם כחב דלם העמיד הקנים ע"נ חל נמי לא מהני משום מחילה ע"נ מחילה (ומ"מ לם כל העיר עומדת על החל ודלי דמהני כח"ם שם כ"ם ש"ח הוחיל ובחויר מחילות עליומת הוא דר). ודבריו נפלחו בעיני דבאני בחם דבמחילות פרחשומת לין מועילות משום דלא הוקמו לדירה מש"ה נם לם מעמיד מחילה חדשה לדירה עליהן ג"כ לא מהני דאין ניכר שום דבר חידוש דנם בחחלה היו מחילות חלה שלא הועילו. ולכן ודאי לם יעשה לוה"פ למעלה לא יועיל דכי עדיף לוה"פ מחחילה נמורה. לפל הבח בהל מה בכך שפי' מבחלה חל הא פי' פחוח ופרלה ועשה נעשה פחח. וביין דם"ם יש לוה"פ על ההל למה לא יועיל הן מחילת החל לא הועילה כלום מחחלה להחיר בפלפול ול"ם לקרחם בשם מחילה יהיה הכח על הנג. ומה שכחב הנשם פי' שם רפי' מבחקוך חיים דאוסר לחחוך הקנים של לוה"פ בחוך הבית אז הנדר משום דדבר בחוקף בחלן דחליף. הרי דלף שחקנים נבוהים למעלה מהחלר י' עפחים ול"ב נפי דבית בחלן דחליף ת"ם הקנה מלוה"פ עומד על הבית ועל נג כחלר אפ"ב בין דהחלר בחלן

דמלית דלח מבני מה שהקנה עומד למעלה דמחילה ע"נ מחילה לח שמי' מחילה עכ"ד ולינה רחי' דשמעתו של המק"ח מקום רחלן דמלית דרה"י טולה עד לרקיע . ולח מקום מחילה ע"נ מחילה :

ח) **אם** נהקלקל לורת הפתח (תפי' כחול . מפו"ד מהד"ת ק"ח ס') מוכר לחקנו כשבת ע"י נכרי (תי"חפ"ב י"ל ומחלה"ם ס"ם שכ"ה כשם ע"ת) . והם נהקלקל לורת הפתח כחול ולח חקנוהו כלל . חו חפי' כחגרות שהם כחקונם לחסורים למלחל כיון שהב"ת מוגת בהכנ"ם ולחסור להוליחו משם לרשות זה ולה"ה נמל הע"ת. ולהם חקנוהו כשבת ע"י נכרי . לף שכין השמשות לח הי' חל הע"ת כיון שחו נספק לוה"פ ובמל החיכור מ"ת חם הע"ת נעשה על כל השנה ודלמי שכי (משנה ברורה שע"ד ד"ה ונפחם) . ולחפי' נעשה רק על שבת לחד מ"ת כיון שבלוהו מקום רגילים לעשות תמיד מקיל בנשמת חדם כלל ע"ב . ולהם נהקלקל לוה"פ כשבת חו לף שלח חקנוהו . מותרים למלחל כל החגרות שהן כחקונן ולחפ"ם שהב"ת מוגת ברשות לחר משום הוחיל והוחרה הוחרה (ס"ה שכ"ה וקנ"ע ל"ד כ"ו) לבל חם נהקלקל ביו"ט לח הוחר כשבת לחריו חם חלו כיחד (מג"ח שכ"ג) :

ט) **מנידים** העירוב כבהכנ"ם לף שלינו בית דירה מ"מ כיון דיש לו דין ס"חוק מבוחות (שכ"ו) ולכן חם חין העיר מחוקנת בעירוב לף חם עושים ע"ת כשביל דיורין שבחלר בהכנ"ם . לח יניחו הב"ת בבהכנ"ם כיון דשחה לינו שחוק מבוחות . חלח יניחו בבית דירה (תכ"ל מוכח מחלה"ם ס"ם שכ"ה) . וכן הם נהקלקל להי"פ קודם שבת ולח חקנוהו . חסור למלחל בחלר בהכנ"ם חם יש שם ב' דירות לף חם החלר מחוקן והב"ת מוגת בבהכנ"ם מבני פשם הג"ל . דב"ת בבהכנ"ם מבני רק משום שחוק מבוי והכח נחבטל השחוק (להי"פ כס' קס"ע ס"ם ל"ד ועי' סו"ת רמק"ח ל"ד משמע דמהור . — לבל הם חין ב' דירות בחלר בהכנ"ם חפי' חין שום ב"ת מוחר למלחל בה ובבהמ"ד ומהם לחלר הו לדירה ח' של השמש מפני שבהכנ"ם ובהמ"ד חינם מקום דירה (מג"ח שכ"ו י". והרב ו') . י) להנית בשני מקומות ב"ת משוחף . תכ"ל חוסר כמ"ש שב"ת שכ"ו ס"ד דהו"ל חולק לה עירובו . לבל קובן לרמב"ם מחיר וכן רחיתי בס' חו"ת מ"השלמה ול וכן מוכח מע"ז שם"ת ד' דנכון לעשות כן :

ח) **ספינה** (רמ"ח . כ"ם של"ט . ת"ד . ת"ה .) עד יום ג' . מג' והלחה . קנין שביתה . בשבת עלנו :

ל) **עד** יום ג' ועד בכלל . חפי' לדבר רשות מחר להפליג חפי' בים הגדול . וחפי' בהולכת למטה מי' טפחים מקרקע . וחפי' במקום שילמרך ישרחל לעשות מלחכה בשבת (רמ"ח ס"ח . מג"ח סק"נ) :

נ) **מיום** ד' וחילך . בים הגדול חסור (משום בימול עונג) . לבל בנהרות ולמעלה מי' טפחים (פ' שיוכב למעלה מי"ם וחין רגליו חלויות לחוך מטה מי"ם . לף ספינה עלמה לחשה מי' (ש"ע הרב) וחין הספינה הולכת בשביל ישרחל וחין חשם שישרחל יעמוד לעשות מלחכה בשבת . מוחר להפליג חפי' בע"ם (רמ"ח ס"כ) :

ג) **וכ"ן** לדבר רשות (פיול) . לבל לדבר מלוה (חפי' לכתירה . חו לרחות פני חבירו) מוחר להפליג בפ"ם בכל מקום חפי' בים הגדול . וחפי' בהולכת למטה מי"ט חון לתחום (רמ"ח ס"ח . הג"ה שם סם"ד)

ד) **ואפי'** מחלת הספינה בשבת מ"מ לדבר מלוה . חם קנה שביתה ע"ם כין השמשות (חפי' חל יו"ט בע"ש . מג"ח רמ"ח י"ח) בחותה ספינה (ולח מספינה לספינה . מג"ח של"ט י"נ) לף שינה ממקס . מותר לכנוס בה בשבת דהוי כביתו (רמ"ח הג"ה נ') וקנין שביתה זו מועיל נם בחוך התחום לענין חי' שם דהוי היכר (נחיב תיים רמ"ח) :

ה) **דירך** למקין . חפי' בחוך התחום וחין הספינה הולכת בשבילו וקנה שביתה מע"ם חין היחר ברור (נחיב תיים רמ"ח מחיר . נו"כ כ' מ"ם מסיקן) . ובמעבורת שרים כ' בשו"ת רמק"ח י"נ דומלי חין מועיל קנין שביתה דלח סוי כביתו :

ו) **ובשבת** עלמו לכנס בספינה (בלח קנה שביתה) לסור בכל ענין . חפי' דבר מלוה . ונהר מחוק . וחוך התחום . וחפי' מהלכת בשביל נכרים . חשום חי' שם . (מג"ח רמ"ח ח' ו"ם . של"ט י"נ . תרי"נ ח') . חון חם הינה שעה כלל . חו בקטירה חע"פ שעשה מוחר (של"ט ז') :

ז) **אם** נכנס לספינה ע"ם מבעוד יום ולח יצח משנה וחין יכול לו שכ' בשום עשם למשה מי' . לח קנה שביתה בשום מקום . ולכן בהגיע לנמל בשבת יש לו לשלים חמה ככל חדם . חבל חם קנה שביתה בספינה וילח ממנה . ח"כ קנה שביתה חח"כ בביתו . חו שבירר לו שביתה בספינה בשבת במקום פחות מי"ם וחח"כ יצחה חון לתחום לף למשלה מי' חין לו חלח ד' חמות . וחסור לו לכנוס לעיר . זולתי חם נשתים יורדים . חו חמה מלערתו חו לריך לנקביו . חו דחשוהו נכרים חו נכנסה ספינה מלמה לעיר נפל חלו כל העיר לו כד' חמות :

ת) **וספינה** עלמה . חם נכנס מע"ם חו שכ"ם קנה שביתה בה מהלך חת כולה כין שבשת בחוך מחילות . חבל חם נכנס בה בשבת (בחיכור . חו בהיתר בפק"נ) בשניה כולבת מהלך חת כולה. וכשומד' חחר תחים שבת חין לו חלח ד' חמות חפי' למשלה מי"ם כיון שלח שבת בחוך מחילות (ש"ע הרב ת"ד ת"ה) . עורב הדין . נרייהת שבת י"ט ע"ח חין מפלינים . ו' שיטות . ח) רשב"ם דקחי לב"ם . ב) ר"ת חחומין . ג) ר"ף ורמב"ם טוע שבת . ד) חוס' שם . ה) בסה"ת ורמב"ן מחנה לחלל שבת ע"י נכרים . ו) רשב"ח מחנה לדחות שרם שיהי' חולה :

מ) . ה' פסח (קנות דינים נחוצים) :

[א] כלים : (ח) כלי (והי"ה ב"ח שהסיקו בלוד . מ"ז תל"ח כ' .) שהי' לריך ליבון ונשחתם בשבת ע"י הנעלה מוחר מס"ם . שמח חתן החירח בלע ושמח חבי' מוחר (ח"ח תכ"ח י"ח . שם"ה י"נ) . ומחבח שמנגים חפי' כ"י . נשחתם ע"י הנעלה שרי דשימוש דיעבד חרחי"ם וכן כ"מ שהחתם שחח חיים חם הנעל ונשחתם שרי (ח"ח תכ"ח י"ט) חון ביכחיזין שים חשם בעין להסור ע"י הנעלה חף דיעבד בלי לבון (מג"ח ת"ה ל"ה) וכן חפי' בפ"ם חם נשחתם חסור לחכלו בשבת מחשם בעין וכ"ו בלוחו שנוהגים בו לחם לו חריין שנחתך בסכין חתן (שם"ה תכ"ח כ"ד) . (וקשה לי נימח דחמני ס"ם שמח נטלפ"נ שרי ושמח בשחלוחות ח"כ בכל כלי חתן

אם ניטל דיעבד בפסח יהי' מותר לאחר יו"ט ניטל בו קה"פ
חמץ בטיל מ"מ אם לא ח"כ קה"פ ניטל בו דבר לאחר
נקלם החמץ ויש ס' שהה נגדו. ולו אם ניטל בתחלה בלק
עם מיט יש לח"כ ס' נגדו. וי"ל לומר כן דהא מג"א
וסע"ה תמ"ז מחירים רק במשהו וריח ונטלפ"נ ול"ע]:

ב) **ב' קדרות** לא לאכרו להדדי (מג"א תכ"ח מ"ד).
לפו חמץ בתנור ושמו מיד קדרה
לשם מוחר (ח"א תמ"ז ד') תנור שלנו מהני לבון ול"ל
רק מקום שעמד החמץ דלפי' היינו מפטפט בכולו (פ"י"ח
קכ"ה כ' וקכ"ו י"ח) ואם ניטל בלי לבון מותר החבשיל
וקדרה לסורה (מג"א שם) קלכיל לריך טיהה בכל לדדים
(מג"א הס"ח כ') ואם לא טח לוסר פמ"נ הכ"ח ח"ח
מ"ד מטוס זיפה. ומותר ביו"ט ללבן בין לאפות בין
לבשל (ח"י תס"ח ד'):

ג) **מדוכה** אם דכים פלפלין עם פלפלין לריך לבון
קל. ואם אין דכים עם חמץ די הנפלה
אם אין בו גומות. ושלנו אם דכו בלי הנפלה לפי' בפסח
שרי (שע"ה תכ"ח מ"ו) ואם דך מלא אז ד"ח לאחר
במדוכה כ"י קה"פ מותר להשתמש במלא זה בפסח (ח"י
תמ"ז ל"ח):

ד) **חטין** אי' בלם (מג"א תכ"ח י"ח) וכן ל"ה לאחר רוב
תשמישו (רמ"א תכ"ח ו') ומ"מ אם רוב
תשמים הינו ע"י חור סומכים לדעה החירה בלם ומחירים
בהנפלה (ח"י תכ"ח י"ד):

ה) **סכינים** השחזה והנפלה הוי כלבון (ח"י תכ"ח
ל). ויש סכינים אין טלה כי אם פירור
נבדקים. חון סכין בלי קחת. והגומות ינקה או ילבן
על הגומה:

ו) **עריבות** חמץ (כ' טפחים. מ"ז ד"ח לנקות.
מג"א דהוי כניה שאור) לם בלי הנפלה
פקרי הד"ם תכ"ח י"ח כ"א מהיר. הלקח מספר לא הנפיל
ונשחמש בו לסור (חיי"א קכ"ב י"ח) ברזות ידיה (רמ"א
ס"ם תכ"ח) ואם חמצם בלי הנפלה ונכנם מ"ל לסור
(פמ"נ ל"ח תכ"ח כ"נ):

ז) **רדו** במדרה חמולה כ"י מלה ל' והשרכה בלחרות
מוחרים בפסח דמפס הינו חוזר וניטור (ח"ח
קכ"ה י"ט):

ח) **נפו** בנפה חמולה דיעבד שרי דלוכן הוא (שע"ה
תכ"ח ל"נ) אין לו לחלרת לא ירקדו הקמח
(מג"א שם ל"ד). בח מים של נפה של פסח ונפו בה מוחר
דהוי נוקשה ובטל בס' (מק"ח תכ"ח ל'):

ט) **אם** הנפיל הכלי ולא היד ואחב היד במחכל מוחר
דכל"פ (ח"י הכ"ח מ') ובהפ"מ לפי' לא הנפיל
הכלי ואחב היד מוחר (שע"ה הכ"ח כ"ב). אבל בכלי
שנשתמש בו ע"י החור בלי מים לפי' ליבן הכלי ולא היד
ואחב היד במחכל אסור (חיי"א קכ"ה ח'):

י) **כלים** שנטל בהם בפסח לפי' חמץ בעין מוחר
להשהוחם ולהשתמש בהם לחה"פ בלי הכשר.
לך אם בלעו בפסח י"ם שהוח ד"ח דלא מהני לפי'. לריך
לחה"פ הנפלה בלחר (רמ"א ס"ם תע"ז ולחל ח'):

יא) **נתערב** כלי חמץ בכלים פסח. בהפ"מ יסיר
כלי לחד והנשחרים מוחרים (שע"ה
תמ"ז י"ז) ואם ניטל בקרש שמסיר ח'. מוחר מס"ם
שמח של פסח ושמח יבש בטל ברוב (לטל תמ"ז ח'):

[ב] **קמח**: שק קמח שנחלחלה לפי' ס"י נס"ם מכבדים
לפי' נחייבם להלוחיח מכני רקוד בהפ"מ
(שע"ה תס"ו. שו"ח פ"י מובח שע"ח שם. מג"א.
ל"ח ס' כ"נ:

[ג] **קודם הפסח**: ח) ניטל קוה"פ בכלי ב"י
מחמץ לח שהוח כיס בר כיס
לסור בפסח (דחמץ שמו עליו) (רמ"א תמ"ז ה' ומג"א
כ"ד) ולקיימו בפסח שרי דל"ח טע"ע לבל יראה (ח"י
תמ"ב ח') ויערה המוחכל לכלי פסח ולסור להשהוחו בכלי
מחומץ לפי' לכ"י (כ"ב מק"ח תמ"ז בחוריס י"ב. אבל
ח"י הל"ל והר הכרמל מובח שע"ח תמ"ב ח' מחירים
לפי' שלח לעריות). ב) לם בטל בכלי לכ"י קה"פ מוחר
המחכל בפסח ולכן לם רבו מלוח ברחח חמץ לכ"י מוחר
(עי' שד"ח י"ד ח'). ובכנוס ק"פ לפי' בכלי ב"י דיעבד
שרי בפסח דנעשה כנוס רק לאחר מע"ל והוי נטלפ"נ
(ח"ח קכ"ה ט"ו): ג) ואם בטל בסחם כלים מוחר
בי"ט לאחרון: בכלי של י"ם לא מהני הנפלה. דיעבד
ע"י הנפלה שמו בו יין בפסח כשר ויפרוסו מיד (מ"ז
הל"ח כ"ז). ובלי הנפלה לפי' לכ"י ובכנס בו קה"פ
לאכור דהוי ד"ח (בית שלמה חו"ח ס'):

[ד] **ע"פ**: בטל בלח בס'. ולפי' אין ס' מוכר לנוי
חון מדמי לי' (ל"ח כ"ס חמ"ז). ויבש
ברוב אם לינה דבר שבמנין. ונטלפ"נ שרי (חמ"ז כ'). ויבש חוזר וניטור (חמ"ז רמ"א ד'. סוכין. קלוב. חרפ"ק תנ"ג) ויכול לבשלו בפ"ם שיהי' נמוח ולא ילא יפי' חו"ל (מג"א תמ"ז י"ח). ולא לינו חו"ל לפי' לא נודע עד פסח (מק"ח תמ"ז י"ח וכ"ח כ"ה) אם כי' בלי בפ"ם ס' וכיון שלריך קליפה ולא קלף ובטל בלילה לף שכבר הסיר החמה לסרה הקליפה לח. כולן (מנח"ל תמ"ז ר'). חמה בחרנגולה מבושלת קודם שפה ו' ולא הי' כ' ונלמען ואחר ו' בשלה עם לחרת תנ"ג (רפ"ק שם) מלמו חוכן בכלי ואח"כ בפ"ם שמשו בו רוחח שרי דים ס' מד הקליפה. ובפסח לסור (ל"ח תנ"ח כ'):

[ה] **יבש** ניכם לא בטל (חמ"ז ט') ול"ם לי מותר
להשהוחו בפסח (ל"ח י"ח) ואם נאכל ל'
שרי הנשחרים כ' כ' (מק"ח תמ"ז ל"ו). מחיכה נאסרה
במשהו בשלה ברוב (ח"י תמ"ז מ"ד):

[ו] **צונן** היינו לוסר (מג"א תס"ז י"ם) רק. אל. פ"י
כנוס מעל"ע. ב) נלנול בפיסה (נמלאה
חטה בעיסה או במלה דב"י עסק בעיסה מאסר כ"ב ק"ם
ובהפ"מ לפי' חוך הפחח די כ"ב. תס"ז י"ח. שע"ה ל"ז.
ח"י ל"ח). ג) פרורים (נמלח לחם כל החפרוכות לסור.
מק"ח תס"ז י"ם. ח"ח קכ"ב ו'). ד) לח בלח שהבשין
נשחר בו (תס"ז י"נ כמי הנפלה. ומ"ם יראו לבור ק"ם
שרי דנחבטל. וחוך בפסח לסור. ואם לא היי ב"י לפי'
חה"פ מוחר דנעשה בפנס קוה"פ). שפך שכר על כשר
(עי' ל"ח תס"ז ל"ב. ומנח"ל ט"ז. וח"י ל"ח):

[ז] **בארות** שנמלח בם גרעיני חבוחה לף שרי ודלי
כנוס מוחרים המים מכחה מעמים. ח)
לפקיון שלחה בפס ניטל"ח ע"ז מ"ז דמחובר ל"נ משהו.
ב) טומ"ד ג' ס"ם ריי"ד מים מובעים בכל שפה ל"ם
כנוס דהמים מוקרים. ג) נרעינים נטלפ"נ במים כמ"ם
הנה"ח ע"ז פ"ה סי' כ"ם וכ"ב מג"א תמ"ז ו' חמים
שעורים ועיסה נטלפ"נ בנהר. ד) חלקה יותב יו"ד ס"ו
טעם ביולה מחמן ע"י כביסה ומליחה חין בו כרת ומוי
רק מוקלה ותינו במשהו. ה) גם אם הכחר של נכרי חו

הפקר י"ל דאין לו משהו (סע"ח הכ"ז ל'. מכופף. ועי' בג"ח למהרש"ק ושד"ח חמן סי' נ' ס"ז בשם ג"ד למהרש"ם. וכ"כ שם סי' ד' ס"ז דיה לחד שנים רבות):

ואפי' נכנס בו לחם מע"ל מ"מ מוחר המים ע"י סינון בנגד טב כמ"ש ס"ב הרב קו"ל חמ"ב וחמ"ז כ"ד ובו"ח רס"ס ל' קפ"ו ורכ"ג ומגא"ל חמ"ז י"ח דסינון מהני. לכל שם לא סינן ונשחמת טי' טו"ת רס"ס ח"ב פ"ח לחוסר. (ויש לדון בזה לח יום ס' שמח נפל הפח לח"כ הו"ל ס"ם שמח לח"כ ושמא לא בח הפירור בהוך המים. ולפי' שם ודאי כי' הפח נכנס בכלי. נ"כ י"ל ס' שמח לא בח הפירור בחוך הדלי ולה שם בח שמח נלבד ונשפך דלפי' שם בח לפיו לינו רק לי' דרכנן ח"ם ע"י חערובות וכדי"ל לקולא. ומכ"ם שם במחלל כבר לינו. והשחלה רק על הכלים ועל המעם לחר יגא הוי רק ספק מספו. לך בחס"ז י"ב נבי מלינה ס' מספו לחכור דלמ שמולחת לח"כ ויש ס' שמח לא כי' מקודם מ"מ בהרנגולת לסורה. ומ"מ עי' מגא"ל שם י"ז שחקשה בטעמא מלי):

[ח] **מליחה**. ה) חטה על בשר מלוח לה שהטה מבוקעת מ"מ שם החטה לא נחלחלה מן המלח מוחר דהוי טהור מליח וטמח חפל (ח"י תמ"ז ו'. ח"ל קכ"ב כ"ב). ב) שם החטה נ"כ נחלחלה. שם לין ליר. בהס"מ בכחוש מוחר בחכילה ע"י קליפה מכל הבשר (מג"א חס"ז ל"ה). ובשמה מוחר להשהות או למוכר לגוי ע"י קליפה. ושחר החיכוכ. שם נמלחה החטה חוך העוף מוחרת הלחרוה. וטוב שיקלוף לוחם לכחלה (ח"ל קכ"ב כ'). לכל שם החטה למעלה. דיעם כדין בהרנגולת עלמה. ושם בשלם בלי קליפה לסורה (ח"ל קכ"ב כ'. מק"ח חי' ל"ב. שע"ה ל"ה ל"ב ל"ג ג"ד). ותחיכה זו שלריך קליפה נמלח לו נגלה עם לחרוה בלי רוטב שרי. דלין בלוע כחוש כחמן יולח בלח רוטב (מק"ח חס"ז ט"ו) ושם הי' החטה עם הבשר בליר מלוח ושהה כדי שיחיח כל החיכוכה לפי' כחושה לסורה (ובחטה שרק שחרכה בהס"מ מוחר להשהות לו למכור לנכרי) ולמעלה מן הליר הכל לסור לגמרי לם נרחה ליר למטה (ח"ל קכ"ב כ"ח). ס' שם שחרכה מוחר. (ט"ז הס"ז כ'. שע"ה שם כ"ו כ"ז. שע"ח ל"ם. ח"ל קכ"ב כ"ח):

[ט] **צלי**. **נמצאת** חטה בקופה של הרנגולת בגלי. ודאי שהה נפלה ולא הי' בשעת הדחה והוי מ"ם ולינו מחמין (ח"ל קכ"ב כ"ד). לכל שם נמלחה בחוכה. לו שם ודאי היחה מחלחלה. לי הרנגולת כחושה בהס"מ מוחר ע"י קליפה, ושמה ע"י קליפה למכרה לגוי (מגא"ל חס"ז כ"ב. ופכ"פ נרחה להחיר ע"י מכירה). ב) ואם נלגה בשפוד שמחפך וכן שפודים שלנו. כל הרנגולת לסורה לפי' כחושה. שמשהו מחפשם בכולה (ומ"מ רק נחרכה החטה. בהס"מ מוכר לגוי. מחבר חס"ז ט"ו. שע"ה ס'. ח"ל ל"ה). והרנגולות לחרות שגללו ע"י השפוד ומגעות זב"ז כולם לסורות לפי' כחישות ואם לין מגעות לפי' שמנות בהס"מ מוחרות (מק"ח ס"ז. מגא"ל כ"ב) והבהוב לפי' שמן הכל מוחר ומשלין הזפק (חס"ז סע"ז. שע"ה ס"ח):

[י] **עירה** מכ"ר של חמן על בשר בהס"מ סגי קליפה (ח"ל קכ"ח י') ואם לא קלף לסור דבח נשחר משהו. נפל חמן על גוש

רוחח לסור כולו. לך נפל גוש על חמן קולף (מק"ח חמ"ז ט'). כלי שני מוחר בהס"מ אם אפ"י (ח"ל קכ"ח י"ז). עיין מכ"ם כ"י על כלי ג' מוחר בהס"מ בהדחה (שע"ה חכ"ח ל"ג ל"ד):

[יא] **נתבקע** לפי' ממש. בהס"מ נדול מאד מוכר לנכרי חון מדמי לי' (שע"ה חס"ז כ"ה) בחרבך בהס"מ כיוצי מוכר לנכרי (שם כ"ו) ואם נם לא נחרבך כלל מוחר ובעי' ס' (מ"ז חס"ז י' ול"ט):

[יב] **בזמן לזמן** בלוען וכלי שני לין מחזיקים (מג"א חס"ז ט"ו. פ"ח בשם בית טוב. שע"ח שם בשם בית יעקב) ולפי' ברוחח מקילים לי' ל"ל ס"ם. שמא עחה נפלה ושמא לא נחחמלה עד עחה לו שמא לין החיחון נמור (ח"ל קכ"ב ח'. ל"ח כ"ד. בית חדש רוב ל"ו). וכן בסירוב חבשילים מוחר בספק לי' שמא לחי"ב נפל (רמ"א י"ב) וכן בנחלבבה מוחר בספק לי' (מגא"ל י"ו). וחרנגולת לפי' חטה שליחה י"ל שמא נחבלה (כנר"ח חס"ז ל"ח. מגא"ל י"ח כ'):

[יג] **ז' פסח**. **תערובות** בז' של פסח. לו לפי' נעשה מקודם ונשחהה עד ז' ויש ס'. לו נוקבה. לו נטלפ"נ. משהה עד לחה"פ ול"ל ליכל ס' מבער לחה"פ לו מוכר לנכרי חון מדמי לי' (חס"ז י' וח"י. חכ"ל פ"ו. פמ"נ ל"ל י"ד וח' פכ"י ט"ו מוכח ל"ל י"ד מחיר הפי' פחות מס' להשהות):

[יד] **תרי משהו** מוחר בט"ז. דסיימו נוש בלע משהו ונפל למק"ח וסלקוהו לבל לח בלח לו כלי שבלע משהו לוסר חרי משהו (מגא"ל חס"ז כ"ל. מ"ז י"ו ול"ל י"נ):

[טו] **נוקשה** בשל בקפ ולפי' מ"פ עם מיס (מגא"ל חס"ב נ' עמודי חור כ"ד). נוקשה יבש לו מ"פ עם מיס מוכר לנכרי חון מדמי לימור (מק"ח חמ"ז כ'):

[טז] **מי פירות** לין מחמין: דס. מי המרה. לוחח לדס בחמה וטוף לפי' רכה. זיפה. חלב. שומן ולפי' של דגים. חלב (לפי' של חבה). מי חלב. יין. דבש. מ"ד. בילים. למקון כלי מים. לבל טל. מ"ר לדס בחמה טבבדים וכלבים. מי פה חומם וחוון. דס ביולח מפה (שים בו רוק) מחחילים. בחרשם כ' דחינו מ"פ. י"ם עי' מג"א חס"ב ו' וב"ח ס"ו. ושמח דחיי כ' דהוי מ"פ. יין למוקים חג"ח מחיר וחין לוסר ומ"מ מוחר בס' (מגא"ל חס"ב ח'). זיפה חומה לו כוחל טן יש בו כ' חומרות של מים ומ"פ (שע"ה חס"ז ז'). כל מ"פ טם מים בקציידלין וכדומה בשל בס' (עמודי חור כ"ד):

[יז] **קליפות** דגן. קליפה חילונה שהיח קם מוחר. ואם נמלחה קליפה זו לח מחזקי לי' שמח הי' בה גרעין (מג"א חס"ב ב'. מ"י חכ"ד ל'). קליפה פנימית מחמין וי"ל דהוה טוקצה ובשל בס' (חור שרחל חכ"ד ל'). ס' לימה קליפה לי של קם לו פנימית מוחר (שע"ה חכ"ד ל'):

[יח] **ריחא** לזו מלחח בכל לוסרים (לפי' קמן וסחוס ומנולים. והטמנה) וכן חמר סחמו בדף חמן מוחר (מ"י חמ"ז י'). רק. ל) בהיחר חריף לסור (מ"י חמ"ז י'). ב) וכן בבשמת קדרות סקדוד שזב תחחיהם. לבל שם לח זב מחחיהם לין לי' בלוע יולח בלי רוטב מבלי לבלי (שו"ת רפק"ל כ"ו):

[יט] **רפואה** חולה שלכ"ם יחלום. לו ע"י מ"פ. לו נכרי

נכרי ילעום ויתן ע"נ מכה ואז היו מוכר על כ"י ולעניין הלכה הוי שלכה"ג ול"נ בחקוס רפואה (סע"ה הס"ו). מימום בשלמות לסור שלכה"ג רק ע"י מ"פ (מנח"ל חס"ו ס'):

י) קיצור תקפ"ו:ח) **בחוסר** לידה או מחובר (דגים ופירות) וידוע שלא לד העכו"ם לו מלם כמד שרגיל. לסור ביו"ט כו ביום בהכילה ישלכול (נזדה שמת ילוד ויחלום בשלמו) וליל יו"ט שני מותר מיד. וי"ה לסור עד מוליו"ם. ואם חל ר"ה ה"ו לסור עד מו"ם. וביו"ט גליות. הביה ביום ו' לסור עד מו"ם. וכן חל יו"ט ח"ב והביה בשבת לסור עד ליל יו"ט ב'. ב) לחל הביה דוקן ליגרול. חו גם ביו"ט גליות לסור בהכילה ושלמול לכל לדם עד מולאי יו"ט שני בכדי שיעשו (היינו כדי שיכלו מחון לחתום) ומ"מ בליל שבת לחר יו"ט שני בכדי שיעשו (לס כוכלו ביום ה') ולך לסורים בשלמול ביום ו'. ולס לריך לו לכבוד שבת מותר לכשל הדגים בע"ש. ובר"ה הדין כ"ל שלסור גם בשבת שלחריו עד מו"ם (ולו ל"ל להזמין בכדי שיעשו). ספק מוכן לסור גם ביו"ט שני ומ"ל מיקל גם' מוכן ביו"ט שני לעורך גדול. ג) לימו מחובר לידה. והלוש. והובל מחון להחוש. בין יו"ט גליות בין ר"ה. לפי' ר"ה ושבת. המיד לין לסור לך בו ביום ולעבד מותר בכדי שיעשו דחמומין הקילו. וכ"ז לחי שהובל בשבילו. ולאחרים מותר גם ביומו [ומ"ם בשבת. לס הובל מחון לחתום לסור בשלמול חון לדי לחמות זולתי לס הובלו לבית. לו שהביל מחוקמת בעירובין]:

נברי מביל למכור דגים. לפי' הובל נכרים ול"ל שחביל לעורך ישרגל. ישרגל שקלן דמים לנכרי להביל לו דגים מע"ה והביל ביו"ט. ול"ל של"ל בכדי שיעשו ועי' ס"ע הרב תקפ"ו סכ"ל. ד) חלב וביליס. ביו"ט גליות מותר ביום של לחריו. ובר"ה כיומל לריכה וכן יו"ט ושבת לסור בשניהם:

יא) בין בחוה"ם. **נשאלתי** בעיר ל' לחר בשריפה לס לבנות בחוה"ם ע"י נכרי בקבלנות והחרתי מטעמים ללו. ל) בזה"ז מסורסס שהוא בקבלנות וליכא חשד. ב) לחר השריפה הוי דבר לבד כי ימי החורף מעימים ועי' תקמ"ד בין בדבר לחד מוהר. ג) עי' שבו"י ח"ג ט"ו מחיר במקום פסידא בגרכי רבים. ד) ול"ל נרבים ליכא חשדא כמ"ם מג"ל רמ"ד ולף דסם הוא של רבים ביחד והכא כהו"ל לפלמו מ"ם ג' שלין מילוק וחלול הסם ליכא בחוה"ם כמ"ם המפרשים כיון דהמניות פתוחות:

יב). שיעור רביעית ומלא לוגמיו: **רביעית** בילה ומחלה.
חמשה כפית של בלטך מלחים מים. כמלוי לוגמיו של גדול תרבע כפית מים. של קטן שני כמוח מים. ביו"ב שיעור לכילה $\frac{2}{3}$ בילה (בית כוהבה) ובשני בין לכילות תרבע מיעוט. $\frac{3}{4}$ וכן בין בשתיות יש"ה תרבע מיעוטין:

יג) משות במוסף חוה"ם סוכות: **מי** שמעה ולמר וביום השייך למחר ל"ל דח"ל לחזור ולהחפלל כמ"ם חו"ת רס"ת ס"ד לפי' לח למר רק ונעשה לפניך יהא. וב"כ תקל"ח ס"ד רק כחורתך כחוב לחמור יהא. ולף שכ' פ"ז ס"ם ק"ת דמזכיר מלורע לחר הוי הפסקה. נרחה דזה לח הוי מלורע לחר דהא קורת מיום זה. חלה שמועה מה שקריבו מחר. ועי' זבחים (לד.) וכחובות לח: דמוסף לית מעכיר על דבריו.

ומי' גם חי"ח שלם מזכיר מלורע לחר בשינה ה"ה חזר ומחפלל. וידוע כי חפלת מוסף לית בלה בגדרה ול"ל לחזור ולהחפלל נדבה:

חלק יורה דעה

א) (יו"ד כ"ג) גמי בושה. **אופני** כיחר. ו) לס כמלח רק מהיכה
ל' הע"פ שרלשו חחוך כשר ורק לס כמלחו כ' מחיכות מחלימות לסור (פוסקים עי' דר"ח כ"ג כ"ל). ספק לס חחך כשר (בלה"ט ועוד). ב) דוקל גמי שנעל לבל עשב לי' כשר (ב"ע הרב סק"ב ודר"ח כ"ד). ג) כמלח הגמי בקלה בהפ"ם מוחר (דר"ח מ"ם). ד) כמלח ג"ז ובלוהו מקום לל נחתך בוסם שרי (שם כ'). ה) עשה בשותם הולכה ל' לו הבלה ל' (שם כ"ב). ו) דבר קשה בקין לו דבר קשה להר (ב"ע הרב. דר"ח כ"ג). ז) מוכח הגמי לרכו לרוחב הוסם ומחלה כל חלנו (שם כ"ו). ח) מוכח למטה בלוחן שנשחם מהחלה רוב בוסם (גליון מהרש"ל). ט) ידוע שנשחם קשה חחלה וכמלח גמי בוסם (דר"ח מ"ב יש להקל בהפ"ח). י) גמי בבהמה (חב"ם ופמ"נ ס"ד ח'):

נמצא גמי בין קשה לוסם גרוע יותר דמלין בח (שבו"י ח"ב כ"ד). כמלח חוב בשעה בוסם ל"ל מותר (דר"ח מ"נ) וכן בחוב ים מחיכים וכן כמלה חחוכה (שם) וכן בעפר (שם מ"ה) ובנרעין חהוך לסור (שם) וכן בעיסה (מ"ד וים מחיכים). נולה של עוף לס כי' ממון כשר דוחחך ודלי אפני הסיחן. לך לפי' כמלח בוסם מבטיר דמ"ח בין דקה בין רחבה (כ"ו). בכל החיכת מן חלינן שבח ממלל הוסם ובשר. לך לס חחוב בבשר לוחר (מנגלם) לסור מלבד בלי בדיקה (דר"ח ל"נ ק"ב בשם ד"ח. ומוסו"ד מובא כ"נ מ"ז מחיר. ולס רחב בלי מוקן ודלי שרי). לס יהא שמא מונח מה בוסם שוחם רק קשה (שבו"י ח"ב ס"ח ופ"ם כ"נ ו'. ומי' דר"ח מ' שים לוסרים). כוונת מוחר (דר"ח מ"ח):

ב) **נרך** של עור הלוחר (מנגלם) והוא מקולקל ממל"ם. לס ודלי ע"י חולי כשר ולא חי"ם של הוסם. לבל לס ודלי ע"י קון חי"ם לנקיבת הוסם. והוא דין ממחמם קופי' דמח. חלה בשסק חולי סמק קון ע' פמ"נ מ"ז ס"ם כ"נ שלוסר. לף דס"ם הוא. משום דהוי ס' במקום מ' לימור. וידוע שהשב שמפחחת ולס יו"ד כ"ד ולו"ד בית הספק חולקים דניקב ושם לימו מ' לימור. ולדבריהם כשר דהוי ממם דין לוהל מומד ס' מ"ם ול"ל. ולפי' לפמ"נ כ' החחרונים דלס בעור הדק של הוסם חחת המנגלם נשחר כשר ולימו מעריף רק לס גם העור הדק ההוא ניקב ומלל"ם. ובלמת יפלל למ"ם פמ"נ ס"ד ס"ם מ"ם דלס בעור נקוב ממון ודלי הוא מחמת קון ח"כ למס הוי כלן ס' חולי. ולחולי דוקל שם נקיבת חברים פנימים לל שכית שם"ם חולי בלחר פנימי יהי' נקוב עור בסוף מחון. לבל הכל דהמנגל הוא ממם של בסימנים גם ע"י חולי ול"ל שנקוב מבחון. ובלמת מה שדייק הפמ"נ מע"ז לימו בדור כ"כ. ד"ל ע"ז מיירי לס הוא ודלי ע"י קון. וכ"ז מיירי לס ניקב נגד מקום שחיטה:

ג) **קון** מחוב מל"ל בגגו של זפק (ופימטו שהוא לבן ולין לו רק עור ל' כמ"ם ע"ז סי' כ') לו

במעי שבין יפה לקורקבן לי כתיבי וכר חוזא במקום שהין
רק עיר ת' כשר בהפ"מ (עי' פמ"ג ל"נ מ"ז י"ב כ"ת
וס"ד ס"ס מ"ס . ונם מק"מ ס"ס ל"ג מהיר בהפ"מ) .
ד) (כי' ל"ב) בהמה שאי"י ליולך . כי דח"ל פרכוס .
ודוקא חס חלחה
בכל תכי' עד שת"י ליולך לז הוי מסוכנת . תבל חס
לח חלחה רק שהיה הולכת מחולי רגלה לח מליגו דכעי
פרכוס . ולחה לח כ' הר"ם מוינת ז"ל בע"ז ס"ס ל"ב
כלל מפרכוס וסמס דמוחרת . ונם עי' בית יוחק יו"ד
סמבית רחי' מקו' הני' רשק"ת ז"ל דחי נימח דכעי
פרכוס לסיר לשחטה בעזרה כמו בנפולה כמ"ש רש"י
זבחים מחסם הקריבהו לח לפחתך ועוד יש רחיות ע"ז
וכן מתיר בדמ"ק סי' ל"ב :

ה) ברפות ריאה . סרכה מיחרת מקמח לשומן הלב
ומעברה נקל ע"י קליפה . הכשרתי
בהפ"מ ולכ"ם . כי היהרת לח הי' לה סמפון (עי' לב"ם
ל"ה י"ע ודר"ת קל"ם) ונם ת' בסו"ב מדד ולח הי'
בה בפרק חמלעי של חגודל שלו . (וב' לחכים מדדו והי'
הסיעור) ונם ע"פ שהילת יעב"ן ח"ב קמ"ו דסרכת
לשומן הלב מדינת כשרה ות"ל מיעוך . ובפ"פ לין סייך
לומר דהמיעוך בזה קולת נדולה וכל דהו מבטל קולת זו .
ועי' שו"ל ל"ם ס"ו ד"ה והנה בשם הג"ל ליבוש ז"ל
להיחר :

ו) יתרת בדרי דחוזת בין חוזת פליונה של ימין שדרכה
להחפלל ובין החלבנית ומתנה ילחה סרכת
שלכ"ם לשומן הלב . הכשרתי מפני הי' ניכר שהוזת
נחלק מהוזת הימנית . ובנחלק מכשירים דחינה רעוחת
כמ"ם סו"ם מובת בדר"ת ל"ה קס"ה . ונם ש"ל דחוזת
פליונה של ימין כיון דדרכה להתפלל עדיף וכמ"ם דש"ך
חר"ל יחר ד"ה יהרת ומנח"י חר"ל חות י' סעיף י"ג .
ונם נודע דצרוה"ב ל"ה ס"ל יחר בדרי ל"ה רעוחת כלל
לפי' לסרכת שלכ"ם וכ"כ בחסו' הגלון מליפת מובת
בדפ"ק (לפני הר"ל) ונם בכל סרכת שלכ"ם ש"ל דלמח
לחי משומן הלב כיון דחינה שלכ"ם נמורה בריחה עלמה :

ז) בשר נלוי ונגלד פורחת . נשבר הלוע כנגדו .
ולוקת (זיינר)] . בשר נלוי עם נגלד ל"ה
הרלי"ך ולף שת"י לקלפו לין בדיקה מעכב (עי' שם
הרי' יו"ד כ"ה דחיגם חר"ל . ועי' ש"ח ס"ב ז' דנשבר
נלוי נאבד לו קלף בחוזק לינו מעכב בבדיקה משום
דחינו רעוחת וכ"כ ד' מלכיחל ח"ת סי' מ"ז דב"ב חינו
מעכב הבדיקה . וני דב"ב דיקא שחינם מכשיר חת
כריחה בודחי לין מעכבים . ועי' פר"ח ס"ם ל"ח בקליפות
דח"ל בדיקה כלל . ולף דב"ב כמי לכחלה בדיקה . ול"ל
דקליפות דקיס קל מנשבר נלוי :

ונגלד פורחת . עי' לב"ם ל"ו סקי"ח דחינו מעכב
ועי' מלכיחל ח"ב כ"ח לות ז' דחם רחה
מבעד הב"ב שיש קרום מחסון כשר נלי בדיקה לף בנגלד
(עי' עין יעקב ז' נגלד לינו רעוחה וכ"כ ד' מלכיחל ח"ת
מ"ו) . ועי' דר"ת ס"ם ל"ם מכשיר ב"ב של נגלד לף
שת"י לקלפו ות"ל קליפה :

ואם נשבר הלוע כנגדו ידוע דבדי בית חפריס . ומ"מ
חחרונים מכשיריס בהפ"מ לף חם יש עוקן . תבל
זיינר לוקת ונשבר הלוע עי' מנחה"ז מדמת קדושים ל"ע
ע"ם שחוסר ותינח דר"ת ל"ם תרמ"ב . ומ"מ בנבוה
מעם לבד י"ל דכשר לף בזיינר . עי' דרכי תשו' ל"ו
ס"ק כ"ם בשם טיטו"ד דמהיר . (ורחיתי בשי בית יעקב
יו"ד סי' כ"ה שמק' מכשיר הנף דשמואל ס"ל תבדק .

וכ"ל הפי' תבדק בדיקת רחי' ולח נפיחה . חו דמיון דת"ל
קרמת עילחה לחוד טרפה חין לומר דכן הלחמ"ם דל"ם
בזה מחלוקת . וע"כ דב"ל דחייש' מחמת חולי לקלקול
קרוס שני דהוי ההחיל מעשה העוקף וכ"ז ל"ם רק מחמת
חולי ולח בקון ונשבר הנף דחייש' מפני בשבר חין
נפ"מ כלל לחשם הקרומים :

ח) [טיגרא מעל"ע ברילת עוף] . הי' טיגרח מעל"ע
ברילת עוף והכשרתי . ח) כי חע"ם שכל
טיגרח לריכה בדיקה שמח יש טיפת ליחה . לך עי' ל"ל
החדם מובח ברכת ושה ש"ה ע"ב דחצל"ח קיל ול"ב
בדיקה . וטיגרח מעל"ע כשר . ב) נם כל חשם מעל"ע
מוסיף שמח נקב פחפון והכח ספק חם היה במקום
סחפונות כי נשה הם מחחילים ד' ובדקה כ' חלבשות
מצפילי וי"ל שנם בצוף היום בשולי . ולף שהו עחמידים .
היינו רק מבפק שמח יש שם הסחפונות :

ט) וסרכאן . סרכא מחוזת לחוזת ועי' מיעוך קלסה
הסרכת קרום העליון . והכשרתי .
ידוע דשת לב"ם ל"ט קל"ח להבריף דזה מרחה שהיה
ריר בעלמת . ומ"ת . ח) ע"ם דבכי הסו"ב הי' ספק שבי'
סרכת בסדין מחחוך לחחוך עם חלון . ובמח"י בחורים
חר"ל חולק על מנה"ז ומיקל בעברה ע"י מיעוך לפני
הי' נגלד נמור . ב) דשת תורה מובת דר"ח ל"ו ל"ז
סר"ה וכ"ז . מחיר מחחוך לנב בעשה בגלד שחה .
והסו"ב לחמר שבי' מחחוך לנב . נ) כל שצם לב"ם שבי'
שבמעוך לח הי' יפה . והסו"ב לחמר שבעברה בקל כלי
לפיכן . ורק מפני שבי' המקום דחוק מן הגד קלסה קרוס
עליון . והוי כמחמוס יד בעבת . ד) שם חרי' מקיל
סרכת של נגלד . ובצוה"ב ז' מחיר בקלסה קרוס ת' .
וכן ד' מלכיחל ת' מ"ו מחיר . וכיון שבי' הפ"מ נדול
החרת :

י) נשבר כשר ונודע לח"כ שבי' טרפה ע"י סרכת .
והי' הבחלה על הכלים לחר ליות לילה .
נ' להחיר כי כל סרכת רק ספק טרפה כמ"ם חוס'
חולין י"ח ע"ח . ורח"ם ויו"ד פ"ח ס"ב , ומ"ך סק"ט
שכ' ים סרכות שהם ודחי עי' לב"ם סי' ל"ט ל"ו
שחולק עליו וכ' כל סרכת בהפ"מ רק ספק טרפה וכ"כ
דע"ק ל"ט פ"ב (ובשרם סרכת זו בעגל) ות"כ הוי ס"ם.
שמח לח הי' סרכת המטרפת . וס' שמח הלכה כר"ת
וכמ"ם פמ"ג מ"ז ל"ה סקי"ד :

יא) טרה . חסר המרס וקטנה בת ד' שנים לחמרה כי
רחתה חוחה ונחבדה . נ"ל דחין להקל
משום ס"ס שמח חסרה המרה כשר ושמח לחמת קן .
דלחמירת קטנים הינו לחפי' ספק כמ"ם בשפחים ד' ע"ב
לחמו לחמירה דהני מידי מעשה וכו' וריב"ם שמ"ה מובת
רמ"ח קכ"ז ס"ב דחפי' להחמיר חין קטן נחמן בדחי'
ומובת דחינו לפי' ספק . ועי' רשב"ח ושמ"ח יו"ד ס"ם
מ"ח בקטן חריף נחמן להיסור דוקא בנגלד . ומ"מ יש"ל
שחם הקטן לומר שמרגיש טעם מר יש להקל כי הוי עלמ"ב
ודמי לדין ס"ם מ"ח הל' :

יב) דקירה . פרה שדקרו בכרסה וילח פרס ותיכה
יב"ת ונם ילדה תח"כ . ידוע בחני'
בטו"ד מ"ח מפיר וכן בינת חדם מפיר דם' פלונחת
בשם חיזה מקום כרם הפנימי מפני יב"ת בח"ם ס"ך ס"ם
ס"ז בשם רש"ל . ופח"ם מ"ח חולק על רש"ל דם' פלונחת
ל"ם יב"ת . ודע"ק מ"ח ת' ושי' ל"ה ל"ח כי' דרש"ל
מודה ס' פלונחת שבח"ם ל"ם יב"ת וכ"כ שם נקה"ק
כ"ה ומק"מ מ"ח ס' . ועי' בכי בשמים ח"ב ס"ם קמ"ז
בינח

כילה בפרס הוי ודאי טרפה דהגן ק"ל כבני מערבא חלד ודאי ולא מכמי י"ח וכ"כ בית יצחק יו"ד ס"כ ומ"מ דרכי תשובה ומשמרת שלום בשם טופ"ד מחיר לפי' יש פרס לם מי י"ח. ושערי דמה ל"ז ל"ח מחיר ג"כ בלי שום רפי' ובית יצחק יו"ד ח"כ קו"ח סי' כ"ד מחיר בכפ"ח לם מי י"ח. ולפי מי י"ח ונם ילדה דהוי חרי רובי מחיר לפי' כלי בפ"ח :

יג) גניחה בקרן. (דורכבלאקנן). לם בעור שלם לף ש"ם נקב בבשר לין חשש על לחברים הפנימים כמ"ש מק"מ מ"ח י"ל בשם דע"ק (ושו"ת רשב"ל ח"י בנקב בעור כמ"ש בית שלמה ק"נ ובני בשמים קח"ח) וכ"כ יד לפרים ל"ל ופח"ש שם ל' בשם תוך כ"י. ולפי' ים נקב בעו"ב. ח"מ לם נקב רחב כקנה בודקים לברים פנימים ודוקל הלכה ד"ל יפה שלל יהי' חשש רכוב לברים (דר"ח ל"ל ג' בשם דע"ק) ולם יש חברון בשבר החופה לת רוב הברם כשיעור כמ"ש מ"ח לף שהעור שלם רוב החתרונים מעריפים דלל בכ"ח מ"ח שמכשיר (עי' ט"ז דף החתרון חולק עליו וכן בלפ"ש מ"ח בשם כ"ש ופי' דר"ח סי' מ"ח) ולם חסר כשיעור בשבר שבין בלעטות כשר דלין זה בשר חופה לת רוב הברם כמ"ש בית שלמה ק"נ בשם חשבין וכ"כ ד"ק מ"ח בשם חוחמו. וכן מפורש ברש"י חולין מ"ב ע"ב מוכח בס' דברי לברים :

יד) **קורקבן** שמלת מחט בו בפיו בשעת לכילה רובה ככולו הפוסקים לוכרים. מקור הדין ט"ז מ"ח י"ח פי"ש ומ"ב מוכח בפח"ש. והטעם דל"ש בשחטה הוחרה כיון דהוי רפוחת מחיים וכמ"ש רשב"ל ר"ג ושם"ד. ויחיר רשב"ל שבפי' מ"ח כי"ל ל"ש כלן דשח"ה דשיך רוב הנכלעים דרך הוושט. ומי' פמ"ג דל"ה ס"ס כיון דיש ס"ס להקל שמא ניקב לחון ושמא ניקב ל' מן הלברים מ"מ מ"שבו"י ס"ד דמחיר בפפ"ח בלל רלו קודם ביטול.

טו) **סרבא** וגבדה מחט לפי' לחוב בבשר ובשר בריח ביום כשר (כו"פ ס"ם מ"ח ודרכי תשובה). כ) סרכא וגבדה בפנים בומה לו חולי לחר (ח"ס מ"ב לוסר. ושם לרי' ס"ז ודברי מיים ח"ב מ' מבשירים. ול"ע כי בגמ' לם ניקב מלד ל', וגבדו קו"ד לסיר ומלן מפים לומר דוקל מחט ולל חולי). ג) בומה מחוץ ובפנים כגבדה מחט לו שביל שביכר מחמת מחט [לבל סחם שביל י"ל ג"כ שהוח מחמת חולי] טרפה כמ"ש שם לרי' ג"ו ופי' ד' מלכיהל ח"ב רלה לגדד לבל לינו סומך להחיר למעשה. (מ"ם שם לרי' סי' ס"ז דח"ס סוחר ל"ם. ז"ל מ"ב. ומ"ם שם דים ס"ם. ק' למה בגמ' בק"ד לסור לה ג"כ שיך ס"ם זה. ומ"ם שם פ"פ סברת ט"ב. ל"ב לדמת ט"ב מחט בפנים ובומה ומכה מרי' מחוץ יהי' כשר ול"ש כמ"ש ש"ל סי' ג"ו ופי' ח"ם דבומה מדיפת מקו"ד. ופ"ב דוב"ב לחמר סברת זו רק בריעותה מל"ל ולף בריעותה משני לדדים.). ד) וכלל הגמ' בים רעותה מחוץ ובגדה רעותה בפנים שדינן כשר שבחמצע ג"כ לקלקול (ניקב מל"ל ומחוץ ק"ד). וברעותה רק מל"ל לל ת"ש' להבריל זולפי בושע משום דקרומיו דקין לו חוכלים ומשקים שעשו דמו כמ"ש הר"ן :

טז) **פתימה**. **שוכן** הבל מחמת פעום סוחם ג"כ. וכן לף לם במחט נכנס לחוך בשומן לם יש עוד שומן מכסהו כשר. וכן לם יזוע שפי' שומן ולקח מן הקורקבן. יש לנקף לפסק שחט בשומן פי' סוחם (לחרונים מ"ם). ולשכול ס"ל שומן מחמם פעום לינו סוחם :

יז) שדרה עקומה. **דך** לפרים ל"ד בבית בשם מפה יוסף מלדד להקל בלל בדיקה דבכי רבינו' דקשה בדיקת לחוש. זולתי פ"י ביטול. וכ' ממנו דבבדיקה לינה לחל לחומרת. ופ"ם מק"מ ל"ב ג"ד :

יח) טרפת הרגל. (קילור). ל) נשבר מלם. פיכ"ל שלין חשש מצוי ליה"ג. ולין בפ"ם שרי רק לם לין נקב בעור ובשר. זולתי לם השבר מקרוב לפי' נקב בשבר לם לין נקב בעור בשר. ובפ"ם לף לם יש נקב בעור ובשר נגד השבר לם פו"ב חופים בשר (פר"ח ומלכיהל ח"ג מ"ט. ומלכיהל מחיר רק בצוק ולל בקולים. וחב"ל מחיר לפי' בקולים). ופ"ע פר"ח דלפי' לין לזה בשר קיים מ"ת לם העור שלם בשר (ולף שלין פוסקים כן מ"מ נכון לדמת לענין לירוף). ולם נקבר שה"ם בשר ולפי' לין מוב"ח רובו. ובפפ"ח יש לסמוך על ב"ח דלפי' שפ"ם נמי. ומב"ם בשמלת לחר ביטול שפ"ם. די"ל דלת כי' נקב בעור :

כ) **אבל** היכל שחשש מצוי ליה"ג. לפי' לין נקב בעו"ב. בטופות טרפה לם נשבר ול"מ בדיקה. ובבהמה (ולולי גם בלינדינ) בקיחים לבדקם (מביכה נפש. מלכיהל ג' מ"ט. ושם לל"י) ולם נקבר לפי' שפ"ם מהני בדיקה בכל טופות הפ"ם ו' ג' מחוץ וי"ג מבפנים. ודפ"ח כי' בחווחז י"ל מחוץ וה' מבפנים ובבהמה לם נפסקו ליה"ג פנימים כשר בהפ"מ כדברי חמודות חולין פ"ד (מלכיהל):

ג) **נעשוואלין** ולין רקבון מד הנידים וכן נגרר דם לבד. וכן קמט חוק מבגליד. מהני בדיקה בכל טופות. לבל רקבון ועין בשר בריח מפסיק. וכן נמק בשר ופי' לדם. מהני בדיקה רק בבהמה ולוו ולל בחרבולים :

ד) **בוקא** דהטמא (רחם קולית החקוע בנוף) שם. חייבי לטכול ניבים (ועיקר ניבים הפנימים כמ"ם ס' שערי ליון). ולם רחה שלל נפסקו כשר לף לם לין טופ"ח. לבל בנשבר לפי' סמוך לנוף (לם לין חשש מגיס שבירת על ב) י"ל שלפי' לל נדק הניבים כשר לפי' בטוף :

ה) **ספק** נשבר לו נשמט קודם לו לחר שהיטה פי' בקילור דיעים דים להכשיר (זולתי בית רחי שפי' קודם שחיטה). ו) בחי' לחכר הנשבר לם נקבר שפ"ם כשר (פ"ז ב"ה י"ל) :

ים) **נשבר** מלם בקולית ובשר שסביב המלם רם. רק למעלה בשחוטים ומנקרים לח הבשר הנרקב יש בשר טוב על המקולקל והעור ג"כ שלם ויפה. ג"ל דבהפ"ח כשר דזה מקרי טו"ב מקיפים לוחו ולין שם נקב כלל כמ"ש רמ"ל ב"ה ה'. ומי' דר"ח בקיז. והנה כשו"ב שלם ל"ל דיני חפוי. וגם לפי' לריך דיני חפוי לל מלחתי דניחמסמס מקלח בשר דחסור חלל דוקל נחמסמס כולו. ומ"ם ניטל שלים חחחון דחסור. דוקל ניטל מצוי דמגולה למעלה ולינו מדוכק למלם כמ"ש רש"י. לבל לם לל ניטל רק נהמסמס שלים חחחון נרחה דכשר. ובחמת דלב"ם מוכח דר"ח קפ"ב כשב פי' ניטל שלים לף שחח"כ נקבר בבשר חל המלם ומ"מ ג"כ מיירי שמחחלה הי' ניטל לבל לל נחמסמס. ולף שרי בשם ר' יונה לוסר לף בלח ילח לחון ובפי' רוב בשר קיים. חדח נרחה דלל קי"ל כר' יונה ונם רמ"ח לינו מכילו

למעם

לחום לו . ונם כנ"ד הי' רוב הכשר קיים (נם ע' דרמ"ם קכ"ד בשם תכ"ל ועוד . ועי"ש קכ"ה בשם מק"מ) . ועי' פר"ח מחיר כעור לבד אי שלם ועי' מק"מ ל"ו מחיר נ"כ כעור לבד :

כז קיצור דיני טרפות עצמות .

סי' א . ידי הבהמה וגפי עוף .

א) **בידי** בהמה ולגפי עוף אין שום טרפות מחמת עלמה . רק מחמת נקיבת ריאה . ולמטה מחלי עלם הרחשון בבהמה (לב"ם סי' ז' . סעיף א' י"ג . ומק"מ ד' ועי' דרכי תשו' כ"ב י"א י"ב קולות בזה) ולחר כל עלם הרחשון בעוף (לב"ם ו' ג"ד) אין חופן לטרפות אפי' רואים שנלרל הדם מעבר לנלעות כשר :

ב) ידי הבהמה . **בין** נשברו לו ניחתכו לו נשמטו או אפי' נשבר בוכנת הוך אפילו ואפי' נחעכלו נם כל הניחים כשר בהפ"מ ות"ל בדיקה אי נלרל הדם (לב"ם ז' א' ו') ובאין הפ"מ שם נשבירה חוך לנודל (ב"ד ות"ק) ולב"ם ז' א' ז' כתב בשם ד' ובדקה כ' נודלין . אי טרפה אם נחעכלו ניבי' (סי' ז' סעיף א' כ"נ) . אבל אם נלרל הדם מעבר לנלעות . אף שנוף בשר הנלעות שלם (ובנשמט . כשלח בשר ג"י משמוטה . יש להקל כשהבשר שעל הנלע שלם עד שיצי' לרוחב הדם מפולם . מק"מ ה') . והשבירה למעלה מחלי עלם הרחשון . אי בהפ"מ נודקים הריאה שמניחים בפוסרים ורואים אי מבלבן . ואם שהה אחר שחיטה ושבירה ג"י אין מועיל בדיקה ד"ל נגלד ולא ניכר . (לב"ם . וכ' אי נאבד כלי בדיקה אחור) . ואפי' נקשר שחש"י דינה הכי . (ז' י"א) . ואפי' מאך מיד אחור בין בשבר או בשמט (לב"ם . ומק"מ ג' מחיר בשבר אם מאך מיד) . ואפי' ספק אי מחיים או לאחר שחיטה . ואם שהה יב"א מועיל בשמט ולא בשבר . רק לריך בדיקה ריאה (לב"ם י"א . ד' . כ' . ומק"מ נ') :

ג) וגף העוף . **אם** יש רשוחא בנלעות . אי ליפה בשבר בכל עלם הרחשון טרפה ואין מועיל שום בדיקה . ומ"מ בנקשר שחש"י והשבירה רחוק נודל אף שיש רשוחא בנלעות בשר (מק"מ ח .) ואם אין רשוחא בנלעות . אי בשמט דהייט אי שילף בוכנת מחורו . אי יש שבר בבוכנת עלמה . אי ניחו ממקומו טרפה . ומ"מ בניחו ממקומו מקילים בהפ"מ אי לא נפסקו הניחים (כר"ו . מק"מ י"ז) . ובשבר חוך רוחב נודל (ז' שטורות) טרפה אפי' בלי טוקן . אבל בית נודל חון ממה שאקוט בנוף (ולעורך שבח ואין טוקן מלרפים' נם מה שאקוט . ד"ק ומק"מ י"ב) כשר . ואם אין בחורך העלם נודל אי אפשר נם אם אין בחרבו כ' נודלין השיעור עד אחי עלם הרחשון (מק"מ י"ב) ובית טוקן לריך מיון בנלעות . נשבר בחלכסון מודדים מהחלח השבר . מוכח זה"ק שבחופן שמוכח שבשיו אין לנודל . מ"מ כיון שבאמת רחוק לנודל כשר . ליכא שבר רק שב ונפוח אי מקלח שבוי עלם נשבר כשר (ד"ק . מק"מ ח') נשברו עלמות קטנות שבפנים שהם כחשיחת לנף עי' מק"מ י' . נברית נף שמוט כשר ועי' מק"מ י"ז . עי' ח"ם קכ"כ חוזוח שדרך העולים לדקור מחט אחת הכנף שיהיה שמן :

ד) **ו' חלוקים** בעוף בין נשבר לנשמט (אבל בבהמה נשבר ונשמט אחד . לב"ם ז' שוח ט"ד) . ח) בנשבר חועיל שחש"י (ואין טיקון אלא רשוחא בנלע . ולא נשאיה מרחה כשר שעל הבשר ומק"מ מ' מיקל בנשאיה) . ב) וכן אם אחך הנף מיד בשפח שבר (אפי' טוקן) רק שאין רשוחא בנלע . ומק"מ י"ח מיקל אפי' רשוחא . ג) וכן אם נשבר סמוך ממש לשחיטה והיו הלנפיים קשורים או שהשוחט חפשו בידים (מ"ז ס') ומ"מ אפי' חפשו בידים אם נודע שפרכה קודם נמר השחיטה מחמיר הב"ח ועי' מק"מ י"ח דאין בירור לאסור (וכ"ז אפי' יש טוקן רק שאין רשוחא בנלע) . ד) ומותר למכרו לגוי (דאם יהרפא שחש"י אי' מוכר) . ה) ויב"ח לא מהני . ו) ספק נשבר מחיים מותר (ובטוקן דוקא בהפ"מ) ודוקא שאין רשוחא בנלעות או לריכה דם בהשבר כיון מכה . אבל אחוש קלח י"ל אחר שחיטה בשעה שהדם חם (מק"מ י"ט כ') . וכן ספק אי התולדה . ום' אם אי' לנודל (ואין טוקן ועי' מק"מ י"ג) מותר :

ו) **ובנשמט** ח) אין מועיל שחש"י . ב) ומב"ה אחור למכרו לגוי . ג) ואין מועיל החך . ד) ואפי' נשמט כחוך לשחיטה . ואף מקושר שח"י לנדנד בכנפיו (מ"ז ט' . מק"מ י"ח) . ה) ויב"ח אם כ"ח ימים ומטלה בילים מותר (אפי' יש רשוחא בנלעות . מה"ב מ"ד) . ו) וספק אי מחולדה אחור אפי' בהפ"מ . וספק אי קודם שחיטה מותר רק בהפ"מ (ש"ך . ונ"ב קמח יו"ד כ"ז ד"ה ומטחה מיק ל שלא בהפ"מ . מק"מ כ') :

ה) **ובין** בנשמט אם בנשבר בחופן שבשר . וכן בשחרי עלמות . בחבר אחור משום מלות שריפה ועי' דינו לקמן סי' זה אות ז' :

ו) **ג' פרקים** בכנל בבהמה ועוף . ח) אלכובה הנמלרת עם הרחם ובסופה נלוי מחברה למרקוס הנקרא עטך (ס"ז ניה ח"ם סוף סי' ח' על חוה ומפורש מ"ז ח') . אחריו המרקוס . אח"כ נלוי מחברו לעוק (מ"ז עם) . ועטוף . הכנל שבו קשקשים הוא בעבד אלכובה בבהמה ואין לעוף עטך (מ"ז ח') . ולומה הגידין בחחחית העוק (ר"ל בחחת מחחילים בחלכובה . רק חיוחם בעוק . סי' רמ"י חולין ט"ו ט"ח ד"ה אלו) ושם בבהמה נ' נידין . ח' טב וכ' דקים חחחיו מבחוץ ללד הזנב . ובעופות נ"כ נ' (ס"ם כ"ו כ' ז') . ומשך חיוחם בבהמה עד י"ו רוחב לנודלין (מק"מ כ"ו ז') ובדקה . י"ח בשה מחלה מבשה . ונדי ומלם רבש . (מק"מ כ"ו ח') ובעוף (נם בקורפבוע יש . ס"ד ס"ו י) שם י"ו נידין . נ' מחוך ו"נ בעופות . (מק"מ כ"ו נ' בשם מש"ל ומ"י רמ"ה) ומחפשים עד רחב לנודל ו"ח כ' לנבעות (סי' ס"ו כ"ו ז') . ובין בהמה בין עוף חיכם למעלה מחלי עלם העוק (ש"ך כ"ו ב') . ואח"כ יש פרק בין עוק לקולית ושייך לקולית . (כ"ה בה"ח) . ורחש הקולית חחוב בעוק ויש עליו ניבים (ס"ם כ"ה נ') ורחשו השני חחוב בנוף ויש נ"כ עליו ניבים . ובניבים שני סי' . אי שמוה רוב רחשונים . עור נידים שבשחש עלם החלי (החשיחה) סביב . והעור דבוק ותחוו נ"כ בעלם הזכר (הקולית) . ומ' רמ"י ניד קטן כמו חבל שברחש הבוכנה וקשור נ"כ בעומק החשיחה (בשן חפ"י חולין ע"ד מ"ו) ונם בעוף יש ניבים :

ז) **בארכובה** הנ"ל וכן בנליד ניכה למרקוס אין שום טרפות . הן חסר (ואפי' חסר מבריחה עם המרקוס כשר . מק"מ כ"ה כ"ו) הן יחר נשבר ומחך . בין בבהמה בין עוף . ואפי' נשבר בעוף רחשה בכח לא מיפי' ע"י מוזק שבניס לפסיקה גידין שלמעלה (מק"מ

כ"ו כ'. כ"ה ס'. ס"ד כ"ו י"ג) רק התכר עלמו לתכור מדרבנן (מ"ז כ"ה ו') בנשכר מדינת ובנשמט מתנה (ס"ע ס"ם ס"כ) ודוקא כיס רשותה בעו"ב. ונוהגים להשליך לתך כעו"ה ותך בנשמט (ס"ד ס"ב ז' י"ד) ומק"מ כ"ה ל"ב כ' במעורה בגידין ועו"ה תין בנשמט תיסיר תכר. ובחזר ונקבר מוחר ולע"ך שהפי"י ולע"ז י"ח תך שפפ"י) ותמד ל"ת נכי ת' דכוק (ס"ך י"ג) ותם נמלה לו נם נתבל. מהיר הפ"ז התבשיל לפי' י"ם רשותה כעו"ב. ולפשר כפ"ם ולג"נ מקילים כן (מ"ז ז') ובספק לי רשותה כעו"ב מוחר נם כתין הפ"ם. ותם התכר תשוב כנף לינדע ותוו וספק לי יגע לחון ת"ל להשליך (ס"ד י'. מ"ז ז') והשליכים כל התכר. ובחשוב. תוחך רק למעלה מהשביבה דת"ת ללמלם (ס"ך ופ"ד י"ב). ותם השכר במקום המסריף ומחיירים כפ"ם. נם התכר מוחר. דהין עושים תרד"ם (מק"מ כ"ה ל"נ). וכ"ם שתכור מוחר למכרו לכן נמ. ופמ"נ ס"ד י"ת כ' כשהין טוב"ח תכור נו הבמה"ם. ותם הבהמה מרפה מוחר למכור התכר לב"נ (לב"ם י' ה' סק"כ תוכר. ור"ק ומק"מ ל' וגרי"ב כ' מעולם לה נשמע כן ושרי). ותמיד בתכר הנשכר לו נשמע. מלב וכילים שלו מותרים. (דנמ"ר תניגת מק"מ ל"נ):

ח) **הערכום** טעיך תם נשכר לו נשמע. תם טוב"ח רובו כשר תף תם לה נקבר כלל. ותם נשכר כמה ים עוד משם של לוה"נ שלמלה ובקילים לבדקם בבהמה ולינדע ותוו. תפי' לה נקבר כלל. ודי בדיקת לוה"נ חילונים משך כ' הלבעות מהשבירה. ובדיקת פנימים לבד לה מהני. ותף נקבר שתפי"י נמי בפי בדיקה (ס"ך כ"ה ת'. כ"ו ד'. לב"ם ת' סי"נ. מק"מ כ"ה ת'. כ"ו ה') ובהפ"מ ושפ"ד נדול כשר בין נשכר ונשמט וכל רשותה כט"ו (כו"פ. מק"מ כ"ה כ'):

ט) **גליך** שבין טרקוס לשוק. ובטוף בין תרכובה לשוק. דינו לענין נשמט ונשכר כשוק. שנם כו ים כ' הטרפות מלד שבירת עלם ולוה"נ. כי שם מקום לוה"נ לחומרת (חולין ט"ו ת"ת דשלוי טרקומת. כ"ו ס"נ. ט"ו כ"ה ת' שפפ מקומם) ומ"מ טריפה לוה"נ שם רק ס"ם. דפיקר שתחילים בשוק (ס"ד כ"ו פסקי"נ ד"ה ודע. מק"מ כ"ו ו' פ"י"פ). ותם נשמט שוק מנליד זה בבהמה ושוף. קיל מנשכר. הן לענין שבירת עלם הן לענין לוה"נ. (כיון דס"ם ושך כ' בנשמט ת"ל טוב"ח. ולענין לוה"נ לה מינו לחוש בנשמט. והוי כשאר רשותה ולה נשכר דבקילים לבדוק בלוה"נ). ולכן לענין העלם די בעו"ח כדינו תפי' כלה הפ"ם (ס"ד כ"ה ת') ולענין לוה"נ בודקים בהמה לינדע ותוו. ובהפ"ם תף כל שוף דק. תפי' יגע לגמרי מחוכו ולה חזר ונקבר (ס"ד כ"ה ת' מסופק. לב"ם פתיחה מ"ת מתיר. ומק"מ כ"ו י"ם תף בשוף דק):

י) **צוה"נ** הם בשוק (פי' רמב"ם ס"ת מפ"ם כי"ד שפ"ם. וח"ם ס"ם כ') כ"ל חוח ו'. ובשורש בנסה י"ו ר תכי תנודלין (חב"ם מ"ו ט' בחלחולת. לב"ם ס' ת' ס"ט חוח נ') ובדקה נ"ב זה בשיעור. וי"ת בשה מחלה מנסה, ונדי ופלה רבע (מק"מ כ"ו ח') ולעולם תיש למעלה מחלי עלם בשוק בין בבהמ בין בשוף (רוקח. ס"ך כ"ו סק"ט ס"ד תם ח"ם. לב"ם פתיחה ל"ה וס"ה ס"ם. ומק"מ ז' חוכך בבהמה) ובשוף תפי' דק (בר חוזח. תרעולת) הם מרחם עלם כחמלטי (פילקט) עד רחב כ' הגידלין (ולה עד בכלל) (פי' לב"ם פתיחה ל"ו שכן המנהג. ופי' מ"ו כ"ו ז' וס"ד ז'. ופי' מק"מ ט"ז) ובפ"ם כ' הלבעות פשוטים (מק"מ כ"ו ט"ז). ובשמעתין תנודל נם הכוכנת מלרפים. רק לה רחם הכוכנת החקוע בתרכובה התחתונה. ובשודדים חלי שלם נם הכוכנת בכלל (מק"מ י"ב ות"ק דלה כשי"ד בסקי"נ ד"ה ודע). ויש עוד נידים לחתים נבלעים בחלו כזכרות בנקבות ותינם בכלל לוה"נ. ולריך לבדוק בחוך ובפנים (כרחב"ד וחכמי פרוב"ם) ומ"מ טיקר לוה"נ שבחוך. (ונפ"ם לפ' נפסקו קודם לו לחר שחיטה. מחך לחסור ובפנים מוחר בבהמה. ס"ד כ"ו כ'. ומ"ם שם בטוף ז"ת כמ"ם להלן). ולב"ם (ו' ת') כ' בפנימים בלד כ"ד מקילים. ובטוף תין מילוק דשות בין חילונים לפנימים דהכל ת' והם י"ו. נ' מחוך ו"נ בפנים. ומרבה ודאי (מק"מ כ"ו נ' בשם מע"ל ורז"ה דלה כשי"ד כ"ו כ' ולב"ם ו' ת' כ') ותם לה מלה רק ט"ו תין בקילים בניפון כרי"ת חולין ט"ו ע"ב (מק"מ י'):

יא) **צוה"נ** חסרו בחולדה כשר בהפ"ת (ופפ"ו מ"ם ס"ד ס"ם כ"ה טולד כרגל כשוף ים תשם לוה"נ. כשר בפפ"מ. מק"מ כ"ו ת'. ופי"ם י"ד שבק' מליו למה ל"נ שנרוחת ופי"ם ת') וכן תם נפסקו מעלה ותבה מציטורן לף שתין להם יניקה מנוף כשר (לב"ם ס"ו ס"ת בחמלט סק"ו):

יב) **אם** ניטל תפי' רוב לחד לו נפסק כרוחב רוב ת'. תפי' מב' הדקים בבהמה ס' טרפה (ס"ך ו כרם"י כמר כ"ר תפי) וכ"ז בחילונים. ופנימים כשר כשנפסק כשנשחר מכל ת' שלים לו ד' שלישים בכלל. ומב לבדו נחשב לו' שלישים (לב"ם ו' ת'. מק"מ כ"ו ע') וכן תם נקפל כל התורך מת' מהם לקב שמעלה ומטה מהשיטור יונק מנוף טרפה. תכל תם נשחר משם בחוך שיטור תרכן מחוכר לעלם כשר. ובפנימים יש זה קולות בלב"ם (ס"ד ת'. מ"ז ת'. לב"ם ס"ו סק"ז. מק"מ כ') וכל קולת בפנימים ל"ם בשוף בכ"ל. ולכן נפסק רוב ת' הן בחוך הן בפנים ודאי טריפה:

יג) **בתי** בודקים לוה"נ. תין תשם: כשים שנוי מרחה לבד בחוך ת"ל לבדוק ומחיר חע"ב. ובקילים תפי' בטוף דק (לב"ם ו' כ' י"ב). בחרנגול מצוים רגיל להיות רחם שוק במקום לוה"נ בולט בשינוי ותין תשם (מק"מ י"ח). ת) ונפיח ונלריר פרם תו נשמט. כ) מכה עם רקבון. תו נכוו רגלי עוף. ג) ונשכר בעלם במקום לוה"נ. דינם כך:

יד) **נפוח** שקורין נעשוולין ותין רקבון עד הגידין לריך בדיקה ומוטיל תפי' בטוף דק (מק"מ ט"ו) וכן בנשמט בהפ"ם כל"ל סוף חוח ס':

טו) **נוכה** עם רקבון ומגיע עד הגידין ותין כשר בריה מסטין. לריך בדיקה. ובקילים רק בבהמה ולינדע ובפה"ם בחוזח (ט"ז וס"ך ס"ם כ"ו וס"ד י'. ומק"מ ט"ז) ותם נחבד בלה בדיקה פנימים מוחר (מק"מ כ"ו נ') ובן עמד עוף ע"ב כירה נפקה וכמו רגליו מהני בדיקה בטוף הגם (ד"ק כ"ב ס"ת):

טז) **נשבר** העלם במקום לוה"נ. תו יש כ' חסשות. ת) שבירת עלם. ב) לוה"נ. הטעם לשבירת עלם מי' חוח ט"ו. תך לענין לוה"נ תין בקילים תפי' בבהמה. רק בנקבר שתפי"י בודקים בהחמ

הפ' כשע"ם מהני בדיקה (ס"ר י"ג מסופק ולב"ם ס"ח ס"ח מהיר) ולא שלטינן הטוב לחשם מלד שכירת עלם הם חלוקים ובשחט"י אף רשותא בעו"נ כשר. וכשע"ם לריך שלא יהי' בו שום נקב (לב"ם שם). ונם' מסיבת נפש ושם תרי' מכשירים בהפ"מ לבדוק בשמה שבירה במקום טו"ע אפי' לא נקשר כלל:

בנשבר במקום טו"ע ל"מ יב"ח או כ"ח יום בטוף דלאו לשעת שבירה חיים' אלא מתוך שהולך על רגלו ודוחקו חיים' בכל שעה לטו"ע. אלא אם חזר ונקשר מועיל יב"ח או כ"ח יום בטוף מיום הקשר. ואפי' נקשר שע"ם (ס"ד שסקינ"ן בר"ה ירחה ומק"מ י"ם). ולפ"ז יש עלה בחרגנולא שנשבר במקום טו"ע וחזר ונקשר אפי' שע"ם להשהותו עיד כ"ח יום מהשבירה ואם חטיל ביצים מהטיפה חדשה חשבר (ימשמע מל' פמ"ג אפי' בלי בדיקה):

עי' כ' דיעים בס"ד ס"ם כ"ו. ח) נשבר מעלה מלוה"נ בחופן שהעליון למטה חוך הלבש. שכ' להחיר בהפ"מ. ב) נס' אי נשבר חוך שיעור לוה"נ או למעלה ונחגדל אח"כ מכשיר ג"כ בהפ"מ משטם ס"ם. ח' שמא למעלה ואח"ל במקום לוה"נ שמא לא נפסק ניד (ועי' מק"מ י"ט שהגו"א לא תשיב לה ס"ם ועי"ש עוד).

יד) חילוק בין עוף לבהמה בלוה"נ. א) חילוקים ופנימים. ב) ג'. ו"ג. ג) נפסק רוב ח' ודאי טרפה בעוף. ובבהמה ס'. ד) בהמשך בהמה י"ו. ועוף תגודל או כ'. ה) בקיאת הבדיקה:

טו) נשבר עלם שוק מחליו ומעלה שהין חשם משום לוה"נ רק משום שבירת עלם. וכן נשבר עלם קולית בחיו סמוך לנוף [ויפות כעין רקבון (ד"ק ס"ה ח' ועי' מק"מ כ"ח)] אז. ח) אם הין נקב בעו"נ (ואם השבר מקרוב דהין לחוש לנחרפת השבר מותר בהפ"מ אפי' יש נקב בנשבר אם הין נקב בעור. מק"מ ס"ה ל"ו) אף שהין דיני חפוי (רוב בשר ומיעוט עור. אלא יהי' דק ומרודד. בלא ניד יכו') כשר בהפ"מ (לב"ם ח' ו' ב' בהין נקב כלל ח"ל דיני הפוי. יהב"ה רטק"ח מסופק ומק"מ ל"ח מלריך) ובהין הפ"מ לסור דחיים' ונוזרים אפי' יש נקב בעו"נ ושמא יצא השבירה פ"ח לחוץ (רמ"א) ובנקשר אף שע"ם כשר (ס"ך ס"ה י"ד). [ינס' שם תרי' כ' דבשוק דלשי' כ"ף ורמב"ם כשר לגמרי אף בים נקב. לכן בהין נקב בעו"נ כשר אף בהין הפ"מ]. ג) בים נקב בעור או בשר (אף שעו"נ רובו ונם יודע שעום פעם לא יצא הבלם לחוץ. מק"מ ל"ו) אסור אף בהפ"מ אם לא נקשר כלל. ובנקשר שחט"י כשר. ואפי' הין שהה עו"נ דכיון שנקשר שחט"י סימן שהי' חי עו"נ (לב"ם ח' סקכ"ב מ"ז ע'. ו"ב קמא כ"ח ד"ה יאומר. וכן ס"ד ס"ם ס"ו ותמרי בריך ס"ם ס"ה בקילור דיעים לא הלריכו עו"נ דומיא דלא כתיב כ' ב' ח"ת) ובהפ"מ דעת ב"ח כשר אף שע"ם (עי' ס"ד ס"ם ס"ו דהמיקל הן אין נוטרים. והח"ב מביאו) ומכ"ם כהגמלא תחר כניסול ולא נודע אם הי' נקב בעו"נ מהיר בלב"ם סי' ח' ס"י ס"י. (ימק"מ ל"ט ומ"ח ב"ם חוסרים. ועי' טו"ד שמחיר). בכ"מ שלריך חיפוי עי' לב"ם ס"ה ס"ח מפורש שרטי דיני חיפוי. מ"ם פמ"ג ס"ד י"ז בנשחנה מרחיק הנשבר חולק מק"מ מ"ז ומחיר בנקשר שחט"י אפי' נשחנה מרחיק טו"ע:

שאשי [illegible] נקשר בהלכסון ועדיין נשחיו עוקלין מפני שלא נחכווגו הטברים לנמרי ז"ל (ע"ז ס"ם ב"ה. לב"ם ח' ד' ט"ז) ודוקא נקשר בחוזק שלא יוכל להחפרק בידים (לב"ם ח' ד' י"ז) ועי' לב"ם ס"ב ס"ב ספקינ בשם בנה"ג ע"י מחט:

טז) נשבעט קולית מסוק (ואפי' יצא לנמרי מחוכו הוי נשמט. מק"מ כ"ב דלא כלב"ם כשר. אף גם כשנתעכלו כל הביצים. רק בעי טו"ח. יבקיאים אף שלא בהפ"מ. (דוקא בנשבר מחמיר רמ"א ולא בנשמט דרוב פוסקים הסכימו דח"ל טו"ח. ס"ד ב"ה ח') וכרו"ם כ' כשביצים שלמים ח"ל טו"ח. ודי ח' לבד. הו ביצים הו טו"ח (וכן הסכים מק"מ כ"ב). חזר ונחשבר שיעור הסוק י"ל דהוי כשחט"י (ד"ק ועי' מק"מ כ"ב פרקק ע"ז):

יז) בוקא ונטמא שף מדוכתי' (ואם קולית החחוב בלולי) חיים' לטכול ביצי' (ומהו ביצים סי' זה סוף חוח י') דאין בקיאים. ובהב"מ. בהמה ועוף (מק"מ י"ט) אם רואה שלא נפסקו אפי' לא בדק על שיכול או שאינו בקי כשר (טו"ב קמא כ') ולב"ם כ' דוקא אם בדק על שיכול אז סימנים של בדיקתנו. אבל אם לא בדק כלל גם אם לא נפסקו טרפה אפי' בהפ"מ. ולריך נ"ב טו"ח ככל נשמט (שפ"ד ח') אבל כו"פ כ' אם ביצים קיימים ח"ל טו"ח (עי' מק"מ ז' וכ"ב). ומקרי שף. ח) הוכחה במקום בוכנא או נחקלה בדגלא ועי"ז לולטא. או ניכר בזוחה ומכה ולולטא. או ניכר הזוח בוכנא בשינוי לף שאינה לולטא. ואז החלב וביצים מחיים לסיר ודינה כמ"ם לעיל חוח זה (ושו"ח ב"ם תיו"ד ב' ס' ו' מחיר בלולטא ע"י שנחלקה בכר חח חלבה מס"ם שמא לא שף ואח"ל שף שמא לא חיטכל ניבי' ודלא כחכ"א. ועי' לעיל סיף חוה י"ג). ב) כ"ה דבוכנא חינה חלקה רק נחחבך ונשנם אז ודאי כח לו אמכה שהי' שף ונחחבך למעלה ע"י שפת הפחיחה שהם דקים. וכן ניכר בחי' שלטולם חוחו לד הוא כחום יותר מהב'. אבל זולח זה ח"ח לידע דבשהמנקר בח לרחוח ע"י חחוך ממילא יצחק ממקומו (ס"ד שסק"ח ומק"מ ה'). ג) שהין הבוכנא עומד בפחיחה רק מבלד. ד) או שניכר שהין עמידתו כחולדתו אלא נחחבר חחר שנשמט וחזר ע"י שים חלל בין רחם הבוכנא לבין דופן הפחיחה ונשחרה נוגע ואין נוגע. ה) יהם יש מקלח עובי רחם הבוכנא לחוץ ומקלחו עדיין החיב ים ס' אלא שלב"ם פחיחה כ"ו כ' שף מקלחו בשף כולו. ו) ואם רק ניזוז הבוכנא חוך הפחיחה עפי' מרחוי ולא יהיה מהחור ממם. משמע שהין זה שף אך כיון דלב"ם שם היסר ים לדונו לספק מריפה הם לא בשטה"ד נדיל (מק"מ כ"ה):

אבל. ח) מכה עמוקה או נביחת ברחם הבוכנא והולכת כיפה כשר אלא בדיקה (מק"מ ל"ה). ב) וכן נחשר קלח מבוכנא בלדה ושחר הבוכנא במקומה כריחוי ל"מ שף (לב"ם ס"ח סקי"ג חושר מק"מ כ' חולק). ג) יהם חשר חלי לפיחה יהבוכנא במקומה ל"ח לא חי' אלא היחר דשמא יצא פ"ח מדוכתי' והכל לפי רחוח המורה ויהפפח בקיאים (לב"ם פחיחה ל"ו). ד) וכן בהמה חי עוף טולט על ירכו ואין ניכר שום ריעותא בשר דשנרינן שקמה ח"ל שום בדיקה (ס"ע ל"ב. ס"ך ל"ח ח'. מק"מ ל"ה ג'). הם לא בחולה בם בשאר הגוף שחז ים לפם דין מבוכנא ובני פרכוס (מק"מ ל"ב ע"ין חוליכו עוף בשנלה ואפי' לילך הם פ"י שלטול השנלה או פ"י קשר הרגלים ז"ל פשיטי הילכה הוי כשנרינן (ד"ק ל"ב ח') ואם נורר

רגליו

רגליו מחמת נפילה לו בכלה ע' לקיון ס' ב' חות ל' וד' :

יז) **נתעבלו** לפי' כל הגידים ולא שך הקולית מנוף
לו נשבר סמוך לנוף דסוי כנשמט .
כשר (ב"ד נ"ב ו') ואם שך ונחטלו מעוסס כשר . ואם
שך ונחטלו רוב מנין גידים חילונים כ"ל מיעוטו . או
פגימי (גיד שבחור) שנחטל מיעוטו ל"ע (ד"ק בקי"ז .
מק"מ ט') ואם נגד מקום שימות הגידים שלמים ולמטה
ממנו מעוכלים ל"ע . ולכאורה ד' תלבעות נגבה וב' בדקה
בפי' שלא יהי' מעוכל כמו בלוה"נ (מק"מ י') :

יח) **שך** מדוכתי' וחזר ונקשר כשר לפי' נפסקו או
לפשר לפי" נתעכלו הגידים (לב"ם ל' בקי"ב
וכ"ב . ופי' מק"מ ח') . גולד שמות בפיסוק גידים כשר
בהפ"מ ושעה"ד (מק"מ ד') .

כ) **נשבר** העלם שהקולית תחוב בו והחכיחה שלמה
ושלמת . פי' מק"מ ט"ו :

כא) **קולית** שנשבר סמוך לנוף דסיימו תוך ד"ח נגמה
וב' בדקה . ובפוף בגם תוך רחב לגודל .
ובחרגעולת ב' שליפי חלבע . ובחרגעולת קבוצה לפי קטנה
(דגמ"ר ל"ה ס"ב . ודי"ק י"ח כ' בפוף חולי חלבע קטן
די . וגם בבוכנת מלטרפת) לף שחין חבם מבעם תחיכת
רגל (בחופן המבוחר חות ט"ו) מ"מ חסור מפיס חבם
ואחבלו ניבי' דחין בקיאים (ב"ד ו' מקור מב"ע ס"ו
בשם רשב"ח ושי' מק"מ י"ד) ואין מועיל לף שחבי'
(דכל שחין הבריפות מל"ע חלא מבוס ד"ח כלוה"נ או
גידים או ריאה ל"מ קבדה) ומ"מ בהפ"מ בומכים על
בדיקה שלא נהבלו לפי' נפסקו וכשר בהמה ועוף (מק"מ
י"ע) . ולפי' לא נקשר כלל . ולי"ת דסוי כ' קולי בהפ"מ.
ל) נשבר עלם לפי' חין רבותא בעו"ב כשר רק בהפ"מ
כמ"ש לעיל ט"ו . כ) לומר דבקיאים בגידים דמיקל רמ"ח
בס"ב רק בהפ"מ ופי' ב"ד י"ד והגהות רעק"ח . פי'
תפי' חולין פ"ד מ"ו . הגהות לחמרי בריך ס"ה ב"ה ופ'
שם לחרי' בהקדמה שמה"ם . וי"ח שלפי' לא בדק כלל
על נהבלו או שיהו בקי לבדוק לף שרחה שנפסקו . נ"ב
כשר בהפ"מ (ט"ב קמח יו"ד כ') ויש להקל בהפ"מ ושעה"ד
(מק"מ כ') :

כב) **נפק** שמות קודם או לח"ם לף שנפסקו גידים
כשר בהפ"מ ע"י בדיקה שלא נהבלו (לב"ם
ג' בקי"ח) ודעת פמ"ג דלי"ל בדיקה כל שיכול (מק"מ
י"ב) . וכנשמע ודלי בחוך לשחיטה ויודע שהפסיק או
הגידים או שבב"ם יש לחלות שהסבה בגרמה לשיחוט
גרמה ג"ב לפיסוק גידים כשר בהפ"מ דבשעה מועפת
ל"ח לעיכול (מק"מ י"ב מכו"פ) . שף הקולים וס' לי
שיכול גידי' ל"מ שבי' יב"ח (מק"מ י"ג) . שכור בחופן
המעריך ובפק לי מחיים לם לין לחלות בלחח"ם לחסור
(ב"ם ל"ה ס"ג) מ"מ לם עוב"ח רובו לף שיש רעותא
בעו"ב מוחר בהע"מ (מק"מ ל"ח דלא כלב"ם ג' ד'
בקי"ח) גם לם לין לחדוש כלל סביב השכר ל"ל רלי'
לחחר שחיטה (ד"ק ל"ג י"ב ויש שם בחירה פי' מק"מ ל"ה
ל"ג) . לם יש להלות קודם שחיטה . ויש גם לחלות
בלחחר' מוחר . ומ"מ בהוסחר יש לו גלד מכה ודלי מחיים
(לכל לחדוש קלת י"ל לח"ם בשעה שהדם לם . מק"מ
ל"ה ל"ב) לפי' לישה למהלי לח"ם (מק"מ ל"ה ל"ד) .
ובכל מידי למהלי לל לחכבו לן ס' הכבון ידיעה . גם
חולין לח"ם רק במיעוט הגולו להלות (מק"מ ל"ה חוה
ל"ה) :

כג) **כל** מריפות בהגלים שבפי' זה מיחר למוכרה לנכרי
מחיים . רק בנשבר במקום לוה"ג לחסור בהמה
ועוף . (שמא יחרפא שחבי' ולא יפי' ניכר ויחברנה

ליכחלל ולא יבדקנה הקונה) . לב"ם ל' י"ח ט"ו
סי' ב' . גאולה והכאה בהמה ועוף (סי' ד"ב . ג"ח .

א) **בהמה** [לח עוף . פי' שפ"ד שב' בעוף ל"ם נפילה
רק ובהגליו קשורים . לך מק"מ ה' בשם
השיב משה ותוי"ק וד"ק כ' דחין חילוק ועוף כבהמה ומ"מ
דוקא כשבגפיו קשורים] שנפילה טרפה ואין בקיאים לבדוק .
ואין היחר רק לם עמדה מעלמה . או ע"י נשרה ומקל .
(כר"ו מק"מ י"ח) (ועיך מכשיר לפי' העמידה לחריס
ניד . ומק"מ י"ח מסיקן דיל בבב"ב יולה רק מחשש
נפולה ולא מחשש מכוכות ולפי' הולכת בעי פרכוס) והלכה
ד"ח הלוך יפה כשהר בהמות לפי' הלכה לפני נפילה
יותר בחוזק (סו"ת רפקי"ל פ"ג) וכן בעוף נמי בפי
ד"ח . וי"ח פריחה בהלוך (מק"מ י"ג) או כשרה בלח
בדיקה ולפי' יש בה שנוי כל שאין השנוי מעריך בשאר
בהמה (ב"ב ס"ה) ולפי' לועלה לח"כ כשרה . רק דינה
כמסוכנת דבעי פרכוס (רמ"ח בהג"ה סעיף ו') :

ב) **בנפולה** ג' דינים . (א) קפלה מדעתה לפי' ליכח
מידי למסרך או הפילוה לחריס וידעה
ויש מידי למסרך (בית המבכם) [לפי' ג' רגלי' קשורים
אם רק רגל א' לינו קשור (ב"ך) וט"ז י"ח כ' דוקא ב'
רגלי' לינם מיקושרים וכן המנהג הכיון (מ"ז שם) ונם
מנהג שקושרים לפי' כל רגלי' רק מוחתים החבל ולינו
נקשר בחוזק עד שיכנר נפלה לחרן וחוכל לנעון לפרני'
ערש הנפילה (ט"ז י"ח ועי' כר"ו שלריך שמירה ביותר
כי נמכר לקלי דעת)] לא מקרי נפלה . ולפי' לא עמדה
מיחר לשחטה לף חוך מע"ל (ב"ם י"ח . מ"ז י"ב) ומשמע
מכל המפרשים שח"ל כלום . חבל מק"מ ט"ו כ' ש"ל שמ"מ
לריכה פרכוס כמסוכנת :

(ב) **נפלה** מעלמה בלא דעת . או נשמט בשם מכחף
חדם בלא כוונה דסוי כנפלה מעלמה (פלחי
ו') או הפילוה לחריס שלא בב"ח וידעה ולינה מידי למסרך
(ב"ך ל') . וכר"ו חולק בדין זה על הש"ך וחוסר לף
פחות מי"ט) או בעי' שחפול ממקום גבוה י"ט ואז דינה
כג"ל חות ל' . ובשומדת מעשרים מכריסה י"ט . (ומשם
ים מכרסה עד חרפח ד"ט ולפעמים יותר ולריך להשניח
ע"ו . מק"מ כ' בשם כר"ו) ואי חנגדר ונפל לריך שיהי'
המקום גבוה או עמוק י"ט . לחת בידו רגלי בשם לף שנופו
ירחטו על כחפיו ומשם יש ' . מ"מ משערים י"ט רק
ממקום לחיוח ידו (פלחי ו') . ספק לי הי' י"ט לחסור
(מק"מ ל"ח יו' יפי' ח"ם ס"ו) . ומ"מ לפי' פחות מי"ט
ולא עמדה כ' חב"ם ס"ם ל"ב דלריך בדיקת חיט בשדרה
(ולא מחשש ריסוק) ודגמ"ר שם ובו"ב קמח ב"ב וחניעת
י"ז כ' רק הגולעת של ב' רגלי' או בפי בדיקת החוט .
ומק"מ ל"ב ט"ו וגי"ח ג' מקיל בהפ"מ אי לא בדק :

(ג) **הפילוה** לחריס בלא דעתה . וכן הכוה ונפלה
מחמת הכאה (מ"ז ל"ב ד') וכן
זרים המונחים ח"ז ונפל ל' לחרן . ב) או לפי' ידעה
אלא שהפילוה בב"ח . או שקשרו כל רגלי' והפילוה . או
לפי' פחות מי"ט (אבל לריך ד"ט . פי' מ"ז ב"ח ל' ומק"מ
י"ד בשם ח"ם ס"ו) הוי נפילה ואינה בב"ל חות ל' . נפל
ע"י דחיפת שור שהלו ל"ע אי חשוב הפילוהו לחריס וכן
נפל ע"י חולי קרחב"ם ל"ע . ע' ד"ק ב"ח ל' . פי' עוד
ב"ח ס"ו עוף שנחנע ע"ם המים ופ"ב בדברי דנגבי נגבי :

וכן

וכן בהמה חו עוף שנדרס לכותל וכדומה (חו הוליכו עוף בפגלה וח"י לילך מחמת שיטבו עליו של כל גופו. ד"ק ל"ב ח') חו נפל תבן על גופו. כ"ז דינו כנפולה. ותין חילוק בתבן בין נפל מעובה י' לפחות רק בפע"ת דסייך מי טמא ח"פ. ובתבן הכל לפי התבן:

ואם נפל תבן בכח נגד תבר ח' וכן הכה על הסדרה יש לה דין נפולה לגבי חותו התבר. (כלבו מובא רמ"ח ס"ח ג' ועי' ס"ך בס סק"ד ודי"ק ל' ח' וג"ה שם). (והפי' בסימנים דקטים תלל נפולה. ג' דוקא נפלה כולה תבל ככה ביחוד על הסי'. נמי יש לה דין נפולה לנבייהו בחילוק הרשב"ח בשו"ת ח"נ רט"ו לענין מות מובא בנ"ה ל' ח') לכן הכה לרוחב הסדרה. חו שליש תוטרת תפלגת. חו קטרי (כי' ל"ב) ח"ל בדיקה רק הסדרה מחשש ריסוק (מק"מ ל"ב י"ח י"ב) דיש לה דין נפולה לגבי חותו תבר. ויש כזה ב' דינים. ח) חי מיטיל הלכה. בהוכה נגד תבר ח'. כמו בפלה כולה. ב) חי מהני בדיקת תבר ח' לדין בתין בקיחים בפלה כולה (רמ"ח בה"ג). והיה ספק ח'. מחלוקת רחשונים. עי' רי"ן חולין ל"ח גבי הכה על הסדרה מניח תיכח מ"ד דהלכה לח מהני. וע"ש בשמו כן. דהלוך ל"מ רק בפלה כולה תבל לענין תבר ח'. חין הלוך רחי' כמ"ש ב"ח ל"ב בפי' שיטה זו. וכ"כ דנמ"ר ל"ת בדעת הש"ך. וכדחיכח מ"ד פוסק ס"ז ל"ב ד' ומ"ו שם. תבל דעת דנמ"ר ל"ב וס"ט הרב שם דמיטיל הלכה לבד ויש להקל נסניף כ"ד בה"מ כדעתם בלח בדק החוט (מק"מ שם) ועי' ד"ק ל"ב בקי"ז מנהג להקל בהכה לרוחב חם הלכה כפי. ולענין ס' השני הסכמת רוב הפוסקים בדיקת תבר ח' בקיחין. (ים"ם פח"ם ס"ב ס"ז ט"ז ל"ב ד' ומ"ז שם. דנמ"ר שם. דלח כש"ך ב"ח ד' נהוכה עוף נגד ריחה שלו שב' שחין חתו בקיחים. ועי' מ"ז ל"ב ד' לחלק בין ריחת עוף לעשר תבריס). ולכן הדין בהוכה נגד תבר ח' חו הכה לרוחב הסדרה בעי' שפי' מח"ל קודם שחיטה (כמו שכתבו בנמ' בנפילה כולה) ובדיקת תבר. נם לענין שבירה וגם ריסוק (ר"ל שמו טורה ומרחה. מק"מ ל"ב י"ח) (ובסדרה בדיקת תוס דוקא ולח סדרה. מק"מ י"ג) ודוקא תוך ג"י מהמשה מועיל בדיקה דחל"כ יש לחוש להכרית (מק"מ ל"ב י"ח וכ' תומרת). חו תחת שפי' מח"ל. הלוך וגם בדיקה (מ"ז ל"ב ד') ובהפ"מ ושעה"ד עי' לעיל ד"ל הלוך לבד ד'. ועי' פחתי תשו' ב' בשם ח"י כ' דעתו בדיקה לבד די תפי' בלח שפי' והלוך. נם כ' דכ"ז דוקא בהכחה נדולה שלח כדרך הרגיל עי"ש:

ד) **ואם** הכה לתוך הסדרה כולה כשרה ואין כלום (ואי בעי פרכוס עי' מק"מ ל"ב י' וכ' דהי"ל) לך חם נזרקת רגלי' עי"ז לריך בדיקת החוט (שפ"ד ל"ב י"ב בשם הב"ח) ויש להקל בה"מ (מק"מ ל"ב ט"ז) ואם נפלה מחמת הכחה בסדרה דינה כדין הפילוה לחריס בלח דמת. דהפי' פחות מי"ם יש לה דין נפולה ולריכה הלוך (מ"ז ל"ה ד') ואם הכה לרוחב הסדרה ונפלה דינה נ"כ כן. לך לריך נם בדיקת החוט עם הלוך (מ"ז ל"ב ד'. דהבדיקה שפי' לריכה מחחלה טרם הנפילה לח נחחסר כשת ולח יפי' עדיפח ע"י הנפילה):

תם:

בא) דרוסה וגו'. **ספק** דרוסה לריך ב' חנחים. ח) מקים לר. ב) שוחק והם שוחקים מקרקרין. ובפלט חו דרס ח' חפי' הוח והם שוחקים חסת. ובמקום רחב חמיד מוחר. ואם יש ג' נדרסים ע"ז מחיר ומק"מ חוסר ופי' חחרונים. [נחמנות נוי. קודם שמכרם נחמן כיו"ד סי' ט"ו ופי' בית שלמה יו"ד מ"ב]. סד"ר יש סיחר. ח) חחול שבן חרבות ומ"מ חם דרס ח' ילח ממרבותו ויש חשש של כולם. כו"פ. ב) מקום רחב חפי' דרס חחרים. ומה רחב. הכל לפי העניין. יש דעה חלר המשכן בבמה. ובטוף י"ח מקורה חמיד לחסור. לך פמ"נ מחיר. נ) חפי' מקום לר. חם קפץ ריטח דחד חו הרגי חו מלחו בפיו פלוע והלילו חמט (ח"ם. הר המור. ד"ק) מוהרים לחחרים דנח דוגני. ובוקח חם חין עוד נדרסים. ובהרג יוחר מח'. ט"ז ומ"ב מהירים. וש"ך חוסר ופי' לחחריהם. ד) ספק פל. ספק כלבח מוחר לחכל הכל לפי העניין. ה) קולח כסד"ר חם יש לחוש חו עוסות הרבה שיש ודחי רוב כשריה (מהר"ם לובלין. ומ"ם נותן לכל זהב ט"ו לחין) חו מיחר משי' ר"ח ריש בילה ס' בניף וס' בהערובות הוי סיס וחף שקיי"ל כר"י לך לח נידע עד שנהערב מקיל שך ריש קילור דיני ס"ם בהפ"מ (עי' שו"מ מהדח"ל. ב"ם י"ד קי"ז). ו) וכבשינהו דיירי וכ' החחרונים לסוריס פי' ח"ם ני"ז ז) טוד יש לענין החלב מהר"ם לובלין וח"ם ש"ל שבשל בשבים ח) טוד עלה בח"ם למכור

כב) חלב וסי' ס"ד. **לעולם** לריך להניח לחלק החחורים ללע ח' נדולה שים בה מות (חוך ג' כללעות קטנות שלין בס מות) משני לדדים. והכשר שבל הללע יש להניח ע"י ניקור. (ע" ט"ב חגיגה. וח"ם ס"ח. ומלכיחל ח"ב).

ואין נפ"מ כמה ללעיח יש לזו הבהמה:

כג) חלב דקין: ח) **הדרא** דכנחח (דינע קישקעס) חין שום שחלה. כי כל חלב שבליו (מיסט פעט) הוח חלב טהור:

ג) **דקין** (נדחבע קישקעס. קלחפגילע) העבחים טומלין חלב לתוך זרוע מרחם וסוף. חבל הקרוס שחחת החלב (בלעקע) חפ"ם שלריך להסירו חין מסירים. (שחומרים שפי' להסירו יפה רק לחר שפי' והקונים מסירים חותו. ואם נחלח עם זה הבלחקע יבזוי מעט בכל הקרוסים. ונרחה נם חם נחבשל כך חין חיסור כי רק לחומרח לריכים לכסירו. ושומן שחחחיו שהור (ותמיד כשנחים לשחול על הבלחקע יש חחחיו שומן והוח ודחי חלב טהור שחחחיו. ולח חלב טמח שבליו כי זה הטמח מחקלף היטב ע"י העבחים ויחיו נשחר)

ג) **ובענל** וכבש. דקים והדרא דכנחח ביחד נקריחים (נרייסל) יחין שם חילוק בשמית כי: שם

בהקמטיגא הגיל נמנל וכבס היא דקה. ולכן לם נמלח
ולא היסר כלום מהחלב גם הזרוע הגיל . לריך ס' עד
חמה ח' וגם הפרם שכחוך הדרת דכנחת מלפרף. ואם אין
נדקין לבד ס' חמרי' חג"נ ות' דכוק. ולריך ביאור כמה
פי' חלב. וכדח"ו לחומרת . ומסירים להחלה הקרוש של
כל הדקין משני הלדדים בשנל וכבס (והטעם פי' ס"ה פ"ו
בהג"ה) . אך פשום דאם לא הוסר אינו אוסר כלום .

כד) בשד שהה ג' ימים (פי' ס"ט) . **ברוך** דהודח מלד
ח' מכני לענין
בשר שהה ג"י כלי הדחה ופי' פחיחה פמ"נ למליחה ולכל
השיטות שם ג' כן . וכן מפורש נו"כ חגינת חוח"ת פי' כ"ז.
ופי' כלי הירחה (מ"ש :) בשם ד' שחול נמלח כחרעולה
מים זכים הוי הידח מלד ח' וכיון דאינו חלח חומרת שחוטים
מקרי הודח ולא נהקשה הדם :

כה) פדיבת ציר . (פי' ע') . **בשר** נמלח והודח חחר
שעה כדינו .
ובכלות ג' ימים נמלח עם בשר שים בו רש . ג' דמהני
מליחה שנית . וים כתן ג' שלוח . ח) חחר מע"ל אינו
פולם שוב ליר ולים לייחי . כ) כמו בשר ששהה ג"י כלי
מליחה שהקשה דמו ח"נ י"ל נחקשה לירו . לך מ"מ ג'
להיות דחשב ח' לא שייך רק אם פולם כל מע"ל חז
ילא לירו . משל"ח הכא שפשיטא כיון שהודח לא פלם
מידי וים בו ליר וכ"ש כללי הורחה בשם חמודי דניחל
כלל כ"ש ע' . וחשם ג' י"ל ג"כ לא שייך רק בדם וכמ"ש
בית מהיר ס"ש ס"ז ס"ק ל"ב . ובחשם דהודח נסחמין
נקבי השליבה כומכים בהפ"מ דלא נפחס כמ"ש פמ"נ
מ"ז ע' ע"ז ועוד :

כו) לב (פי' ע"ב) . **איסור** דבוק בלב בלי קריבה אם
נמלח מחוץ וים ס' מומר
(שפ"ד כ"ב ח' . רדב"ז ו' ב' חלפים שכ"ש . ריקמי ר"נ .
מגדל עז יפב"ן מליחה פ"ב ל"ו רש"ם ב' קמ"ה :

כז) כבד ופי' ע"נ) . **בישר** כנד עם בשר בלי
מליחה ובלי . והי'
ס' . וחמ"ב נמרו הרופא ונשחרה הכבד בלי רופא עם בשר
בקדרה רותחת שסלקה מקש . ולא הי' ס' בכל מחיכה
בפ"ם , והמרתי בבשר . משום דדם הוי חי' בלוע בחוש
ואינו יולא בלי רופא כפמ"נ ק"ה מ"ז ע"ז . ואפ"ם שח"ד
חולק ופי' בפרי (י.) חוה ס' . מ"מ י"ל בחי' דרבנן בדם
שבשלו יש לסמוך על פמ"נ . גם י"ל שמה שפי' כאן לגחת
ילא מבכבד מחחלה כפי' עם הרופא . ולכ"ע דמה שנשחר
חמ"ב הינו חי' עלמיו חלח חי' בלוע .

כח) כבד כבוש . **כבד** שהודחה בכלי מפל"ע וים דם
על הכלי . אם ודאי הי' דם
שם כל מפל"ע בכבד שרי . (בפי' המחבר פ"נ בהחבשלה.
פר"ח וכו"ע ופמ"נ פ"נ ועוד) ובכלי חפורה . ואם ספק
אי הי' דם כל מפל"ע שרי גם בכלי בי הוח ס' דרבנן
דדם בכד לכ"ע דרבנן. (כי אם לא כן . דם בכוש וגם
כלי שני דאו' כמ"ש פמ"נ) :

כט) **בארשם** או נרין של בשר שחחבו בף חלב בו.
ומערין הרבה פעמים בכלי אחר ואף
שבקדרה רחשונה יש ס' מ"מ י"ל אח"כ בשמערין אין ס'
כ"ל להחיר אם יש בקדרה ס' . ח) י"ל שליפת כלי אחר'
בב"ח דרבנן כמ"ש פמ"נ פחיחה בב"ח וכו"ש מיבח פמ"נ
ל"נ ש"ד ג' . ב) שי' רלב"ד ל"ח ש"ך י"ב כלי אין
ומפקם אין מפערין עד טולו . ג) אם אחבו מאחלה בקדרה

ופי' ס' אמ"נ שאח"כ חזר ובירה ממנו בשר פי' הגפלה .
וב"ח ל"ד מחיר דיעבד אפי' בף חלב שאחב לבשר . ד)
גם אפי' דלא קיי"ל בב"ח . מ"מ פי' בינח אדם בעובדח
דשבועות מב"מ בפל מדהו' והוי ספק דרבנן שמא ילא
כל המעם מהבף בפעם א' וביבח אדם מחיר עם . ה)
גם אח בבח לח בלח וגם לח נידע ולי"ח חג"נ כמ"ש ל"ש
ול"ע . אף דבב"ח לח מהני לח ולא נודע מ"מ פי' אמרי
בינה ל"ב נהי לח בלח . דאי לא הי' ניבר מעולם גם
בב"ח מועד . ועי' בללי הירחה חב"נ בשם אמ"ד מחיר
ופי"ם מב"ע בשם יד יוסף מחיר בנדי"ז . וביון שים ד'
דרבנן . מב"ע פ"י בלי . רלב"ד מה דנפיק . שמא פי'
הגפלה . מב"מ מדהו' בפל . וד' דרבנן י"ל דמהני לח
ולא נודע אפי' בב"ח (ומחה מלחי מפחחות רש"ם ח"ב
קפ"ח בדרבנן ים לחחיר גם בב"ח לח בלח) . ואם
לא מחבו בכולו ולא הי' בקדרה רחשונה . רק בקדרה
השני' . ח"ב הי' רק בלי אחי ואינו אוסר ובפרט
בב"ח דבפי' דרך ביטול . ובב"ם ג' דח"ל לשחול
אי שפך לבלי לחרת וכוי ס"ם :

ל) חלב נפל מבחוץ על הקדרה . **חלב** שנשפך מבחוץ
על קדרה
בשר והי' ס' . ונמרו הבשר והרופא בעוד הקדרה רותחת
לקדרה לחרת ונשחר עוד מחיכח בשר בקדרה א' רותחת
בלי רופא ולא הי' ס' עד החלב ונהסרה . ואח"כ חזרו
ונמרו גם מחיכה זאת לקדרה הג"ל ולא הי' ס' עד
מחיכה ואינה ניכרת שם בין המחיכות .

לא) **נפל** מ"מ בעד הרופא על הקדרה . בבפני מומר
(מהרש"ם ח"ב כ"ג ומלכיחל ח"ג ל"ו) :

לב) **זיעה** מפלים ג"כ מכלי כמ"ש דנמ"ר ס"ם ל"ב
וכ"כ שם נרמ"ח רמ"ח ל"ג אם הבפני
לוגן והקדרה חמה (ודלא כח"ד ל"ב כ"ו) וכ"כ פמ"נ מ"ז ל"ב ס
ור"ם ל"ד בשם :

לג) **דין** פמ"נ ל"ד מ"ז ז' נרופין . רש"ם מחיר פ"י
ס' לבד ות"ל נמלף בין שפי' בחחלה רופא
אף שנלמק מדין יש לחלוחין . גם מכל נרעין לחברו
אין חי' בלוע יולא בלא רופא אם אין בלוע שמן . ומב"ה
בבף של חלב שרי :

ל"ד) נ"ט בר נ"ט. **פשיטא** דנפקי מכלי בשר כ"י
על כלי חלב כ"י
ונפסק קלות דשרי. ותפי' לית נפקא לי להקל בלי הגעלה:

לה) **חריף** מחליף לשבח (תין חלחית) רק מדרבנן
(פמ"ח. פלחי ק"נ פסק"ה. פמ"נ שעה"מ
ח"נ פ"ו) ומכ"ם בב"ח (רס"ס ח"נ קפ"ח):

לו) **בצלים** הם סכין לינו כ"י פי' בית מחיר דמיקל
וכן בכל מילי חון מלגין דמפורש בס"ס.
ב) (אבן העזר) ידוע מ"ם להעו"ז דדבר חריף מוליא מכלי
עכם רלכו, אצל לינו מבליע רק כעכם ב' ולכן הבלין של בשר
שנדוכו במדוכה ודכו אח"כ הבלין בה מוהר ליהנם בחלב דלא
כמג"א. ומ"מ ילדק דין פוטו"ד דס"ו מהך בללים בסכין
בשר על שעליר של חלב. הבללים והסכין והשליר
לכוריס דהוי ד"ח ודוחקא. כיון דיש בבללים כעכם רלשון
של בשר ובעכם ל' של חלב וב"נ. לך יש ב' שהלוה.
ג) קולא של בית מחיר בבללים. ב) גם ל"י הם שייך
דוחקא בקערה. כי רק בסכין שייך דוחקא וכן במדוכה.
לבל על הקערה ב' דלא הי' שום דוחקא להוליא ממנה
כמה שמחך הבללים עלי':

לז) ברי. **מ"ש** לב"ם בחי' דיים שוהט שחוך רגל
מעוף חי דהוי ברי' ובחערב. דל"מ
הפיל ל' בשונג. עי' סו"מ ח"ד בפר ג' ק"נ דמחיר
מעעם מלחא דלא שכיחא לא נזדו רבנן. ויש רלי'
לדבריו מניחין כ"ד ס"ב חזקה אין לוסר כרמו בנעיעה
ל' וה"נ מי יחכוך הא העוף כדי לבטל הא הרגל.
ורמב"ם פוסק בהט"ח כר' יוסי עם:

לח) כלי פולט בית רוחב. **כף** חלב כ"י נשרו בו
גלי קדר וכי' עם
גם מעם רוחב. וברוחב עם המחיכות יחד הי' ס'. לך
בכל החיכה בס"ם לא הי' ס'. וקרוב לודאי שהיו עם
החיכות שלא היו בחוך הרוחב כלל. לכלורה כיון דכף
פולם בלא רוחב. ברחיכות קלח כי הכא ספיקי הי' על
החיכות רחיבות בעי נעילה כמ"ש ב"ך ק"ה כ"נ. ואם
יעמל כ"נ מכל החיכה לא ישאר כלום. ומ"מ ל"ל בהגהה
שרי כי פנים יפות לי כ' דהא רכלי פולט בלא רוחב
לינו בלא דרבנן. ובב"ח דרבנן מוחר בהגהה:

ואם היו מקלחס ברוחב. ל"ל לף דבב"ח מחמירים
כרס"י. מ"ח י"ל דמוחר בכל דהוי ספק. ח)
שמח הלכה כר"י דמקלחו ברוחב הכל מלערף. ב) ושמח
אין כלי פולם בלא רוחב כהגה"ח פכ"ה כ"ח מובא ים"ם
פב"ה מ"ה וכ"כ יד יהודה ד' ס"ב בשם הב"ה מהרלי"ו.
ורלייה ד"מ ק"ה לוה כ' בשם ר"י מלינרא לדינו דכלי
פולם בל"ר מדנים שעלו בקערה ל"ם ד"ל דמירי בבשר
שמן. ולב דלוסר סחם. י"ל כיון דס"ל ל"ם בר ל"ם
לוסר דמעם קלוש ג"כ הוי מעם. ס"ל גם כלי פולם.
ג) ושמח חפי' ברחיכות קלח די כ"ק בב"י ס"ם ל"ד
ועי' חכ"ח ל"ז ב' מקשה על ב"ך מגללו ועי' בחר
ילחק ס"ם ל"ה הם ים ספק מחיר בב"י (ועי"ל דס"ל
דדין זה לינו חלח דרבנן) ועגד הקליפה ודאי דבעלה
ברוב או חולי ים ס' עגדה. ועי' ח"ד פ"ז ומ"י דס"ל
דלגי בב"ח דרבנן וב"ם דכלי בלא רוחב דרבנן:

וכל זה הם היו מקלחס ברוחב לחבל בנד"ח דהיו כולם
מוך לרוחב לין שום לד פיחר על לחבילה

כי ס"ם בכולה חוך לרוחב חליבה דב"ע בפי' בכל החיכה
בפ"ם ס' כמ"ם טויד ר"ם ל"ב ט"ח בעלה על החיכה
וכו' ומי"ם ב"ך בחירולו על סחירה טויד מפי' ק"ה
והכא לא הי' ס' בכל החיכה:

לט) בלוע בלא רוחב. **גרף** מולח בסכין חולב ומלח
בו בשר. מביבת ז
נפם מחיר כי חמיד יש ס' עד החוד לבד וכן רס"ם ח"ב
ק"פ מחיר ועיקר הטעם דחין בלוע יולח בלא רוחב. לך
הם הי' שמן מחמלה לא שייך טעם זה ומ"מ מחיר עד
(ובכחום קליפה):

מ) **אי** מלחר מיד. עי' פח"ם ק"ה בשם חמ"ד דמוחר
הם שלקוחו מיד וכ"כ נפם חי' מ' ורדב"ז
ח"ח רכ"נ. ומ"מ לין להקל רק בנ"ט בר נ"ם לו בלירוף
קולא לחרת (עי' הג"ה מהרם"ק על פמ"נ ל"ה ורס"ם
ח"ב סי' כ'):

מא) **אם** הקדרה קרה לך הכירה שעם עומדה הקדרה
היא רוחחת. ונעמך חלב לוכן לו לפי' רוחה
החה הקדרה. כ' דהחבשיל שרי. ח) ע"ם החויד ל"ב ס"ק
כ"ח דחם מקלחו לא חם כולו וכו'. ב) והעיקר. כי
ס"ם עיניו רואות כי הקדרה לוכנת. והא דלוכן לחוך
חם לכוך. היינו הם גם הלוכן נעשה רוחה חבל לא הם
עודנו קר כמו שהי'. ומה שחולק על ח"ד בס' לחרי
ברוך שם סק"ם דהוי חם מחמת החוך ממש. לינו מבין.
זה הי' ניחא לנו היינו דנים על הכירה שחם מקלחה.
לבל הכא דנים על הקדרה העומדה על הכירה והקדרה
הא לינה רוחחת מחמת החוך רק עומדה על הכירה
שרוחחת מחמת החוך. ומ"ם הכינת חדם סי' מ"ב לין
כ' דבריו מכשיקים להוליא מידי דמת החות דמת:

כב) ביטוי. **אשה** החיכה שומן לוווסף רבות בב'
כלים ומכרה השומן לבמה בב"ח
ולח"כ נמלח הגל ל' מהקונים לווז מרפה וכל השומן
נמכר. י"ל דשרי דמדלו' מב"מ בטל שומן ברוב. ויש
ספק דרבנן על כ"ח מהכלים וכ"ח יכול לחלוה בחברו.
וי"ל עוד דכ"ח מהכלים עם שומן הוי יבש ביבש כמ"ש
פמ"נ מ"ז פ"ח סק"ד בכלים של חלב. ולח"כ מב"מ יבש
ביבש בטל גם מדרבנן. לך עי' רס"ם ק"ו דשומן הוי
הכר"ל ולא בטל:

כג) ס' מרפה. **בבר** ספק מרפה שיקרה במקולין
או לגל מוכרי לווזות. הם ים
מערובות חד בחרי שרי בכל לפי' הכר"ל ודבר שבמנין
הם לא נודע הס"ם עד לחר החערובות. (והא דכ' ס"ך
ק"ח דהם הוא ודאי דבר חשוב לעיש דהוי ספק מרפה
לא בטל מיירי הם נודע מחחלה) אלא שלריך ליחן ל'
לנוי. ולפי' בשומן מהוהך יחן לנוי כשיעור לוחז ל' (לף
דודאי ל"ח דיזמן כל המרפה לבדו לנוי. עי' בית שלמה
יו"ד קל"ה). וי"ל דלפי' מערובות חד בחד מוחר נ"כ
הם נמכר לבני לנשים דהוי ס"ם (עי' מלכיאל ב' ל"ב).
(עי' ט"ב ל' יו"ד ל"ב. משמרת שלום ק"ח דין ל'.
בית שלמה יו"ד ק"ל דלפי' בהכר"ל מוחר ועי"ם דבס'
מרפות ל"ל ליחן ל' לנכרי. ועי' נפם חי' כ"ב):

ואם נמכר הכל ולא נשאר כלום חלל המוכר לפי' בשרפה
ודאי. מוחר. דכל דפרים מרוכה. ולפי' בהכר"ל.
ולפי' לוחם ב' שלקחו בלחרונה מוחרים וכמ"ם בכו"ם
דלא כדרכי טעם (סי' ק"י ס"ה):

מד) דגים ובשר. **אין** שום חשש בדג ובשר רק בנחבשלו
בשין. לבל פליטת כלים לין

חשש

שם לח על המחכל ולח על הכלי. ולפי' קדמה שהכשל
ה כשר ודנים ביחד שרי (שבו"י ח"נ ע') . וכ"ם אם
שמך דנים על קדרת נשר מכהון כמ"ם פמ"נ ק"ח .
ן נמלח ביחד לו נכנס ביחד שרי (ע"י משמרת שלום
ע' וחי' דימס ק"ה) וכ' לפי' נחכשל לח"כ שרי :

ה) ביבון. **יבוך** ללבן המגליעם קשך על פסח לף
שהקלוות מינתים מחת הלבנים . כי
ם בליבון י"ל בכ"ם כמ"ם מנ"ח חנ"ח כ"ד (דלח כש"ך
ו"ד קכ"ח י"ז) ונם הח הוי לכ"י . נם י"ל דמיקדר מה
מוגח מחת כפים וכמ"ם פה"ם ל"ד נבי נוש אם יש
לו רוטב מקרנו (סו"ח רס"ם ובהשמוטה לס' חור ישרחל
על ה' פסח) :

טו) פתם יינם. **כלי** פתוס חמיד שרי (קכ"ד כ"ה .
קכ"ה ח"ם . חכ"ח ע"ו י') ולפי'
והוח לח נגע ביין רק בכלי . לפי' הנבי ושכשך
נעגע) מותר (דנמ"ר קכ"ד . נחל לשכול ח"נ 146 ד')
בל נגע בידו ביין מלמו לשור לפי' הלמוקים מעורבים
ם הוח לחר חע"ל (קכ"נ י"ח) לבל נגע ע"י דבר לחר
ע"י קנה וכדומה) שרי (רמ"ח קכ"ד כ"ד) . ויין מכושל
רי (קכ"נ נ') . ולפי' נגע ביין מלמו לח לח ידע שהוח
ין. לו נגע רק לכוונת מדידה שרי בהפסד (קכ"ד י"ם
מ"ח . וש"ך מ"ח מ"ט) : ובפק פתם יינם לקולח .
בטל חמיד בס' לפי' פס יין (קל"ד ס"ב)
פונס בכשר (ק"נ) . וכעי חכ"ח (ק"ל . ומ"ח יש להקל
חוחס ל' בע"ז קי"ח ד' וביח מחיר ק"ל) . כחו של
ני בנון פירה מכלי לכלי ט"ז לוסר (קכ"ד ל"ב) לבל
נמ"ר מחיר וכן ש"ך קכ"ה כ' דהוי כנגע ע"י דבר
לחר :

[ה' נדה]

ז) פתיחת הקבר. **בדיקה** רופח ע"י מוטבר
שפינגל כשר דלינו
נכנס למקור (נרכת מנה כ"נ) וכן הכוסת הלבש של
ברופח ודלי לינו נכנס למקור (בית שלמה יו"ד ח"נ
ס"ב) וכ"כ ח"ם קם"ם . ושפוטרת אם לינו לחרך יוחר
מלבש טהורה (בלר מנה קל"ד . בשם בנתון מקלוטת ז"ל
ל) וכ"כ בנרכת מנה כ"ד בשם הנתון מקומנת ז"ל
חם לינם מרנשת כלב ודלי לח נכנס שפוטרת למקור .
קלוח שמקלמים רשוחה . מ"י שם שרי לקומים ס"ם
ם דמהורה וכלי המקלח לינו נכנס למקור וכן כלי
מוסמין בו משימות לינו נכנס למקור . ומ"י בינח לדם
נ וכנד לנבוס ל"כ . חולקים על ט"כ חנינח יו"ד
כ"כ וס"ל דמחון כשר (ומ"ש בהנהום כ"כ ערעניקל
ל ומ"ש מרש"י דם לידה . מ"י כ"י קל"ד בד"ה
מפלח כמין דנים שכ' רח"ש לפ"ק וכ' לינה לידה
ק דם נדה וכ"כ הריטב"ח נדה כ"ח ע"ח ד"ה לחוס .
רשב"ח מוכח כ"י קל"ד בד"ה יש מהופך וכ"כ בטו"ד
ל"ד ס"כ) . לבל מלכיחל כ' כ"ו מחיר יוחר מכולם
פי' ע"י שפוטרת חרוכה של פרופחים דבמי' מוכי
לבש וח לינה טבה כ"כ . ומוד מפני שיוח רלשונים
כ"כ בשם טוש יו"ם . ומ"ש ח"נ ס"ח לפי' נ'
ימים רלשונים מוחרת לבדוק ע"י שפוטרת .

ח) ויבת דבר דה. **רגילה** כינה לח וכל פעם
שבודקת מולח מרחה

מהורה ח"ל לבדוק לפי' לין לה וסח . דחולים כמלוי
(מהרש"ק בקונח סופרים ס"ו ודברי חיים ח"ח ל"ד) .
ומוכח שם לפי' הרנישה פחיחת המקור לם הוחזקה
כ"פ במרחות טהורות . ועי' ברכת משה ע"ו ומ"ם .
ועי' מהרש"ם קפ"ח לם רנילה בכך . לפי' בימי
ספירת נקיים ים להקל . לם פרניסה ולח בדקה :

כט) כתם . ח) **הרגישה** פחיחת המקור לו
מדעוכה נוסה ובדקה
שלמה כעד שחינו בדוק (עד ביטני) לפי' מלחה כחם
משהו עליו טמחה . ולפי' בדקה בכתכחה . כ) הרגישה
זיבת דבר לח . לו בדקה שלמה כעד ביטני . ח"ם
לינו מחיר רק בשיעור מחכולה קטן דידן . ובס' שערי
ליון חולק עליו (עפ"י חכ"ל ס"ם ס"ז) דלפי' ע"י
בדיקת עד שחינו בדוק בעי שיעור מחכולה שבש"ם כמו
כמליחת כחם :

נ) דם בט"ר. **רשי'** המחבר קל"ח חמיד מהודה .
ולרמ"ח . ביש לה כלב . מהני
בדיקת מהרי"ו שחנית חוך דחוק בעומק הרחם . ולח
יפי' המוך נקי ובמ"ר יפי' דם די בפ"ח . ולח נס
המ"ר יהיו נקיים בפי' בדיקה נ"פ במ"ם נו"ב קמל
מ"ח ובכ"ד . לך נס בלי כלב יש להחיר במ"ם נו"ב
קמל יו"ד מ"ח ומהרי"ו הכהן חגינח ושו"ח לחרי נועם
מדזיקוב י"ז (וע' דפ"י הבדיקה נס דם זה עלמו מהור) :

נא) ז' נקיים. **פשוט** דלף לם לחר הפסק מהרה
שהחה לפי' יש"ם רבים
מדם שהחילה לספור ז' נקיים מיחר במ"ם חשביל ק"ח .
לך לם לח בדקה רק רלשון לבד לו ח' מן החלבים
פי' דנמ"ר קלינו דלם לח כי' יוחר מקדושה ימים
ביומיים שרי . לך בע"ב חגינח לוסר וכן בלשכול הגיל
ול"ם . ומ' חכ"ח ק"ז י"ב בשנון מחיר ביום ח' לבד :

נב) בדיקת הפסק. **עי'** מהרש"ם קפ"ם לם בדקה
כדין לפי' לח החליפה כחנחה
ולח רחלה נס פנים של מטה סני :

נג) ביינעלע. **עי'** הרי בשמים ח"ב קכ"ז ושולח
לחק רמזילח סי' מ"ד מחירים .
הן לענין בדיקה (דחארין וסדקין לין מסבב) וכן לענין
טבילה (דלינו בית הסחרים רק בלוט) ועי' דו"ח
לרמ"ק ס' כ' נ"ב להיחר וכן זכרון יוסף (ועי' הרי
בשמים מחיר לפי' כלי כלב לם לריבה לענין פיגור) :

נד) טבילה על המדרגות. **עי'** קל"ח ל"ח בשם
רשב"ח שליטות מן
חסור דמקבל מימחה . רק שיהיו של לבנים . ובחב ד'
טפחים (דל"ם בחוחה) . לבל ט"ז מקל"ח ומ"ך מ"ה
יסד"ם ומלי לבוב וביח מחיר מחירים לפי' בשליטות
מן ורלפח נסרים (לם השליטות רחבן ד"ט) ועי'
מ"ם בלח"ח מדבני ט"ו להחמיר ודבניו לח נהירים
בחמ"ב :

נה) נקב בטוציא רמון וסי' ר"אן. **מכור** ח) ס'
רחב"ד
סי' קל"ח וכמ"ם סו"ח רמק"ח סי' ל"ם . ב) ריש
בבי' ר"ח שב' לרח"ם ל"מ בשפש"ע לשבול בחוטו .
ובש"ז כ' ד"מ י"ב דכמולינ רמון מודה (בכלי מן)
שהוח בכדי שפרטו . ועי' חו' שפחים ק"פ ע"ב ד"ה
בים . ועי' לחרונים ש"ל נס דעם רמב"ם פן . ומ"מ
כ' כ"ז לשבול בחוך הכלי לבל כלי שעומד במקוה
ומובלים במקוה בי בשפש"ב :

נו) ונדרו. **משכיר** שחסר כנדר לא ניחו
שים לו מנכסי מלוג לשעה
על השוכר. מפני שנשאר חייב לו מעות ולא רצה לגייס
ד"ת ותחי' נחית השוכר לגייה ד"ת לי כני משכיר
התרה לנדרו. הגה קונס מפקיע מידי שעבוד ויכול
לחסור עליו כמ"ש ט"ז רכ"ח ל"ג וש"ך ל"ט בשם ר"ן
ור"ב. ומי' ס"ם רכ"ו דנעל יכול לחסור נכסי מלוג.
אך כ' דכל"ד ל"ל התרה אם פי' דכשגיל דחינו לייח
זה נזר ותח"כ ליית כמ"ש רל"ב י"ט בהגי' רע וכן
כל"ת נזר לזמן (והפי' לח פי' אלא שים היכחה במ"ש
שה"ש רל"ב י"ד) ומ"ש בשמן שיכול לומר הריני
כחלו ההקבלתי כמ"ש רל"ב כ':

נז) מילה. **ולך** נולד ע"ם הוך י"ח מיעוטין לשני
לה"ב ניחול ביום ח'. וכן אם
נולד בשבת בזמן זה. עי' סדר זמנים מהגהות חעיקטין
ז"ל שעיטוד ביה"ש הוא נדול והגוך. וכן בכל ספק
ניחול יום ח'. כי' רס"ב רס"ו. ותו"ח שלה ומנ"ח
שם בשם ב"ח (ועי' מעיב דבר ני"ד):

נח) בכור. **בכור** שני לו ביום ח' בכים ח'. והגיחו
על טנפותיו כר"ם. החרטו לשוחטו
לנחנו ג' בני הכנסת. עי' יו"ד ס"ט מחלוקת רמב"ם
ורא"ם לי מחירים בזה"ז ע"י מומים לחרים חון מנקבעה
יו"ד. ירמ"ה פוסק דהסומך על הרא"ם לא הפסיד ואולי
גם רמב"ם מודה בזה דהוי מום נלוי. ורלחיי בשו"ת
מלחמי ח"ח סי' נ"ב בשם בת עיני ופ"ל להחיר:

ונרנו בעליו לכהן והכהן מכרו חי לשחט דפה.
והזהרנו הוחו כי חם ימלח טרפה בעי קבורה
הבשר וחעור כפסולי מוקדשים שנטרפו. וחם יהי' כשר.
מוחר למכור חלק לחוריים לנכרי כמ"ש רא"ם בטורות
פ"ב סי' ו' ויו"ד ס"ו. ולח יקחל בליטרא רק
מנה נגד מנה ולח יחכיל בשר כשר לנכרים.

ודברי רמב"ם דרק מומחה דסמוך מחיב מומי
בטורות. ק' לית יפרנם מ"ם בטורות ל"ו
ע"ב הניח שרוע דחתי לקמי' דר' חנני. ומי' ב"י ס"ם
דעיבו ו' נדולה ויען ו' קטנה ל"ה מום מוכהק לדידי'.
וכן בילה כ"ו בפרטא לשפתי' דשרי רבח ובח הם לח
היו סמוכים. ומי' חו' זנחים ע"ז דניב שפחים לח הוי
מום נמוך ובמוך ליחח ג"כ נפו טיבו ורנלו כמו הכח
כחתני' ל"ו ע"ב:

אבן העזר.

נימים שונים אשר סדרתי. ואף כי אין בם שום
חידוש. מ"מ רשמתי לזכרון למען לא יצמרך שום
חיפוש אם תקראנה כאלה:

א) **מגרש** שמו אברהם וקורים לו אַבְרָקְסָשָׁא בן ישעי'.
ואשתו מעריסה שמה חנה דנקה היב קוריס
לה חנה. בת מרדכי. כחבנו שני ניטין. או אברהם בן
ישעיה ב: אברהם בן ישעיהו. חנה דסהקריא חנה
רבקה בת מרדכי:

ח) **אברמטשא** ל"ל לכחוב דהוח שם קטנות לף
שהכל קוריס לחותו כן בפניו כיון
דנשם קטנות זה יש כל שם בקודש לנכרים וכמ"ש ע"נ
ס"ח ח' חכרלין ח"ל לכחוב וכן שכלי נקט ז' ליתקנא
וכן ט"נ ס"ח נ' סק"ז וכן כ' סו"ח כיח שלמה הכ"ב
קס"ז [ילחו הי' כוחבים חכרמטשא לריך לכחוב המכונה
ילחף לנסוף לף דיולח משם הקידם כ"כ חפי' כ"ם שם
ורהי' מט"נ ס"נ ס' סק"כ רחליח וכ"כ פה"ם ק"ה שם
חנה וקשה מט"ז ס"ם קכ"ע שכ' ה"ח לנסוף ומי'
חלכיחל נ' קי"ח]. כ) שם הלשה כ"כ כיח שלמה הל"ע
ס"נ:

נ) **ובישם** ישעי' שחכל קורלים לי יסעיה ולס"ת
ישעיהו. ל"ל דכני בנט ח' ישעיהו דמחקרי
יסעיה כמ"ם ט"נ ס"ח נ' סק"ד בשם חרכשה ט"ח
ולקוטי שמות ל"ח נבי נדלי'. ד) ודמחקרי יסעיה ל"ל
לכחוב כמ"ם כ"ם ס"ח ס' נבי כפרי'. ושם חרי' חל"ם
ל"ד בשם נט מקושר וכ"ם חה"ע קט"ז:

ב) **גימפל** דמחקרי חיים מרדכי בן אברהם דמחקרי
אברהם יהודה. ביטה בת יעקב יצחק
דמחקרי יעקב:

גימפל' כן חחימתו. לס"ח ועריסה חיים מרדכי.
וכיון שלינו מוחס כן לי לכחוב ע"ז דמחקרי:
שם חניו כפי כל חנרהם וכן הי' חחימתו. ורק לס"ת
ג' הסמות ולכן כ' דמחקרי: שמה ביטה יוסי"ם דשות
חי כו' חי בי'. וכן ח' חו ה'. חך הכח חחימתה כן
שם חכ' מעריסה וס"ת וחחימת יעקב יצחק ונקרח נפי
כל יעקב ולכן פיקר יעקב יצחק. ועל הקריחה כפי כל
כ' דמחקרי:

ג) **מאיר** בן חנינא חיים דמחקרי חנינא. הינראפא
בת שמואל:

שם הכי המנרש לס"ת יחחינתו "חנינא חיים", בשוק
קורלים לו חנינא לבד. שאף מעריסה הינדה
שבריטנה וקורים לה הכל סינדלנה וכן בחימתה. הגה
לע"נ לריך לכחוב היגדה כיון שכן שמה מעריסה. ולח
היגדלנה שהוח שם נטנוט. ויכחוב היגדה כי"ד כיון
שחומחת כן שם ' (שכ"ם ז' וכשמה דוכחי). חך עי'
מלכיחל ח"נ קכ"ז לכחוב היגדלי שם קטנות כיון שלין
נקרחה כלל בשם העריסה. כ) וכ' עוד שעם כיון שמעריסה
נקרחה נב' שמות ומתה נקרחה רק בח'. נ) י"ל עוד
כיון שחומחת כן בשם נטנוט לריך לכחבו. ומ"מ נ'
שיכחוב היגדלנה ולח נפי"ן נסוף כחחימתה כיון שכוח
נטעות יהין מטניחים בחחימת חשה נטעות:

ד) **שמן** מעריסה יוסף מנחם ובן לס"ת יחחימתו יוסף
מענדיל וקורים לו מענדל בן יעקב. אשתו
שערל בת וינדל לס"ת קורים לו יהודה יהוא לוי. כחבנו
יוסף מנחם המכונה מענדיל בן יעקב. שערל בת יהודה
הלוי המכונה וינדל:

ה) **שם** מריסה וס"ת כוחבים בהחלה. ועל חניכה
כוחבים המכונה כיון שהוח שם לבד. וחס"פ
בחחימתו יוסף מענדיל מ"מ לח נכחב בנט. ו) מפני
בחחימתו לח שניחח כלל. ב) טפס"ם כ"ם בשם מטה
ליב שכ' המכונה ליב מטוט דמכונה קחי על השם ועי'
תו"ב שמסכים כן ח"כ לדעתו הכח בשה שנכחב המכונה
מענדל הוי כחלו נכחב המכונה יוסף מענדל. וחף דחנן
נח קי"ל כנ"ם רק כט"ב מ"מ כיון דדעת ע"ז דעל
מחימה חין כוחבים דמחקרי (עי' ע"נ לק"ם פק"כ) ים
לסמוך הכח על נ"ם. נ) נס עי' בית שלמה הל"ע ק"ד
וקכ"ב הע"ם שחיהם חלמר רחובן חין כוחבו שנקרח נב'
השמות רק חלמר חניכה. ורחובן לס"ת. ועי' לכחוב
רחובן

חיבון המכונה הלמר ה"י ו"ל כוונתו יוסף לס"ת (לפ
שהשמים מנחם) ומעגדל לקריאה בפי כל וא"כ כיון שכב'
בגמ יוסף מנחם. ונם שם מעגדל די ופי' ט"ג לק"ם
סכ"ג שמרי יהודה דלוה לכתוב שמרי ליב רק משום
דמקלח בכ"ח קרתו לו כן ולח משום חחיתתו דהח ס"ל
כס"ז דמל חתי' חין כ' דמחקרי. ועי' מהרי"ק שורש
ס"ו חם נקרח בלי וכ' שם הקודם חלי' כשר דהכל יודעים
בלי חיטו שם מיוחד והוח רק כנוי לחלי' ה"נ חף שחותם
יוסף מעגדל מ"מ הכל יודעים שמעגדל חיטו שם מיוחד
רק כנוי לשם הקודם נם עי' ט"ב תניטח קי"ם שמה
בימדל בפי כל וכחולי' שרה וחתי' שרה הימדל יכתוב
שרה המכונה הימדל:

ב) **מעגדל** חף שלריך להיות חסר מ"ת כתבנו מלח
כיון שחותם ביו"ד וכמ"ם בס"נ נבי מעגדל.
ג) בן יפקב חף שקוריס לו יפקל כמ"ם שם כיון שכללן
ביפקב. ד) ומדל ביו"ד חף שבב"ם כ' בויו. כיון שם"ם
הברחנו הוח בחירק כמ"ם בית שלמה חה"ם ק"ב:

ה) **שמו** שמוחל בן נמע. ולס"ה רק נתן. וא"י לתתום.
שם האשה משרימה בילא פרוידל ורוב קוריס
לה ערוידל לבד. בה אברהם וקוריס חותו חפי' ספ"ו
אַבְרָמָן נהכב: שמואל בן נתן דמחקרי נמע. פראדל
דמחקריא בילא פראדל בת אברהם:

ח) **נתן** דמחקרי נמע בן מכקנת הס"נ דחין כותבים
המכונה ונם כותבים נמע בפיי"ן. כ) שם
החמה. דהמיקר כמו שקוריס הרוב כמ"ם ב"ם חה"ם
ס"נ והרי בשמים ח"ב ק"ל וקי"ו בשם הרב מלישח ז"ל.
ג) בת חברהם חף שקוריס לו שם קמנות. עי' לעיל
נמ ח' חות ח':

ד) **פראדל** בחל"ף. חף שבס"נ כ' בשני יודין וכ"כ
סו"ם מהדורת ג' ח"ח רס"ו. מ"מ עי'
ס"נ ב"ל ס' סק"ח נבי מריינה לכתוב מרחמת וכ"כ ב"ם
חה"ם ק"ח וקכ"נ ברחמת מריחמת וכ"כ חי' חנשי שם
למהרם"ך קב"ט וכ"כ הנחון מברזחן עי' בהנ"ה לפ'
חבני זכרון בשם ברחמת וכ"כ בתריכות בס' חדש דברי
חברהם קונטרס השמות נבי שם פייבול וכ"כ סו"ח
מה"ם סיק סי' ק"ו:

ו) **שמו** ירמי בן מרדכי יהודה, אשתו נעכא בת מאיר.
כתבתי: ירמיה בן מרדכי יהודה: נבא
בת מאיר:

ז) **ירמי** הכל ס"ל כן. דכותבים רק ירמיה ולח
ירמיהו. ב) בן מרדכי יהודה. חף ש"ל
שקוריס לו "מרדכי יודל" מ"מ כתבנו יהודה דיודה סוי
קילור השם כמ"ם ט"ג של"י י"ל י"נ:

ג) **נבא** הרח לה בפת"ח. ובמה בב"ם שמות נשים
נ' כתב דחם קוריס לה בפתח חין כותבים
ס' וחין משמיס מכפי הקריחה. וידוע שהיכח שקריחה
פתח חין כותבים חלף (כ"כ ב"ם שח"כ סנדרמן ושח"ו
וולק ושח"ל נלר ושח"ם כלם יכלמן ושכ"ו זלמה ושכ"ם
מלכה ושכ"ם מטל וכ"כ ט"נ שכ"ח סק"ח ושכ"ר סק"כ
ושח"נ סק"ח ושח"ם נבי סלב ושח"ל סק"ו ושכ"ט סק"ח
וכ"כ ט"ב תניטח חה"ם ס"ם קט"ז כדוויל. ומיי"ם דרק
חם מושכים חת הפתח כמו בבריינה מריינה (פתח חריק)
חו כותבים חלף. ומ"ת ח) חם כתב חלף על פתח חין
קפידח עי' דברי חיים ח"ח ע"ב בשם ריב"ל ח"נ סי'
ע' דחיכח סופרים דקפדי ולית דלח קפדי לכתוב

ומשמיטים. וכ"כ ט"נ שח"ל סק"ז ושכ"ח סק"ו ושכ"ט
סק"ח וסק"נ (ושכ"ז סק"נ) עפי' רב"י כהוניות (ס"ט.) יעמס.
כ) והסופרים דרכם לכתוב חלף על פשח כמ"ם ט"נ
שכ"ט סק"ח. נ) והיכח שבם זה יש כותבים בסנול
כותבים לכתחלה חלף על פתח כדי להבדיל כמ"ם ט"נ
שכ"ט סק"נ טעמנת (וח"כ הכח דיש קוריס נעכח ל"ל
נחכח). ד) וט"נ שח"ו סק"ח נבי וולק דמחלק
דדוקח חם חות שהתיו שכ"ח חין כ' חלף חבל כוולק
מצני שהלמ"ד בנרי לו בסנול שפיר כותבים חחר
הויו"ן חלף. ולדבריו ה"ה הכח כותבים נחכח. חך דברי
חלה הם נגד מ"ם בכל המקומות המלויים הנ"ל
ופיולח: נרחה לכתוב נכח וחם כ' נחכח נ"כ טוב:

ז) שמו אלכסנדר זקוריס לו סענדר. **כתבתי** חלכסנדר
לבד כמ"ם
ב"ם וט"נ דח"ל לכתוב סנדר. חך עיי"ם בב"ם דח"ל
לכתוב המכונה סענדר וכ"כ בשם קלונימוס דח"ל לכתוב
המכונה קלמן. ונקשה כיון דבשני שמות לעז כ' ב"ם קב
כ"ם וכללים י"נ דכותבים על השני דמחקרי והמקור
מת' מהרי"ם לובלין סי' ל"ם נבי מירם מירל. וכ"כ ב"ם
ש"נ נבי ניטל ניסח. וכ"כ ב"ם שח"ח חקסילרחך וכ"כ
מהרי"ם לובלין ק"כ קרחקח כותבים קחומיר דמחקריח
קומירז והוח מטעם זה כיון דשניהם שמות לעז (ועי'
ב"ם קב"ח י' חמה למה בעיירות כ' דמחקריח. והוח
פשום מטעם זה וכמ"ם בש"נ שמות מיירות מקב"ו) וח"כ
קלונימוס ל"ל דמחקרי קלמן וכן חלכסנדר דמחקרי
סענדר כיון דשניהם שמות לעז. ולמה כ' המכונה. וי"ל
כיון דדין זה של חלכסנדר וקלונימוס הוח מיב"ם ניטין
ס"ד מיי"ם בשמות חנשים. ויב"ם לח ס"ל בלל זה דשני
שמות של לעז וכמ"ם ט"נ כללים סקי"ח בשמ"ן ובשמות
מיירות מקב"ו. חו י"ל דעיקר כוונת ב"ם דח"ל לכתוב
שם סענדר וקלמן ולח דקדק בסנין המכונה ודמחקרי.
ובחמת ל"ל דמחקרי. וכמו שחיכן ב"ם קב"ט סק"ל על
הרמ"ח. וי"ל עוד כמ"ם ב"ם ניטין ע"ד סי' כ' דחפי'
שם שבנמ' מקרי שם טבעי. חך זה חי' על חלכסנדר
לבל לח ידיעב שם קלונימוס. ונם חין כחמת כן. והעיקר
דרק שמות שבחל"ך הם שמות טבעי. ועי' בט"נ שח"ח
ס"ק ל"ה נבי חבח

ח) **שמה** ביזל וחוחמת ביזל בשני יודין בת ליבוש
טאין ידוע שם הקודש שלו כתבנו: ביזל
בת ליבוש:

הנה ביזל ביו"ד חחת כי י' מורה על ליבי"ו וכמ"ם
ב"ם בשם ביזל ומ"ב שבלי לקט ו' ומי' מ"נ
ס"ו נ' סרידח שם כתב בשני יודין שנוי בשם סיקרחי
בפתח ובהרנם יודי"ן. ועי' הרי בשמים ח"ב ס"ם קי"ב
דב' יודי"ן פתח חריק וחין מבחינים בדקדוק לשון חשכנז
חף שב' יודי"ן כל"ל טוח ליבי.

ואם שחחימתה היח בשני יודין ומי' דברי חיים ח"ב
קי"ח וכה' ניטין שבר הנקודות פתח חריק ושופר
לכתוב שני ניטין נבי שיגדל ושומתת ב"יגדל. וכן נשה
נס' בית שלמה חה"ם קי"נ. מ"מ נ' כי סיקר מקור רחי'
ז"ל הוח חמו"ב תניטח קב"ד מחלנת שחותמת מחלני.
ולח דמי דשח"ה ז"ל דכן שמה ביו"ד חירק. חבל בכח
הח ידוע לכל שמה בלירי. ובחמת בל"ח כל ליבי
כותבים ב' יודין. וכיון שנקבע חנלנו בנם לכתוב על
ליבי ז"ד חחד (פינה. סרידח. בילח וכדומה) מה לט בזה
שהיח חיחמת על ליבי ב' יודי"ן. נם עי' ס"נ שח"ו
כ"ה דחין להחניח על חתימה בשטות ושב"ב ז' דחין

להמשך

להקפיד בשמות לפי דמחתימת תשה דלאו דיני נמירי וכ"כ
שם ל' ו' נכי לכיאה לף שמותמת בה"ח לא נמירי ופי'
שכי"י כ' דתשה שהיגה ט"ג רק בהקדמי בעלמא חותמת
בהגרת שלומים אין זה מעלה ומוריד . ופי' לחכני זכרון
ס"ג . ד"ה לחנם בשם קריית חנה דתחימת תשה ליח לן
כה ואין הכמה לתשה ומפורש חולק על ד"ח בדברי מלכיאל
נ' קכ"ז לכתוב רק כי"ד לחד ופי"ם שהוא מחלק בין
תחימת חים שמלוה לסופר לכתוב ובין תחימת תשה בשמות:

ריבוש . ס' ס"ג שכלי לקח ע"ו ודברי לחברהם ח'
וכ"ה ושם לחרי' דדינו כוי"ו לחר כב' :

גמ נחמן בן יעקב יצחק דמחקרי יעקב : מלכה
המכונה מלשה בת יהודה המכונה ליביש :

שמה מעריסה מלכה וכן תוחמת לשמים . והכל קורחים
לה מלשה . כנה לריך לכתוב גם חלכה כמ"ש ט"ג
ס"ג ב' ו' נכי רבקה המכונה ריבה וכ"כ מלכיאל ח"ג
קי"ד סד"ם וכח נכי דבורה . וכותבים המכונה ולח
דמחקריח וכמ"ש ב"ם ס"ג כ' נכי שרה המכ' שערל ופ"ג
ס"ג ב' ז' ושו"ת ב"ם לחב"ע קמ"ז :

מלטישה בה"ח לסוף כיון שיולח משם הקידם שסיפו
ה"ח (מלכה) וכמ"ם ב"ם קכ"ם ג' וכללים
ט"ו ופ"ז ס"ם קכ"ם ופ"נ ס"ג ב' כ' תילוק בין שרה לרחל
כיון שחין הח ברחל כותבים רחשחת בלף ודוקח בשרה
שים הח . וכ"כ מלכיאל נ' קי"ח לות יז' (ופי"ם חם
נשחנה לנמרי כגון דבורה דחבריקח לף שבשם הקודם
הוח ה"ח מ"ם כותבים חלף) וכיה שלמה ק"ח גביחנמשה :

ליביש כיו"ד לף שליכוש ליל .ביו מ"ם כיון שכך
תחימתו תמיד כיו"ד וכמ"ם נכי מעגדיל בגם
ל' . וכן פי' מלכיאל נ' קכ"ח ד"ה לחברי נכי חיזק
שחותם כיו"ד :

יעקב המכונה יעקב . לף שיעקל ח"ל לכתוב לף שקורין
יסקי כוהבים כמ"ם בכ"ם בשם יפקב .
וכ' המכונה כמ"ם שם ופפקי מהרח"י ו' וכית שלמה
ה"ם סי' ק"ם :

מרדכי שאול בן אפרים הכהן המכונה פישל ,
הענדל מחותמת הענדיל) בת יוסף לפ"ת
ונקדים לו יאסל . כתבנו : הענדיל בת יוסף המכונה יאסל :

אם חותמת כיו"ד לף שבחתמת לית נרגש כותבים
כחתימתה כמ"ם ס"נ בכמה דוכתי וכ"כ כ"ם ה"ם
ס"ח (ולף מלכיאל נ' קכ"ז לית מצית על חתימתה
בשמות) :

המכונה יאסל . פי' כ"ם בשם רש"ל ד"ה לכתוב
וכמו יפקל . לף פי' לבני זכרון ל"ם . בשם
חח"ם לכתוב כן וכ"כ מלכיאל נ' ק"ג דכותבים המכונה
יאסל :

יעקב המכונה יקקל בתבנו כם"ש בב"ש שמה
השנא בת ליבוש (שם חבי' יהודה ולח"כ
חרי' וחותם חרי' ליבוש) . הגה לף שחותם חרי' ליבוש
מ"מ שם לפ"ת חרי' וחניכתו ליבוש כותבים חרי' המכונה
ליבוש כמ"ם ס"נ לק"ם כ"ה נכי יבושם פחלק וכ"כ בל"ל
מלוכלוחים וכ"ם לו"ם פ"ג . לף בכח פי' כמה מניכות
ולכן כתבנו רק ליבוש לבד .

אליעזר המכונה ליזר . כתבנו כמ"ם בב"ם דשם
שמו ליזר כותבים הכמי ורק חם שמו
ליזר חין כותבים . שמה ראבי . כתבנו כן בלף חע"ם
*דשם בני לף הוח פתח מ"מ כדי שלח יפטו בשמה רחל
וכמ"ם בע"ג :

משה (וקודים לו בפניו משהה) בן ליב מענדל
ולפ"ת יהודה מנחם . ואשתו שינדל . כתבנו
משה בן יהודה מנחם המכונה ליב מענדל. שינדל בת יהודה
הלוי המכ' זינדל :

שמן מעריסה שמואל אהרן וכן עולה לפ"ת
ותוהם . בפי כל נקרא רק שמואל , ושם אביו
נעצל ולפ"ת אליקים כתבנו : שמואל אהרן דמחקדי
שמואל בן אליקים המכונה נעצל . שם האשה נכא בת
שלמה :

עי' ע"נ לק"ם כ' כהברהם ילחק כ' כן לחברהם ילחק
דמחקדי לחברהם (ולפ כ' להפוך לחברהם דמחקדי
לחברהם ילחק , לו לחברהם לבד נ"כ כשר פי"ם) ופי'
שם לחרי' ע"נ גרלה מדבריו דקריחה בפי כל עיקר וה"כ
ל"ל שמואל דמחקדי שמואל להכין לך לין הכרת מדבריו
ופי' כפי' כ"ו דמצמע להפוך . ולף שבשם חשה כותבים
עיקר כמו שהקריחה בפי כל (פי' לעיל נם ה' אות כ')
מ"מ הכח תחימה וס"ת מכריע . ולפ יכתוב שמואל לחרן
לבד . הס"ג שם מכשיר לחכל שם לחרי' כיו ס"ל חולק
ע"ז פי"ם . חליקים בב' יודן . המכונה נעצל . כלח "
לחר הל' . שמה נכח (פי' לעיל נם ו') :

שמן שמעון בן אלי' (לפי' לחתום . לס"ת בן
חליהו חשר . בשמחכנין
מולדתו קורים לו חלי' חשר . פה מקום הגם קורים לו
חלי' לבד . מעריסה ל"י לם חליהו חשר חו חלי' חשר .
מסתמא חליהו חשר) ושמה חנה בת דניאל : נרלה לכתוב .
שמעון בן אליהו חשר דמחקדי אליה ודמחקדי אליה חשר .
ודי דק בגם חחר :

עי' מלכיאל ח"נ ק"נ שמסיק ומניח כן בשם הגאון
מקאווגא ז"ל כמי שמתו חלי' לכתוב דק גם
לחד חליהו דמחקדי חליה כיון דידוע דמעריסה קורים לו
חליהו וכ"כ שם בשם ע"נ ,לקומי שמות עיירות ונהרות
י"נ בשם בן העלאה , וכותבים חליה בלף שקורין
בכגול פ"י"ם וכ"כ בח"כ לדע"ק ו' (דף כ' :) חפי' בשם
הגאון מהרש"ק ז"ל בדיעבד וחמה עליו דכן ל"ל לכתחלה
פ"י"ם וכלחמ נכון כן בשם העריסה ממ"נ לם פי'
חליהו ודלפי מוב יפפי' היי חליה . מ"מ הל נשחקף לנמרי .
ועיקר שהוחזק שמו . הוח"ל לפ"ת . שנקרח חליהו וחניכה
חלי' (וכ"כ בשו"ם מהרש"ם ח"כ רנ"ח בשם שבו"י
ח"ח קכ"ח ומשו"ת ד"ח ח"כ קכ"ב נקרח חליהו יפקב
לפ"ם ובפי כל נקרח חלי' יהנפשי יכתוב חליהו יפקב
דמחקדי חליה יחנפשי) וה"כ שפיר לכתוב חליהו חשר
(בעריסה וס"ח) דמחקדי חליה (ע"ם חניכה שהכל קורים)
וכמ"ם בנפש"ו הל"ל . (ופי' מהרי"ל חלוי ח"ח קכ"ו לכתוב
רק חליהו לבד בלי דמחקדי ול"ם) :

ובתבנו ודמחקדי חליה חשר כיון דבשמחכנין
נקרח כן . ולף בשם לית לח מקום
כתיבה ולח מקום נחיכה מ"מ לכתחלה ודלי נכון כן
כמ"ם ה"ם קכ"ם י"ב וכ"ם כ"כ דמוכח לכתחלה נכון
כן ולח מקדי נשחקף . וכבח מבחכנין מקום קבוע לפה
כודלי נם פה לף שקורים לו חליה לבד מ"מ בהכה יודעים
שקורים לו חלי' חשר שם . ופי' ע"נ שא"מ ו' ושנ"ק ז'
מוכח נ"כ כן (ופי' נ"ם ה"ם קכ"ם מפקפק ומ"מ
בפ"ז נכון כן) :

מרדכי כן משה ליב (עריסה יחתומה וס"ת משה
יהודה . שמה רייצל . אפי' בפני קרים לה
בן . כתבנו . מרדכי בן משה יהודה דמחקדי משה ליב .
ראצל בת דוד הכהן , בשם משה ליב . כמ"ם ס"נ לק"ם
ו' וכן מסיק בהגהני זכרון לכתוב דמחקדי ולח המכונה.

כסס ריש"ל נב' יודין כ"כ כ"ם חכל ט' לעיל נט ג' פרידל
דכוחכים פרחדל וה"ה הכח רחגל:

יח) **נחמן** בן צבי המכונה הירשל. חנה בת מרדכי
המכונה מאטיל. נסס חכיו כיון שהכל
קורים לו חפי' נפניו כן. כהנט הירשל כלמ"ד וסס חכי
מחגל לף של"ל כלי ' מ"מ כיון שחחימתו הי' כיו"ד
כחנט כן. ועי' נט ד' חענדל:

יט) **ברכה** בת יהודה המכונה ליב. לף שחחימתו
יהודה כחלף מ"מ כוחכים יהודה דלח כמ"ז.
כמ"ם נט מקוטר וקריח חגה וחכני זכרון ל"ה. וע"ז טלמו
קכ"ט י"ז נדליח כ' כה"ח והגה לף למ"ם ח"ם וט"נ
השמטות ומכרי"ם נריסק חליעזר ליפח כוחכים שניהם.
היינו הס טולה לס"ח נ"כ נשני השמות חכל חס טולה
רק נסס הקודם לף שחוהם נשניהם כוחכים יהודה המכונה
ליב כמ"ם ל"ל קפ"ז ועי' ט"נ כחי"ח ס"ק ל"ז דוב נטר.
זאב וחלף. וכ"כ ד"ח ח"כ קמ"כ:

כ) **שמואל** יהודה דמחקרי שמואל ליב בן מאיר דמחקרי
מאיר חיים. שרה ניטל בת ישראל הכהן.
לכ"ח שמואל יהודה וכן חחימתו. סס חכיו כחוך מלין
לך לס"ח נקרח נשני השמות. חחימתו ח"י כלל:

כא) **שלמה** דמחקרי שלמה ישראל בן שמואל הלוי.
ראדא בת אליהו דמחקרי חליפ

כב) **שמן** אבא נפי כל וכן חהיטהי. ילפ"ח אברהם
לבר: אברהם דמחקרי אבא בן שלמה. שמה
סיבא בה ראובן (לף שחהי' סימס נפ' כיון שכן דרכן
לחהוס נט' נפעוח:

כג) **משה** זאב דמחקרי משה וואלף בן יהושע.
הענדל בת חיים:

כד) **יהודה** המכונה ליבוש בן שבתי הלוי. בשא (היינ
שקוריס לה נחסח) דיזל בת ישראל
אבדהם:

כה) **שמואל** בן חיים מנחם המכונה מענדל
ודמחקרי חיים מענדל. ניטל בת שמעון
דמחקרי שמעון דוב. חכי המנרם נקרח נפי כל
מענדל. מיטיב קרחוטו חיים מענדל. מריסה וחחימה
וכ"ה חיים מנחם. עי' נט ד' וט"ו דמחקרי חיים מענדל
ולח המכונה כמ"ם נגם י"ן חכי הלשה מריסה וס"ח
שמעון דיב חכל נפי כל שמעון וכן חחימתו. ג' לף מי
נגם פ"י סס ס"ח עיקר מ"מ כ"ז הס גם חחימתו כן
חכל סס כ"ה לנד היט עיקר. ונכון יוהר לכחוב לעיקר
נקריהה נפי כל ועל של ס"ח לכ' דמחקרי. ועי' נט
פ"ח:

כו) **שמחה** בן יעקב הלוי. רחל בת דוד מעביל
דמחקרי מעביל. הגה לס"ח דוד מעביל.
נפי כל מעביל וחחימתו מעביל לנד (וחוסס כי"ד). חס
יש סס חול עס סס סקודם כוחכים דמהק' על של חול דהיטו
לכי כירס דמחקרי כירס. עי' דברי הגבהים כיו ט"כ
ד"ה ומ"ם דמחקרי ושם כת.) ד"ה נס' ט"ג נגט מפ"כ.
ועי' להלי סס כלל ז' סקל"ח דח"ל עלי' וחחימה רק
עלי לנד די וכ"כ דברי הגבהים (ל"נ.) ד"ה ולומר. ועי'
סס חרי קס"ו דוב נער טעם ט"ז (וכ' סס דנטריל
יכחוב המכוה). וכ"כ סס סי' ס"ח. (לפי טעם של
הט"נ) וכחנט טעביל כי"ד מפני שחוסס כן. פיח
נקרחת רחלם. וחחימתה לפעמים רחל ופעמים מלה רחל
וכמוהם מחליט רחל. עי' ד"ח קכ"ח כחוכם לנד

הוי נשחקם. וחחימתה פ"ח נשנה וגם כיון שפעמים
חוהמת רק רחל לנד. וט"כ ל' דחין שייך לכחוב נס סס
מחליח דהוי נשחקם. וגם כיון דסס מחליח ל"ל מחליח
והוח חוהמת מלה. והכי לח נקרחה כלל מנריסה ח"כ
חין רחוי לכחוב כלל נשניהן שחוהמת לפעמים רחוקות
ולכן השמטוהו:

כז) **יעקב** בן אלכסנדר דמחקרי זיסל. מאבא נעגע
בת ראובן. הוח נקרח נפי כל יעקל כוחכים
יעקב לנד כמ"ם נגם ד'. חכיו לס"ח חלכסנדר ונפי כל
זיסל (וחהי' לין ידוע) לף שכ"ם נני חלכסנדר כ' וחל"ל
המכונה סענדר מ"מ עי' נט ז' ול"ל דמחקרי כיון שהס
כ' שמות לס"ז. וגם סס חרמי דיטו כלט"ז וכמ"ם נגם
לחת מרי דמחקרי חיח מרי. ועי' ט"נ שח"ח ליה נני
חכח יעוד. מאבא יש כוחנים טויבח ועי' ט"נ וידוע
שחזר כו. ומ"מ מנהג לכחוב טחבח (ואינה יודעת לחהוס):

כח) **משה** דמחקרי אלטר סשה בן מאיר. רחל בת
ליב דמחקרי יהודה ודמחקרי יהודה צבי הלוי:

הוא נקרח מנריסה חלטער משה וכן קוריס הוהולס"ח
ריב פעמים. לף כמה פעמים קוריס הוחו לס"ח
רק משה וכן חוחס רק משה וכן הוח נקרח נפי כל.
סס חכי המנורעת מנריסה יהודה לבי ומיטיט פעמים
לס"ח קוריס חוחו כן. חכל רוב פעמים לס"ח רק
יהודה לנד. ונפי כל הוח נקרח ליב וכן חחימתו.
כהנט הלוי לחל דמחקרי כמ"ם רמ"ח קכ"ט ס"ז
ועי"ם נפח"ם סה"נ כ"ד נסס נם מקוטר דהם כוחנים
דמחקרי-חל סס קוריס הוחו נחוך כוחנים הלוי לפני
דמחקרי דהח לין נקרח נפי כל נסס לף וכ"כ סרי"ח
כי' נ' י"נ וכ"כ נהגי"ה כיח שלמה הה"ט קפ"ח חכל
נד"ד ודחי דנכון לכחוב הלוי לחר דמחקרי משום
דקוריס חוחו כן לכ"ה הלוי. וכחנט דמחקרי ודמחקרי
חע"פ שכ' כ"ם קכ"ט ל"ז דכהמכונה כוחנים והמכונה
חכל נני דמחקרי כוחנים דמחקרי דמחקרי וכ"כ סס
כקל"נ. לך עי' שד"ח ניסן סי' ו' לוח כ' דנס נני
דמהקרי כוחנים פס ו' ועי"ם סי' ו' לוח ו' נני
המכונה ודמחקרי לו דמחקרי והמכונה די"ח דכוחנים
נ"כ כו':

כט) **מרדכי** יהודה דמחקרי מרדכי ודמחקרי
מרדכי ליב בן יעקב יצחק דמחקרי
יעקב. מרים בת חיים צבי דמחקרי חיים הירש:

הוא נקרח מנריסה מרדכי יהודה וכן קוריס הוחו
ילפ"ח. נפי כל נקרח מרדכי לנד. למו קורחתו
מרדכי ליב וכן חוחס עלמו לפעמים מיטטיח. חכיו
נק' מנריסה ולס"ח והחחימה יעקב ילחק ונפי כל נקרח
רק יעקב:

ל) **יצחק** המכונה איששא בן אלקנה דמחקרי קנה.
נכא בילא בת שמואל:

אה שים חנשים שקוריס הוחו חישטאלי מ"מ כיון שיש
נס נ"ח שקוריס הוחו חישטח כחנט רק חישטח:

לא) **משה** צבי דמחקרי משה הירש בן יהודה המכונה
ליבוש. חגה בת יצחק הלוי המכונה
איששא:

לב) **מרדכי** יוסף המכונה יאסלא בן משה. חנה
המכונה חנטשה בת פישל. עי' נט ט)

לג) אברהם בן שמואל. חנה רות בת אהרן המכונה אריס:

לד) יחיאל בן זאב המכונה וואלוויש. טעמא בת רפאל:

לה) יהודה צבי המכונה ליבוש בן יחזקיאל ישכר דמתקרי יחזקיאל. נאלדא בת חויס ישעיה

לו) משה בן אלטר מרדכי המכונה אלטר. יומא בה יצחק.

לז) ישכר אבנר המכונה בעריל בן לוי, סינרל בת אלטר:

בפי כל נקרא בעריל. לס"ת ישכר לבנר. תחימתו ישכר בעריל (לפעמים ישכר בער) מעריסה ישכר בער לבנר. עי' ט"ג לקוטי שמות"ף לחי' יחתי' יהושע פלק מ"מ יכתוב יהושע המכונה פלק. דפי' החתימה. יהושע לס"ת ופלק בפי כל. וכ"כ ל"ל ע' מנחת משה ניטין כ' ע"ו תחי' מחתם מעגדיל. כ' מחתם המכונה מעגדל. ולף שחותם לפעמים ישכר בער. עי' בית שלמה קכ"ב תחי' וולף וכפ"כ וועלוול כ' זהב המכונה וופלוול. וכ"כ ט"ג ש"ת ל"ו תחתם לבית ובפ"כ לבני לבני כ' לברהם המכונה לבני ולינו מזכיר לבית כלל: שם בער מעריסה נשתקע. כינוי בעריל ניו"ד מפני שחתימתו כן:

ויץ ופעדרית כי' חין לפיטה הכשרתי דחיבת ופעדרית ודלי דהוי טופס (עי' ה' רח"ב ס') ובטופס חסר הוה כשר עי' קכ"ו כ' וח"ע ומכ"ם בחון לפיטה ועי' קכ"ה י"ד ופת"ם כ"ה:

בהתי עד כי' נפיטה מכ' לר' בהיבה ישכר. ה) טלה ל' לנכור הפיטה עי' קכ"ה ז' וקל"ל פ"ם ש"ת בהפ"ה לכתחלה. ג) למחוק ולתחים על המחק עי' קכ"ה י"ט. ולעניין תחימת עדים כשר גם לכתחלה כמ"ש ב"ם קכ"ה י"ח ופת"ם י"ג. ומ"מ עי' סדה חמד הל' נט כ"ת ל' דרך נפעה"ד. ג) לחתום שנית בחותה שיטה כמ"ש ט"ז ק"ל ל' ודלח כב"ם ג'. ומ"מ לכתחלה קשה נגד כ"י וב"ם. ד) לחתום שנית בשיטת עד שני. ועד כי יהתים לחתיו בשיטה נוספת. ויכשר בשעה"ד ופינון כמ"ם סד"ת כ"ת ס"ו נפס כנ' תיד"ח ז"ל ועי' תו"ת מ"ה ומ"ך ומ"מ לחמנו כהנמו גם לחר מפני שהי' עוד שהות ביום:

אחר קבלת הנם תיכף בשעת הקריאה רלינו כי הכ"ת בהיבת למהך בתחלקה מלמעלה כזה ד' וכי' נשאר לורתה כדין. והי' מקום להלות שהשפה בקבלתה תפשתו בחוזק ודחקה לת כנייר ופי"כ נקלף ומ"מ הי' כפק שמת נעשה כן עוד כשהי' ניד הנעל לפני הנתינה. הנה לנריך הנקודה הזאת ולינו שנית לין שלה כיון שהה' ההיבה פי"כ חלוקה לשנים וכמ"ש נסדר כגם לית ל' רק נרשה לפי' הי' כן מתחלה לין פסול דלפי' היל לות יתירה שם לין הטנין נשתנה כשר בטופס כמ"ם רמ"ח קכ"ו מ"ם בשם ריב"ם וכ"כ שם רמ"ח סמ"ד וכ"כ בנ"ם מובא פת"ם קכ"ו כ"ג דשם כ' למהר לף שלין לו שום פי' כשר במקום שינון וכן קייל קכ"ו מ"ם חשר תיבה מהטופס כשר ולף שהפר"ת קכ"ם ב"ם חושם על לכתחלה מ"מ מודה דשם נתגרשה הנשת. ות"כ י"ל שכת בספק לימתי נשאה הנקודה גם הות מודה. ובפרט דים חזקה דמעיקרת שהי' נכתב יפה. ומי' שד"ת פ"ז כ"ג פרנה פוסקים דלת כפר"ת ולפי' כלי שנון מכשירים בחשר תיבה מטופס:

חלק חו"מ.

א) שטר. **פשיטא** שנשטרות לת שיך שמירה ולה בענינו פשור כמ"ם ס"ו סעיף מ' ול"ה וס"ת (ובישת נשנע רק בשטרת ודלי כמ"ם שם). לך מלוה שלבד שטרו לין הלוה חייב לשלם כמ"ם סי' נ"ד ולחרונים. ועי"כ בפשט דהוי כלנו התנה הלוה שכל זמן שלת יחזיר לו המלוה שטרו לת ישלם לו ולנלי בממון מועיל כמ"ם בסי' ל"ה. ולולי לפי' פשט הלוה כנר. מ"מ לם המלוה לין לו השטר ולת יוכל ליתן שובר כנון שהי' השטר בלתקף. חייב להחזיר ללוה מטותו. לבל נ"ד שהלוה נתן להשטר שטר שטיין לפי שטרב בשדו. וענב השטר מן השרב. פשיטת דהשרב פשור ככל נענת שטרות. והלוה חייב לשלם להמלוה חובו:

ב) שבר משכון. **ראובן** לוה משמעון כ' רו"כ על היתר טסקת ונתן לו משכון שלשלה זהב שווה לפי דבריו שניש רו"כ. ומתה טוען שאינן כי המעות לת לי' שלו ולוי הלוה לת המעות והוא לי' שלית והניד להלוה תיכף שהמעות לוקת לגל לים לתר ולוי לבד לת השלשלת. ורלובן מכחישו שלת הניד לו שלינו מלוה מעות עלמו ולין לו עסק עם לוי. ולוי טוען כשמעון. הנה הלו לבד שמעון לת המשכון כי פשור מלד שמירה בשלים כמ"ם תומים ס"ב י"ג ודינ כלל משכון בשם הגרת"ב רלפשוטים. ולפי' לבדה בפשיטה. לך לם החמת כדברי רלובן-שלת מהו לקחת הלוחה לגל לוי חייב שמעון כמה שמסרה ללוי ככל שיתר שמסר לשומר כמ"ם רלית כ"ו חפי' כי' הרחטן בשלים וכמ"ם כ"ה שם (וכמ"ם פת"ם שם בשם שב יעקב הלפי' לת מיפה שמירתו מ"מ שיך היתך לת מהימן לי בשבועה. ופשוט הוא). ות"כ על שמעון לשלם לף מה שווה השלשלת יותר מדמי החוב דכל טעם רמ"ת ס"ב ס"ב משום דהוי ס"ת לבל הכת דלוקת פ"ם ודלי דס"ם הוא. לך על ההכחשה שמעון טוען שהי' בידיעתו (ות"כ נם לוי פשור שהי' בשלים) על שמעון לישבע. ועל לוי לישבע שלבד. ולם שמעון יודה לרלובן שהי' בידיעתי מה שנתן ללוי. לך לומר שלי' כמה הי' שוה. לם מודה שעכ"פ הי' שוה יותר מהחוב פוי משלי"מ כמ"ם ס"ב. לבל לם טוען שלי' לם הי' שוה פרוטה יותר כ' דרלובן ישבע כמה הי' שוה. ולולי די שמעון ישבע שלי' לם הי' ס"ם יותר ותון מזה ודלי דלריך לשבע לוי שלינו ברשותו לם לין מיט ידוע. ובלופן דפשוט בעיסקת מלד שמירה בשלים מ"מ נגד החוב לבד מעותיו דקיי"ל כשמואל וכמ"ם חוס' ב"מ (פ"ב.) ומיי"ם עמוד כ' בחוס' דלפי' בנוי דלית בי' דין שמירה מ"מ קיי"ל כשמואל:

ג) עד מסייע. **עי'** ס"ך פ"ז סקי"ד שעד המסייע לינו פוסר מקכ"ח. ועי' נה"מ שם דבטעון שמת פוסר ועי' בית שלמה תי"מ ט' סק"ל בשם כנסת יחזקאל דבטענת לבד"ם ויש עד מסייע פשור לף מקכ"ח:

ד) א"י אם פרעתיך. **בא"י** לם פרעתיך ל"ל המתנב ליתן במעות ליד החובב

רק להשלים בב"ד וכשמקבל התובב במ"ח (כמ"ם לו"ח ונה"מ פ"ז חי' י"ם) לו נוחנים לו במעות וכן משמע מקכ"ח ס"ד ופ"ם י"ח:

חתר ומשבית היסת. **אפי'** כשטר של נתמנה שה"י להשביע את
לוה. מ"מ פוסקים לז היסת אם מביא הלוה את
עות לב"ד דכוי כאחר הפרעון דיכיל לאחצו לקחת
מי ממון שלא כדין. כ"כ הומים פ"ז ט"ז ובית הפריס
מ"ד ועי' נקמת פתח פ"ה מובא בד"מ ק"ג י"ד
שלא כהב כן:

בע"ח מוקדמים ומאוחרים. **בקרקע** ים דין קדימה
במטלטלים הנ"ק כמ"ש חו"מ ק"ד ס"ח וס"ה ומקור
מי' כהיבוא ל"ג ע"ב ושם ל"ד ע"ח בע"ת מלוחר
דם ונבה מליהם מידו וכן להמ"מ ק"ב ס"ח. וא"כ
ד"ז בקרקע מה שעשה בע"ח ה' בטוחות על הבית
רי מות הלוה לא מהני להם הוא מלוחר. ומילה
מוקדם שיבא לחק הם היורש מודה לו שלא
רע אם בע"ת המלוחר לא יאמינו. ומה שהבע"ת
מלוחר מוחזק בדינא דמלכותא מצי שעשה בטוחות
הבית לא מהני כי מ"ב בכי' ק"ד בשם שו"ת
ח"ם הוא רק אם ההל ולא ערער. כל מה שאתם
ק אם תביו לריך ילחק לשלם כל השטר ואחר ונובא
לה מהבית הנשאר מחביו וכמ"ש בסי' ע"ז. לא נ"כ
ין כנ"ל דאם הוא מלוחר. הבע"ת המוקדמים
מים. אם מעניס בע"ת שמא ים בידו היורשים ממון
עליהם הלא מרס שאם כמ"ש ק"ז ס"ב. ופשוט
בעלי חובות לריכים לשבע אפי' בווטשלין כדין הבא
רע מיחומים. ומ"מ הכא היורש מודה שחייב. ונם
ן דנשבה ע"פ היחר עיסקא י"ל דא"ל שבועה וכמ"ש
מ"ו כ"ו (ומ"מ כ"ל דז"א. דק בע"מ מוקדם ישבע
נגד המלוחר).

יתומים. **פשיטא** דאף דכתי"ם לו בזכ"ו דין
שטר בעדים כמ"ש חומים
ם ה' וא"ם חו"מ קכ"ח. מ"מ אם בא ליפרע מיחומים
ר שבועה כמ"ש א"ם שם ובית אפרים חו"מ ו' ובית
מה חו"מ כ"ב כ"ג ל"ט. וכן אם הלוה טוען השתבע
ך ליבבע כמ"ש שם (אף שבערכאות נוהג בלי שבועה):
סעבד שלשתן. **ראובן** כי' לו בע"ח על
שמעון ושמעון כי' לו

שע"ח על לוי ונגמר בשעמד ג' שלוי ישלם לראובן והי'
גם ק"ס אך השטרות לא החזיקו מדיין. ואח"כ תוב
לוי. ועי"ז תוכר ראובן על שמעון:

ג' דיכולים לחזור אף שהי' מעמד ג' וגם ק"ס. כמ"ש
שטר משפט קכ"ו ס' דכיון שהיו לריכים להחזיר
השטרות לא נגמר הענין מדיין והוי כבאחרת דכותבים
את השטר שלא קנה בכסף ובקנין. וגם בב"ד לא נמרו
עוד את התשבונות שביניהם ועי' שטר משפט כ"ב סק"ח
בדור לי בחי' ראשך. וגם בלא"ה הוי ספיקא דדינא
אפי' בשעמד שלשתן נמור אי יכול לחזור ראובן על
שמעון כמ"ש קכ"ו ט' ריש"ק ורא"ם ורמ"א שם בבית
כרא"ם. אף ז"ך כתב דהשעב"ה:

ם) מועיל ללוקח. **ודאי** דלוקח שקנה קרקע ים
שעבור פועיל בשבילו
כמ"ש חו"מ קמ"ו ס"י ומקורו מה"ה ושו"ת הרא"ש (והיא
מחני' כ"ב ס' ע"א לקח חלר וכו' ובכמה דוכתי) וכ"כ
פוח"מ ס"ם ס"ז:

י) חלון. **מי** שהי' לו חלון לחלר חברו וסתמו בשל
החלון מבטיח אף בניח עוד את
הקוואדרטן. יכול תמיד לחזור ולפתחו כמ"ש קל"ד י"ב
בהג"ה. ושביאך כ' ושביאך ל'. אך בתוך זמן ז' שהי'
סחום בנה בשל החלר בנין כנגד החלון ובשל החלון
הסחום לא מיחה ערך שתי שנים. אין בשל החלון יכול
לבופו לסחור בניו כי מחל לו. ובכל חזקות בחלו ל"ל
ג' שנים רק מיד הוי חזקה כי מחל לו כשי' רמב"ם
וכן פסק רמ"א קכ"ה ל"ה ועיי"ש סמ"ע וש"ז וש'
בית שלמה חו"מ סי' מ"ג שכן קיי"ל:

והא דיכול בשל החלון לטעון כיון שבלא"ה אי' שלוי
לו סחום לא מחיתי כי לא לא הי' לי היזק.
בית מחלוקת רשב"א ורא"ם וקיי"ל כרשב"א דאין טענה
זו כלום כיון דידע שיהי' לו גם"מ לא"כ כמ"ש סי'
קל"ד ט"ז ואף שמסיק שם בשם רמב"ן דמ"מ אינו
יכול להחזיק עליו. עיי"ש פת"ש י"ד בשם הגי' רע"ק
דלא קיי"ל כן אלא דהוי חזקה נמוכה. ואפי' ניחא דהוי
שפק מ"מ מספק בשל הבנין מוחזק בשלו ומספק
ל"ל לסחור. וא"כ בשל החלון פוחח חלונו. ומבני
עומד בבניו:

משנה ברורה

חלק אורח חיים

א) הגהה תפילין אחר עבילה בלי נענוע לי הוי חלילה .
ב) בטעין סי"ל .
ג) בטעין סוסק כמלוה :
ד) במלחת בס"ת חיבה כפולה בחצי הקריאה לי לריך להוליך לחורה .
ה) קו' לח"ת ס"ס רס"ח בברכה מעין שבע . (ב) טעה ולא התפלל מנחה בע"ש . ולא התפלל חשלושים לי יולא במנן לחנוח . (ג) לא הזכיר של שבח בבהמ"ז ושהה עד כליה . לי תוזר ומברך במ"ש .
ו) במ"ת ס"ם קפ"ב יש נוחנים פרוסי פת בין פנוס להקנו . (ב) לי יש לי' הולחה בשבח שם הולך בלילי פסולין .
ז) חולה שחוכל קודם הפלה בשבח לי לריך לקדש . (ב) נדר שלח יקדש לחר ההפלה עד חנוח לי מוחר לשחות מים . (ג) בטעין כל חנרש . (ד) קו' חולין (ח) . בכלין של ע"ז .
ח) ביטול חלילה דנים בשבח לי' כדי לחת מחירם לנדקה .
ט) בחו"ח סי"ב ס"ב מפי דרכי שלום לי מוחר ליתן בחורה לנכרי שם יוליך חוץ לחחום .
י) קו' במחות (ו :) ופסיק ריש .
יא) בשבח (ו :) לימי בן יהודה חומר לימו חייב של ר' מחן .
יב) בטעין רחילה במרחלחות החמים בשבח .
יג) במהרש"ל שבח (מ"ב .) דלין שבות במקדש רק בחי' שבח . (ב) קו' חולין (י"ד .) במכשל בשבח . (ג) קו' בכל מלחכת שבח יחחייב משום מכה בפטיש .
יד) מיבוי חילפין לי הוי לס"ם מן הגד .
טו) קו' במ"ח חל"ג בסכנה לי בעי בדיקה . (ב) מלחן לי הוי שומשין .
טז) חמים מטמחים וחזיבער כורת רחשיהם זמן לא הוי ניכר בחי' . (ב) ע' מניעים בחב"ם מטמחים .
יז) חטו' גיסי הס"ג מזרחוולי ני' ע"ז . (ב) הערות בטעיני פסח .
יח) חמים שנחלחלו בגשמים .
יט) חטו' הגחון ר' חיים כרלין ני' ע"ז .
כ) שמיים נשפרעסטע שלח מכרם קודם פסח .
כא) קמח הנגוב מרחיים וכחוש"ע נמלחה הנגבה לי מוחר לחכ"פ .
כב) קו' בפסחים (כ"ם .) למה לח יחסר חמד שעטנ"ף משום ל"ת כל תועבה .
כג) הערות קלרוש לשער מכירת חמן .
כד) קו' בחוס' פסחים (ע"ד .) ד"ה נחלך .
כה) קו' חוס' פסחים (ס"ג :) ד"ה לו .
כו) קו' בחוס' יבמות (ע"ב .) ד"ה משום שלח עשו ישרחל במדבר רק פסח ר' .
כז) במ"ב בית יולח קול חלי' שפק לי לח הקריבו עומר חס לריכים להקריב שחי הלחם . ובטעין מכה בשפתים בחולליס .
כח) חס מוכר משום הפסד ממון לחפוח ביו"ם .
כט) בטוסח הפרח נדרים שב' בו חפי' על מירות שחסון . (ב) טעה וחקע תקיעה יחירה .
ל) מ"ם בקרית ספר דביעור מפח בשופר הלמ"ס . (ב) בס' הלק"ע ח"ב סי' רפ"ב .
לא) קו' ביומח (י"ב :) שכי כל מלוח כ"ג עליו ומשיחת כ"ג בשבח ויו"ם .
לב) קו' יומח (י"ג .) ורבנן כימרו לימהו . (ב) קו' יומח (ו' :) טומחה הוחרה . (ג) קו' חוס' יומח (ז' :) ד"ה מכלל . (ד) קו' רש"י פסחים (ז' :) .
לג) קו' חוס' יבמים יומח (כ"ו .) בטעין מלוח לביטול כוונה . (ב) יומח פ"ג בסיעית הקל הקל . (ג) נכפה לי כוי חולה של סכנה .
לד) בס' חלל"ב בטעין סוכה . (ב) כוכה שחולה מוכרי .
לה) לחרוג חסר לי הוקלה למלוהו ביום ראשון . (ב) במ"ם פרדס דחכור לערבה שחבי' נבוהה מן ההדס .

חלק יורה דעה

לה) חם נכרי חומר שטגל טולד היום לי מוחר לשחטו לחר ז"י . (ב) ספק בכחב ליסור :
לו) חסר חוגץ וחיתה יב"ח . (ב) ילחו מני' לחוך חס הס לחבורים משום לחבר ביולח .
לז) בשר חפל נקדש ונפשר ופלט מים ונמלח לי מוחר :
לח) שומן שפהה ג' ימים בלי מליחה . (ב) בש"ח מהרש"ם ח"ב י"ח גר חלב מוכח שלא מלח . (ג) שם סי' ס"ז מלחו שלישה על פל לי מוחר לחלוח עליו .
לט) שחלה בחטרובות מליחה בשר שריפה .
מ) בטעין ביולח בו .
מא) בקטניות שים בס חולעים .
מב) בח"ד ל"ח סק"ו דבר לח לימו חיבור .
מג) לי רוטב בשבר . (ב) על חשי רשב"ח דבר שאקרו בך לימו בשל . (ג) קו' זבחים (ע' .) ור"מ חד לביעור חכילה בכח"פ .
מד) חלב של נכרי ע"י לטנרפוגע .
מה) בטעין הל"ל .
מו) בחסחר הפרטים . וחלב חזיר לעשות בורית .
מז) יין שהממונה על המכס קודם נקב בחבית . (ב) יין שהי' חלל נכרי והמנופה מקולקלם .
מח) בש"ע יו"ד סי' קמ"ח .
מט) ביחר שפקע על גליון מיוחד . ועוד בטעיני ביבית .
נ) בטעין רדמ"ח .
נא) יש לה קלטחר על החס .
נב) מרחה לבנה ובהובה מרחה לחדום פחות מגרים . (ב) לי חשה נחחת בחיסורים .
נג) נחלח דם של ניר הקוות . (ב) קו' בפסחים (ו' .) בהמה לרעוה פטורה מבכורה .
נד) רמ"ח יו"ד קל"ו ס"ח וס"ב .
נה) חלמה לי שרי למכול בליל שבת פשם רחשון .

ג) הוגבלה אחוזה על עמ"ק שהוא יוס ז' לי טובלת ביום.
ו) לחלה כשר ולא נקרם שיני לי מהני הטבילה.
ז) יש נצע על כשרה. (ב) יש לה נלידין ע"נ מכה.
ח) מלחה מחכולת על שערותי. (ב) סרקה רחשה בלי מים.
ט) מקוה שלה היו המים זרת חמשל לשבור.
י) מקוה שבי' יחילה שחיטה ניכרת.
יא) מקוה לי כשרה ע"י שלוחת של ויחבטלייטונג.
יב) לי יכול הנגלי בהמ"ד לחסור דריסה הרגל.
יג) על מנ"ח של"ד י"ז שבי' כתב לחר לדגריס שבע"פ.
יד) נשנין הכ"ל.
טו) נפ"ח חלים שחין לה לורת " למעלה יכן שבי' המק"ח ניפלחסין.
טז) שופר בח לכתוב לחם חלקיסם והשמים " וכתב חלהה.
יז) חזוה חם לקבעה מימין כניסה מהלוסם להמערה (נלגעק). (ב) קו' סוי"ד רפ"ם.
יח) שחלינעם מה דינם לעניו טרלה.
יט) נכור הוציח רחשו וגולד מחחרת לי מיטים מיליחת רחשו. (ב) חופיס שכל עם לחם שכבר נפרש מחני חלה בחטור ל' וכלחם שוכך זכ"ו. (ג) נחחוס עוסה טיסה נדולה וחוכה לחמים וכ"ל מהקוטים מפריש חלה בברכה.
כ) חשב מחה בכפר בע"ק יכוכלה הסיר לי נריכים לשפוך המים בעיר.
כא) לי חוכן בהע"מ מוכר חטחו.
כב) נקבר בלי שהרה לי מוחר לשנות קברו כדי לטהרו.
כג) נשנוי הקברים. (ב) חוחס שלוי לשרוף גויסם לי קוברים החפר בבה"ק.
כד) לי מוחר לכרות כשלים שעל בה"ק.
כה) נשומחת מת נכרי.
כו) כח מכחב כי ל' שחם ל"ע לי חשחו ובניו מהלבלים. (ב) משודכת בחוך ל' לחבלה לי מוחר לו לישחה חס לח קיים סויר.
כז) לי מוחמים "זכרונו לברכה" על לחניו בחוך יב"ח. בקליפת סרכה בלי נפיחה. (ב) שמי י"ם בלי מ כ י ל ה כ ל י.
כח) נכור של כהן שנוי סרסו.

חלק אה"ע

א) מי שחשחו מוזרת עליו להחיר לנשלה ליטח חחרת. חשחו בריחה ממנו ויוצחת בב"ז לי מוחר לו ליטח חחרת בלי היחר מחה רבנים.
ב) היחר נשחטית.
ג) חשחו מוזרת וחרשת לי יכול ליטח חחרת.
ד) החרת סנוסה.
ה) יחוד עם בת כחו.
ו) נשנין הכ"ל.
ז) נפ"ח חלים שחין לה לורת " למעלה יכן שבי' המק"ח ניפלחסין.
ח) שופר בח לכתוב לחם חלקיסם והשמים " וכתב חלהה.
ט) חזוה חם לקבעה מימין כניסה מהלוסם להמערה (נלגעק). (ב) קו' סוי"ד רפ"ם.
י) שחלינעם מה דינם לעניו טרלה.
יא) נכור הוציח רחשו וגולד מחחרת לי מיטים מיליחת רחשו. (ב) חופיס שכל עם לחם שכבר נפרש מחני חלה בחטור ל' וכלחם שוכך זכ"ו. (ג) נחחוס עוסה טיסה נדולה וחוכה לחמים וכ"ל מהקוטים מפריש חלה בברכה.
יב) חשב מחה בכפר בע"ק יכוכלה הסיר לי נריכים לשפוך המים בעיר.
יג) לי חוכן בהע"מ מוכר חטחו.
יד) נקבר בלי שהרה לי מוחר לשנות קברו כדי לטהרו.
טו) נשנוי הקברים. (ב) חוחס שלוי לשרוף גויסם לי קוברים החפר בבה"ק.
טז) לי מוחר לכרות כשלים שעל בה"ק.
יז) נשומחת מת נכרי.
יח) כח מכחב כי ל' שחם ל"ע לי חשחו ובניו מהלבלים. (ב) משודכת בחוך ל' לחבלה לי מוחר לו ליטח חה חס לח קיים סויר.
יט) לי מוחמים "זכרונו לברכה" על לחניו בחוך יב"ח. בקליפת סרכה בלי נפיחה. (ב) שמי י"ם בלי מ כ י ל ה כ ל י.
כ) נכור של כהן שנוי סרסו.

חלק אה"ע

א) מי שחשחו מוזרת עליו להחיר לנשלה ליטח חחרת. חשחו בריחה ממנו ויוצחת בב"ז לי מוחר לו ליטח חחרת בלי היחר מחה רבנים.
ב) היחר נשחטית.
ג) חשחו מוזרת וחרשת לי יכול ליטח חחרת.
ד) החרת סנוסה.
ה) יחוד עם בת כחו.
ו) נשנין הכ"ל.

(פה) לי הלידה סכנה לי מוחרת נמוך לפני ח'.
(פו) קידם כשער שכ' בו לני פלוני מקדש פלונית ולח כ' לשון נוכח
(פז) משודכת טוענת מחים עלי. (ב) פת"ש כ' סק"ט
(פח) משודכת רלחה להמיר והחתן חוזר מהשידוך והוכיח ממנה הילחותיו.
(פט) כשלה כחו"ל וחשחו ממחנת ליסע חלין לי היי מורדת.
(צ) מי שלחר זהוגחו לח ה' שפוי בדעתו לי יכולה לחשהו לטעון מחים עלי.
(צא) ד"ה בשנין כחובה וסדוניה.
(צב) כספרי ח"ח סו"ח סי' כ"ה.
(צג) ריפוחית בהדשלחת נט. נס חשש שליחיה בשעות
(צד) כנע נכו ריוח חחת רוחץ.
(צה) בחשש כיסיל הנע.
(צו) לי שלית שני של הנע יכול ליטח חח המנוסנת.
(צז) עומנה עליו שלין לי נ"ח.
(צח) בשנין חלינה.
(קלב) מסרבת לשלות לחיי.
(קלג) סס נשחקב.
(קלד) חומרות חדשחת דהכי לח נחקדשה.

חלק חו"מ

(צט) בנזלה ממון.
(ק) לית שבעיד שקר בפרכיות.
(קא) לחני הכלה מחלן למשות החהוכה עד שילכי החתן ישלים לו חלי ההולחות המוטלים עליו.
(קב) רלוכן מכר לגוי שמ"ח. והלוה טוען שהוח פרוע. (ב) מסר לחבדו חחיתה חלקה.
(קג) שוחפים בניח ושלי. והגג נפל.
(קד) בשנין מלרנות.
(קה) שוחפים שיש להם חוב חלל שר ל' והשמ"ח על שם ל' והוח ירח לחוכחו.
(קו) ג' שוחפים נרחיים לי מוחר לח' מהם לשכור חלק שוחפו.
(קז) בשנין חלוקת דמי פייפרקחפט.
(קח) למכור ילהוריס זכוה החזקה.
(קט) ירושה ברבנות. (ב) מי שהוח רב חסשם המשלה לבד בלח הורחח תו"ה לי כוח לעולם.
(קי) על פשרי שו"ת ל"ח להחיר לשכור חנות מנכרי לח שמ"ז יגריס כי הנכרי יסלק לח הישרחל מחנותו השני.
(קיא) בחזקה עסק.
(קיב) קנין שטרי נורלות.
(קיג) לי מוחר להוריד מן השער הקבוע להשפיד לשוחרי.
(קיד) מפרשר על מחנה שבי' כחוסס. (ב) לי'עטרלייט מי מהני.

(קמו) ד"ת כמכירת חמיס .

(קמז) מוס כפקח והי' דכר שיכול לה כחין .

(קמח) נגנג מקופת לי .

(קמט) מוחר מפות מניים .

ענינים שונים בש"ם

(קיז) קו' כרש"י יבמות (כ"ט :) דכת כהן לכלה מרומה מעלמת קרן וחומש . (כ) בגמ' שם .

(קיח) קו' על שמ"נ ת"ח תר"ה נהת דלוקמן למעוברה מרגול ומרגולת (ב) כלח"מ פ"ז מפגדי' ה"ה כעובר יך לחו . (ג) מוך כמנין שוכר יך לחי . (ד) מ"ב מנהת חגוך קכ"ז דרך כחטאת כפי' שיהי' שב מיריעתו . (ה) על רה"ז דכגדה לא לחמי' מזקה לחלמ"ז . (ו) לי נזרו נזרות כלישכר עשה . (ז) לי ספק עשה דומה ספק ל"ת :

(קיט) קי' ביבמות (ל"ז :) כהוריעו שלח כקדושה ולידתו כק' מייכים משום לשת לח . (כ) שם (מ"ז :) עכל ולח"כ חל הוי נר . (נ) קו' על ספרי ש"ת ל"נ מרש"י מגילה (י"ג .) .

(קכ) כמנין לחחמ"ל . (ב) קו' יבמות (פ"ו :) ולח ז"ח זכלים כהפרת נדרי' .

(קכא) קו' (יבמות ס"ת :) דניכת לא' מעדי' . (ב) קי' ניסין (פ"ו :) תחיכם ולין כך כלום .

(קכב) כספרי סונית ל' לפסר לממלס .

(קכג) כספרי סונית כ' לחמ"ר .

(קכד) קו' פ"ו (כ"ח :) הל לכומי שרי . (ב) קו' (שבועות כ"ב :) שבועה שלח לוכל תרגן כמה . (ג) שם (כד :) כשור קדושתו הרחם קו' על רמב"ן ב"ב . (ד) קו' שם (כה .) תוד"ה חיחר :

(קכה) פסק לי הכהן ח"ב להורות כמלוכע כרלוכו לוחו לפני כלי שלחתו :

(קכו) קו' כפ"ב ניסין (י"ז :) כמנין זמן כניסין . (ב) על ר"ן פ"ו (ס"ו .) דלין שבת מלים כמכעיל שהוח נגד מחני' פ"ב מ"ה . ותי' פ"ז מהגלון ד' חיים כרלין שלים"ל .

(קכז) קו' על רמב"ם שהשמיט דלשו ולח יגלה כקף לחכז קלי על שומרת יבם . (ב) קו' יבמות (ל"ז .) למעוד עליו כשלמה לחוץ . (ג) ככלחים פ"ב מ"ו רחב תור חמים :

(קכח) חיזה קושיות .

(קכט) כחומים סי' ל"ח .

(קל) סגפות נחגלים כנציחים מ"ל .

המאסף אודת חיים

ע) הפיקין זמזחות . (ב) מקף נויל . (ג) שלח כסדרן . (ד) חק פוטות . (ה) חיטוק . (ו) הסם . ז) נהנג"ם . ח) נג

ט) ה' פסח : (ל) כלים . (כ) קמח . (נ) קפ"פ . (ד) ע"פ . (ה) יכב . (ו) לוקן . (ז) כתרות . (ח) שליחה . (ט) גלי . (י) פרוי וכ"ם . (יא) נתבקש . (יב) מתן לוקן . (יג) ז' פסח . (יד) תרי משהו . (טו) נוקזה . (טז) מ"פ . (יז) קלישות . (יח) ריח . (יט) רפוחה :

י) קיצור סי' תקע"ו . יא) נגין כחוה"מ .

יב) שיעור רביעית ועוד . יג) שנות כחוק תוהמ"ם .

יורה דעה

(א) נבי נוסף . (ב) נדר על מעגלע . (ג) קון כוזק . (ד) כהמה שא"י לילך .

(ה) ריאה . סרכה . (ו) יהרת וסרכה . (ז) כ"ב וננלה. (ח) מיעוך מעל"ע . (ט) סרכה . (י) שחלה כניים ע"י סרכה .

(יא) מרס . (יב) דקירה : (יג) נגיחה נקרן . (יד) קורקבן מחט כפיו . (טו) המסס ויהכ"ם . (טז) שתן מפיטים . (יז) שדרה מקומה .

(יח) רגל . (יט) קולית .

(כ) קיצור מריפת עלמות (שני פרקים) .

(כא) נרוסס . (כב) חלב . (כג) חלב דקין . (כד) שהה נ"י . . (כה) מליפת ניר . (כו) לב. (כז) כגד . (כח) כגד כגוש . (כט) תחיכת כף : (ל) חלב על הקדרה . (לא) ט"ת על הקדרה . (לב) זיפה . (לג) פמ"נ נרויפין . (לד) נ"ט כר נ"ט . (לה) חריף. (לו) כללים . (לז) כרי . (לח) כלי כלי רוחב . (לט) כלוע כלי רוחב . (מ) לי נחכר מיד . (מא) כירה וקדרה . (מב) ניטול . (מג) פ"ט . (מד) זג וכשר (מה) ליכון : (מו) סחם יין .

(מז) נדה : פהה"ק . (מח) זיבת לח . (מט) כתם . (נ) דם כמ"ר . (נא) נקיים . (נב) כדיקת הפסק . (נג) ביינלע . (נד) מכילה כמדינות. (נה) נקב כמולת רמון .

(נו) נדר . (נז) מילה . (נח) ככור .

אבן העזר

שלשים ושבע נוסחי ניסין .—ו' חין לשיטה .—ע עיה כחחיחת עד .—פ' לחהך נחלקה :

חושן משפט

(א) כתר . (ב) לחד מעכון . (ג) עד חמיש . (ד) ל"ת ל"ם . (ה) חוזר ומעכיב היכח . (ו) כפ"ח מוקדם ומלוחר . (ז) יחומים . (ח) מעמד נ' . (ט) מוכניס לנוקה (י) חלון